TRACTATVS
DE SPOLIIS ECCLESIASTICIS,

IN QVO ITA COPIOSE OMNES SPECIES BONORVM PER PRÆLATOS OCCASIONE ECCLESIÆ COMPARATORVM, PER MORTEM RELIctorum, Spolia nuncupatorum tractantur, ac subtiliter discutiuntur, vt nihil amplius eorum, quæ ad hanc materiam spectant, desiderari possit,

AVCTORE D. GVLIELMO REDOANO Ianuensi à Vernatia J. V. Doctore Excellentissimo,

TOMVS II.

NVNC DENVO RECOGNITVS, CORRECTVS ET PRIMVM IN GERMANIA EDITVS,

Cum Indice triplici Quæstionum, Rerum ac Verborum copiosissimo.

COLONIÆ AGRIPPINÆ,

Apud PETRVM HENNINGIVM, Bibliopol. sub signo Cuniculi.

Anno M. DC. XVIII.

ILLVSTRISSIMO ET REVER. MICHAELI BONELLO ALEXANDRINO S. R. E. CARDINALI CAMERARIO,

ET RR. PP. DD. THESAVRARIO APOSTOLICO GENERALI, AC CAMERæ Apostolicæ Præsidentibus Clericis, & Cameralibus, Gulielmus Redoanus I. V. D. S. P. D.

CVM aliqua superioribus annis Illustriss. Cardinalis RR. PP. & Magnifici Domini, in materia Spoliorum ecclesiasticorum ex Canonum lectione, Doctorumque dictis collegissem, dum Neapoli apud Reuerendiss. Sedis Apostolicæ Nuntios causas huiusmodi audirem, eaque, quæ collegeram in quæstiones disposuissem, vt mihimet satisfacerem, & mihi in negotiorum huiusmodi suscepta prouincia adiumento essent: Suadentibus amicis, eisque frequenti cohortatione propemodum impellentibus (qui putarunt ex meo illo labore, aliqua ex parte posse negotium ipsum pertractantibus iuuamen afferri) victus, tandem libellum in lucem edere decreui. Sed cum me non fugeret, eum propter doctrinæ, atque eruditionis exilitatem, nec libere in publicum prodire, nec inuidorum ictus suis viribus propulsare posse, nisi præsentis alicuius magni protectoris clypeo, auctoritateque niteretur; cuius nomine, tanquam radijs Solis in fronte insignitus, fascinantium oculos perstringeret, ac veluti insigni lorica munitus, ab obtrectatorum morsibus tutus, maledicorum sagittas irritas redderet; In tuo Cardinalis amplissime, vestroque R. P. & Domini nomine, hoc meum opusculum edere constitui; vestroque, & Cameræ Apostolicæ præclaro nomini perpetuo dicare: Consentaneum enim esse existimaui, vt liber Cameralem materiam continens, in rebus Cameralibus, ab officiali Cameræ compositus, Cardinali Camerario Cameræque Apostolicæ dedicetur. Suscipite igitur hilari fronte hoc meum munusculum, quod vobis de venatione mea offero, velun certissimum quoddam signum meæ erga te Cardinalis amplissime, vosque patres, & domini deuotionis, & obseruantiæ: Illud quæso benignis oculis respicite, non secus atque ipse dominus ad parua Abel munera respiciebat, libenterque odorabatur, in signum diuinæ acceptationis. Equidem non ignoro, munusculum propter sui exiguitatem, minime tantis, tantæque auctoritatis viris dignum. Sed quod non potest ex sui qualitate esse conueniens, fiat ex offerentis animi sinceritate acceptabile, maxima ego dedissem, si maxima dare potuissem: Confer te igitur libelle hilari fronte, & alacri animo ad Cardinalem amplissimum, tantos patres, & sic magnificos dominos, eisque tui Auctoris nomine supplex, & renerenter vt decet, Salutem plurimam impertito, eosque, etiam atque etiam rogato, vt te, Auctoremque tuum in clientelam, patrocinium, protectionemque recipiant, perpetuoque foueant.

IOANNES BERNARDINVS PISCINA CAM. APOstolicæ Commissarius Generalis Candido Lectori S. P. D.

SI his plurimum debemus, qui ad communem vtilitatem noui aliquid proferunt, vtique nos etiam, atque etiam Gulielmo Redoano debere fateamur necesse est, qui libellum de bonis clericorum decedentium, quæ passim Spolia nuncupamus, nuper in lucem emisit. Nam cum materia ista, in foro ecclesiastico satis frequens, à nemine hactenus tacta reperiretur, quinimo non deessent Pontificiæ Sedis momi & detractores, qui rem istam maledictis impeterent, & tanquam rem nouissimam improbarent: modo ita erudite Redoanus noster illorum originem, & rationes est perscrutatus, eaque diligentia frequenniores quæstionea examinauit, vt iam nemo futurus sit, qui illorum institutum improbare audeat, aut tam agendi, quam se defendendi legitimas rationes, dubiorumque resoluriones hoc tractatu duce sit ignoraturus. Accipe igitur, candide lector, opus antea obscurum, nunc huius viri summo studio, longaque experientia ita enucleatum, vt ad illius, & dicendo claritatem, & facilitatem, & in quæstionum resolutione veritatem, & doctrinam, nil penitus addi posse existimes. Vale.

GVLIELMVS REDOANVS I. V. D. GIOFREDO DE FRANCHIS NObili Ianuensi amico. S. P. D.

EGregia tua in me beneuolentia, non modo in officiis, quæ in me plurima contulisti, sed etiam in consiliis dandis omni tempore mihi perspecta; meaque item singularis in te obseruantia postulare visa sunt, vt rationem temporis, quo ab vrbe absens fui, tibi exponam. Cum me Nicolaus Fliscus Episcopus Saonen. Nuntius apostolicus in Regnum Neapolitan. secum duxisset, ita me in Auditoris officio apud illum, & illustrem Antonium Scarampum Episcopum Nolanum, ac Nobilem Cyprianum Pallauicinum Archiepiscopum Ianuensem successores gessi, vt opera mea, cum cæteris qui eo in foro versantur non improbata, tum in ipsis Nuntiis ita grata esset, vt multis illi in rebus, neque iis sane leuibus, me in consilium adhibendum ducerent. Qui etiã ita in me honorifici fuerũt, quæ illorũ fuit humanitas, vt summa me illis studia debere confitear. Quo toto tempore quicquid otij mihi à negotiis datum est (quod exiguum sane fuit) omne illud ad scribendum contuli. Ac primis librum de Simonia, multo ante inchoatum, ad finem perduxi, Ac Ioan. Baptista Cicada Cardinali amplissimo nuncupatum edidi, quem laborem meum cum legentibus non plane inutilem visum sciam, additus est mihi animus, vt ad ea perficienda pergerem, quæ nonnullis iam annis animo agitaueram. Duos igitur libros scripsi, Alterum cuius subiectum sunt spolia ecclesiastica, Alterum est de rebus ecclesiæ non alienandis; in quibus disputationibus de rebus sane nouis, & difficilibus, ita me versatum puto, vt neque me laboris in illis suscepti, neque legentes temporis in illis cognoscendis positi, debeat facile pœnitere. In quibus, vt non omnia, quæ in tam ampla materia, tamque late patente afferri possunt, sum persecutus, Ita summã rei & Capita me amplexũ spero, vt qui scripta nostra legerint, non multa desideraturi sint, iterque illis monstretur, quo ad fontes, vnde hæc hausta sunt, accedere possint. Quem librum spoliorum Illustrissimi Cardinalis Camerarij, & Clericorum Cameræ Apostolicæ nomine communitum, edere constitui: Tum quia nemini magis debetur quam illis, sub quibus ea quæ literis mandaui, in Regno Neapolitano tractaui, tum quia tanto nomine ab Inuidorum & maleuolentium calumniis, eum tutum fore speraui, tibi vero nihil est quod gratias agam pro innumerabilibus in me omnium temporum collatis beneficiis. tanta est enim animi tui celsitudo, tanta tamque prolixa in eos qui se in tuam clientelam, & amicitiam conferunt liberalitas, vt tu nullum finem eos fide, officiis, beneficiis iuuandi facias, vixq; illos, non modo se tibi obstrictos confiteri, sed ne quidem gratias agere patiaris. Nihil est nisi vt ego te obseruo, ita me tu perpetuo ames, Nobilibusque Ioan. Francisco, & Lazaro fratribus tuis, & Pelegro Consobrino iuuenibus candidis moribus ornatissimis, commẽdatum facias. Vale.

NICO-

NICOLAVS ANGELIVS I. V. D. EXCELLENTISS. D. GVLIELMO REDOANO V. I. D. amico ac domino suo S.P.D.

EA est Doctissime Gulielme, vitæ nostræ recta institutio, vt in otio negotiorum, in negotio otij nostrorum, semper rationem reddere valeamus, ac in vtroque, omnibus semper velle prodesse, idque pro viribus re ipsa efficere. Quod profecto tu recte assecutus es: cum enim per aliquot annos Neapoli apud sedis Apostolicæ Reuerendiss. Nuncios, ac ipsius Iurium Collectores, Assessoris officio functus fueris, quo totius fere Regni illius causæ ecclesiasticæ confluebant, ac ex potissimum discutiebantur, quæ ad Clericorum, & aliarum ecclesiasticarum personarum defunctarum, Spolia, quæ vocant pertinebant: tu eo ingenio, & doctrina, ea prudentia & comitate omnia tractasti, vt & Cameræ Apostolicæ iura semper illæsa seruaueris, ac cum Camera ipsa altercantes, semper in aliquo subleuaueris. Et quamuis spoliorum huiusmodi materia apud nostrates Doctores Antiquos & Modernos fuerit pene incognita, ac propterea in earundem causarum decisionibus, Aduocati etiam alias disertissimi, & exercitatissimi dubitarent, ac subsisterent; tu, quæ tua fuerat antea in otio diligentia (omnia enim Canonum, ac legum abdita perscrutaras, ac fideli memoriæ mandaras) adeo omnia callebas, vt quasi Oedipus, dubia omnia emergentia è re nata enucleares, ac solueres. Modo aliquid otij nactus, illorum negotiorum quasi rationem reddés, ac communi omnium vtilitati consulens, luculentissimum Spoliorum tractatum compilasti, in quo ita docte, & distincte, ita copiose & ornate de illis disputasti, vt nihil penitus quod dici debuerit omissum, nihil quod omitti potuerit dictum, nihil deinde non suo loco positum in eo inuenire quis possit: quem modo, (vt, & alias eruditissimum de Simonia tractatum) typis diligentissime excudi, & publicari fecisti; in quo quantum operis, & studij consumpseris, illorum sit iudicium, qui diu in hac vtriusque iuris disciplina versati nullos neque Antiquos, aut Modernos Doctores, de hac materia libros, aut tractatus conscripsisse, aut penitus de ijs verba fecisse, iam satis norunt: ac propterea tibi, quasi per ignota antea itinera pererranti, omnia ex intimis ipsorum Canonum penetralibus, exhaurienda fuere. Vale.

FRANCISCVS REDOANVS ARTIVM ET REI MEDICÆ Doctor GVLIELMO REDOANO fratri. S.P.D.

EA fuit apud antiquos omnes præstanti ingenio præditos consuetudo, frater obseruandissime, vt in hoc totis viribus incumberent, vt quampluribus prodessent, laudabilemque sui memoriam posteris relinquerent: quo in genere cum videam te non sine laude versatum, tibi, mihi, totique nostræ Redoanorum familiæ gaudeo, & lætor, quæ cum in ciuitate Ianuæ antiqua fuerit, & nobilis, & propter præclara hominum Redoanorum gesta Illustrata, sæpius primarijs ipsius ciuitatis dignitatibus consularib. insignita, triremiumque reipublicæ præfecturis decorata; modo tēporū iniquitate fere collapsa, tuis doctrina, & scientia freta, se suæ pristinæ amplitudini posse restitui; quotidieq; magis illustrari, in spē venit. Cū enim annis ab hinc aliquibus, Doctissimum de Simonia per te compositum tractatum edideris, in quo simoniæ materiam, per innumerabilia scriptorum volumina vagantem constrinxisti, aptissimeque disposuisti, ac pleraque apud doctores antiquos maxime controuersa, acutissimis distinctionibus aperuisti, nostra huius familiæ memoria, apud studiosos omnes quam maxime enituit. Et propterea cum nouissime ad oppidum Spediam ad te, quem iamdiu non videram, in ædibus Nicolai Redoani Ioan. Mariæ nostri consanguinei viri prudentis, & præcipua animi nobilitate, & morum suauitate ornati, apud quem diuerteras, alacriter conuolassem, & incidissem in tuas disertissimas quæstiones in materia spoliorum ecclesiasticorum, & in copiosum eruditumque tractatum de rebus ecclesiæ non alienan. per te compositum, animo statim concepi, fore vt propemodum ea in lucem edita, familiam nostram magnopere illustrarent, ac Hieronymo nobili genitori nostro (qui nos Nicolaumque fratrem Vernatiæ Orientalis maritimæ Liguriæ oppido natos) quæ eius fuit prudentis viri, & optimi patris solertia, & bonitas, à teneris annis in eximiis ciuitatibus penes optimos præceptores liberalibus moribus, & artibus imbui curauit, ac post pueriles annos, te quidem ad canonum, legumque scientiam: me ad philosophiæ, reique medicæ studium, Nicolaum vero fratrem ad mercaturam, aliaque regionis nostræ honesta negotia applicuerit, nullis quantumuis maximis impensis parcendo, quousque nostrum quemlibet ad propositum finem perduxerit) maxima gloriæ, & voluptati futura: quippe patris est gloria, filius sapiens. Et quia audio de spolijs quæstiones typis impressas, iam in lucem prodijsse, te vehementer hortor, atque obsecro, vt quam primum extremam manum tractatui de rebus ecclesiæ non alienan. imposueris, illum ad communem rerum ecclesiarum vtilitatem, ad laudem omnipotentis Dei, imprimi publicarique cures. Vale.

INDEX QVÆSTIONVM IN OPERE TRActatarum

ELE-

ELEGANS
TRACTATVS DE BONIS PER PERSONAS ECCLESIASTICAS INTVITV ECCLESIÆ ACQVISITIS
POST MORTEM RELICTIS VVLGO SPOLIA NVNCVPATIS.

AVCTORE EXCELLENTISSIMO IVRIS VTRIVSQVE DOCTORE GVLIELMO REDOANO.

SVMMARIVM.

1. IN etymologia vocabuli consistit substantia.
2. A diffinitione est sumendum principium.
3. Quid sit diffinitio.
4. Vnde dicatur verbum spolium.
5. Spolia sunt exuuia.
6. Quid sit spolium numero singulari prolatum.
7. Diffinitio spoliorum Ecclesiasticorum.
8. In materia spoliorum stricte est, non late interpretandum.
9. Applicatio spoliorum facta Camera apostolica, est contra Ius.
10. Exemptio concessa Curialibus à spoliis per Sixtum Alex. & alios.
11. Bona acquisita per Clericum defunctum, spectant regulariter ad successorem in beneficio.
12. Verba rescripti sunt improprianda, vt alteri non praeiudicetur, etiam si rescriptum sit in fauorem piae causae.
13. Praedium emptum de pecunia Ecclesiae, efficitur Ecclesiae.
14. Fructus pro pensione assignati, nō percepti tempore mortis pensionarij, remanent ad Ecclesiam grauatam.
15. In haeredibus praesumitur continuari dominium.
16. Dominium rei legatae transit recta via in legatarium.
17. Fructus percepti debentur haeredibus vsufructuarij.
18. Fructus percepti ex praebenda clerici transeunt ad haeredes.
19. Fructus pensionum lucrati donari possunt.
20. Clericus potest testari de fructibus pensionum.
21. In beneficialibus Papa potest praeiudicare sine causa.
22. Papa potest sine causa imponere pensionem in beneficiis.
23. Iu redditibus Ecclesiasticis Clerici habent illud ius quod est sibi à Papa, & Canone concessum.
24. De redditibus Ecclesiae Clerici disponunt pro victu tantum.
25. Decima fructuum datur pro alendis Clericis, & pauperibus.
27. Distributiones quotidianae acquiruntur percipientibus etiam quoad dominium.
28. Distributiones quotidianae in aliquibus locis distribuuntur in potu, in pane, & pecunia, & bladis.
29. In distributionibus quotidianis bene possunt succedere haeredes.
30. De distributionibus quotidianis disponit Clericus, veluti laborator disponit de operis diurni denario.
31. Fructus pensionum, etiam non exactarum transmitti possunt ad haeredes.
32. Est sancitum à Papa de quanta parte fructuum Ecclesiae disponat Clericus.
33. Clericus in testamento non potest disponere de rebus occasione Ecclesiae acquisitis.
34. Res empta de pecunia aliena nomine suo est ementis.
35. Papa est dominus omnium beneficiorum.
36. Diffinitio pensionis.
37. Papa pro necessitatibus Sedis apost. solet reseruare fructus beneficiorum.
38. Papa vtitur prouentibus beneficialibus, vti vult.
39. Dominium rerum Ecclesiae est proprie apud Christum.
40. Papa Christi Vicarius cum omnimoda potestate.
41. De fructibus Ecclesiae fiunt quatuor.
42. Papa potest tollere ius quaesitum ex lege sua.
43. Papa concedit, & concedere solet monachis licentiam testandi de fructibus Ecclesiarum.
44. Clausula Motu proprio facit praesumi Principem velle.
45. Clausula ex certa scientia idem operatur.
   Item facit praesumi, vti absoluta potestate.
   Item supplet defectum solemnitatum.
   Item aequiparatur clausulae de plenitudine potestatis.
   Item supplet defectus inductos à iure positiuo.
   Item plus operatur, quam clausula Motu proprio.
46. Clausula de plenitudine potestatis includit defectum solemnitatis, & aequiparatur Clausulae ex certa scientia.
47. Clausula non obstan. facit praesumi velle prout in rescripto continetur.
   Item si sit omissa facit praesumi de contrario.
   Item facit praesumi contra Ius commune.
   Item facit valere rescriptum contra testamentum.
   Item tollit Ius tertij.
48. Romani Curiales exempti à spoliis.
49. Papa potest reuocare gratiam post Ius alteri quaesitum.
   Clericus in distributionibus quotidianis, & pensionibus acquirit dominium.
50. Iura prohibentia Clericum testari de fructibus beneficij loquuntur indistincte.

51. *Reprobatio glossa in ca. præsenti. de off. ordin. qua distinguit inter fructus simplicis beneficij, & habentis administrationem.*
52. *Papa solet eximere à nexu spoliorum etiam collegia, etiam vniuersitates, imo Ciuitates & regna.*
53. *Bulla Pij Quinti edita super spolijs.*

QVÆ SINT SPOLIA ECCLESIAstica, & ex quibus proueniant.

QVÆSTIO. I.

CVM superioribus Annis in regno & Ciuitate Neapolit. apud Illust. & R. D. Nicolaum Fliscum bonæ memo. Episcopum Sauonen. Sedis apostolicæ Nuntium, & spoliorum, decimarum, ac Iurium Reuerendæ Cameræ Apostolicæ Collectorem, causas spoliorum ecclesiasticorum cognoscerem, & iudicarem: à doctissimis causarum patronis summis precibus rogatus fui, vt quæ in eo genere actionis collegissem, in cõmunem omnium vtilitatẽ differere, & certo quodam ordine disponere vellem. Qua in re & si præclare intelligebam id opus, tamquam ab aliis, quos tamen viderim non tactum, difficile fore: spe tamen auxilij diuini quod iunctis manibus precor, amicorum preces, ac desiderium communis vtilitatis difficultatem omnem, quæ mihi offerebatur, tandem vicerunt: meque ad istas quæstiones paucas pertractandas absque vlla inanis gloriæ spe, vel intentione quodammodo compulerunt, in quibus, si cui forsan prolixior, quam par erat videbor, boni amabo consulat, cum enim materia noua sit vt dicebam, operæ pretium esse putaui, si rem ipsam alte repetendo, quæcumque in vtramque partem dici possent proponerem sequendo Baldum dicentem, *Ferro viam aperit, qui per contraria transit*: vt ex multis hinc inde deductis res ipsa patefacta, & illustrata legentium oculis proponeretur.

Quare opus ipsum aggrediendo, vnde nomen istud spolia traxerint, quæ vere sint, ex quibus rebus proueniant, primum disseriam cum in etymologia vocabuli substantia consistat, vt ait Bart. & Paul. de
1 Castr. *in principio. ff. de Iust. & Iur.* vbi Bart. † quia in
etymologia vocabuli ait Paul. de Castr. *ibi*, consistit
substantia, per tex. quem allegat. *in l. tugurij de verb. sig.*
& pro intelligentia illius, de quo tractatur, semper
2 ad † diffinitionem illius deueniri solet, à qua est semper sumendum principium, vt inquit Cicero *in principio officiorum*, vt quid sit illud, de quo disputatur in-
3 telligamus, quia † diffinitio est, quæ ipsius rei, quæ
diffinitur, qualitatem, & essentiam demonstrat. Ias.
in l. nemo potest, de leg. 1. sec. lect. numer. 17. Idem *in l. si quis pro emptore, mihi num.* 88. *ff. de vsu cap.* vbi dicit quod
bona diffinitio habet ponere substantiam diffiniti.
4 † Videtur igitur quod nomen spolij sit dictum, seu
denominatum à verbo spolio, quod significat exuere, vt spoliare se: pro exuere se bonis, *vt in l. 1. ff. de donat. inter vir. & vxor. §. fin. Instit. de actio. & l. fin. ff. de his,*
5 *quæ in fraudem.* † spolia sunt exuuiæ, dicit Cicero pa-
ter proprietatis vocabulorum & latini sermonis, *in orat. pro Sexto. Roscio*, si spoliorum causa vis hominem occidere, &c. & ibi cruenta spolia cuipiam detrahere. Idem pro Pomp. cum hunc locum nobis maiores nostri exuuijs nauticis, & Classium spoliis ornatum reliquerint. Idem *in officiis* aliorum spoliis suas opes augere, &c. Idem *pro Curione*, anne de nobis trahere spolia fœderatis licebit, de hostibus non licebit? Idem *in Tusculanis quæstionibus*, nec quisq; è nobis spolia cepit laudibus, Idem *in officiis*, Salmacida spolia sine sanguine, & sudore.

Vnde † spolia possunt dici vestimenta, & indu- 6
menta, quibus quis vestitur, induitur, & contegitur. Guido Papa *Decis. Gratianopolitan. q.* 110. dicit, quod est aduertendum circa istam materiam, quia de isto verbo spolium, prout vulgariter mortuis Prælatis accipitur, non reperitur in Iure ciuili, nec Canonico, sed bene reperitur in Iure diuino. *Psal.* 138. *ver. latabor super eloquia tua: sicut qui inuenit spolia multa*: addo item in *Psalmo incip. exurgat Deus, vers. Rex virtutum dilecti, & speciei domus diuidere spolia.* Ita dicit Dominus Petrus in suis notabilib', & super facto spolij de quo loquitur dudum de Anno 1423. fuit facta transactio inter Priores, & Vicarios perpetuos diœcesis Gratianopolitan. circa modum vtendi dicto spolio, vt constat *Instumento &c.* Sed id quod dicit Guido Papa, non videtur verũ, quinimo id habetur *in tex. in c. sicut dignum. §. eos. ibi.* post mortem eius spolia occupasse *&c. de homici.* Item *tex. in l. diuus ff. de bo.* damnat. Idem habetur *in gl. in c. fi. extra de pactis. in ver. Cæsare.* ibi si solus hominem spoliare non possit, inueniat socium, cum quo paciscatur, & simul id faciant, & diuidant spolia.

Verum est quod apud canones vel leges in significatu nostro, verbum istud non reperi, vnde difficillimum esset eiusdem veram tradere diffinitionem, quæ de sui natura in iure satis periculosa esse solet. *l. omnis diffinitio. ff. de reg. iur.*

Verum non diffiniendo, sed describendo potius
† spolia dici possunt bona quæcunque, à quibusuis 7
personis ecclesiasticis, etiam regularibus, intuitu ecclesiæ acquisita, iuraque, & actiones, ac fructus inexacti, tempore obitus eorundem relicta: à Roman. Pont. Cameræ apostolicæ reseruata.

Hanc descriptionem supponunt veram Domini de Rota *decis.* 855. *de probat. in antiq. & decis. mihi* 37. *in vltimis. de solutio.* ambæ incipiunt. *Cum Camera apostol.* vbi habetur, quod per Papę specialem reseruationẽ, Camera recepit spolia decedentium prælatorum, ac in bonis, & spoliis per prælatos relictis, Camera in locum successoris succedit, & debita soluit prædecessoris.

Quam descriptionẽ ẽt sequi & approbare videtur Bertr. *in cons. 21. vol. 3. viso casu.* vbi in casu spolij Archiepiscopi Ebredunensis, disputando quid veniat appellatione, & nomine spolij, dicit: de spolio esse videntur quęcunque bona, quę superfuerũt tempore mortis Archiepiscopi de bonis ecclesiæ Ebredunẽsis, & intuitu illius acquisita, etiam debita, & quę peti poterant tempore huiusmodi, vt fructus percepti, & alia bona intuitu ecclesiæ, & bona acquisita ex his vel pecuniis inde redactis, vt ibi per eum.

Et tempore Pauli iij. super spoliis est facta quædã extrauagans, antiquas memorans reseruationes, & consuetudines super spoliis. Sub Dat. Romæ anno 1541. 3. Non. Iannarij Pontif. anno viij. quæ est in fi. descripta, & loquitur de bonis, & rebus spoliis nuncupatis, & sic per verba, quæ omnia comprehendũt.

Et quoad fructus inexactos comprobatur descriptio, per constitutionem Iulij iij. publicatam die 18. mensis Iulij ann. 1551. pont. ann. ij. incip. Regula siue constitutio perpetua &c.

Cæterum

Cæterum ius spoliorum fuit ab antiquissimo tẽpore introductum, & pro exactioue, & perceptione spoliorum, in varijs prouinciis, & locis nomine Camer. Apostol. varij fuere deputati collectores per Rom. Pontific. vt idem Paulus iij. in d. sua extrauag. attestatur. variæ diuersorum Rom. Pontificum desuper emanarunt literæ, & nomine Camer. Apostol. ab antiquissimo tempore citra, ad omnimodam Roman. Pontif. dispositionem fuerunt collecta, & exacta, vt affirmat Cardinalis in cap. nisi tum pridem. §. intueri. de renunciat. vbi dicit, quod mos spoliorum decedentium. est ab antiquo seruatus. Sequitur Sarnen. in tractat. breuium. §. facultas. num. 17. affirmatur per Rote decis. allegatas, & per scrip Ioan. Calder. in d. suo cons. 1. de pecul. cler. qui scripsit ante Concilium Viennen. vti refert. D. Anton. Masse. in libello de Annatis vbi dicit, quod vsus spoliorum est antiquissimus, & quod pro spoliis exigendis habuerunt Rom. Pontifices in prouinciis Collectores, prout adhuc habent. Et habet in decis. Egid. decis. 755. Et per dicta illius in cap. non liceat xij. q. ij. ibi Papa recipit spolia decedẽtium prælatorum & c. facit decis. Boer. 214. vbi disputat ad quem peruenire debent spolia Monachorum morientium, propter auctoritatem quam in rebus ecclesiarum & in beneficialib. Rom. Sedes seu Pontifex habet maximã, cũ bona & fructus ecclesiarum cuiusmodi sunt spolia, sint omnino ad Papæ dispensationem & administrationem & in illis Papa sit principalis dispẽsator. per verba S. Thomæ secunda secundæ q. 100. per Gaetan. ibidem per Turre. cremata. in summa de ecclesia. lib. 2. c. 114 per eundem sanctum doctorem. 4. d. 25. q. 3. ad secundum ibi bona ecclesiæ sunt Papa aliquo modo & c. Et dicit Bernardus (secundum quod refert Gemin. c. fideli de rescript. in vi.) quod Papa est dispensator & administrator bonorum ecclesiæ, & illius sunt vti dispensatoris & administratoris, Et idem Bernardus dicit quod bona ecclesiæ sunt Papę vt administratoris principalis, vt refert Abb. in c. constitutus. 3. col. n. 13. de relig. dom. habet etiam in concil. Lateranen. nouissimo sess. 9. c. de reformatione curiæ, quod fructuum beneficiorum & ecclesiarum plenaria administratio & dispositio pertinet ad Rom. Pontificem.

Hinc est quod Papa fructus beneficiorum, pro tẽpore vacantium concedere solet cuilibet pro libito voluntatis. c. tua. de verb. sig. vbi pro releuatione onerũ & debitorum, Honorius Papa III. concedit Episcopo Tolonen. fructus beneficiorum quæ in sua diœcesi per biennij spatium vacare contingeret: Et Tex. in c. si propter. de rescrip. in vi. vbi propter debita soluenda Bonifacius viij. concesserat fructus pri. anni beneficiorum qui vacassent per quinquennium per quem tex. ponderatum apparet, quod tales fructus possunt deberi etiam per statutum, consuetudinem vel priuilegium vt ibi, vbi Pet. de Ancha. not. quod fructus beneficiorum vacantium põt concedi ex priuilegio Papæ alicui & non futuris successoribus seruari, vbi etiam per Doct. & per Io. c. in tract. de fruct. c. iij. de fruct. sacerdotum tit. 3. n. ij.

Item & Papa concedit licentiã & facultatem testandi & disponendi de reb. & fructib. ecclesiæ, saltẽ ex fructib. acquisitis fac. tex. c. relatum et 2. de testam. per Dec. cons. 312. vbi dicit, an Papa id possit nõ esse disputandum, quia quod potest communis opinio communiter approbata, per eund. cons. 157. vbi late p Host. in summa. de pœnit. & remis. §. cui confit. ver. tui Card. per Augel. & Imol. in l. si seruum. ff. de stip. ser. Bal. in l. si quãdo C. de inof. testament. & in authen. nisi rogati. C. ad Trebel.

Et rursus mos vel consuetudo Rom. Pont. dandi & concedendi tales. testa ndi & disponendi indulgentias est, vsque ab antiq uissimo tempore seruata, vt colligitur ex licentia episcopi Portueo. tempore Innoc. tertij concessa, ex registris eiusdem Innocentij quæ est in q. de licentia testandi, cæterum Innocent. electus fuit anno Domini, 1198.

Item Papa cuilibet quotidie super fructibus quorumcunque beneficiorum reseruat pensionem, pro suæ libito voluntatis, id quod potest auctoritate q̃ habet in beneficiorum fructib. & in beneficialibus, in quibus tantũ potest quantum vult. d. cle. vt lit. pend. Doct. in c quia in Ecclesiarum de consi. Dec. cons. 436. vbi dicit quod Papa etiam sine causa sed sola sua voluntate super fructibus beneficiorum pẽsionem imponit, quia (inquit) in beneficialib. stat Papæ pro ratione voluntas. late per Gig. Cacialup. & Paul. de Ro. in eorum tract. pens. vnde si de fructibus & bonis ecclesiarum, omnib. istis narratis modis distribuit & dispensat Papa, ad commodum & vtilitatem personarum, videtur dicendum quod in sui quoque sustentationem, suarumque ac sanctę sedis apostolicæ & Rom. ecclesiæ necessitatum subuentionem, disponere & distribuere possit per doctrinam fratris Aug. de Anchona theologi eximij 2. q. art. 8. in fi. dicentis quod Papa habet potestatem rerum temporalium ecclesiarum, quantum ad sui & ministrorum ecclesiæ sustentationẽ, necessitatib᷒ etiã vnius ecclesiæ subuenit & subueoire potest Papa de redditib. alterius, per Sanctum Th. 2. corin. c. xi. lect. ij. in fi. vbi dicit quod Papa pro necessitate vnius patriæ potest accipere subsidium ab alijs partib. mundi, & est (inquit) ratio quia ecclesia est sicut vnum corpus, videmus. n. quod io corpore naturali quando virt᷒ deficit in vno membro, natura accipiens ab aliis membris, subministrat eidem honores & virtutes vt ibi & per eundem clarius ad Philip. c. 4. lect. 2. circa fi. vbi & hoc inqt est arg. quod Papa potest ab vna ecclesia accipere io subsidium aliatum, & per Gaetan. 2. 2. q. 187. 4. art. ad primum ex Aug. auctoritate dicentis, omnium Christianorum, vnam rempublicam esse. vbi dicit quod Papa ã quãtumcunque remotissimis partibus ecclesiæ auferre potest & distribuere in alias ecclesiæ partes remotissimas. & dicit Anton. de Butr. in d. c consititutus quem sequitur Abb. ibi num. 15. vers. aut queritur. quod de rebus vnius ecclesiæ potest Papa alteri ecclesiæ concedere etiam cum graui præiudicio, & etiam sine causa, & Episcopus de fructibus beneficij vacantis & antequam conferatur, potest disponere. vt per tex. in c. vnico vt eccles. benefitia & c. vbi Abb. dicit quod id potest ex causa rationabili puta pro soluendis debitis pro ecclesia contractis, & habetur per eundem sanctum Doct. sub q. 100. art. 4. ad primum in fi. vbi dicit quod Episcopus potest ex aliqua causa aliquid trahere de fructibus beneficij conferendi, vnde si Episcopus, multo magis Papa qui princeps & in beneficialibus dominus. vbi Gaetan. dicit quod Papa vel per viam vnionis vel charitatiui subsidij potest prouentus vacantis ecclesiæ sibi applicare, & post alicoare, prout opus fuerit & ratio sua fuerit ecclesiasticæ pietatis.

Præterea Rom. ecclesia mater est aliarũ ecclesiar: & aliæ dicuntur eius filiæ cap. 1. 2. 3. 12. distinct. & pro vtilitate illarum inuigilat, laborat, noctes insom-

nes ducit, eisque in earum necessitatib. subuenit tanquam mater filiabus, *de postul. prela. c. fecg.* quo fit vt ita illæ tanquam filiæ matri cum opus habet, ei debent subuenire. *l. cum non solum. §. ipsum. C. de bon. qua. libr.* quia vt caput subuenit membris ita membra subuenire debent capiti quando indiget, per doctrinam Paul. de Cast. qui hoc dicit *cons. 414. i. vol.* vbi etiam dicit, quod Papa potest obligare & alienare bona inferiorum ecclesiarum pro vtilitate & necessitate Rom. ecclesiæ. Idem tenet Bald. *in c. 1. in prin. nu. 5. qui feud. da poss.* sequitur Prob. ad Ioan. monach. *in additio. cap. si eo tempore. de rescript. in vi.* Paris. *cons. 103. libr. 4.* procedem facit, quia princeps sæcularis potest rem priuati auferre ex causa, & alienare. *leg. Lucius. ff. de euictio.* ergo multo magis Papa, qui disponendo de re ecclesiæ particularis, potius dicitur disponere super vsu, quam super dominio, vt per Paul. *dict. cons.* vbi subdit, quod si Papa contractum factum per prælatum super rebus ecclesiæ, sua auctoritate validat, multo fortius hoc dici debet quādo per seipsum, & pro seipso contrahit.

Adde etiam quod si vult Papa, bona occasione ecclesiæ acquisita, (quæ sunt spolia) ad se pertinere, potest, alias non, quia liberam habet in beneficialibus auctoritatem *cap. 2. in fin. de præbend.* Clemen. 1. *in fin. vt lit. penden.* Anton. de Butr. Abb. & alij *in d. cap. constitutus. de religio. domin.* sunt verba Dec. *constitut.* 157.

Pro subuentionibus, etiam sedis apostol. Sanctæque Roman. ecclesiæ, & suis, Papa sibi reseruat ius percipiendi fructus aliarum ecclesiarum pro tēpore vacantium, *extrauagan. postulasti, & Cum nonnulle, la prima, & la. secunda extrauagen. commun. de praben. dicit glos. Clem. vnica. de supplen. in ver. reuocari. decis.* Egid. 755. *idem in cap. non licet. 12. quæst. 2.* sequitur Bellēci. *in tract. de charitat. subsidio. quæst.* 107. & id propter auctoritatem, & præeminentiam quam secundum omnes communiter habet in fructib. & bonis ecclesiarum per But. & alios *in c. constitutus. alleg.* per Archi. *in tract. de hær.* quod in rebus ecclesiarum, & fructib. tantum Papa habet præemineētiam, quod in talib. est dominus quātum ad vsum, quia eis vti potest sicut placet, & decet suam potentiam, & statum *12. q. 2. bona. c. per priuilegium. 9. q. 3.* per Egid. bellamer. *24. q. 1. 26. quæritur.* vbi dicit, quod Papa rerum temporaliū ecclesiarum, & clericorum est dominus, & illis vtitur vti decet suum statum, & potentiam: & vlterius secundum Innoc. *c. vt super. de causa poss. & propr.* dominium rerum ecclesiarum proprie loquendo, non est apud aliquam ecclesiam, sed apud Christum, cuius Papa est Vicarius, cum omnimoda potestate in terris, vnde cum Papa aufert rem alicui particulari ecclesiæ, dicitur potius auferre administrationem, quam dominium *c. 2. de donat.* quia ipsum dominium est potius penes Papam cum sit apud Christum, cuius ipse est Vicari⁹, vel apud ipsam ecclesiam catholicam, quæ est vnica, cuius ipse est princeps, per Feli. *in c. quæ in ecclesiarū de const. col. 13. n. 40. vers. 1. gl. & doct. d. c. constitutus.* Dec. *d. cons.* 414. Et per Petrum de Anc. *cons.* 305. quod licet Papa super rebus & bonis ecclesiæ, habet plenissimam potestatem, tamen est verū, vbi apparet quod vult ea vti, per Fel. *c. quæ in ecclesiarum de const.* Bal. *cons.* 175. quod Papa vendendo, rem ecclesiæ, non alienam sed suam vendit, quia res ecclesiæ suæ sunt, quoad liberā dispositionem, per Ab. *c. cum venissent. de Iud.* quod Papa quamdiu viuit, dominus est rerum ecclesiarum, secundum Host *ibidē* & potest omnia disponere tanquam dominus. Facquod dicit Paul. de Cast. *d. 414. 1. vol.* quod consilium fecit in causa castri Berberanæ ecclesiæ Auinione. quod Papa obligauit cuidam d. Georg. p. o expensis pro Rom. eccles. quod dominium rerum ecclesiarum est penes Christum, cuius Immediatus vicarius est Papa, quod ipse facit, ab ipso domino factum videtur, quia ipse dominus solus fundauit ecclesiam Rom. aliæ ecclesiæ particulares fuerunt fundatæ nō à Christo, sed à Petro, & eius successoribus, & omnem quam habent auctoritatem episcopi in alienatione rerum ecclesiæ, habuerunt à Papa, subdens, si. d. Georg. expendisset pro ecclesia Auinionen. Episcopus Auinionen. potuisset obligare. d. Castrum; & illud totaliter alienare, Ergo multo fortius Papa pro debitis Roman. ecclesiæ, quia dominium est penes Christum, & Papa est illius Immediatus vicarius, & Papa maiorem sibi auctoritatem retinuit, quam episcopis concessit, per iura quæ ibi late adducit, quia dicit Bart. Soc. *cons. 163.* visa bulla quod Papæ voluntati non est resistendum; cum de factis ipsius dubitare sit sacrilegium, & est (inquit) vnicus sol fortiustitiæ, fugans tenebras, & eo præsumuntur illa tria concurrere, quæ in actibus hominum considerantur. f. bona voluntas, modi congruitas, concessa potestas.

Merito igitur ex prædictis negari non potest, quā possit Papa fructus, & bona (spolia nuncupata) decedentium, clericorum, siue prælatorum suæ dispensationi & dispositioni reseruate.

Notandum est præterea quod acquisita per Clericos illicite & contra formam sacrorum Canonum; vti spolia, homine Camer. Apostol. per collectorem post eorum obitum percipiuntur per Cōstitutionem Pij Papæ iiij. ad deterrendos clericos ab illicite negotiando, & contractando editam, sub datum Romæ Anno 1560. Non. Nouembris Pontificat. anno primo incip. *Decens. in sequ. quæstio. descripta.*

Eiusdemque Pij iv. constitutione edita Anno 1564. 17. kalen. Nouembr. Anno v. contra quoscunque beneficia, & ecclesias in confidentiam recipientes, & retinentes in execrationem, & detestationem criminis simoniæ, & confidentiæ, per eosdem Collectores Cam. colliguntur, & percipiuntur; nomine eiusdem Cam. omnes fructus, iure prohibitarum confidentiarum; in quibus beneficia in confidentiam, seu eorum fructus retinentes sunt condēnati, vel declarati: prout etiam nomine eiusdem Cā. colliguntur, & percipiuntur fructus vacantes beneficiorum reseruatorum; à die vacationis; vsque ad prouisionem, vel collationem de illis factā, per constit. eiusdem Pij sub dat. die vij. decembris an. 1560. Pontif. anno pri. eidem Cam. pro eius subleuandis necessitatibus applicati; Iuxta antiquam. Roman. Pontificum huiusmodi fructib. consuetudinem, *vt in extrauag. postulasti. cum nonnulle. la prima. & la secunda gl. in Cle. vnica de supplen. negl. in ver. reuocari.* & per Egid. *in alleg. decis. 755. si rector. & in c. non liceat xij. q. ij.* Ex quibus omnibus manifeste apparet, spolia prædicta, ex fructibus beneficiorum, ac ex acquisitis ex eis nasci, ac prouenire.

Sed res, & bona qualia sunt Calices, Cruces, paramenta, ornamenta, quæ quis vel in vita, vel in morte destinauit, aut assignauit cultui diuino, vel bona mobilia,

mobilia, aut Immobilia, quæ quis vel dedit, aut assi-
gnauit Ecclesiæ, vel loco Pio, licet pronenerint de
rebus quæ faciunt spolia, tamen semper obseruaui
quod talia non colligerentur vti spolia, nec vtl ad
Cameram spectanria, sed vidi illa remanere semper
loco pio, prout pie fuerant disposita. Sed hodie est
per Bullam S. D. Pij. PP. V. expresse declaratum, vt
per eam, quæ est edira anno. 1567. iij. Septembris,
quæ incip. *Pius &c. Romani Pontificis &c. quæ est in calce
descripta &c.* fac. quod habetur per Ioan. Calder. *in*
8 *conf. 1. de pecul. Cleric.* vbi dicit, † quod verba reser-
uationis Papæ in materia spoliorum sunt stricte non
9 large interpretanda, quia † reseruatio talis apostoli-
ca est contra Ius, & omnia bona Ecclesiæ dicuntur,
quæ intuitu Ecclesiæ, aut de facultatib. Ecclesiæ ac-
quisiuit defunctus, *vt in cap. 1. de testament. in text. & in*
10 *glo.* † à qua reseruatione sunt exempti curiales. Rom.
cu. à Xisto & Alexand. & alij etiam *vt in fin. præceden-
tis quæstionis & in bulla Pij iiij. fo. 459.*

Sed opponi potest, quod ista spolia debent de iu-
re peruenire ad successorē in beneficio vel Ecclesiæ
non ad Cameram, quia fructus beneficiorum etiam
collecti, non tamen cōsumpti, ac bona p eum intui-
tu Ecclesiæ acquisira, morruo clerico beneficiato
transeunt in successorem in beneficio, nam succes-
sor in beneficio est quasi hæres mortui *cap. conuenior.*
11 *23. quæst. 8.* † ita dicit *glo. cap. 1. de solut. & glo. in cap. hæc
xij. quæstio. 2. in vers. conseruari.* vbi dicit quod omnia
conseruanda sunt successori à morte prædecessoris,
& quod mobilia prædecessoris pertinent ad succes-
sorem, *& glos. in cap. illud eodem in ver. successor.* Spe. *in
tract. de mod. Generalis Concilij 2. parte*, & successor in
beneficio succedit etiam in acquisitis intuitu Ec-
clesiæ, vt habetur *in cap. relatum per tex.* & Doctor.
de testa. dicit enim tex. Ibi autem loco defuncti vnus
tantum est ordinandus, & ea bona sicut & alia Ipsius
Eccles. in Dei timore dispenset. Hinc est quod cleri-
cus de his testari non potest *d. cap. relatum.* vbi not.
Abb. post alios *col. 2. ver. nota, & tenementi secunda lect.*
vbi dicit quod acquisita per Canonicum intuitu
Ecclesiæ, vel præbendæ non cedunt successori in
præbenda, sed capitulo ipsius Ecclesiæ, & decimas
debiras Canonico prædecessori non potest exigere
Canonicus successor, quia non dicitur proprie suc-
cessor, sed habebit illas Capitulum. Fel. *cap. quoniam
Abbas. in vi. de off. de lega. Idem habetur in gloss. in capit.
illud. xij. quæstio. 2.* vbi autem beneficiatus non est de
congregatione aliqua, sed habet beneficium omni-
no separatum, puta quia est Rector Ecclesiæ paro-
chialis, vel Præpositus, vel archidiaconus nō benefi-
ciatus à capit. tunc bona acquisita intuitu beneficij
cedunt successori, non capitulo, vbi etiam ponit ra-
tionem diuersitatis, ad idem est tex. *in cap. cum vos. de
off. ordin. in fin. cum ibi glos. & optima gl. quæ iura allegat in
cap. 1. extra de solutio. in vers. prædecessoris. ibi est enim qua-
si hæres ipsius &c.* optimus text. *in cap. præsenti de off. or-
dinan. in 6.* vbi cauetur, quod morientibus rectori-
bus Ecclesiarum, vel ministris, bona in ipsis Eccle-
siis, dignitatibus, personatibus, prioratibus inuenta,
siue vacationis ipsorum tempore obuenientia, ex
quo in vtilitatem ipsarum Ecclesiarum expendi de-
bent, vel futuris reseruari successoribus, nemo su-
periorum occupare præsumat, aut in suos vsus con-
uertere quoquomodo, nisi de speciali priuilegio,
& moriente Episcopo vel sacerdote successori bo-
na reseruantur, & res decedentium Clericorum
ponuntur in manu œconomi, si adsit, si non adsit
erunt in potestate maiorum Ecclesiæ, si illi non sunt
idonei, erunt in potestare aliorum Clericorum, om-
nibus deficientibus in manu Metropolitani, nisi
adsit visitator, quia si adsit, habebit ille, Matth.
de afflictis, decis. Neapol. 39. & si in cathedralibus,
regularibus, ac collegiatis Ecclesiis Vacantibus, si
collegia conuentus, aut singularis persona occu-
pat bona relicta, vel tempore vacationis obueni-
entia sunt suspensi ab off. & benefic. vsque ad
restitutionem, quia debent reseruari successori *cap.
quia sæpe de electio. in vi. late.* Ruin. *cons. 156. l. 4. &c.* ergo
nec etiam à Camera apostolica occupari, vel perci-
pi debent, quando iure stet cautum in quos vsus
conuerti, & ad quos peruenire habeant, est Cons.
Bartol. Cepol. *cons. 51. incis. in Christi nomine*, quia
ius acquisitum nemini auferri debet, vel tolli, nec
etiam Iudæo, vel infideli per Papam, nec tolli præ-
sumitur per Abb. *in cap. quæ in Ecclesiarum de consti-
tut.* post Innocent. *in cap. quod super his. de voto*, & si
contingeret aliquo casu Papam Ius tollere, præsu-
mitur hoc per Circumuentionem, & Importuni-
tatem potius quam per voluntatem fecisse per Fel.
in. c. cum olim 3. & 4. col. de re. Iud. adeoq; † quod ta- 12
li casu verba rescripti potius sunt impropriunda,
ne alteri præiudicentur trad. Roman. *quæstio. 334. cir-
ca primum.* Deci. *cons. 11. coll. 5. Ias. in leg. ex facto 4. no.
ff. de vulg. & pupil.* Immo potius debent interpreta-
ri, quod nihil operentur, quam quod indebite quis
damnum patiatur, vt not. Ias. post. gloss. Bartol. & a-
lios *in l. fin. §. In computatione col. fin. C. de Iur. deliber.*
& hoc procedit, etsi rescriptum Papæ emanaret
in fauorem piæ causæ, vt in casu nostro in fauorem
Cameræ apostolicæ, vt probat Ias. *in leg. fin. col. vi. ff.
de Constitut. princip.* post Alexand. *in l. pactum quod do-
tali col. 2. C. de pact.* nam licet viduis pupillis, ac aliis
piis causis multum debeamus, non tamen adeo,
vt aliis præiudicium inferamus. *dict. text. in cap. ex
tenore de form. compet. & in cap. nuper de dona. inter vir.
& vxor.* Et adeo est verum, quod † acquisita per 13
prælatum de bonis ac facultatibus Ecclesiæ vadunt
ad Ecclesiam, vel in ea successorem, quod proce-
dit, siue emat res nomine proprio, vel fraudulenter
nomine alieno per *Abb. in capite primo de testament.
vers. nota. 4.* quia prædium emptum de pecunia præ-
bendæ, vel Ecclesiæ, adeo efficitur Ecclesiæ, vel
successoris in ea quod amplius non potest illud
prædium dari per emptorem alicui, etiam intui-
tu pietatis, licet pecunia potuisset dari, quia sta-
tim fit Ecclesiæ, licet emerit nomine Ecclesiæ, si-
ue suo, siue alieno, Ang. *in summa in quinto. em-
ptio. §. vtrum emptum per text. in capite primo & capit. in-
quirendum de pecul. cleric.* fac. quia Iulius Papa III.
sanctæ memo. per suam constitutionem, quam
ad dirimendas lites, tollendasque controuersias
Inter hæredes prælatorum defunctorum, ac succes-
sores in beneficiis edidit dispositioni Iuris com-
munis adhærendo, & ex mente Canonum sanci-
endo, statuit fructus inexactos per prælatos defun-
ctos non ad hæredes, sed ad successores in eccle-
siis, aut beneficiis peruenire aut pertinere debere.
id quod fuerat per prius sancitum per *testament. in
capit. quia sæpe & cap. statutum de electio. in 6.* Et alle-
gatur *cap. præsenti de officio ordin. dict. libr. 6.* dicit Ioan.
Copus. *in suo tractat. de fruct. libr 4. titul. 3. cap. 2.* & † 14
si fructus beneficij, super quibus fuit assignata, aut

reseruata pensio, non sint precepti tempore mortis pensionarij, imo penderent, remanent apud Ecclesiam tali pensione grauatam, & sic ad successorem, per Alexand. *con.157.2.vol.incip.Reuerendissime domine,* per ea quæ volunt Abb.& Anton.de Butr. *in ca.fi. ne prala.vic suas.* vbi concludunt, quod si moriatur Prælatus, qui beneficiũ locauerat, fructus percepti post obitum locatoris, & pensio debita ratione fructuũ post obitũ perceptorum, debeantur successori in p̃latura, de quo etiam per Doct. *in d. cap. præsenti.* Cacialup. *in tract. de pensio. quæstio.25.* & Gig. *eo. quæstio.53.* Sec. loco potest opponi de alio: quod fructus beneficiorum recollecti tamen, ac spolia huiusmodi vadant non ad Camerã apostolicam, nec ad successo-
15 res in beneficijs, † sed ad hæredes defuncti: maxime si beneficiatus decedat testatus, quia fructus beneficij Prælatus. vel beneficiatus videtur facere suos dicit optima gl. *in cap. præsenti de off. ord. in 6. in vers. reseruari:* vbi distinguit, quod vel beneficium habet administrationem, vel qui est simpliciter, & personaliter beneficiatus: quia pri. casu de illius fructib. q̃diu viuit, & sanus est põt aliquid dare, moderate tamen: quia comparatur vsufructuario, cuius ius morte finit: vnde viuens potest suam voluntatem facere moderate. Incipiens vero infirmari comparatur vsuario: & tunc nihil habet nisi vsum, & dicuntur Clerici non habere administrationem, quando non habet beneficium cui sit assignata dos. vt per Giminianum *d. cap. præsenti:* & simpliciter beneficiati dicuntur, vt sunt Canonici, & similes, quibus id quod habent obuenit sibi ratione personæ, non quod habeant præbendam in Ecclesia distinctam, quia sic haberent administrationem.

Si vero Clericus sit non habens administrationẽ, sed personaliter, & simpliciter beneficiatus, in morte comparatur vsufructuario, quantum ad faciendũ fructus suos, & vsufructuatius fructus iam quæsitos ad hæredes transmittit per tex. *in l. defuncta. ff. de vsufruct.* & de ipsis potest testari; Ecclesia tamen succedet ei in istis, si decedet sine testamento, & hæc est quasi communis consuetudo, subiungens *ibidem d. gl. & quod dictum est:* quod clericus simpliciter beneficiatus, faciat fructus suos intellige, inquit, de fructibus perceptis, & reconditis, alij vero per iura allegata, pertinent ad Ecclesiam: vnde si in fructibus acquiritur dominium, si Prælatus illos facit suos, transmittuntur isti ad hæredes, in quibus præsumitur continuatum dominium *l. siue possidetis, & ibi* Bal. *ff. de acquirenda poss. l. si sorori,* & ibi Alex. *C. de Iure deli-*
16 *berandi*, aut in legatarium, in † quem pariter statim recta via rei legatæ transit dominium. *l. à Titio. ff. de fur. l. vnica §. in nouissimo C. de caduc. tol. cum* similibus,
17 & † hæredibus vsufructuarij, cum diximus Prælatum comparari, debentur fructus, si erant percepti tenet *Alex. consi.157.2. vol. per tex. in l. defuncta præalleg. & l. Iulianus. §. si fructus,* & ibi Bal. *ff. de actio. emp. Gig. in tract. de pens. q.53.* Et habere administrationem dicitur, qui habet beneficium etiam simplex quod habeat dotem: administrationem habere dicitur Papatus, Patriarcha Archiepiscop⁹, Episcopus, Abbatia sæcularis, & parochialis: sine administratione dicitur canonicus, & alij Rebuff. *in pract. in ver. seculare quotuplex.*

Fac. optimus textus *in c. vnico de Cler. non resid. lib. vi.* vbi beneficiatus in fructibus beneficiorum acquirit dominium, & facit illos suos, ibi rerum sic receptarum dominium non acquirat, nec faciat eas suas, Facit. quod dicit Bar. *in l. diuortio. ff. sol. matr. vers. opp. vt sup. de vsufruct.* vbi dicit quod Canonicus fructus perceptos, & percipiendos transmittit ad hæredes pro rata anni, quo stetit in beneficio Canonicatus, non enim, inquit, percipit fructus, tanquam simplex fructuarius, sed propter onera Ecclesiæ, quæ sustinet. Idem dicit Imol. *Ibidem & gl.* ac Bart. *in l. i. C. de anno. ciuil.* vbi dicit gl. quod ille text. & adducta *ibidem* sunt argumento, quod † fructus percepti ex præbenda 18
Clerici, transeunt ad hæredes dicunt Doct. *in c. statutum. §. assessorem de rescrip. in 6.* Archid. *in c.* consuetudinem *in fine de Cler. non resid.* dicit, quod ille text. benefacit pro sententia illorum, qui dicunt, quod Clericus facit fructus beneficij suos. Sed ipse credit, ꝙ non faciat suos, sed bene habeat eos, quoad vsum, & dispensationem.

Facit quod dicit Specul, *in tit. de actio. §. primo vers. Rector. de fructibus, & interes: vers. pone Prælatus, & in tit. de statu Monac. ver. 58. quæritur.* vbi dicit, quod fructus beneficii à solo separati tempore mortis Prælati, debenẽ eius hæredibus, vel legatario, & sufficit fructus esse à solo separatos, non recond tos, ad hoc quod debeantur mortuo, est communis opinio Doct. *in d. cap. præsenti. de off. ord. per Franc. in c. si propter num. 5. de rescript.* Tiraquel. *de retract. tit. 11: §. v. gl. iiij. num. 1.* Fac. quia fructus pensionum super aliqua Ecclesia, vel beneficio reseruatorum maturati, & non exacti per pensionarium, cui debebatur pensio transmittũtur ad hæredes, quibus Ius exigendi præteritas pensiones non solutas competit, per ea quæ dicit Alexan. *cons. suo 4. Incipit. perspectis his in fin. 3. vol.* Paul. de Rom. *in tract. pensio. viij quæst. vers. primo ecclesiastica* vbi dixit, quod † pensionis fructus lucrati per pensionarium 19
dicuntur proprij, & in illius dominium transeunt, & ab eo donari possunt: *per tex. in l. ædibus. §. vltimo ff. de donatio.* ponit Gig. *in suo tracta. de pensio. quæst.52.* vbi ad id probandum multa adducit. Subdens, quod acquisitum ex pensione non dicitur acquisitum ex beneficio Ecclesiastico, & de pensionibus decursis
† Clericus testari poterit, de quo nil mirum, quia 20
fructus Ecclesiæ possunt vendi, & alienari: vnde etiam ad hæredes transmitti *cap. fi. ne Prælatus Vic. suas & Clem. prima. §. fin. de rebus eccles. non alien.* Feder. de Senis. *cons. 133. quæritur an Constit. in Specul. de hæretic. in principio.*

Item fructus contingentes, & obuenientes tempore Sedis vacantis debentur Ecclesiæ vel futuro successori per verba tex. *c. præsenti de off. ord. in vi.* siue vacationis tempore obuenientia, *idem in cap. cui vos. eo. & c. quia sæpe de electio. in vi. & clem. statutum eo. tit.* & dicit Filipp. Fran. ex mente Doctor. *in d. cap. præsenti,* quod si beneficium habet bona distincta, tunc in illis ac in fructibus succedit successor, secus si non habet bona distincta, licet ratione dignitatis plus percipiat, quam alij Canonici: tunc enim succedit capitulum, & si sit Canonicatus succedit in bonis capitulum, & fructus interim *c. per d. Filip. Franc. est decis. Boer. decis.340.*

Et videtur adeo verum, quod fructus pendentes spectant ad successores in Ecclesia, quod si Sede vacante capitulum, aut cathedralis, vel collegiatæ, aut regularis Ecclesiæ illos occupat, est capitulum, & alij occupantes excommunicati, quousque restituant. *d. c. quia sæpe. in quo tex. & ibi gl.* apparet quod fructus, & emolumenta iurisdictionis obuenientes tempore Sedis vacantis non pertinent ad capitulum,

him, licet ad ipsum spectet iurisdictio, sed ad successorem.

Imo si hæredes Prælati defuncti recollegissent fructus immaturos, ne ad successorem peruenirent Prælatum, tenentur ei ad interesse. *not. per Doctor. in l. pen. ff. de vsufru. legat.* fac. Tiraquel. *2. tit. gl. 4. num. 15. de retract.*

Facit Calder. *consi. ij. de pecul. Cler.* vbi posita quæstione de fructibus dicit, quod io fructibus contingentibus post mortem, puta quando decedit clericus ante fructus recollectos, succedit ecclesia.

Et dicit Ioan. Copus *in tractat. de fructibus lib. 4. tit. iij. cap. ij.* quod tam fructus à Prælato percepti, qui in bonis eius esse ceperunt, quam etiam ij. qui tempore vacationis obuenerint, debent futuro reseruari successori.

Et dicit Ruin. *in consi. 156. lib. 4. num. 3.* quod non licet nec legato de latere nec archiepiscopo accipere fructus, vel bona sedis vacantis, quæ debent futuro reseruari successori.

Item pro rata temporis fructus transmittuntur à Canonico ad successores Bar. *in l. diuortio in fine principij sol. mat.* vbi Alber. dicit communem, quod seruatur idem, quod in vsufructuario scilicet, quod collecti fiant defuncti & hæredis, pendentes remanent successori per Dida. Couarruuias *variarum resolut. lib. 1 cap. 15. num. 12.* licet ipse à dicta communi opinione recedat. Vt ego habui, & collegi, ex doctissime notatis, & repostatis per Reuerend d.d. Filesium de Citadinis nobilem ciuitatis Interamnatis, Episcopum muranum multæ lectionis, summæ doctrinæ, & iudicij, ac singularis probitatis virum præclarissimum mihi vinculo amicitiæ antiquitus coniunctum.

Verum oppositis non obstantibus descriptio spoliorum, seu diffinitio est vera, & firma remanet, quia ad Cameram spectant, non ad successorem, non ad hæredes, nisi in casibus, & per ea, quæ dicuntur infra, nam ista, cum sint beneficialia à beneficialibus dependentia, & introducta de Iure positiuo, sunt omnino ad Papæ dispositionem libere & ei manualia per Abb. *in capit. constitutus de religios. domib.* per eundem *in sua disputatione, quæ incipit Episcopus col. ij.* † in
21 quibus Papa potest attenta potestate sua magna sine causa præiudicare per Doctor. *in capit. qua in Ecclesiarum de Constitut.* sequitur Ca cialup. *in suo tractat. pension. quæstio. 9. col. iij. num. 17.* quia Papa concedit beneficialia ad nutum, ad tempus, & sub conditione *cap. si gratiose de rescrip. in vi. cap. veniens de filiis presb. cap. quamuis cap. petisti. vii. quæst. 1. dictum Abb. notabile. c. inter quatuor de maior. & obed.* vbi dicit, quod licet Papa non possit procedere, & sententiare contra nõ citatũ, & contra non vocatũ, est secus in beneficialibus, in quib. habet plenariã potestatẽ. ita et notatur *in ca. cum olim de re. iud.* quæ cum sint introducta à Iure positiuo, & supra tale ius sit Papa, merito suo modo de illis habet posse disponere: quia † Papa vti Dominus
22 beneficiorum potest etiam sine causa imponere pẽsionem super fructibus beneficiorum, cum de talibus fructibus possit ad beneplacitum suæ voluntatis disponere per Doctor. *in cap. qua in Ecclesiarum. de constitut.* Sequitur Decius *consi. 4. 6. col. ij. iij. vol.* & † in
23 his redditibus ecclesiasticis id iuris habent, & habere debent Clerici, quod à Papa, & à Canonibus expressim est sibi concessum, & conceditur. Inocent. *in c. indecorũ de atat. & qual. gl. in c. res eccles. 12. q. 1.* Archi. *in c. statutum. §. assessorem de rescript. in vi.* pulchre Card. *consi. 110. col. ij.* & quidem res Ecclesiarum subiacent administrationi Romani Pontificis, & Prælatorum, à quibus ipsa Catholica Ecclesia regitur, sic & Canonibus ecclesiasticis ipsum ecclesiæ patrimonium cõmissum est, quia bonorum ecclesiasticorum administratio Romano Pontifici, & eius Canonicis constitutionibus commissa esse videtur. *c. videntes c. præcipimus xij. q. 1.* quibus quidem Canonibus separatim ab Ecclesiæ Aerario conceditur Episcopis, & Clericis Ecclesiarum ministris certa portio ex redditibus Ecclesiasticis *c. de redditibus c. cognouimus c. mos est. c. sancimus xii. q. ii.* S. Th. *secunda secundæ q. 185. art. vii. & quolibet. vi. art. xii.* refert Couar *in ca cum officiis de test. vers. vltimo hinc potest.* Quia Canonibus diligenter consideratis colligitur † clericos beneficia habentes, ex 24
eorum redditib. eos tantum expendere posse, quantum ad eorum victum, vestitum, cæterosque vsus congruos, & necessarios sufficiat. *ca. fin. 12. q. 1. & c. videntes ea. caus. & quæst. & in principio. 44. distin.* tibi ò Sacerdos, *inquit Hieronymus,* viuere de Altari permittitur, non luxuriari, bona etenim Ecclesiarum sunt propriè Christi patrimonium. *c. cum ex eo de elect. in vi.* notat. Fel. & Decius *in ca. constitutus de rescrip.* Hinc D. Bernardus *epistola secunda* scribit. denique quicquid præter necessarium victum, ac simplicem vestitum de altario retines, tuum non est, rapina est, sacrilegium est. Secundo clericis omnino permissum est antiquis Canonibus, redditus ecclesiasticos, qui ad præfatam congruam sustentationem necessarij non sint, in optima, vel aduersa valetudine, in pios erogare vsus, iuxta illud *Lucæ primo*, quod superest date pauperib. *c. fi. 16. q. 1. c. Casellas. c. Episcopi x. q. ii.* noua etenim lex de dandis decimis Ecclesiæ ministris ex eo iustitiam præsefert, † quod pro congrua Ministrorũ 25
sustentatione, & pro pauperibus alendis datur decima fructuum pars. Caietan. *2. 2. q. 87. artic. primo & q. 185. art. 7. c. decima & c. fi. 16. q. 1.* Tertio clericus habens beneficium potest libere disponere de illis redditibus, qui sunt necessarij ad eius honestum sumptum inspecta cuiusque qualitate, si eos præcipuos is habeat, qui aliunde victum, & necessaria sibi ministrauit, idest, quod licet aliunde, puta ex patrimonialibus victum habeat, potest nihilominus de fructibus beneficij pro rata sui victus iuxta suam qualitatem sibi concessam disponere. Hæc etenim pars bonorũ ecclesiasticorum ministris per Canones antiquos constituitur. *cap. Ecclesias. 13. quæst. 1. tex.* & ibi Abb. *in c. de hu. de Ecclesiis ædificand. vel reparand.* Sanct. Thom. *2. 2. q. 185. artic. vi. in resp. ad ii.* Ioann. maior *in quarto sent. dist. 24. q. 17. & q. 20.* & idem ipse diceremin his redditibus Ecclesiæ, & beneficij, quos dignissima mercede industriæ, & laboris impensi in Ecclesiæ regimine recipit ipse, qui Ecclesiæ curam gessit ex Bolognino in Anan. *consi. 87.* vbi ipse Ananias hoc ipsum probat.

Et non desunt, qui opinentur Clericum habentẽ beneficium vltra sibi necessaria, de redditib. illius in profanos, & voluptuosos vsus expenderem, mortale peccatũ committere, & ad illorum reddituũ, ita expensorum, & consumptorũ restitutionem teneri: ex verbis Hieronymi dicentis, Aliena rapere conuincitur, qui vltra necessaria sibi retinere probatur. *§. ordinan. 42. dist.* sentit hanc opinionem S. Th. *q. 43. ar. vii. assent.* Alexan. Halef. *3. p. q. 36.* membros. Ricard. à media villa *in 4. sent. dist. 45. articul. iii. quæst. 1.* Ioann.

maior *distinctio.24.quæstio.17.* dicit hanc opinionem esse communem, quam tandem probat Palud. *in 4.distinctio.24. quæstion.iij. articul. vltimo*, quibus suffragatur text. optimus *in capit. Episcopus 12. quæstio. 1. & text. in capit. primo 12. quæstio. iij.* pulchre diuus Bernardus *epistol.42. col. iij.* Clamant, *inquit* pauperes nostrum est, quod effunditis nobis crudeliter subtrahitur, quod inaniter expenditis. huic opinioni accedunt Abbas. *in capit:cum secundum de præben. prima col.* Archid.& Dominic.de Sancto Gimin. *in summa 44.distinct.* Fel. *in capit.postulasti de rescript.* Ant. Butr. *capit.primo, numer.28.de emptio.* Sed hæc, atque alia à dictis Doctor. adducta eo tendunt frequentius: vt sit illicita hæc ecclesiasticorum reddit000uum in profanos vsus distributio, non tamen, vt sit restitutio necessario facienda.

26 † Præterea redditus Ecclesiastici, qui supersunt vltra ministrorum victum, alieni dicuntur, non proprij, sed ex quadam metaphora: eo quod essent pauperibus erogandi, quod auctoritate Hieronymi comprobatur; is etenim scribit bona Ecclesiarum dici bona pauperum, quoad debitum, quia eis debentur, non quoad dominium, neque quoad proprietatem : per Cardin. à Turre Cremata *in capite videntes numero secundo 12. quæstio. 1.* Et licet Canonic. prius *12. quæsti . iij.* probet: quod acquisita ex fructibus, & redditibus beneficiorum spectent ad Ecclesiam, id quod nemo negat, non tamen ex eo sequitur, ergo Prælatus fructus sibi designatos male consumens tenetur restituere, quia licet Thom. & Gaet. *secunda quæstio. 185. articul. 7.* dicant hanc consumptionem non posse fieri absque peccato mortali, negant tamen restituendi obligationem, Præpos. *in summa. 44. distinctio. col. 5.* sanctus Thomas in sexto *quolibet. articul.12.* Siluester *in summa in ver. Clericus quarto 20. quæritur*, vbi post distinctiones idem tenere videtur: *& in verbo restitutio iij. quæstio. 5.* Adrianus. *in quarto sentent.capit.incipientem pro clariori quarta conclusio.* Quorum sententia licet benignior sit, & nostris hisce temporibus admittenda, ex totius orbis Christiani consuetudine, quia plurimum iuuatur, vide tamen, & cogita nonne alia opinio forsan esset magis salubris animæ, & corpori, Clericis nostri temporis: quia *Abbas in dict. capit. cum secundum.* nimis affirmatiue dicit, quod Clerici tenentur restituere de suo Ecclesiæ illud, quod male expenderunt de illius redditibus: & propterea cogita bene, quia anima est cunctis reb. præferenda.

27 Vlterius Canones permittunt, quod † distributiones quotidianæ, quæ dantur ministris Ecclesiæ ob laborem, & ob illud seruitium, & ministerium, quod diuino cultui, ac diuinis officiis impendunt, acquirantur & acquisitæ sint, percipientibus, etiam quoad dominium per text. qui dicit *in capit.vnico de cler.non resid.in 6.ad fin.* dicunt Domin. à Sancto Gemin.& Franc. *ibidem*, idem dicit Barba. *in cap.fin.col.fin.de pecul.cleric.* vbi dicit illum text. esse singularem.notat.glos.Gulelmi *in extrauagan.prima ne sede vacante in extrauagan.communibus in verbo consueuerit*, idem dicit Decius *consi. 280.col.prima.* quorum opinio est communis, quam sequitur Paris. *consi. 33. vol.4.col.2.* conceduntur enim istæ distributiones à Cano. Clericis ob illud ministerium quod exhibent altari, & diuino cultui. id quod etiam notatur per

28 Bolognin. *in Anan.consi.87.* quia † dictæ distributiones aliquando, & in aliquibus Ecclesiis consistunt, & distribuuntur in potu, in pane, in pecunia, & in bladiis *extrauagan.postulasti. & cum nonnullæ de præben. & dignit.extrauagan.commun.* vnde sic perceptas, & acquisitas, potest Clericus ad libitum suæ voluntatis distribuere, ac de eis disponere, & ad hæredes transmittere, quia † consanguinei ipsius Canonici 29
bene succedunt in istis distributionibus, nam quotidianæ distributiones non augent Corpus Præbendæ. Sed debentur propter operam personæ *argum. l.1.sec.resp.si mens.fals.mod.dix.l.si duobus.ff. pro soc.§.si in coeunda, & in capit. licet nobis. de præbend.* videtur tenere *laud.in Clemen.fin de præbend.* dicens: quod talis seruiens fideliter diuino officio facit fructus suos : & † potest sicut laborator de diurno denario disponere: prout refert dominus Florian. *ibi*, 30
faciunt adducta per Oldra. *consi.118.incipit ex virtute gratia dicit Domin. in d.Clemen.* quod Clericus potest testari de quotidianis distributionibus. Ita dicit tenere Gulielm. *in extrauagan. Ioan. 22. Incipit suscepti maxime gl. in ver. cõsueuit*, q̃ dicit quod distributiones quotidianæ de Iure sunt fructus liberi à decimis, & ita assignantur vt lucrãtur, & de istis testari põt Clericus. vltra prædicta faciunt omnia Iura : quæ dicunt. Clericum; maxime non habentem dignitatem, administrationem, vel curam, prout est præbendatus, æquiparari fructuario: de quibus habetur *in capit.fin.de pignor.in capit. requisisti de testamentis:* sed clarum est, quod fructuarius efficitur Dominus fructuum iam recollectorum *ff.quibus mod. vsusfruct. amit.l.si vsufructuarius*, & eo mortuo non spectant ad proprietarium, sed ad hęredes fructuarij *vt ibi not.* Ergo idem videretur de fructibus præbendarum, & multo magis de quotidianis distributionibus : in quibus præbendatus habet maius Ius, vt patet ex iuribus *supra* allegatis, refert Nicol. de Vbal. *in tract. de success.cler.ab intestato.§.finita tandem vers. sexto quæro.* vbi multa in contrarium adducit: quod videlicet in distributionibus quotidianis Clerici vel sacerdotis succedere habet Ecclesia, non hæredes defuncti, sed dicit quod adducta in contrarium, sunt adducta causa disputationis, non causa decisionis, quia sententia illorum, qui dicunt in distributionibus, & huiusmodi succedere consanguineos, non Ecclesiam in via Iudicij magis præualet, & tenetur, sed de his dicimus *infra in quæstio.de facultate prælati in rebus Ecclesiasticis, & facientibus spolia. & in quæsti.de successione Clericorum ab intestato.* sed de distributionibus vide quæ dico *in q. de potestate Cler.& in q.de successio.Cler.secula.suis locis.*

Idem † etiam videtur in fructibus pensionum decursarum, etiam non exactarum : vt in eis acquiratur dominium, & transmitti possint ad hæredes, immo quod Ius exigendi præteritas pensiones, non solutas, competat hæredibus clerici defuncti : cui dicta pensio erat reseruata, per ea quæ late adducit Gig. *in suo tractat. de pensio. quæstion. 52. & 53.* vbi quæstionem ponit, & examinat late. 31

Idem videtur etiam sancitum, & constitutum à Pontificibus, & Canonic. quantum, & in quanta quantitate possint Clerici disponere de bonis: ac redditibus Ecclesiæ, quia probatur *in capit. ad hæc de testament.* quod Clericus in ægritudine constitutus, potest causa donationis inter viuos, redditus Ecclesię in piam errogare causam modo in dona-

donatione vtatur moderamine, si ex ea infirmita-
te decedat, sed si est sanus, & in bona valetudine,
si in pios vsus velit aliquid expendere de bonis mo-
bilibus Ecclesiæ, id potest libete facere, nulla præfi-
nita, vel taxata quantitate, id, quod probatur, *in ca-
pit. quia Ioan. vbi gloss. 12. quæstio. 5.* dicunt, & notant.
Abb. Anchar. Imola. & Barba. *d. cap. ad hac*, & secun-
dnm eundem Barba, *ibi sec. col.* oportet; quod sequa-
tur traditio rei donatæ viuente ipso Clerico, qui do-
nat.

33 Et † quod Clericus beneficium Ecclesiasticum
habens, proprio testamento non possit disponere
de tebus occasione Ecclesiæ acquisitis, est text. aper-
tus *in capit. cum in officiis de testament.* idque procedit
etiam si illa bona acquisierit occasione redditus i-
psius beneficij *per text. in capit. relatum*, vbi Abb. &
alij, sed melius per eundem Abb. & latius *in cap. cum
esses in secunda lect. num. 25.* cuius opinio est communi-
ter recepta, & omnium consensu approbata: licet
Palud. *in 4. sentent. distinct. 15. quæstio. 3. argum. vi.* per-
mittere videatur Clericis libere testari de redditibus
beneficiorum, quod manifeste conuincitut per di-
cta iura, & communem sententiam, quæ procedit
non solum in redditibus, & fructibus collectis ex
beneficio: sed & in rebus emptis de pecunia reda-
cta ex eiusdem fructibus, pet Barba. *in capit. inqui-
rendum de pecul. Cleric. numero 7.* Bertran. *cons. 238. vol.
sec.* id quod probatur *in dicto capit. relatum, & dict.
cap. cum in officiis*, vbi passim Doctores idem dicere
videtur Angel. *in summa in ver. emptio vers. vtrum
emptum*, vbi posita quæstione vtrum emptum pecu-
34 nia aliena sit ementis: respondit, † quod sit; si no-
mine suo emit *leg. si ex ea C. de rei vend.* fallit in em-
pto pecunia Ecclesiæ *capit. pri. 12. quæstio. 3. & sec. quæst.
ver.* fixum: quod adeo est verum, inquit, quod
si Clericus habens pecuniam de præbenda, eme-
rit prædium, amplius non poterit illud dare, etiam
intuitu pietatis, licet pecuniam potuisset dare: quia
statim prædinm fit Ecclesiæ, siue emerit nomine Ec-
clesiæ, siue suo, siue alieno *c. 1. de pecul. cl. & c. inquiren-
dum*.

Per quæ satis constat, quod Prælati, & Clerici, si-
ue sint defuncti, vel successores in beneficiis,
quam habent, aut habuerunt potestatem, & fa-
cultatem, in bonis, ac redditibus Ecclesiæ, vel be-
neficiorum, eam habent à Papa conditore Cano-
num, & à Canon. & eo modo, forma, qualitate,
& conditione, integre; vel limitate, qua Papa, &
Canones concesserunt, & concedunt, & non a-
lias, vel alio modo eadem facultate, seu potesta-
te, vti debent. Vnde nihil mirum, si Papa, qui
fructus beneficiorum, ac redditus; concedit Præ-
latis, ac Clericis, ad sui & suorum sustentatio-
nem, & deducto victu reliqua de fructibus se-
cundum canones distribuere, & dispensare eorum
vita durante acquisita, & relicta per eosdem ex di-
ctis fructibus, remansa canonicæ non dispensata;
aut, vt ius erat, non distributa, veluti eorum spolia
ac fructus inexactos, vel pro aliquo tempore de-
currendos, Cameræ Apostolicæ, vel pro supplen-
da negligentia prælatorum in distribuendo, & di-
spensando, aut pro seruanda canonum ordinatio-
ne, aut pro Sanctæ Sedis Apostolicæ, ac Sanctæ
35 Romanæ Ecclesiæ subuentionibus teseruat, cui †
beneficia totius mundi illorumque fructus sunt
manualia, & ei obedientialia, *capit. constitutus de re-
ligio. dom.* qui illa ad nutum, & sub conditione
concedit *capite si gratiose de rescripto. in sexto.* in qui-
bus potest Papa, vt in re sua esse moderator, &
arbiter, *capit. de his de sepultur.* & qui potuit conce-
dere totum, partem bene reseruare potuit: quia
qui potuit illud, quod est plus, est etiam dicen-
dum, quod possit illud, quod est minus *leg. Clau-
dius Fælix. ff. qui pot. in pignor. habend.* Bald. *in leg.
conuenticula C. de Episcopis, & clericis.* Et si potest
reseruare partem alicui de fructibus beneficij, ve-
luti est resernare pensionem, † quæ est portio 36
certa dependens à fructibus beneficij, à quo ex-
trahitur, inuenta à Romanis Pontificibus ex ra-
tionabili causa: vt per Cacialup. & Gig. *in eo-
rum tractat. de pensio. in principio.* Item, † & par- 37
tem quoque dictorum fructuum reseruare potest
Cameræ Apostulicæ pro necessitatibus Ecclesiæ
Romanæ, & Sedis Apostolicæ: *extrauagant.
tum nonnulla de præbendis. & dignitatibus. extrauagan-
te commun. la prima, & la secunda & extrauagant. po-
stulasti eodem.* vbi Papa pro necessitatibus Romanæ
Ecclesiæ, & Sedis Apostolicæ, applicat fructus
beneficiorum vacatorum, & vacaturorum ad cer-
tum temporis spacium, Cameræ Apostolicæ, qua
Papa fructus Sedis vacantis concedit Episcopo
diœcesis pro exhonorando Episcopatu debitis. *ca-
pit. si propter debita de rescript. & ibi glossa.* quia di-
cit Archid. *in tractatu de hæresi. incipit. sanct. in Chri-
sto Patri. vers.* & quia tanta, quod in talibus Pa-
pa est Dominus quantum ad vsum; † quia eis 38
vti potest, sicut placet, & decet suam potentiam
siue statum *per text. in capit. bona rei. 12. quæstion. se-
cunda capite per principalem. 9. quæstion. tertia. & cæter.
nunc vero eadem caus. & quæstion.* quia † dominium 39
rerum ecclesiarum proprie loquendo non est apud
aliam ecclesiam: sed apud Christum, secundum In-
nocent. *in cap. cum super de causa possess. & propriæ.* cuius
Papa est Vicarius cum omnimoda potestate in ter-
ris, vel apud Ecclesiam Catholicam, quæ est v-
nica *cap. loquitur 24. quæstion. 1.* cuius ipse est Prin-
ceps. *glo. & Doctor. in cap. constitutus de religion. dom.*
vbi dominus Anton. dicit † quod de rebus Eccle- 40
siasticis potest disponere Papa vt vult etiam sine
causa, & Papa de fructibus beneficiorum dispo-
nit aliquando, vt debeantur, etiam personæ non
habenti in eis titulum *cap. si propter de rescript. in
cap. si tibi de concession. præbendar. in 6. extrauagant. Io-
ann. 22.* suscepti cum similibus, & secundum an-
tiquos Canones † de fructibus beneficiorum fie- 41
bant quatuor partes, vna Episcopo, alia fabricæ,
tertia pauperibus, quarta sacerdoti, facit illud
quod dicit Ioannes Andr. *in capit. inter cætera extra
de offic. ordinarij*, quem refert Abbas vbi quod o-
ptaret: quod Ecclesia Romana perciperet vige-
simam partem redituum Clericorum, ad susten-
tationem Papæ, & Cardinalium, & abstineret à
communibus seruitiis, & à fructibus primi anni,
quos recipit à Prælatis promouendis. Et nescit,
quod de hoc aliis fuit factus Sermo in Concilio
Viennensi & Papa pro suis necessitatibus appli-
cat fructus sedium vacantium Cameræ Apostto-
licæ *per extrauagant. nonnulla la prima, & la secunda
de præbend. extrauagant. commun. gloss.* quæ dicit *in Cle-
men. vnica de supplen. neglig.*

Fa-

Facit : quia siue habeas beneficiom à Sede A-
postolica immediate : siue ab ordinario : omni-
no à Papa habes , quando authoritate , qoam si-
bi coocedit Papa ordioatius confert. *capit. vt ani-
marum. de constitut. in sexto element. ne Romani eo-
dem. 27. quæstion. secunda. institutiones.* Et quando
Princeps ex voluotate sua fuit caosa vt quis acqui-
reret aliquid , ipse illod idem acquisitum potest
sola aothoritate auferre , secundum Angel. *in l.
Antiochensium. ff. de priuileg. cred.* vbi dicit : quod
princeps sine causa potest alicui auferre rem, quam
ipse illi donauit , quia per eundem Angel. *in leg.
lutius. ff. de edilitio.* Impetator potest sine causa
auferre rem quæsitam ex præscriptione , vel vsu-
capione , quia talis modus acquitendi fuit indo-
ctus & ab co auferri potest sine causa : per Felio.
vbi multa allegat. *capit. qua in Ecclesiarum de con-
42 stitut. eolum. decimasexta. vers. v. declaratio* , & †
Papa potest tollere ius qoæsitum ex lege sua. Paul.
de Cast. *constitut. 216. incipit quomodo.* Felin. *in ca-
pit. nouit. vij. colum. de iudic.* facit , quia Papa so-
let concedere quotidie ios testandi : etiam mo-
nachis de rebus , ac fructibus pee ecclesiam ac-
quisitis. Stafil. *de litteris gratia & Iustit. eolum. pri-
43 ma.* † potest enim Papa licentiam Testandi re-
ligiosis concedere *argumen. leg. si quando in princi-
pio C. de offic. testament.* Socinus *cons. decimotertio.
vol. primo.* Franc. *in rubrica de testamentis in vi. col. 1.*
Ias. & alij *in authentica ingressi sec. colum. de sacro.
sanct. Eccles.* C. Baldus *in dict. leg. si quando* Barba.
in capit. cum in officijs de testament. colum. penult. Ca-
cialup. *de pensio. quæstion. decimanona. in fin.* Idem
Barba. *in tractat. de præstant.* Card. *prima parte quæ-
stion. quarta.* vbi dicit licentiam hanc testandi , à
Papa concessam clericis , de redditibus beneficio-
rum testandi , esse intelligendam ad pios vsus:
noo alios. Decius. *cons. 512. sec. colum.* vbi dicit
hanc opinionem esse communem : & Paulus
Tertins in sua constitutione , in materia spolio-
rum facta , de qua supra attestatur spolia ab an-
tiquissimo tempote citra, nomine Cameræ Apo-
stolicæ exacta fuisse. & inter iura ipsius camer.
connomerata , & prædecessores Roman. Ponti-
fices, ac ipsum prælibarum Paulum , de spoliis
disposuisse donando , transigendo, & alias diuer-
simode cootractando, ac collectores in variis pro-
uinciis, & exactores, pro illis colligendis coostitois-
se, & depotasse, ac multas literas sui, ac prædecesso-
rum, super exactione spoliorum emanatas, in quib.
continebatur spolia ad Cameram Apostolicam spe-
ctare, & pertinere.

Pee quæ : cum late constet : quod Papa in
casu nostro optime potuerit ista acquisita , ista re-
licta , ista spolia , & istos fructus , Cameræ Apo-
stolicæ reseruare, appeopriare, incotporare , & ap-
plicare est etiam diceodum quod id voluerit , &
exptesse mandauerit , vt cum de potestate dixe-
rimus , dicamus de voluntate , quia ista duo per-
ficiunt omnes actus , & si alterum desit , nihil di-
citor actum per Bal. *in leg omne verbum C. commu-
nio de lega.* Alexand. *cons. 52. numer. 27. lib. 4.* Nec
de Papæ voluntate in hoc est in aliquo dubi-
tandum , tum quia Constitutiones , & leges de-
super factæ, id clare dicunt , vt ex illorum inspe-
ctione cuilibet constare potest iotuenti , tum, et-
iam : quia in dictis constitutionibus stat clausu-
la *motu proprio* &c. Quæ de sui natura importat,
† quod facit principem præsumi velle : per ea 44
quæ ootat Bald. *in leg. omnes in principio C. de qua-
drien. præscript.* Item facit præsumi rite factum à
Papa Cardin. *in Clement. 2. quæstion. quarta. de offic.
ordinar.* † Item stant constitutiones signatæ, cum 45
clausula ex certa scieotia, quæ facit præsumi Prin-
cipem velle, etiam si deficiat clausula oon obstan-
te tali lege, secundum Bald. *in leg. omnes prealle-
gata.* Item facit præsumi , vti absolota potestate.
*per gloss. in capit. ad hoc in vers. elegerint in fin. de re-
script.* Item supplet defectum solemnitatum Rot.
decisio. 234. Papa in nonis : Item æquiparator clau-
sulæ de plenitudine potestatis : per Ionocent. *in
capit. innotuit de electio.* Bald. *in leg. eos in principio
C. de appellat.* Barba. *in cons. 103.* & clausula ex cer-
ta scientia tollit omnes defectus inductos à Iure
positiuo, plus operatur , quam clausula *Motu pro-
prio, vt per Fel. in capit. causam quæ el. ij. in quarta co-
lum. versio. quinto nota. de testibus.* Item † constitu- 46
tiones stant cum clausola , de Sedis Apostolicæ
potestatis plenitudine , quæ inclodit defectus so-
lemnitatis Specul. *in titul. delegat. §. nunc ostenden-
dum est, versio. & nota si clausula. Et ibi* Bald. *in adi-
tionibus versio. clausula supplentes* : per Alexand. *cons.
16. colum. penult. vol. v.* Decius. *cons. 116. colum. se-
cunda.*

Item staot cum clausula non obstan. quæ ope-
ratur , quod † peinceps præsumatur sic velle , vt 47
in rescripto continetur: quæ commissa faceret præ-
sumi de contrario : per Bart. *in dict. leg. omnes in
principio C. de quadrien. præscript. in leg. Idem Vlpianus.
§. sunt & alij. in principio ff. de excusat. Tuto. per glos.
in leg. fin. versio. quod si dixit Imperator C. si contra
Ius.* Item contra Ius commune facit præsumi Prin-
cipem facere de plenitudine potestatis, & facit va-
lere rescriptum contra testamentum *leg. si non spe-
ciali* per Bald. *in 2. colum. vers. Item dixit Oldra. C.
de testam.* Item tollit ista clausula ius tertij, & ope-
ratur , quod clausula de plenitudine potestatis, &
ex ceeta scientia per Alexand. *cons. 101. vol. primo 6.
col.*

Sed ab huiusmodi generali Canonum disposi-
tione, ac particulari extrauagantium constitutio-
ne, super spoliis clericorum , vel Prælatotum edi-
tatum per Romanos Pontifices, Iulius sanctæ mem.
Papa iij. pee suam quam desuper edidit constitu-
tiooem, omnes iocolas , & Curiales Vrbis Romæ
exceptuauit, ac non comprehensos esse declarauit,
Et ante eum Sixtus iv. Alexand. Sextus Leo x. Id-
que fuit confirmatum, & approbatum à Pio iv. per
suam † quam fecit constitutionem , sub tali rubrica 48
Bulla confirmationis, & Innouationis, priuilegio-
rum incolarum, & curialium Vrbis, super libera fa-
cultate dispensandi de bonis suis , edita Anno
MDLXI. oonis Februarij: pee quam Curiales, & in-
colæ Vrbis, sine aliquo timore, & secure viuũt, quia
de illoeum bonis quomodocunque acquisitis li-
bere io testamento, aut alia sibi bene visa volunta-
te, cootractu, aot dispositione, possunt pro libito
dispooere omni tempore, & in euẽtum etiam quod
sine dispositione decedaot, ad hæredes ab intesta-
to venientes transmittuot. In qua etiam constitu-
tione Pius, Papa iv. declarat eosdem Iocolas, & Cu-
tiales

riales non ligari nee comprehendi, à conſtitutinne pereum edita, ſuper bnnis ex illicita negntiatinne, aut alias cnntra ſacrns Gannnes acquiſita, cuius tennr ad cautelam erit in calce præſentis tractatus deſcriptus.

Et ad contraria pri. & ſec. Inco adducta denenio: quia non obſtant pri. adducta de ſnceeſſore in beneficin: qui ſuccedit in fructibus non recnllectis, nnn exactis, & pendentibus, ac in acquiſitis per defunctum occaſinne Eccleſiæ, ſunt vera, & regulariter procednnt ex diſpoſitinne iuris communis, ſed ceſſaot in caſu noſtro in qno ſunt factæ cnnſtitutinnes, & extrauagantes in cnntrarium, per Romanos Pnntifices, iuris antiqui in caſu præſenti derngatnrie, quia qnntidie cernimus oculis, qund Papa beneficium concedit vni, alteri vero ſpnlia defuncti: per cuins obitum beneficinm vacauit, & ſucceſſor gratia beneficij ſibi conceſſi contentus, ſuper iure ſibi vti ſuceeſſori ad ſpolia competenti, ennquieſcit, vnde nnua Iura debent attendi, in en maxime in qun eorrigunt, limitant, reformaot, & tollunt ius antiqnum *l. ideo ff. de legibus.*

Nee obſtat illud pari mndo, qnnd diximus: qnnd Papa non præſnmitur tollere Ius tertin acquiſitum: quia illud procedit, quandn eſſemus in dubin de mente, & vnluntate Papæ: qnn eaſu ſemper fit interptetatio vt nnn lędat: vt non præiudicet: ant lædat, vel præiudicet minus quam fieri pnſſit, tnto titulo: ſi contra ius: vel vtilitatem publicam *leg. digna vox C. de legibus.* Sed quandn ſumus in caſu, in quo Papa ſcribit exptesſe cum intentione præiudicandi, & ius quæſitum tollendi: prout in caſu præſenti: tune eſt ſecus per Corn. *conſi. 81. colum. penultima in libr.* 4. vbi multa allegat: quia bene id Papa poteſt: ſi vult cum ſimus in beneficialibus: in quibus habet abſolutam pnteſtatem *vulga. capit. ſec. de prabend. libr.* 6. Cald. *conſil.* 12. Alexand. *conſ.* 101. *libr. prim. 5. colum.* quia in beneficialibus tanta eſt pntentia Papæ, qund poteſt Epiſcopnm pro libitn voluntatis de ſuo Epiſcopatu ad alium tranſferre: quia omnia beneficia mundi ſunt mannalia, & obedientialia reſpectu Papalis poteſtatis. dicit Bald. *in leg. reſcripta colum. 2. & ſequent. C. de precibus Imperatori offeren.* & ideo pnteſt gratiam reuncare poſt Ius alteri qnæſitum, vt dicit idem Bald. *in leg. qui ſe patris colum. penultim. C. vnde liber.* Sncin. *conſil. 156. pro fundamento in ſec. colum. & conſil. 164. viſa bulla in vij. colum.* oec nbſtat pariter cooſtitutin Iulij, quia, vt diximus ipſemet illam refnrmandn corrigendn, & tollendn declarauit nnlle habere locum in lncis: vbi adeſſent ſpnliorum, & iurium Rnman. Cametæ cnllectores, vt per cnnſtitutinnem illius publicatam ſub die octaua Iulij 1551. Annn ſui Pnntificatus Secundo.

Ad contraria vero ſec. locn adducta: qnnd fructns inexacti, & ſpolia telicta per defunctum vadunt ad hæredes ſuns: nnn autem ad ſnceeſſorem in beneficio: neque ad Cameram, teſpondetur, qnnd id eſt verum, & prncedit in illis caſibus: in quibus Clericus facit fructus ſnos, & qunrú dnmininm acquitit, & in quibus, & quandn habet vſufructum, veluti diximus in diſtributinnibus qnotidianis, in fructibus penſinnum, &

49 huinſmodi: in quibus diximus † clerieum æquiparari vſufructuario, & acquirere dominium in illis, de quibus habetur *in capit. fin. de pignor. in fin. in cap. requiſiſti de teſtament. per Hieronymum Gig. in tractat. de penſio. quaſtion.* 52. & 53. Item de bnnis acquiſitis ex fructibus ſimplicis beneficij: de qno per glnſſ. *in capit praſenti de offic. ordin. in verbo reſeruari*: quæ dixit Clericum poſſe libere teſtari de bnnis ex ſimplici beneficio acquiſitis: cuius opinionem tenuit Oſtien. *in capit. fina. de pecul. Cleric. ex capit. requiſiſti in fine de teſtament.* hanc opininoem dicunt eſſe receptam, & apprnbatam in practica Anton. & Imnl. *dict. capit. fin.* quod vern nnn ſit bona opinin, & quod nnn ſit vera illa glnſſ. videtur eſſe *text. in capit. Epiſcopus 14. quaſtion.* 1. vbi probatur Cannniens, qui ſimplex habent beneficium, nnn habere bona Eccleſiæ, vti ptopria: ſed habere potius ad diſpenſandum. Item Iura † quæ prnhibent Cle- 50
ticnm teſtari de fructibus beneficij, loquuntur generaliter, & indiſtinctè, nec nbſtat *text. in capit. requiſiſti de teſtamentis*, vbi ſolum ptnbatur: qnnd relictum Cannnien alicuius Eccleſiæ acquiritur Canonico, nee ptæſnmitur ei legatum factum fuiſſe ex cauſa Eccleſiæ, ex quibus nnn videtur, quod glnſſ. npinin prneedat, & ita eam reptobat. Abb. *in capit. cum eſſes numer. 23. in repetitione, & capit. cum in offic. de teſtament.* Idem *in capit. ſec. de deciſ. & capit. fin. de pecul. Cler.* Archid. *in capit. ſtatutum. §. aſſeſſorem de reſcript. in vi.* Innocent. *in capit. indecorum de atat. & qualit.* Dnmio. de S. Gemin. & Franc. *in d. capit. praſenti colum.* 5. Barba. *in tractatu de praſt.* Cardin. *parte 1. quaſtio. 3. num.* 8n. Idem Barba. *in capit. requiſiſti numer. 34. de teſtament.* Idem *in capit. fin. numer. 14. de pecul. cler.* Et hanc opinionem dicunt eſſe verintem Imnl. *in dict. capit. fin.* Beltran. *conſ.* 288. Iaſ. *conſ. 75. vol.* 3. Sequitut Didacus Cauarruuias *in capit. fina. praallegat. de pecul. cler.* quod illa gloſſ. nunquam ſibi placuit, nec † eſt fundata in aliquo 51
Iure, vbi etiam reſpnndet ad iura pet eundem adducta, & dicit Cardioalis Zabarella *in capit. de pecul. cleric.* qnnd tales diſtinctinnes glnſſ. Iute non prnbantur. Ideo dixi, engita, quia Gemin. *in d. cap. praſenti de off. ordi. in vi.* dieit qund Clericus nnn habens adminiſtratinoem: ſed ſimpliciter, & perſonalitet beneficiatus, in vita, & in mnrte enmparatur vſuſructuarin, qnantum ad faciendum fructus ſuns, & de ipſis perceptis teſtari pnteſt, & ei Eccleſia ſuccedit, quantum ad hns, ab inteſtatn. qnam glnſſ. inquit quidam ſie intelligunt, qund quilibet habens beneficium ſimplex teſtari poſſit, quod dieunt falſum eſſe, & contra Capitulum relatum quod loquitur in Canonico, eonſequenter in habenti beoeficium ſimplex, qui tamen vt ibi pater, teſtari nnn pnteſt, & hoc inquit fatenr. ſed glnſſ. recte intellecta eſt veriſſima, & id nnn dixit. Sed ad hnc, qnnd beneficiatus pnſſit teſtari, tria requirit, primn qund nnn habeat adminiſtratiooem, ſeeundn, quod beneficinm ſit ſimplex, tertio, qnod illnd obueniat ſibi perſonaliter tantum, & conſequenter tales fructus ſint eonceſſi ratione ſtipendij perſnnalis, quibus cnncurreotibus poteſt teſtari, & alias vt ibi per eum. Sed hodie in fructibus, & in acquiſitis ex ſimplici beneficio, teſtari non valet Prælatus, niſi obtento priuilegio Apnſtolico, ſeu ex conſuetudine loci, legitime præſcripta, per brene Pij iiij. directum Franc. Odeſcalſco ſub Da-

tum

tum Romæ die 6. Martij 1560. anno primo. & peraliud einſdem Pij directum Matthæo minali ſub die XXX. Iulij eiuſdem Anni 1560. Anno primo : ſed ego, ex quo iura allegata pro gloſſ. diſtinctionem probare non videntur, adhærerem opinioni Abbatis, & aliorum ſequacium, quia magis æqua, & fauorabilis Eccleſiæ videtur, pro qua in dubio ſemper eſt facienda interpretatio ad *not. in capit. in præſentia deprobatio.* Felin. *in capit. fin. de Iudic.* huius opinionis eſſe viderur Did. Couarru. *variarum reſolutio. capit. xv. verſic. prius tamen.* Iſthæc mihi occurrunt dicere ad diffinitionem vel deſcriptionem ſpoliorum eccleſiaſticorum, ſed ad quæ conſtitutiones in hac materia ed·tæ, ſe non extendant, & quænam ſint perſonæ, quæ illis non comprehendantur, aut ligentur, dico *in quæſtione de poteſtate Clerici, & in quæſtione de licentia teſtandi, & de ſucceſſio. Clerici ab inte-*
52 *ſta. ſecula.* vbi in multis locis videbitis, tam † perſonas particulares, quam Collegia officialium Rom. cu. & vniuerſitates, quæ ſint exemptæ, priuilegiis, & conceſſione Papæ, à debitis, & ſolutione ſpoliorum, quia Romani Pontifices, quæ eorum ſolet eſſe erga fideles, & Sedis apoſtolicæ deuotos liberalitas, ſeu benignitas, ſoliti ſunt, & ſolent ab huiuſmodi nexibus, & debitorum ſolutionibus multos, etiam vniuerſitates, immo Ciuitates, & regna in totum, vel in partem abſoluere, & liberare, pronr in præallegatis locis videre eſt, & meis temporibus vidi motum proprium Iulij Tertij conceſſionis gratiæ factæ regno Neapolis: per quem mandatur, in regno Neapolitano ſpolia exigi ab hæredibus prælarorum, & Clericorum defunctorum : ſi quidem Clerici, vel prælati habuerint in annuis redditibus eccleſiaſticis, computatis etiam diſtributionibus quotidianis, annuum valorem ducar. centnm auri de Camera, Et ſi ſpolia, & bona per defunctum relicta, aſcenderint ad ſummam, & valorem ducarorum mille ſimilium. declarando, quod qui non habuerint in beneficijs, & bonis prędictum annuum valorem, non comprehendantur, nec comprehenſi intelligantur, in conſtitutionibus ſuper ſpoliis editis, nec eorum hæredes occaſione ſpoliorum, per Collectores Cameræ Apoſtolicæ moleſtari poſſe, cum expreſſa addita declaratione, quod in conſtiturionibus ſpoliorum, comprehenſi intelligantur omnino Clerici, vel Pręlati prædicti modo per rriennium continunm, vel interpellatum, habuerint in eorum vira, vltra annunm valorem ducatorum centnm ſimilinm, licet tempore obitus talem redditum non obtinuerint, prout ego ſæpe vidi in copiis, & ſimplicibns ſcripruris, licet non in authentica, aut forma probante mihi pręſentatis, Snb Datum Romæ apud Sanctum Petrum ſub annulo piſcatoris Die X. Auguſti anni 1550. Pontific. ſui Anno primo. Et alium ſimilem motum vidi felicis recordationis Panli IV. eidem Regno, quo mandatur tantummodo ſpolia exigi, ſi Clerici defuncti in redditibus Eccleſiaſticis habuerint valorem annuum ſcutorum quinquaginta auri, & reliquerint in bonis tempore obitus, ſcuta ſimilia ducenta, ſnb Datum Romæ ſub eodem Annulo die XVI. Martij anni 1558. ſui Pontificatus anno III. eodem modo, & forma in cauſis ſpoliorum exhibitum mihi, & præſentatum, quibus gratiis, & conceſſionibus per obitum prædictorum Pontificum expiraris, vigore breuinm Pij IV. eum clauſulis derogatoriarnm derogatorijs ſignatorum, & expeditorum, meis temporibus ſpolia indiſtinctæ abſque præfatis limitationibus exacta, & recollecta indiſtinctæ fuerunr ſemper, & vbique in dicto Regno, dictis conceſſionibus in aliquo non obſtantibus. Er id pari modo fuit generaliter ſtatutum
per S. D. Pium PP. V. per ſuam † bullam hoc præ- 53
ſenti 1567. menſe Septembris editam, per quam declarat, & ſtatuit, quod bona beneficiati relicta, qui in beneficiis, aut in penſionibus non habuerit excedentem valorem XXX. annnorum. Ducat. auri de Cam. non comprehendanrur ſub ſpoliis, nec in eis aliqnid nomine ſpoliorum prætendi poſſit. quæ incip. *Romani Pontificis*, &c. quæ eſt in calce præſentis laboris deſcripta.

SVMMARIVM.

1. *Clericum negotiatorem, veluti peſtem fuge.*
2. *Clericus Mercator Deo placere non poteſt.*
3. *Clericis eſt conſilium exercere manualia.*
4. *Clericis agricultura permiſſa.*
5. *Clericus artificiolo, & agricultura ſibi victum paret.*
6. *Quæ venatio ſit permiſſa, & interdicta Clericis.*
7. *In Scripturis ſanctis piſcatores inueniuntur ſancti, non venatores.*
8. *Artificia ſunt licita Clericis pro ſui ſuſtentatione.*
9. *Clericus poteſt incumbere artificiis, dummodo non ſe ſubtrahat à diuinis.*
10. *Quando liceat Monachis conducere terras, & habere ad firmam.*
11. *Ratio quare Clerici ſeculares poſſunt neceſſitate inſtante habere res conductas, eorum nomine, monachi vero non.*
12. *Licet Clerici non poſſint conducere, poſſunt tamen in conducta, in qua ſuccedunt remanere.*
13. *Clerici poſſunt conducere poſſeſſiones recolendas ad ſui ſuſtentationem.*
14. *Clericus poteſt locare animalia, & emere eadem, ad depaſcendum paſcula : quæ ipſe habet, ad ſui ſuſtentationem.*
15. *Clericus poteſt emere equum pullum nutriendum, & rē, vt melioratam vendat carius.*
16. *In caſu neceſſitatis eſt licitum Clerico negotiari.*
17. *Clerico iniuſta tantum negotia ſunt interdicta.*
18. *Ratio quare non liceat Epiſcopis aduocare.*
19. *Sacerdotes in multis caſibus licite aduocant.*
20. *Quæ ſint perſonæ miſerabiles.*
21. *Clerici ſæculares de conſuetudine Eccleſ. poſſunt exigere pro patrociniis.*
22. *Hodie ſacerdotes per contrariam conſuetudinem poſſunt petere ſalarium.*
23. *Clericus habens beneficia ad ſui ſuſtentationem, prohibetur aduocare: ſecus ſi non habeat.*
24. *Clerici in minoribus; ſi non habent beneficia ad victum, indiſtincte aduocare poſſunt.*
25. *Clerici in minoribus poſſunt aduocare: ne dum ad ſui ſuſtentationem: ſed & ad lucrandum.*
26. *Clericus de acquiſitis ex aduocatione diſponit, vti de patrimonialibus.*
27. *Quæ concurrere habeant, vt Religioſus, vel monachus aduocare poſſit.*
28. *Clericus poteſt eſſe iudex, etiam in cauſa criminali, licet generalis officialis eſſe non poteſt.*

29. *Tabellionatus offi.ium vile.*
30. *Clericus: siue in minoribus: siue in sacris constitutus; si non habet beneficia ad sufficientiam, potest esse Tabellio.*
31. *Clericus habet cauere à negociatione de qua in cap. fin. de vsu.*
32. *Clericus negociator pestis.*
33. *Dominus eiecit mercatores de templo.*
34. *Clerici est interdicta negociatio sub anathemate.*
35. *Clericus tertio monitus, vt à negotiis abstineat, perdit priuilegium Clericale, quoad bona, si non desistat.*
36. *Differentia inter negociationem, & artificium.*
37. *Quid sit artificium.*
38. *Licet Clericus possit facere artificium, tamen non potest, si Ecclesia ei sufficit ad victum.*
39. *Quid sit proprie negociatio.*
40. *Quid sit mercator.*
41. *Clerici non indigentes, non possunt exercere etiam honestas negociationes.*
42. *Vide, quæ honesta, & inhonesta negociationes.*
43. *Negocia causa lucri, vel cupiditatis, sunt Interdicta monachis, & Clericis.*
44. *Religiosus non habet neque velle neque nolle.*
45. *Negotiatio, quæ non fit lucri causa, non est prohibita.*
46. *In casu necessitatis, est licitum negociari.*
47. *Clericus potest vendi facere vinum in domo, dummodo ipsemet non exerceat Tabernam, aut vendat vinum, sed alter.*
48 *Clericus potest emere victualia pro abundantia tempore famis, pro se, & aliis.*
49. *Emens pro suo vsu, potest vendere propter aliquam necessitatem, pro maiori pretio.*
50. *Quicquid plus iusto pretio appetit homo, turpe lucrum est.*
51. *Quibus modis negociatio licita fit illicita.*
52. *Negocium sæculare non potest diffiniri, quia multiplex.*
53. *Peccatum tale est, qualis est finis, per quem fit.*
54. *Negocians, intendens principaliter ad lucrum, eijcitur de templo paradisi.*
55. *Vide multas circunstantias quæ faciunt negociationem illicitam.*
56. *Vide casus, quibus licet vendere carius.*
57. *Quatuor requisita ad validitatem contractus emptionis.*
58. *Personæ, quibus creditur: quod leuitate, potius quam liberalitate vendant.*
59. *Negocia sæcularia, prouenientia ex carnis concupiscentia, sunt prohibita.*
60. *Clericis in minoribus, non beneficiatis; non prohibentur negocia licita.*
61. *Clerici in minoribus possunt redire ad sæculum, & apostasiam non faciunt.*
62. *Clericus in minoribus habens beneficium, est apostata, si dimittat habitum & tonsuram.*
63. *Bulla Pij IV. super illicitis negociationibus comprehendit Clericos, etiam in minoribus.*
64. *Quilibet præsumitur negociari causa cupiditatis, non causa necessitatis.*
65. *Vita hominn est prona ad malum.*
66. *Pœna Clerici nogociatoris.*
67. *Omne peccatum; quod est contra præceptum legis naturalis, & diuinæ mortale est.*
68. *Non est curandum de verbis: quia accommodanda materia.*
69. *Nullus nisi pro peccato mortali excommunicatur.*
70. *An, & quando contrafaciens legi, incurrat peccatum mortale.*
71. *Cum mortali peccato, nemo introibit in gloriam Dei.*
72. *Clerici eo ipso quod contrahunt matrimonium, sunt priuati priuilegio Clericis circa bona concesso.*
73. *Clerici ordinati sine beneficio, possunt agere contra promouentem pro victu.*
74. *Clericus negocians monitus, non cessans, spoliatur clericatu, & beneficio, & traditur curiæ sæculari.*
75. *Peccatum mortale notorium inducit suspensionem, vt quis non exerceat officium suum.*
76. *Paria iudicantur non fieri, & non recte fieri.*
77. *Occultus peccator non tenetur restituere fructus medij temporis.*
78. *Male acquisita prudenter facimus si in eleemosynam damus.*
79. *Acquisita ex illicita negociatione tenemur in pauperes, & pios vsus erogare.*
80. *Nihil tam naturale, quam rem acquirere, de voluntate domini tradentis.*
81. *Licet clericus, non residens priuetur beneficio, non tamen tenetur restituere fructus.*
82. *Verbum, alias, est aduerbium qualitatis, & ibi vide, quod habet plura significata.*
83. *Contra illud, quod lex iubet, aut prohibet, nihil est faciendum.*
84. *Canon multipliciter sumitur.*
85. *Bulla Pij iiij. in præsenti materia edita, est iuris antiqui declaratiua.*
86. *Negociationes sunt interdicta clericis omni iure.*
87. *Illicite acquisitum dicitur tripliciter.*
88. *Datum ex causa Simoniæ non restituitur danti, sed in eleemosynam erogari potest.*
89. *Mulier acquisitum ex meretricio, retinere potest.*
90. *In quibus casibus tenetur ludo lucrans restituere.*
91. *Tractus ad ludum lucrans, non tenetur restituere lucrũ.*
92. *Vide remissiue, quomodo, & quando illicite acquisitum restituatur.*
93. *Bulla non cõprehendit acquisita: q̃ sunt parti restituenda.*
94. *Verba rescripti sunt potius impropriand a, quam intelligenda in præiudicium tertij.*
95. *In rescriptis Papæ semper intelligitur apposita clausula, dummodo non sit alteri Ius quæsitum.*
96. *Lex debet conuenire tempori.*
97. *Fiscus, saccus male ablatorum.*
98. *Turpia, & illicita lucra fiscus aufert.*
99. *Bulla auferens male acquisita clericis, eos punit in eo: in quo delinquunt.*
100. *Verba Bullæ, viamque contra sacros canones, sunt sublata per aliam bullam Pij quarti,*
101. *Intentio papæ non præsumitur de eo: quod verba non important.*
102. *Papa, & Imperator non potest disponere: quod stetur dicto vnius Testis in præiudicium tertij.*
103. *Constitutio contra ius naturale non seruatur.*
104. *Vide casus; in quibus illicite acquisitorum, fit restitutio.*
105. *Illicite acquisita restituenda, non comprehenduntur in bulla.*
106. *Bulla comprehendit clericos cuiusuis ordinis.*
107. *Vide quod veniat appellatione clericorum.*
108. *Bulla est malæ vitæ correctiua, & excitatiua virtutis.*
109. *Bulla comprehendit acquisita cuiusuis temporis.*
110. *Bulla impedit clericum testari de illicite acquisitis.*
111. *Licentia testandi à Sede Apostolica obtenta, habet clausulam de licite acquisitis.*

112. *Quod illicite acquisita spectent ad Cameram; id declarat Bulla Pauli iiij.*

113. *Bulla Pij iiij. qua eximit curiales, Cardinales, Prælatos, & officiales, & habentes facultatem testandi à generalitate bullæ aditæ super illicitis negociationibus.*

QVÆ NEGOTIA SINT PERmissa, aut etiam interdicta Clericis.

QVÆSTIO. II.

SAnctissimus D. D. Pius diuina prouidentia Papa Quartus, curam habens gregis dominici sibi cõmissi, & præsertim clericorum, & Ecclesiasticarum, personarum, quæ vti personæ ad aliorum regimen, & gubernium deputatæ, magis quam alij, à scandalis cauere, & à peccatis, & delictis magis abstinere debent: quia religiosi, qui nomen sanctitatis habent, peruersè agendo, plus nocent in Ecclesia Dei, quam alij, *85. dist. nemo*, & clerici deprehensi in aliquo crimine, plus peccant, quam laici; per Archid. *c. Arianus. 1 q. 1. n. 33.* qualitas enim personæ auget atrocitatem delicti. Arbitrans esse valdè malum, ac scandolosum, q clerici causa acquirendi, vel lucrandi, sese implicarent mercaturis, mercimoniis, ac sæcularibus negociis, de quibus scriptum est, nũquam de manu tua, vel oculis tuis liber psalterij discedat, dicatur ad verbum oratio tua sine intermissione *&c. ca. nunquam de consec. dist. v.* & vita clericorum debet versari circa vitam contemplatiuam, non autem de rebus mundanis habere curam, nisi quatenus sunt necessaria ad corporalem vitam *1. q. iij. si quis obiecerit.* quia dicit tex.
1 *in c. negociatorem. 88. dist.* † negociatorem clericum, & ex inope diuitem ex ignobili gloriosum, quasi quandam pestem fuge, quia teste Cicerone officium mercatoris non est officium apti, non simplicis, non ingenui, non iusti, non boni viri. Sed versuti, obscuri, astuti, fallacis, & callidi, & vt ait Augustinus, nullus mercator sine fraude ditescit, & lucrum habere non poterit: nisi fraudem fecerit. Et Carthaginenses Mercatoribus distincta statuerunt diuersoria, nec ea illis cum ciuibus volebant esse communia, nec aspectus quidem, concedebatur eis ad secretiora vrbis loca. Græci autem nequaquam eos intra vrbes recipiebant. Plato vituperat Mercatores: qui optimos coinquinent mores, apud plerasque respub. antiquas lex erat, ne quis mercator Magistratum gereret, nec in senatum, nec in consilium admitteretur. Et ait
2 Chrysostomus † clericus Mercator Deo placere nõ potest. Aug. quoque ait Mercatores, pariter ac milites, veram pœnitentiam agere non posse. Quod tamen est intelligendum, quandiu hanc artem iniuste voluerint exercere, quia legitime & canonice mercaturam facere, non est interdictum, idque eo est deterius in clerico: de quo scribit Apostolus, nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus, id est temporalibus, & mundanis, quantuncunque illa laicis liceant, per Abb. *in rub ne cler. vel monach.* ratus inquam prælibatus, sanctissimus, malum esse, & scandalosum, personas Ecclesiasticas, quæ aliis exemplum probitatis, & religionis & sanctitatis præbere habent, in hoc vitium prolabi, Simulque ad officium suum spectare: qui gregis, & pastorum curam habet, vniuersali malo huic prouidere Sanctissimam super hoc sub Datum Romæ Nonis mensis Nouemb. anni 1560. Anno sui pontific. 1. Constitutionem edidit, qua decreuit, & declarauit quæcunq. acquisita per Clericos, & personas Ecclesiasticas, ex illicita negotiatione, vel alias contra formam sacrorum Canonum, esse, & intelligi debere spolia, & vti spolia Reu. Cameræ apostolicæ applicanda, & incorporanda, ac applicari, & incorporari recolligi, & pcipi debere, accõmodatũ pfecto. morbi, & mali qualitati medicamen, & remediũ, quia abstinebunt omnino à negotiaturis causa lucri, vel acquisitionis clerici: qñ sciant, quod illa quæ suo labore in huiusmodi, & industria parauerint, post obitum non ad commodum, & beneficium suorum consanguineorum, & hæredum, pro quibus libenter laborant, sed in Cameræ apostolicæ beneficium, & vtilitatem cedent, & erunt profutura aliis, potius quam suis, cuius constitutionis tenor subsequitur in hunc modum videlicet Pius &c.

Bulla Sanctissimi D. N. D. PII diuina prouidentia Papæ iiij super declaratione Spoliorum.

Pius Episcopus Seruus Seruorum Dei Ad perpetuam Rei memoriam.

DEcens Esse censentes, & æquum, vt nos, qui alios in sua iustitia confouemus, Cameræ apostolicæ iura non negligamus, quinimo, ne prætextu incertitudinis, illa ab aliquibus vsurpari, aut super eis, dubia aliqua oriri contingat, ita nostræ declarationis remedium prouideamus, quod à nemine desuper dubium aliquod deduci possit. Cum itaq;, sicut accepimus, à nõnullis vertatur in dubium, an res, & bona, per clericos, etiam in sacris ordinibus constitutos, ex negociatione illicita, aut alias contra sacros canones acquisita, vti spolia, vel alias ad Cameram præfatam iure legitimo spectare, & pertinere debeant. Nos omnẽ desuper hæsitationi materiam submouere, ac cauillationibus, & altercationibus, ac litibus viam præcludere, & denique malitiis eorũ, qui iura dicta Cameræ vsurpare satagunt, obuiare, aliasque in præmissis opportune prouidere volentes: Motu proprio, & ex certa nostra scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, decernimus, & declaramus, omnia, & singula, res, & bona, cuiuscunque qualitatis, & quantitatis existentia, ac in quibusuis rebus, & Regnis, ac dominiis, tam citra, quam vltra Montes, & Maria consistẽtia, per quosuis Clericos, tam sæculares, quam quorumuis, etiam mendicantium ordinum, ac militiarum regulares, etiam in sacris ordinibus constitutos, cuiuscunque status, ordinis, & conditionis fuerint, ac Archiepiscopali, Episcopali, vel alia maiori dignitate, præfulgeant, ex negociatione illicita, aut alias cõtra sacros Canones, quomodolibet acquisita, quæ pro tempore post obitum eorum, qui etiam ex facultate, quam habuerint testandi, condito testamento, vbiuis locorum decesserint, & decedent, aut quib. illos, etiã eis viuentibus, priuari, & eis destitui, contigerit, & prẹsertim quondã Andreæ Iapito de S. Ioanne Rotundo presbyteri, seu religiosi, extra Romanam Curiam, ad illã forsan veniendo defuncti, hactenus, remanserunt, remanent, & remanebunt, ad eandẽ Cameram, & nõ alios, etiam quibusuis Cathedralibus, etiam Metropolitan. & Collegiatis, ac aliis Ecclesiis, Monasteriis, Hospitalib⁹, militiis, cęterisq; beneficiis ecclesiasticis, cũ cura, & sine cura Sæcularibus, & quorũuis ordinum regularibus, qualitercunque qualificatis, successo-

cessores illa io titulo m, commendam, administrationem, commissionem, ac alias quomodolibet pro tempore obtinentes, etiam si ad illa, vigore prioris tituli, ius regrediendi, seu accedendi, & ingrediendi, aliquibus concessum fuerit, spectasse, & spectare, ac sub nomine Spoliorum venire, illaque, vti spolia ad Cameram ipsam pertinentia, perpetuo colligi, & recuperari potuisse, & posse, ac debere, & ita per quoscunq; Iudices quauis authoritate fulgentes, in quacũque instantia, sublata eis quauis, aliter iudicandi & interpretandi, facultate, & auctoritate, indicari, & diffiniri debere. Necnon irritum & inane quicquid secus, super his à quoquam, quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attemptari. Mandantes dilecto filio nostro Guidoni Ascanio, Sanctæ Mariæ in via lata, Diacono Cardinali, de Sancta Flora nuncupato Camerario nostro, & eius in Camerariatus officio successoribus, Quatenus spolia ipsa, pro tẽpore alia ipsius Cameræ iura, exigi, & recuperari, ac præsentes inuiolabiter obseruari faciat, nec permittat Cameram ipsam, vel pro eo, ea Agentes, desuper modo aliquo, molestari, perturbari, aut inquietari. Contradictores quoslibet, & rebelles, per censuras, & pœnas ecclesiasticas, appellatione postposita cõpescendo. Necnon legitimis, & super his, habendis, seruatis processibus, censuras, & pœnas ipsas, etiam iteratis vicibus aggrauando. Inuocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij secularis. Non obstantibus fel. record. Bonifacij Papæ viij. prædecessoris nostri de vna, & Concilij generalis, de duabus dietis, & alijs constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis: nec non ecclesiasticarum, monasteriorum, ordinum, militiarum, & beneficiorum prædictorum, iuramento, cõfirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, priuilegijs quoq; indultis, & literis Apostolicis, illis, & dilectis filijs illorum capitulis, conuentibus, superioribus, & personis sub quibuscunque tenoribus, & formis, ac cum quibusuis clausulis, & decretis, etiam Motu, & scientia similibus, concessis, approbatis, & innouatis. Quib. omnibus illorum tenores, præsentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ac vice duntaxat, specialiter & expresse derogamus, contrarijs quibuscunque. Aut, si aliquibus, communiter, vel diuisim, Ab Apostolica sit sede indultum. quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint, per literas Apostolicas, non facientes plenam, & expressam ac de verbo ad verbum, de indulto huiusmodi mentionem. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostri decreti, declarationis, mandati, & derogationis, infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli, Apostolorum eius, se nouerit incursurũ. Datum Romæ apud sanctum Petrum, Anno incarnationis Dominicæ, Millesimo quingentesimo sexagesimo. Non. Nouembris, Pontificatus nostri Anno primo.

Fed. Cardinalis Cæsius.

Cæ. Glorierius.

Batengus.

Vnde pro intelligentia materiæ, indicaui facere ad ꝓpositum, aliqua in mediũ adducere, per quæ appatere posset, circa quæ licitè clerici, & personæ ecclesiasticæ sese possent exercere, & à quibus abstinere, sicq; de negotijs permissis eis, & interdictis eisdem quęit. facere, circa q per contraria procedendo dico nulla, vel pauca esse negotia, quę sint clericis, vel personis Ecclesiasticis interdicta, immo videri ea esse concessa clericis: quæ laici facere possunt.

3 Nam † primo videtur, quod personis Ecclesiasticis sit licitum quæcunque negocia, & artificia etiam manualia facere, etiam quæ personis vilissimis liceant, ac manibus proprijs operari, imò non solum videtur eis licitum, vel permissum, sed præceptum ac præcepto iniunctum *per tex. in cap. nunquam de consec. dist. 5.* ibi. n. legitur facito aliquid operis, vt semper te diabolus inueniat occupatum, exemplo Apostolorum, qui manib. laborabant, & victum manu q̃rebãt. Fiscellam texe iunco, vel canistrũ lentis plecte viminibus, seratur humus, areolę æquo limite diuidãtur, in quib' cum olerũ iactata fuerint semina, vel plantæ per ordinẽ positæ, aquæ ducantur irriguę. Sic pulcherrimorũ versuum spectator assistas, Ecce supercilio cliuosi tramitis vndam Elicit, illa cadẽs raucum per leuia murmur Saxa ciet, scatebrisq; arentia temperat arua. inserãtur fructuosæ arbores, vel gemmis, vel surculis, vt paruo post tempore, laboris tui dulcia poma decerpas. apũ fabrica aluearia, ad quas te mittunt Salomonis prouerbia, dicentis, vade ad apem, & disce: quo modo operatrix sit, & rastum opus faciat, texantur & lina capiendis piscibus Scribantur, & libri, vt & manus operetur cibum, & anima saturetur lectione, *& ibi dicit glo.* quod in Ægypto non recipitur Monachus in monasterium: nisi in aliquo opere sit peritus.

Et operari manibus est in præcepto clericis, & religiosis, *prima ad Thessalonicens.* operemini manibus vestris, sicut præcipimus vobis, & Aug *lib. de operibus Monachorum*, cęterum quis ferat homines contumaces, Id est, religiosos, non operantes, de quibus ibi loquitur saluberrimis Apostoli monitis resistentes, non sicut Infirmiores tolerari, Sed sicut fortiores p̃dicare. Et Apost. 3. *ad Thessalo.* si quis non vult operari, nec manducet, & Infra vult seruos Dei corporaliter operari, vnde viuant, & dicit Aug *præal. loc.* q̃ agant qui operari corporaliter nolũt, scire desidero, orationibus inquiunt vacamus, & psalmis, & lectionibus, & verbo Dei, & dicit *glo. Luc. 12. super illud, vidite quæ possidetis*: non tantum cibos vestros communicate pauperibus: sed etiam vendite, quæ possidetis, nõ tantum cibos vestros communicate pauperibus: sed etiam vendite possessiones vestras, vt omnibus vestitis simul pro domino spretis, postea labore manuũ operemini, vnde viuatis, vel eleemosynam faciatis. *& ad Corint* 4. Laboramus operantes manib. nostris, Ergo videtur, quod ne dum sit licitum, & permissum clericis, & Religiosis manib. operari. Sed & quod eia sit in præcepto commissum. *Et est text. in c. cler. el primo & il secundo 91. dist. ibi legitur* † Clericus victũ, & vestitũ 5 sibi artificiolo, vel agricultura absq; officij sui duntaxat detrimento paret. Clericus quilibet verbo Dei eruditus artificiolo victum quærat. Item omnes clerici, qui ad operandum validi sunt artificiola, & literas discant &c. *est gl. in c. ad reatũ* 81. *dist.* vbi sanctimoniales otiosæ esse non debent, & debent facere calatos &c. sequitur *glo. in c. qui venatorib. lo 1.86. dist. quæ dicit*, q venatio oppressiua, & venatio arenosa est illicita. Item † venatio saltuosa quæ fit in syluis, non est li- 6 cita clerico, etiam, si pauper sit secundum quosdam

vt 34.dist.n.quorundam:q̃a, inquit, potest alias victum
quærere. 91 dist.cler. nam inquit faciat cistas, calatos,
& tetia conse.di.5.nunquam: potete autem laqueum,
vel retem sine strepitu,&clamote,&canibus licet e-
iam clericis, cum liceat Monachis etiam texere linũ
pro capiendis piscibus,quia dicit tex. & ibi gl.in c.Esau.
7 ea. dist. † quod in sanctis scripturis inuenimus pisca-
tores sanctos,venatores non, & dicit glo.in c. Can. 14.
q.4. quod cler. possunt emere,rudem materiam, co-
rium,& chattas,& inde facete sotulates,& libros,&
huiusmodi vt sic lucrentur victum quod eis est lici-
8 tum, allegat tex. in c.1.21.q.1.& 91 d.q̃a † artificia sũt
licita cler.pro sui sustentatione, & legitur in c.presby-
ter.91 d.q̃ presbyter peractis horis,Infirmis visitatis,
si voluerit ad opus tuale exeat ielun⁹, vt iterũ neces-
sitatib. peregrinorũ, & infirmorũ succurrere possit.
Fac.quod dicit Abb.in capitulo clerici officia.de vit. &
9 honest.cler.vbi dicit:quod † cler. potest necessaria sibi
ad victum quærere ex honesto artificiolo fac.text.ca-
pitulo primo de celebratione missarum, & hoc verum per
glo.in summa 91.dist. dummodo per hoc clericus, aut
sacerdos non se subtrahat à diuinis officijs,& dicit e-
leganter glo.in c.fina. 86.dist. quod monachi non re-
probantur conducere,& habere terras ad firmam ca.
10 dilecti extra de decimis.† Sed id eis licitum, quando eis
sua non sufficiunt, vt leg.& not.c.sec.ne cler.vel monach.
& 21.q.3.placuit. vt cum ipsi mei excolunt non vt inde
plus lucrentur,sed vt de fructib. viuant,& dicit Abb.
11 in cap.†cum secundum ne cler. vel mon. quod clerici sæcu-
lares,possunt suo nomine necessitate instante, res
conductas habere, Monachi vero nomine proprio
non possunt, & est ratio, quia clerici sæculares pos-
sunt habere propria, Monachi vero nõ,nomine ve-
ro Monasterij, possunt habere pro eorum necessita-
tibus, sicut clerici, vt in glo. & probatur c. dilecti de deci-
mis.cum similibus, subdem paulo post idem: quod clerico
possunt locari omnes obuentiones Ecclesiæ, vbi et-
iam assignat rationem, quare eadem locatio nõ pos-
sit pari modo fieri laico,dicit enim, laico autem non
potest huiusmodi locatio fieri ratione spiritualium
obuentionum, ne Ecclesia subjiciatur tegimini, vel
dispositioni laicorum, instante tamen magna neces-
sitate posset fieri talis, vel consimilis concessio laico,
non tamen, vt ipsam regat Ecclesiam, sed vt per a-
lium eam faciat gubernari.
Et dicit glo.in c.1.ne cler. vel mon.in verbo conductores,
12 †quod licet clerici non possint conducere: tamen si
succedunt conductori in re conducta,possunt rema-
nere in conductione, & conductam exercere vsq; ad
præfinitum tempus, arg. l. de Curia. ff. de decur.vbi text.
not. quod si decurio, qui conducere prohibebatur
quædam Iure successit in conductione, remanet in
ea:quod etiam est in omnibus similibus seruandum,
quod est bene notandum ad similia bon. text.in l. 2.
vers. sed si iure. ff. de Fal. conductio enim prædiorum
prohibetur clericis propter cupiditatem.
Et dicit Syluester in sua summa in verbo clericus 3.n.
13 2.quod† Clericus põt recipere possessiones excolẽ-
das ad quartam: vel quintam partem, & huiusmodi,
seu ipsas conducere ad sustentationem sui,& suorum
arg.d.cap.peruenit vbi hoc idem sensit glo. in verbo auaritia
causa & in c. cler.91.dist.& satis concordat Hostien. &
14 Abb. in c. secundum ne Cler. vel Monach.† potest etiam
cler.locare animalia, vt oues,& boues, scilicet si ha-
bet ex decimis: vel successione aut alias sibi data, aut
si habens pascua multa,emit eadem animalia, vt illa
depasceret ad sustentationem sui, & suorũ, & pau-
perum,non autem sic emit,vt traderet ad incremen-
tum,vel aliud ageret in fraudẽ negotiationis secũdum
glo.Ray.& sum.conf.
Imo †potest etiam emere rem cler.vt eam melio- 15
ratam, vendat carius, puta equũ pullum nutricudũ,
vel tabulam vt imaginem faciat, quia in talibus non
est negociatio,sed artificium not.14.q.4.Can.c.nunquã
de conse.d.5.& de his summa conf.l.2.ti.vij.q.41.& ti.8 q.2.
Et dicit notabiliter glo.in summa 14.q. 3. q̃ † cler. 16
in casu necessitatis est p̃missum negociari. vt extra ne
cler.vel monach.c.1. licitum tamen est clericis emere a-
liquam rem,& rudem materiam, & inde aliquod ar-
tificium facere,si eis sua non sufficiunt. vt 91. dist. cler.
victum & 21. q.1.c.1.& tunc non acquiritur lucrum eis
ex negotiatione,sed ex artificio, talia enim lucra lici-
ta erant Apostolis 21. q. 1.c.primo.
Et dicit tex in c.1.ne cler. vel Monach. q̃ † clericis tã- 17.
tum iniusta nõ iusta negotia sunt interdicta,ibi enim
habetur,nec tamen est iustum negotium eis interdi-
ctum,propter necessitates diuersas:quia legimus sã-
ctos Apostolos negotiatos fuisse, & in regula B. Be-
nedicti pręcipitur prouideri per quorum manus ne-
gotia Monasterij procurentur.
Et licet Episcopi,&alii superiores non possint ad-
uocare,& in causis pro aliis aduocationem exercere,
neque coram Ecclesiastico, neq; coram sæculari Iu-
dice 11 q.1.te quidem 88.dist.perlatum c. Episcopus el.1. 14.
q.5.denique.21.q.3. per totum, & † ratio potest esse, ne 18
persona Episcopi vilis reddatur coram aliis,d.c.per-
latum, & ne verbum Dei, ad quod Episcopus tene-
tur,impediatur,&quia aduocatus proponit stando l.
quisquis C. de postulando, & id esset parum conueniens
Episcopo,† tñ sacerdotes in multis casibus licite, & 19.
iure non repugnante aduocant:In causis pro se ipsis,
pro sua Ecclesia, pro personis sibi coniunctis,quan-
do non possunt habere alium Aduocatum, vel non
æque bonum c fi.de postulando c.sacerdotib.15.q.2.c. vni-
co.glo.14.q.5. in c.denique. Innocen.in. c. 1. de postulando: &
personæ coniunctæ, pro quibus possunt aduocare,
intelliguntur vsque ad quartum gradum,aut benigna
licentia. C.de Episcopis & cler. l.petitionem C. de Aduoca.
diuer. Iud.& dicit Abb.in d.c.fin. 2.col. de postul. quod pro
stricte coniunctis, & miserabilibus personis poterit
clericus contra Ecclesiam, à qua habuit beneficium
aduocare, quia magis tenetur quis adiuuare coniun-
ctum:quam eum,à quo habuit beneficium.
Item potest aduocare sacerdos, etiam pro perso-
nis miserabilibus, † intelligendo miserabiles perso- 20
nas,omnes illas,quæ per se proprias causas non pos-
sunt ministrare, vel Ecclesiastico auxilio indigentes
86.dist.c.fin.in fin.& 87.dist.defensionis & C. quando im-
per.inter pu.& vi.per totum.
Et nõ sufficit,quod miserabilitas sit in habitu, sed
est opus quod sit in actu per tex.c.1 de postulan.qui per-
mittit non indistincte pro miserabilibus personis,
sed pro illis,qui causam administrare non possunt:vt
quia sunt viduę pauperes,orphani,&pupilli,ad quo-
rum defensionem Ecclesia tenetur.87. dist. per totum.
per Abb.in c.primo & c. significantibus de offi.deleg.Diaconi
vero, etiam in iudicio sæculari possunt aduocare
pro causa sua,vel Ecclesiæ suæ,vel miserabilium per-
sonarum d. cap.primo de postulan. per Speculatorem in ti-
tu. de aduo. vbi allegat d. capitulum primum vnde
apparet, quod in omni casu possunt aduocare,
in quo possunt Sacerdotes coram mero Iudice
Eccle-

Ecclesiastico, quod videmur eis indistinctè permissum per Innocen. in d. c. primo de postulan. vbi dicit in sacris autem ordinibus constituti: & beneficati non prohibentur coram Ecclesiastico Iudice litigare, nihil tamen quærent pro salario. Sed oblatum sponte

21. recipient 15. quæst. 2. cap. vnico: vbi glo. dicit † quod sæculares clerici de consuetudine Ecclesiæ pro impensis patrocinijs, munera exigere possunt. Fac. quia nemo militat stipendijs suis. c. cum ex officij de præscrip. facit c. dilectus de Simonia cap. non licet. xi quæst. iij. vbi habetur quod aduocatus potest vendere suum iustum patrocinium: pro quo vide glo. in summa xv. quæst. ij in verbo impensis, quæ dicit post multa in materia, quod Episcopi, & sacerdotes non debent indifferenter, aduocare, ne vilescat dignitas ipsorum, 88. dist. perlatum & 14. quæst. . denique: sed coram Ecclesiastico Iudice, licitè possunt omnes aduocare. sed non possunt petere salarium: si sunt in sacris ordinibus constituti,

22 vt infra eodem c. primo † derogatum tamen est huic Canoni per contrariam consuetudinem, nemo enim cogitur de suo facere beneficium x. quæst. ij. precariæ. Item dignum est, eum recipere emolumentum qui præstat obsequium cap. caritatem. 12. q 2. Item nemo cogitur stipendijs suis militare d. cap. dilectus de Simonia, cum sit in parte decisa, imo est expressum extra de præscrip. cum ex officiis. religiosi vero, & Monachi, vel regulares, non nisi pro sua Ecclesia debent aduocare, & superiore suo præcipiente. 16. quæst. 1. Monachi. Ioan. quod dicit de sacerdote hodie corrigitur extra de postulan. cap. vltimo. Et quia diximus, quod coram sæculari Iudice possunt aduocare pro causa Ecclesiæ, & Ecclesiastica, est sciendum: quod res, & causa Ecclesiastica, potest dici altero de tribus modis, aut ratione personæ, vt quia persona ecclesiastica sequendo forum rei litigat coram sæculari, aut ratione delicti, vt quia pro sacrilegio Ecclesia voluit conuenire laicum coram Iudice sæculari, id quod potest cap. cum sit generale de foro compet. aut ratione rei de qua agitur: vt quia res est Ecclesiæ per Abb in cap. primo. de postulan.

Et dicit Abb. in d. c. primo de postulan. quod clericus potest esse Aduocatus in iudicio sæculari pro persona Ecclesiastica ibi litigante de delicto, seu de rebus Ecclesiasticis, vbi ergo litigantes negocia sæcularia sunt, debet existens in sacris tunc omnino abstinere: nisi in casibus ibi exceptis, & hoc procedit, si constitutus in sacris habet beneficia, ex quibus possit sustentari, si non habet, licet glo. dicat: quod non pōt aduocare, sed habet agere contra Episcopum qui eum promouit, vt sibi prouideat: dicit Hostiē. & me-

23. lius, † quod si iste clericus de facto egeret, quod sibi licet ex tali aduocatione victum quærere arg. cap. clericus victum 91. dist. Et si dicas quomodo potest egere, cum teneatur Episcopus ei prouidere: respondetur, quod forte hoc ab Episcopo obtinere non pōt, vel propter impotentiam, vel propter indigentiam Episcopi vel aliam causam, nam si propter indigentiam clericus licitè exercet opus rurale cap. primo de celebr. miss. Et licitè emit materiam aliquam tudem, vt illam redigat in formam arg. eorum, quæ notat glo. in cap. Canonum. 14. quæst. 4. quæ glo. dicit quod potest emere corium, & inde facere sotulares fortius debet sibi lic[illegible] aduocationis officium exercere: cum magis conueniat dignitati: & aduocati dicuntur defendere Rempublicam, sicut milites armatæ militiæ l. aduocat. C. de aduoc. diuers. Iud. faciunt verba Abb. in cap. conquerente extra de cleri. non residen. vers. sed quæro quare. vbi dicit: quod imputandum est sibi, si clericus acceptauit beneficium: tunc subdens, quærat ergo sibi victum aliqua industria 91. dist. clericus victum.

In † minoribus vero constituti: si sunt beneficiati, non possunt aduocare nisi sunt coram Ecclesiastico Iudice, quod limita. secundum Abb. & Hostien. quando habent beneficium sufficiens ad eorum sustentationem, quia si non habent, possunt per aduocationem acquirere sibi, etiam si sunt Diaconi, vel Subdiaconi. Si vero non sint beneficati possunt indistinctè, tam coram Ecclesiastico, quam sæculari in causa ciuili aduocare. vt per Abb. d. cap. primo de postulan. vbi dicit si clericus est in minoribus: & habet beneficia sufficientia idem dicendum, quod de constituto in sacris, quia isti æquiparantur: vt in tex. aut non habet stipendia sufficientia, & potest licitè in vtroq; foro aduocare. & dicit Abb. in cap sicut te. ne cler. vel Monac. nu. 4 quod clericus in minoribus, non perdit clericatum suscipiendo aduocationis, vel procurationis officium, & † non solum videtur clerico licitum aduocare, & procurare ad sui, suorumque sustentationem: sed etiam ad lucrandum: per ea quæ dicunt Abb. & alij in cap. vt vnus de pecul. Cler. vbi ad acquisita per clericum habetur consideratio ad lucra: quæ facere potuit ex doctrina: puta cum clericus esset doctor. & ex doctrina multum lucraretur, in legendo, aduocando, & iudicando. †. Vbi de taliter acquisitis clericus disponit: vt patrimonialibus vt per eosdem ibidem; faciunt quæ diximus in hac materia in quæstione ex quibus præsumatur clericus acquisisse, & dicit Abb. in cap. sacerdotibus ne cler. vel monac. quod clericus potest; & procurare negotia laicorum, si redundant in vtilitatem Ecclesiæ: & si clericus negotia laicorum exercet, valet iudicium: si non excipiatur, per eundem ibi num. iij.

Causis vero criminalibus, nullo modo possunt clerici aduocare coram Iudice sæculari cap. sententiam ne cler. vel monac. 23. q. 8. his à quibus si dist. aliquantos, quidam tamen dicunt eos posse pro reis postulare, & appellare & appellationem prosequi. arg. 23. q. v. c. In eos: sed est tutius in totum abstinere quia dicit in d. cap. primo de postulan. quod in causis criminalibus, vbi venit imponenda pœna sanguinis, debet clericus omnino abstinere, vt in d. cap sententiam, & not. in cap. primo si dist.

Et hoc indubitanter, cum vult esse aduocatus ex parte actoris: quia non posset petere reum puniri sine metu ac periculo irregularitatis, ex quo agit ad pœnam sanguinis, quia præstaret auxilium cap. si quis viduam 50. distinct. Sed dubium est: nunquid possit esse aduocatus ex parte rei, & videtur primo quod sic, quia etiam Ecclesia defendit reos, & pro eis supplicat, ne mortis pœnam patiantur, vel membri abscissionem, vt ca. nouimus de verb. signifi. In contrarium facit, quia fortè propter imperitiam suam accusatus posset succumbere, vel propter astutiam, seu malitiam posset reus iniustè absolui, & sic condemnaretur actor ad pœnā Talionis. vnde quia lingua est nimis facilis &c. l. famosi ff. ad l. iul. maiestat. tutius est vt clericus abstineat, etiam pro parte rei &c. & alias vt ibi per eum. † Religiosus etiam potest aduocare: & 27.
procurare duobus concurrentibus, videlicet si vtilitas monasterij exposcat: Et si Abbas mandet, vel imperet per Abb. in cap. ex parte extra de postulan. vbi dicit Abb. ex solo ergo imperio Abbatis: vel ex sola vti-

tillitate Monasterij, non potest Monachus exercere
officium aduocati, vel procuratoris, sed requiruntur
ista dun coniunctim, & intelligo quod illis concurrē-
ribus poterit esse aduocatus: ne dum in foro Eccle-
siastico, sed etiam sæculari, & subiungit ibi Abbas:
quod vtilitas Monasterij intelligitur, si causa quę ad-
uocatur, vel procurator sit Monasterii: si vero causa
quæ aduocatur, non sit monasterii, sed causa sit al-
terius, & eam procuret, vel aduocet Monachus cau-
sa lucrandi: & lucrum in vtilitatem monasterii, con-
uertendi, puta in soluendo debita Monasterii ære a-
lieno grauati, tenet secundum Ioan. And. quod non
sit licitum, tamen Abb. contrarium seruauit. Et pro
hoc contrario facit notabile dictum Innocētii *in cap.
cum 1. & 2. de re iud.* quod monachus potest esse aduo-
catus: & procurator in causa vnius amici monaste-
rii, & pro amico monasterii Abbate mandante, quia
in consequentiam tractatur de vtilitate Monasterii:
quia per amicos Monasterii, promouetur vtilitas
ipsius, primum tamen dictum, quod videlicet non
sit licitum in tali casu aduocare monacho, videtur
honestius, & securius. vnde crederem, inquit, quod
pro amicis Monasterii posset religiosus esse aduoca-
tus superiore imperante, per dictum Innoceo. Se-
quitur Idem Abb. *in capit. sacerdotibus ne cler. vel mo-
nach.* vbi dicit, quod monachus de licentia Abbatis
potest procurare negotia laicorum amicorum Mo-
nasterii: & in consequentiam potest redundare in
vtilitatem, & beneficium Monasterii, quia bene et-
iam Clericus sęcularis potest esse procurator vel ad-
uocatus in causis laicorum, si redundat in vtilitatem
Ecclesiæ, per eundem ibidem.

Et ne dum clericus potest esse aduocatus, vel pro-
28 curator in causis, † sed etiam Iudex: & Iudex depu-
tatus à Principe sæculari, etiam in causa criminali, vi-
delicet ad vnam causam tantum, per ea quæ dicit Ab.
in cap. sed nec. ne cler. vel monach. vbi pro casu allegat *tex.
in cap. in Archiepiscopatu* de rapto. vbi clericus, vel Præ-
latus potest esse delegatus Principis sæcularis etiam
in causa criminali: licet generalis officialis esse non
potest. Et dicit idem Abbas. *in capit. clericus*: quod si
prælati sint in consilus principum, & quæritur ab
eis de imponenda pœna in delicto grauissimo pro
quo forte venit imponenda pœna mortis, aut mem
brorum detruncatio, quod reus est in causa absolu-
tionis, possunt consulere illum absoluendum, si au-
tem in causa damnationis nullo modo consulant,
ex quo casus imminet de præsenti: nisi veniret im-
ponenda pœna corporalis leuis. si autem non immi-
net casus, tunc bene possunt Prælati de Iure respon-
dere, per Iura quæ ibi adducit. Subiungens ibidem,
nota, quod Prælatus potest esse consiliarius Princi-
pis sæcularis, licet non debeat esse officialis iustitiæ
exercendæ, vt ibi per eum: nec prælatus, vel cleri-
cus incurrit irregularitatem, si suus officialis, cui iu-
risdictionem demandauit, inflixerit pœnam sangui-
nis iustitiam exequendo, vt per Abb. *in cap. clerici ne
cler. vel monach.* vbi dicit: quod Prælatus, qui habet iu-
risdictionem, debet alicui facere commissionem vt
faciat iustitiam, immo, quod etiam possit casum oc-
currentem delegare, vt inquirat, & iustitiam faciat: *v-
bi vide num. 13.*

29 Item quod videtur plus: clericus, licet officium †
tabellionatus sit vilissimum in se, & sit officium ex-
traneum ab officio clericorum, cū sit quoddam ge-
nus negociationis, & cum tabellio seruus publicus
dicatur, seruiendo omnibus, quod videtur officium
sæculare, à quo officio debet clericus abstinere, qui
debet intendere circa rempublicam Ecclesiasticam,
& spiritualem, non circa mundanam, † tamen siue 30
clerici sint in sacris constituti, siue in minoribus, si
non habent competentia beneficia, aut Indigent,
possunt exercere officium tabellionis, & tabelliones
fieri: tam coram Papa: quam in alia curia: per eun-
dem Abb. *in c. si ut te, ne cl. vel monach. col. iij* & Zabarel.
Ibidem *vbi vide per Abb.* etiam *in num. 7.* an omnes cle-
rici dicantur esse in sacris, & per eundem Abb. *in cap.
clerici num. 7.*

Et clerici admittuntur etiam ad officia, & munera
publica, puta ad munera tutelæ *cap. peruenit 86. dist. vbi
glo. opponit de tex. in auten. de sanctiss. Episcopis §. Deo ama-
biles*: vbi prohibetur Episcopo, & Monacho, etiam
volenti, suscipere onus tutelæ: cui authētice est præ-
iudicatum per illum Canonem, vnde hodie non sta-
tur dispositioni illius, & concludit, quod licet perso-
næ ecclesiasticæ, non admittantur ad datiuam tute-
lam, & testamentariam, tamen admittuntur ad legi-
timam: & ad tutelam miserabilium personarum om-
nes clerici, siue monachi tenentur. 88. *distinctio cap.
primo & cap. Episcopus gubernationem.* vnde cum per su-
pradicta appareat, quod Clerici possint exercere ar-
tificia, opus rurale, facere conductas, aduocare, pro-
curare, iudicare, tabellionatum exercere, onus tute-
læ suscipere, & alia negocia pro suo vsu facere, & ge-
rere, videtur clericis indistincte cōcessum libere pos-
se negociari, & quæcunq; negocia, tam publica, quā
priuata exercere. Id quod videtur innuere Io. And.
cap. 1. ne cler. vel monach. per illa verba: † *caueat ergo cleri-* 31
cus à negociatione de qua in cap. fina. de vsur. quæ negocia-
tio est vsuraria vt ibi: vnde videtur, quod si cauere
tantum habet ab illa specie negociationis, quod
ab aliis abstinere non debeat: imo quod aliæ ei sint
permissæ, quia qui in vno prohibetur, in alio videtur
permissus, & habilitatus *l. ait prætor vbi Bart. ff de iud.*

Verū contrarium esse videtur, quod imò sit inter-
dum Clericis quod nullo modo, & nullo quæsito co-
lore possint negociari: & negocia alicuius generis
exercere, quia dicit text. *in cap. fornicari distinct.* 88. ne-
gociari antequam quis sit ecclesiasticus, licet, facto
autem Ecclesiastico iam non licet, quia id dicunt A-
postolica verba, nemo militans Deo implicat se ne-
gociis sæcularibus, & cantat psalmista Dauid: quo-
niam non cognoui negotiationes: introibo in po-
tentias domini, & subiungit text. *in cap. 2. 88. distinctio.*
proinde huiusmodi, aut ab indignis post hęc quæsti-
bus nouerint abstinendum, & ab omni cuiuslibet
negociationis ingenio, cupiditateq; cessandum, aut
in quocunque gradu sint positi, mox à clericalibus
officiis cogantur abstinere, quoniam domus Dei,
domus orationis & esse, & dici debet, ne per officia
negociationis potius sit spelunca latronum, & dicit
tex. *cap. Episcopus.* Ead. distin. Episcopus, sacerdos, aut
diaconus nequaquam sæculi curas assumant, sin ali-
ter deiiciantur. *Et in cap. Episcopus el. ij. eod.* Episcopus
nullam rei familiaris curam ad se reuocet, sed lectio-
ni, & orationi, & verbo prædicationis tantummodo
vacet. Et clericus negociator est veluti pestis fugien-
dus. *per text. in cap. negociatorem eod.* ibi enim legitur † 32
negociatorem clericum, & ex inope diuitem, & ex
ignobili gloriosum, quasi quandam pestem fuge, &
dicit text. *in c. eiiciens eod.* q † Dñs eiiciens vendentes: 33
& ementes de templo: significauit quia mercator
nunquam

nunquam Deo placere potest. Et ideo nullus Christianus debet esse mercator, aut si esse voluerit, proiiciatur ab Ecclesia, dicente propheta. quia non cognoui negociationes: introibo in potentias Domini: hoc tamen cum moderamine intellige, vt dico supra, quia mercatores Christiani nostri temporis legitime, & canonice negotiantes, non debent istis notis appellari. Subiungentes ibi text. sed substantia talium stabilis esse non potest, neq; ad bonum proficit, quod de malo cōgregatur. Quemadmodum enim, si triticum, aut aliud tale cernas in cribro, dum, huc, & illuc iactatur, omnia grana paulatim deorsum cadunt, & tandem in cribro nihil remanet, nisi stercus, sic de substantia negociatorum, non illi ne nil remanet, nisi solum peccatum. *fac. tex. in cap primo ne cler. vel monach.* vbi multa negocia sæcularia enumerantur: à quibus clericos abstinere præcipitur. *Et in cap. sacerdotibus eod.* interdicitur clericis, ne laicorum res ministrent, vel procurent, cum interminatione quod si secus fecerint, eis non subuenietur ab Ecclesia, *& in ca.*

34 *secundum eod.* † sub interminatione anathematis prohibetur clericis, ne negocientur. *Et in cap. sicut te eod.* dicit quod clerici in sacris, compelli debent per subtractionem beneficiorum, vt desistāt ab officio Tabellionatus, veluti ab officio sæculari, *& in text in cap.*

35 *fin. de vit. & honest. cler.* dicitur, † quod si clericus tertio monitus, à negotiis sæcularibus non abstinet, quòd a bona perdit priuilegium clericale. *fac. ut cap 1. a. & 3. 21. quæst. 3. cap. mollicijs cap. hi qui ea. cau. & quæst.* vbi dicitur his, qui in Ecclesia Domini ad ordinationem Clericorum promouentur, in nullo ab administratione diuina aduocentur, nec molestiis, & sæcularibus negociis alligentur. *& dicit text. in cap. Canonum. 14. quæst. 4.* canonum statutis firmatum est, vt quicunque in clero esse voluerit, emendi vilius, & vendendi carius studio non vtatur, quod si exercere voluerit, cohibeatur à clero, & notat Abb. *in cap. primo ne cler. vel monach.* quod clerici non debent exercere negotiationem aliquam, etiam iustam, per iura quę ibi adducit.

Quid dicendum ergo in tanta varietate, & diuersitate iurium pro concordatione contrariorum, & intelligentia eorum in materia: dicit Innocent. quem sequitur Ioan. And. *in rub. ne cler. vel monach.* quod tribus modis sæculare negorium sumitur: primo enim sæculare negocium sumitur, pro quolibet actu rerum sæcularium, prout in enumeratis *c. primo eod.* a quibus actibus turpibus est abstinendum: secundo pro iudicio de rebus sęcularibus, quod clericis non licet, nisi inter clericos tantum: tertio dicitur sæculare negorium, quod est inter sæculares homines, quod nō licet clericis nisi de his, quæ pertinent ad iudicium Ecclesiæ, puta de causis decimarum, iurispatron. & similium. *glos. in summa 21. quæst. 3.* aliter distinguit, tripliciter, inqt, quis dicitur exercere negotia sęcularia, vno modo, si aliquid ematur, vt carius vendatur, Et hoc non licet, & hæc est materia distinct 88. per totum: quandoq; idem est, quod exercere causas sæculares, & illud etiam non licet clericis: nisi pro certis personis cap. primo extra de postulan. quandoque idem est quod esse procurator rerum sæcularium, siue administrator, nec illud licet clericis *capit. 2. ne cler. vel Monach.* Quandoque idem est, quod conducere possessiones à laicis, hoc non est interdictum clericis: quando indigent, quia hoc etiam licet Monachis *ca. dilecti extra de decim.* Hostien. distinguit aliter, quia sæculare negocium tertio modo est hominum sæcularium, & inter sæculares: & horum aliqua sunt ciuilia, aliqua criminala: vbi agitur de sanguine, sunt clericis interdicta: in quibus nec etiam vti aduocati propter rei comparere possūt. Ciuilia, aliqua spectāt ad forum Ecclesiæ tantum, sicut causa matrimonij, legitimationis, iurispatron. & alia tractant clerici iudicando, & non alij, aliqua sunt fori principaliter secularis, de his se non intromittunt clerici, nisi in casibus: vt notat. supra de foro comp. cum sit generale *& capit. ex tenore & quæ notat. in capit. primo causa exempli.* Abbas in rubrica *ne clericus vel monachus.* distinguit: quod negotium sæculare potest sumi strictè, & large: quia potest dici quicquid peruenit ex carnali concupiscentia, non subiecta freno rationis, & dicitur tunc sæculare, quia per illa omnino videtur sæculare, id est secundum sæculum, mundum, seu carnem, non secundum Deum, & spiritum agere, & tunc prohibetur etiam laicis: & multo fortius clericis: secundo potest sumi magis strictè, vt comprehendat negocium pertinens ad rempublicam mundanam, & sæculares homines: quod licet sit permissum laicis: tamen clericis est interdictum, vt negociari. 88. *distinctio. fornicari & l. placet C. de Episcopis, & clericis.* vbi dicitur quod clerici nihil debent habere commune cum publicis actibus, quia debent clerici attendere circa rempublicam spiritualem, & vita clericorum debet versari circa vitam contemplatiuam, non autem de rebus mundanis habere curam, nisi quatenus sunt necessaria ad corporalem vitā, &c.

Ego vltra istas distin. doctorum, puto quod in hac materia pro faciliori intelligentia sit aduertendum ad terminos, quibus vtuntur Doctor. in materia ista, vt videlicet consideretur illud quod agit clericus: an sit artificium, an negociatio, an causa lucri faciat, an causa necessitatis, an sit clericus in sacris; an in minoribus tantum, an beneficiatus: an sine beneficio competenti; & istis consideratis: credo quod materia melius intelligetur, & procedit magis de plano. Nam dicit Abb. *in cap. fin. de vit. & honest. cler. in fin.* † 36
quod est differentia inter negociationem, & artificium, quia artificium non est prohibitū clericis, negociatio sic, per ea quæ habentur 88. *distinctio. per totum, & maxime in cap. eijciens. & ca. quoniam non cognoui.* quia artificio clericus potest, & debet sibi victum, & sustentationem quærere *cap. cler. 91. distinctio. cap. nunquam de consec. distinctio. 5.* dummodo non se subtrahat per hoc à diuinis, & diuinorum celebratione, per glo. quæ hoc dicit 91. *dist. in summa*: dicit enim ibi: vbi autem clerico non sufficit Ecclesia, proprijs manibus sibi quærere victum debet. Iuxta Apostolum, non tamen quod subtrahatur ab ecclesiasticis officiis, quia clericus non potest per totum diem operam suam locare, cum non debeat officio deesse 54. *distinctio. si seruus, & secundum Abb. dicto loco* † *artificium* 37
est, quando quis emit aliquam materiam: & per artificium reducit ad aliquam formam, vt si forte emat vimina, vt faciat canistra, vel emat cartas, & scribat libros, vel emat aliquod lignum: vt faciat aliquam domum: vel emat filum, vt faciat retia: corium, vt faciat sotularia, nam secundum dict. Antoninum tales non dicuntur mercatores, vel negociatores: sed potius artifices strictè sumpto vocabulo: quia negociari proprie dicitur in commerciis, *capit. forus de ver. signification.* Id quod clericis est licitum deficiente stipendio Ecclesiæ, vt per dictam glo. declarat hoc text. *in cap. eijciens 98. d.* per illa verba quicunq; tem comparat,

parat, non vt illam integram, & immutatam vendat, sed vt materia sibi sit aliquid inde operando, ille non est negotiator, & per Barba. in additio. *ad Bar. in l. legatus de leg.* tertio vbi dicit: quod differentia est inter negociatorem, & artificem, quia negociator est ille, qui emit vnam rem, & non mutata forma illam vendit, vt lucretur: artifex, est ille, qui rem emit, & mutata forma vendit, vt qui emit ferrum, & facit enses, *cap. paratum* 88. *distinctio. & not.* ad statuta loquentia de mercatoribus: quia isti appellatione mercatorum non continentur, quia mercatores proprie dicuntur à merce, & ideo emptores seruorum, & aliarum rerum, quæ non veniunt appellatione mercis non dicuntur mercatores, vbi vide ad longum pro ista materia, vbi dicit mutuans pecuniam quandoq; dicitur negociator, *Bal. in l. prima C de exercit. subdens Barbatia, de differentia inter mercatorem, negociatorem, & artificem vide per Feder. de senten. in cons.* 197. *incipit In Christi nomine, & de artifice vide quod scripsi inquit post Bart. infra eod. l. ornatricibus, & an appellatione artificum veniat notarius vide Ang. cons.* 33. & quis dicatur mercator *vide Bart. in tract. tu de test. in ver. de mercatore. Idem in leg. mariti. C. ad l. Iul. de adulter.* & in proœmio digestorum Paul. de Cast. *cons.* 67 *viso puncto sup. sequitur specul. in tit. de cler. coniuga. vers. sed quam dices*: vbi ponit negocia quæ sint permissa, & licita clericis, *& Bar. in l. seruis*

38. *legatu de leg.* 3. † Et licet clericus Iure permittente possit vti artificio, & artificium facere, debet hoc facere, si Ecclesia ei non sufficiat, & non propter lucrum principaliter. *Clem prin. de consi & cap. quanquam eo. tit. lib.* 6. *fac. quod dicit Abb. in cap. clerici officia. de vit. & honest. cler. tex. in cap. primo de celeb. missa. pulchra glo. in cap. Canonum.* 14. *q.* 3.

39. Negociari vero est, quando res empta non mutata materia alteri venditur, hæc negociatio appellatur. & videtur prohibita clericis per Abb. *in d. cap. fin. de vit. & honestate cler. probat optime tex. in cap. eijciens.* 88.

40. *dist. per verb. a text* † Qui vero rem comparat, vt integram, & immutatam vendendo lucretur, ille est mercator, qui de templo Dei eijcitur &c. Item per text. *in cap pen. eod.* vbi quid est aliud negocium, nisi quæ possis vilius comparari, carius velle distrahere, negociatores vero illi abominabiles existimantur, qui iustitiam Dei minime considerantes, per immoderatũ pecuniæ ambitum: polluũt merces suas plus periuriis onerando quam pretijs, tales eiecit dominus de templo dicens, nolite facere domum patris mei domum negociationis, facit lectura text. in cap. quoniam non cognoui eod. & hic dicit Abb. d. loco negociari proprie dicitur in commercijs, *cap forus de verb. signi.* A quibus habent cauere: quia dicit *text. in capit. clerici offi. ia de vit. & honest. cler.* clerici officia vel commercia sæcularia non exerceant vbi Abb. *tertio nota. dicit*: quod clerici non debent exercere negociationes: maxime inhonestas. Idem Abb. *cons.* 6. 2. *lib. Alex. consi.* 62. *quarto lib inquit Abb. d. cap. clerici* per il-

41. lud verbũ, maxime: † Videtur quod etiam honestas negociationes nõ possint exercere, & intellige hoc; quando clerici non indigent, si vero indigeant, bene possint vti honestis negociationib⁹, & quærere inde victum manibus 91. *distin. clericus victum & cap. primo de celeb. missarum.*

Et quis proprie dicatur negociator honestus, seu inhonestus: vide pulchrum text. *in cap. eijciens* 88. *distinctio.* & contra clericum negociatorem vide text. elegantem *in cap. negociatorem clericum ea. distinctio.* vbi dicitur: quod est fugiendus tamquam pestis, est etiam text. *in cap. prouenit* 86. *dist.* vbi dicitur: quod causa lucri non debent cõducere possessiones aliorum. Et dicit in materia specul. §. *sed quam dices de cler. coniuga.* sed quam dices honestam, vel inhonestam negociationẽ respon. inhonestum, & interdictum eis est publicas tabernas tenere, vt 44. *distinct. nulli licet, sed contra C. de Episcopis, & cler. l.* 2. sed illud potest intelligi: & concedi propter necessariam, & honestam negociationem, vt per *gloss. in cap. negociatorem* 88. *dist. quæ dicit.* Sed dicimus, quod licet lex concedat clericis tenere tabernam, Canon tamen non permittit *xv. quæst. iij. §. Cum autem, vel dic*: quod potest habere tabernam propter necessariam, & honestam negociationem, ex qua etiam causa possunt clerici præesse ergaster ijs, seu agastariis, seu stationib. operarum, vt in eisdem iurib. Item est eis interdictum vsuras exercere, vt 46. *d. stin. seditionarios, & cap. seq. extra de vsuris.*

† Item inhonestum reputo si sit dilanio, seu carnifex, vel publicus faber, vel si pelles, vel coria parat, & huiusmodi vilia, & immunda exercet. Clerici autem sordida tractare non debent, quæ dedecent Ecclesiæ in prophanis *extra de custod. Eucharist cap.* 2. *in fin.* vel si publice locat operas suas ad arãdum, fodiendum, nauigandum, & similia sordida, *vt in præd. §. nouarum.* Quæ autem munera sordida dicantur: habes multa *ff. mun. & hon. l. munerum vsque ad patrimoniorum.* Veruntamen non prohibeo ipsos vineas proprias putare, vel fodere, vel domos suas reficere, & quodlibet iustum negotium decens eum exercere, propter diuersas eorum necessitates, nam legimus Apostolos negociatos fuisse, & manibus propriis victum necessaria quæsiuisse. *cap. primo ne cler. vel monach.* 11. *quæst.* 3. *cauendum, & 91. distinct §. primo cap. nunquam de consec. distinct.* 5. potest canistros facere, seminare, plantare, rigare, arbores inserere, apum aluearia fabricare, retia texere, libros scribere, & similia in dicto cap. nunquam, licet ibi monachi non clerici instruantur, *vt ibi patet in fin.* possunt etiam honestam mercaturam exercere. *C. de Episcopis & Cler. l.* 2. 1. *resp.* & emere honeste, & vendere, dum tamen Ecclesias non negligant 91. *dist. clericus.* 2. & ex artificio honesto victum quærere *cap.* 2 *ead. distinct.* inhonestum ergo negocium, & turpe lucrum eis inhibetur. 88. *dist. cap.* 2 91. *distin. §. primo* 23. *dist.* his igitur, honestum vero negocium conceditur, vt patet ex præmissis: & dicit Cardinalis Zabarela *in cap. fin. de vita & honesta. cler.* quod illæ negociationes sunt prohibitę Clericis: quæ sunt conuenientes laicis tantum, pro quo vide Ioann. de Anan. *in cap.* 3. 2. *col. de rap.* 42.

† Causa ergo lucri: aut cupiditatis: nec monachis, nec Clericis negotia sæcularia gerere licet, causa vero charitatis se negotiis sæcularibus cum debita moderatione ingerere possunt, secundum superioris licentiam in ministrando, & dirigendo. Secundum Sanctum Thomam secunda secundæ *quæst.* 187. § *ad secundum*: vnde, inquit, dicitur in decretis, decreuit sancta Synodus nullum deinceps Clericum, aut possessiones conducere, aut negotijs sęcularibus se permiscere, nisi propter curam pupillorum, aut orphanorum, aut viduarum, aut si forte Episcopus Ciuitatis Ecclesiasticarum rerum solicitudinem eum habere præcipiat, eadem autem est ratio de religiosis, & clericis, quia vtriusque similiter negotia sæcularia interdicuntur, ibi Gaet. interpretando text. Sancti Thomæ dicit. Sed diligenter aduerte ad actus licitos, 43.

tos, ad conditiones quatuor in littera appositas, prima conditio est quod non ex cupiditate, id est propter lucrum, aut emolumentum aliquod temporale, pro se, vel pro alio hoc faciat, & ratio huius est, quia sic sunt prohibita clericis. secunda conditio est, quia ex charitate, hoc est propter amorem, quo proximus in Deo diligitur hoc fiat, & ratio est: quia sic spectat huiusmodi opus ad finem religionis: quæ est perfectio charitatis. tertia est: quod licentia superio-
44 ris hoc fiat, Et est ratio, † quia religiosus non habet neque velle neque nolle, & sic inuenitur statutum ab Ecclesia quo ad actum ministrandi. quarta est: quod cum debita moderatione hoc fiat. non enim omnis modus ministrandi, aut dirigendi decet religiosos, non enim decet religiosos sic dirigere proximorum negotia, aut eis inseruire, vt personaliter sint exactores, & quasi negotiorum gestores sæcularibus tumultibus sese immisceãt, sed ita oportet dum necessitas charitatis vrge², vt & ipsi non se implicent sæcularibus negotiis, quamuis tractent illa, & nomen domini in religiosis non blasphemetur, &c. Quia negotiatio, quæ fit ex cupiditate, & non ex necessitate non est licita, & lucrum quod prouenit ex ea, turpe lucrum appellatur bonus *text. in cap. quicunque 14. quæst. iiij.* qui cunque tempore messis, vel vindemiæ, non necessitate, sed propter cupiditatem comparat annonam, vel vinum, verbi gra. de duobus nummis comparat modium vini, & seruat vsq; dum vendatur denariis quatuor, aut amplius hoc turpe lucrum est. Et dicit Barbat. *in apostil. ad Bar. l. legatis de leg. iij.* quod qui emit possessiones vt fructus vendat, dicitur negociator *per d. Anton. in cap. fin. de vita. & honest. cler.* pro quo dicit esse text. *in l. si cum villico de instito.* Quia dicit Innocent. *in cap. magnus in fin. de oblig. ad ratioci.* quod clerici non possunt esse conductores *21. quæstio. 3. cap. ii.* inquit publicorum vectigalium, vel vbi conducunt vilius, vt locent carius, quod non licet. *C. loca. milites*, alias vnam possessionem pro opere manuum suarum licitum est conducere miserabilibus personis, subdens sed non credo: quod possint conducere villarum redditus, sed solummodo quod pro suis manibus operetur, alias autem cadit in vitium cupiditatis, & quæstus, ab ecclesia tamen dicit non est prohibitum conducere. Et vidi sæpe in bannimentis, & ordinationibus Cardinalis Vicarij Papæ & præsertim in editis per Illustriss. Cardinalem de Sabellis modernum Vicarium sub die xxx. Octobris 1566. statuum: clerici mercaturam non exerceant, prædia ne conducant, non aduocent, non procurent, artem medendi, & maxime chirurgiam non exerceant. Et alia vt bulla dictorum bannimentorum, sub die 30. Octobris 1566. incip. Iacobus. in calce descripta, & licet possit opponi, quod non sit sanctio generalis quæ vbique liget, vtpote quia facultas Vicarii Papæ sit sub certis finibus restricta, tamen actio est Roma. Curiæ. quæ esse habet vniuersalis instructio, quia actus Romanæ Curiæ est vniuersalis instructio. Quia dicit Abb. *in cap. secundum ne*
45 *cler. vel monach.* † quod negociatio quæ non fit lucri causa non est prohibita clericis, possunt enim vendere. & emere, vt eorum necessitas exigit, non tamẽ principaliter propter lucrum, *ad hoc Clem præsenti de censi. & cap. quamquam eod. titul. libr. 6 & dicit ibidem Innocent.* quod etiam lucrum non est clericis prohibitum, quando prouenit ex opera seu rebus clericorum. Et Hostiẽ. ibidem subdit: si lucrum proueniat, quasi mercimonium exercendo, non licet, nisi ex causa, secus si necessitas immineret, quia tunc licet, quia dicit Abb. ibidem, intelligo inquit verum, quod lucrum proueniens, vel ex opera, vel rebus clerici non sit clerico prohibitum, quando clericus operatur propter lucrum suadente necessitate, alias autem non debet clericus, vel monachus taliter negotiari, & sic inquit in causa necessitatis intelligo loqui glos. *in summa 14. quæstio. 3. quæ dicit:* quod clerici in quantum possunt debent abstinere ab emptione, & venditione, quia illud non facile fit siue peccato, † tamen in casu necessitatis permissum est cle- 46
ricis negociari, licitum tamẽ est clericis aliquam rudem materiam emere, & inde aliquod artificium facere, si eis sua non sufficiunt, & tunc non acquiritur lucrũ ex negotiatione, sed ex artificio, talia enim lucra licita erant Apostolis *cap. 1. 21. q. 1. & per alia iura, quæ ibi adducit, quia Ioann. Andreæ, Domin. & Philipp. Fran. in cap. vnico de vit. & honesta. cler. in 6.* volunt † clericos posse tenere tabernas, & etiam vendi face- 47
re vinum in domo, dummodo ipsimet non exerceãt tabernam, aut vendant vinum, sed alter, & per Doctor. *in c. indecorum & in c. clerici de vit. & hon. cler. etiã refert, & sequitur Lamb. de iure patro. lib. secundo. 26. artic. 9. q principali pri. partis, & dicit Bern. diaz. de Luco Hispanus in practica crimi. Canon. in cap. 50.* quod negotiari clericis causa lucri est prohibitum capit. secundum ne cler. vel monach. vnde in Concilio Chatag 6. c. 17. sancitũ est q clericus aliquid excogitãs turpis lucri gratia, abiiciatur à Clero, ac à cõmunione alienus sit.

Et dicit Abb. secundum Innocen. *in c. primo ne cler. vel monach.* quod † clericus potest licite emere victu- 48
alia, vt abundet tempore famis, exẽplo Ioseph. Gen. 41. vbi emit frumenta pro abundantia multorum annorum, quia ei licitum est, id quod procedit etiã, si emat non pro se solum: sed vt tempore famis aliis quoque vendere possit eo pretio, quo tunc venditur ab aliis, quod intellige dummodo fatiat bono animo, puta, ne hões terræ suæ, & terra sua deficeret in victualib², puta quia videbat hões propter abundãtiam illa victualia consumere, vel ad extraneos deferre, vel non habere circa illa debitam curam, & diligentiam: si autem nulla vtilitate pensata emat, vt carius vendat, dicit enim peccare, & grauius clericus, quam laicus. *14. quæst. 4 quicunque, & c. primo de empt. & vendit.* Colligo inquit ex prædictis conclusionem, quod non est licitum emere rem, vt alio tempore illa carius vendatur, si hoc principaliter fit propter lucrum, secus si emptio fit principaliter propter publicam vtilitatem: subdens, sed ego hunc articulum latius exordiendo: dico, respectu clericorum indubitanter non est licitum emere rem causa negotiationis, vt integra vendatur cap. negotiatorem c. fornicari 88. distin. bona glo. in cap. si quis clericus 4. quæst. 4. secundum vero Hugo. & Pau. *14. quæst. 4.* si quis clericus, si laicus emit vilius, vt carius vendat, non ex cupiditate, sed vt suis necessitatib. prouideat, licitum est, vnde etiam si emit sine proposito vendẽdi, & postea articulus necessitatis vendendi occurrat, poterit vendere pro maiori pretio, si tantum valet argum. d. cap. *quicunque 14. quæst. 4.* quasi voluerit dicere quod ille tex. prohibet rem emi, vt carius vẽdatur propter cupiditatem, secus si fiat propter aliquam honestam causam, dicit *clare tex. in ca. Canonum 14. quæst. 4.* quod Canonum statutis firmatum est, vt qui in cleto esse voluit emendi vilius, & vẽdendi carius

rius studio non vtatur, quod si exercere voluerit, cohibeatur à clero, faciunt dicta sancti Thomæ secunda 2. *quaest.* 7. *art.* 4. vbi dicit, quod si negociatio, quæ fit propter lucrum, ordinatur ad aliquem effectum necessarium, & honestum, puta ad domus suæ sustentationem, vel ad subueniendum indigentibus, aut ad publicam vtilitatem: est licita, quia capit lucrum pro sui laboris stipendio. † Idem dicit, si emit rem,
49 non vt vendat, sed ad sui vsum, si postea propter aliquam necessitatem illam vendere vult, non prohibetur vendere pro maiori pretio, si tantum nunc valet, quia ista non est negociatio, nam potest contingere illam rem plus valere nunc, vel quia in aliquo meliorauit illam, vel quia pretium rei est mutatum secundum diuersitatem loci, vel temporis, vel propter periculum, cui se exposuit transferendi de loco ad locum. Sed illicitum est vbi finem principaliter constituit in lucro, quando emit rem, vt eam immutatam vendat carius, ad quod faciunt dicta Bart. *in l. cætera.* §. *fin. de leg primo.* vbi dicit, quod si statutum imponit crimen, emenri frumentum, vt vendat, non habet locum in illo, qui emit pro suo vsu, & postea vendidit, quia eo postea indiguit, vt refert, & sequitur Paul. de Cast. *l. 2. in prin ff si cer. pet. & de hac quaestione vide Dominum Anto. & Doctor. in cap. in Ciuitate de vsur. & Ioann de Lignan. cap. fin. eo tit. per Abb. in capit. nauiganti vltima colum. eo tit. & Lud. de Rodulfis in tracta. de vsur. q. 33.*

Et concludit Abb. *dict. cap. primo ne cler. vel monach.*
50 quod aut quis emit rem, vt carius illam vendat propter cupiditatem, & non licet, ratio, quia † quicquid plus iusto pretio appetit homo, turpe lucrum est: aut non facit propter cupiditatem, sed ob honestam causam, puta propter sustentatione familiæ, vel quid simile, & tunc vendit rem illam omnino pro maiori precio, non est licitum cap. eiiciens 88. distinctio. ratio est, quia aut à principio emit minus iusto precio, aut nunc vendit plus debito, & si fuit iniustitia, aut tempore emptionis, vel venditionis, quod non licet cap. primo de emptio. & ven. non enim licet ex proposito vēdere, vel emere rem minus, vel plus quam valet, *not. glo.* 10. *q.* hoc ius porrectum, si autem non est omnino integra, sed immutata, tunc bene licet vendere pro precio currenti & reperibili, licet sit maius. Mutatio autem rei potest contingere multis modis: vt puta quando est trāslata in aliam formam, vel propter mutationem loci, & alias vt ibi per eum, vnde text. in dist. cap. eiiciens debet intelligi multis modis, & in hoc casu procedunt dicta sancti Doctoris, & Lau. & Hugo. hoc enim casu cap. eiiciens. & si. cupiditas, & iniustitia, & videtur lucrari propter indu-
51 striam suam, & ob honestam causam, † negociatio autem, licet in se aliquando sit licita, tamen ex causa efficitur quādoque inhonesta, & iniusta per Anchar. in repetitione reg. peccatum in vlt. quæst. vers. subiungit & vers. quid de negociationibus *lib. 6.* vt puta propter cupiditatem 14 *q. 4. cap quicunque*: Item fit illicita negociatio ex tempore, puta quando fit facta die feriato *de fe iis cap primo in fin. item ex loco cap primo de immunit. eclesi. item fit* illicita ex persona puta, quia clerici toto tit. *ne cler. vel monac.* Item ex re, vt per Abb. *d. loco.*

Et in materia dicunt isti summistæ, & maxime An-
52 gel *in ver. negocium* quod negocium sæculare est multiplex, & propterea nō potest diffiniri. Sed ex aliquorum enumeratione possumus alia similia iudicare, sicut fit. 25. *distinctio.* §. criminis appellatio *& cap. de liguribus 23 q 5. & cap. primo ne cler. vel monac.* dicitur ergo sæculare, primo cum quid plus iusto appetitur, quod turpe lucrum est.

Item, & munera iniusta accipere, vel date, & vniuersaliter omnia, per quæ viuit homo sæculariter in peccato, dicitur negocium sæculare *d. cap primo*: item dicitur sæculare negocium mercantia, seu negociatio, item omne quod fit pro lucrādo. Sicut artes procurationis causarum, & negociorum factiones, & huiusmodi, vnde dicitur negotium, quasi negans otium *cap. forus de verb. sig.* §. *constat.* & sęculare, quia sęcularibus rebus impenditur, vel secundum gl. 21. *quaest. iij in summa*: primo pro mercantia, id est, quod emitur aliquid, vt vendatur car.ᵉ, vel etiam dicitur, quādo quis conducit possessiones causa cupiditatis vel lucri, quia, vt refert Bernardinus Diaz *de luco hispanus in practic. crimin. Canon. in ver. negociatores*, ac alienæ rei conductores *cap 50 quod in concil. Arelaten. habetur ij. ca.* 14. quod si clericus voluerit esse conductor alienæ rei, aut turpis lucri gratia aliquod genus negociationis exerceat, depositus à clero, & à cōmunione habeatur: secundo pro causis sæcularibus tractandis: tertio pro administratione rerum sæcularium. Negotia sæcularia sęcularibus hominibus prohibentur illa quæ sine mortali peccato fieri non possunt, sed clericis, & religiosis sunt interdicta multa cap. primo ne cler. vel monach. Et negociatio, quæ consistit in emendo, & vendendo quæ alio modo vsitatior dicitur mercantia, de se non est mala, nec illicita secundum Alex *iij parte summæ tract. de iudicialibus, cum quaest. concord. Innocen cap. primo*: sed potest fieri illicita ratione circunstantiæ, causæ, personæ, modi, temporis, loci, & commercij, ex circunstātia causæ scilicet quādo propter cupiditatē, vel aliquod aliud malum fit,
& † sic tale peccatum est, qualis finis per quem fit. 53
Vnde ille, † qui negociando intendit lucrum, 54
tanquam vltimum finem, & cupit sine labore, & sollicitudine ex auaritia diuitias congregare, eiicietur de templo paradisi secundum Alex. negociari autem propter propriam necessitatem, vel pietatem scilicet ad dispensandum in pios vsus lucrum: vel propter Reipub. vtilitatem, vel proximi est causa legitima:
quæ facit, vt fiat sine peccato, aliter nō. † Circunstan- 55
tia personæ facit illicitam, scilicet si est clericus, vel religiosus, oportet ergo sit sæcularis, qui negociator esse debet. Circunstātia modi fit illicitā, scilicet quādo exercetur cum dolo, & cum mendaciis, vel aliis pactis, seu periuriis *cap. quoniam non cognoui 88. distin.* & si sunt peccata mortalia, sicut mendacium, quod dicitur intentione decipiendi proximum, etiam in magna re si posset, vel periurium sic negociatio est peccatum mortale. Item ex circunstantia temporis scilicet festini, ab Ecclesia præcepti. Item ex circunstantia loci scilicet diuino cultui deputati, vt est Ecclesia, vel cœmiterium. In Ecclesia enim non potest fieri sine peccato mortali nisi magna necessitas excuset *cap. decet domum Dei, de immunit. Eccles. lib. vj iuncto cap. relinqui volumus, de custod. Eucharist.* & hoc intellige de actuali contractione rerum, quæ sine strepitu fieri non potest: secus esset in venditione candelarum, quæ sine verbis fit, aut in conuentione alicuius rei emendæ, vel vendendæ postea, quia non esset mortale peccatum. Item ex circunstātia commercij, quod quidem est damnosum Reipub. sicut cum quis emit vilius, vt carius vendat, & cum damno reipub. sicut faciunt

faciunt illi, qui totum granum emunt, vel oēs merces, & huiusmodi, vt postea vendant modo suo. Si vero commercium est vtile Reip. sicut illud: quã do merces portantur de terra, vbi abundant ad terram vbi deficiunt, vel illud: quod de vna re fit alia: sicut faciunt artifices de lana pannum, de cera candelas, & illud, quo quis conseruat res, quas emit, vt vendat tempore debito, eo quia quilibet non potest statim emere, & sic istis est licitum negotiari, & aliæ circunstantiæ adsunt alijs, vt est dãnationis, & de eis loquitur *tex. in c. eijciens* 88 *dist. Scot. in iv. 15. dist. quæst. ij. art. primo. Thom. secunda secundæ quæst.* 77.

56 †Et ille, qui carius vẽdit quam emit: si quidẽ fecit emptionem pro se, & postea processu temporis non indiget, licite põt vendere pro pretio occurrẽti, q̃uis, sit carius quam quando emit: quia non ad hoc emit, & lucrum aduenit ratione temporis. Si vero emit, vt vendere tempore, quo carius erit, est licitum, si fecit pro vtilitate terræ suæ, s. ne homines postea indigerent, & non inuenirent. Et ipse aliquid lucraretur pro sua, & suæ familiæ sustentatione.

Vel si à casu aliquod emit pro buno foro, & postea inuenit: qui illud vult emere pro cariori, & concur-
57 rant quattuor illa, † videlicet quod primo sit scientia ab vtraque parte, scilicet quod nulla sit deceptio ex parte alicuius, & quilibet ipsorum agnoscat rem, & eius qualitatem, & valorem glos. penultima *in l. mortis causa. §. fin. ff. de donat. causa. mort. secundo*, quod absit libertas voluntaris, quod non faciat ex tali necessitate, quę excludat rationem voluntarij, id quod quomodo possit perpendi, vel intelligi, vide per Angel.
58 *in sua summa in ver. emptio.* § 7. † Tertio, quod sit prudens, quia magna mentis leuitas redderet contractũ illicitum, vt mulier, rusticus, & iuuenis, & similes, quibus non creditur quod ex liberalitate vendant, sed imputatur magis leuitati. Et ideo esset restituendum eis, quod minus iusto precio à talibus emptum est, vel plus iusto pretio venditum, ita firmat Imol. *in cap. cum contingat de iur. iur.* quod limita, nisi tamen istę personæ essent sagaces: quia tunc non præsumitur in eis donatio: Bal. *in l. secunda. C. de rescin. vend. Abb. in cap. quia plerique de immunit. Eccles. 9. q.*

Quarto quod ille: qui vendit, vel emit plus debito, possit donare arg. *ca. 2 de dona.* quia si ista quattuor non concurrant, non potest vendi: nisi iusto pretio res, nec potest vendi res: quantum emptorem inuenis, interuenientibus istis circunstantiis cum aliis antedictis hoc licet laicis, non autem clericis per Ang. *in summa in ver. negocium vers. vtrum.*

Si autem fecit emptionem, vt lucraretur tantum sine aliqua vtilitate Reip. immo potius, cum damno, sic peccat mortaliter, vt c. eiiciens allegato, & de istis intellige illud in c. quicunque tempore *14. q. 4. vbi* turpe lucrum dicitur tempore vindemiæ vilius emere, vt carius vendatur. concord. S. Thom. *secunda secundæ q. 77.* non tamen tenetur ad restitutionem talis turpis lucri de necessitate, sed de consilio sic, nisi forte fuisset causa talis excrescẽtiæ, puta quia totum emit: vt carius postea posset vendere, quo casu teneretur ad recompensam, & satisfactionem damnificatis: si tale damnum incurrissent.

Nec prælatus in vendendis prælaturæ fructibus debet expectare cariorem venditionem, si id faciat causa lucrandi sibi & suis: quia id videtur esse negotium sæculare, & mercantia, cum sæculare negocium mercantia seu negotiatio dicatur omne illud, quod fit pro lucrando vt deduco sup. eo versi *item & munera. per Angel. in summa in ver. negocium.* Item turpe lucrum, & sæculare id videtur esse negotium quia isto casu prælatus videtur quid plus iusto appetere. Aug. ibid. non enim est contentus iusto precio, qui non vendit pro currenti precio, & pro precio, quod princeps, vel magistratus mercib. statuit, sed expectat quod tempus venditioni augmentum afferat, vnde turpe lucrum. Abb. *c. 1. ne cler. vel.* Quia non licet emere victualia vt carius vendantur, quia peccatum est & grauius quidem in clerico quam sit in laico. Innocen. *in cap. primo ne cler. vel mon.*

Quo conseruando, & non vendendo fructus, & victualia prælatus, ex quo facit forum carum, quia quanto magis abundant victualia, tanto minus venduntur, Et quanto minus abundant, tanto carius venduntur, videtur pauperes emptores damnificare, quibus subsidium afferre ex officii debito tenetur, quia prælatus pater pauperum.

Et licet conseruando prælatus, non põt dici quod emat, vt vendat: tamen mercatoris, & venditoris cõditionem inducit, cuius est cariorem expectare venditionem, & cum det occasionem carius mercandi, & carius vendendi, videtur idem ac si ipse carius vẽderet, cum paria sint facere, & faciendi occasionem dare. *glo. in l. si ita. § ea ver. interest ff.* de verb. oblig. Et videtur saltim modo indirecto sese sæcularib. negocis implicare, q̃ nõ licet, quia q̃ directo nõ est licitũ nõ debet indirecto licere. *c. cũ q̃d vna via. de reg. iur in vi.*

Et ista cum sit sollicitudo in prælato non necessaria, ex quo est causa lucri faciendi, videtur improbanda, per dictum Henrici *quolibet. 8. q. 27.*

Si vero expectat cariorem venditionẽ prælatus, non pro lucrando, sed pro bono publico pauperum, vel pro sui ipsius commodiori sustentatione cum sit pauper, & ei non sufficiunt fructus ecclesiæ pro victu, tunc videtur nedum esse licitum expectare cariorem venditionem, sed etiam emere exemplo Ioseph. *Gen.* 41. per Innocen. & Abb. *in c. primo ne cler. vel mon.* modo tamen non vendat pauperibus, ne pauperibus pauperum sanguine prouidere, videatur, vt per Henric. *de quolib.* 8 *q. 27.* vbi dicit quod sollicitudo p̃ter necessaria, si habet finem non vtilitatis proprie sui, & suorum, sed finem pauperum, & boni publici, & sui ipsius inquantum pauper est, & forte fructus illi non sufficiunt, quod non est solicitudo improbanda, quia hæc est necessitas, in cuius casu est permissum clerico negociatio c. 1. ne cler. vel mon. & si clerico ecclesia non sufficiat, est illi licitum vti artificio, non tñ propter lucrum, vt si sufficiat illi ecclesia sua. *Cle. pri. de censi c. quãquam eo. tit. l. 6. glo. c. Can. 14. q. 3.*

Nec parimodo istud precii augmẽtum, quod fructib. attulit ista expectatio, & dilatio est effectum p̃ælati, nam si prælatus in fructibus ac reb. ecclesiæ habet tantũ vsum, & tantum percipit, quantum pro sui sustentatione, secundũ gradus sui decentiam consumit, si non habet in eisdem dominium, adeo q̃ etiam in morte de eis p̃ libito disponere possit, nisi moderate, si habet in vita tantum auctoritatem canonice dispẽsandi, si de fructib. non põt sibi, vel suis emere, aut acquirere, *vt dico infra. in q. de* potestate circa fruct⁹ &c. *& in q. an cler. de* fructib. &c. est dicendũ q̃ idemmetius eandemmet auctoritatem habeat in isto augmento pretij, & non plus, quod habet in fructibus, quum plus iuris non debeat habere in accessorio & dependenti; quam in principali.

Imo

Imo tale augmentum accrescit fructibus, quibus est vel accessorium vel dependens. *l. Item si fundi. §. huic vicinus. ff. de vsufru. glo. pri. circa med. in l. de quibus. & ibi Bart. in rep. in secunda colum. ff. de leg. & ibi Ias. 4. colum. instit. §. sed & si post.* vnde est qualitatis, & naturæ cuius sunt fructus, quia augmentum imitatur naturam eius cui accrescit. Socin. *cons. 153. incip. pulchra. & cons. 254. visa.* vbi ponit quod debet esse naturæ sui principalis. Et quod idem de vtroque iudicari debet. & augmentum istud est pars pretij, & pretium eodem iure cum re ipsa censetur, & loco rei succedit. *l. sed & si rem. ff. de pet. hæred.* & pars cum sit portio totius, eodem iure, quo totum censeri debet, & iudicabitur, & quod de toto iudicatur, de parte quoque illius iudicari debet.

Et in ista prohibitione negociandi, non videntur
includi omnes clerici, se illi tantum, qui sunt in sacris
ordinibus constituti, & beneficiati, non autem omnes clerici simpliciter: quia in minoribus constituti
non videntur comprehendi à constitutione, quia
videntur posse exercere quæcunque negocia sæcu-
laria. Subiungit enim idem Abb. ibidem, ego dice-
59 rem, quod † negocia sæcularia prouenientia ex car-
nis concupiscentia, sunt prohibita omnibus cleri-
cis, & etiam laicis, sed maxime clericis, nam appete-
re plus iusto pretio, hæc & similia, indubitanter om-
nibus sunt probibita, negoc'a vero sæcularia stricte
sumpta, Id est: quæ licent laici, cum sint mundana,
prohibentur ministris altaris, & etiam beneficiatis,
vt voluit Hostien. & ex his nota inquit d. cap. *primo ne*
60 *cler. vel monach.* † quod clericis in minoribus non be-
neficiatis, minime prohibentur negocia sæcularia
alias licita, quod tenementi, diligẽter: & credo quod
61 sit ratio, † quod clericus existens in minoribus id fa-
cere possit: quia potest impune redire ad sæculũ, &
laicare; quia apostasia non conuenit clerico in mi-
noribus, quia impune potest sæculariter viuere, &
renunciare in totum ordini clericali, & si non verbo:
saltim facto, exercendo actum omnino contrarium,
vt docetur per Abb. *in c. tuæ de apost.* fallit tamen se-
62 cundum Innocent. *ibidem si habet beneficium,* † quia est
apostata, si dimittat habitum, & tonsuram, & cogi
potest habitum reassumere, *vt ibi per eundem Innocent. quem refert Abb. ibidem*: sed dic quod immo ex sui ge-
63 neralitate † bulla comprehendit omnem clericum,
vt dico infra in fine quæstionis, sic ergo habemus,
quod negociatiò ex cupiditate, & causa cupiditatis,
non causa necessitatis, vel alterius vtilitatis, & hone-
statis prohibetur, & non est licita. Et semper cupidi-
tas ipsa præsumitur, & causa cupiditatis negociari
quilibet existimatur, nisi ipsa necessitas probetur per
glo. quæ eleganter dicit in cap. primo. 88. distinctio.
64 in ver. conducere, † semper inquit intellige causa
cupiditatis hoc fieri, nisi necessitatis probetur: *arg.*
65 *12. quæstio. 1. cap. primo* vbi probatur, † vitam hominis
esse pronam ad malum, *vt ibi dicitur.* Et pro præsenti
materia vide ea quæ eleganter deducit Bart. *in l. legatis seruis. de leg. 3. vbi habetur,* quod negociatores dicuntur esse illi: qui cum aliis contrahunt, non qui exercent aliquod officium: vbi contractus non imminere, & quod locatores rõcinorum, vel equorum dici possint mercatores, seu negociatores, & mutuator dicitur mercator, & negociator, si interuenit contractus vltro citroque obligatorius, quia tunc illa est proprie negociatio, & mercatura: vbi tenet, quod ille, qui nihil aliud facit, nisi quia locat possessiones suas, & conducit possessiones aliorum, quod non est neque mercator, neque negociator per text. *in leg. si cum villico de instit.* quia oportet, vt quis dicatur mercator, vel negociator, quod faciat negociationem quæstuariam, ex qua aliquid quæratur. Sed percipere fructus de sua possessione non dicitur aliquid de nouo quærere: vbi subdit quæstionem: an mercator, vel negociator dicatur ille, qui semel tantum in vita sua fuit negociatus, vnam vel vnicam tantum semel fecit negociationem, vel mercaturam, aut negocium: puta si semel emit pannos, & vendidit pannos: & non obstantibus deductis in oppositum per eũ, dicit, quod non dicitur mercator, qui semel mercatur, vel negociator, qui semel negociatur, sed requiritur, quod exercuerit, & sæpius fecerit *per tex. in l. 1. in d. principio. & ibi glo. de tributor. vt ibi per eum: sequitur. d. Petrus de Anchara. in cap. Canonum statuta in ver. quis dicatur mercator, & idem Bar. in rubrica de nauiculariis lib. 11.* ibi negociatores vero non proprie dicuntur artifices, quia de iure gentium quilibet scit emere, & vendere, licet vnus cautius, quam alius, & appellantur negociatores ex frequentia *d. l.* legatis in principio: nisi consuetudo regionis aliud inducat. Alexan. tamen in *d. l.* legatis in principio dicit, quod ille dicitur mercator, qui solum vnam negociationem fecit. Idem Bald. *in rubrica. C. de constitut. pecu. in fin.* qui sub dubio forte videtur tenere, quod mercator, ita demum sit, si professus est matriculam, & Bald. in proœmio digestorum versi item fallit in mercatore, vbi videtur dicere, quod ille dicatur mercator, qui solam vnam negociationem facit, & idem in artifice: & idem Bald. *in tracta. de constit in fin. refert Alexand. in additio. ad Bar, in rubrica. C. de nauicul. lib. 11. Corset. in repertorio in ver. mercator:* Hæc in laico, & de iure ciuili procedunt.

Sed in casu nostro: quia est interdictum clericis negociari, & negociari clerico est delictum perpetrare de iure Canonico, toto titulo ne cler. vel monach. sunt attendenda superius dicta, & an faciat causa lucri, vel cupiditatis, & auaritiæ, an ex alia causa, & in casu bullæ nostræ quæ generaliter loquitur de illicite acquisitis, veniunt etiam comprehensa acquisita ex vno, & semel facto negocio, ex vna semel tantum facta negociatura, & mercatura, modo fuerit illicita in clerico, & damnata negociatio.

†Pœna autem qua clerici negociatores puniri de- 66
beant, videtur esse primo peccatũ mortale: quia negociati clericis prohibetur sub præcepto *ca. fornicari 88. distinctio. ibi clerico facto iam non licet cap. Episcopus eo.* Ibi Episcopus, sacerdos, Diaconus nequaquam sæculi curas assumant *cap. negociatorem eodem* negociatorem clericum, veluti pestem fuge *cap eijciens.* nullus Christianus debet esse mercator, & si esse voluerit proijci de Ecclesia debet, & est præceptum per verba domini, nolite facere domum patris mei domum negociationis *cap. pen. eadem distinct. & per illud,* nemo militans Deo implicat se negociationibus sæcularibus *in tex. in cap. primo ne cler. vel monach.* ibi talia ministris altaris domini, omnino contradicimus, & *cap. secundo.* sacerdotibus, & clericis tuis publice denunties, ne ministri laicorum fiant, nec iuribus eorum procuratores existant. *Idem legitur cap. sed nec eod. tit.* ibi clericorum quisquam exercere præsumat. Idem *in cap. sicut eodem & fere per totum,* & nõ solum est prohibitum cum præcepto, & per verba præceptiua, sed cum appositione, & interminatione pœnæ excom-

excommunicationis *cap. secundum eod. tit.* & transgre-
67 diens præcepta legis diuinæ, vel naturalis, & nonnunquā humanæ ligatur mortali peccato, quia transgressio præcepti diuini, naturalis, vel humani mortale peccatum est. vt per Abb. *in c. clerici de vita & honest. cler.* vbi vide, *& secundum gloss. Gem. etiam in ca. vt animarum de constit. libr. 6. & Ioan. And. in cap. relatum ne cler. vel monach. & rursus Gem. in cap. perpetuæ de electio. lib. 6.* quomodo cognosci possit aliquam legem humanam esse præceptiuam, vbi dicunt: quod si constat materiam esse præceptiuam. vt quia est de necessitatis ad iustitiam, aut charitatem, aut diuinam teuerentiam, sic est præceptum, & quod non fiant matrimonia clan-
68 destina, vel non communicetur pleno stamacho, † necest de verbis curandū; quia sunt accommodanda materiæ *text. est cum glo. in cap. Rogo 11. quæst. 3. & text. in Clem. exiui de paradiso de verb. signific.* si vero non constet de materia, & constet de intentione statuentis, quod fuerit præceptiua, est præceptū, quia intentio præponderat verbis: si vero nec de materia nec de mēte sic constet, est respiciendū ad pœnam: quæ contrafacientibus, & transgredientibus imponitur, quia si imponitur pœna spiritualis excommunicationis latæ sententiæ, sec. omnes est præceptum, & contrafacere est mortale peccatum, velut est *in cap. secundum ne cler. vel mo-*
69 *nach.* † quia nullus nisi pro mortali peccato excommunicatur *11. quæstio. 3. nullus & cap. nemo Episcoporum & cap primo lib. 6. de senten. excommun.* & similiter si imponatur pœna excommunicationis comminatoriæ, id est non latæ, sed ferendæ sententiæ: quia licet aliqui dicant, hoc non esse clarum, tamen vt refert Ioā. de neap. quidā hoc tenēt, & bene, quod tales contrafacientes merentur excommunicari, & sic mortaliter peccauerunt, & hoc etiam si ab hōe: & similiter si imponitur pœna suspensionis, depositionis, vel interdicti. & si imponit pœna maledictionis æternæ, vel indignationis omnipotentis Dei *c. vnico de. stat. reg.* & similiter quoad pœnas corporales, & præceptū, si imponitur pœna mortalis, vel mutilationis prout fit per leges, aut statuta ciuitatum. quæ secundum S. Thomam obligant: etiam in foro conscientiæ, quia non infertur talis pœna, nisi pro eo quod est valde læsiuū iustitiæ, & simil. ter, si imponitur pœna grauioris culpæ, vt fit in religionibus: idem autem dico per omnia esse iudicandum de præceptis ab homine, refert Siluester *in c. præceptum in fin. sed vide Abb. in ca. nam concupi-*
70 *scentiam de constitut.* vbi facit quæstionem, † an & quādo faciens contra legem, vel regulam incurrat peccatum mortale, & puto ego negotiatorem clericum committere peccatum mortale, non ex eo solum, quod constitutiones Canonicæ super negotiationib. stant præceptiue: sed quia stat prohibitum lege diuina, vt deduximus supra, & quicquid est contra præceptum legis Dei, mortale peccatum est S. Thom. *secunda secundæ, 35. §. ad tertiū.* & per illud maxime psalmistæ, quia non cognoui negotiationes introibo in potentias Domini: quasi innuatur, quod per negotiationes incurratur in peccatum mortale, & quia abstinuit, non
71 incurrit, merito intoibit, † quia cum peccato mortali nemo intoibit in gloriam Dei.

Et vltra peccatum mortale, si clericus tertio monitus, non destiterit ab illicite negotiando, perdit priuilegium clericale *cap. fina. de vit. & honest. cler.* & secundum aliquos, dico, quod si clericus in minoribus negotiatur, negotium sæculare non prohibitum laicis, non peccat mortaliter: vel sit coniugatus, vel non: sed si non est coniugatus, potest compelli ad desistendum negotiari per priuationem priuilegij clericalis, non quidem illius de quo *in cap. si quis suadente Diabolo 16. q. 4.* sed illo priuilegio: quo non possunt vexari ab impositionibus, & exactionibus in persona, vel in bonis propriis *l. 2. C. de Episcopis & cler.* coniugati vero clerici negotiantes non perdunt per negotiationem, quia illud non habent, † quia ipso facto, 72
quo matrimonium contraxere, eo sunt priuati *ca. vno de cler. coniug. l. 6. & c. Ioannes eo.* religiosi vero, & clerici, qui sunt in sacris, peccant mortaliter *cap. secundum ne cler. vel monach.* & similiter possunt compelli per priuationem priuilegii clericalis, id quod tanto magis est dicendum, quia fecerunt sibi præiudicium, quādo permiserunt se promoueri ad sacros ordines, vel sine beneficio, vel sine sufficienti beneficio per ea quæ dicit *glo. in cap. clericus victum 91. distinct.* & in hoc casu, † habent etiam actionem contra promouentem, qui habet eis prouidere, & supplere necessaria 73
victui: quod eis de competenti beneficio prouideatur *c. cum secundum de præben. ca. si quis cum ibi gl. de sim. &* quando eis sunt data plura remedia, eo minus eis est licitum se negotiis immiscere, vnde magis peccant. Quod vero clerici in minoribus, vel cōiugati, vel nō perdāt per negotiationem priuilegiū dicti Canonis, *si quis suadente*, vt videlicet sit excommunicatus illa excommunicatione qui eos percutit, nec etiam fori, vt possint pro criminibus, & excessibus puniri, seu condemnari criminaliter, aut ciuiliter per iudicem sæcularem, id ex eo clare constat; quia clerici coniugati, quos oportet intendere negotiis mundanis & sæcularibus capit. Ioannes præallegato, si in habitu, & tonsura incedunt, illo gaudent: id quod est multo fortius dicendum de clericis in minoribus non coniugatis, quod per negotiationem illud non amittant, quando illud retinetur à clericis coniugatis, qui in negotiis intendunt, & intendere debent.

Et dicit Innocent. *in d. cap. fina. de vit. & honest. cler.* quod clerici primo monendi sunt, vt negotiationes clericis non conuenientes dimittant, & si eas nō dimiserint, cum eas forte sine peccato facere possent, clericatu dimisso, spoliabuntur beneficio, & Ecclesiis, si habent, & dimittentur Domino sæculari, hoc modo: quod ecclesia non defendat eos, quia perdūt priuilegium: quoad iudicium, vel forum, & functiones municipales *c. pen. de cler. coniug.* sequitur Io. And. *ibid.* qui dicit, si vero non sunt coniugati monentur vt negotiationes clericis non conuenientes dimittāt, si non dimiserunt, quia forte sine peccato facere possunt clericatu dimisso, spolisbuntur beneficio, & dimittentur Domino sæculari, hoc modo: quod Ecclesia eos non defendat, & secundum Hostien. hanc esse veritatem, quod si moniti non obediunt, nudati sunt omni priuilegio clericali, & etiam curiæ sæculari finaliter sunt tradendi: tamen post pœnitentiam, & reconciliationem priuilegium amissum recuperant. Satis credo, quod clericus incedens in habitu, & tōsura, negotiationes exercens, † & de hoc monitus nō 74
desistens, perdit priuilegium solum quoad illa: illis autem negotiationib. dimissis, vti potest priuilegio clericali, sed intellige, vt per Abb. *ibid.* qui recitat, & dat plures, intellectus ad text.

Item alia pœna videtur puniendus clericus, illicite negotians, quia videtur teneri ad restitutionem ex talibus negotiationibus acquisitorum ex quo existit in pec-

in peccato mortali, † quod de sui natura, si sit noto-
rium, inducit præcisionem, & seu suspensionem à Ca-
none, ne exerceat quis officium suum per d. Anton.
in cap. vestra. de cohabit. cler. & mulier. nec valet dicere,
vt quidam opponunt, quod ille tex. loquitur in for-
nicatore tantum, quia loquitur etiam si esset aliud
crimen, vt per Innocen. ibi: vel etiam si esset aliud cri-
men quam fornicatio. Et paulo post: si crimina, pro
quibus eos suspendit, sint notoria per facti eui-
dentiam: idem *exponendo tex. Dicit Ioan. Andr. ibid.* quia
constitutio pœnalis, etiam quoad pœnam extenditur
ad casum similem ex identitate rationis, si ratio in ea
constitutione est expressa, *vt in l. his solis. C. de reuocan.
donat. & tex. in l. secunda § quod si curatores, & §. quid si de-
tiserant ff. ad Tertul. refert Angel. in summa in ver. cler. serti-
mo circa finem:* vbi dicit quod clericus indubitáter ob-
ligatus est restituere fructus, quos percepit existens
in peccato mortali, si peccatum sit notorium, quia
cum sit suspensus, perinde est, ac si non resideret,
quia nullum, & inutile idem, est cap. inter corporalia
76 *de transl. prel.* sicut † paria iudicantur non fieri, & non
rite fieri *c. veniens de presby. non baptizat.*

Facit, quia quando clericus committit causam,
propter quam meretur priuari beneficio ecclesia-
stico, licet non sit priuatus ipso iure: antequam fera-
tur sententia secundum Innocen. *c. cum nostris de con-
cess. preben. cap. ex parte. de Feud. per Bald. in cap. quæ in Eccle-
siarum de consti.* tamen quamprimum commisit cau-
sam efficitur indignus, & sic malę fidei possessor: & à
tempore commissæ causæ tenetur ad omnes fructus
restituẽdos; *ita probat tex secundum Angel. Paul. de Castr.
in l. prima C. de his quibus. vt indig.* licet contrarium vi-
deatur probari ex glo. *not. in authen. de incest. nupti. in
principio in verb. imminere in fine,* quæ vult, quod ipso iu-
re perdantur bona à scienter contrahentibus ince-
stis nuptias, & licet requirant scientiam declarato-
riam, tamen fructus medij temporis perduntur, de
cuius glo. veritate dic: *vt in authen. incestus. C. de incest.
nup per. Angel. & Bal. ibidem:* de occulto vero peccatore
77 subiungit Angel. *in sua summa d. loco,* credo † quod
non teneatur restituere, quamuis tutius esset resti-
tuere: quia & si inutiliter seruiat, quoad se: non ta-
men quoad alios: aut quoad Ecclesiam.

Et dicit in terminis Innocen. *in c. quia plerique de im-
78 munit. Eccles.* † quod vbicunq; aliquid male quæritur,
vel ex negociatione, vel extorsione, ex qua tamen re-
stituere non tenetur, prudenter facit, si omnia acqui-
sita in eleemosynas dat 14. *quæst. 5. qui habentis & ca. vl-
timo,* non tamen damnamus eos, si hæredibus relin-
quant: si autem illicitas negociationes faciant, vel a-
lias iniuste aliquid quærãt sine calumnia alicui facta,
sacerdos debet eis iniungere, vt in bonos vsus sic ac-
quisita expendant, puta eroganda pauperibus, vel
Ecclesijs, vel aliis *arg. 24 q. iij si quis cap de vot. & vot. re-
demp. cap magnæ. cap. quod super his, sequitur Hostien. & alij
vbi Abb. col antepen. vers. tertia. conclusio ibi dicit.* quod ex-
excens illicitas negociationes, vel alias iniuste acqui-
rens aliquid sine calumnia alieni facta, tenetur in fo-
79 ro animæ † quicquid fuerit inde lucratus in paupe-
res, vel alios pios vsus erogare *argum. xvij quæst. iiij si
quis contumax & in cap. magnæ. Et in cap. quod super his de
vot. sac. cap. cum Tu. in fin. de vsur. de hoc quærit Mathe. in
Clem. prima de vit. & honestat. cler.* vbi tenet quod ac-
quisita, & lucrata ex illicitis, & prohibitis negocia-
tionibus, tenentur acquirentes in foro animæ dare
pauperibus *cap. qui habetur præallegato Abb. in cap. cum.
sit de Iudæis,* tenet quod illud sit de consilio, & non de
necessitate, quod restituatur taliter acquisitum. idem
tenet Archid. *in d. cap. qui habentis 14 quæst. v.* dicas er-
go, quod vbicunque aliquod male quæritur, vel de
negociatione, vel extorsione, ex qua inde tamen re-
stituere, quis non tenetur, prout de acquisitis ex
contractibus per eum celebratis illicite negociãdo,
ex quorum forma sibi acquirit, & illi cum quo con-
trahat, tenetur restituere, prudenter facit, si omnia
det in eleemosynam *cap. pænale cap. non sane 14. quæst. 5.*
non tamen sunt damnandi si hæredibus relinquant,
per Innoc. *d. cap.* quia plerique vnde cum nullo iure
probetur, licet sit bonum consilium, vt in pauperes
erogetur, vt sic satisfiat in quo fuit delictum, & pec-
catum, tamen non est de necessitate salutis. Et hoc
tenet Cardinalis *d. cap. quia plerique & glo. & Ray. in tit.
de rapto. § sed quid de iocarijs.* & iudicio meo idem tenet
Innocen. *d. c. quia plerique.* licet communiter Docto-
res, qui tenent contrarium pro se adducant, & male,
quia, si intelligeretur, quod dicit ipse Innocen. foret
necessarium quod ipse sacerdos debeat ei iniungere,
vt in pios vsus expendat, quod acquisiuit faciendo il-
licitas negociationes, aut quæ alias iniuste acquisiuit si-
ne calũnia alicui facta, certe sibi contradiceret, quia
superius ibidem p̃misit, quod vbicunq; aliquid male
q̃ritur vel ex negotiatione vel extorsione, ex qua ta-
men restituere non tenetur, nec damnat eum si hæ-
redib. relinquat: sed ideo oportet intelligatur, quod
sacerdos debet ei iniungere, vt restituat pauperibus
de bono, & æquo, non tamen de necessitate, & sic
tene quod tali fauet Ius naturale in retentione, pro-
pter consensum domini tradentis, nam † nihil, tam 80
naturale, vt acquisitio fiat secundum voluntatem
domini tradentis *l. nihil tam naturale de reg. iur §. per tra-
ditionem instit. de rer. diuisio.* Fac. quod habetur *in cap. fin.
de sim. & glos. in summa 14. quæstione v. & prima quæstio-
ne 1. non est putanda, & in cap. ex transmissa de decim.* di-
cunt enim illæ glos. quod potest eleemosyna fieri de
illicite acquisitis, vbi non datur restitutio per quę vi-
detur dicere Abb. *in cap. relatum de testam.* quod illi-
cite acquisits per artificium inhonestum, & illi-
citum, quod si positis clamoribus apparent repeten-
tes: quod eis debet fieri restitutio, alias fieret distri-
butio per Episcopum inter pauperes *arg. in l. nulli. C.
de Episcopis, & clericis:* quod tamen dictum limita, in-
quit, procedere, vbi talia illicita acquisita subiacent
restitutioni, sed vbi non subiacent restitutioni, licet
illicite essent acquisita, cum possit alias clericus pæ-
nitere de peccato sine restitutione, non impeditur,
quo minus de his clericus faciat voluntatem suam,
Sequitur Nicol. de Vbal. *in tracta de succes. cle. ab intesta.
vers. de acquisitis vere per artificium. Et ad tex. in cap. cum sit
de iudæis,* vbi dicitur quod assumptus ad officium con-
tra iuris dispositionem, tenetur dimittere officium
cum pudore, & acquisita restituere, ad id quod addu-
cit Hostien. dici potest, quod illud est statutum in
pænam, quia assumpsit iure prohibente: & non
excedit casum suum: nec obstat similiter *tex. in cap.
non hanc 14. quæstion. v.* quia loquitur consultiue, se-
cundum Abb. *dicto capite quia plerique,* nec est obli-
gatiuum ad peccatum mortale, vel veniale per Abb.
in cap. primo de constit numero 4. vbi vide, quando
constitutio quæ continet consilium, non præce-
ptum licet contraueniẽtes, nec facit contra *tex in cap.
contumax. 17 q. 4.* loquitur enim de eo qui ex contu-
macia, vel superbia Ecclesiæ immunitatem violaue-
rit,

rit, extrahendo seruum suum ab ea, qui tenetur sol-
uere Episcopo 90. solidos: nec pati modo obstare vi-
dentur tex. *in cap. magne & c. super his de vot.* quæ Iura al-
legat Innocen. quia non videntur probare dictum
suum. Et sic intelligatur, vt teneatur de necessi ate,
quia loquuntur de illis, qui vouent: quod si adimple-
re nequeunt, commutantur vota: adde, quæ adducit
Archiep. Floren. *secunda parte secundi tit. cap. 1. §. 19. dicit
Angel. In summa in ver. cler. ix. vers. vtrum clerici & in ver. re-
stitutio primo vers. turpe lucrum*: super quo cogita: pro
eo quod dixi de peccato mortali, in quo existit cleri-
cus negociator, & quia etiam clerico est prohibita
negociatio sub interminatione Anathematis. *cap.
secundum ne cler. vel monach.* quamuis Syluester *in ver.
cler. quarto.* teneat contrarium secundum summam
rosel. quia inquit ista forte etiam possent non habere
locum in fornicatore notorio, qui indubitanter est
suspensus arg. eius *quod not. glos. in cap. pastoralis de ap-
pella.* vbi habetur, quod excommunicato non sub-
trahitur redditus, nisi hoc sit expressum in sententia,
vbi subiungit, quod non residens, non tenetur re-
stituere fructus: nisi condemnetur: quia licet cleri-
ricus non residens priuetur beneficio, non tamen
reperitur arctari, vt fructus restituere teneatur *cap.*
81 *ex parte de cler. non resid. patet* de eo, † qui per annum
non resedit, & occasione tituli quem habet, donec
priuetur percipit fructus, & si non seruiuit iste, di-
cendo officium, tamen seruiuit Ecclesiæ vniuersa-
li in ordine clericatus, vbi etiam ponit, in euen-
tum quod clericus sit obnoxius restitutioni, quo-
modo, & de quibus bonis habeat fieri restitu-
tio.

Verba bullæ sunt prægnantia, & generalissima, &
comprehendunt non solum casum, quando clericus
acquirit illicite negotiando, verum etiã quando tur-
piter, iniuste, & male, aliter, & alio modo, quam ex
negociatione: id quod aperte demonstrant verba in
bulla, ex illicita negociatione, aut alias contra sacros
Canones, quomodolibet acquisita, quæ comprehē-
dunt casum acquisitorum ex illicita negotiatione, &
quemcumque alium, factum præter & contra Ca-
82 nonum dispositionem, nam † verbum alias, licet ha-
beat diuersa significata, tamen in casu bullæ, stat ad-
uerbium qualitatis, & ponitur alias, id est, aliter, vel
alio modo. *l. denique. §. vtrum. ff. de pec. & ff. de acqu.
quoti. æstin. l. prima §. illud*: vel ponitur alias, id est, alio
casu. vt. *l. qui in testamento. §. mulier. ff. de testam. per ma-
gistralem doctrinam Bart in l. prima ff. de cond. & demon-
stra.* vbi dicit, quod significatio talis dictionis, alias,
deprehenditur facile ex natura orationis, in qua hæc
dictio ponitur. Id importat etiam dictio alternatiua;
aut, posita ante dictionem alias, quæ cum de sui
natura tribuit actum cuilibet insolidum, est dicen-
dum, quod importet etiam acquisita quomodoli-
bet, pari modo, vel vt ex negociatione acquisita di-
cit Isa. *in. l. si ex toto. § si ita scriptum de leg. primo num.* 1.
Et intellige contra Canones, id est, contra mentem,
& verba Canonis, vt per *Isa. in. l. non dubium. C. de leg.*
vbi dicit, quod facere contra Canonem & contra le-
ges, est contra mentem, & verba legis facere, exem-
plo posito per eum ibi numero primo: vbi etiam di-
cit quod facere fraudem legi, est quando quis non
venit contra verba legis, sed contra mentem, exem-
plo posito per eum ibidem numero 2. *vbi* subiungit,
quod committere in legem, vel Canones est quan-
do quis facit de directo contra legem, Vel Canones,
siue quando facit contra mentem solum Canonis,
vel legis, vtroque casu est committere in Canonem
vel legem, exemplo per eum numero 3. *& per Doctor.
in cap. quæ contra de reg. iur. in vi. tex. & Doctor. in. l contra
legis. ff. de leg.* Et illud dicitur fieri contra Canones, vel
leges, quod non fit secundum formam legis; vel Ca-
nonis, exemplo, quod minor contrahit sine consen-
su tutoris, vel filius sine consensu patris, dicuntur fa-
cere contra leges, vel Canones, *glos. not in leg. non in-
telligitur. § diuus Hadrianus, & ibi Doctor. ff. de iur. fis. Paul.
de Castro. in d. l. non dubium numero 8. tex. in l. contra ff. de
pact.* quia † contra illud, quod lex iubet, aut prohibet, 83
nihil est faciendum, *late per glo. in l. pacisci. ff. de pactis,*
vbi ponit de dictione contra. Nec intellige verbum,
Canones, stricto modo, pro constitutione quæ fit in
vniuersali concilio, *per glo. cap. Canon dist. 3.* quasi con-
stitutio videatur pænalis: quia aufert acquisita, ab
hæredibus acquirentium, vnde tamquam odiosa sit
restringenda: quia iudicio meo videtur potius large
sumendum, † vt appellatione Canonis, hic veniat 84
omnis constitutio ecclesiastica, vt per Abb. *in cap.
primo de constitut.* vt videlicet contineat, etiam sub se
quatuor species, videlicet decretum, decretalem
Epistolam, dogmata, sanctionem, interdictum, &
mandatum, contra quorum formam, & tenorem a-
liquid male acquisitum fuerit, quæ enumerantur
25. q ij. si quis dogmata, vt sic comprehendantur, non
solum acquisita contra formam constitutionis con-
ciliaris, quæ Canon proprie dicitur, sed etiam ac-
quisita contra formam cuiuscunque ecclesiasticæ
constitutionis, id quod patet ex eo: † quia præsens 85
constitutio est iuris antiqui declaratoria patet ex in-
scriptione bullæ, per illa verba, *nos omnem desuper hæ-
sitationis materiam submouere &c. decernimus & declara-
mus*, quod verbum declaramus, videtur iuris anti-
qui declaratiuum, non noui editiuum *arg ff. de acqui.
rer. do. l. sicut. §. sed si queratur. glo extrauag Io. 22. cum in-
ter de verb. sig. in ver. Deinceps*, & deinde per illa verba
spectasse, & spectare, ac sub nomine spoliorum venire &c.
Et per illa verba principij, *ne prætextu incertitudinis
illa ab aliquibus vsurpari, aut super eis dubia aliqua oriri
contingat, &c.* quæ verba demonstrant Papam velle
tollere dubia, & hæsitationes, ac materiam spo-
liorum quomodo intelligatur declarare: vnde non
videtur inductiua alicuius pœnæ de nouo, & sic nec
vt odiosa restringibilis, quamuis etiam lex pœna-
lis recipit aliquando interpretationem extensi-
uam vt per Abb. *cap. translato. de constit. extra eo.* quod
magis dicendum videtur, † quia negociationes sunt 86
interdictæ clericis omni iure in decreto. 88. *distin. &
92. 14. q. iiij. 21. quæstione iij. cap. primo & secundo cap.
mollicijs cap. hi qui: & in decretal. est factus titulus ne cler.
vel Mona. tex. in cap. fi. de vit. & honest. cler. & titulus iste
est repetitus in. vi.*

Vnde bulla, quouis modo illicite, & contra Cano-
nes acquisita comprehendit, † & illicite acquisitum 87
dicitur tripliciter, per Sanctum Thomam *qu. 32. arti-
culo 7. §. ad septimum*: vno modo id quod illicite ab ali-
quo acquiritur: quod debetur ei, à quo est acquisi-
tum, nec potest ab eo retineri, quia acquisiuit, veluti
est rapina, furtum, & vsuræ, de quibus homo tenetur
ad restitutionem. Et propterea de eis inquit eleemo-
syna fieri non potest.

Alio modo illicite acquisitum dicitur, quod ille,
qui acquisiuit, retinere non potest, quod tamen non
debetur ei: à quo fuit acquisitum, quia accipiēs con-

88 tra iustitiam accepit, & laus contra dedit: † Sicut cōtigit in simonia quod non debet restitui danti, sed in eleemosynas erogari potest. Et eadem ratio est in similibus, in quibus datio, & acceptatio est contra legem. Tertio modo est illicite acquisitum, non quidem, quod ipsa acquisitio sit illicita, sed quia id, ex quo acquiritur est illicitum, sicut patet de eo, quod mulier acquirit per meretricium, lenocinium, & huiusmodi, vt per Gaeta, ibidem, Et hoc proprie voca-
89 tur turpe lucrum: † quia licet mulier agendo meretricium turpiter agat, & contra legem Dei, in eo tamen quod accipit non iniuste agit, nec cōtra legem, vnde sic acquisitum potest retinere, nec de eo eleemosyna fieri debet, iuxta illud *deuter.* 23. non offeres mercedem prostibuli in domo Dei tui. Ludo etiam illicite acquiritur, & per aleas aliqua acquiruntur illicite de iure diuino: puta quando aliquid lucraris ab his, qui rem suam alienare nō possunt: veluti sunt minores, furiosi, & huiusmodi, & quando aliquis trahit alium ad ludendum ex cupiditate lucrādi, & frau-
90 dulenter ab eo lucretur, † in quibus casibus tenetur ad restitutionem lucrans, & de eo inquit non potest eleemosynam facere, & dicit Iosu. *de Imol. in cap primo de pecul. cler. in fin.* quod quis acquisita ex industria in batarens, tenetur ad restituendum illis, à quibus extorsit, vt ibi per eum.

Aliud videtur esse illicite acquisitum ex iure positiuo ciuili: quod prohibet vniuersaliter tale lucrum: de quo lucro sic facto, tenetur ad restitutionem illi, qui sunt tali iure obstricti: nisi forte contraria con-
91 suetudo praeualeat, † aut nisi tractus ad ludum lucratus sit aliquid ab eo; qui traxit, quo casu non tenetur ad restitutionem, quia ille qui amisit, non est dignus recipere. Item turpissime etiam acquiritur illud, quod acquiritur per Simoniam, per quam acquirens Spiritui sancto iniuriam facit, de quo inquit potest fieri eleemosyna pauperibus, vel Ecclesiae, quia non est debitum ei, qui dedit, quia ex quo dedit contra institism, meretur illud amittere, & cui & quomodo debeat tale acceptum restitui, vide per eundem sanctum Doctorem *quaestion.* 100 *eadem secunda secundae articul. vltimo vers. ad quartum*: sed de hoc vide, quod diximus in tractatu nostro. de Simonia *in tit. de datis. & acceptis.* Simoniace restitutione. Gaetan. *in suis Commentarijs super distinction. quaestio.* 32. *dicto loco*, facit aliquas distinctiones, quomodo intelligi
92 debeat quando aliquid illicite acquiritur, vbi pro intelligentia & praeceptione materiae dat regulas. † Sed vide materiam tractari per Innoc. Abb. & alios *in cap. quia plerique de immunit. Eccles.* vbi ponunt, quomodo, quando, & quibus personis debeat de illicite, & turpiter acquisitis fieri restitutio.

Item sciendum est, quod clericis in sacris, & in minoribus ordinibus competenter beneficiatis est interdictum medicari: nisi gratis, & pro miserabilibus personis, vel cōsanguineis, in physica medicina, nec tuo vbi posset esse periculum, id quod etiam in claustralibus est districte obseruandum *capit. multa ne cler. vel monach.* officium vero chirurgi est interdictum omnibus clericis, quia id officium incisionem, & adustionem requirit. *capit. sententiam dict. titulo. & capit. tua nos de homicid.* in quibus locis, licet non videatur dici nisi de existentibus in sacris, tamen idem potest intelligi de existentibus in minoribus sufficienter beneficiatis, *per Abb. dicto cap sententiam. argum cap.* 1. *de postulation.* & contrahit talis clericus irregularitatem, vbi eam laicus non contraheret, quia dat operam rei illicitae, vt per summistas in ver. medicus. Vnde ex medicina acquisita per clericum, illicite acquisita censeri poterunt.

Sed est videndum, an comprehendantur in bulla acquisita turpiter, vel illicite de quibus parti laesae, vel damnificatae competat repetitio, vel per viam actionis, vel officium iudicis, quod non videtur pronunce dicendum, † quia de hoc nihil apparet expressum in bulla, & in dubio numquam Papa censetur tollere 93
ius partis, per suam quamcumque commissionem, nisi id expresse manifestet, late per Abb. *in cap. quae in ecclesiarum de constit. post Inno. in capi quod super his de voto &c* id quod est adeo verum inquit Ab. ibidem, quod procedit etiam, si ille, de cuius iure agitur esset infidelis, vel Iudaeus, & hinc euenit, quod si aliquo casu contingeret Papam ius tollere, praesumitur hoc per circumuentionē, & importunitatem potius, quam per voluntatem fecisse, late per Fel. *in capit. cum olim. iij. & iiij. colla. de rer. iud.* † adeo quod tali casu verba re- 94
scripti sunt improprianda potius, quam proprie intelligenda, vt alteri praeiudicent. *tradit Roma. cons.* 334. *circa primum.* Decius *cons.* 11. *colla.* 5 *Ias. in l. ex facto* 4 *not. ff. de vulg. & pupil.* immo potius debent interpretari quod nihil operetur, quam quod indebite quis damnum patiatur, vt Ias. *notat. in l. fin. post gl'os. Bar. & alios.* §. *in computatione col. fin. C. de iur. deliberan.* id quod procedit etiam si rescriptum emanaret in fauorem piae causae, probat *Ias. in l. fin collat.* 7 *ff. de constitution. princip. post Alexand in l. pactum quod dotali collation.* 2. *C. de pact.* nam licet viduis, pupillis, ac aliis piis causis multum debeamus, non tamen adeo debemus, vt aliis praeiudicium inferamus, dicit text. *in capit. ex tenore de for. compet. & capit. nuper de donation. inter vir. & vxor.* † & in 95
rescripto Papae licet non apponatur, vel exprimatur, tamen semper censetur apposita, vel expressa clausula, dummodo non sit alteri ius quaesitum, tradit Fel *in capit. Capitulum collation.* 17. *vers. de duabus de rescript. fac. text. in capit. ex tuarum de auctoritat. & vsu pal. capit. ex parte el. tertio & ibi Abb. in secundo notat. de decim.* vnde licet sit omissa illa clausula in nostra constitutione, vt possit opponi, tamen nihil refert, quia expressio eorum, quae tacite insunt nihil operatur *l. conditiones. ff. de cond. & demonstra.*

Quamuis possit dici contrarium per verba generalia, *alias cōtra sacros Canones quomodolibet acquisita &c.* & per illa: *quae hactenus rem. inserunt, remaneant & remanebunt, & ad eandem Cameram, & non ad alios spectare & pertinere, &c.* quae importare videntur omnem acquisitionem quomodolibet factā contra Canones esse Camerae Apostolicae, & omnem alium excludere, ita, vt legis antiquae dispositio, tollatur per hanc constitutionem contrariam, id quod potest per ea quae dicit Abb. *in capit. cum accessissent, ij. collation. vers. vltimo adduco de constitution. Bartol. x. collation. vers. circa secundum. post Cin. in l. omnes populi ff. de iust. & iur.* etiam absque facta mentione de prima lege, nisi tamen prima lex haberet clausulam derogatoriam ad secundam, quia tunc esset opus facere mentionem de prima. arg. *l. si quis in principio. ff. de leg. tertio & in ca. nonnulli de rescript.* aliqui tamen *in distinction. leg. si quis dicunt*, quod si loquamur de priuilegio, vel rescripto, vel testamento, quae sunt priuata lex, sic oportet, quod fiat mentio quando habent clausulam derogatoriam ad secundam, si autem loquamur de legibus vel statutis, vti est in casu nostro, non oportet,

tet, quod fiat mentio, etiam si habent clausulam derogatoriam ad secundam, per Clem. dudum de sepult. quia cum Papa vel princeps præsumatur omnia scire, videtur scienter velle reuocare statuendo in cōtrarium. Nec est propterea mirabilis hæc constitutio, cum secundum varietatem temporum debeant
96 statuta humana mutari: † quia lex debet conuenire tempori 4. *dist. erit.* nec pari modo esset mirabile, si etiam in istis fiscus apostolicus succederet, cum om-
97 nia lucra turpia, & illicita fiscus auferat, & recipiat, †
98 quia fiscus est saccus male ablatorū, † & quod Christ· non capit, fiscus rapit, per Abb. *in cap. cum sit de iud. per*
99 *tex. in l. Latium ff. de iur. fisci.* † Et Papa ita statuendo videtur clericos delinquentes in eo punisse, in quo deliquerunt, quod agere debet.

100 † Sed post hæc scripta, legens bullam Pij iiij. super confirmatione priuilegiorum incolarum vrbis, nec non declarationis literarum, super bonis ex illicita negociatione acquisitis, vidi, quod illa verba contra Sacros Canones in Bulla posita remouentur, & per eundem Pium declarando statuitur, quod bulla super illicite acquisitis facta sit, & intelligatur sine dictis verbis, ac si nō essent in Bulla posita, vnde in illis nulla vis fieri habet quoad curiales, & incolas, in quorū fauorem bullam reformat. Sed pro nunc non recedo à prima opinione, vt per hanc constitutionē Papa non voluerit tollere iura, & actiones tertio competētia, quia primo Papa nihil videtur dicere in bul-
101 la, † vnde intentio eius non præsumitur de eo, quod verba non important, *l. quod constitutum, ff. de testa. milit.* tradunt moderni. Papien. *in lege prima in iij. col. ve. si tertio fac. ff. si quis in ius vocat. non ier.* Gomes. *in reg. de infirm. resig quæstion.* 13. *numer.* 3. quia Imperator, & Papa non potest auferre rem suam alicui sine causa: quia Imperator licet habeat iurisdictionem in vniuerso, non tamen habet dominium rerum priuatarum, quæ ab olim fuerunt concessæ occupantibus, *instit. de rerum diuision. quasi per totum*: id quod etiam procedit respectu bonorum infidelium, & Iudæorum, nam sine causa Papa, nec Imperator potest auferre bona ea: de quo plene per Innocent. *in cap. quod super his de vot.* licet possit princeps modicam dilationem afferre, vt puta dare debitori dilationem, vt non possit interim conueniri à creditoribus. *l. quoties C. de precib. impert. offer.* secus si in totum vellet concedere, vt non possit conueniri aliquo tempore: quia sine causa hoc non potest, *vt notat ibi gloss. & Innocent. in capit. quæ in ecclesiarum de constitut.* licet enim secundum Innocent. *ibidem*, possit imperator mihi tollere actionem, quę est de iure ciuili *per l. ij. ff. de orig. iur.* non potest tamen facere, quod iustitia mihi non reddatur, vnde reditur ad primæuum ius, in quo non erant actiones, sed manu regia administrabant iustitiam. Et dicit Bal. *in rubrica extra de iudic. in 4. col. & in l. prima. ff. de constitut. princip.* quod si princeps excedit iustitiam, nunquam præsumitur velle excedere, nisi in modico, non in totum. Et dicit Roman. *in sing. suo quod in*
102 *cap. iudicas humanum. 13. q. 9. est casus singularis*, † quod Papa, vel Imperator, non potest disponere, quod stetur dicto vnius testis in præiudicium partis, vide per Ab. *d. cap. quæ in ecclesiarum de constit. col.* 4. facit in hoc casu quia ille, cui est facienda restitutio, potest esse de alieno territorio, & iurisdictione, & non subditus Papæ, quo casu non potest, nec debet esse comprehensus, vel ligatus constitutione Papæ: qui non est ei dominus. quo casu si Papa ei mandet, vt det rem suam alicui non tenetur ei obedire, per Innocent. *in capit. inquisitioni de sentent. excom.* vbi dicit quod si Papa mandat laico sibi non subiecto temporaliter: quod alicui det rem suam, non tenetur ei obedire, si non appareat aliqua legitima causa obediendi, cum non sit ei subiectus temporaliter, refert Abb. *dict. capit. in ecclesiarum col.* 4. vbi dicit, quod hoc dictum facit ad multa. Item potest esse pauper pari modo cui auferre non est de mente Papæ: qui est pater pauperum, quorum causa spiritualiter spectat ad illum extra *de prec. cap. nihil.*

Item videtur, quod isto casu constitutio esset contra ius naturale: quia transferret dominia rerum de
vno in alium · † quæ non est seruanda secundum In- 103
nocent. quem sequitur Abb. *ibi col. pen. cap. plerique de immunit. eccles. vers. tertiadecima.*

Item si sit verum, quod acquisita restituenda comprehendantur in bulla, & sint debita Cameræ Apostolicæ, nascitur vnum absurdum, quod ille erit obligatus pro eadem re duobus, illi videlicet cui abstulit, cui ius auferre non potest *per reg. quod meum est, sine facto meo, &c.* Et Cameræ Apostolicæ; cui per constitutionem applicatur, quod esse non debet, quia ex verbis bullæ non apparet, quod debitor sit à prima obligatione liberatus. Et peccatum violentiæ, & furti non purgatur, per quascunq; manus res furtiua ambulauerit, nisi restituatur domino, cui fuerit subtracta. *l. sequitur § quod autem ff. de vsuca.* nec est purgatum vicinum, nisi facta restitutione, late *gloss. in reg. peccatum de reg. iur. in 6.* Et iustitiæ partes sunt, alterum non lædere, ius suum cuique tribuere *§. iuris instit. de iust. & iure*, & iustitia est ius suum vnicuique tribuens eo vbi gl. dicit quod ne dum non lædere: sed alteri prōficere debemus.

Et pro cognitione istorum restituendorum, vide quæ dicit Innocen. *in ca. quia plerique de immunit. Eccles.*
vbi magistraliter dicit: † quod restitutio, tūc est sem- 104
per facienda, vbicumque sit commissum furtum, rapina, oppressio, dolus, vel calumnia. 14. *quæstio. 5. cap. fin.* Et per hæc inquit, comprehenduntur omnes casus, in quib. competit repetitio, siue per viam actionis puta metus causa, vel de dolo, vel consimiles, siue Iudicis officio Idem dicimus, quod tenetur restituere, siue iure naturali tantum, quale est illud, quod debetur seruo. Et ideo inquit de eo non facit eleemosynam, sed illud restituat obligatus. Item tenetur restituere illi: qui est tutus præscriptione odiosa bona fide, vel etiam exceptione tantum: vbi tamen non fuerit crimen. Item habens exceptionem odiosam, puta Macedoniani tenetur restituere, quia illa exceptio, & illud ius, non est tantum factum in odium creditoris, sed etiam propter bonum publicum, vt vitentur mores parentum. *l. 1. in principio ff. ad maced.* Item tenetur restituere habens aliquid ex donatione minoris, vel ex alio contractu inito, qui non tenet ipso iure: puta, si in alienatione minoris absit autoritatis Tutoris, vel decretum iudicis: ad hoc enim, inquit, vt quis restituere non teneatur, oportet, quod adsit bona fides, & iustus titulus. Item videtur restituendum esse, quando aliquid est vltra debitum exactum, in tantum quod iudex ex officio suo debet corrigere ad restituendum, & tunc etiam in foro pœnitentiali præcipitur. Item maiores officiales restituere tenentur, si quid in debitum recipiant. 14 *quæst. 5. c. vlt.* Item tenetur restituere, qui aliquid est lucratus in ludo, si trahens lucratus est, non si tractus, quia nihil tunc

dolo fecisse videtur, & de quæsitis in bello remittit
se idem Innocent. ad dicta per eum *in cap. sicut extra
de homicid.* Item hypocrita acquisita per hypocrisim
tenetur restituere, quia sub nomine boni Christiani,
& per fraudem acquisiuit, quamuis forte non debeat
restituere illi qui dedit *dict. cap. fin. 14. quæstio. 5.* quia
consecutus fuit mercedem suam. subdens ibidem
Innocent. quod si princeps facit aliquam constitu-
tionem contra ius naturale, siue causa: puta quod
dominia rerum de vno in alium transferantur, quod
non est seruanda, nec in foro animæ, nec in foro
iudiciali, vbi etiam dicit, quod constitutiones, quæ
sunt contra salutem animæ, vt de vsuris, & de iura-
mento non seruandis, seruari non debent &c. pro
quo vide Abb. *ibidem*, qui pulchre Innocentium in-
terpretando materiam declarat *in vers. decima quæstio,
& vndecima quæstio, duodecima, ac tertia decima, & per to-*
105 *tum vsque ad finem*, † merito ista indebite acquisita,
quæ sunt restituenda, non debent in bulla intelligi
comprehensa, nec Cameræ debentur, quia dicit
Abb. *in cap relatum secunda lect. de testament. in fine*, quod
si clericus aliqua acquisiuit ex illicita aduocatione,
negotiatione inhonesta, vel ex ludo secundum Ho-
stiensem quod primo sedandi sunt clamores, si qui
apparent, quasi velit dicere quod si apparent repe-
tentes, eis primo est indulgendum, alias autem fie-
ret distributio per Episcopum inter pauperes, sed
hæc inquit consideratio est indistincte vera, vbi illi-
cite acquisitum subiacet restitutioni, &c. vt ibi per
eum, & refert Bernard. diaz. in *practica crimi. Canon
cap 50.* quod quæsita per clericum ex illicita nego-
tiatione danda sunt pauperibus, *vt not. Matth.* quem
refert Card. *in Clemen. prima in fin. de vit. & honest. cler.*
& alij, quos refert Imo. *ibi 2. colum. & per eos ibi*, si to-
tum non reddiderint, non sunt in statu damnatio-
nis. Et per Archid. Flor. *in summa in iii parte tit. 13. ca 2.
§ fin.* habetur quod hoc sit in foro pœnitentiali. vbi
dicit, quod in foro pœnitentiali debet clericis iniun-
gi, vel saltim consuli, quod ea, quæ taliter lucrati sunt
studeant pauperibus erogare *cap. qui habetis 14. quæ-
stio. 5.*

106 † Et ex sui generalitate bulla videtur etiam com-
prehendere clericos cuiusuis ordinis, etiam clericos
sæculares, in minoribus tantum constitutos, etiam
non beneficiatos, quibus dicebat Abb. minime pro-
hibentur negocia sæcularia alias licita, vt per eun-
dem *cap. primo in fin. ne cler. vel monach.* maxime per ver-
107 ba illa bullæ, † primo, per clericos, etiam in sacris
ordinibus constitutos, & paulo post per illa verba
per quosuis clericos, tam sæculares, quam quorumu-
nis ordinum etiam mendicantium &c. etiam in sa-
cris ordinibus constitutos cuiuscunque status ordi-
nis &c. vbi verbum, etiam in sacris ordinibus consti-
tutos. Et paulo post per illa verba per quosuis cleri-
cos, tam sæculares, quam quorumuis ordinum, etiã
mendicantium &c. etiam in sacris ordinibus consti-
tutos cuiuscunque status ordinis &c. vbi verbum et-
iam in sacris, videtur additum ad denotandum,
quod etiam clerici non existentes in sacris sunt com-
prehensi, per naturam suam copulandi, & coniungẽ-
di, & dictio quosuis, & dictio cuiuscunque status, or-
dinis, sunt dictiones generales, Siue vniuersales, quæ
generaliter intelligi debent l. de pretio de publican.
in rem actio: quæ, vt generaliter intelligantur, debẽt
comprehendere quamcumque personam clericali
charactere insignitam, ac demum quemcumque cle-
ricum, quia alias nihil operarentur, facit, quia ab hu-
iusmodi negotiis videntur prohibiti de iure omnes
Episcopi, omnes sacerdotes, omnes Diaconi *cap. E-
piscopus 88. dist fac. rubrica decretorum ne cler. vel monach.*
vbi Abb. dicit, quod appellatione clericorum, veni-
unt omnes in quacunq; dignitate sint positi, ex quo
sunt electi ad seruitium Dei. Vnde inquit, omnes
qui non sunt laici dicuntur clerici, cum duo sint ge-
nera Christianorum vnum clericorum, aliud laico-
rum. *12. quæst. 1.* duo sunt genera, eo quod magis de-
bent intelligi comprehendi à constitutione, † quia 108
est malæ vitæ, & malorum morum correctiua, & re-
formatiua, boni inductiua, & excitatiua virtutis, &
malos mores prohibens, à quibus magis clerici ab-
stinere habent, quia clerici deprehensi in crimine 109
plus peccant, quam laici, late per Archid. *in c. arianos.
1. q. 1.* quia religiosi, qui nomen sanctitatis habẽt, per-
uerse agendo, plus nocent in Ecclesia Dei, quam *alii
83. dist. nemo.*

Et videtur etiam comprehendere acquisita cuius-
uis temporis, quamuis regulariter noua constitutio
nouiter edita recipiatur, & operetur circa futura tẽ-
pora tantum, ne afficiat aliquos sine culpa. not. Abb.
*per illum text. cap. cognoscentes de constitut. gloss. est extra-
uag. cum inter colum. 4. ver. deinceps extrauag. solut. 22. de
verbo. signific.* quia in ea sunt expressa tempora per il-
la verba. videlicet remanent, remanserunt, & rema-
nebunt, quod tollit dubietatem: quia illud, quod
constitutio nouiter edita comprehendat, & concer-
nat tempora futura tantum, intelligitur, nisi aliter
caueatur expresse in lege vt extendatur ad præterita,
vt per Abb. *d. loco. Fel. c. fin. de const. Bar. & Bald. in l. de v-
suris. C de vsur.*

† Et taliter acquisita applicat, & incorporat Ca- 110
meræ, quod etiam per testamentarium, aut alium
modum impedit clerico dispositionem, per illa ver-
ba in Bulla: quæ etiam ex facultate, quam habuerint
testandi condito testamento, aut quibus illos etiam
eis viuentib. priuari, & etiam eis destitui continge-
ret, &c. Idque ex vsu comprobari videtur, † quia in 111
facultatibus testandi à Romana Curia venientibus,
vel per viam breuis sub Annulo Piscatoris expedi-
tis, vel per bullam in forma Cancellariæ sub plum-
bo, vel per viam literarum sacræ pœnitentiariæ ex-
peditis, de quacunque summa pecuniæ, rerum, vel
bonorum semper inest, & apponitur clausula, licite
tamen acquisitis, nec hactenus vidi facultatem sine
dicta clausula: † & quod acquisita maxime ex indu- 112
stria, mercatura, & commercio clericorum, spectant
ad Cameram, seu fiscum Apostolicum, aute videtur
declarasse Paulus quartus, in sua quam edidit consti-
tutione contra apostatas, vbi, vt facilius apostatæ re-
ciperentur à monasteriis, vnde exierant, acquisitaq; er
eos etiam ex mercatura, industria, vel commercio, a-
mouet à Camera Apostolica, vel fisco Apostolico, &
illa eisdem monasteriis applicat, † quæ constitutio 113
fuit reformata à Pio quarto vt in bulla reformationis
Sub Datum Romæ 1560. tertio Non. Aprilis Pon-
tificatus sui Anno primo, & ab istius constitutionis
generalitate, Pius quartus confirmando, & inno-
uando priuilegia curialibus, & incolis vrbis, eosdem
incolas, & Curiales, ac Sanctæ Romanæ Ecclesiæ
Cardinales, Prælatos, officiales, ac alios clericos, tam
sæculares, quam regulares, ac omnes alios testandi
facultatem, vel codicillandi à Sede Apostolica ha-
bentes exemit, ac non comprehendi aut compre-
hensos

hensos esse declarauit, per suam, quam desuper factã constitutionem edidit, Nonis Februarij anno 1561. quæ est inserta in calce tractatus, quæ est cum rubrica seu intitulatione, Bulla Confirmationis, & Innouationis priuilegiorum incolarum, & Curialium Vrbis, super libera facultate disponendi de bonis suis, necnon declarationis literarum, super bonis ex illicita negotiatione acquisitis editarum, ex quibus sit absolutum pro nunc quod dicere volumus super ista quæstione.

SVMMARIVM.

1. *PRelatus potest alienare mobilia Ecclesiæ, quæ seruando, seruari non possunt.*
2. *Quod in vno est prohibitum, in cæteris videtur esse permissum.*
3. *Prælatus habet liberam dispensationem in fructibus.*
4. *Hæres licet sit dominus rei fidei commissæ, non potest alienare.*
5. *Clericus de fructibus suæ præbendæ, potest dare cui vult.*
6. *Clericus de fructibus remunerat seruitia.*
7. *Abbas stante consuetudine, potest dare etiam puellæ maritandæ.*
8. *Prælatus in disponendo de rebus Ecclesiæ, debet habere Deũ ante oculos.*
9. *Eleemosynam debet facere Prælatus de rebus Ecclesiæ.*
10. *Prælatus tenetur de redditibus Ecclesiæ alere consanguineos.*
11. *Frater de iure ciuili tenetur dare dotem sorori non habẽti. Item & alere.*
12. *Frater clericus potest dotare sororem, vel aliam consanguineam de fructibus Ecclesiæ.*
11. *Clericus potest pascere filios de fructibus Ecclesiæ.*
14. *Minus est peccatum dare consanguineis quam extraneis.*
15. *Quantitas rei facit donatum licitum, & illicitum.*
16. *Rex potest donare de rebus regni moderate.*
17. *Quid sit beneficium habens administrationem.*
18. *Qui sint personaliter, & simpliciter beneficiati.*
19. *Practica quam debet seruare dans aliquid de rebus Ecclesiæ.*
20. *Si decedat clericus post mensem Augusti, & ante Cal. Martii fructus Anni sequentis sunt Ecclesiæ.*
21. *Item si decedit post Calendas martij ante mensem Augusti sunt clerici.*
Fructus pendentes sunt Ecclesiæ, separati vero à solo sunt clerici.
22. *Fructus separati, & reconditi sunt clerici.*
Qui non sunt separati, aut reconditi spectant ad Ecclesiam.
23. *Non reperitur in iure: quod clericus satisdet.*
24. *Clericus ita acquirit distributiones quotidianas, quod de illis disponit, vti Rusticus de diurni operis denario.*
25. *Fructus recollecti mortuo vsufructuario, vadunt ad illius hæredes, non ad proprietarium.*
26. *Distributiones quotidianæ dantur propter seruitium Altaris.*
27. *Fructus pensionum exacti, vel diuersi acquiruntur taliter clerico: quod illos in testamento, vel ab intestato transmittit ad hæredes.*
28. *Fructus pensionum lucrati dicuntur proprii, & possunt donari.*
29. *Curia seruat, quod clericus cedit fructus beneficij creditoribus, deductis sibi necessariis.*
30. *Camera Apostolica succedens in spoliis clerici defuncti, tenetur soluere illius debita.*
31. *Fructus beneficij possunt dari creditoribus in causam iudicati.*
32. *Clericus, quæ acquisiuit in seruiendo pro Capellano, sibi acquirit.*
33. *Fructus Ecclesiæ possunt locari, vendi, & obligari.*
34. *Vendere fructus, & locare idem est.*
35. *Res, quæ proueniunt de fructibus Ecclesiæ, vendi non possunt.*
36. *Non est prohibitum vendere fructus decimarum, & oblationum:*
37. *Clericus potest vendere, & obligare fructus præbendæ ad modicum tempus sine consensu Episcopi.*
38. *Vide quando, & in quibus casibus prælatus disponat de fructibus Ecclesiæ.*
39. *Fructuum Ecclesiæ male, & voluptuose consumptorum restitutio non est necessaria.*

.§. Verum quia.

1. *Clericus non debet habere de fructibus beneficij vltra necessaria.*
2. *Nihil debet ab Ecclesia accipere, qui habet aliunde, vt viuat.*
3. *De redditibus Ecclesiæ, illud tantum est clericorum, quod probabili ratione consumunt.*
4. *Equus emptus de pecunia Ecclesiæ, Ecclesiæ est.*
5. *Clericus de fructibus Ecclesiæ non potest vendere, nec testari, nec donare.*
6. *Nullus clericus dicitur habere dominium sui beneficij.*
7. *Clericus potest facere donationem de rebus Ecclesiæ in remunerationem accepti seruitij.*
8. *Vana, & delicata expensa facta per clericum, non deducuntur de fructibus Ecclesiæ.*
9. *Quæ expensæ deducantur de fructibus Ecclesiæ.*
10. *Clericus capiens de bonis Ecclesiæ vltra necessaria, aliena capit.*
11. *Clericus tenetur ad restitutionem fructuum Ecclesiæ voluptuose consumptorum.*
12. *Clericus expendens de rebus Ecclesiæ vltra debitum, tenetur restituere.*
13. *De fructibus Ecclesiæ habet viuere prælatus: & qui illi seruiunt.*
14. *Victus melior, vel peior datur secundum qualitatem personæ.*
15. *Nomine cibariorum non veniunt vestimenta.*
16. *Nomine alimentorum veniunt vestes, & habitatio.*
17. *De fructibus Ecclesiæ, datur victus clerico commode.*
18. *Clericus debet habere beneficium, quod sufficiat sibi, & suis.*
19. *Ecce, quod in victu clerico subministrando, attenditur nobilitas, dignitas, scientia, &c.*
20. *Clerico Doctori conuenit habere famulum.*
21. *Hodie clerici non debent viuere ita stricte, sicut olim.*
Et dos hodie magis ampla assignatur clericis, quam olim.
22. *Hodie est difficile dicere, quot fructus sufficiant beneficiato; quia plus vni, & minus alteri sufficit.*
23. *Clericus non facit fructus beneficij suos.*
24. *Clericus de fructibus Ecclesiæ sibi non acquirit.*
25. *Clericus in fructibus beneficij, habet solum ius Canonice dispensandi.*
26. *Clericus potest dispensare ad libitum de fructibus, sibi pro victu debitis.*
27. *Clericus disponens de fructibus contra ius, punitur.*
28. *Clericus non potest vsurpare sibi fructus ecclesiæ, q̃uis eos-*

dem in alios dispẽsare possit; alioqui committeret furtum, & sacrilegium.
29. Quæsita de rebus ecclesiæ, ipsa ecclesia vendicat.
30. Si ædificas de rebus ecclesiæ in solo tuo; solum cedit ædificio.
31. Si Prælatus res ecclesiæ conferat in consanguineos, fur est & latro.
32. Longa interpretatio doctorum non est mutanda.
33. Clericus non bene administrans res ecclesiæ habetur loco prædonis.
34. Acquisita per clericum ex iniunctione pœnitentiarum, sunt Ecclesiæ.
35. Clericus de meliorationibus factis per eum in rebus ecclesiæ, non potest pro libito disponere.
36. Nullus est proximior clerico, quam ecclesia.
37. Melioramenta facta in rebus ecclesiæ de suo patrimonio, clericus repetit.

§. Sed in contrarium

1. Quæ interuenire debeant in alienatione rerum Ecclesiæ.
2. Ratio quare in rebus Ecclesiæ alienandis non requiritur subscriptio: nisi in casibus expressis.
3. Vide, vbi requiratur subscriptio.
4. Causæ legitimæ alienationum rerum ecclesiæ.
5. Quæ sint illa, quæ seruando seruari non possunt.
6. Consuetudo loci dat iurisdictionem.
7. Quæ dicatur minima, vel modica quantitas.
8. Quatuor casus: in quibus disponit de rebus ecclesiæ.
9. Verbum aliquid importat modicitatem.
10. Clerici legantes nepotibus, & consanguineis committunt sæpe fraudes.
11. Oportet fieri traditionem à viuente illarum rerum, quas donat Clericus.
12. Casus, in quo donatio facta de fructibus Ecclesiæ reuocatur.
13. Fructus clerico pro victu debiti sunt sui: si in vsum suum conuertet.
14. Fructus pro victu debentur clerico: licet aliunde victum habeat.
15. Multis modis quid potest dici suum, & proprium.
16. Si clericus distrahit fructus beneficij, & donat pecuniam amico, valet donatio.
17. Beneficiorum genus multiplex.
18. Clericus non potest sibi fructus conseruare, nec ex eis sibi acquirere.
19. Vide tres opiniones diuersas Doctorum, de potestate clericorum circa fructus & res ecclesiæ.
20. Ad quem peruenit res ecclesiæ, ille tenetur restituere.
21. Rei vendicatio competit ecclesiæ contra quemcumque.
22. Ad recuperandum bona ecclesiæ, competunt plures actiones.

§. Quid dicendum.

1. Fructuum ecclesiæ plura genera.
2. Pro ecclesia semper benigna fit interpretatio.
3. Communis vsus inualuit: quod hodie clerici approprient sibi omnes redditus.
4. Bulla Pij iiij. contra facientes legata in fraudem Cameræ.
5. Distributiones quotidianæ, non computantur in valore beneficij, nec sunt de corpore beneficii.
6. Capellanus ad nutum amouibilis, potest disponere de fructibus Capellaniæ.
7. De fructibus pensionum clericus videtur pro libito posse disponere.
8. Pensio est quid prophanum.
9. Pensiones etiam laico assignari possunt.
10. Pensio assignatur in causa alimentorum.
11. Alimenta in vita non soluta soluuntur hæredibus.
12. Pensiones decursæ non solutæ in vita, transmittuntur ad hæredes etiam ab intestato.
13. Clerici sunt Domini fructuum perceptorum: quo ad dispensatione n debitam.
14. Meliorationes factæ per prælatum in rebus ecclesiæ, sunt ecclesiæ.
15. Emptum de pecunia aliena acquiritur ementi
16. Casus; in quibus res empta efficitur non ementis, sed illius, cuius fuit pecunia.
17. Non est aliquod dominium, vel possessio clericorum in rebus ecclesiæ.
18. Oblata ecclesiæ deo oblata dicuntur.
19. Res ecclesiæ sunt prælatorum, quoad gubernationem, pauperum quoad sustentationem:
20. Bona sunt diuisa ecclesiis diuersorum locorum, pro communi vtilitate.
21. Bonorum ecclesiæ administratio autoritate Papæ concessa prælatis.
22. Xistus. & alii Pontifices concedunt curialibus posse disponere de acquisitis ex fructibus ecclesiæ.
23. Casus enumerati; in quibus clericus prohibetur disponere de rebus ecclesiæ.
24. Prælatus tenetur de culpa per eum in rebus ecclesiæ commissa.
25. Clericus de iure antiquo non poterat habere bona particularia.
36. Clerici possunt aliqua in eleemosynam erogare, non ratione testamenti.
27. Clerici possunt pro seruitio recepto moderate donare.
28. Clericus potest tantundem de bonis ecclesiæ relinquere: quantum de suo contulit ecclesiæ.
29. Clericus potest testari de expensis factis per eum causa ecclesiæ.
30. Clericus potest testari de bonis ecclesiæ; si hoc habet consuetudo.
31. Vide, an condemnato Clerico possit fieri exequutio in fructibus pro victu debitis.
32. Quando permistim est facta acquisitio per clericum, iudicis est arbitrium; quantum de patrimonialibus, de artificio, vel doctrina, & de ecclesiasticis sit acquisitum.
33. Præsumitur esse ecclesiæ illud, quod possidet prælatus post adeptam prælaturam.
34. Consuetudo attenditur in dispositione fructuum ecclesiæ.
35. Intellectus ad gl. in c. præsenti de off. ord. in vi. Clericus testari potest de distributionibus quotidianis.
36. Clericus testari potest de stipendio Capellaniæ ad nutum amouibilis.

§. Et in hac materia.

1. De quibus fructibus ecclesiæ possit testari clericus.
2. Clericus fructus ecclesiæ, quos potuit, & noluit consumere, non potest legare, etiam terræ sanctæ.
3. Vsuarius tantum facit suum, quantum consumit.
4. In administratoribus quales sunt clerici, potentius est ius in vita, quam in morte.
5. Ratio, quare clericus magis possit donare, quam legare:
6. Pensionarius transmittit terminos pensionis non exactos ad hæredes ex Testamento, nec non ab intestato.
7. Clerici de acquisitis, ex literatura, vel alias licite, libere disponunt in testamento, & ab intestato.
8. De illicite quæsitis non disponet clericus; quia sunt spolia.
9. Clericus ex sua industria acquirit sibi, non sua ecclesiæ.

10. Datum

10. *Datum sacerdoti pro missis dicendis acquiritur ecclesiæ si intuitu ecclesiæ datum fuerit.*
11. *Cardinales reges appellantur; quia cum Papa regunt totum orbem.*
12. *Episcopi possunt testari de illis, quæ sibi offeruntur pro ordinationib.*
13. *Acquisitum ex causa Simoniæ, turpissime acquisitum.*
14. *Episcopus regularis non potest disponere de rebus post Episcopatum acquisitis, etiam intuitu personæ.*
15. *Prælatus regularis non potest testari, etiam si sit Cardinalis.*
16. *Dispensatio de rebus ecclesiæ est concessa magis lata clericis sæcularibus, quam regularibus.*
17. *Prælatus sæcularis intuitu personæ acquirens sibi acquirit. Regularis vero acquirit ecclesiæ.*
18. *Religiosus profitens tria substantialia prohibetur testari; secus si non profitetur.*
19. *Licentia Testandi solet impetrari ab episcopis, non à clericis, quia clerici secundum aliquos libere disponunt de fructibus ecclesiæ, sine licentia.*

.§. Et ex his.

DE POTESTATE CIRCA FRVctus, & res ecclesiæ clericis, vel prælatis concessa.

QVÆSTIO. III.

VErum quia sæpe occurrit, quod mortuo Clerico, Collectori Cameræ spolia recuperare procuranti offeruntur eidem testamenta, donationes, ac aliæ dispositiones factæ per defunctum, quibus hæres nititur iura Cameræ occupare, & impedire, vnde dubium nasci solet, numquid potuerit facere talem dispositionem. Ideo hanc de facultate Clerici, vel Prælati quæstionem facere, iudicaui ad propositum: vt constito quid possit, vel non possit super his Clericus, constet etiam, quid efficaciter, vel effectualiter Camera Apostolica, quid hæres, vel donatarius, seu alius super sic dispositis prætendere, vel obtinere possit.

Et videtur, quod Clericus, vel Prælatus de fructibus beneficiorum, ac de aliis acquisitis, quæ faciunt spolia, possit libere pro libito suæ voluntatis, tam inter viuos disponere donando, & contractando, quã in vltima voluntate testando, & codicillando. In hac materia scribunt Doctores variè, & diuersis modis laborant. Conabor ego hinc inde collecta ordinare, & quæstionem clarius, quam potero, disputare, vt facilius, quam fieri possit, materia pro sui difficultate legentibus exponatur.

Et primo (inquam) videtur quod Clericus, seu Prælat⁹ in redditibus, ac fructibus beneficiorum, & ecclesiæ habeat omnimodam facultatem, ac de illis possit pro suæ voluntatis libito disponere, quia in huiusmodi æquiparatur Cleric⁹ vel Prælatus vsufructuario, quia vsumfructum in illis habet, vt dicit *glo. in cap. ex literis. extra de probat. vbi* inquit licet prædia Ecclesiæ non sint proprie Clericorum, agere tamen possunt Clerici finium regundorum, cum habeant ius in illis, scilicet vsumfructum. *ff. fini. reg. l. 3. § finium.* Item *glo. in cap. fi. de pecul. cler. in verbo obitus. ibi*, quod beneficati in Ecclesiis, vsufructuariis comparantur &c. videtur dicere tex. ibi vsque ad diem obitus sui possideat. *Item in tex. in cap. relatum il 2. de testa. ibi.* per Ecclesiam acquisita ad eam in Clericorum obitum deuoluantur.

Item glo. *in cap. nulli de rebus ecclesi. non alien. in verb. immobilem. ibi, mobilia vero,* quæ seruando seruati non possunt, † potest Prælatus alienare instar Tutoris. *l. 1*
lex. C. de adminis. tuto. & l. vltima. C. quan. Decreto op. non est, & vsufructuarius fructus perceptos, immo separatos à solo, & reconditos facit suos: taliter quod illos etiam ad hæredes transmittit. *text videtur notabilis in l. defuncta ff. de vsufruct. Bart. in l. fina. § frui. ff. de iur. fisci, & Doctor. in l. Iulianus §. fructibus. ff. de actio. empt. Salic. in l. fructus. C. de actio empt. l. arboribus. §. Iulianus, alias, si sat. ff. de vsufruct. & quibus modis vsufruct. amit. si vsufructuarius*, Et dicit Zabarella *in cap. Ceterum. extra de donatio. vers.* tertio nota, quod prælatus potest de fructibus libere conferre, etiam cessante consuetudine, per *text. iuncta glo. in cap nulli de rebus ecclesi. non aliena.* vbi fit prohibitio, quod per clericum non alienantur res immobiles suæ Ecclesiæ, & per *glo. ibi dicitur*, quod mobilia, quæ non possunt seruari, possunt alienari, quia si sunt prohibita alienari immobilia tantum, potest dici, quod mobilium sit permissa alienatio, quia † quod in vno 2
est prohibitum, in cæteris esse videtur permissum, & è contra. *l. cum prætor. & ibi Bart. ff. de iud.* Et per eundem Cardinalem Zabarellam *ibidem vers. & dic.* quod aut loquimur de fructibus ecclesiæ, aut de aliis. Et primo casu videtur tenere donatio in quantacunque quantitate facta, quia † Prælatus habet 3
liberam dispensationem in istis. Et paulo post, dic vt prædixi, quia tenet donatio etiam immodica, quoniam præiudicatur soli donanti, qui omnes fructus poterat in suos vsus conuertere, idem *in cap. inquirendum de pecul. cler ibi.* Sed si Prælatus vendit fructus quos libere potest distrahere, &c. Idem refert *in cap. fina. eo. quod Ioan. & Laur. 12. quæstione 1. duo.* dicunt credendum, videlicet quod clericus sit dominus fructuum collectorum, & de eis pro libito disponere possit, ita quod proprietas sit ipsius, vbi *glo. in ver. proprietatem* dicit, tamen bene concedendum est, quod clericus sit dominus fructuum collectorum. Sed licet proprietas fructuum sua sit, tamen non potest eam, cum moritur, alicui largiri, ratione testamenti. Sed intuitu eleemosynæ † sic 4
quemadmodum hæres: qui licet sit dominus rerum, quas tenetur restituere alii per fideicommissum, tamen nihil potest alienare. *l. deducta. §. vltimo. ff. ad trebel. & l. quidam. §. si quis.* Item Dicit etiam Bart. *in l sacrosancta. C. de episcopis, & clericis* † quod cleri- 5
cus de fructibus suæ præbendæ, potest dare cui vult, modo sit clericus sæcularis. † Item potest clericus do- 6
nare de fructibus, vel reb. ecclesiæ in remunerationẽ, seu compensationem recepti seruitii, *cap. relatum 2. §. licet, de testam.* item de fructibus potest erogare in pauperes *1. quæstio. 2. pastor. & cap. clericos. 16. quæstione 1. quoniam 32. quæstio. 4. sicut non sunt, Archid. cap. statutum de rescrip. § assessorem lib. 6. per Abb. in cap. ad hæc de testam. in principio, & in fine*, Et tales erogationes facere considerata consuetudine, & facultate ecclesiæ. Daturque exemplum, vt si est consuetudo in terra: vbi est Abbatia, † quod Abbas det viginti vel 7
centum solidos, aut rem mobilem de bonis ecclesiæ pauperi, vel egenti nobili, vel puellæ maritandæ. Imo dicit Ioan. And. *in cap. cæterum de donatio.* quod si esset consuetudo loci ꝙ episcopus causa pietatis, faceret

vnum

vnum, vel duos milites, & pro eis militiandis expenderet; talis consuetudo minime improbaretur, dum modo non grauetur ecclesia: quia nec militare est peccatum. *23. quæstio. 1. militare.* Et cum prædicta (inquit) liceant sine consuetudine speciali, putat Hostiens. quod ratione consuetudinis valebit donatio simpliciter facta, si forsitan donarius non nimis e-
8 geat. † Consulit vero Hostien. quod Prælatus in istis faciendis, semper habeat Deum ante oculos, Et quod Donarius caueat à vitio ingratitudinis. Et quod licet Prælatus hoc possit facere de fructibus superfluentibus, non tamen causa istorum habet obligare ecclesiam, vel habet parentes ditare, *vt ibi per eundem Ioan. And.*

Et hæc erogatio siue donatio valet: siue in vita sit facta, *cap. ad hoc de testamen.* siue in morte *cap. relatum 2. eodem.* vbi dicit text. quod licet de iure clericus mobilia, ecclesiæ acquisita, non possit pro libito voluntatis in alium transferre, consuetudinis tamen non est improbandæ; vt pauperibus, & religiosis locis, & illis qui viuenti seruierant, vel fuerint consanguinei, vel extranei, iuxta seruitii meritum, aliquid de his conferatur, per Cardin. Zabatellam *d. cap. cæterum.* Et Abb. ibidem dicit: quod non est necessaria consue-
9 tudo, † quia eleemosynam debet facere Prælatus de rebus ecclesiæ *16. quæstio. 1. cap. quoniam* & ideo datur inquit illi text. secundus intellectus, vt intelligatur de vera donatione, quam facit Prælatus alicui non pauperi, puta amico, vel consanguineo, tunc etiam valet donatio: si conueniat consuetudo &c. subiungens ibidem: quod Prælatus potest donare fructus beneficij: quos facit suos, & rem mobilem ecclesiæ minimam, etiam sine consuetudine, & consensu capituli.

10 † Item clericus non solum debet: sed & tenetur de redditibus ecclesiæ alere suos consanguineos *per tex. cap. primo de cohabit. cler. & mulier. per text. in cap. omni, iuncta glo. 31. distinctio. bonus tex. in cap. non satis 86. distinctio.* vbi habetur, quod quis prius tenetur suis consanguineis subuenire quam extraneis, voluit Anch. *cons. 437.* vbi dicit, quod sunt laudandi exequutores testamenti, qui in propinquos pauperes testatoris, vel defuncti, bona distribuunt. Et dicit Abb. *in ca. per-*
11 *uenit. extra de arbitr.* quod † quemadmodum iure ciuili, frater laicus tenetur dotare sororem: quæ dotem non habeat, quæ sit ei coniuncta ex parte patris, *vt per glo in l. cum plures, & ibi doctor. § penul. ff. de admini. Tut. & in l. non omni. C. eodem titul.* & sicut eam tenetur alere in casu necessitatis: ita & dotare, cum longe sit
12 fauorabilior causa dotis: quam causa alimentorum. † Ita similiter est dicendum, quod frater clericus teneatur magis actum humanitatis exercere, & charitatis; quam laicus. *cap. primo & quod ibi not. de empt. & vend. subdens ibidem,* & credo; quod cum bona conscientia, si clericus non habet bona patrimonialia, poterit dotare sororem, vel aliam consanguineam de fructibus ecclesiasticis, ac redditibus beneficiorum.
13 Et dicit *glo. in cap. omnino 31. distinctio.* † quod clericus habens vxorem, & filios potest eos pascere de redditibus ecclesiæ: ergo à fortiori, etiam dotare, quia di-
14 cit *glo. in cap. peruenit. 1. quæstio. 3.* † quod minus est peccatum dare consanguineis, quam extraneis. *86. disti. non satis:* & hæc est ordinata charitas, quamuis grauius puniatur, quia propter affectionem magis læditur ecclesia. Quia dicit Abb. *in cap. inquirendum de pecul. cle.* quod Prælatus debet, immo tenetur de redditibus ecclesiæ, competens subsidium conferre suis consanguineis, immo potius tenetur suis, & amicis, quam alienis.

Item est *text. apertus in capit. vnico. de cleric. non resident. in 6.* vbi clericus fructus beneficii facit suos, & in eis dominium acquirit, per *verba tex. qui sic dicit ad literam.*

Item dicit Hostien: *in cap. fina. de pecul. cler.* quod si clericus, vel Prælatus habet administrationem: quam diu viuit, & est sanus, & æquiparatur in fructibus beneficii vsufructuario: Vnde potest de fructibus donare, moderate tamen, notatur extra *de donat. cap. cæ-*
terum. vbi glo. Bernard. dicit, nota, † quod quantitas rei 15
facit donatum licitum, & illicitum. Et *glo. in verb. ratum d. ca. cæterum,* dando intellectus ad tex. dicit, quod Prælatus potest facere erogationem in pauperes de rebus ecclesiæ, dummodo non protrahet illam ad nimiam quantitatem, considerata consuetudine, & facultate ecclesiæ, facit, quod dicit Petr. de Anchar *no.*
in cap. intellecto. de iureiur. vbi dicit, † quod rex potest 16
donare de rebus regni moderate, non obstante iuramento de non alienando præstito, quia iuramentum intelligitur de graui donatione, non de modica, & potest facere donationem, si sit ita loci consuetudo, cum consuetudo loci tribuat iurisdictionem, & liberiorem administrationem. Ita tamen, vt ecclesia non enormiter grauetur, *vt ibi per eam glo.* Quando vero non est sanus, sed ægrotare incipit, tunc non est amplius vsufructuarius. Sed ex vsufructuario fit vsuarius, & vsum tantum habet, & aliquantulum etiam plus, quia potest aliquid in eleemosynam erogare *ca. ad hæc de testament:* Et ita intelligi debet text. *in capit. cum in offi. ijs,* & omnia similia iura secundum Hostiensem.

Si vero clericus non habet administrationem, sed habet tantum simplex, vel personale beneficium; veluti Canonicatum, quantum ad fructus faciendos suos; æquiparatur vsufructuario: quia semper facit fructus suos vsque ad diem mortis, & de ipsis etiam testari potest, *argum. cap. requisisti. § illud de testament. exta decis. Rotæ. 330 in antiquis. incip. Nota quod cum clericus.* Alia *decis. similiter in antiq. 855. incip. cur Camera.* Et hoc, inquit, Hostien. seruat consuetudo generaliter vbique: subdens ibidem, quod Canonici; etiam fructus lucratos ex præbendis faciunt suos, & de eis testantur, si tamen decedunt sine testamento, in eis succedit ecclesia de æquitate *cap. relatum. § nomine, & § fi. & hæc* est communis opinio secundum Nicol. de Vbal. *in suo tracto. de succes. ab intesta. cler. secunda specie. § non obstan.* Et pro intelligentia: non habere administrationem dicitur clericus: quando non habet beneficium, & cui sit assignata dos, vt per Geminian. *in cap. præsenti de offi. ord. in 6.* Et dicit Innocent. *in cap. requisisti*
de testam. quod qui potest absoluere, † dicitur habere 17
administrationem, & administratio verificatur in eo, qui habet aliquam dignitatem, seu ministerium in ecclesia separatum à congregatione, & Vicarius temporalis alicuius ecclesiæ; vel commendatarius dicitur habere administrationem temporalem per Abb. *in c. 2. de iud.*

† Simpliciter vero, & personaliter beneficiati sunt, 18
& intelliguntur, veluti sunt Canonici, & similes, quibus id, quod habent; obuenit intuitu, ac ratione personæ, non quod habeant præbendam in ecclesia distinctam, quia sic haberent administrationem, hanc distinctionem, & opinionem Hostien. videtur approbare

probare Ioan. Andr. qui nihil dicendo tranſit, & eam
ſequitur *gloſſ. in capit. præſenti in ver. reſeruari de offi. ordin.*
in 6.

Et epiſcopus, dum viuit, poteſt dare centeſimam,
vel quinquageſimam eccleſiæ per eum conſtructæ,
capit. quia 12. queſt. 5. not. Doct. in capit. Apoſtolicæ de donat.
extra quod tamen, non poteſt in morte, vt per Abb.
in capit. ad hæc de teſtam. vbi rationem diuerſitatis aſſi-
19 gnat, & dat † practicam, quam debet ſeruare clericus,
ſi de reb. eccleſiæ vult aliquid dare intuitu eleemoſy-
næ, vel per remunerationem ſeruitij, vt videlicet, a-
ctualiter donet, dum viuit, non autem relinquat poſt
mortem dandum.

Item pro declaratione, ac pro cognitione materiæ,
idem Hoſtien. *in d. cap. fin. de pecul. cler.* quærit: quinam
ſint fructus, qui pertinent ad eccleſiam, de quib. non
poteſt teſtari clericus, & reſpondet: quod eſt aduer-
20 tendum ad tẽpus, quo moritur cleric⁹ † quia ſi mo-
ritur poſt finitum menſem Auguſti, & ante Kalendas
Martij, omnes fructus anni proxime ſequentis per-
21 tinent ad eccleſiam, † ſi vero decedat poſt Kalendas
menſis Martij, & ante menſem Auguſti, id eſt, inquit,
ante meſſes, fructus pertinent ad clericum, vel dic
alio modo, quod fructus pendentes, pertinent ad ec-
cleſiam, ſeparati vero à ſolo ad clericũ, vel dic, quod
inter exequutores clerici defuncti, & eccleſiam fru-
ctus habent diuidi, ſicut fit inter virum, & vxorem fa-
22 cto diuortio. Sed eſt verius, vt intelligamus † illos
fructus tantum pertinere ad clericum, qui ſunt ſepa-
rati à ſolo, & reconditi, quos clericus vti vſufructua-
rius facit ſuos, cui clericum comparari debere dixi-
mus, alij autem, qui non ſunt ſeparati, aut reconditi,
non ſunt clerici, nec clericus facit illos ſuos, immo
ſpectant ad eccleſiam: & hæc procedunt, niſi obſtet
aliqua ſpecialis conſuetudo in contrariũ, cui eſt ſtan-
dum, niſi eccleſia ob eam nimis grauetur. Et dicit Za-
barella *in d. cap. fina. de pecul. cler.* quod in iſto caſu cle-
ricus eſt potius comparandus bonæ fidei poſſeſſori,
quam vſufructuario, quia poſſeſſor bonæ fidei facit
fructus ſuos ſtatim, cùm ſunt ſeparati, etiam non re-
conditi, & fiunt illius, à quocunque ſint à ſolo ſepa-
rati, per ipſum, vel alium eius nomine. Vnde con-
gruẽtius videtur comparari clericus bonæ fidei poſ-
ſeſſori, quia licet in aliquo poſſit æquiparari vſufru-
ctuario (facit enim fructus ſuos, vti vſufructuarius,
& ſicut ius illius finitur morte, ita ius clerici defun-
cti finitur in beneficio) tamen in plurimis differt ab
eo, quia dicit *gloſ. ibidem in verb. obitus*, quia clericus de
terra aratoria poteſt facere vineam, quod non poteſt
vſufructuarius. Item vſufructuarius, poteſt facere
fructus ſuos taliter, quod poteſt de illis teſtari, quod
non poteſt clericus: niſi cum moderamine, de quo
habetur *in capit. ad hoc & cap. relatum. §. licet extra de te-*
23 *ſtam.* & vſufructuarius ſatis dat, † ſatiſdatione de qua
habetur *in cap. fina de pignor.* de vtendo, & fruendo im-
mobilibus ſalua rerum ſubſtantia, de pecunia vero,
ac mobilibus, de reſtituendo tempore mortis, Cæ-
terum Prælatus ad hoc non cogitur, quia iure expreſ-
ſum non reperitur, vt per Cardinalem Zabarellam
ibidem. Item clericus diſtributiones quotidianas, ac-
quirit taliter: quod facit illas ſuas, & quod de eis pro
libito ſuo teſtari poteſt, videtur *tex. in cap. vnico de cler.*
non reſiden. in 6. ibi rerum ſic receptarum dominium
non acquirat, ne faciat eas ſuas, videtur tenere Laur.
in Clemen. fina. de præben. dicens, quod talis ſeruiens fi-
24 deliter diuino officio facit fructus ſuos. † Et poteſt
ſicut laborator de denario diurno diſponere prout
Dom. & Florian. ibi faciunt ea, quæ adducit Oldrad.
conſ. 118. quod incip. ex virtute gratiæ, & fac. quod voluit
Dominic. *in cap vnico*, vbi dixit, quod clericus poteſt
teſtari de quotidianis diſtributionibus. Et hoc dicit
tenore Guliel. *in extrauag. ſuſcepti, extrauag. Ioann. xxij.*
vltra prædicta ad hoc faciunt omnia iura, quæ dicunt
clericum, maxime non habentem dignitatem, admi-
niſtrationem, vel curam prout præbendatus cleri-
cus, vt ille, qui habet diſtributiones æquiparari fru-
ctuario: qui eſt clarum, quod efficitur dominus fru-
ctuum, iam recollectorum. † Et eo mortuo non ſpe- 25
ctant ad proprietarium, Sed ad hæredes fructuarij.
Ergo idem eſt dicendum de fructib. præbendarum.
Et multo magis de fructib. ipſarum diſtributionum
quotidianarũ, in quibus præbendatus habet mai⁹ ius,
vt per prædicta patet, & maxime per adducta per Ol-
drad. *d. ſuo conſil.* ſequitur Fran. *d. cap vnico* & Barbatia,
dicens illum text. eſſe ſingularem *in cap fina. de pecul.*
cler. notat. glo. in extrauag. Ioan. ne ſede vacan. inter commu-
nes. in ver. conſueuerit. Decius *conſ. 280. colu. prima*, quo-
rum opinio communis eſt. & eam ſequitur Pauſ. *conſ.*
33. vol. 4. col. 2. quia conſtat, † quod iſtæ diſtributiones 26
conceduntur ex Canon. diſpoſitione miniſtris eccle-
ſiæ ob ſeruitium, ſeu miniſterium quod impendunt,
vel exhibent altari, aut diuino cultui. Idem notat Bo-
lognin. *ad Anan. conſ. 87.*

† Item fructus penſionum eccleſiaſticarum ſunt, 27
& fiunt ipſorum penſionariorum, & taliter eis acqui-
runtur, quod eos exactos, & nõ exactos, tranſmittunt
clerici ad hæredes eorum, ſiue teſtamentum condãt,
ſiue ab inteſtato decedant, per ea, quæ adducit late
Gig. *in ſua queſtione 52. de penſion.* vbi dicit: quod ius
exigenti penſiones decurſas, & penſionario eius vita
durante non ſolutas, competit hæredibus clerici de-
functi, cui dicta penſio erat reſeruata, per multa quæ
ibidem adducit, vnde inquit, clericus de penſionibus
decurſis teſtari poterit, allegat Alexand. *conſi. quarto*
incip. perſpectis his in fine *in tertio volum.* vbi conclu-
dit, quod penſiones decurſæ, perceptis fructibus in
vita vſufructuarij ſpectent ad illius hæredes. Subdẽs
ibidem Gig. erit ergo firmata concluſio, quod pen-
ſiones decurſæ in vita penſionarij non exactæ tranſ-
eunt in hæredes: ſiue ab inteſtato deceſſerit, ſiue te-
ſtamentum condiderit, vnde tales fructus exacti, &
non exacti efficiuntur penſionarij omnino, & in eis
acquirere videtur dominium, quando de eis poteſt
teſtari, & ab inteſtato decedens ad hæredes, & con-
ſanguineos eos tranſmittere. Et ita inquit ſæpe con-
ſului, & Rotam iudicaſſe intellexi, ita etiam dixit ſen-
ſiſſe Paulum de Roma *in ſuo tracta. de penſionibus quæſt.*
viij. verſ. primo eccleſiaſtica penſio, vbi dixit: † quod fru- 28
ctus lucrati per penſionarium, dicuntur proprij. & in
illius dominium trãſeunt, & ab eo donari poſſunt,
per tex. in l. ædibus. §. vlti. ff. de donat. ibid. Gig. in quæſt. 53.
vbi tenet: quod penſio debetur hæredibus penſio-
narij, ſi tempore, quo moritur, fructus ſunt percepti.
Et paulo poſt ibidem tenet, quod penſio erit hæredũ
pro rata fructuum perceptorum, & ante illum tenuit
Ioan. Bad. Cacialup. qui id refert *in tracta. penſio.*

Item de fructibus ſuorum beneficiorum clericus
debet, immo tenetur ſatisfacere ſuis creditoribus,
etiam ſi ſint creditores illius de debito ſuo, etiã pri-
uato, nec intuitu eccleſiæ, facto, *vt in cap peruenit de fi-*
deiuſſor. & ibi Abb. & Card. Et ibi quoque Io. de Imo-
la *col. vij.* per hoc dicit poſſe colligi, quod clerici fa-
ciunt

vnum, vel duos milites, & pro eis militandis expenderet, talis consuetudo minime improbaretur, dum modo non grauetur ecclesia: quia nec militare est peccatum. 23. *quæstio.1. militare.* Et cum prædicta (inquit) liceant sine consuetudine speciali, putat Hostiens. quod ratione consuetudinis valebit donatio simpliciter facta, si forsitan donarius non nimis egeat.
8 † Consulit vero Hostien. quod Prælatus in istis faciendis, semper habeat Deum ante oculos, Et quod Donarius caueat à vitio ingratitudinis. Et quod licet Prælatus hoc possit facere de fructibus superfluentibus, non tamen causa istorum habet obligare ecclesiam, vel habet parentes ditare, *vt ibi per eundem Ioan. And.*

Et hæc erogatio siue donatio valet: siue in vita sit facta, *cap. ad hoc de testamen.* siue in morte *cap. relatum 2. eodem.* vbi dicit text. quod licet de iure clericus mobilia, ecclesiæ acquisita, non possit pro libito voluntatis in alium transferre; consuetudinis tamen non est improbandæ, vt pauperibus, & religiosis locis, & illis qui viuenti seruierant, vel fuerint consanguinei, vel extranei, iuxta seruitii meritum, aliquid de his conferatur, per Cardin. Zabarellam *d. cap. cæterum.* Et Abb. ibidem dicit: quod non est necessaria consue-
9 tudo, † quia eleemosynam debet facere Prælatus de rebus ecclesiæ 16. *quæstio. 1. cap. quoniam* & ideo datur inquit illi text. secundus intellectus, vt intelligatur de vera donatione, quam facit Prælatus alicui non pauperi, puta amico, vel consanguineo, tunc etiam valet donatio: si concurrit consuetudo &c. subiungens ibidem: quod Prælatus potest donare fructus beneficij, quos facit suos, & rem mobilem ecclesiæ minimam, etiam sine consuetudine, & consensu capituli.

10 † Item clericus non solum debet: sed & tenetur de redditibus ecclesiæ alere suos consanguineos *per tex. cap. primo de cohabit. cler. & mulier. per text. in cap. omni, iuncta glo. 31. distinctio. bonus tex. in cap. non satis 86. distinctio.* vbi habetur, quod quis prius tenetur suis consanguineis subuenire quam extraneis, voluit Anch. *cons.* 437. vbi dicit, quod sunt laudandi exequutores testamenti, qui in propinquos pauperes testatoris, vel defuncti, bona distribuunt. Et dicit Abb. *in ca. per-*
11 *uenit. extra de arbitr.* quod † quemadmodum iure ciuili, frater laicus tenetur dotare sororem: quæ dotem non habeat, quæ sit ei coniuncta ex parte patris, *vt per glo in l. cum plures, & ibi doctor. § penul. ff. de admini. Tut. & in l. non omni. C. eodem titul.* & sicut eam tenetur alere in casu necessitatis: ita & dotare, cum longe sit
12 fauorabilior causa dotis: quam causa alimentorum. † Ita similiter est dicendum, quod frater clericus teneatur magis actum humanitatis exercere, & charitatis, quam laicus. *cap. primo & quod ibi not. de empt. & vend. subdens ibidem,* & credo, quod cum bona conscientia, si clericus non habet bona patrimonialia, poterit dotare sororem, vel aliam consanguineam de fructibus ecclesiasticis, ac redditibus beneficiorum.
13 Et dicit *glo. in cap. omnino 31. distinctio.* † quod clericus habens vxorem, & filios potest eos pascere de redditibus ecclesiæ: ergo à fortiori, etiam dotare, quia di-
14 cit *glo. in cap. peruenit. 1. quæstio. 3.* † quod minus est peccatum dare consanguineis, quam extraneis. 86. *disti. non satis:* & hæc est ordinata charitas, quamuis graui⁹ puniatur, quia propter affectionem magis læditur ecclesia. Quia dicit Abb. *in cap. inquirendum de pecul. cle.* quod Prælatus debet, immo tenetur de redditibus ecclesiæ, competens subsidium conferre suis consanguineis, immo potius tenetur suis, & amicis, quam alienis.

Item est *text. apertus in capit. vnico. de cleric. non resident. in 6.* vbi clericus fructus beneficii facit suos, & in eis dominium acquirit, per *verba tex. qui sic dicit ad literam.*

Item dicit Hostien: *in cap. fina. de pecul. cler.* quod si clericus, vel Prælatus habet administrationem: quam diu viuit, & est sanus, & æquiparatur in fructibus beneficii vsufructuario: Vnde potest de fructibus donare, moderate tamen, notatur extra *de donat. cap. cæterum. vbi glo. Bernard. dicit,* nota, † quod quantitas rei 15
facit donatum licitum, & illicitum. Et *glo. in verb. ratum d. ca. cæterum,* dando intellectus ad tex. dicit, quod Prælatus potest facere erogationem in pauperes de rebus ecclesiæ, dummodo non proroget illam ad nimiam quantitatem, considerata consuetudine, & facultate ecclesiæ, facit, quod dicit Petr. de Anchar *no. in cap. intellecto. de iureiur.* vbi dicit, † quod rex potest 16
donare de rebus regni moderate, non obstante iuramento de non alienando præstito, quia iuramentum intelligitur de graui donatione, non de modica, & potest facere donationem, si sit ita loci consuetudo, cum consuetudo loci tribuat iurisdictionem, & liberiorem administrationem. Ita tamen, vt ecclesia non enormiter grauetur, *vt ibi per eam glo.* Quando verò non est sanus, sed ægrotare incipit, tunc non est amplius vsufructuarius: Sed ex vsufructuario fit vsuari⁹, & vsum tantum habet, & aliquantulum etiam plus, quia potest aliquid in eleemosynam erogare *ca. ad hæc de testament:* Et ita intelligi debet text. *in capit. cum in officijs,* & omnia similia iura secundum Hostiensem.

Si vero clericus non habet administrationem, sed habet tantum simplex, vel personale beneficium, veluti Canonicatum, quantum ad fructus faciendos suos; æquiparatur vsufructuario: quia semper facit fructus suos vsque ad diem mortis, & de ipsis etiam testari potest, *argum. cap. requisisti. §. illud de testament: ex- ita decis. Rota. 330. in antiquis. incip. Nota quod cum clericus:* Alia *decis. similiter in antiq. 855: incip. cur Camera.* Et hoc, inquit, Hostien: seruat consuetudo generaliter vbique: subdens ibidem, quod Canonici; etiam fructus lucratos ex præbendis faciunt suos, & de eis testantur, si tamen decedunt sine testamento, in eis succedit ecclesia de æquitate *cap. relatum. §. nomine, & §. fi: & hæc* est communis opinio secundum Nicol: de Vbal. *in suo tracto. de succes. ab intesta. cler. secunda specie. § non obstan.* Et pro intelligentia: non habere administrationem dicitur clericus: quando non habet beneficium, & cui sit assignata dos, vt per Geminian. *in cap. præsenti de offi. ord. in 6.* Et dicit Innocent. *in cap. requisisti de testam.* quod qui potest absoluere, † dicitur habere 17
administrationem, & administratio verificatur in eo, qui habet aliquam dignitatem; seu ministerium in ecclesia separatum à congregatione, & Vicarius temporalis alicuius ecclesiæ; vel commendatarius dicitur habere administrationem temporalem per Abb. *in c. 2. de Iud.*

† Simpliciter vero, & personaliter beneficiati sunt, 18
& intelliguntur, veluti sunt Canonici, & similes, quibus id, quod habent, obuenit intuitu, ac ratione personæ, non quod habeant præbendam in ecclesia distinctam, quia sic haberent administrationem, hanc distinctionem, & opinionem Hostien. videtur approbare

probate Ioan. Andr. qui nihil dicendo transit, & eam
sequitur *gloss. in capit. præsenti in ver. reseruari de offi. ordin.*
in 6.

Et episcopus, dum viuit, potest dare centesimam,
vel quinquagesimam ecclesiæ per eum constructæ,
capit. quia 12. quæst. 5. not. Doct. in capit. Apostolica de donat.
extra quod tamen, non potest in morte, vt per Abb.
in capit. ad hæc de testam. vbi rationem diuersitatis assi-
19 gnat, & dat † practicam, quam debet seruare clericus,
si de reb. ecclesiæ vult aliquid dare intuitu eleemosy-
næ, vel per remunerationem seruitij, vt videlicet, a-
ctualiter donet, dum viuit, non autem relinquat post
mortem dandum.

Item pro declaratione, ac pro cognitione materiæ,
idem Hostien. *in d. cap. fin. de pecul. cler.* quærit: quinam
sint fructus, qui pertinent ad ecclesiam, de quib. non
potest testari clericus, & respondet: quod est adner-
20 tendum ad tẽpus, quo moritur cleric⁹ † quia si mo-
ritur post finitum mensem Augusti, & ante Kalendas
Martij, omnes fructus anni proxime sequentis per-
21 tinent ad ecclesiam, † si vero decedat post Kalendas
mensis Martij, & ante mensem Augusti, id est, inquit,
ante messes, fructus pertinent ad clericum, vel dic
alio modo, quod fructus pendentes, pertinent ad ec-
clesiam, separati vero à solo ad clericũ, vel dic, quod
inter exequutores clerici defuncti, & ecclesiam fru-
ctus habent diuidi, sicut fit inter virum, & vxorem fa-
22 cto diuortio. Sed est verius, vt intelligamus † illos
fructus tantum pertinere ad clericum, qui sunt sepa-
rati à solo, & reconditi, quos clericus vti vsufructua-
rius facit suos, cui clericum comparari debere dixi-
mus, alij autem, qui non sunt separati, aut reconditi,
non sunt clerici, nec clericus facit illos suos, immo
spectant ad ecclesiam: & hæc procedunt, nisi obstet
aliqua specialis consuetudo in contrariũ, cui est stan-
dum, nisi ecclesia ob eam nimis grauetur. Et dicit Za-
barella *in d. cap. fina. de pecul. cler.* quod in isto casu cle-
ricus est potius comparandus bonæ fidei possessori,
quam vsufructuario, quia possessor bonæ fidei facit
fructus suos statim, cùm sunt separati, etiam non re-
conditi, & fiunt illius, à quocunque sint à solo sepa-
rati, per ipsum, vel alium eius nomine. Vnde con-
gruẽtius videtur comparari clericus bonæ fidei pos-
sessori, quia licet in aliquo possit æquiparari vsufru-
ctuario (facit enim fructus suos, vti vsufructuarius,
& sicut ius illius finitur morte, ita ius clerici defun-
cti finitur in beneficio) tamen in plurimis differt ab
eo, quia dicit *glos. ibidem in verb. obitus*, quia clericus de
terra aratoria potest facere vineam, quod non potest
vsufructuarius. Item vsufructuarius, potest facere
fructus suos taliter, quod potest de illis testari, quod
non potest clericus: nisi cum moderamine, de quo
habetur *in capit. ad hoc & cap. relatum. §. licet extra de te-*
23 *stam.* & vsufructuarius satis dat, † satisdatione de qua
habetur *in cap. fina de pignor.* de vtendo, & fruendo im-
mobilibus salua rerum substantia, de pecunia vero,
ac mobilibus, de restituendo tempore mortis, Cæ-
terum Prælatus ad hoc non cogitur, quia iure expres-
sum non reperitur, vt per Cardinalem Zabarellam
ibidem. Item clericus distributiones quotidianas, ac-
quirit taliter: quod facit illas suas, & quod de eis pro
libito suo testari potest, videtur *tex. in cap. vnico de cler.*
non residen. in 6. ibi rerum sic receptarum dominium
non acquirat, ne faciat eas suas, videtur tenere Laur.
in Clemen. fina. de præben. dicens, quod talis seruiens fi-
24 deliter diuino officio facit fructus suos. † Et potest
sicut laborator de denario diurno disponere prout
Dom. & Florian. ibi faciunt ea, quæ adducit Oldrad.
cons. 118. quod incip. ex virtute gratia, & fac. quod voluit
Dominic. *in cap. vnico*, vbi dixit, quod clericus potest
testari de quotidianis distributionibus. Et hoc dicit
tenore Guliel. *in extrauag. suscepti, extrauag. Ioann. xxij.*
vltra prædicta ad hoc faciunt omnia iura, quæ dicunt
clericum, maxime non habentem dignitatem, admi-
nistrationem, vel curam prout præbendatus cleri-
cus, vt ille, qui habet distributiones æquiparari fru-
ctuario: qui est clarum, quod efficitur dominus fru-
ctuum, iam recollectorum. † Et eo mortuo non spe- 25
ctant ad proprietarium, Sed ad hæredes fructuarij.
Ergo idem est dicendum de fructib. præbendarum.
Et multo magis de fructib. ipsarum distributionum
quotidianarũ, in quibus præbendatus habet mai⁹ ius,
vt per prædicta patet, & maxime per adducta per Ol-
drad. *d. suo consil.* sequitur Fran. *d. cap. vnico* & Barbatia,
dicens illum text. esse singularem *in cap. fina. de pecul.*
cler. notat. glo. in extrauag. Ioan. ne sede vacan. inter commu-
nes. in ver. consueuerit Decius *cons. 280. colu. prima*, quo-
rum opinio communis est. & eam sequitur Paris. *cons.*
33. vol. 4. col. 2. quia constat, † quod istæ distributiones 26
conceduntur ex Canon. dispositione ministris eccle-
siæ ob seruitium, seu ministerium quod impendunt,
vel exhibent altari, aut diuino cultui. Idem notat Bo-
loguin. *ad Anan. cons. 87.*

† Item fructua pensionum ecclesiasticarum sunt, 27
& fiunt ipsorum pensionariorum, & taliter eis acqui-
runtur, ꝙ eos exactos, & nõ exactos, transmittunt
clerici ad hæredes eorum, siue testamentum condãt,
siue ab intestato decedant, per ea, quæ adducit late
Gig. *in sua quæstione 52. de pension.* vbi dicit: quod ius
exigenti pensiones decursas, & pensionario eius vita
durante non solutas, competit hæredibus clerici de-
funct, cui dicta pensio erat reseruata, per multa quæ
ibidem adducit, vnde inquit, clericus de pensionibus
decursis testari poterit, allegat Alexand. *consi. quarto*
incip. perspectis his in fine *in tertio volum.* vbi conclu-
dit, quod pensiones decursæ, perceptis fructibus in
vita vsufructuarij spectent ad illius hæredes. Subdẽs
ibidem Gig. erit ergo firmata conclusio, quod pen-
siones decursæ in vita pensionarij non exactæ trans-
eunt in hæredes: siue ab intestato decesserit, siue te-
stamentum condiderit, vnde tales fructus exacti, &
non exacti efficiuntur pensionarij omnino, & in eis
acquirere videtur dominium, quando de eis potest
testari, & ab intestato decedens ad hæredes, & con-
sanguineos eos transmittere. Et ita inquit sæpe con-
sului, & Rotam iudicasse intellexi, ita etiam dixit sen-
sisse Paulum de Roma *in suo tracta. de pensionibus quæst.*
viij. vers. primo ecclesiastica pensio, vbi dixit: † quod fru- 28
ctus lucrari per pensionarium, dicuntur proprij. & in
illius dominium trãseunt, & ab eo donari possunt,
per tex. in l. ædibus. §. vlti. ff. de donat. ibid. Gig. in quæst. 53.
vbi tenet: quod pensio debetur hæredibus pensio-
narij, si tempore, quo moritur, fructus sunt percepti.
Et paulo post ibidem tenet, quod pensio erit hæredũ
pro rata fructuum perceptorum, & ante illum tenuit
Ioan. Bad. Cacialup. qui id refert *in tracta. pensio.*

Item de fructibus suorum beneficiorum clericus
debet, immo tenetur satisfacere suis creditoribus,
etiam si sint creditores illius de debito suo, etiã pri-
uato, nec intuitu ecclesiæ, facto, *vt in cap. peruenit de fi-*
deiussor. & ibi Abb. & Card. Et ibi quoque Io. de Imo-
la *col. vij.* per hoc dicit posse colligi, quod clerici fa-
ciunt

ciunt fructus suos, seu redditus beneficiorum &c. & Batri. *in cap. cum olim de restit. spoliat. ii. & collect.* & Do-
29 ctor. *in c.* Oldardus *de soluti: dicit*, † quod vidit in curia seruari, quod clericus nil habens in bonis, admittitur cedens creditoribus suis fructus beneficiorum, deducto eo, quod sufficiat pro administratione diuinorũ. de quo per Cald. *in cons.* 111. id quod ego quoq; possum testari vidisse seruari in curia, coram multis iudicibus, pro tempore xij. annorum, quo in ea versor. Et quamuis Abb. *in rep. cap. cum esses. de testam. & in sua disputatione: quæ incip. clericus*, & Archid *in cap. statutum. §. assessorem de rescript. in vi.* teneant contrariũ, quia volunt: quod clericus de redditibus beneficij non possit soluere debita propria: Sed tantum ratione, ac intuitu ecclesiæ facta, tamen dicit Gig. *tracta. de pensio. in quæst.* 39. *numero* 3. quod illi, qui contrariam opinionem tenent, sunt plures, quorum opinio, vti plurium voto vallata, magis est attendenda, facit Rotæ
30 *decisio* 855. *incip. cum* † *Camera, in antiquis*. vbi Camera apostolica succedens in spoliis, ac bonis relictis per clericum defunctum, tenetur soluere illius debita, vt late *ibidem*.

31 † Item videtur, quod fruct⁹ beneficiorum possint assignari, & dari, creditoribus clerici in causam iudicati, per d. Antonium *in cap. peruenit de fideiussor. ij. col. & per eundem in cap. reprehensibilis in prima col. de appella. glo.* & Bat. *in l. stipendia. C. de exequutio. rei iud.* quem sequitur Imol. *in c.* 1. *in fi.* 4. *col. de cler. agro.*

32 † Item facit: quia quicquid acquirit clericus causa, & ratione sui officij, vel suæ dignitatis clericalis, puta quia fuit cappellanus, & in seruitio Cappellani inseruiuit alicui principi, qui ei multa donauit, illud omne sibi acquirit. Et taliter, quod de illo, etiam potest pro libito suæ voluntatis testari, & disponere, dicit Innocen. *in cap. quia nos, de testam. quem sequitur* Hostien. in illis verbis, idem dicimus, si ratione officij, vel seruitij aliquã acquisiuit, puta Cappellanus fuit alicuius principis, qui ei multa donauit sequitur Io. And. & Abb. *in cap. cum officijs*, eo. qui declarando materiam dicit: quod licet Petrus, *vt refert Cin. in auten. licentiam. C. de episcopis, & clericis* dicat, quod si clericus lucratus est multa in missis dicendis, puta, sint ei relicta centum pro missis dicendis, possit de eis testari libere, tamen non videtur simpliciter id tenendum: quia si relinquens habuit in relinquendo respectum ad Ecclesiam, quia forte legauit centum suo parochiali presbytero pro missis dicendis, quæ non reliquisset, si non fuisset relinquenti proprius sacerdos Parochialis, cum ista videantur relicta potius intuitu, & contemplatione Ecclesiæ, quam personæ, de sic acquisitis non disponet, nec testabitur. Secus vbi nulla qualitas suggerit ecclesiæ rationem habitam fuisse, sed personæ tantum. vnde ad coniecturas est recurrendum secundum eum, & in dubio, si sint relicta centum clerico non habenti administrationem, curam, vel prælationem, intuitu personæ relicta præsumentur, secus si habeat administrationem, curam, prælationem, vel dignitatem, vt per eundem Abb. *in cap. requisisti de testa. secunda col. vers. si aliqua vers. primo nota. & vers. nota vers. & col. fin. vers. in glo. in vers. nec, numero* 23. Item Abb. *in capit. cum esses, in secunda lec. xi. col. de testa.* negat Innocen. hoc dicere: ex quo facit glossellam suam super ver. considerationem. Hostien. & Ioan. Andre. id dicunt ex mente Innocentij, & refert Card. Zabarella *in dicto capite quia nos*, quod Abb. dicit, quod per illum tex. præcedens Magister suus consuluit cuidam episcopo, quod concederet clericis, vt possint disponere de rebus, & fructibus ecclesiæ, si statim in vita vellent dare, vsque ad certam summam, dimissa tamen in ea ecclesia, ea quantitate, quæ sufficiat vsq; ad nouos redditus.

Et quid vlterius in hoc laborandum, & sic vt dicitur, eundem per mendicata suffragia, testes habemus omni exceptione maiores: immo testibus non egemus, † nonne fructus Ecclesiæ, & beneficiorum pos- 33
sunt per prælatum locari, vendi, & obligari? certe negari non potest, quia, id dicunt *text. in cap. fina.* ne Prelatus vices suas *text. in cap. vestra.* ex loca, qui ad hoc semper allegatur, † vendere enim fructus, & lo- 34
care idem est, Clemen. *prima. §. fina.* & ibi Ioann. de Imol. de rebus eccles. non aliena. & hoc casu venditio æquiparatur locationi, per Cardinalem ibi, *dicit glo. in dicto capite vestra, quod possunt locari*, vendi, & 35
obligari † licet res, ex quibus prouentus tales veniunt, alienari non possint, dicit glo. *in extrauag. Ioann.* 22. *suscepti. in ver. nulla subhastatione*, quæ dicit, quod id est intelligendum esse permissum, ex quo non reperitur prohibitum, nonne Prælatus vendẽs transfert talium fructuũ venditorum dominium, & possessionem, sequuta traditione, certe sic, quia id est de natura contractus venditionis, cuius diffinitio est quædam alienatio, qua dominium, & possessio rei venditę transfertur per traditionem domini, & dicit glos. *in cap. hæc huius.* 12. *quæstion.* 2. † quod vende- 36
re fructus decimarum, & oblationum, licet non sit honestum, non reperitur tamen prohibitum, & tenet, † quod clericus potest vendere fructus præben- 37
dæ, & illos etiam obligare, maxime ad modicum tempus, etiam sine consensu episcopi, vel eius auctoritate. Et quod decimæ, id est, decimarum fructus vendi possint, pignorari, & obligari, est tex. *in cap. vestra loca. per specul. in tit. de pignor. § primo col. §. vltima versi. quid de decima per Abler post Iaco. Are. in l. in ædibus. §. primo. ff. de dona. per eundem Alber. in l. monumenta. C. de leg.* & quod fructus ecclesiarum, possint alienari per Prælatum in præiudicium sui ipsius, non autem successoris tenet Card. *in Clemen. prima. de rebus Eccles. non alien. quæstio.* 27. *per tex. in cap. fina. ne Prela. notat. glo. in cap.* 2. *de his, quæ fi. à præla.* Innocen. *cap. vnico, vt eccles. benef. Fedr. de sent. cons.* 25. *incip. quidam Prælatus.* † Quid plus? nonne Prælatus ta- 38
liter facit fructus ecclesiæ suos, & taliter acquirit in eis dominium, & possessionem, quod potest illos, si velit, etiam porcis, quod aiunt, dare? certe sic, quia id dicit glo. *in summa.* 1. *quæstion.* 1. ait enim, de fructibus nulla est quæstio, quia etiam porcis dare possunt, & vendi, extra ne Prælat. vic. suas cap. fina. hoc sequitur Florentinus, secundum quod dicit, Imol. *in cap fina. de pecul. cler. colum. antepenult.* vbi dicit, quod si clericus, vel Prælatus vult disponere de fructibus ecclesiæ, potest indistincte id facere, etiam donando, quia clericus beneficiatus efficitur dominus fructuum, quos percipit vt cap. vno, de cler, non residen. nam comparatur vsufructuario, qui facit fructus suos, quando percepti, & reconditi sunt in horreo, seu granario, non prius *l. vsufructuarius. ff. quibus mod. vsufruct. amit.* immo comparatur, bonæ fidei possessori, qui facit fructus suos statim quod sunt, nedum reconditi, sed separati à solo. Item facit suos si per quemcumque separati sint. Vsufructuarius vero ita demum, si per seipsum, vt eius nomine sint

se-

ſeparati.cum ergo habeat talem, & tantam auctori-
tatem Prælatus, vel clericus in fructibus eccleſię ſuę,
vel beneficij, quare non eſt intrepide dicendum,
quod de eis poſſit, tam in morte, quam in vita per
modum teſtamenti, & quemcumque alium contra-
ctum ſibi bene viſum diſponere, & contracta-
re, & quod acquiſita ex eis ſibi, ſuiſque hæredibus
acquirat per dominium poſſeſſionem, & quemcum-
que alium modum, qui de iure melior, & firmior re-
periatur. De hoc certe dubitari nihil poteſt, eo potiſ-
39 ſimum funda. † quia, licet clericus, vel Prælatus fru-
ctus, redditus, vel prouentus eccleſiæ vltra ſibi ne-
ceſſaria in prophanos vſus male, & voluptuoſe ex-
pendens, mortale committat peccatum, non tamen
tenetur ad reſtitutionem illorum, ſecundum Dida-
cum Couaruuias Doctorem Hiſpan. *in cap cum in of-
ficiis, verſ. quantum. de teſtamen.* vbi dicit: quod adducta
per Abb. Sanctum Thomam, Archid. & Dominic.
quos ibi in ſuis locis allegat qui contrariam opinio-
nem tenent, eo potius tendunt, vt ſit illicita hæc ec-
cleſiaſticorum redditUum conſumptio quam, vt ſit
reſtitutio conſumptorum neceſſario facienda, quia
redditus tales victui Prælati ſupereffluentes non
dicuntur alieni proprie, ſed per quandam metapho-
ram, quaſi ſint pauperibus erogandi, id quod proba-
tur auctoritate Hieronymi dicentis, bona eccleſia-
rum dici bona pauperum, quoad debitum, quia eis
debentur, non quoad dominium, nec quoad pro-
prietatem. Cardinalis à Turre Cremata *in c. videntes
12. q. 1.* qui licet, inquit, dicunt talem cōſumptionem
fieri cum peccato mortali, negant tamen reſtituendi
obligationem. Tho. & Caietan. *ſecunda ſecundæ q. 185.*
Præpoſitus *in ſumma 44. diſt. col.* S. Thom. *quolibet 6.
art.* 12. Silueſter, *ver. clericus quarta q. 20. & in ver. reſtitu-
tio. 3. q. 5.* & alij qui late ab eo allegantur.

§. Sed in cōtrariū faciunt multa, quia de redditib.
1 eccleſiæ videtur, † quod Clericus, vel prælatus ha-
beat tantum ſumere neceſſaria ad victum, & veſtitū,
& de neceſſariis contentus eſſe, per dictum Apoſtoli
ſancti, victu, & tegumento, his contenti ſumus. *capit.
Epiſcopus* 10. *q.* 2. vbi dicitur, habeat Epiſcopus pote-
ſtatem in rebus eccleſiæ, vt diſpenſet in neceſſitatem
habentibus cum omni reuerentia, & timore Dei:
participare eum etiam oportet, quæ neceſſaria ſunt,
ſubdens text. quod ſi epiſcopus res eccleſiæ in ſuas
proprias voluntates vſurpare voluerit, vel fratribus,
filiis, vel quibuſcunque propinquis poteſtatem de-
derit, vt per eos lædantur res eccleſiaſticæ, epiſcopus
ſit concilio obnoxius, & ſi epiſcopus, vel presbyteri,
aut Diaconi cum eo exiſtentes in ſuos vſus colligunt
ea, quæ ex reddítu, vel ex quolibet actu eccleſiæ ob-
ueniunt, & pauperes fraudant, ac fame conficiunt, o-
portet eos corripi, ſecundum quod à Sancto Con-
cilio ordinatum, ex quo textu colligo etiam vnum,
quod ſi epiſcopus habeat aliunde neceſſaria victui,
quod non habet illa habere, vel percipere ab eccle-
ſiæ redditibus, per illa verba, quę id clare dicunt, ſi ta-
men ipſe, aut, qui cum eo ſunt fratres, indiguerint a-
liquo, vt neceſſitatem nullo modo patiantur, &c. id,
quod concordat cum eo, quod habetur. *in cap. clericos*
2 *1. q. ij. vbi habetur:* † quod clerici, qui habent aliūde vn-
de viuant, nihil debent ab eccleſia accipere, immo ſi
accipiunt, tanquam de rebus, quæ ſunt pauperum,
accipientes committant ſacrilegium, *& per tex. in cap.
ſiquent.* vbi illi quibus ſua ſufficiunt, non debent ec-
cleſiæ alimentis ſuſtineri, nec redditus Eccleſiaſti-
ci, vel res eccleſiæ ſunt epiſcoporum, ſeu prælato-
rum, aut clericorum propriæ, ſed communes, *capit.
expedit in primo 12. quæſtion.* 1. quia cum antea bona,
hæreditates, prædia, quæ offerebantur à confluenti-
bus ad Chriſti fidem, & ſanctam fidem Catholi-
cam, venderentur pro ſuſtentandis Chriſti fide-
libus ad fidem confluentibus, & in communio-
ne viuentibus, iudicarunt ſummi ſacerdotes, leui-
tæ, atque alij fideles, eſſe melius, quod prædia, poſ-
ſeſſionēs, & alia oblata non venderentur amplius.
ſed matricibus eccleſiis applicarentur, vt ex eorum
ſumptibus neceſſaria victui præſentibus, & futuris
temporibus, fidelibus communem vitam ducenti-
bus, elegantius ſubminiſtrarentur. *capit. videntes ea-
dem cauſa. & quæſtion.* vbi legitur, quod ipſæ res e-
rant, & ſunt vſque adhuc, & futuris ſemper debent
eſſe temporibus in ditione epiſcoporum ſingularum
parrochiarum, E quibus Epiſcopi, & fideles diſpen-
ſatores eorum, omnibus communi vita degere vo-
lentibus, miniſtrare cuncta neceſſaria debent, pro vt
melius potuerint vt nemo in eis egens inueniatur,
facit *text. in cap. res eccleſia*, vbi res eccleſiæ non ſunt
propriæ. Sed communes, & domino oblatæ debent
fideliter diſpenſari, per quæ iuta apparet, quod bona
eccleſiarum ſunt oblationes diſpoſitione ad iubuen-
tionem fidelium, ne egeant inſtitutæ, & ordinatæ,
non ad proprios vſus Prælatorum tantum, quia dicit
glo. *d. cap res eccleſia:* † quod de redditibus, ac rebus ec- 3
cleſiæ illud ſolum eſt clericorum, quod probabili ra-
tione conſumunt, per iura, quæ allegat, quia inquit,
† ſi emiſti equum, vel aliud de rebus eccleſiæ, illud 4
non eſt tuum, quicquid enim habes ſupra illud quod
ſufficit tibi, illud violenter detines. *cap. ſicut diſtin.* 47.
Quia non videtur verum eſſe, quod Prælatus, vel
clericus in rebus, ac fructibus beneficii ſit vſufru-
ctuarius, vel vſufructuario comparetur. Quia immo
eſt vſuarius, & vſuario comparatur, cui ad vſum quo-
tidianum tantum vti licet *inſtitut. de vſu. & habit. § pri-
mo. quod dicit glo. in cap. fina. de pig. in verb. fruatur*, quod
clerici poſſunt dici vſuarii, † quia, nec poſſunt ven- 5
dere, nec teſtari, nec donare, ſed victu tantum, & ve-
ſtitu contenti eſſe debent. *præalleg. c. epiſcopus* 10. *q.* 2. *I-
tem glo. in cap cum olim de rerum permut. in verb diffinitum,*
† quod nullus dominium dicitur habere ſui bene- 6
ficii, cum quaſi vſuario clerici comparantur. I-
tem glo. *in cap. quia vos, de teſtament. in ver. teſtamentum*
quod clerici de rebus eccleſiæ nullum poſſunt fa-
cere teſtamentum, cum eorum proprietas non ſit
ſua ſed ſolum vſum habeant, & tantum victu, & ve-
ſtitu debeant eſſe contenti *& 12. quæſtio. 1. cap clericos
qui, cap. duo, & dic. cap. Epiſcopus*, & totum ſuperfluum,
deducto victu, & veſtitu eſt erogandum pauperibus
c. vlt. 12 q. elegans tex. in c. fine exceptione. 21. q. 2. vbi Epi-
ſcop⁹ reb. eccleſiæ, tanquam cōmendatis, non tanq̃
propriis vtatur, † moderate tamen cauſa remunera- 7
tionis ſeruitii recepti donationem facere poſſunt *ca.
relatum, de teſtament.* cum quaſi filio Famil. compa-
rentur, qui non poteſt facere teſtamentum: niſi de
Caſtrenſi pecul. *C. de aduocat. diuerſ. iud. l. Fori, gloſ.
in cap. fina. de pecul. cler.* Imol. *in Clemen. gratiæ de rer.
permut. in 4. colum. in fin.* Idem in *Clemen. gratiæ de re-
ſcript. Bald in authen. licentiam. C. de Epiſcopis & cler. text.
in cap. cum. M. Ferrarien. de conſtitu. faciunt late adducta,
& diſputata per Gaſparem Calder. filium Ioannis Calder. in
conſ. 2. de pecul. cler.* vbi poſita quæſtione, quis ſuccede-
re debeat in fructibus præbendæ Canonici defun-

cti, videtur indistinctè tenere, quod ecclesia nō alias succedere debeat, & addit: quod si clericus decedat ante fructus recollectos, in his succedit ecclesia, non autem hæredes ex testamento: vel ab intestato: siue æquiparemus clericum vsufructuario: siue vsuario. Si decedit post fructus separatos à solo, distinguit quinque casus: primus est: si decedit fructibus à solo, sed in area, vel in campo iacentibus. Secundus, si reconditi sint à Colono, sed nondum clerico traditi. Tertius, si assignati sint fructus Canonico, nondum tamen consumpti. Quartus, quando certi fructus, vel pretium debentur Canonico post separationem, per vnum, duos, vel tres menses, & interim Canonicus moritur. Quintus, quando Canonicus moritur post dictum terminum, tamen nondum dicta species, vel pecunia erat soluta, vbi dicit, quod in primo & secundo casu spectant ad ecclesiam. Tertio casu de fructibus assignatis non consumptis, testari non potest Canonicus nisi adsit consuetudo quæ hoc casu, inquit, seruanda est, in aliis duob. casibus succedit ecclesia, non hæres.

Item per Innocent. *in capit. cum in officijs*, vbi videtur dicere: quod clericus de fructibus beneficij potest tantum expendere necessaria, & necessarias expensas facere, quia aliæ vltra necessarias, habent deduci de bonis ipsius clerici, & ecclesiæ, vel successo-
8 ri restitui. ibi item † omnes vanas delicatas expen-
9 sas, prius deducet de bonis clerici, † solas autem expensas approbabit iudex de bonis, quæ factæ fuerint in alimoniam suam, & pauperum, aut in redemptionem captiuorum, hospitalitatione, seu alias pias causas, & sacerdoti viuere licet de altari, sed non luxuriari *44 distinct. in principio vbi gloss. dicit.* sufficere debet ergo clerico, quod viuat, id est sola necessaria habeat, & arctatur, inquit, illa necessitas ad victum & ve-
10 stitum, † quia clericus, qui vltra necessaria de redditibus ecclesiasticis capit, & retinere tenetur, dicente Hieronymo, aliena rapere conuincitur qui vltra necessaria sibi retinere probatur. § *ordinandus.* 44. *distinctio.* huius opinionis est Sanctus Thomas *secunda secundæ quæstio.43. artic 8* Alexand. *de Ales. 3. par. q. 36. membro quinto.* Ricar. *in quarto sententiarum distinct. 45.* Ioann. maior *in distinctio. 24. quæstio. 17.* dicens hanc opinionem esse communem, quam probat Palud. *in quarto distinctio. 24. quæstio. 3. artic vltimo* quibus suffragatur *text. in cap. primo 15. q. 2.* & pulchre Bernardus *in Epistola 42. col. 3.* Clamant, inquit, pauperes, nostrum est, quod est auditis, nobis crudeliter subtrahitur, quod inaniter expenditis, in quibus locis tenent do-
11 ctores, † quod quæcunque clericus de fructibus ecclesiæ vltra necessaria cepit, voluptuoseque, seu male, & inaniter expendit, aut consumpsit, ex quo pauperibus abstulisse videtur, vitra quod peccauit, teneatur restituere, idem tenet Ab. *in c. cum secundum de prabend.* Dominic. *in summa 44. distinctio.* Felin. *in capit. postulasti numero 6. de rescrip.* idem *in cap. de quarto numero 33. de præscript.* Anton. Butri. *capit. primo numero 28. de emption.* idem dicit Archid. *distinct. 44. in principio quem*
12 *sequitur Ioan. de Lignan. in Clem. gratiæ de rescript.* † quod si clericus vltra debitum aliquid expendit de rebus ecclesiæ, tenetur ad restitutionem, & pro prædictis optime videtur facere *text. in capit. Episcopi 12. quæstio. 1.* vbi dicitur, quod quicquid de prouisione fuerit, siue de agris, siue de fructibus, siue de oblationibus, quo omnia debent conseruari ecclesiæ, si Episcopus aliter præsumpserit poterit deponi, *facit text. in capit. duo 12. quæst. 1.* vbi loquendo de clericis dicit, illi enim victu & vestitu contenti nullam inter se proprietatem habentes, debent habere omnia communia.

Item dicit Abb. *in cap. fin. de pecul. cler. per text.* quem dicit expressum *in § fina. cum cap. seq. 12. quæstio. 1.* quod præbendæ non dantur Canonicis simpliciter, vt de redditibus illarum faciant quicquid velint, sed vt primo necessaria accipiant pro se, & si quid superest, eo deducto, expendant in vtilitatem ecclesiæ, quia res ecclesiæ, sunt diuisæ per præbendas, vt commodius percipiantur necessaria. Idem dicit Ab. *in cap. cum esses in repet. colum. 8. circa finem de testamen.* Innocent. *in cap. indecorum de atat. & qualitat.* vbi dicit: quod Prælatus, vel clericus de fructibus beneficij, habet dispensare in suas necessitates, & illorum, qui sibi inseruiunt, idem habetur decisum in Canon. Apostolorum *Canon. 40.* vbi præcipimus (inquit, text.) vt Episcopus res ecclesiæ habeat in potestate, nam si pretiosæ homini animæ fidei eius committendæ sunt, multo magis oportet & de pecuniis mandatum dare, vt illius arbitratu dispensentur, necnō cum timore Dei summaque solicitudine per præsbyteros, ac diaconos erogentur in pauperes, percipiat autem & ipse (si modo indiget) quantum ad necessarios vsus suos, & hospitio exceptorum fratrum vsus opus est ne quomodo ipse posteriori loco habeatur, quam cæteri, ordinauit enim lex Dei, vt q altari seruit, de altari nutriat, qn nec milites vnqͣ suis annonis arma hostib. inferūt,

† Per quæ deducta: apparet, quod clericus potest 13
tantum sumere necessaria de fructibus ecclesiæ, pro se, & suis, quia reliqua, quæ superfluunt: sunt in tis Canonici dispositione destinata, & ordinata pauperib. & in vtilitatem ecclesiæ. Et ista necessaria sunt arctata ad victum, & vestitum tantum *per glo. 44 distinct. in principio glo. in cap. Episcopus. 10 quæst. 2 in verf. indigerint.* & vide *gloss. seq.* quæ dicit, † quod victus melior, vel 14
peior dandus est secundum qualitatem personæ, † & 15
nomine cibariorum non intelliguntur vestimenta,
† sed nomine alimentorum intelliguntur vestes, & 16
habitatio per Socin. *cons. 32. colu. 2 numero 4. primo vol.*

Imo videtur, quod clerici habere debeant plus quam necessaria ad victum, & vestitum, & vltra quam necessitas exigat, † quia imo tantum habent perci- 17
pere de redditibus ecclesiæ, quantum eis sufficiat ad victum eorum commode, & illorum, qui sibi inseruiunt, iuxta qualitatem, & dignitatem personæ, *per text. in capit. primo de stat. reg. §. sane. vbi gloss. in verb. sine penuria dicit:* quod multa non possum facere commode quæ facere possum sine penuria, *facit text. in capit. postulasti, ibi valeat commode sustentari vbi Abb. declarat* verbum commode, *& text. in capit. cum adeo, de rescript. extra, ibi sufficientem. per quem text. & ibi gloss.* videtur, † quod clericus debeat habere ecclesiam 18
aut beneficium, quod sibi, & suis sufficiat *50. distinctio. studeat. in fin. & quod aduenientes possit recipere, & iura Episcopalia persoluere. cap. de monachis, de præben. & cap. sicut de supplen. neglig. prælat.* & dicit gloss. Bernardi *in dict. capit. de monachis*, quod clericus debet competenter beneficiari, ita quod possit commodius sustentari, & dicit text. *cum ibi gloss. in capit. primo de institut.* quod tot sunt ponendi, & instituendi in monasterio, quot possint in eo commode sustentari, & quod possint iura Episcopalia, & hospitalitatis persoluere: per quæ manifeste apparet: quod de fructibus beneficij, & redditib. ecclesiæ, cleric⁹ debet tantū habere,

quod

quod commode viuere poſſit, nec ſufficit, quod vi-
uat ſine penuria, puta habendo neceſſaria, quia mul-
tum inter ſe differunt viuere commode, & viuere ſi-
ne penuria, quia ſæpe poteſt quis ſine penuria viuere
cum quadraginta florenis: Sed non commode, quia
dicit glo. *in ca primo. §. ſane. in ver. abſque penuria de ſtat.*
reg. in vi. quod Canonicus Bononienſis non poſſet de
centum florenis commode ſuſtentari, qui tamen de
25. ſuſtentaretur abſque penuria. Sequitur Decius
conſ. 555 numero 14 Card in Clem. prima. § ſane. de iure pa-
tro. vbi exponit illum tex. *in ver. ſatisfactione ſuffi. ienti,*
& congrua in victu, non de tali per quam non periret
fame. Fel. *in cap. poſtulaſti. iii. col. de reſcr p.* nam in illa
commoditate, inquit *glo. in. § ſane*, inſpicitur conſue-
tudo regionis, & qualitas perſonæ: quam glo. vide
quia docet actum in practica, & modum articulan-
di.

†Atque in tali ſuſtentatione, vel victu commode
19 ſubminiſtrando clericis de reddiribus eccleſiæ, eſt
habenda ratio nobilitatis perſonæ 41. *diſt. non cogan-*
tur. Item ſcientiæ. *cap de multa, de praben.* Item di-
gnitatis. *ff. de varijs, & extraordin. cogn. l. prima. §. in ho-*
norarijs, & l. ſed & ſi quid. §. 1 ff. de v ſufr. quia alijs cibis
veſcuntur nobiles, alijs viles, & pauperes. & alio
modo viuunt nobiles, alio pauperes. Innocen. *in*
cap. dudum ij. ad fin. de electio. glo. in cap. conſtitutus in ver.
impotentia. de appel. Philipp. poſt alios in capit. de mul-
ta. in fin. de praben. v. col. verſ. ſublimes, & litteratas. S.
Thom. *in vi. quodlibet vi. art. x. tex. in cap. de multa in fin.*
de praben & alias, vt latius dicturi ſumus in quæſtione,
ex quibus præſumatur cler. acqu. Et quatenus dicit
glo. quod debet ſufficere ſibi, & ſuis, intellige de
ſuis, quos ſecum neceſſario debet habere, † nam ſi
20 eſt doctor, vel nobilis, vel habens dignitatem eccle-
ſiaſticam, non debet eſſe ſolus, nec ſine miniſtro.
Sed illud dic procedere ſecundum iura moderna,
quia ſecundum antiqua ſufficiebat dare tantum, quod
eſſet ſatis ad neceſſaria, hodie vero cum auxerit Deus
eccleſias, atque ipſum decus eccleſiarum, non ſa-
tis eſt dare clerico, quantum ſit ſatis ad neceſſaria:
ſed quantum ſit ſatis ad viuendum commode, iu-
xta perſonæ qualitatem, gradum, & conditionem,
per glo. *in cap primo 21 queſtion. 1 in verb. neceſſitatem,*
in fin. per text. cap vaſa de conſec. diſtinctio. prima. per glo.
in capit. cum adeo de reſcrip. aliquod enim ſufficit vni:
quod non ſufficit alij, & minus ſufficit manenti ex-
tra vias communes: quam in viis &c. Et melior vi-
ctus, vel peior dandus eſt ſecundum qualitatem per-
ſonarum, & nomine cibariorum, non intelliguntur
veſtimenta, nomine vero alimentorum veniunt ve-
ſtes, & habitatio per glo. *in verb. victu cap. Epiſcopus* 10.
21 *quaſtion. 2. ſupra allegat.* † quia hodie clerici non de-
bent viuere ita ſtricte ſicut olim, & dos eſt aſſignan-
da magis ampla beneficiatis hodie, quam alio tempo
re fiebat per glo. *in cap. Epiſcopus. 41. diſtinct.* Et non
debent hodie Epiſcopi habere vitam ita ſtrictam in
viſitationibus, & procurationibus, quia hodie creuit
decus eccleſiæ, *cap. vaſa prealleg per Ioan. de Sylua in tra-*
cta. de beneficio, pri. parte quaſtio. 1. numero 228. & ſeq.
vbi vide proeo etiam † quod hodie eſt difficile dice-
22 re, quot fructus ſufficiant beneficiato, quia plus vni,
& minus alteri ſufficit ſecundum qualitates, & con-
ditiones illorum. Et per hæc ſatis apparet, quod cle-
rici ſecundum iura antiqua, debent è fructibus ec-
cleſiæ habere tantum neceſſaria: hodie vero aucto
decore eccleſiæ, debent habere, quãtum ſufficiat eis
ad viuendum commode, & ſic de neceſſitate res vi-
detur extenſa ad cõmoditatem, & non vlterius, meri-
to eſt dicendum, quod non ſit verum illud, quod di-
cunt aliqui, quod clericus habeat vſufructum in bo-
nis eccleſiæ, & quod illud ſit veriſſimum, quod ſit v-
ſuarius tãtum, cum ad vſum quotidianum vti liceat,
& quod nullo modo faciat fructus ſuos, dicit Abb. *in*
rubrica de pecul. cler. in fin. verbis ibi, & hoc eſſet verum
tenendo opinionem, quod clericus faciat fructus
ſuos. † Sed tenendo contrariam opinionem, quæ mi- 23
hi plus placet, &c. Item *in cap. inquirendum eodem* ibi
nota primo quod Rector Eccleſiæ, nec redditus, nec
oblationes, nec data prætextu voti facit ſua. Sed ce-
dant vtilitatibus eccleſiæ, *& cap. presbyter. vbi Abb. not.*
quod Prælatus non eſt dominus fructuum beneficii
ſui, nam ſi efficeretur dominus, poſſet acquirere ſibi
ex redditibus ſecundum libitum, † cuius contrarium 24
hic deciditur. Idem Abb. *in capit. cum eſſ s. in ſecunda*
lect. 8 colum. ibi, nam ſi clericus faceret fructus ſuos,
non video, quare de illis fructibus non poſſet ſibi e-
mere prædia. Et paulo poſt ibidem: quod non eſſet, ſi
Canonicus faceret fructus ſuos. Et ibidẽ paulo poſt,
reſpondeo, quod clericus recipiendo fructus ſui be-
neficii, dicitur illos facere ſuos, quoad hoc, vt ſibi
prouideat, primo quaſi innuens, quod illos tantum
faciat ſuos, qui de omni maſſa fructum beneficii
obueniunt ei pro victu. idem *ibidem colum. antepen. ver.*
quarto principaliter, in fine per illa verba, ex quo infer-
tur, quod beneficiatus fructus non facit ſuos, † ſed 25
tantum in eis ius obtinet Canonice diſpenſandi. Se-
quitur Gig *in tracta. de penſio. quaſtio. 12 paulo poſt princi-*
pium, Idem dicit Cardinalis Zabarella *cap fin col fin. de*
pecul. cler. circa fin. per illa verba. ſecundo caſu indiſtin-
cte poteſt etiam donando quia dominus eſt fructuũ.
d. Clem de cler. non reſid cap. vno: ſubiungens, & æquum
eſſet ſtatuere, quod de omnibus fructibus, quaſi pari
ter innuat, quod pro parte ſibi tangente tantum pro
victu, non autem totos fructus faciat ſuos, quin-
imo dicit Archid. *in capit. ſtatutum. §. aſſeſſorem, de*
reſcrip. lib. vi. quem refert Zabarella *in capit. fin. de*
pecul. cleric. quod hæreticum eſt de iure Canonico
dicere, quod clericus faciat fructus beneficii ſuos,
ſed ſecundum eum eſt dominus eorum, quoad di-
ſpenſationem 31 *diſt. omnino.* ſubiungens ibidem Za-
barella, quod fructus beneficii, quos conſumeret
clericus in victu, & veſtitu, facit illos ſuos. qui ha-
bent eſſe plus, & minus iuxta clerici, vel prælati con-
ditionem, & qualitatem.

Didacus couarruuias Doctor Hiſpanus *in ca. cum*
in officiis, de teſtam verſ. tertio. dicit, † quod clericus be- 26
neficatus poteſt libere diſponere de illis fructib. qui
ſunt neceſſarii ad eius honeſtum ſumptum, inſpecta
qualitate, ſi eos percipit nos is habeat, qui aliunde vi-
ctum ſibi miniſtrant: hæc etenim pars bonorum ec-
cleſiaſticorum miniſtris per Canones antiquos con-
ſtituitur. *cap. eccleſi. is. 13. quaſtio. 2. tex.* & ibi Abb.
in cap. de his, de eccleſijs ædificand. vel reparan. Thomas
ſecunda ſecundæ quaſtio. 185. art. 7: reſpon. ad ſecundum,
& quicquid ſupereſt illis deductis, debet erogari
pauperibus, vt per eundem Zabarellam paulo ante,
quia fructus, qui ſuperſunt clericis, non ſunt ipſo-
rum: Sed ſunt eſurientium, *vt habetur in cap. ſicut hi.*
47. *diſt.* immo ſi quid vltra victum, & veſtitum capit
clericus, tenetur reſtituere vt non ſuum, vt diximus
ſupra, qa Canones diſtribuerunt redditus beneficio-
rum in quotas, aliam partem fabricæ, aliam Epiſco-

po, aliam pauperibus, aliam sacerdoti assignando, *ca. quatuor. cap. cognouimus consequen. 12. quæst. 1.* quamuis secundum Ab. *in ca. primo de ecclesiis ædifican.* quoad quartam Episcopi, & quartam fabricæ sit standum consuetudini, quæ in huiusmodi valet derogare iuribus &c.

Vnde deducta portione sibi dedita, clericus fructus ecclesiæ nec pro se, nec pro alio subtrahere debet, immo in vsus ordinatos, destinatos debet dispē-
27 sare, † quia si extra modos licitos dispensat, peccat, & potest puniri, adeo quod potest quandoque ab ecclesia remoueri, cap. secundo de pecul. cler. Zabarella *cap fin. col. antepen.* vbi subiungit per text. *in cap. inquirendum*, quod licet clericus possit dispensare fructus
28 ecclesiæ in alios, † non tamen potest dispensare in se ipsum, quia ista non erit dispensatio, sed subtractio, & subtrahendo sic fructus, committit clericus non solum furtum, sed & sacrilegium, *per text. in cap. qui oblationes 13. quæstio. ij. notat. in d. capit. inquirendum. in tertio nota.* vbi etiam dicit, quod empta per Prælatum ex emolumentis ecclesiæ, efficiuntur, & cedunt ecclesiæ, licet Prælatus emerit nomine alieno, immo *per text. vbi Abb. in capit. presbyter. de pecul. cler.* Prælatus aliquid emens de bonis ecclesiæ, debet facere cantare, instrumentum nomine ecclesiæ, & si faciat aliter, administratione ecclesiasticarum rerum priuatur. Et paulo post ibidem, nota, inquit, quod Prælatus non est dominus fructuum beneficij sui, nam si efficeretur Dominus posset acquirere sibi ex redditibus secundum libitum, cuius contrarium hic deciditur. *dicit optima gloss. in capit. apostolicos. xvj. quæstion. ij. in vers.*
29 *construxisse.* † quod ad acquisita de rebus ecclesiæ, po-
30 test ecclesia vendicationem habere. † Et si clericus de peculio ecclesiæ in proprio solo ædificat, ædificio cedit solum in fauorem ecclesiæ, quod est speciale in ecclesia, vt res empta de sua pecunia statim fiat ecclesiæ. *optimus text. in cap. fixum 12. quæstion. 5.* Et dicit Angel. *in summa in ver. emptio numero 12. §. vtrum emptum*; quod si clericus habens pecuniam de præbenda, emerit prædium de ea pecunia, amplius non poterit illud prædium alicui dare, etiam intuitu pietatis, licet pecuniam potuisset dare, quia statim prædium ita emptum fit ecclesiæ, siue emerit nomine ecclesiæ, siue suo, siue alieno, † quia Prælatus acquirendo a-
31 liis, puta consanguineis, vel amicis de rebus ecclesiæ, committit furtum & sacrilegium. Vnde si cōstitutio remitteret pœnam furti, non videretur remittere pœnam tali clerico, vel prælato, eo quia tale est furtum qualificatum. *faciunt notata per Petr. de Anchar. in cap. cum ab homine de iud.* idem dicit Ab. *in cap. inquirendum. in quarto nota.* vbi Prælatus cōmittit sacrilegium, & grauissimum crimen acquirendo consanguineis, vel sibi de redditibus ecclesiæ, quia fratribus, filiis, & amicis non sunt danda bona ecclesiastica, *per text. in cap. Episcopus. x. quæstion. ij.* & inquit gloss. *ibidem*, quod dando talibus, præsumitur quod carnali amore faciat, & legitur *in Concilio Triden. Sessione 25. capit. primo. sub rubrica de reformatio.* omnino vero Prælatis Sinodus interdicit, ne ex redditibus ecclesiæ consanguineos, familiaresve suos augere studeant, cum & Apostolorum Canones prohibeant, ne res ecclesiasticas quæ Dei sunt, consanguineis donent. Sed si pauperes sint: his tanquam pauperibus distribuant; eas autem non distrahant, nec dissipent illorum causa. Immo quam maxime potest, Sancta Synodus monet, vt omnem humanum hunc erga fratres, nepotes, propinquosque carnis affectum, qui plurium malorum in Ecclesia Dei sunt seminarium, prorsus deponant. vt etiam legere est *in Canone Apostolorum Cano. 37. incip. omnium rerum ecclesiasticarum curam Episcopus gerito.* Per hoc tamen non intelligas *inquit gloss.* prælatum non posse competens subsidium de rebus ecclesiæ conferre suis, imo potius tenetur suis, & amicis, quam exteris, & alienis, *cap. non satis 89. distinction. capit. primo de cohabitat. cleric. & mulier.* sed non debet eis tradere tantum vt faciat eos diuites, sed vt subueniat indigentibus. *xij. quæst. monemus.* Immo si clericus, vel prælatus in aliquem transfert, vel alicui det bona ecclesiæ, competit ecclesiæ contra illum rei vendicatio, quia acquisita de bonis ecclesiæ, potest ecclesia vendicare. *xij. q. 4 Sacerdos. & quæst vlt. fixum. arg. ead. caus. quæst. ij. apostolicos in fine*, vbi de hoc facit, quod legitur, & notatur in text. *in dicto capit. inquirendum. de pecul. cler. vbi gloss. in verbo comparauit*, quod clericus taliter emēs, puniendus est, & competit ecclesiæ rei vendicatio licet suæ res non sint, & est speciale in ecclesia, vbi dicit Hostien. quod hoc nō probatur per illum text. tamen pro hoc facit † longa in-
terpretatio magistrorum, quæ non est mutanda. *l. minime. ff de legi. & casus in gloss. notati*, cum in ecclesia sit 32
maior ratio, aut saltem eadem. Item quia si aliquid de meo peruenit ad te, bonum & æquum est, vt illud mihi reddas, *vt not. in capit. vt vnus, de pecul. cleric. vt per Ioann. Andre. in dicto capit. inquirendum*, & facit, quod idem Ioann. Andr. dicit *in capit. primo. de voto. & capit. primo de offi. de leg. & facit cap. clericus capit. duo sunt genera 12. quæstion. 1. & capit quia tua, in fine* eandem opinionem tenet Archidia. *in capit statutum. §. assessorem, de rescript. in libr. vj.* Ioann. de Lignan. *in clem. gratiæ eod. tit.* quia dicit gloss *in capit. res Ecclesiæ 12. quæstio. 1.* quod si emisti equum de rebus ecclesiæ, ille non est tuus, quia illud solum est clericorum: quod probabili ratione consumunt, quicquid enim habes vltra illud, quod sufficit tibi, violenter detines, *& in text. in cap. primo 12. quæstion. 3.* habetur indistincte de quolibet clerico, quod quæcunque acquisiuerit de bonis ecclesię debet cōferre ecclesię, alias punitur, vt ibi not. *idem in cap.* Pontifices, ibidem faciunt adducta per Innocent. *in ca. indecorum. de ætat. & qualit.* vbi dicit, quod clericus in rebus ecclesiasticis nec per successionem, nec alio modo commercium habebit, quia non potest de eis testari, sed omnia debent ecclesiæ remanere & dicit Abb. *in præallegat. capit. cum esset. in secunda lec. de testa. col. 8. prope fin.* quod pro prædictis facit text. *in. § fina. cum capit. seq. 12. quæstion. prima* vbi dicitur, quod præbenda assignatur Canonico, vt ipse sibi ex illa necessaria percipiat, & si quæ suis necessitatibus supersunt, in communes vsus ecclesiæ expendat. *similis tex habetur in § his ita respondetur. 14. quæstio prima.* vbi dicitur aperte, quod Canonicus vtitur rebus ecclesiæ, non tanquam suis, sed tanquam ad dispensandum sibi creditis, quoniam ipse in rebus ecclesiæ est procurator, & alia per eundem Abbatem ibi adducta, vbi concludendo dicit, quod, siue clericus habēs beneficium, cum administratione, vel sine, non potest nullo modo res ecclesiæ vendere, sed ex sumptibus earum communem viam cum fidelibus ducere, nec debet ad alium vsum, vel ad alium modum, nisi ad quem sunt institutæ, res ecclesiæ dispensare, vel distribuere. Et si contrarium facit, talis dispensatio reuocatur. *cap. si quis de seru. 12. quæstio. 2. ij. cap. monemus, capit. diacons. 12. q. 1.* & clericus non bene administrans

tes eccleſiæ, habetut loco prædonis, & non dicitur
diſpenſator, ſed diſſipator. *per tex. in l. qui fundum. §. ſed
tutor. ff pro emptor. notatur per glo. in cap. fin. 12. quæſt. 1.* vbi
dicit etiam quod prelati aliquando dicuntur procu-
ratores rerum eccleſiaſticarum, *vt ibi & 14. quæſt. 1. § 1.*
Quandoque dicuntur domini, 16. *quæſt. 1.* & tempo-
ris. Quandoque appellantur defenſores. 16. *quæſt. 1.*
Canonicus, quandoque patres 88. *diſt. quorum vices.* non
tamen habent liberam, & generalem adminiſtratio-
nem, ſicut procurator Cæſaris, *vt. ff de off procur. Cæſ. l.*
1. modicum tamen donare poſſunt, *cap. ceterum extra
de donat.* & loco quidem domini habentur, cum bene
adminiſtrant, ſed loco prædonis cum male id, quod
puto procedere, & intelligi, tam in fructibus, & red-
ditib. eccleſiæ, nec nõ in acquiſitis ex eis, q̃ in quibuſ-
cunq; alijs emolumẽtis occaſione eccleſiæ obueni-
34 entibus, & illius occaſione acquiſitis, † puta ex in-
iunctione pænitentiæ, aut alias quouiſmodo, vt per
Innocen. *in cap. cum inter. de verb. ſig. vbi dicit:* quod ea,
quæ acquirit ſacerdos iniungendo pænitentias per
parrochiam, debent eſſe eccleſiæ, ſubdens, *quod arg.
eſt*, quod quæcunque acquiruntur intuitu eccleſiæ,
ſunt eccleſiæ. 12. *quæſt. 3. Pontifices. cap. requiſiſti de teſta.
& alias*, vti ibi per illum faciunt verba tex. *in cap. Epi-
ſcopis. x quæſt. iij. ibi* ſin autem Epiſcopus, vel qui cum
eo ſunt, presbyteri, aut diaconi accuſentur, quia, ea
quæ, vel ex redditu: vel quolibet actu ab Eccleſia ve-
niunt, in vſus ſuos colligunt, &c. Nec id propterea
mirabile videtur, quia dominium rerum eccleſię nõ
eſt penes Prælatum, vel clericum: ſed eſt penes Ec-
cleſiam, dicit glo. *in cap. hoc conſultiſſimo. de rebus eccleſiæ
alien. in vi. in ver. ipſarum*, vbi Io. And. dicit quod ec-
cleſia eſt congregatio fidelium: cuius caput eſt Chri-
ſtus, qui habet dominium bonorum. Sed bona pau-
perum ſunt, quoad ſuſtentationem: clericorum,
quoad adminiſtrationem. Et ita dicit concordari
35 contraria † Quinimo clericus ſi ex induſtria ſua fecit
aliquas meliorationes, in rebus eccleſiæ, non põt de
talibus melioramentis, ſicut de re ſua diſponere: quia
cedunt eccleſiæ, ſecundum Abb. *in cap. fin. de pecul. cler.
ſecundum not.* vbi Zabarella dicit, quod eſt ſecus in
extraneo, quia factam meliorationem extraneus, vel
eius hæres repetit, & dicit, quod ratio eſt propter
coniunctionem: quam habet clericus cum eccleſia,
36 quia alibi dicitur: † quod nullus eſt proximior cleri-
co, quam eccleſia, vt ibi per eum. Si vero melioratio
ſit facta per clericum de patrimonio ſuo, non con-
37 templatione, ſua ſed eccleſię: † poteſt ille clericus, vel
hæres eius repetere illud, quod in tali melioratione
de ſuis patrimonialibus impendit, *per tex. cum glo. in c.
ſecundo xij. quæſt. 4.*

.§. Stantibus iſtis repugnantijs: & tot in contra-
rium, pro concordatione contrariorum, & repugnã-
tium, credo, quod erit bonum dicere, quod aut quæ-
rimus de poteſtate clerici in rebus eccleſiæ, aut in il-
lius fructibus, aut in acquiſitis ex fructibus, item
quam poteſtatem habet, inter viuos vt quam in vlti-
ma voluntate, vel quam poteſtatem Epiſcopus ha-
beat, quam inferior regularis, ſiue ſecularis.

Et quoad primum videtur, quod clericus, ſiue
Prælatus in rebus eccleſiæ, maxime immobilib. nul-
lam habeat diſpoſitionem, vel poteſtatem niſi in ca-
ſibus à iure expreſſis, ac niſi ſeruatis ſolennitatibus,
& modis à iure traditis, de quibus per Abb. *in c. cum
1 apoſtolica, de his, quæ fiunt à præla.* † videlicet, vt primo
tractetur, an expediat, vel non ſecundo interueniat
conſenſus capituli, tertio fiat diſpoſitio, vel alienatio
pro vtilitate, vel beneficio eccleſiæ vel alia cauſa,
quarto interueniat auctoritas ſuperioris, quinto ſub-
ſcriptio, per Abb. *in c. 1. tua C. de his, quæ fiunt à præla.
& c. primo eo. & cap. nulli de rebus eccleſ. alien.* de qua ſub-
ſcriptione idem Abb. dicit *in c. 1. de his, quæ quod Innoc.
dat vnam regulam*, † quod nũquam requiratur ſubſcri- 2
ptio, niſi in caſibus à iure expreſſis: ratio eſt, quia re-
gulariter in qualibet diſpoſitione ſufficit conſenſus,
nec requiritur ſcriptura. *l. pactum. C. de pact glo. in c. 1. de
cenſibus lib. vi.* & ideo venditionem, permutationem,
& donationem Prælatus non poteſt facere: niſi de
conſenſu capituli, & ſuſceptione Canonicorum. Al-
ber. vero *in authen.* hoc ius porrectum, *de Sac. ſan. eccl.*
tenet, quod ſubſcriptio in alienatione rei eccleſiaſti-
cæ regulariter non ſit neceſſaria: † niſi in tribus caſi- 3
bus prædictis, ſcilicet venditione, permutatione, &
donatione, vt *d. cap. tua*, & in caſibus not. per Archid.
in cap. ſine exceptione xij. quæſt. ij. † & cauſæ legitimæ a- 4
lienationis rei Eccleſiaſticæ numerantur quatuor,
per Abb. *in d. capit. nulli*: prima eſt neceſſitas, ſi debi-
ta vrgent, & eccleſia non poteſt ſatisfacere de fructi-
bus. Secunda vtilitas ſcilicet, vt habeat rem melio-
rem. *d. authen hoc ius. de ſac. ſan. ecc. & x. quæſt. ij cap hoc
ius.* Tertia pietas *xij. quæſt. ij. aurum, & cap. ſacrorum.*
Quarta, incommoditas, vt quia res ſit magis dam-
noſa, quam vtilis eccleſiæ, *cap. terrulas xij. quæſt. ij &
per glo.* in ſumma hodie ex quo Prælati iurant non a-
lienare res eccleſiæ ſine conſenſu Papę, videtur quod
Papæ auctoritas in alienationibus, & diſpoſitionibus
requiratur, de quo iuramento, quomodo intelliga-
tur, & de multis ſpeciebus dicti iuramenti, vide per
Abb. *in c. vt ſuper, de rebus eccleſiæ non alie.* vbi Abb. ponit,
& diſputat quæſtionem, an poſſit prælatus alienare,
ſeu concedere conſanguineis rem eccleſiæ, conclu-
dens ibidem: quod prælatus poteſt concedere rem
eccleſiæ, etiam ſine vtilitate eccleſiæ, propter pri-
uilegium quod habet, ſatis eſt enim, quod eccleſia
non deterioretur. Id quod poteſt etiam Prælatus in
fauorem conſanguineorum facere: pro qua materia,
vide etiam Archid. *in cap. ſine exceptione. xii. quæſt. ij.*
Hodie prouiſum per extrau. Pauli ij. *in extrau. com. de
rebus eccleſiæ non alienan.* vbi excommunicantur alie-
nantes res eccleſiaſticas, ſiue facientes pactum, per
quod ipſarum dominium transferatur, ac omnes
concedentes, hypotecantes, infeudantes, aut em-
phyteoſim dantes, ſiue locantes: niſi in caſibus à iu-
re conceſſis, exceptis fructibus, & bonis, quæ ſer-
uando ſeruari non poſſunt, & hodie habemus ex-
trauag. Pauli Quarti, editam temporibus meis, in
confirmationem conſtitutionum d. Pauli ij. & et-
iam Papæ Simmachi, cuius vigore fuit reciſſa loca-
tio dohanarum, pecudum, & paſcuorum vrbis, fa-
cta dominis de Saulis, propter quam fuerunt damni-
ficati vltra centum millia ſcuta Item dicit glo. *in d. c.
nulli, in ver. immobilium*, Ibi mobilia vero, quæ ſeruan-
do ſeruari non poſſunt, poteſt prælatus alienare in-
ſtar tutoris. *l. lex. quæ. C de adminiſt. tutor.* Abb. vero di-
cit *in d. cap. nulli*, quod mobilia, quæ commode ſeruari
non poſſunt etiam alienantur ſine ſolennitate, velu-
ti veſtes, quæ quotidie magis veteraſcunt. Item fru-
ctus, & ſimilia, & dicit Ang. *in. §. & quia parum. in au-
then de nuptijs*, † quod omne illud, quod corrumpitur 5
triennio, computatur inter illa: quæ ſeruando ſerua-
ri non poſſunt, *eſt gloſ. ſing. in l. vnic. C ſi aduerſ. vſu.* & ſic
quæ vſu conſumuntur, non ſunt de illis: quæ ſer-

uando seruari possunt: pro qua materia vide *gloss. fina. in cap.* Caeterum de dona. quae dicit, quod Praelatus potest donationem facere de rebus ecclesiae, si adsit consuetudo loci: † quia consuetudo loci dat iurisdictionem, & liberiorem tribuit administrationem *ff. quod vi. aut clam. l. prohibere. §. non tantum.* Ita tamen, vt Ecclesia enormiter non grauetur. *ca. Fraternitatem. §. accepimus, extra de donation. vbi dicit* Ioann. Andre. quem etiam ibi refert Imola, quod si in loco, vbi est sita Abbatia, adsit consuetudo, quod Abb. possit dare xx. solid. vel centum, vel rem mobilem, quae superfit ipsi ecclesiae, alicui pauperi, vel nobili indigenti, vel puellae maritandae: vel si fit consuetudo, quod Episcopus faciat aliquos milites, & eis aliquid donetur, in istis casibus valebit datio, & donatio: siue in vita sit facta: siue in morte: & ibi dicit Hostien. quod forte valebit donatio facta in cõsuetudinarijs, si fiat egenti, licet non nimis, non tamen poterit obligare ecclesiam, & sic inquit Imola tesidet Ioan. Andre. Sed addit, quod per praedicta non habetur plena veritas. Ideo dicit, quod si Praelatus vult immobilia donare, vel mobilia pretiosa, non poterit: siue sit cõsuetudo, siue non, nisi interueniant solennitates requisitae in alienatione rerum eccles. At Flor. inquit tenet contrarium: quia text. loquitur indistinctè, & videtur intelligi posse de immobilibus, & per hoc dicit, quod licet non valeat donatio, quae fiat per praelatum, de bonis immobilibus fine debita solennitate, tamen non videtur verum: nisi hoc habeat consuetudo, quia tunc valebit, dum tamen sit moderata, & idem dicit de mobilibus pretiosis: quia de illis iudicatur idem, quod de immobilibus *l. lex. quae tutores. C. de admin. tut.* & pro ista opinione inquit Imola, posset adduci quod habetur *in cap. terrulas 12 q. 2.* per quẽ text. videtur, quod haec opinio possit satis sustentari, si esset res modici valoris, tamen tutius esset abstinere propter opiniones vitandas.

De fructibus, & in fructib. ecclesiae, dicit Hostien. *in cap. a fin. de pecul. cler.* quod clericus, vel praelatus potest in vita pro suo libito disponere, & distinguit ibidem inter clericum habentem ecclesiam, vel beneficium cum administratione, vel quia si habet cum administratione, quamdiu viuit, & sanus est, aequiparatur vsufructuario, qui facit fructus suos, vnde donare potest, sed tamen moderate, cap. Caeterum de donation. quod ęgrotet, tunc non est amplius vsufructuarius, sed aequiparatur vsuario, aliquid tamen plus habet, quam vsuarius: quia eleemosynas facere potest *c. cum ad hac de testam.*

Si absque administratione simpliciter, & personaliter sit beneficiatus, habet omnimodam in fructib. potestatem, & dispositionem, quia quantum ad fructus suos faciendum, aequiparatur vsufructuario, & facit illos suos vsque ad obitum, ac de eis etiam testari potest, *cap. Requisisti §. illud. de testam.* & ita dicit Hostien. seruari de consuetudine, quae quasi vbique viget generalis, hanc opinionem sequitur, & approbat *gloss. in capit. praesenti, in vers. Reseruari de off. ordinat. in 6.* quae gloss. multum inualuit apud omnes, vt dicit Ab. *in capit. final. de peculiar. cler. vers. in gloss. 2. & idem in capit. cum in officijs. de testament. ibi*, sed alia opinio multum inualuit de consuetudine. & illam approbare videtur Rota in antiquis decis. 885. *incip. cum Camera Apostolica, & eadem Rota in antiquis in rubrica de obligation. & solution. decis. 330. incipit nota. quod clericus*, & ita communiter teneri dicit Butr. *in capit. peruenit de fideiussor.* Cornel. *consil. 314* Butr. *capit. primo de causa possess. & propriet.* Imola. *capit. fina. de pecul. cler. vbi* Calder. Imola. *capit. relatum 2. de testament. & capit. requisisti & capit. quia nos*, vbi dicit quod est communis opinio, idem dicit in *dict. cap. peruenit*, Bellon *consil. 3. numero 2.* & dicit Boer. *consil. 48.* quod illam gloss. sequuntur omnes scribentes. Sed Ab. subijcit, illa glo. mihi nunquam placuit, quia per Capitulum requisisti, quod allegat, & in quo se fundat, in nihilo probatur in lure eius intentio, quinimo potius ille text. facit contra, quia in text. solum dicitur: quod relictum clericum non habenti administrationem, sed tantum simplex beneficium, praesumitur relictum non intuitu ecclesiae: sed personae, & sic acquiritur personae, non ecclesiae, &c. vt ibi per eum, facit optimus text *in capit. Episcopus. 14. quaestio. 1.* vbi probatur: quod Canonici: qui simplex habere dicuntur beneficium, non habent bona sui Canonicatus, & ecclesiae, vt propria, sed vt ad dispensandum, & praebendae cum procedant de rebus ecclesiae, non dantur Canonicis simpliciter, vt de eis faciant quicquid velint ex redditibus. Sed vt primo necessaria percipiant pro se, & si quid superest, expendant in vtilitates ecclesię. quia inquit Abb. *in capit. relatum. 2.* bona praebendarum sunt Ecclesiae: quamquam sint diuisa per pręebendas, vnde per hanc diuisionem non perdunt bona naturam suam, quia bona Ecclesiae cedunt piis vsibus, non autem, vt Canonicus de eis possit testari ad libitum. Vnde bona istorum simpliciter beneficiatorum, ita sunt, & debent dici res ecclesiae, sicut bona habentis administrationem, sunt antem diuisa per pręebendas, vt commodius percipiantur necessaria. Enam inacquisitis de simplicibus beneficijs, statuit Pius Quartus, quod clerici non possint disponere, nisi habeant ad hoc speciale Apostolicum priuilegium, vel adsit consuetudo in loco legitime perscripta, vt per breue suum Francisco Oscalco sub die sexto Martij 1560. Anno Pontificatus primo, per ea verba quod beneficia simplicia, nisi ex priuilegio Apostolico, seu ex consuetudine legitime praescripta &c. Item, & in breui Donato Matthaeo Minali h. ff. sub die xxx. Iulij eiusdem anni 1560. fac. gloss. *capit. res, qua 12. quaest. 1.* quae dicit, quod si clericus emit equum de redditibus ecclesiae, est ecclesiae, non proprius, & redditus potest esse tam beneficij administrationem habentis, quam simplicis, ex quo est verbum generaliter prolatum, non specialiter, & generaliter idcirco dicit intelligi. *l. de pretio, de publici. in rem action.* faciunt, quae sequuntur, & notantur. *44. dist. nec. in principio.* vbi dicit gl. quod de rebus ecclesiae sufficere debet clerico, quod habeat necessaria tantum, & illa necessaria attendantur ad victum, & vestitum, & tex. ibidem habet, quod sacerdos viuere debet de altari, non luxuriari: nec ibidem fit distinctio qualitatis beneficij, an habeat administrationem, necne, & in terminis dicit Angel. *in summa in ver. emptio. vers. vtrum emptum, de aliena.* quod si clericus habens pecuniam de praebenda, de illa emat praedium, nõ poterit illud dare, etiam intuitu pietatis, licet pecuniam potuisset dare, quia statim praedium sic emptum, fit Ecclesiae: eandem gloss. reprobat Ab. *in cap. cum esses. numero 23. idem in ca. cum in officijs, de testament. item in capit. secunda de decim. nec illa gloss. placet Archid. in capit. statutum. §. assi. fforem de rescript. in 6.* item tenet Innocent. *in capit. indecorum. de aetat. & qualitat.* qui dicit indistinctè, ꝙ clericus nõ debet dispẽsare res ecclesię, nisi in sua necessitate, & illo-

&illorum qui sibi inseruiunt , & potest donare pro
remunueratione seruitij, vbi Innocen. nullam facit
differentiam , an bona, & res fiut beneficij simpli-
cis, vel alterius generis. Idem tenet Domluic. de
sancto Gemi. & Franc. *in d. cap. præsenti. de off. ordin. col. 5.*
Barba *in tract. s. de præstan. Card. prima q. 3. numero* 80. *I-
dem in cap. requisisti, de testam. num* 34. *Idem in cap. fin. nu.*
14. *de pecul. cler.* vbi Imol. Bertrand, *in consi.* 258. 2. *vol.*
Isai. cons. 75. *vol.* 3.

Quia Clericus de rebus ecclesiasticis mobilibus,
ac fructibus ecclesiæ potest in ægritudine constitu-
tus, si sit compos mentis, dare, & disponere pauperi-
bus, locis religiosis, & his , qui sibi honesta exhibue-
riut seruitia: etiam si tales fuerint sibi sanguine , vel
affinitate coniuncti, *cap. ad hæc, cap. relatum. de testamen:*
& idem potest donare , dum sanus est, ex iusta causa,
dummodo moderate donec, *cap. cæterum, de donat , &
ca. ad Apostolicæ:* sed dicit Ioan. de Imola *in cap. Cæterum
secundum d. Anto.* quod si Prælatus velit rem mobilem
pretiosam alienare , aut vult facere donationem de
redditibus quos facit suos, quod quando fit , notatur
per glo, *in cap. præsenti de offi. ordin. lib. 6. §. porro.* & tunc
potest donationem facere , in quantacunque quan-
titate voluit, etiam sine consensu capituli, vel supe-
rioris, ex quo sunt sui: nec obstat (inquit) quod habe-
tur *in c. cum olim 2. de priuileg.* quia ibi non loquitur de
fructibus: sed de mobilibus acquisitis ecclesiæ, nem-
pe de pecunia: quam episcopus, qui erat religiosus,
acquisierat, nam illa cedit episcopatui *cap. 1. 18. quæst.*
1. ideo non poterat de illa disponere in quantitate
immoderata , sed quando esset moderata sic, in fru-
ctibus autem agitur tunc de præiudicio solius præla-
ti, ideo potest donare in quantacunque vult , cum
prælatus de illis possit libere disponere † si vero vult
7 donare de redditibus: quos non facit suos , tūc si vult
donare aliquid minimum benemerenti, potest, etiā
non subsistente aliqua consuetudine: & quid dicatur
minimum, vel non, stabitur determinationi consue-
tudinis, si de illa apparet, alias videtur, quod arbitrio
superioris hoc poterit determinari , *arg. c. de causis , de
offi. de leg.* qui habet considerare quantitatem, seu va-
lorem rei *vide per D. Imol. in d. cap. Cæterum , quæ dicatur
minima, seu modica quantitas.*

Si autem vult donare aliquid , quod non sit mini-
mum, non tamen læderet ecclesiam enormiter ; &
tunc sine consensu capituli non poterit , nisi hoc
habeat consuetudo , sed cum consensu capituli
hoc posset : si autem vellet immoderate dona-
re , tunc non posset etiam cum consensu capi-
tuli , etiam si consuetudo hoc haberet , quia ta-
lis consuetudo , velut onerosa ecclesijs , non va-
leret ; Subdens idem Imola , tamen Floren. hic di-
cit, quod si prælatus donet rem mobilem , non pre-
ciosam, si moderate donat, valebit donatio, etiam
cessante consuetudine, quod, inquit, tene menti, ta-
men propter vitādas opiniones tutius videtur, quod
fiat cum consensu capituli, nisi consuetudo aliud ha-
beret , sed inquit Bald. *in consil. 298. primo. volum.* quod
secundum quosdam Prælatus potest donare consan-
guineis ex generali consuetudine, quam Papa scit, &
tolerat. *argu. l. filius. ff. de donation.* alij dicunt , quod i-
sta consuetudo est abusiua , & inualida : per quam
Papa dicitur pati, non facere: alij dicunt, quod cau-
sa pietatis , vel meritorum potest vsque ad compe-
tentem modum, non enim intelligitur iactari, quod
propter benemerita ecclesiæ , vel prælati erogatur:
alij dicunt , quod donare nullo modo potest : nisi
forte, quod potuisset nugatorie expendere , puta in
equis , domicellis, & conuiuiis , nam si ab iis absti-
nuit , vt posset prouidere consanguineis , ecclesia
non est facta pauperior ex tali donatione: De reddi-
tibus ergo appropriandis ipsi prælato potest facere
quicquid vult , dum viuit, in mortem autem non,
not. in cap. præsenti. de offi ordin. vt ibi per eum , quia est,
dominus , sed hoc Abb. intelligit, si vtatur, fruatur,
vel quod idem est , si in vita de illo legitime dispo-
nat, per eum *in cap. reprehensibilis , de appella.* & dicit
Abb. *in cap. cum in officijs. de testamen.* quod clericus de
bonis intuitu ecclesiæ, vel de facultatibus ecclesiæ
acquisitis , non potest testari , aliter de ipsis bonis in
alios disponere regulariter , † nisi in quattuor casi- 8
bus : primo si clericus tantundem de suo ecclesiæ
contulerit , quantum vult relinquere, vel disponere.
*12. quæstion. 2. si quis quilibet , ead. cau quæstion. 5. capit. si
Episcopus.* secundo de rebus mobilibus, & modicis si
adsit consuetudo : tertio potest donare intuitu elee-
mosynæ , quam clericus potest facere in infirmitate
constitutus : quarto quando clericus vult remune-
rare seruitia honesta recepta , tam à consanguineis,
quam ab extraneis. §. *licet d. cap. relatum , & per eun-
dem Abb. in capit. relatum ij vers. nota in verbo.* vbi dicit,
quod clericus in ægritudine , de qua postmodum
decessit, potest aliqua mobilia ecclesiæ conferre re-
ligiosis locis , & pauperibus ; item his, qui sibi ser-
uiunt , siue consanguinei sint, siue extranei , secun-
dum seruitij meritum : ex quibus verbis infertur,
quod in pauperibus , & locis religiosis , sufficit ad
erogationem faciendam sola charitas , sed in aliis
qui non sunt pauperes , vel non sunt loca religiosa,
requiritur quod præcedat aliquod seruitium. Et ex
hoc infero secundo , quod consanguineo diuiti , qui
non seruiuit ecclesiæ, vel prælato , non potest præla-
tus aliquid conferre, etiam de mobilibus ecclesiæ, &
pondera ibi verbum , † aliquid quod denotat quan- 9
dam moderationem , non enim debet omnia mo-
bilia ecclesiæ dispensare in ægritudine , quia dicit
specul. *in tit. de stat. monach. vers.* 57. quæritur, quod e-
piscopus, & præsbyter, non tamen religiosus , de
fructibus ecclesiæ suæ, & mobilibus sibi ratione ec-
clesiæ acquisitis , poterit seruitoribus mercedes re-
linquere , & donare, & remunerare. *l. iubemus. C. de
sac. san. ecc.* dum tamen non fiat in fraudem , prout
quidam faciunt , † legantes nepotibus, & consan- 10
guineis suis maximas , & diuersas pecuniæ quantita-
tes sub nomine remunerationis receptorum ab illis
seruitiorum contra iura vt. *65. dist non satis. prope prin.*
melius est quod dicit Did. Couarruuias *in cap. cum in
off. de testam. vers. & his:* quod per tex. *in cap. ad hæc de
testa.* probatur, videlicet quod clericus in ægritudi-
ne constitutus , causa donationis inter viuos , potest
redditus ecclesiæ in piam erogare causam , modo in
donatione moderamine vtatur , si ex ea ægritudine
decedat : sed si in bona existens valetudine velit in
pios vsus erogare aliquid de bonis mobilib⁹, id agere
poterit libere nulla præfinita quantitate : id quod
probatur etiam *in cap quia Ioannes, iuncta glo. 12. quæst.
v. notat Abb. & maxime per finalia verba , Anchar. Imol.
Barba. in d. cap. ad hæc,* † vnde oportet à viuente fieri 11
traditionem horum bonorum, q̄ sic donantur. Barb.
in dicto loco ij. col. & isti sunt modi, vel casus per Abb. e-
numerati, in quibus videtur licita, & permissa clerico
dispositio in fructibus , & rebus ecclesiæ , nec

 vl-

vltra hos, alios enumerat. nec in eis iura allegata distinguunt magis in fructibus, ac rebus ecclesiæ habentis administrationem, quam simplex beneficiũ: quia inquit Abb. *in cap. cum esses. in repetit. de testat. col.* 8. *ante numerum* 22. quod indistincte quilibet clericus, quæcunque acquirit de bonis ecclesię, debet conferre ecclesiæ, alias punitur, *per tex. in cap. primo* 12. *quæst.* 3. & in hac materia est in terminis (inquit) *text.* § *fina. cum cap. seq.* 12. *quæstio.* 1. vbi expresse habetur de clerico non habente administrationẽ, & dicitur ibi quod præbenda pro necessitatibus datur canonico, & si qd deductis necessitatibus superest, illud in communes vsus ecclesiæ expendat, eundem tex. allegat idem Ab. *in c. fin. de pecul. cler.* in confutatione dictæ glo. & similis tex. habetur, vt diximus, *in* §. *his ita respondetur. ca. episcopus* 14. *qu* 1. vbi habetur expressum, quod canonicus non vtitur rebus ecclesiæ tanquam rebus suis: sed tanquam ad dispensandum sibi creditis, & commissis: quia ipse in rebus ecclesiæ est procurator, pro hac parte est text. *in ca. videntes* 12. *quæst.* 1. vbi habetur, quod ideo fuit ordinatum, quod bona, quæ afferebantur ecclesiæ per Christi fideles ad fidem confluentes, reseruarentur ecclesiæ, & non amplius venderentur, prout, à principio fiebat: vt ex sumptibus eorum necessaria tribuerẽtur egentibus, & communem vitam ducentibus: quia non est vera secundum Abb. *in dict. cap. cum esses, in repetit. eadem colum. octaua, & nona*, & per eundem in rubrica *de pecul. cler. in fin.* eorum opinio, qui dicunt, quod clericus siue prælatus faciat fructus beneficij suos, nisi ad hoc, vt de illis sibi prouideat primo, & de superfluis deducta sua prouisione, dispenset in vsus pios, non vt de illis possit, vel testari, vel pro libitu suæ voluntatis facere: quia est de hoc bonus text. *in cap. si quos de seruis*
12 12 *quæst.* 2. † vbi donatio facta de fructibus reuocatur, & pro non facta habetur: & per eundem Abb. *in cap. cæterum, de donatio. vers. sed dubium,* vbi dicit, quod clericus de redditibus ecclesiæ potest dare illos redditus, & fructus, quos facit suos, puta quales sunt quotidianæ distributiones, & huiusmodi, *vt habetur in cap.*
13 *vnico de cler. non residen. in 6.* † item de fructib. beneficij illam partem, quæ est sibi pro necessitatibus suis, & suorum ex canonis dispositione assignata: sed illam clericum facere suã tamen intelligit Abb. si in vsum, & alimoniam suam conuertat, vt per eundem *in cap. reprehensibilis. extra de appella. & dico infra in seq. quæstione, fac. text. in cap. iudicatum.* 89. *distinct.* vbi dicitur, quod episcopatus est patrimonium episcopi, & debet intelligi quantum ad dispensationem, quia clerici sunt dispensatores, & habent potestatem dispensandi res ecclesiæ: & per præfata, ac per alia, quæ ibi adducit Abb. nulla est differentia inter habentem administrationem, & non habentem: innuens, quod tam sunt ecclesiæ bona ex simplicis beneficio prouenta: quam ex beneficio administrationis acquisita, quia talis distinctio iure nõ probatur. Id quod sentit Cardinalis Zabarella *in cap. fina de pecul. cler. colum. fina. circa finem, per illa verba, secundo casu,* licet vt prædixi, quidam distinguant inter beneficia simplicia, vel non simplicia. Item alij distinguant inter clericos sæculares, & regulares: tamen tales distinctiones iure non probantur: & per illa verba paulo inferius, secundo casu indistincte potest, etiam donando, quia dominus est fructuum, & ęquum esset statuere, quod de omnibus fructibus &c. per quæ, concludit, Ab. id, quod etiam videtur tenere Zabarella, quod clericus, vel prælatus non habet in fructibus, ac prouentibus ecclesiæ, nisi victum pro se, & suis: & illo deducto, ius in ecclesia, & in pauperes illos fructus canonice dispensandi: & iura dicentia, quod clericus facit fructus suos, ac quod in illis acquirit dominium, loqui, & intelligi in illam partem fructuum, quæ sibi pro necessitatibus est assignata, quæ est omnino sua, † quia cle- 14
rico omnino debetur, licet aliunde habeat victum, alimenta, vel sustentationem, per Didacum Couarruuias *in cap. cum in offi. ijs de testam. vers. tertio.* vbi dicit, quod clericus habẽs beneficium ecclesiasticum, potest libere disponere de illis redditibus, qui sunt necessarij ad eius honestum sumptum, inspecta cuiusque qualitate, si eos præcipuos is habeat, qui aliunde victum, & necessaria sibi ministrauit, hęc etenim pars bonorum ecclesiasticorum ministris ecclesiæ, per canones antiquos constituitur *cap. ecclesias* 13. *quæst.* 1. *tex. & ibi Abb. in cap. de his, de eccles. ædific. vel repar.* Sanct. Thom. *secunda secundæ q* 185. *articu.* 7. *respon. ad* 2. quod intelligit Abb. si vtatur vt dico supra, & hoc intellige de quocunq; beneficio ecclesiastico nulla habita distinctione simplicis, curati, vel habentis aut non habentis administrationem. Super qua materia vide, quæ dicit Geminian. *in cap. præsenti de officio ordin. super illa glos.* vbi dicit, quod quidam intelligunt glos. illam, vt loquatur de simplici beneficio, vt quilibet habens beneficium simplex testari possit, quod dicunt falsum, & contra text. in cap. relatum, quod loquitur in canonico, & sic consequẽter in habenti simplex beneficium, qui tamen non potest testari, atq; hoc (inquit) etiam ego fateor. At glo: recte intellecta est verissima, & id non dixit, sed bene dixit, quod ad hoc, vt beneficiatus possit testari, tria requiruntur: Primum quod non habeat administrationem. Secundũ quod beneficium sit simplex: Tertium quod illud obueniat sibi personaliter tantum, & consequenter tales fructus concessi ratione stipendii personalis: quibus concurrentibus poterit disponere, & testari, & alias, vt ibi per eum: quia sic intelligendo bene ꝓcedit id, quod dicit glos. & ea, quæ dicuntur per Ab. qui intelligit, quod glo. loquatur in simplici beneficio tantum, non autem in fructibus, qui obueniunt ratione seruitii personalis, quia distributiones quotidianæ, & alia huiusmodi, quæ dantur, & distribuuntur clericis ratione laboris, & exercitii personalis, acquiruntur clericis, quoad liberam eorum dispositionem, per Didacum Couarruuias *in dict. cap. cum in officijs, de testam. numero* 4. *text. in capit. vnico de cler. non residen. in* 6.

Id, quod etiam procedit in commendatario, secundum Nicol. de Vbal. *in tracta. de succes. cler. ab intest. vers. secundo quæro*, vbi proposita quæstione: An fructus commendatarii reseruentur futuro successori, an vero commendatarius faciat eos suos, ita quod veniant post mortem commendatarii ad eius hæredes, dicit, quod Lud. Pontan. *in consil.* 352. *incip. omnipotentis Dei postulato suffragio*, in casu propositæ consultationis, distinguit, quod aut commenda est facta ad vtilitatem ecclesiæ, & tunc fructus reseruantur successori, quia in tali casu commendatarius non facit illos suos, 16. *dist. quoniam festus*: sed bene verum est, quod ex redditibus tantum potest detrahere, quantum sibi, ac suorum victui sufficiat, 12. *quæstio.* 2. *charitatem. cap. vnico de clerico ægrotante.* §. *primo libro* 6. de quo nihil mirum, quia commenda in tali casu, nihil aliud est, quam depositum, quod potest ad libitum deponentis

tis renocari.etiam ſi dictum fuiſſet,quod depoſitum
vſque ad obitum depoſitarii duraret *l.prima.§ ſi depo-
ſuero.ff.depoſit.c.1.extra eo.* Et tali caſu poteſt commen-
datarius ad libitum remoueri, Et beneficium com-
mendatum,tanquam vacans conferri, per Lud. Go-
mes. *reg.de publican. reſign. quæſtio.*4. vbi vide,eo qnod
commenda ſit duobus modis, & quando commen-
datarius æquiparatur titulari, aut commenda ſit non
in fauorem,vel vtilitatem eccleſiæ, ſed commenda-
tarii tantum, & eo caſu commendatarius facit fru-
ctus ſuos,&eos lucri facit,inſtar depoſitarij,ad cuius
gratiam factum eſt depoſitum, quoniam illos reddi-
tus ex re depoſita perceptos,ſibi depoſitarius acqui-
rit, & lucratur ſemper, niſi eos percipiat poſt mo-
rã,quia perceptos poſt moram, & à die moræ debet
reſtituere deponenti,cuius fuit res depoſita *l.dies ſpo-
liorum § pecuniam.ff.depoſ.& ita debet* (inquit) intelligi
glo.*in cap.nemo deinceps, de electio. in* 6.ſed inquit idem
D.Nicol.quicquid ipſe D. Pontan. dicat, mihi vide-
tur,qnod non ſit magis priuilegiatus commendata-
rius in aliqua commenda,quam intitulatus in aliqua
eccleſia,vel beneficio,qui vt ſupra dicit,in morte po-
tius cenſetur vſuarius,quam dominus &c.Et Cardi-
nal. Zabarella in præallegato loco *colum. antepen. de-*
15 *clarando materiam dicit*, † quod multis modis quid po-
teſt dici ſuum, & proprium ; ſed ſecundo modo po-
teſt dici proprium id de quo quis habet liberam di-
ſpenſationem,tamen ſi male diſpenſet poteſt puniri,
non tamen renocabitur diſpenſatio,& hoc modo di-
co (inquit) habere clericos proprietatem in fructi-
bus beneficiorum,& ſic loquuntur omnia iura, quæ
dicunt clericos debere eſſe contentos victu,& veſti-
tu,ſi enim extra modos licitos diſpenſant,peccant vt
in allegatis iuribus per eum,& poſſunt puniri,adeo,
qnod quandoque poſſunt ab eccleſia remoueri: ſub-
16 iungit idem,† quia ſi clericus diſtraxit fructus bene-
ficii,& donauit pecuniam amico,non valet donatio,
nec id quod acquiret ille ex illa pecunia, ſed erit ec-
cleſiæ,Idem dicit *in cap.peruenit, de fideiuſ.idem dicit gloſ.
fina.cap.fina.in fin.12.quæſtio.*1.*glo* & Archid. *c.fina.quin-
ta.quæſtio.*3 ſubiungens Zabarel.*d.cap fina.de pecul.cler.*
licet autem ſecundum prædicta teneat diſpenſatio
qualitercunque facta per clericum in vita, ſecus vi-
detur vltima voluntate, per quæ verba videtur innu-
ere,quod poteſt clericus qualitercunqne diſpenſare
fructus ſuæ eccleſiæ,& idem circa finem,per illa ver-
ba,dic ergo,quod aut loquimur in administrationi-
bus,quæ non ſunt proprie beneficia, aut in illis,quæ
ſunt beneficia, vel in beneficiis ſimplicibus. primo
caſu exemplum poni poteſt in hoſpitalibus,quę non
ſunt beneficia. Clemen.*per litteras de præbend.* & Cle-
men.*quia contingit,de religio. dom*. & inſtitutus in talib.
17 non facit fructus ſuos. ſecundo caſu, † licet quidam
diſtinguant inter ſimplicia beneficia, & non ſimpli-
cia, & inter clericos regulares, vel ſæculares, tamen
hæc diſtinctio iure non probatur. Vel quæritur, an
beneficiatus faciat fructus ſuos, ita quod libere di-
ſponere poſſit,ſicut dominus, adeo quod, etiam ſi
18 male diſpenſet,non poſſit puniri † & dic,quod non
poteſt,vt *cap ſecundo de pecul. cler.* aut an faciat ſuos in-
tantum,quod poſſit ſibi conſeruare, vel ex eis ali-
quid acquirere, qnod ſuum ſit, & adhuc idem,quod
non poteſt *cap.tertio eod.* aut an faciat ſuos, adeo quod
de eis poſſit diſponere , ita quod non reuocetur,
quod fecerit, & hoc, aut in vltima voluntate, aut in-
ter viuos,& primo caſu non poteſt *cap.ad hæc cap.rela-
tum.de teſtamen.*ſecundo caſu indiſtincte poteſt, etiam
donandu,quia dominus eſt fructuum *cap.vnico de cler.
non reſiden.in* 6. & æquum eſſet ſtatuere quod de om-
nibus fructibus, idem dicit Imola *ibidem per eadem
verba.* Subdens idem Zabarella, item eſſet æquum,
quod clericus poſſet libere diſponere in vita , & in
morte de omnibus acquiſitis eccleſiæ mobilibus, ſi-
ue immobilibus, & hoc, ſi ſint acquiſita tempore
ſuo, niſi conſtaret manifeſte, qnod eſſent acquiſita
intuitu eccleſiæ, per hoc enim clerici eſſent prom-
ptiores ad bene agendum.& bene acquirendum, &
multi magni viri,qui abſtinent à clericatu,non abſti-
rent,nec facerent clerici fraudes,quas faciunt, in fa-
ciendo cantare inſtrumenta emptionum,& aliorum
contractuum in alterius perſona, prout quotidie fa-
ciunt: & ibidem paulo ante, valde abſurdum eſt ita
reſtringere poteſtatem clericorum,vt videantur nu-
di miniſtri,nam per hoc ſurgerent lites, & multi re-
traherentur à beneficiis, & à clero, ſi putarent non
poſſe aliquid in amicos, vel propinquos ex fructibus
beneficii erogare: qui tamen alias ſunt vtiles bene-
ficiis,& beneficia magnificant,& ita inquit ſeruatur:
vnde etiam in foro conſcientiæ videtur beneficiatus
tuto poſſe largiri de fructibus beneficij , dum-
modo per hoc non omittat hoſpitalem , elee-
moſynas condecentes, & alia, ad quæ de iure tene-
tur:Dom.vero Flor. ſecundum qnod refert Ioann.de
Imol.*in cap.fin.de pecul.cler.*tenet indiſtincte,qnod cle-
ricus ſit dominus fructuum beneficij perceptorum,
& quod de illis poſſit quoquomodo, & pro quanta-
cunque quantitate in vita diſponere libere, & ſine a-
liqua difficultate,vt per eundem Imolam *d.loco colum.
antepen.*

†Et ex prædictis habes tres principales opinio- 19
nes:vnam, quæ multum reſtringit poteſtatem cleri-
corum circa fructus beneficij, quæ fuit opinio Inno-
cen.*cap.Indecorum de ætat.& qualit.* Archid. *in cap ſtatu-
tum.§.aſſeſſorem præallegato.*Io. Cald. *cap.fin. de pecul. cler.*
Abb.*in cap.cum eſſes,in repet.& aliis locis ſupra adductis*,&
quam etiam de iure ſequitur Dom. Anton *capit fin.*3.
cauſa.de cauſa poſſeſſ.& proprie Secunda opinio princi-
palis eſt D. Flor. de qua vltimo dixi; quæ dat magnã,
& largam poteſtatem clericis circa fructus, & reddi-
tus beneficiorum:& qui voluit,quod clericus bene-
ficiatus non diſtinguendo, an habeat adminiſtratio-
nem,vel non,faciat fructus ſuos, & de illis habeat in
vita plenam adminiſtrationem, & poteſtatem,adeo
quod poſſit etiam alteri donare,ſi velit: & non reuo-
cetur donatio.

Tertia eſt opinio Hoſtien. *in cap.fina.de pecul.cler.&
glo in cap.præſenti de offic. ordin.* quæ mediam viam eli-
gendo,diſtinguit inter clericum ſimpliciter, & per-
ſonaliter beneficiatum, & habentem adminiſtratio-
nem:quia in primo caſu eſt dominus fructuum be-
neficij, & de illis habet plenam diſpoſitionem in vi-
ta,& in morte : ſecundo caſu in vita dicitur facere
fructus ſuos,& poteſt de eis diſponere,etiam donan-
do aliquid de eis,dummodo moderate hoc faciat: &
in hac materia ſtantibus iſtis opinionibus reſoluit
Ioann.de Imol.*in d.cap fin.de pecul.clericorum*, qnod o-
pinio Innocent.Abb,Archid.& ſequentium ſit vera
de iure,& quod clericus poſſet moderate aliquid do-
nare de fructibus ,& ſaltim ſi adeſſet conſuetudo, &
quod dicitur,quod dicit Hoſtien. quod ſeruatur de
conſuetudine, & vbique obtinet conſuetudo, vide-
tur,quod conſuetudo illa poſſit tolerari , per illud
quod

quod habetur in cap. si propter tua debita, *de rescrip. in vj. & in extrauag. Ioan. 22. suscepti.* quod fructus beneficij vltimi anni, in quo clericus decedit, etiam si nondum sint percepti, spectant ad hæredem ipsius clerici: vnde videtur quod valeat consuetudo, quod clericus personaliter, & simpliciter beneficiatus, faciat fructus suos: si vero habeat administrationem, quod non possit donare in magna quātitate alteri, sed moderate: id, quod inquit Imol. puto verius de iure

1 † Et in hac materia pro declaratione veritatis, est meo iudicio bonū distinguere, inter qualitates fructuum, redditnum, & prouentuum, qui percipiuntur ab ecclesia, & inter eos qui percipiuntur occasione ecclesiæ: quia iudico, quod de omnibus indistincte non sit habenda eadem ratio: vt videlicet aliqui fructus sunt, qui obueniunt beneficiato regulariter ratione tituli tantum, non ratione alicuius, vel residentiæ, vel seruitij, vel personalis interessentiæ, vel sit beneficium habens, vel non habens administrationem, quia nihil refert, per Ab. *in rep. cap. cum esses, de testam. & cap. fin. de pecul. cler.* puta redditus, qui veniunt ex prædijs, domibus, censibus, terris, locis, aut alias ex rebus ecclesiæ, quia ei debentur ex eo, quia est in beneficio institutus, aut intitulatus: & de istis est satis dictum supra, vbi deduxi, quod sunt tres opiniones, vna Innocent. & sequac. alia Floren. alia Hostien. quæ mediam viam elegit &c. pro qua est decis. rotæ 855. *in antiquis. incip.* cum camera Apostolica. *item alia decis. eiusdem rota decis 37. in vltimis incip.* pari-
2 ter cum Camera Apostolica. fac. † pro ea vsus communis, & communis cōsuetudo, quæ illa approbat, Abb. *capit. peruenit, de fideiuss numero 12 circa finem.* & per eundem *in capit. reprehensibilis de appella. in addition.*
3 *numero 20.* † ibi dicit, esse consuetudinem generalē apud omnes, quod personaliter beneficiati faciūt fructus suos. Et per eundem *in cap. nouum genus. iij. col. in fin. extra de decim.* quod vtrum canonici, & sic personaliter beneficiati, faciant fructus suos, nec ne, standum est (inquit) consuetudini.

Alij vero fructus sunt, qui obueniunt beneficiato, non ratione tituli tantum, neq; ex eo, quia est in beneficio institutus tantum, vel intitulatus: sed quia in ecclesia, in diuinis horis, & laudibus Dei deseruit, veluti sunt illi fructus, vel prouentus, qui debentur tantum seruienti, & qui nō seruit, illos non percipit: veluti sunt distributiones quotidianæ, quæ dantur pro seruitio in diuinis personaliter impenso, & huiusmodi: de quibus habetur *cap. vnico de cler. non resid. in vj. & in cap. licet. de praben.*

Alij demum fructus sunt, qui non debentur habenti titulum, nec deseruienti in ecclesia in diuinis sed quia sunt tertio auctoritate Apostolica, vel alia, ex fructibus, vel emolumentis alicuius ecclesiæ canonice reseruatis, ex aliqua causa, vel arbitrio superioris regulariter, vel concessi, prout sunt fructus in aliqua ecclesia alicui specialiter reseruati, & prout sunt fructus pensionum, & pensiones, quæ non debentur nec ratione tituli, nec seruitij, sed sola Papæ, aut alterius superioris ordinatione, aut concessione, obligantes in id, habentem beneficium, siue ecclesiam, de quibus habetur per Caccialup. Gig Paulum de Roman. *in eorum tracta. de pensio. in principio, & per totum:* Et de his duobus videtur res aliter sese habere, quia in huiusmodi multo maiorem potestatem clericus, vel prælatus habere videtur: & primo videntur vera esse, quæ diximus supra de distributionibus quotidianis, videlicet quod acquirūtur etiam ratione domini recipienti, & canonicus, sine clericus, facit illas suas adeo, quod pro libito suæ voluntatis potest de illis receptis disponere. *dict. cap. vnico de cler. non resi.* quia distributiones quotidianæ, dantur pro labore impenso, & in multis locis, vt diximus supra, dantur in pane, vino, & huiusmodi, nec augent corpus præbēdæ, seu beneficij fructus, nec inter fructus beneficii numerantur, nec veniunt appellatione fructuum beneficii, per Probum qui multos enumerat *in cap. primo col. fin. de cler. resid. est decis. rota decis. Achil. incip. pensionem tit. de pensio. in manu scrip.* & dicit summa Tabiena *in ver. restitut.* § 19. quod de bonis sibi deputatis, & de distributionibus simplicis beneficii, non habentis administrationem idem est iudicium, quod de bonis propriis, pro quo etiam pondera, quod aliud esset in distributionibus beneficij curati, dignitatis, & administrationem habentis, aliud in simplicibus distributionibus, quæ debentur propter operam personæ, *arg. l. 1. secundo respon. ff. si mens. Fal. mod. dixit. ff pro Soc. l. si duobus. §. si in coeunda. & in cap. licet vobis, de prabend. optimus text. in extrauag. communis postulasti. de praben.* vbi distributiones, quæ dantur illis, qui horis intersunt diuinis, sunt exclusæ ab impositione collectæ fructuum primi anni, & si impetratur beneficium certi valoris, † distributiones 5
non sunt computandæ in valorem fructuum, quia illæ dantur ratione certi ministerii, puta clericis interessentibus diuinis, & non sunt de corpore beneficii, nec sub illo comprehenduntur prout legitur & notatur *in cap. licet de praben.* & per Ioan. And. *in cap. vnico de cler non resid. in vj. in nouella, & per eundem in additione ad speculator titule de concess. prabend § in illis, fac capit. fina. de conces. prabend. §. in illis vero. in vj.* vbi distributiones quotidianæ sunt aliud, quam illud, quod datur ratione præbendæ *Rota decis. 134. in nouis.* Eadem Rota decisio. 406. *in antiquis est decisio.* Bocri *decis. 340. incip. Christi benedicti.* vbi condemnatus restituere fructus, non restituit distributiones quotidianas distributas pro interessentia in diuinis horis. sequitur Nicol. de Vbal. *in sue tractat. de success. cleric. ab intestat. §. sexto quaero.* vbi multa adducit in contrarium, sed id dicit facere disputationis gratia, de quib. clericus videtur posse ad libitum donare, disponere, dispensare, & contractare, cum ei obueniant in præmium & solutionem laboris, & ministerii sui personalis, vt per Didac. Couarruuias *cap. cum in officijs de testat §. tertio ex ead. § ex principali* quia licite clericus potest locare c[illegible] suas, quamuis spirituales, ac etiam eas vendere per Innocen. *cap quoniam ne pralat. vic. su. u.*

Subdens idem de Vbaldis *ibidem, versi. quaero primo, de fructibus prabenda*: si præbenda non est distincta, vel separata: canonicatui, aut beneficio annexa; dicendum esse quod vadunt ad successorem: si vero est distincta, aut separata, sine dubio in locum defuncti alius est ordinandus, & notat. *in cap. dilecto. de praben. in capit. cum M. de constit.* tamen dicendum est, quod dicti fructus prouenientes, etiam ex præbenda distincta, reseruentur capitulo: nec est verum, quod canonicus proprie habeat successorem, nisi tantum, quoad corpus antiquæ prębēdæ, ad hoc glos. & quod ibi not. *in capit. quod sicut. de election.* quapropter de fructibus prębendæ, idem est censendum quod de fructibus beneficii, nec præbendæ in hoc aliquid habere videntur commune cum distributionibus: in quibus præbendatus non videtur habere tantum

iuris, quantum in distributionibus, vt per dictum *D.*
de. Vbal. vers. vi. quæro ibi, & multo magis de quotidia-
nis distributionibus, in quibus præbendatus habet
maius ius, &c. de quibus clericus potest disponere,
sicut mercenarius, & rusticus de lucro operis diurni:
quia canonicus, habens præbendam distinctam,
non potest de illis fructibus, nec testari, nec dispo-
nere, ex quo dicitur habere administrationem, per
Innocen. *in cap. nouum genus de decimis*, & est casus *in*
cap. relatum. de testam. secus si præbendæ non sint di-
stinctæ, sed quia omnia veniunt in communi, & po-
stea distribuuntur, singulariter tantum pro quoli-
6 bet, quia de istis bene potest disponere & testari. †
Idem videtur dicendum de eis qui habēt capellanias
in ecclesijs ad nutum amouibiles, quæ non dantur
eis in titulum, sed datur eis certum stipendium in
anno in pecunia, de tali stipendio possunt dispone-
re: quia datur eis intuitu personæ, & pro labore.
Si vero distributiones quotidianæ sint quæ non den-
tur, vel soluantur illis qui horis intersunt: sed &
illis qui sunt præsentes in ciuitate vel loco, licet non
intersint horis, crederem quod istæ non sunt natu-
ræ & qualitatis prout sunt quæ dantur pro seruitio,
quia videntur valde ab istis differre, quia illæ sunt ex-
emptæ ab impositione collectæ, istæ vero non *per*
extrauag. postulasti. & extrauag. cum nonnulla. de praben.
extra. eod. vbi etiam vide de capellaniis quæ sunt in-
stitutæ pro missis pro anima decedentium celebran-
dis, quæ gaudent priuilegio distributionum, si non
excedant summam xx. librarum: vnde intellige hic
de distributionibus quotidianis propriis, & proprie
sumptis, quæ actu distribuuntur, de quibus, per
glos. *in extrauag. suscepti. ne sed. Vacan. in glos. priuilegio.*
inquit enim, distributiones enim proprie dicuntur
quæ actu distribuuntur, ita intellige Deci. *cons.* 280.
in casu proposito, vbi tenet, quod distributiones quoti-
dianæ sunt, quæ ipso actu distribuuntur, & quod
ab actu distribuendi sunt denominatæ, *per not. per Do-*
min. cap. primo de cler. non resid. in vi. vbi dicit quod in
talibus distributionibus quotidianis, plus habent
iuris clerici, quam in aliis fructibus, & bonis eccle-
siæ, quia in illis consequuntur dominium, & de il-
lis possunt testari, de quo late per Didac. Couartu-
uias. *varia. resolut. lib. 3. cap 13. per Paris cons.* 33. *lib.* 4.
& cons. 32. optime Boe. *decis.* 340. *ad fi.* vbi dicit quod
distributiones pro interessentia in diuinis horis sunt
priuilegiatæ ab aliis distributionibus: & in materia
distributionum quotidianarum, an clericus possit
de illis testari, videtur ꝙ variæ sint opiniones doct.
secundum Iul. *clar. lib. iij. §. testamentum versi. quinto*
dixi. & quod distributiones efficiantur clericorum
propriæ, tenet Guliel. de monte Laud. & hanc esse
communem affirmat Paris. *cons.* 33. *num.* 8. *lib.* 4. *&*
hæc in via iudicii obtinet, licet enim videantur ac-
quisitæ intuitu ecclesiæ, tamen principaliter dantur
intuitu personæ propter diurnam operam, merito
clerici eas faciunt proprias, & de eis ad libitum pos-
sunt disponere, & ita obseruatur in practica, maxime
in exactis, secundum Iul. *clar. li.* 3. *§. testamentum. d. loco.*
7 †Idem venit dicendum, etiam de pensionibus, ac
pensionum fructibus, de quibus clericus, vel pensio-
narius videtur posse pro libito disponere, adeo quod
pensiones decursas, & nō exactas per pensionarium,
8 eius hæredes exigere, & recuperare possunt, quia †
pensio non est ecclesiasticum beneficiū proprie, sed
est aliquod prophanum, in mera temporalitate con-
sistens, *vt per Fel. & alios doctor. in c. ad audientiam. ij. de*
rescrip. & in Clem. prima, vbi Card. Imola, & alii. *de sup-*
plen. neglig. prala. intelligendo, non de pensione, quæ
consueuit assignari pro beneficio ecclesiastico, quæ
reputatur vti beneficium ecclesiasticum: sed de pen-
sione quæ est certa portio ex aliqua mensa, vel bene-
ficio, ex causa, ad tempus, non perpetuo separata, per
Lauren. *in Clem. præallegata* & Gig. *in principio sui tracta-*
tus de pensio. † quales sunt hodie regulariter pēsiones, 9
quæ etiam laico assignari possunt, vt per doctor. *in*
cap. quamuis vbi Archid. & Franc. 2. *not. de praben. in* 6.
per Imol. dicta Clemen pri. colum. 6. *vers.* quærit Guliel-
mus: de rebus eccles. non alien. Bald. & post eum
Fel. *in d. cap. ad audientiam.* Item quia pensionarius
videntur æquiparari vsufructuario, quia pēsio extin-
guitur morte, sicut vsufructus morte vsufructuarii. §.
finitur autem instit. de vsufruct. & vsufructuarius facit
fructus suos, adeo quod illos etiam transmittit ad hæ-
redes, *per tex. in l. defuncta. ff. de vsufruct.* per Ioan.
de Imol. *in Clemen. prima.* § *primo. colum.* 3. *de supplen.*
negli. prala. Gig. *in tracta. pensio quæstio prima. num.* 2. *q.*
25. *num.* 4. Paul. de Roma *in tracta. pensio. q.* 8. *&* Gig.
quæst. 52. Item † quia pensio assignatur pensionario, 10
vt commodius sustentari valeat; & sic videtur assi-
gnari in causam alimentorum, vt per Gig. *in tracta. de*
pensio. quæstion. 51. *numero* 12. *per Roma cons.* 388. *incip.*
in casu propositi themain Et ille, qui habet legatū pro ali-
mentis, taliter ius habet in eo, † ꝙ decedēs transmit-
tit ius exigendi præterita alimenta non soluta ad suos 11
hæredes. *l. vti frui. §. fin. ff. si vsufru. pet. l. fructus. in fi.*
cum l. seq. ff de rei vendica. l. qui vsufructum §. fin. & l. quæ-
situm. l. defuncta. ff. de vsufru faciunt adducta per Alexan.
cons. 4. *in fin. incip. perspectis his. tertio vol. per Gig. in suo*
tracta. pensio. q. 52. Accedit ad prædicta, quod in ista
opinione inclināt domini de Rota, sicut post meum
in vrbem reditum, inueni conclusum in vna Turri-
tana pensionis. 31. Ianuarii 1567. coram R P. de Gra-
tis Rotæ Auditore & Domino meo, in hęc verba cō-
clusionis, videlicet, stricte ad dubium, seclusis consti-
tutionibus, & bullis Pauli iii. & Iulii iij. ac etiā vsu Ca-
meræ, fuit conclusum † quod pensiones decursæ, & 12
non solutæ, non computentur inter spolia, sed magis
transeant ad hæredes, quia pensio non est beneficiū
ecclesiasticum, sed consistit in mera temporalitate, c.
quamuis, vbi doctor. *de praben.* 6. *Fel c. ad audientiam.*
s. prima colu. de rescrip. & c. vt in d. conclusione.

Sed in contrarium vidi breue Pauli iii. sub datum
Romæ apud sanctum Petrum Die. 3. Martii. 1544.
Anno decimo. cuiꝰ tenor sequit videlicet Venerabili
fratri Hieronymo Episcopo Castiē. Prælato domesti
co, & dilecto filio Tyberio Palello physico nostris.

Venerabilis frater & dilecte fili salutem. &c. Cum
sicut accepimus venerabilis frater Saluator Allepu-
rius Archiepiscopus Turritan. bonæ me Francisci o-
lim Archiepiscopi Turritan. & Episcopi Aretin. in
summa octingentorum ducat. auri de Camera, ratio-
ne annuæ pensionis eidem Fracisco Archiepiscopo,
& Episcopo super fructibus mensæ Archiepiscopa-
lis Turritan. Apostolica auctoritate reseruatæ, debi-
tor remanserit, & dicta summa octingentorum du-
catis, tanquam eiusdem Francisci Archiepiscopi, &
Episcopi spolia, ad cameram nostram apostolicam
deuoluta sit, & ad ipsam cameram pertineat. Nos sin-
gularibus meritis, antiquis, & recentibus seruitiis
erga nos vestris attentis, summam octigentorum
ducatorum prædictam, vobis æquis portioni-
bus

bus inter vos diuidẽdam, auctoritate apostolica gratiose donam^r, & liberaliter elargimur per præsentes: mandantes dilecto filio curiæ causarum cameræ apostolicæ generali auditori, vt summam prædictam vobis, per ipsum Saluatorem Archiepiscopum, iuxta tenorem præsentium tradi, & consignari faciat, eum per censuras ecclesiasticas, & alia opportuna iuris remedia, appellatione postposita ad id cogendo, & compellendo inuocato etiam si fuerit auxilio brachij sæcularis, non obstant. constitutionibus & ordinationibus apostolicis contrariis quibuscunque: seu si eidem Saluatori Archiepiscopo ab apostolica sit sede indultum quod interdici suspendi, vel excommunicari non possit, per literas apostolicas non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Datum Romæ apud Sãctum Petrum &c. die iij. Martij. 1544. Anno decimo.

Per quod breue videtur declarari pensiones, & pensionum terminos esse spolia, ac venire appellatione spoliorum, & illas, vel illos, vti spolia per collectorem colligi, tanquam ad Cameram Apostolicam spectantia. Vnde tenore talis declarationis, seu breuis attento, & attento, quod Decisin Rotæ est facta, dicto breui, & vsu cameræ seclusis, & attento, quod Pius quartus in breui Matheo Minali Thesaurario declarat fructus redditus, & prouentus ecclesiarum spolia, & illos, vti spolia colligi & non solum fructus, sed & omnia, quæ ex fructibus empta, reædificata, referta, restaurata, seu, quę ex fructibus quomodolibet prouenerint, attento etiam, quod pensio est de fructibus ecclesiæ, quia pensio est portio &c. per Gig. Cacialup. & Paul. de Roma *in eorum tractatibus in principio*. nec non attento quod pensio, quam tibi soluo de fructibus mei beneficij, ita videtur esse fructus ecclesiæ, vti sunt fructus, qui mihi remanẽt ea soluta attento insuper ꝙ pẽsio regulariter reseruatur, & reseruari solet clerico non laico: quia in supplica. reseruationis pensionis factæ scholari poni solet clausula, si & postquam clericali caractere fuerit insignitus: præterea attento quod pensio aliquando datur in titulum beneficij, & considerato, quod pensio non confertur nisi à Papa, vel ab ordinario in casibus ei permissis, non ab aliis personis, *per d. Doctor. d. locis*. atque item attento, quod pensio non exigitur à pensionario regulariter, nisi bullis expeditis, aut saltim supplicatione cum obligatione in forma Cameræ Apostolicæ, vt per Hieronymum Paul. in practica Cancellariæ, vbi dicit quod aliter exigens incidit in excommunicationem, & tenetur ad restitutionem: videtur (inquam) his attentis quod pensio sit ius ecclesiasticum non autem quicquam mere temporale. Et attento, quod adducta per Gig. & alios, vt supra non præseferunt casum successionis, vel quod in fructib. pensionum succedatur per hæredes, nisi à simili, similitudinario, vel illatiuo modo, sine casu canonis, vel legis expresso faciendas illationem: pensio est quid mere prophanum nihil ecclesiastici vel spiritualis in se habens, ergo in ea, vel eius terminis non solutis per hæredes succeditur &c. Et attento quod iura adducta per eos loquuntur in pensionibus ac vsufructib. meri prophani, non ecclesiasticis inter quæ, vti diuersa, non bene infertur, & attento etiam quod Pius quartus in bulla sua super residentia prælati edita septimo kalendas Decemb. 1564. decreuit, quod non residentes non gaudeant priuilegio testandi de fructibus, ac de pẽsionibus, per quod infertur, quod de pensionibus non disponitur sine obtenta licentia, istis dico attentis putarẽ quod si quis inclinaret, quod pensiones, & pensionum termini comprehendãtur inter spolia, & quod tam in pensionib. exactis quam in acquisitis ex pensionibus Camera Apostolica succederet, & succedere haberet, vt in spoliis forsan quod inclinatio posset esse non sine aliquo fundamento, veruntamen communis vsus, & stylus curiæ est (vt dico) in contrarium, à quo non est recedendum, sed post hæc scripta vidi bullam Sanctissimi D. N. Pij Papæ quinti, per quam declarauit, quod bona relicta per beneficiatum xxx. ducati auri de camera valorem annuum in beneficiis, aut pensionem similis valoris non habentem, non comprehendantur, nec appellatione spoliorum venire possint, per quod aperto ore (vti mihi videtur) est declaratum pensionum fructus facere spolia, iuxta quam bullam regulabitur quicquid per me in toto hoc labore in qualibet parte fuit dictum de pensionum fructibus, ac de quæsitis ex pensionibus, vt per eandem bullam, quæ est in calce descripta edita anno 1567. iij. kal. Septem. incipit. Romani &c.

In acquisitis vero de fructibus beneficiorum, vel ecclesiæ: vt ad aliud caput distinctionis veniamus, parimodo videtur. quod non possit disponi pro libito voluntatis in vita seu inter viuos quia stante, quod clericus, vel Prælatus non facit fructus ecclesiæ suos, qui supersunt, deductis expensis, vt per Archid. *in capitulo statutum de rescript. libro vi.* vt refert Dominicus à Sancto Geminiano. *in capitulo præsenti de off. ordin eodem libro vi. per text. in capitulo primo. xij. quæstion.* 3. & ita intellexit Bartol. Brixien. illum text. patet, quod res acquisitæ de bonis ecclesiæ non sunt clericorum: quia clerici debent ea quæ supersunt deductis necessariis, pauperibus erogare, alias inique agunt. Vnde empta, vel acquisita ex fructibus ecclesiæ, sunt ecclesiæ, *cap. Episcopi xij. quæstio.* 1. & cõnsequenter solus vsus competit clerico, licet Archid. eo loco fateatur, † quod clerici sunt perceptorum fructuum do- 15
mini, & habent eorum proprietatem, quantum ad fidem, & debitam dispensationem faciendam: & istam partem Archid. veram credit Gemin. *in d. loco*, quia illam optime probant iura, quæ allegantur: quia clericus non dicitur dominus, sed procurator: fac. optime text. *in cap. clericus xij. quæstio.* 1. *per totum illum tex.* & maxime in illis verbis, si autem ego pars domini sum, & funiculus hæreditatis eius, non accipio partes inter cæteras tribus, sed quasi lenita; & sacerdos viuo de decimis, & altari seruiens, altaris oblatione substentor, habens victum, & vestitum his contentus ero, & nudam crucem, nudus sequor, & per illa verba paulo ante, pars mea dominus, nihil extra dominum habere potest, quod si quippiam habuerit, puta aurum, argentum, possessiones, seu variam suppellectilem, pars eius non erit dominus, optima gloss. *in cap. quia nos. de testament. in glos. prima. ibi.* Item nota, quod de bonis ratione ecclesiæ acquisitis, testari non possunt, optimus text. *in capit. placuit xij. quæstio. 3. vbi glos. in verbo. suo.* dicit quod speciale est pro ecclesia: quod licet sacerdos aliquid suo emat nomine, de pecunia ecclesiæ, quod res illa statim facta est ecclesiæ Abb. *in capitul. primo vers. nota ibi. de pecul. cleric.* quod res empta ex fructibus, aut pecunia ecclesiæ, licet emptio sit nomine ementis, efficitur ecclesiæ, & acquisitum ecclesiæ,

debet

debet remanere ecclesiæ , nec de eo potest clericus.
disponere. Abb. *in capitul. fin. in principio. de pecul. cler.*
Lud. Roma. *consil.* 159 *incip. super eo quod.* quia vt dicit
idem Abb. *in capitul. presbyter eo. vers. Item nota.* Præla-
tus non est dominus fructuum beneficij sui: nam si
efficeretur dominus, posset acquirere sibi de red-
ditibus secundum libitum; cuius contrarium, in-
quit, hic deciditur. Subdens ibidem, quod quem-
admodum prælatus alienans rem acquisitam per ec-
clesiam, debet à gubernio amoueri, & administra-
tione priuari, ita pari modo si fraudant ecclesiam in
acquirendo, vti quia acquisita ex redditibus eccle-
siæ appropriat sibi, vel alteri, est consilium Bal. *in*
cons. 298. *cum cons. seq. primo vol.* vbi dicit, quod vbi
duo concurrunt, quod scilicet sit administrator ec-
clesiæ, & quod emat de pecunia ecclesiæ, quocum-
que nomine emat, efficitur ecclesiæ. Vbi subdit, cō-
clude ergo quattuor casus, nam, aut quis administrat
negocia ecclesiæ tantum, & acquirit ecclesiæ, aut ge-
rit negotia propria tantum , & acquirit sibi, aut si-
mul, & semel gerit negocia sua; & ecclesiæ , & ac-
quirit communiter , aut seorsum negociatur quan-
doque sibi & ecclesiæ: & tunc, si constat, quod ipsa
pecunia sit ecclesiæ, in dubio pro ipsa ecclesia nego-
ciati præsumitur: quia realiter negocium pertinet ad
ecclesiam propter precium. Sed si hoc non constat,
acquirit sibi, quia licite potuit negociari. Sed si ne-
gociator sit clericus , ego hodie aliter puto, per ea
quæ dico sup. *in 2. consil. & paulo post idem* Bald. *dict.*
cons. 299. *in additio* vbi dicit in emptis de pecunia: vel
re ecclesiæ quod ecclesiæ acquiritur aliquando di-
rectum dominium si prælatus se nominat in contra-
ctu, si vero nominet amicum, aut consanguineum, v-
tilem rei vendicationem, & est in electione ecclesiæ,
vtrum velit rem vel pretium: & si ecclesiæ contra-
ctus non placet, potest repudiare rem, & pecuniam
suam repetere, & alias, vt ibi per eundem Bald. Item
Abb. *in cap. inquirendum. eo optima glo. in cap. res eccle-*
siæ. 12. quæstio. 1. quod si clericus emit equum de red-
ditibus ecclesiæ, equus est ecclesiæ, *bona glo. in cap.*
cum in officijs, quæ multa allegat de testamen. dicit,
quod quicquid acquirit sacerdos, vel quilibet alius
clericus, intuitu ecclesiæ ad ecclesiam pertinet. idem
tenet Floren. secundum quod refert Ioan. de Imol.
cap. fina. de pec. cler. colum. antepen. vers. quia respondet,
vbi dicit, quod allegata cap. probant solum, quod si e-
mitur res de redditibus ecclesiæ, debet instrumentū
confici nomine ecclesiæ. Si tamen aliquid acquirit ex
eis, debet acquirere ecclesiæ, vt in dictis iuribus, &
dicit angel. *in summa in verb. emptio vers vtrum emptum*
quod si clericus habens pecuniam de præbenda , &
de illa emat prædium, non poterit clericus illud præ-
dium dare , etiam intuitu pietatis , licet pecuniam
præbendæ potuisset dare ; quia statim prædium sic
emptum fit ecclesiæ. Immo dicit glo. *in cap. Apostolicos*
in verb contraxisse 12. quæstio. 2. quod si clericus de pe-
cunia ecclesiæ in proprio solo ædificet, quod tunc nō
ædificium solo cedit, sed in fauorem ecclesiæ solum
ipsum cedit ædificio, *per tex. quem allegat 17 quæstio. 4.*
cap. conquest. & hoc est inquit speciale in ecclesia, quod
si res comparatur de bonis ecclesiæ, statim est facta
ecclesiæ &c. & paulo ante, eadem glo. quod acquisita
de rebus ecclesię potest ecclesia vendicare, idem glo.
in ver acquisisse c. primo. de testamen. Imo quod videtur
plus meliorationes factæ per prælatum. seu clericum
in ecclesia vel rebus ecclesiæ, sunt acquisitæ ecclesiæ
adeo , quod clericus non potest disponere in eius
morte & si ex sua industria rem ecclesiæ fecerit me-
liorem, repetere non potest, per Abb. *in cap. si quis de*
pecul. cler. vbi dicit, † quod meliorationes, siue expen- 14
sæ factæ in meliorationibus ecclesiæ de patrimonio
prælati, vel clerici; repetit ipse vel suus hæres, secus si
sint factæ ex industria, & in hærede fortius hoc pro-
cedit, si clericus specifice decreuit illas esse repeten-
das, ad not. *per eundem in cap. de multa. 4. col. vers. secudo*
fallit, de praben. Immo beneficiatus, qui in primo be-
neficio de suo patrimonio fecit expensas, non cogi-
tur dimittere illud accipiendo incompatibile, nisi si-
bi satisfiat de dictis expensis, *arg. xii quæst. ij. c. quicun-*
que, ex quo nota, quod retensio pro expensis habet lo-
cum in beneficijs. Corsetus *in repetorio in vers. beneficia-*
tus, & dicit Abb. *in cap. cum esses col.* 8. *in rept de testam.*
quod dici consueuit: quod acquisita de bonis eccle-
siæ, potest ecclesia vendicare. *xij quæst. iiij. sacerdos. &*
quæst vltima fixum arg. ea. caus. quæst. ii. Apostolicos. in fi. vbi
etiam dicit quod, *in tex in cap* i. *xij quæst.* 3. dicitur de
quolibet clerico indistincte, quod quæcunque ac-
quisierit de bonis ecclesiæ, debet conferre ecclesię, a-
lias punitur, vt ibi, nā si faceret fructus suos: nō video
quare de illis fructibus non possent clerici sibi eme-
re prædia, est tex. *in cap. relatum. de testam.* vbi dicitur:
quod acquisita per ecclesiam , debent remanere pe-
nes ipsam ecclesiam: siue clerici decedant testati, siue
ab intestato vbi idem Abb. *secundo nota.* dicit quod si
clericus de redditibus ecclesiæ emat equum , vel
prædium , hæc possunt dici acquisita per ecclesiam,
vnde sunt ecclesiæ, non clerici bona, *glo. cap. res xij.*
quæstion. prima. tex. in cap. fixum. eadem caus. quæstion. v.
immo dicit Couarruuias *in cap. primo. de testamen.*
vers. iij. ex vltimis: quod res emptæ à prælato de pe-
cunia ecclesiæ, dominio ecclesię acquiruntur à die
emptionis, etiam si proprio prælati nomine fiat em-
ptio, & hæc est communis opinio, & id colligitur o-
ptime *in aute licentiam. C. de episcopis, & clericis*: † nec 15
obstat regula in contrarium, quod emptum de pecu-
nia aliena, ementi acquiritur, non illi cuius est pecu-
nia *l. ex ea. C. de rei vendic.* quia in rebus ecclesiæ est
speciale, vt emptum de rebus ecclesiæ, dominio ac-
quiratur ecclesiæ, non ementi, *glo.* quam omnes se-
quuntur *in cap. inquirendum. de pecul. cler.* & maxime
Card. & Barba. ibi *col. prima. glo. in cap. Apostolicos* 12.
quæst. ij. Corsetus *in singul in ver. emptio. Roman. in au-*
ten. singulariter. C. ad l. Falc. col. vi. Bal. *in. l. si quis*
presbyter, C. de episcopis, & clericis, Aretinus *in l. cum*
heredes in principio. ff. de acquiren. possess glo. in l. vxor ma-
rito. ff. de donat. inter vir. & vxor. & in l. ij. ff quando ex
facto & in l. vt proprius. C. de rei vendic. vbi dicitur in re
empta ex pecunia militis, sicut in re empta ex pecu-
nia populi, aut minoris. *l. ij. quan. ex facto tut. l. iij.*
C. arbit. tutel. est & in ecclesia. glo. in l. i. C. si quis alteri
vel sibi, cuius opinionem asserit communem Rip. *in.*
l. senatus consulto, num. 16. *ff. in quibus casibus pig. vel*
hipot. contrah. vbi etiam quærit an idem sit dicendum,
quando res pecunia ecclesiæ emitur expresso nomi-
ne ecclesiæ, ab eo, qui non est prælatus ecclesiæ, nec
ecclesiæ administrationem habet: & est ex argumen-
to minoris ad ecclesiam *cap primo. cap. auditis de in in-*
teg. rest. l. orphanotrophos. C. de episcopis. & cler. & C. in
Bart. Alber. Bald. Salic. & Paul. de Castro asserunt
non esse idem: nec valere argumentum Immo rem
ex pecunia ecclesiæ, ab eo qui rerum ecclesiæ admi-
nistrationem non gerit. effici ementis, non ecclesiæ,

nec vindicari ab ecclesia posse, nisi in subsidium, sicuti in re empta pecunia minoris, idem est *in l. 3. ff. de rebus eorum. in principio. l. filiæ* & ibi Bart. *ff. de solut.* Paris. *consi. 80. lib. primo. numero.* 19. licet in pecunia militis absque vlla distinctione sit secus, quia res ex ea empta, etiam ab eo, qui res militis non administrauit, ipsius militis efficitur, idque Cin. Bart. & alii exceptis Bald. & Gulielm. de cuneo ad not. *in d. l. sicut vt*
16 *proponis. C. de rei vendic.* † vbi tenent, quod res empta ex pecunia ecclesiæ, si est empta per clericum rectorem expresse, vel tacite, scilicet per interpositā personam, potest vendicari ab ecclesia, sed si per alium est empta, habet rem obligatam pro precio, per eundem Bald *in l. 3. C si quis alteri vel sibi, & idem in l. cum ipse. C. de contrahen. emptio.* per Bald. *in cons. 299. primo volum.* & quamuis in prędictis locis Bernard. & Accusā milite ad ecclesiam faciant argumentum, id tamen argumentum ita recipiendum est, vt nimium à regulis iuris non recedamus, vt ibi per eundem Didacum Couarruuias: & hæc opinio, vt res acquisita de fructibus ecclesiæ sit ecclesiæ est adeo vera, quod ecclesia ædificata de fructibus ecclesiasticis, est subiicienda per episcopum illi ecclesiæ, de cuius fructibus est constructa. 12. *quæstio. 2. Apostolicos. & ibi gloss.* sed in hoc omne dubium si quod esset, an res emptæ de prouentibus ecclesiæ, sint ecclesiæ, & per consequens hodie Cameræ Apostolicæ in locum ecclesiæ suffectæ, vel successoris potius est penitus sublatum per breue P. j quarti Mattheo Minali, collectori generali deputato, sub Datum 30. Iulij 1560. in illis verbis: Et etiam illa, quæ ex fructibus, redditibus, & prouentibus ecclesiasticis empta, reædificata, refecta, & restaurata fuerint, seu alias ex eisdem fructibus redditibus, & prouentibus quomodolibet prouenerunt &c. & quod dicitur res empta de pecunia ecclesiæ est in ecclesia, id non intelligitur, si pecunia ecclesiæ sit alicui mutuata, & de illa quis prædium emit, quia taliter emens, sibi non ecclesię emit, quia secus est, si emit de pecunia ecclesiæ non mutuata, per Bald. *in l. etiam. C. de fideicom.* quia si Cardinalis mutuat pecuniam nepoti ad emendum possessiones, emens ex tali pecunia sibi acquirit. Bald. *in cap ecclesia. vt lit. penden.* refert Ioan. Bertachin. *in tractat. de episcopis 4 parte 44. quæro, quod dicit*: nisi constet de fraude. *l. fraus. de leg.* facit pro hoc, quod dicit Bald. *in cons. 298. volum primo.* vbi dicit, quod si prælatus pecuniam mutuat consanguineo, quod res empta ex tali pecunia non est ecclesiæ, quia dominium pecuniæ transiuit in accipientem mutuū: vnde pecunia non erit ecclesiæ, sed sibi debita actione personali, & quia pretium non erat ecclesiæ, ideo nō acquiritur ecclesiæ, quia sic ecclesia haberet rem, & pretium, imo prælatus potest sibi ipsi mutuare pecuniam, & se dominum pecuniæ facere, vt ibi per eum, pulchre Bald. *dict. cap. ecclesia.* quod naturę mutui est, quod proprietas pecuniæ acquiritur ipsi debitori, *l. 2. §. appellata. ff. si cer. pet.* & contrahitur obligatio non ad eosdem nummos in specie, sed in genere: igitur dictæ res sunt emptæ pecunia debitoris, non ecclesiæ, nec etiam eidem ecclesiæ hypothecatæ, ideo non sunt ecclesiæ, quia nullibi cauetur quod contractu mutui pupillus aut ciuitas habeat tacitam hypothecam, ergo nec ecclesia, quia iste tres personæ æquiparantur *l. fi. C. de sac. san. eccles.* sequitur ergo quod ecclesia habet solum certi conditionem ex mutuo, & quod nepos Cardinalis prædictus potest pro libito has res alienare: porro sicut tutor pupilli ita prælatus ecclesiæ pecuniam mutuat. vbi etiam Bald. dicit quod si quis de pecunia ecclesiæ facit mercantiā nomine proprio, quod commodum est suum, non ecclesiæ, subdens idem Bald. quod si prælatus istam pecuniam donauit nepoti, sicut de consuetudine generali faciunt prēlati, dicit inquit Frater Io. *in sum. confes.* si ponis donationē valere, quia est moderata, dominium rerum ex tali pecunia emptarum, acquiritur ipsi nepoti, quia si ecclesia abundat, & quotidie etiā extraneis largitur, poterit etiam & suis, vnde sequitur quod id, quod ex pecunia possibiliter donata emitur, potest alteri libere vendere. subdens pariter, quod si non apparet, an fuerit mutuata, vel donata si est magnæ quantitatis præsumitur mutuata, si paruæ aut mediocris ex affectione personarum præsumitur donum. *l. verum. ff. de don. inter vir. & vxor. glo. cum quid ff. si cer. pet.* Bald. *ibidem.* pro quo vide Abb. *in cap. & si quæstiones. de simo.* quando præsumatur donatio, mutuum, aut depositum, quod debet attendi ad circunstantias, qualitatem dantis, & recipientis, quantitatem rei, tempus, quia si sit dictum alicui, tolle hāc pecuniam, ex coniecturis potest aliquando donatio, aliquando mutuum, aliquando depositum præsumi, cessantibus illis in dubio debet præsumi mutuum, vel depositum: quia nemo præsumitur iactare suum, vt ibi per eum: & solet in Romana Curia; cuius stilus attendi debet, quia fundatur in iure, per Specul. *in tit. de rescrip. præsentatione. §. ratione formæ. Fel. in cap. ex parte. de rescrip.* in licentia testandi, quæ expeditur per viam sacræ pœnitētiariæ, ponit clausula quod de immobilibus ex fructibus ecclesiæ acquisitis, & acquirendis parce vtendo, p clericum possit in remunerationem seruitiorum, & funeris impensas disponi: pro quo non esset necesse obtinere disponendi licētiam, si taliter acqsita essent effecta clericorū, non ecclesię.

†Per quæ videtur constare, quod acquisita de redditibus, & fructibus ecclesiæ sunt ipsius ecclesiæ, & ipsius ecclesię effecta, & sunt ad libitum clericorum, vel prælatorum, vt de illis prout sibi placet canonice disponant, & dispensant, quoad canonicam dispensationem, quia dicit Innocen. *in capit. cum super. de caus. posses. & propriet.* † quod quæcunque homines ecclesiis offerunt, oblata Deo dicuntur 12. *quæstio. 2. nulli.* & secundum aliam opinionem dicit, quod ecclesia, id est fidelium congregatio, habet huiusmodi rerum possessionem, & proprietatem. Vnde per eūdem Innocent. si inueniātur aliquando hæc bona Deo oblata, esse Episcoporum, vel prælatorum, vel capellanorū, debet intelligi, † quod sunt eorum, quoad gubernationem, dicuntur etiam esse illa pauperum quoad sustentationem: quia de eis sustentari habent pauperes. vt 16. *quæstio. 1 cap. quoniam.* subdens idem Innocent. † quod hæc bona propter vtilitatem communem, diuisa sunt in ecclesiis diuersorum locorum, † auctoritate pontificum, & episcopis, & aliis prælatis concessa extitit administratio eorum. 12. *quæstio. 1. videntes, & cap. præcipimus.* sequitur Abb. *d. cap. cum esses colum.* 13. vbi dicit, quod illa opinio est præstantior, quod dominium rerum ecclesiæ est penes Deū, pro quo inquit est optimus text. *in cap. cum ex eod. de electio. lib. 6. ibi de Christi patrimonio sublimatis.* Item, quia homines offerentes ecclesiæ, habēt respectum ad Deū, &c. & de huiusmodi acquisitis idem dicendum puto, quod dicimus supra de rebus ecclesiæ, & ista procedūt in acquisitis ex fructib. beneficiorū, in q bus clerici, vel plati habēt limitatā potestatē qa secus est acqui-

(Right margin numbers: 17, 18, 19, 20, 21)

quiſitis ex fructibus penſionum, vel diſtributionum
quotidianarum, quæ acquiruntur etiam per domi-
nium clericis, & in quibus diximus ſupra clericos ha-
bere omnimodam, & ad libitum ſuæ voluntatis po-
teſtatem, ac poſſe diſponere de illis veluti ruſticus
poteſt de lucro diurni operis, vel laboris, pro hoc
22 facit, † quia Sixtus Papa quartus, & Alexander Papa
ſextus vt in bulla dicti Alexandri ſub Datum Romę.
1494. pridie Nonis Octobris. ſui pontificatus anno
tertio. per ſuam, quam edidit conſtitutionem deter-
minauit, quod curiales, & perſonæ degentes in vrbe
& ab vrbe ad x. miliaria, poſſent diſponere pro libito
in vita ipſorum, & mortis articulo, & etiam ab inte-
ſtato relinquere de palatiis, ædificiis, ac bonis im-
mobilibus quibuſcunque cenſibus, bonis emphy-
teoticis, & aliis quibuſcunque iurib. de officiorum;
ac beneficiorum eccleſiaſticorum fructibus acquiſi-
tis, & acquirendis, dummodo non pertineant ad ec-
cleſiam alia via, quam ex fructibus, & quam, vt ex fru-
ctibus acquiſita: quam conſtitutionem confirmat,
& innouat Iulius Papa ſec. anno. 1507. 13. Kalend. Ia-
nuarij. anno quinto: propter quod dico, quod ſi de
acquiſitis ex fructibus, conceditur curialibus per
ſpecialem conceſſionem, & gratiam poſſe diſpone-
re, quod regula videtur eſſe in contrarium, quod ſint
de iure diſponi prohibita, quia limitatio, & exceptio
firmat regulam in contrarium, quia limitatio præ-
ſupponit regulam.

Idem firmat Pius quartus in fauorem curialium,
& incolarum vrbis, per ſuam conſtitutionem, quę in-
cipit bulla confirmationis. Nonis Februarii. 1560.
anno ſecundo. Et quamuis clericus poſſit de aliqui-
23 bus diſponere ad libitum, † hoc tamen non poteſt in
multis caſibus, in quibus tenetur, & eſt obligatus ec-
cleſiæ: puta ſi dolo, vel culpa eccleſiam læſit, intelli-
gendo tamen vt per Innocent. *in cap. cum in officijs. de*
24 *teſtament. de culpa non leui* † quamuis ipſum teneri et-
iam de culpa leui ſit *text. apertus in l. quicquid C. arbit.*
tutel. fac. text. in l. ſi res ff. de administrat. tutor. & gloſſ. in
capit. ea qua de offi. ordinat. tamen eadem gloſſ. dicit
quod non tenetur de negligentia: niſi craſſa, id eſt la-
ta, quæ tamen negligentia eſt culpa: vnde videtur,
quod teneatur de leui culpa, ſi deliquit ſcienter, & ſo-
lum de non leui, ſi ignoranter, ſiue ex negligentia.
Item videtur non poſſe diſponere, ſi de bonis eccle-
ſiæ alicui fecit gratiam, per Innocent. dicto loco, *vbi*
allegat. l. oſtendimus ff. de fideiuſſor. tutor. & C. eod. l. 2 & vl-
tima, Tertio ſi paſſus eſt rem eccleſiæ propter negli-
gentiam ſuam præſcribi, ſecundum Abb. *in capit. ex*
præſentium de pignor. per text. quem allegat in capit. placuit
el. 2. 16. q. 3. Quarto ſi fructus, & redditus eccleſ. con-
uertit in vſus inhoneſtos *quaſt. 4. cap primo.* Quinto
in caſibus, in quibus dicitur, quod clericus tenetur
ad reſtitutionem, in iſtis enim caſibus primo tenetur
ad ſatisfaciẽdum eccleſiæ, antequam aliud diſponat,
quoniam prius ſunt ſoluenda debita, quam beneficia
ſunt pręſtãda, ſicuti magis tenetur homo ſoluere cre-
ditori cæteris paribus, quam amicis bene facere: ſed
eſt aduertendum, q ſi fructus diſtributionum quoti-
dianarum, & huiuſmodi ſunt clerici quo ad domi-
nium, & quoad omnimodam diſpoſitionem in vita,
& in morte, eſt quoque neceſſario dicendum, quod
quæcunque quæ de talibus acquirunt clerici, quod
omnino pari modo faciant ſua, ac de eis pro libito, vt
de ſuis bonis propriis poſſint diſponere argum. eo-
rum quæ dicta ſunt ſupra à contrario ſenſu, quod vt

acquiſita de eccleſiæ fructibus, quæ non ſunt cleri-
corum, efficiuntur eccleſiæ; non clericorum, ita ac-
quiſita de fructibus: qui ſunt proprij clericorum, nõ
eccleſiæ, efficiantur clericorum, & ſint ad eorum li-
berum arbitrium, & diſpoſitionem &c. acquiſita ve-
ro de penſionibus, & penſionum fructibus, per Bul-
lam Sanctiſſimi Pii quinti, videntur non acquiſita
clericis penſionariis ſed nomine appellatione ſpo-
liorum vt per eandem bullam editam anno 1567. 3.
Kalendas Septembris *quæ incip. Pius &c. Romani Ponti-*
ficis &c.

Omitto dicere de rebus patrimonialibus, & aliis
aliunde, quam ab eccleſia licite tamen acquiſitis, de
quibus clericus poteſt pro ſuo libito diſponere *capit.*
primo cap. quia nos cap. relatum el. 2. §. cæterum & per Ab.
in cap. cum in officijs de teſt. 12. quaſt. 5. cap. primo & cap. Epi-
ſcopus & quaſi per totum, & per Bald. *conſ. 80. volum. 5. in-*
cip. ad euidentiam, & conſ. 313. volum. 2. Cepol. *conſil. ſi in-*
cip. In Chriſti nomine. licet videatur contra, *per text. in*
cap. clericus 12. quaſt. 1. † vbi videtur prohibitum cleri- 25
co habere propria, & bona particularia ſed id eſt ſe-
cundum iura antiqua: ſed ſi clericus vel Pręlatus non
habet filios vel conſanguineos, videtur quod omni-
no teneatur eccleſiam inſtituere, & quod eccleſię ex-
traneum præferre non poſſit *ca. epiſcopus qui 12. quaſt. 2.*
ibi, alium quam eccleſiam non relinquat hæredem:
ſed dic quod ille text. loquitur de conſilio, non de
præcepto, *vt glo. ibidem* vnde poteſt libere diſponere,
& iſta eſt communis opinio, Barba *in tract. de præſtan.*
Card. 3. q. baſilica prima partis verſ. nunc nemo Iul. Clar. 3.
lib. 3. §. teſtamentum verſ. circa bona.

Deuenio ad aliud caput principalis diſtinctionis:
& videtur, quod in teſtamento, vel alia vltima volun-
tate clericus, ſiue prælatus non habeat liberam au-
ctoritatem in fructibus eccleſiæ, vel rebus alias ec-
cleſiæ acquiſitis, vel illius contemplatione compara-
tis *cap. fixum 12. q. 5 cap. cum in officijs. cap. ad hæc de teſtam.*
per Innoc. *in cap. cum in officijs. ne teſtam.* immo ſecun-
dum eum, nec etiam in rebus emptis de redditibus
eccleſiæ, quem refert, & ſequitur *ibidem* Card. Zabar.
item ibi Hoſtien. per illa verba, idem dicendum eſt de
rebus: quas emerunt de redditib. ſuæ eccleſiæ, quod
de ipſis non poſſet teſtari: nam, vt ſupra dictum fuit,
multæ auctoritates gloſſ. ſunt quod clerici in huiuſ-
modi comparantur, & comparari debent vſuariis, a-
liquæ vero vſufructuariis, *& gloſ. in cap. duo ſunt 12. q. 1.*
dicit quod clerici ſunt domini fructuum collectorũ,
& licet habeant in illis proprietatem, tamen illos nõ
poſſunt in morte alicui largiri ratione teſtamenti, li-
cet aliquid poſſint facere intuitu eleemoſynæ *ca. quia*
not. capit. ad hæc de teſtam. ſicut dicitur dominus rerum,
hæres per fidecommiſſum reſtituere obligatus: qui
tamen nihil alienare poteſt *l. deductum. §. vltimo. ff. ad*
trebel. & l. quidem in § ſi quis, eſt text. in cap. primo de teſta.
in fin. ibi. quicquid vero eccleſiæ ante ipſius conſecra-
tionem fuiſſe cognoueris, vel prędictum Epiſcopum
in Epiſcopatus ordine acquiſiſſe, eiuſdem eccleſiæ
domino conſeruetur. Vbi gloſ. *in verb. acquiſiſſe text in*
dict. capit. cum in officijs in fine, ibi ſiue inteſtati deceſſe-
runt, ſiue aliis conferre voluerint &c. Vbi neque per
viam teſtamenti; nec alio modo poſſunt clerici de ac-
quiſitis intuitu eccleſiæ diſponere. *text. in capit. ad hæc*
ibidem, de mobilibus per eccleſiam adeptis non poſ-
ſunt clerici de iure teſtari, poſſunt tamen aliqua, e-
leemoſynæ intuitu, non ratione teſtamenti erogare,
text. in cap. quia ibi. de his tamen, quæ conſideratione

tur communiter Doctor. *vt per Socin. cons. 91. lib. tertio. Corne. cons.* 88. dicit hanc esse communem opinionem *lib. 2. & cons. 314. & cons. 288. lib. iiij.* bene verum est, quod si probetur, quod clericus habebat patrimonium, vel officium, vel exercitium aliquod, vel aliquid aliud ex quo potuerit illa acquirere, præsumitur acquisiuisse secundum quod magis verisimile est, & in hoc concordant communiter omnes. per Corne. *cons. 83. lib. ij.* & ideo hoc casu esset bonum habere iudicem fauorabilem; sed hoc non videtur ita indistincte tenendum, quia id dicendum videtur tantum de fructibus, & acquisitis de beneficio administrationem habente, non alio quia *glo. in cap. præsenti. de offi. ordin. in 6.* & Hostien. *in cap. fina. de pecul. cler.* distinguũt; quod videlicet aliud sit in clerico habente administrationem, & aliud in non habente, & simpliciter, ac personaliter beneficiato: quia habens administrationem quam diu viuit, & sanus est comparatur vsufructuario, vnde donare potest, sed moderate, *not. in cap. cæterum de donat.* & habet plus etiam quam habeat vsufructuarius, quia qualitatem terræ mutare potest, puta de aratoria, vineam facere, nec tenetur satisdare datis fideiussoribus, vti tenetur vsufructuarius, vt not. *in cap. fina. de pignor.* & ex quo incipit infirmari comparatur vsuario, licet hoc plus habeat, quod potest eleemosynam facere: si vero non habet clericus administrationem, sed est simpliciter, & personaliter tantum beneficiatus, quantũ ad fructus suos faciendos omnino videtur comparari vsufructuario, vnde & quamuis infirmus sit, semper facit fructus suos vsque ad diem obitus sui, & de ipsis testari potest, *argu. cap. requisisti. § illud de testam.* & hoc seruat (inquit) consuetudo, quæ quasi vbiq; obtinet generalis: subdens Hostien. quod etiam canonici fructus perceptos de præbend. suos faciunt, & inde testantur: in quib. tamen si decedat clericus sine testamento, æquum est, quod ei ecclesia succedat. Vbi posita quæstione: quinam fructus ecclesiæ sint, de quibus clericus testari non possit, post multa concludit, quod clericus separatos tantum, & reconditos fructus facit suos, quia præter istos alij omnes pertinent ad ecclesiam, sic enim est in vsufructuario: cui talem clericum duximus comparãdum, id quod inquit procedit nisi aliud sit de speciali statuto, vel
34 consuetudine, † quæ debet attendi, nisi per eam nimis grauetur ecclesia, si de ea appareat: hanc distinctionem videtur approbare Ioan. Andre. qui nihil contradicendo ibi pertrãsit, & eam sequitur Rot. *decis. 855. in antiquis incip. cum Camera Apostolica ibi:* quia talis beneficiatus non habens administrationem omnes illos fructus, & prouentus perceptos in vita, adeo facit suos, quod potest de illis testari, & nisi testetur de illis, ab intestato ei succedit ecclesia: hanc opinionem Anton. & Imola *in dict. ca. fina.* dicunt esse in practica receptam Abb. *in cap. reprehensibilis de appella. in additio. numero 20. & in cap. fina. de pecul. cler. in cap. peruenit de fideiussor.* videtur attestari ita esse de cõmuni consuetudine, licet ipse aliter teneat: Sequitur Guido Papa *cons. 110.* vbi quærit, an clericus possit testari de fructibus suorum beneficiorum, & spolio, ibi: Et hæc vera sunt in simplici clerico, vel sacerdote administrationem, vel curam animarum non habente, episcopus vero, vel Abbas, vel alius habens curam animarũ testari non possunt, nisi de his, quæ ante eis obuenerunt iure consanguinitatis, *ut authen. licentiam. C. de episcopis & cler. Ita dicit in decis.* *Gratianopolitan. d. loco, & ita* esse de consuetudine communiter obseruata dicit Butrius *in cap. peruenit. de fideiussor. Corne. cons. 314. lib. iij. Imol. cap. fin. de pecul. cler. vbi etiam Calder. Imola. cap. relatum el. secundo in fin. de testa. & capit. requisisti. numero 45. in fin. & cap. quia nos.* vbi dicit quod ita communiter seruatur, & tenetur hanc esse communem opinionem idem Imola. *d. cap. peruenit de fideiussor. & Boer. cons.* 48. dicit quod illam glo. sequuntur communiter omnes scribentes.

Ista distinctio glo. & Hostien. non placet Abb. *in cap. fi. de pecul. cler. & in cap. cum esses. in repet. de testa. vers. secundo principaliter.* vbi nullam facit differentiam, an fructus, vel acquisita sint intuitu beneficij habentis administrationem, vel beneficii simplicis administrationem non habentis, quia talis distinctio non probatur iure: quia Canonicus qui est simpliciter beneficiatus, habet præbendam: vt ex illa primo necessaria victui percipiat, & quæ supersunt suis necessitatibus deductis, in communi vsu ecclesiæ expendat: nec iura in quibus (inquit) fundatur ista distinctio, maxime *in cap. requisiuisti.* probant illam, cum loquantur de Canonico, & sic de simpliciter beneficiato, per multa, quæ adducit *in d. cap. fi. de pecul. cler. & d. cap. cum esses,* vbi examinat istam quæstionem late per multa contraria: eandem reprobat idem *in d. cap. cum in officiis. de testam. & in cap. secundo. de decimis.* eandem reprobat Archid. *in cap. statutum. § assessorem de rescript. in sexto.* Innocen. *in cap. indecorum. de ætat. & qualitat.* Domin. & Franc. *in d. cap. præsenti.* Barba *in tracta. de præstan.* Cardin. *prima parte quæstion. iiij. numero 80. idem in cap. requisisti. de testa. idem in capit. fin. de pecul. cleric.* Card. Zabarel. *in d. cap. fin. circa finem,* ibi tamen tales distinctiones iure non probantur: eandem opinionem dicunt esse veriorem Imol. *d. cap. fi. & Bertran. in cons. 258. vol. ii. Ias. cons. 75 vol. iii. quos refert Didac. Couarruuias in cap. cum in officiis. de testa* & quod clericus non possit de fructibus sui beneficii testari: tenet simpliciter glo. *in cap. fi. de pecul. cler. in ver. obitus.* & hanc opinionem dicit communiter teneri Card. *ibidem. refert Bolognin. in additio ad cons. Io. de Anan.* 87. Nicol. de vbald *de success. ab intesta. vltima particula post num. 19. versi. non obstant.* quod in quibuscunque redditibus beneficiorum, clerici in morte æquiparantur vsuario potius quam vsufructuario, & quod hæc videtur magis communis sententia doctorum. Et Ias. *d. cons. 75.* quod est magis communis opinio, quod clericus habet administrationem, siue non, indistincte prohibetur testari, siue illi succedat ecclesia, vel successor. Et dicit Gemin. *in cap. præsenti. de off. ordin. lib. 6. quod Archid. in cap. statutum de rescrip. eo lib.* tenet quod clerici non faciunt fructus suos qui supersint deductis expensis, *per tex. in cap. primo 12. quæst. 6.3.* ita intellexit Bartol. Brixien. illum canonem, & sic patet, quod res acquisitæ de bonis ecclesiæ non sunt clericorum, quia clerici debent, ea quæ supersunt deductis necessariis, in pauperes erogare, alias inique agunt, & quod acquisita sint in prouisione ecclesiæ, patet *per tex. xii. quæst. i episcopi.* & consequenter de acquisitis solus vsus competit eis, licet fateatur quod clerici sint domini fructuum perceptorum: & habẽt eorum proprietatem, quantum ad fidem, & debitam dispensationem, sibi, & suis faciendam, id quod verum credit Gem. quia clerici non dicuntur domini, sed procuratores, pro quo est optimus text. *xii. quæstio. i. cap. clericus.*

cus, tenet glo. in cap. quia nos: de testa. & dicit, quod clericus non habens administrationem, sed simpliciter, & personaliter beneficiatus, in vita, & in morte cōparatur vsufructuario, quantum ad faciendum fructus suos, & de ipsis perceptis testari potest, & ei ecclesia succedit quantum ad hos ab intestato, secun-
35 dum glo. *d. cap. praesenti. de off. ordin. in vi.* † glossam (inquit idem Gem.) quidam sic intelliguut, quod quilibet, habens beneficium simplex testari possit quod dicunt falsum esse, & contra text. in cap. relatum, qui loquitur in canonico, & consequenter in habente simplex beneficium, qui tamen, vt ibi patet, testari non potest, sed hoc (inquit idem) & ego fateor, sed glo. recte intellecta est verissima, & id non dixit: Sed dicit: ad hoc, quod beneficiatus possi testari, tria requiruntur: primo quod non habeat administrationem: secundo quod beneficium, quod habet sit simplex: tertio quod illud, quod obuenit, obueniat sibi personaliter tantum, & consequenter, quod fructus, quos ex beneficio, vel occasione beneficij percipit, sint ei concessi ratione stipendij personalis tantum, quibus tribus concurrentibus poterit testari. Et ex his infertur, Primo, quod canonicus habens praebendam distinctam in ecclesia, de fructibus eius testari non potest, cum habeat administrationem, id, quod voluit expresse Innocen. *in cap. nouum genus. de decim. & est casus in d. cap. relatum.* Secundo quod canonicus testari potest de quotidianis distributionibus: quia dantur propter stipendium personale, & pro diurno labore *vt in cap. primo. de cler. non resid. lib. sexto.* vnde de hoc testari potest: sicut mercenarius, & rusticus de lucro operis diurni, & ita intelligi poterit ista glo. quia talis quoad istas distributiones, est beneficiatus simpliciter, & personaliter: quia dantur pro stipendio personali tantum: nec habet rerum administrationem. Vnde tales distributiones soluuntur per capitulum singul.s, & hanc partem videtur tenere Abb. dicens, quod ea, quae recipit clericus intuitu seruitij personalis tantū, trausmittit ad successores. Et tertio quod si praebendae non sunt distinctae in ecclesia, quia omnia veniūt in communi. & postea distribuuntur singulariter tātum pro quolibet, quod etiam de istis possit de iure testari. Et quarto quod habens capellanias in ecclesia ad nutum amouibiles, quae non dantur in titulum, sed datur certum stipendium in anno in pecunia, de tali stipendio testari p.ssunt *cap. quia nos. cap. relatum. de testam.* quia datur eis intuitu personae pro suo labore: & sic alio modo intelligi potest dicta glo. quia tales sunt simpliciter, & personaliter beneficiati, absque alia administratione. Et quinto infertur, quod sacerdotes, qui sunt in consortijs ciuitatum, sicut Bononiae: vbi habentes beneficium in ciuitate, ponuntur in quibusdam consortiis, & vniuersitatibus, & conueniunt in certis ecclesiis ad certam missam celebrandam, habentes possessiones illi consortio deputatas, de quarum fructibus datur tantum venienti ad illam missam, de talibus possunt testari, quia dantur ratione seruitii personalis, & non principaliter intuitu ecclesiae, vt per eundem Gemin. *in dicto capite praesenti*: & diximus nos supra per totam praesentem quaestionem, vbi dicimus, quod distributiones quotidianae acquiruntur recipienti, etiam quoad dominium, & recipiens taliter acquirit, quod eas facit suas, qualiter vsufructuarius qui fructus perceptos donat, ac ad haeredes, tam per viam testamenti; quam ab intestato transmittit, merito etiam poterit dici idem de istis distributionibus, quod illas perceptas, & lucratas licet non perceptas, ac ex illis acquisita; ad haeredes transmittere possit ex testamento: sed vt dico per breue Pauli iiii. Episcopo Torcellano Thesaurario octaua Februarii. 1556. & Pii. iiii. Matthaeo Minali die 30. Iulii. 1560. bona quaecunque ex beneficiis, administrationem habentibus peruenta, & ex simplicibus beneficiis non disposita ad facultatem testandi ex priuilegio apostolico, vel consuetudine in loco vigente habere, colliguntur, & colligi mandantur, vt spolia: & est eiusdem Pii Quarti constitutio anno. 1560. 26. Maii. quod testamenta, & donationes, seu alienae dispositiones per personas ecclesiasticas, etiam in fauorem piorum locorum factae, non valeant.

† Et ex his cum aliis supra adductis videtur quo- 1
modo clericus, siue praelatus potest, vel non potest de fructibus suae ecclesiae testari, aut alia voluntate disponere, & quod possit omnino de illis, quę sibi datur ratione seruitii, ac eius opere personali ac de illis, quę ex redditibus ecclesiae sibi obueniunt pro suo, & suorum victu quam partem facit suam taliter, quod potest disponere libere secundum Didac. Couarruuias *in saepe d. c. cum in officijs. de testa.* sed intelligit Abb. quod possit disponere de illa parte pro libito, vtendo tamen & fruendo, & si vtatur, vel fruatur: quia si non vtatur, & fruatur, videtur secus, per d. Abb. *in cap. reprehensibilis col. 3. num. 18. de appella.* per eundem *in cap. cum esses. 2. lectura. 9. col. vers. ad adducta. ibi. ad cap. Vnicum* &c. per Ioann. And. *in cap. peruenit. de fideiussor.* ibi redditus beneficiorum scilicet, & praebendarum, quos suos faciunt, de aliis enim non fieret solutio, cum nec illos obligare potuisset &c. pro qua etiam materia vide Bal. *in authen. licentiam. C. de episcopis. & cler. in fi.* vbi ponit quaestionem, † si rector 2
ecclesiae percepit fructus, & potuit consumere plusquam consumpsit, donec viuit, an potest disponere illos fructus ad pias causas, & nunquid moriens possit relinquere de eis in testamento pauperibus, vel in subsidium terrae sanctae, dicunt Canonistae quod non, quia viuens aequiparatur vsufructuario, & ideo habet liberam administrationem fructuum: sed in morte assimilatur vsuario, † qui suum facit, 3
quantum consumit non vltra: & ideo de talibus non potest testari, secundum Canonistas, qui (inquit) bene dicunt: † quia in administrationibus, 4
quales sunt clerici in rebus ecclesiae, potentius est ius in vita, quam in morte quia, quod clericus aliqua donare possit, non legare, † est ratio secun- 5
dum Abb. *in cap. ad hac. de testam.* quia testamentum morte confirmatur. *cap. cum morte. de celebr. miss.* & consequenter affectus confertur in tempus, quo clericus non est futurus praelatus, ideo non potest de aliquo disponere in testamento, ex facultatibus ecclesiae: quando autem vult disponere, dum viuit, modo faciat secundum canones, non prohibetur: quia hoc facit, tanquā administrator ecclesiae: pro quo vide infra quaestionem an clericus de fructibus &c. Et quod dictum fuit de distributionibus, illud idem potest dici de pensionibus, vel de acquisitis de pecuniis pensionum, † vt pensionarius possit 6
proprio testamento disponere, de redditibus ex pēsione ecclesiastica perceptis, ac de pensionum terminis maturatis decursis, licet non exactis: ac etiam ab intestato ad legitimos haeredes, vel successores transmitte-

mittere per Gig. in quæſtione 52. ſuo tracta. de penſio. Couarrunias in cap. cum in officijs de teſtam. verſ. octauo poteſt in fin. Faciunt adducta per eundem in cap primo. §. cæterum. eod. tit. ſed vide quæ adduxit contra ſupra ſuo loco hac ead. quæſt.

7 †Item venit dicendum de acquiſitis per clericum, vel prælatum ex propria induſtria, aut labore, etiam ſi præsbyter, vel prælatus ea bona fuerit conſequutus ratione ordinis ſacri, nullo tamen prætextu beneficii, vt bonorum eccleſiæ, nempe pro celebrandis miſſarum ſolemnibus, aut ex ſtipendio alicuius prælati, vel alicuius principis, cui præſbyter vti capellanus ſeruierit: Idem etiam, ſi ſeruierit, vti cantor, magiſter domus, vel à ſecretis ſeruiens ſcribendo, vel lector, diſcipulorum magiſter & huiuſmodi, honeſte ſeruiendo: de quibus dicimus in quæſtione, Quæ negoc. ſint permiſſa, & interdic. cler. quia de acquiſitis ex huiuſmodi, vt licite acquiſitis, libere clericus poteſt teſtari, & ſuam vltimam voluntatem condere pro libito, quia ſunt ei non ab eccleſia acquiſita, per Cyn. & Doctor. in authen. licentia C. de epiſcopis & cler. vbi Bald. dicit, ex hoc etiam apparet, quod ſimplices clerici, qui lucrantur ex propriis laboribus, & nullam habent adminiſtrationem eccleſiarum, non pertinent ad iſtam authenticam, ſed ad authenticam præſbyteros. C. eod. vbi habetur: quod clerici poſſunt libere diſponere de acquiſitis per eos eorũ induſtria, vel labore, vel alias, vt ibi, etiam donando, & teſtando, & per Hoſtienſ. Anton. Cardinal. & Imol. in capitul. quia nos. Abb. in capitul. cum in officijs, verſ. nota quod clerici, vbi dicit, quod clerici de bonis acquiſitis intuitu perſonæ, puta ex ſucceſſione cognatorum, donatione amicorum, induſtria clericorum, de his poſſunt (inquit) clerici libere teſtari: & intellige de in-
8 duſtria licita; qualiter diximus ſupra: † quia ſi ſit acquiſitum de illicita induſtria prohibita, & non permiſſa clerico, vltra diſpoſitionem iuris communis, non poteſt hodie clericus de illo diſponere, quia facit ſpolium, & vti ſpolium eſt applicatum Reuerendæ Cameræ, per extrauagant. Pij Quarti ſuper hoc expreſſe, & particulariter factam; de qua diximus in quæſtione: Quæ negocia ſint permiſſa & interdict. cler. vbi eſt tenor extrauagantis inſertus. Et ſubdit Abb. ibidem: † Nota, quod clericus etiam habens
9 eccleſiam, ſibi, & non eccleſiæ ſuæ, ex ſua induſtria lucratur. Et in hoc differt à coniuge carnali, quæ operatur, & acquirit ad vtilitatem mariti. l. ſicut de oper. liber. & quod de acquiſitis ratione clericalis dignitatis, poſſit teſtari clericus, dicit, & tenet idem Ab. in cap. cum eſſes. de teſtament. colum. 11 verſ. quid autem. qui (inquit) hoc donatur ſibi, vt ſit ſuum, & non contemplatione eccleſiæ, item hoc videtur ſibi datum in recompenſationem damnorum, quæ ſuſtinuit in trahendo ibi moram, nam interim ex aliquo artificio potuiſſet tantundem acquirere, per ea, quę ponit Innocent. in capit. quoniam. ne præla. vic. ſuas. Barba. in dict. cap. cum in officijs colum. 4 Boet. deciſ. ſecunda. Dominic. in capit. præſenti. de offic. ordin. in 6. Bolognin. in addit. ad Anan. conſ. 87. Barba fatetur hanc eſſe communem opinionem in capit. quia nos. colum. fina. de teſtament. Cornel. conſ. 314. colum. 3. volum. tertio. Socin. conſil. 91. 3. volum. pro quo vide gloſſ. ordin. in capit. præſenti de offic. ordin. in 6. gloſſ. in l. vxor marito ff de donat. inter vir. & vxor. quam
10 ponderat Bart. in l. mancipia. C. ſi quis alteri, vel ſibi. † illud tamen, quod clericus, ſiue ſacerdos acquirit pro miſſis celebrandis, limitat, & intelligit Ab. in c. cum in officijs. de teſtament. niſi, qui dedit, tanquam parrochiali ſacerdoti dedit, quo caſu cum eſſet datum intuitu eccleſiæ, eſſet eccleſiæ acquiſitum, vnde diſponere non poteſt: per quæ videtur, quod clericus in illis, quæ ſua induſtria, vel labore, aut alias intuitu perſonæ ſuæ comparauit, habeat liberam teſtamenti factionem & hæc in clericis inferioribus: ſed quid in epiſcopis, vt ad alia capita diſtinctionis deueniamus. Et in epiſcopis videtur eſſe ſecus, quia quæſita per epiſcopum, poſt epiſcopatum adeptum, ex propria induſtria non videntur ſibi, ſed eccleſiæ ſuæ acquiſita, adeo quod non poteſt de illis nec diſponere, nec teſtari, ſecundum Petrum, quem refert Cyn. in authen. licentiam. C. de epiſcopis & cler. per quem text. ſolum conceditur quod poſſint diſponere de acquiſitis ante epiſcopatum, vel prælationem, & de acquiſitis per ſucceſſionem tantum cognatorum vſque ad quartum gradum: de reliquis vero qualitercunque acquiſitis, non poſſunt diſponere, ſed acquirunt eccleſiæ, idẽ videtur tenere Iacob. Butrig. in l. ſacro ſancta. C. de epiſcopis, & cler. vbi dicit, quod epiſcopi teſtari non poſſunt de bonis poſt epiſcopatum, etiam ex propria induſtria perſonæ vtcunque acquiſitis, cui opinioni videtur ſuffragari text. in dict. authen. licentiam vbi omnia bona acquiſita epiſcopo poſt epiſcopatum ſunt acquiſita eccleſiæ: præter bona quæ ſibi obueniunt à cognatorum ſucceſſione, quæ ſibi non eccleſiæ acquiruntur: facit pro hac opinione etiam text. in capit. primo de teſtament. & in capit. primo 12. quæſtion. 11. vbi permittitur epiſcopis teſtari de bonis ſolum, quæ habuerunt ante dignitatem epiſcopalem, non de acquiſitis poſt: niſi taliter acquiſita obuenerint ex cauſa, vel iure ſanguinis: Eandem opinionem ſequitur Barba. & illam defendit ab oppugnationibus in cap. primo de teſtamen. & latius idem in ſuo tractat. de præſtantia Cardinal. parte prima quæſt. 3. contrarium tenet Abb. in cap. cum in officijs. ibi Petrus tamen, vt refert Cyn. dixit hoc procedere in clericis inferioribus, epiſcopus autem ſecundum eum lucratur eccleſiæ ex induſtria perſonæ: ſed inquit mihi placet primum dictum indiſtincte in clericis ſæcularibus cuiuſcunque gradus, quia eadem ratio videtur in epiſcopo: quæ in alijs, tenet gloſſ. in cap. primo de teſtamen. in 6. acquiſiuiſſe, vbi dicit, quod quicquid acquirit epiſcopus, de rebus eccleſię, eccleſiæ acquirit, ſecus eſt de aliis rebus, id eſt aliunde: quam ab eccleſia acquiſitis, & Abb. ibidem in finalibus verbis, vbi nota quod etiam epiſcopus acquirit ſibi quicquid adipiſcitur intuitu perſonæ: ſicut dicimus in ſimplicibus clericis, & dicit hoc notandum: quia iura aperte hoc non dicunt de epiſcopo, ſed potius contrarium innuere videntur authen. licentiam, &c. Sed tene (inquit) primum dictũ. tenet Cornel. in conſ. 314. colum. 3. volum. 3. vbi dicit, quod talis opinio Butrij eſt communiter reprobata, idem dicit Soci. conſ. 13. tertio volum. ex qua opinione infert Socin. quod Cardinalis teſtari poteſt de illo ſtipendio: quod à Romano Pontifice datur cuilibet Cardinali ratione Cardinalitij galeri, quod vulgo à Romana Curia, appellatur de diſtributione del. capello, quia id non datur Cardinali, reſpectu alicuius eccleſiæ, ſed reſpectu perſonæ ipſius Cardinalis, qui ipſum Romanum Pontificem in regimine eccleſiæ conſilio, & induſtria coadiuuat, † quia Cardinales, ideo reges appellantur, quia 11
cum Papa regunt totum mundum, vt per Hoſtien. in capit. dilectus el. 1. de præbend. & quia Cardinalis ſacro ſan-

ctæ Romanæ ecclesiæ præsunt Curæ ecclesiæ vni-
uersalis *cap. bona de postul. prelat.* & illius capnt sunt Fa-
bia. de monte *de tracta. de emptio. quarta parte principali*
numero 28. Martin. Lauden. *in tracta de Cardinal. q.* 31.
12 Et ex hoc etiam aliqui Inferunt. † quod episcopi pos-
sunt testari de illis, quæ acquirunt, ex illis, quæ offe-
runtur ipsis, & dantur ab his, qui sacris ordinibus ini-
tiantur, & insigniuntur: sed cum episcopus pro or-
dinando nihil licite recipiat. *cap primo de Simonia* vi-
detur, quod de taliter oblatis, & receptis non possit
13 testari, si sunt illicite acquisita, † quia Simoniace da-
tum, & receptum, turpiter & illicite acquiritur, per
Sanctum Thomam: *4. capit. articulo vltimo vers. ad quar-
tum super quarto cogita.* Et hæc opinio videtur esse me-
lior, & præualere opinioni Petri, & Iacob. Butr. *quia
ad text. in authen. licentiam, & text. & in capit. primo de
testament.* qui in contrarium, & pro Butrigario addu-
citur, respondetur, quia si rationem dictorum cano-
num considèremus, & perpendàmus, idem, est di-
cendum in episcopis, quod in cæteris clericis, ea et-
enim quæ post dignitatem episcopalem acquirun-
tur à Prælatis, ideo per illa iura adiudicantur eccle-
siæ, & ecclesiæ esse censentur, quia de bonis eccle-
siæ, & de redditibus ecclesiæ acquisita censentur
per text. iuncta gloss. in capit. primo de pecul. cler. quæ ratio
probatur efficaciter *in capit. fixum 12. quæstion. 5.* vbi sta-
tuitur, quod episcopus res de facultatibus ecclesiæ
comparatas, siue suo, siue, alieno nomine non trans-
mittat ad propinquos, sed ad ecclesiam deueniant,
de cæteris vero pro libito suæ voluntatis disponat,
siue ante episcopatum eius fuerint, siue per eum in
episcopatu acquisitæ: vnde *text. in d. authen. licentiam
& in capit. primo de testament.* ita est intelligendus, vt
idem dicatur de rebus quas episcopus propria indu-
stria acquisiuit quod dicitur de rebus, quæ manife-
ste ei iure sanguinis obuenerunt, vt per Abb. & alios
in dict. locis. Nec Id est intelligendum in omni episco-
po, nec de omni episcopo: quia secus videtur, si epi-
14 scopus sit regularis, † quia non potest disponere, nec
testari modo aliquo de rebus, per eum post episco-
patum acquisitis, cum talis acquisitio in episcopo re-
gulari cedat episcopatui, dicit *glos. in cap primo de test in
6.* quam sequitur Ioan. And. licet contra Hostien. *ibi-
dem,* dicit enim quicquid dicat Hostien. etiam, quod
acquirit intuitu personæ episcopus regularis acqui-
rit episcopatui &c. quem sequitur Ab. vbi dicit Ioan.
Andr. tamen tenet cum glo. & melius, quia quicquid
religiosus promotus ad prælaturam acquirit, præla-
turæ acquiritur *vt est tex. in cap. vnico 18. quæst. 1.* vbi ha-
betur, quod acquisita per monachum siue religio-
sum ante illius promotionem ad episcopatum, ce-
dunt acquisita monasterio per Abb. *in cap. reprehensi-
bilis, extra de appell. numero 19.* quæ vero ei obuenerunt
post adeptam episcopalem dignitatem, cedunt in ac-
quisitione illius ecclesiæ, & altaris, ad quod intitula-
tur, & sanctificatur: idem voluit Feder. *de sens. in cons.
siue quæstio. vigesima & Calder. in cons. primo de pecul. cler.*
sequitur Bald. *authen. licentiam. C. de episcopis & cler.* ibi
conclusiue autem loquendo de testamento eorum
clericorum, vel prælatorum sic distingue aut est præ-
15 latus regularis, † & non potest testari, & si esset Car-
dinalis, nam nulla dignitas liberat monachum à sub-
stantialibus regulæ & est ratio, quia dignitas facit quē
ascendere, sed liberari à substantialibus regulæ esset
descendere in deteriorem statum, vt hic aperte pro-
batur &c. Idem sentit Barba. ad Bald. *ibid.* nota quod

prælatus regularis non potest testari, ēt si esset Cardi-
nalis, vide text. *in c. quia ingredientibus de testam.* & ibi
Dom. Anton. limitat, nisi de licentia Papæ, & quid
operetur illa licentia vide Bald. *in l. si quando. C. de in of-
fic. testamen. l. ab Anastasio C. Bald. in cap primo in fin. de cler.
qui intest. fac.* & dicit Zabarella *in capit. fina. de pecul. cler.
colum. antepen.* † quod non est ita lata concessa dispen- 16
satio religiosis de rebus ecclesiæ, sicut clericis sæcu-
laribus, tamen non est eis puto, quod valeat si sint
prælati, quia de fructibus habent liberam dispensa-
tionem *c. a cæterum de donat.* quia clericus sæcularis, &
religiosus, habens administrationem, æquiparatur,
quoad dispensandi potestatem *cap. fina vers. sed & talis.
de vit. & honest. cler.* vbi optime probat. Idem Zabarel-
la *in cap. peruenit. de fideiussor.* dixit illud cap. procedere
in regulari, sed in alio differunt, † quia prælatus sæ- 17
cularis quicquid acquirit intuitu personæ, acquirit
sibi, & ei succedunt in hoc propinqui. *dicto cap. cum in
officijs.* prælatus vero regularis acquirit ecclesiæ *ca-
pit. a de testament. 18. quæstion. 1. capit. primo & not. capit.
primo. de instutut. in gloss pen capit. olim. de priuileg. el. 2. &
alijs* vt ibi per eundem Zabarel. *dict. capit. fina.* vbi
multa pro & contra adducit: & intellige de religio-
so; † qui profitetur tria substātialia regulæ: qui testa- 18
mentum facere prohibetur *capit secundo. de testament.
12. q. prima.* non dicatis. secus est de religioso longo
modo, qui ista tria non profiteatur, vt per Abb. *in ru-
bric. de testament. numero 6.* idem dicit Zabarella *in dict.
capit. cum in officijs. ibi procedunt hæc* in clerico sæculari
secus est in regulari, qui de nullis testari potest: & in
materia dicit Didac. Couarruuias *in capit. cum in offi-
cijs de testament* §. vltimo hinc potest: quod mori-
bus receptum est, † vt licentia quoad facultatem te- 19
standi de fructibus ecclesiæ sit tantum necessaria e-
piscopis, non alijs ecclesiasticis, vnde episcopi magis
astricti videntur ad res ecclesiæ custodiendū & con-
siderandū; ex quo alij clerici ēt sine licētia possunt di-
sponere, & testari pro suo libito, vt dixit ess: cōsuetu-
dinem in Francia, & in regnis Hispaniarum, ac fere
in toto orbe terrarum ab immemorabili tempore
introductam, immo talem consuetudinem vti bo-
nam, & laudabilem, esse pragmaticis sanctioni-
bus Caroli Cæsaris Hispaniarum Regis confirma-
tam, ac illam seruari iussam anno. 1523. comitiis to-
tius Regni habitis Pintiæ *capit. 47.* idem atte stari vi-
detur Petrus Duenas in suis regulis *regula. 366. vers.
porro circa.* vbi etiam dicit, quod hodie per extrauag.
Iulij tertij est decisum quod omnes clerici possint
de quibuscunque bonis, etiam intuitu ecclesiæ ac-
quisitis in testamento disponere; quam extrauagan-
tem ego nunquam vidi, nec in causis spoliorum ab
aliquo vnquam vidi illam adduci, aut allegari, Im-
mo contrarium semper seruari. Sed credo, quod di-
cat, & intelligat de motu proprio eiusdem Iulij fa-
cto in fauorem incolarum, & curialium vrbis, cu-
ius tenor est insertus in bulla, confirmationis inno-
uationis priuilegiorum incolarum, & curialium vr-
bis à Pio iiij. edita. anno. 1561. quæ est in fine præsen-
tis nostri laboris edita, vel quod intelligat de consti-
tutione aliqua, quam ego non vidi: sed vide cum
dict. loco: vbi facit quæstionem, an clericus possit
donare nurui, iam quod non potest instituere, vel
donare filio. Sed quod dicunt isti docti viri de ista
consuetudine ego valde dubito, quia contrarium vi-
di seruari in Vrbe Roma in causis spoliorum clerico-
rum extra vrbem decedentium, pro tempore, quo:
ego

ego fui in vrbe in huiusmodi causis Auditor Reuerend. Thesaurarij, & in ciuitate, ac Regno Neapolis Auditor Illustriss. & Reuerendiss. Domini Nicolai Flisci Episcopi Sauonensis sedis Apostolicæ in in dicto Regno Neapolis Nuntij & iurium Cameræ Apostolicæ collectoris à Pio iiij. deputati, pro quo tempore semper collegimus iura Cameræ nec talis consuetudo, nedum ab aliquo vnquam fuit deducta, sed nec allegata quidem; nec fuit vnquam aliqua habita differentia; vel consideratio, quo ad huiusmodi spolia inter episcopos, aut alios clericos: quia omnium spolia passim, & indistinctè Camera colligit nisi decedens, vel fuit episcopus, vel clericus, obtinuerit licentiam à sede Apostolica de bonis disponendi, id, quod ego & audio in Regnis Hispaniarum, vt mihi fuit dictum à Reuerendissimo D. domino meo Leonardo de Marinis Nobili Ianuen. Archiepiscopo Lancianen. qui fuit in Hispaniarum Regnis sedis Apostolicæ Nuntius, ac Cameræ Apostolicæ iurium collector à prælibato sanctæ memoriæ Iulio iii. deputat*, sed bene audiui, quod in regnis Hispaniarum per collectores, & commissarios Apostolicos colliguntur tantummodo spolia Episcoporum, & Archiepiscoporum, magnorumque prælatorum, non aliorum inferiorum clericorum aut præsbyterorum. Sed id etiam potest bene euenire conniuentia etiam collectoris, & commissarii, aut illorum tolerãtia; super quo me remitto veritati. Sed de hac consuetudine, ac consuetudine testandi vel disponendi de fructibus beneficiorum, aliqua dicemus infra suo loco.

Credo quod per hæc sit dictum aliquid, quomodo episcopus, vel clericus sæcularis, vel regularis debeat, vel possit inter viuos, vel in testamento dispõnere de fructib. beneficii, vel distributionibus quotidianis, de fructibus pensionum, de acquisitis opera, vel intuitu suæ personæ, ac de aliis, quæ aliis obuenire possint ecclesiasticis personis ab ecclesia, vel aliunde: aut saltim quod sit demonstratum vbi, & in quibus locis materia per Doctores pertractetur, ad quos pro casus contingentia recurri poterit, & quod etiam materiam sic intelligendo, & sic distinguendo, multa repugnantia sint concocordata.

Vnde pro reconciliandis contrariis pauca erunt dicenda: quia per ea quæ late dicit Abb. *in capit. cum esses. vers. 2. principaliter*, & per ea q̃ diximus supra clericus non est vsufructuarius, sed vsuarius, quia de fructib. non habet nisi pro suo victu, vnde illud q̃ dicitur: quod habet vsufructum, vel dominium intelligitur, quoad canonicam dispensationem, quia cæteros fructus superfluentes, deducto victu, habet canonice dispensare; quia quando male, & non canonice clerici dispensant sunt prædones *glo. in cap. fin. 12. q. 1. in glo. fin.* de quibus etiam potest clericus alere filios, parentes, consanguineos, si egeant, & sorores, ac filias maritare, non potest tamen eos ditescere per Abb. *in capit. inquirendum. de pecul. cler.* & quod dicitur quod clericus de redditibus potest donare, intellige vt dictum fuit moderate, & in casibus à iure expressis; & iura loquentia quod beneficiatus habens administrationem sit vsufructuarius, & vsufructuario æquiparetur, intelliguntur quoad hoc quod finiatur morte, & quoad fidelem administrationem per Rebuff. in praxi sub verbo sæculare quoruplex.

De distributionibus quotidianis, ac de illis quæ clericus suo labore acquirit, etiam ratione sui officij, dummodo ei non detur vti Parochiali, dictum fuit quod vti de sibi acquisitis habet liberam administrationem. Quod vero dicitur, quod de fructibus ecclesiæ potest clericus soluere debita particularia, licet Ab. teneat contrarium, tamen Gig. *in tracta. de pensio. quæst. 39.* dicit quod illi, qui hanc opinionem tenent sunt plures; quorum habet opinio prævalere. Sed de hoc diximus in Quæstione de debitis soluendis de fructibus ecclesiæ & spolio. Et quod diximus: quod prælatus potest ecclesiæ fructus locare, vẽdere & hypothecare, credimus verum si faciat, tanquam administrator, sed non sequitur propterea, quia pecunias ex tali venditione redactas, deductis pro se necessariis, non habeat canonice, vt tenetur dispensare: & pro recuperandis rebus ecclesiæ potest agere finium reg. omnemque aliam actionem intentare, per Abb. *in capit. cum super de caus. possessor. & proprietat. & quod dicit gloss. in summa. 1. quæstion. 1.* quod clericus potest fructus ecclesiæ dare etiam porcis, non intelligas fructus illos, qui habent in pauperes, & in vtilitatem ecclesiæ erogari, aut in alios pios, & legitimos vsus à iure expressos dispensari. Sed hos intellige: quos clericus sibi acquirit, & quos facit suos vere, vt diximus de his, quos de distributionibus quotidianis, & de his, quos suo labore ratione sui officij clericus acquirit: & quos pro suæ voluntaris arbitrio potest etiam proiicere, vt rem suam in qua potest esse moderator, & arbiter: nisi forte gl. ss intelligat de fructibus putrefactis, vel marcidis, qui bene porcis, & aliis bestiis dari, & proiici possunt. Et ad illud quod dicimus, quod clericus de fructibus beneficii soluit sua debita, dici pariter potest de illis fructibus, quos facit suos, quia secus est in fructibus, qui sunt conuertendi in vtilitatem ecclesiæ, vt per Abb. *dicto capit. peruenit. de fideiussor. vers. in gl. ss in verbo.* vbi dicit: quod hoc dictum quotidie allegatur in practica, vbi concludit, quod ex quo communis opinio inualuit, quod clerici hodie appropriant sibi omnes redditus; visum fuit Curiæ, & iudicibus melius esse, vt clerici darent fructus suos creditoribus, quam vt dispergant in aliam causam. Et ad illud, quod dicit Couarruuias, quod clericus voluptuose expendens redditus ecclesiasticos, nõ tenetur ad restitutionem: respondeo, quod opinio Abbatis est in contrarium, quod immo tenetur restituere de suo patrimonio, si habet, *vt per eundem in capit. cum secundum. de præbend. & in capit. fina. de pecul. cler. in fin.* vbi di. it, quod vt clericus non teneatur, fuit opinio Archid. quæ est opinio periculosa: ex quibus sit absolutum pro nunc quod volumus dicere in præsenti quæstione de potestate clerici circa fructus beneficiorum, & circa acquisita de fructibus.

Circa vero alia ex quibus fiunt spolia, qualia sunt acquisita ex illicita negociatione per clericos, idem erit dicendum, quod diximus de fructibus ecclesiasticis data paritate terminorum: quia per extrauagant. Pij Quarti super declaratione spoliorum editam anno 1560. sui Pontificatus Anno primo Nonis Nouembris. fuit declaratum taliter acquisita, fuisse & esse spolia, & vt spolia spectasse, & spectare ad Reuerendiss. Cameram, vnde cum sit de eis eadem ratio: quæ de acquisitis ab ecclesia, in eis debet eadem esse iuris dispositio. *l. si socer. ff. solut. mat.* immo in illis arctius, & magis stricte procedendum esse, quam in ecclesiasticis, in quibus clerici habẽt liberam administrationem, & dispensationẽ fructuum in bene dispen-

spensando, quia ex forma Bullæ, non solum non videtur aliqua clericis dispensandi de eis, & disponendi relicta facultas, sed omnino eis, tam in vita quam in morte disponete interdictum expresse, & penitus prohibitum: super quo vide quæ dicimus in quęstione, quæ negocia sint permissa, & interdicta clericis: vbi tenor bullæ est descriptus, ac super illius intelligentia aliqua dicimus, ex quibus ad laudem Omnipotentis Dei, & illius beatæ Matris, sit impositus finis præsenti quæstioni.

SVMMARIVM.

1. *Est standum consuetudini in dispositione fructuum ecclesiasticorum.*
2. *Tenere non debent quæ fiunt contra ius habens perpetuam prohibitionis causam.*
3. *Consuetudo irrationabilis non est attendenda.*
4. *Improbatur consuetudo, per quam distributiones quotidianæ dantur non interessentibus diuinis.*
5. *Non valet statutum, per quod minuitur cultus diuinus.*
6. *Fructus ecclesiarum debent distribui in stipendia ministrorum.*
7. *Clerici fructus ecclesiæ, vltra necessaria, non possunt in seipsos conuertere.*
8. *Consuetudo sacris obuians canonibus non debet attendi.*
9. *Valet consuetudo, quod clericus disponat de fructibus ecclesiæ, & de acquisitis de fructibus.*
10. *Valet consuetudo, quod propinqui succedant clerico ab intestato in rebus per ecclesiam acquisitis.*
11. *Canonicus absens percipiens, percipit contra ius.*
12. *Consuetudo dat iurisdictionem non habenti.*
13. *De consuetudine clerici disponerent de acquisitis per ecclesiam, sine licentia.*
14. *Prohibitio testandi est de iure positiuo.*
15. *Consuetudinē clericorum disponendi de rebus ecclesiæ approbat rex Carolus*
16. *Valet consuetudo: quod fructus pertineant ad defunctum per aliquod tempus.*
17. *Consuetudo immemorabilis idem effecit: quod Principis licentia.*
18. *Consuetudo disponendi de rebus ecclesiæ intelligitur ad modica, nec se extendit ad magna.*
19. *Consuetudo disponendi de rebus ecclesiæ non se extendit ad immobilia.*
20. *Valet consuetudo, quod canonicus possit testari de fructibus percipiendis anno sequenti.*
21. *Consuetudo non debet afferre grauamen ecclesiæ.*
22. *Consuetudo de fructibus percipiendis videtur approbata per extrauag. suscepti.*
23. *Consuetudo in aliquibus ecclesiis Regni Neapolis.*
24. *In redditibus ecclesiasticis tantum habent iuris clerici, quantum sibi à canone permittitur.*
25. *Principes sæculares non possunt constituere legem in rebus ecclesiæ.*

DE CONSVETVDINE TEstandi; vel disponendi de fructibus & rebus ecclesiasticis

QVÆSTIO. IV.

VErum quia in materia testandi de fructibus ecclesiæ perceptis, & percipiendis, dicunt quidā
quod debet maxime attendi illud, quod est in con-
suetudine, † cui quoties de ipsa appareat est standum, 1
vt per Hostien. *in cap fina. de pecul. cler.* duxi esse ad pro-
positum hic annectere quæ sparsim ex dictis do-
ctorum in hac materia colligere potui. Quæ consue-
tudo videtur primo, quod in huiusmodi non sit ali-
quo modo attendenda; quia cum sit prohibitum ex-
presse à iure, quod clerici de rebus ecclesiæ non te-
stentur *12. quæstio. 5. §. 1. cap. 1. 2. & tertio cap. cum in of-*
ficiis. & cap. ad hæc. de testamen. † & illa quæ fiunt con- 2
tra ius habens perpetuam prohibitionis causam te-
nere non debent. 10. *dist. iudex cap. si diligenti. de for. com-*
pet. & l. nō C. de leg. ergo testamentum prætextu illius
consuetudinis, quæ est contra iuris formam expres-
sam valere non potest, quia talis consuetudo graua-
men inducit ecclesiæ *cap. primo de consuet.* † quæ cum sit 3
irrationalis, & sic impræscriptibilis *eo tit. cap. fina.*
non est attendenda. secundo loco talis consuetudo
est omni iuri contraria ideo valere non debet, *per*
tex. in cap. clerici. de iudic. & cap. nostram. de probat. cum
similibus. Facit pro hac opinione, quod clerici non
possunt dare in morte, seu relinquere suis parenti-
bus omnia mobilia, licet de hoc sit, & obtineat ge-
neralis consuetudo, quæ illos propterea non excu-
sat, facit illud: quod dicitur clericos in rebus ecclesię
non habere, nisi vsum, & vsuario comparari, *not. in*
cap. fina. de pecul. cler. & 12. quæstion. 1. episcopi de rebus.
Facit illud quod habetur *in text. in cap. vnico de cler. non*
residen. in 6. † vbi improbatur consuetudo; per
quam fuerat inductum, vt quotidianæ distributio- 4
nes quæ dantur tantum diuinis officiis interessenti-
bus, darentur etiam non interessentibus: facit quia,
si adsit consuetudo, q clerici de reb. ecclesiæ possint
testari, per hoc videtur aperta via ad minuendum
Christi patrimonium, & ad minuendum cultum di-
uinum, † & cum in iure non valeat statutum, per 5
quod minuitur cultus diuinus *per text. in cap. pen. de*
constitu. ita pari modo non debet valere consuetudo,
quia istorum duorum de vno ad aliud, valet argu-
mentum, immo ambo æquiparantur *cap. primo. de*
constitu. & cap. primo. de iure iur. Facit text. *in cap. pa-*
storalis. in principio de iis quæ fi. à præla. vbi dicitur: † 6
quod prouentus ecclesiarum habent conuerti, &
distribui in stipendia ministrorum, quod non erit vi-
gore consuetudinis, si clerici ad hæredes illos testati
vel ab intestato transmittant, quia ministri non sunt,
qui non seruiunt, prout possunt esse hæredes clerici
defuncti *cap propofuit. de fil. præsbyt.* facit quod diximus
supra, † quod clerici fructus ecclesiæ non possunt 7
pro seipsis vltra victus sui necessaria percipere, nec
in suos vsus conuertere, vel appropriare, quia istud
esset subtrahere per Zabarel. *cap. fina. colum. pen. de*
pecul. cler. ergo multo minus in hæredes transmitte-
re *per tex. in regu. nemo plus iuris. de reg. iuris.* facit † quod 8
consuetudo, quæ sacris canonibus obuiat, & ad-
uersatur, non est attendenda *per tex. in cap. cæterum. ex-*
tra de donatio. facit, quod quicquid acquirit sacerdos,
siue clericus acquirit ecclesiæ, & ecclesiæ efficitur, ac
statim illius dominio aggregatur, *dicit glo. in cap. cum*
in officiis. de testamen. ergo de eo clericus disponere
non potest, per aliquam consuetudinem: immo si
in alium transfert, competit ad illud repetendum ec-
clesiæ remedium rei vendicationis, & alia quæ late
diximus *supra in multis locis in præcedenti quæstione, per*
totam &c.

In contrarium multa facere videntur, quod immo
valeat,

valeat, & admittatur consuetudo, quæ permittat cle-
ricis testari de fructibus ecclesiæ: tam perceptis, quã
percipiendis post mortem, per aliquod tempus, quia
id videtur apparere per ea, quæ dicit Hostien. *in ca-
pit. cum in officijs de testament.* vbi dicit, nemo præla-
tus, siue clericus, siue laicus de rebus ecclesiæ, etiam
mobilibus testari potest, & pari modo de rebus quas
de redditibus ecclesiæ emerunt: nisi in compensa-
tionem relicta tantumdem darent, vel aliud obti-
neat de consuetudine: idem dicunt, & tenent *per
eadem verba* ibi Innocent. Ioann. Andre. & Zabarella
allegantes, quod talis opinio fuit Hugo. *per text. in
capit. si episcopus. 12. quæstio. 5.* dicit in terminis Abb. *in
capit. cum tibi de verb. signific.* ibi nota ex text. præceden-
tem intellectum. † quod valet consuetudo quod cle-
9 rici possint disponere de bonis acquisitis intuitu ec-
clesiæ, & quod propinqui succedant eis ab intestato
in huiusmodi rebus, & tene inquit hoc menti. Idem
dicit, & tenet Gaspar. Calderin. *cons. secundo de pecul.
10 cler. circa finem*, ibi puto concludendum, † quod si lo-
ci consuetudo specialis, vel ecclesiæ sit, quod con-
sanguinei succedant in fructibus perceptis, & sepa-
ratis à solo illa seruetur: alias dico, quod de iure ec-
clesia succedit ab intestato, & ex testamento, &c.
nam consuetudo potest disponere, quod consangui-
nei succedant ab intestato clericis, non solum in bo-
nis intuitu personæ acquisitis, sed etiam, si sint ac-
quisita intuitu ecclesiæ, *vt nota. in cap. cum tibi. de verb.
signific. in cap. si propter sua. de rescrip. lib. sexto. in cap. præsen-
ti. de offic. ordin. eod. libro in extrauagant. suscepti. Ioann. 22. de
election.* sequitur Nicol. de Vbald. *in suo tractat. de suc-
cession. cler. ab intestat. in finalibus verbis. fac. text. in capit.
præsenti. de offic. ordin. in 6.* vbi episcopi vel eorum su-
periores, vel quiuis alij prælati prohibentur occupa-
re, vel in suos vsus conuertere, vel auferre bona in-
uenta in ecclesiis vacantibus earum rectoribus mo-
rientibus siue vacationis tempore obuenientibus,
nisi hoc sit de speciali priuilegio, vel de consuetudi-
ne legitime præscripta, &c. facit quia canonicus ab-
sens potest percipere fructus præbendæ suæ si de hoc
adsit consuetudo, *vt nota. in capit. dudum el. 2. de electio.
in gloss. pen. in capit. conquerenti. extra de cler. non residen.
11 in verb. deseruiat*, † quod tamen est contra ius: quia si
vult percipere, de iure debet esse præsens, & deser-
uire, non autem abesse *dict. capit. conquerente. & capit.
12 inter. & appellat. capit. peruenit.* facit, † quia consue-
tudo dat iurisdictionem non habenti, & liberiorem
administrationem capit. cum contingat. *de for. compe.*
fac. quod dicunt quidam quod cum clerici personis
priuilegiatis comparentur tolerari debet in eis con-
suetudo ad instar aduocati fisci: qui residuum sala-
rij non exactum & non maturum transmittit ad hæ-
redes *l. post duo. C. de aduocat. diuers. fac. text. in capit. si
propter de rescript.* vbi patet, quod fructus primi anni
possunt deberi, etiam singulari personæ, & quod ec-
clesiarum consuetudo, etiam in ecclesiis sit seruan-
da, habetur *in text. 12. distinct. illa. & capit. ex parte. de con-
cess. præb. in fin.* Imo dicit Didac. Couarruuias *in capit.
cum in officijs. de testamen.* quod moribus receptum est,
quod episcopis tantum est necessarium obtinere à
summo Pontifice, vel à sede Apostolica licentiam
13 testandi: † siquidem omnes alii clerici sine licentia,
& libere testantur, & testari possunt, & in vltima vo-
luntate pro libito suæ voluntatis disponunt de om-
nibus bonis, quæ ex redditibus ecclesiarum sunt ade-
pti, & in eisdem intestati decedentes successores ha-
bent parentes, fratres, cæterosque ab intestato ve-
nientes. & hæc consuetudo à plerisq; dãnatur, ex eo,
quia per text. *in c. relatum el secundo.* probatur consue-
tudo tantum, quæ permittit clericis testari in pios
vsus, in præmium seruitij exhibiti clerico viuenti:
generaliter autem consuetudo non recipitur, id
quod videtur approbari communiter per scriben-
tes *in capit. cum in officijs. & dict. capit. relatum.* & licet,
inquit, hæc sit magis communis opinio, tamen
quando animaduerto, quod isti redditus ecclesiasti-
ci, de quibus agitur assignantur ex dispositione ca-
non. ministris ecclesiarum separatim ab aliis bonis,
quæ in ecclesiis conceduntur ad vestes, paramenta,
ædificia, aliaque necessaria, quoties video, † quod 14
hæc prohibitio est inducta non de iure diuino, sed
humano, ego (inquit) non possum consuetudinem
præfatã damnare: quippe qui certo sciam, quod Ro-
manus Pontifex ecclesiæ Principes totiusque orbis
christiani consensus eam applausu saltim tacite pro-
bant, † & Carolus Cæsar Hispaniarũ Rex anno 1523. 15
comitiis totius Regni Pyntiæ habitis *capit.* 27. eau-
dem consuetudinem vii bonam, laudabilem, ac le-
legitime inductam seruari mandauit: idem apud Gal-
los communi vsu receptum, & obseruatum esse pre-
ter alios testatur gloss. *in prag. sanctio. tit. de annatis. §.
item quod in ver. acquisitos.* id quod placet Ioann. Fabro.
institut. de rerum diuision. §. his vero. Guido Papæ *decis.* 115.
Guighel. Benedict. *in capit. Raynutius. de testament. in ver.
& vxorem.* Ioann. Andre. *in reg. nemo plus. de reg. iuris.* &
aliis, qui allegantur *per Philip. Probum in capit. præsenti. de
officijs ordin. in sexto. facit pulcherrimus text. in extrauagant.
suscepti. de election. extrauagant. Ioann. 22.* vbi habetur † 16
quod valet consuetudo, qua inducitur, vt fructus
beneficij vacantis per aliquod tempus pertineant ad
defunctum, ergo (inquit) de illis clericus de consue-
tudine potuit testari, ac illos consanguineis aliisque
hæredibus relinquere: subdens, † quod hæc consue- 17
tudo, cuius initij memoria hominum non est, idẽ ef-
ficit, ꝙ principalis licentia, & priuilegium. *l. 3. § ductus
aquæ. ff. de aqua quot. & æst. & alias vt ibi per eum*: vbi mul-
ta allegat.

Sed hoc videtur meo iudicio satis magnum dictu,
& auditu, quia stat communis opinio scribentium in
contrarium, vt ipse Couarruuias asserit, Abb. *in ca-
pit. cum in officijs*, quem omnes sequuntur hoc ita in-
distincte non intelligit, nam, inquit, nota, quod va-
let consuetudo: quod clericus possit testari de bonis
per ecclesiam acquisitis, quod ego non admitto in-
distincte, † sed restringo ad bona mobilia, & mo- 18
dica: qualiter etiam valet consuetudo, vt modica pos-
sit donare *capit. cæterum. de donation.* ita dicendum
est respectu facultatis testandi, nam si consuetudo
haberet de magnis illa esset onerosa ecclesiæ, & per
consequẽs non valeret *cap. primo si de consuetudine* † re- 19
spectu vero bonorum immobilium, puto non suffi-
cere consuetudinem: quia non possunt alienari: ni-
si cum solemnitate: de qua *in capit. sine exceptione. 12.
quæstione. 2.* nec illam solemnitatem remouere potest
irrationabilis consuetudo, vt communiter per Do-
ctor. *in capit. nulli. de rebus ecclesiæ non aliena.* † valet ta- 20
men consuetudo, vt canonicus testari possit de fru-
ctibus ecclesiæ percipiendis anno seq. post mortem.
quia potius præiudicat canonico successori: quam
ecclesiæ vt per Ioan. And. *in reg. nemo plus. in mercurial.*
vbi ponit de hoc quæstionem de canonicis Mutinen.
an de fructibus præbendarum suarum post mortem

ad annum percipiendis de consuetudine illius ecclesiæ restari possint, vbi in vtramque partem materia disputata concludit pro affirmatiua scilicet: quod valeat consuetudo quod possint canonici de fructibus suarum præbendarum percipiendis testari, potissimum ratione, quia per hanc consuetudinem in his fructibus percipiendis principaliter non præiudicatur ecclesiæ, sed successori: qui habet de fructibus viuere, qui habet sibi imputare, & quod talem canoniam cum tali onere assumpsit, vnde (inquit) viuat, quo respectu videtur facilius consuetudinem permittere de percipiendis, quam de perceptis de illis
21 (inquit) dico in quib. succederet ecclesia † cui grauameo consuetudo ferre non debet *capit. primo de consuetud.* nec talis consuetudo canonico successori propterea luctum afferre debet, quia eadem lege sibi successorem ligat, quia eosdem fructus ipse succes-
22 sori auferr, quos ei abstulit suus antecessor, † & talis consuetudo de percipiendis videtur approbata hodie *per dictam extrauagant. suscepti. Ioannis* 22. *de election.* sed melius per text. *in cap. præsenti. de offi. ordin.* ibi siue vacationis tempore obuenientia. & paulo post. nisi de speciali priuilegio, aut consuetudinem iam præscripta legitime, &c. vbi Pet. de Ancharan. 3. *not.* dicit quod valet consuetudo præscripta super istis bonis obuenientibus, aut dimissis, alteri quam futuro prælato applicandis. & dicit Bellon. *cons. iij. num. x.* quod est communis opinio, quod valeat cõsuetudo, quod hæredes beneficiati habeant fructus illius anni, quo beneficiatus, moritur, sequitur Zabarel. *in cap. fina. de pecul. cler. secunda colum.* ibi modicam erogationem potest facere clericus, vbi hoc habet consuetudo, quæ valet etiam in morte, etiam, quoad fructus percipiẽdos, *vt extrauagant. suscepti*, vbi approbatur consuetudo, per quam fructus applicantur defuncto, quod non probabiliter intelligitur vbi relinquit pro anima, tunc (inquit) enim, proprie applicatur defuncto: sequitur Ioan. de Imola *in d. capit. fina. de pecul. cler. circa fin.* vbi tenet, quod clericus posset de redditibus ecclesiæ aliquid moderate donare. saltim, si adsit consuetudo, & videtur, quod illa consuetudo possit tolerari per *text. in cap. si propter tua debita. de rescript. in 6. & in d. extrauag. suscepti*, in quibus patet quod valet consuetudo, quod fructus beneficii vltimi anni, in quo clericus decedit, etiam si nondum sint percepti, spectent ad hæredem ipsius cler. & sic breuiter consuetudo in talibus multum posset operari & sic videtur, quod valeat consuetudo, quod cler. & simpliciter & personaliter beneficiatus faciat fructus suos, & alias, vt ibi per eundem Imolam. Idem Imola *in capit. peruenit. de fideiuss. col. 8. vers. qua autem.* vbi dicit secundum aliquos, quos allegat: quod illud, *quod dicit gloss. in cap. præsenti. de offi. ordin. in 6.* & per Hostien. *in cap. fin. de pecul. cler.* quod clerici sunt vsuarij & vsufructuarii in fruct. b. beneficiorum, potest tolerari propter consuetudinem, *per tex. in ca. dilectus. de consuet.* vbi consuetudo habet potestatem interpretandi ius vt ibi per eum & vide Abb. *in cap. nouum genus ex. de decimis colum.* 3. quod hodie est standum consuetudini, an clericus faciat fructus beneficii suos, id quod etiam dicit Ioa. And. *in præallegata reg. nemo plus.* tenet Tancred. per illud quod in simile dicitur de Vasallo, qui decedit post Calend. Martii ante Kalend. Octobris, *in tit. lex. regni cap. si Vasallus. & per text.* & quod ibi notatur *in l. defun-*
23 *cta ff. de vsufruct.* † & audiui postquam sum Neapoli hanc consuetudinem vigere in aliquibus ecclesijs Apuliæ, quod clerici decedentes, etiam ab intestato transmittunt ad hæredes fructus ex prębendis per aliquod tempus post eorum obitum recolligendos, id quod etiam attestatur Ioannes Andr. *in regula nemo potest, in fin.* vbi dicit, quod in multis ecclesiis viget hæc consuetudo, in quibus minime est immutandum, & dicit Andr. de Isernia *in vsibus feud. lib. 3. consuetudines &c.* §. his consequenter, quod Neapoli circa fructus decedentis clerici habent consuetudinem certam præscriptionem &c. vti vidi ego in Codice dicti Andreæ apud magnificum D. Fabritium Sanmarcum, aduocatum primarium in ciuitate Neapolis mihi amicissimum: cum quo alloquutus sum super ista quæstione: quem reperi a postillatum manu. d. magnifici viri de ista consuetudine Neapolitana vide Innoc. *cap. relatum de testam. & capit. fina. de pecul. cler. Gemin. in capit. præsenti de offic. ordin. in 6.* & pro ista consuetudine est bulla, quæ reseruatur per canonicos de capitulo ecclesiæ cathedralis Neapolitanæ & reperies illam pręsentatam in quodam processu inter Carolum della Gatta & dominum Marcum salernum in sacro Consilio. & Lofre *d. cons.* 40. pro vt est videre in codice dicti excellentis aduocati.

Et quod dicitur de consuetudine, secundum eundem Ioan. Andr. est intelligendum de consuetudine legitime præscripta *capit. 3. de consuetud. & de offic. ordin. capit. præsenti.* nam verbum consuetudo simpliciter prolatum intelligitur, de præscripta. *capit. cum in ecclesia de election.* & multo fortius, si tanto tempore seruata esset, quod ipsius contrarii non esset memoria *de verbor. significat. super quibusdam. & capit primo. de præscript. cum concordantijs*, facit etiam, quia Pius Papa Quartus in suis breuibus deputationis Francisci Odescalchi & Matthæi Minalis videtur velle, quod de bonis peruentis ex beneficio simplici, possit clericus disponere in locis vbi vigeat consuetudo testandi legitime præscripta, in illis verbis, & quoad beneficia simplicia, nisi ex priuilegio &c. vt in dictis breuibus in fine descriptis: ego quoad fructus perceptos non discedo ab opinione Abbatis, quod restringatur consuetudo ad modica, quæ mihi videtur magis ratione suffulta, per ea, quæ late sunt dicta supra per totam præcedentem quæstionem, vbi dixi pro quota parte, & de quibus clericus de redditibus ecclesiæ possit pro libito disponere, & quomodo reliquos habeat dispensare, & quod eius opinio magis amica ecclesiæ videtur, quia si ad magna consuetudo esset, onerosa esset ecclesiæ, & per consequens admitti non haberet *capit. primo de consuetudine* & immobilia non alienantur siue solemnitate: & quod solemnitas remoueri non possit prætextu forsan irrationabilis consuetudinis, sequitur Siluest. *in verbo. clericus quarto* vbi dicit quod clerici alicubi de consuetudine testantur de fructibus, ac rebus mobilibus ecclesię acquisitis, & secundum aliquos valet consuet. quia de his testari non est illicitum, nisi quia in fauorem ecclesiæ prohibitum, & hæc inquit si sint modica, quia alioquin esset onerosa. subdens limita si pie in foro animæ disponat, non se extendat, ad vasa sacra diuino cultui deputata, nisi vasa essent superflua, & transirent ad alia in ecclesiam &c. pro quo facit, quod dixi supra, quod si de pecunia præbendæ emantur prædiũ. vel fundus, non potest amplius clericus de illo disponere, nec etiam in intuitu pietatis dare, licet ante potuisset de pecunia disponere, quia statim sic emptum sit ecclesiæ, vt per Doctor. *in capit. primo de pecul. cler.*

cler. & c. inquirendum. refert etiam Angel. in *verb. emptio. vers. vtrum emptum*, & per illud etiam: quod ipse Co-
24 uarruuias dicit *in d. c. cum in officijs. in fi.* vbi dicit † quod in redditibus ecclesiasticis tãtum ius habent clerici, quantum expresse sibi à canonibus conceditur: quia canones expresse tantũ concedunt clerico necessaria victui, & reliqua disponere in casibus prænarratis tãtum. Item quod ipse dixit *in fin. vers.* prædicti denique quicquid præter necessarium victum ac simplicem vestitum de altari retines, tuum non est, rapina est, sacrilegium est: & quod ipse in *vers. secundo.* vbi clericis permissus est redditus, qui ad eorum congruam sustentationem necessarij non sint, in pios erogate vsus, iuxta illud quod superest date pauperib.: & quod dicit *in vers. 3.* vbi dicit, clericum posse disponere de illis fructibus pro suo libito qui sunt necessarij ad eius honestum sumptum, iuxta sui qualitatẽ, & quod dicit *in c. 7.* vbi clericus non potest disponere in testamento de rebus occasione ecclesiæ acquisitis, nec de rebus emptis de pecunia de redditibus ecclesiæ collecta: per quæ deducta optime apparet, quod nõ potest esse locus allegatæ consuetudini; Facit quia per hanc cõsuetudinem videretur quodammodo introducti successio in reb. ecclesiæ, quod non est à canone permissum, imo expresse prohibitum, *c. Michael. de fil. presbyterorum*, Nec video, quod hæc sit consuetudo totius orbis, vt ipse Couarruuias asserit, quia in Vrbe Roma pro tempore, quo fui Auditor Reuerendiss. Thesaurarii in causis spoliorum cameræ, & in Regno Neapolis pro tempore, quo iam per triennium easdem causas audio apud Illustriss. & Reuerendiss. D. Nicolaum Fliscum Episcopum Saonens. sedis Apostolicæ Nuncium in eodem Regno à Pio iiij. deputatum, contrarium seruari vidi, nec de tali quidem cõsuetudine, verbum audiui: facit in contrarium vsus quotidianus, qui videtur oculis ab immemorabili tempore citra inductus, quia quotidie pro Cardinalibus, Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, ac cuiusuis gradus, & dignitatis prælatis, & clericis quibuscunque à sede apostolica, & Romano Pontifice pro tempore existenti, procurantur, conceduntur, & expediuntur, licentiæ, & facultates testandi pro summa, quæ petitur per litteras Apostolicas sub plumbo, vel per Breue sub annulo Piscatoris, vel per litteras sacræ pœnitentiariæ, quod non accideret, si allegata consuetudine se tutos fore clerici putarent: facit in contrarium illud, quod habetur in extrauaganti Pauli iii. edita super spoliis in principio, vbi attestatur res, & bona spolia nũcupata prælatorum etiam Pontificali, vel alia maiori dignitate fulgentium cæterarumque personarum ecclesiasticarum secularium, & regularium tempore obitus ipsorum remanentia semper vti spolia ad cameram Apostolicam pertinuisse, & spectasse, prædecessoresque suos, ac seipsum in variis mundi prouinciis pro illis recolligendis collectores, & exactores constituisse, & deputasse, ac ab antiquissimo tempore citra nomine Cameræ Apostolicæ exacta, ac inter iura ipsius Cameræ annotata, & annumerata fuisse. nec valet dicere, quod consuetudinem hanc attestatur Carolus Cæsar, & quod illam mandauerit seruari, & quod etiam dicat ita obseruatum gl. *in pragmat. sanctionibus*, quia Paulus Tertius (vt vidimus) attestatur de contrario, cui maior venit adhibenda fides. *vt dico in prima q.*

Nec refert, q̃ Carolus Cæsar prædictus ita seruari mãdauerit, quia eius constitutio, & lex ciuilis de se nõ erit regulariter seruanda tanquam ecclesiæ præiudicialis & onerosa † Neque enim principes sæculares 25
habent disponere super rebus ecclesiæ, vel in rebus ecclesiasticis se intromittere, & si secus faxint; illorum constitutio, & ordinatio, nullius est auctoritatis. *96. dist. in principio. Et ibi glo. cap. bene quidem cap. vbinam. cum similibus. Eadem distin. dicit glo. cap. sicut episcopum. 1. quæst. 2. in glo. magna in fi.*

SVMMARIVM.

1. *IN fructibus maturatis à die mortis vsque ad apprehensam possessionem beneficiorum reseruatorum succedit Camera.*
2. *Distinctio, ad quem spectent fructus ecclesiæ.*
3. *Seruatur consuetudo, quæ non est grauis Cameræ.*
4. *Fructus solo cohærentes sunt pars fundi.*
5. *Consuetudo in regno Neapolis, quod fructus inexacti pertinent ad capitulum, &c.*
6. *Constitutio Iulij iij. applicat fructus inexactos Cameræ.*
7. *Priuilegio dubio inspicitur intentio concedentis.*
8. *Intentio apparet ex coniecturis.*
9. *Contrariorum inclusio vnius, est exclusio alterius.*
10. *Quando sit sumendum argumentum à contrario sensu.*
11. *Illa, præsumitur causa finalis, quæ est posita in lege.*
12. *Vbi ratio legis reddi potest vnica habetur pro expressa.*
13. *Verba dubia interpretantur secundum quod expedit proferenti.*
14. *Inspicimus semper illud quod est magis verisimile.*
15. *Digniora semper sunt præferenda.*
16. *Vide quid importet dictio, &.*
17. *Verba debent aliquid operari.*
18. *Lex non debet habere superfluam Syllabam.*

AN IN FRVCTIBVS INEXActis relictis per clericum defunctum succedat Camera Apostolica successor in beneficio, vel hæres defuncti.

QVÆSTIO. V.

NIhil dicemus hic de fructibus inexactis pensionum, vel alias reseruatis, vel distributionum quotidianarum quæ dantur inseruiẽti horis diuinis, quia illos diximus peruenire ad hæredes ex testamẽto, vel ab intestato secũdum aliquotum opinionem pro quanto tempore decurrerint vsque ad mortem clerici: prout in quæstione, quã fecimus de successio. clerici sæcularis ab intest. & etiam *in q. de potestate clerici circa fructus &c.* quia non sunt præsentis quæstionis, vnde dicemus tantũ de illis fructibus, qui obueniũt prælato ratione tituli prælaturæ, vel clerico beneficiato, ratione tituli sui beneficii, ex eo, quia est in beneficio intitulatus, vel institutus, qui decurretũr & maturarunt in vita prælati, vel clerici, & remanserunt inexacti, vt puta quia per superuenientiam obitus illos exigere clericus, vel exactionem inchoatam ad finem perducere aliquo casu non potuit.

Quia de illis, qui decurrunt, obueniunt, & maturant à die obitus, vsq; ad diem apprehensæ possessionis beneficii reseruati, vel prælaturæ, per nouũ successorem nihil attinet dicere: quia de illis nihil est dubitandum, vel disputandum cum per extrauagantem Pii. iiij. sub Datum Romæ apud sanctum Petrum die Septimo Decembris 1560. sit clare prouisum,

1 † quod in illis succedat Camera Apostolica, si beneficium dico sit reseruatum, quia si non seruatum sit, dico secus. Vnde per contraria procedendo, quia isto modo magis habetur, & magis apparet veritas, non videtur, quod fructus, prouentus, redditus, obuentiones, & emolumenta, quæ obuenerunt ante obitum, vel tempore obitus, & quæ per mortem clerici, vel prælati, qui illa exigere non potuit, remanserunt, inexacti perueniant, aut peruenire possint, aut debeant ad Cameram Apostolicam, capitulum, conuentum, collegia, aut ad singulares personas, sed potius ad successorem in prælatura, vel beneficio, vel quod potius conuerti debent in vtilitatem ecclesiæ sui pastoris obitu desolatæ: quia id videtur per ius nouum hodie aperte decisum *per tex. in cap. quia sæpe. de electione in 6.* vbi determinatur, quod tam bona dimissa per prælatum, quam obuenientia tempore vacationis ecclesiæ, & mortis prælati, non vsurpentur modo aliquo per capitula, conuentus collegia, vel singulares personas earundem, sed reseruentur fideliter futuris successoribus: item per tex. *in c præsenti. de off. ord. eod. li.* ibi siue vacationis tempore obuenientia, quæ in vtilitatem earundem, vel futuris successoribus fideliter reseruari, &c.

Nec hoc habet locum tantum in fructibus, sed in omni alio emolumento, quod peruenit ex iurisdictione, & sigillo curiæ ecclesiasticæ, vel sæcularis, aut alias vndecunque *iux. text. in Clement. statutum. de electio.* Et hoc etiam fuerat ante prouisum per ius antiquum *per tex in cap. illud. & cap. non licet. 12. quæstio. 2.* cum ibi glos. vbi habetur quod bona episcoporum, & prælatorum decedentium debeat sub custodia fideli, futuro successori conseruari: & quamuis dicta iura videantur loqui de bonis dimissis per defunctum tempore obitus illius, intelliguntur etiam de bonis obuenientibus tempore vacationis, & per generalitatem, quæ habetur ibi, quod bona decedentium episcoporum res suæ aut ecclesiæ suæ debent conseruari, & illibata futuro successori qui episcopus ordinabitur reddi. vbi glos. tradit quis debeat deputari ad illarum custodiam, & conseruationem, & perceptionem. Clarius id videtur dicere gl. *in cap. hec huius. eisdem caus. & quæst.* vbi dicit. quod omnia à morte prædecessoris sunt seruanda successori, *in glos. conseruari*: Idem tenet Hostien. *in cap. fin. de pecul. cler.* vbi posita quæstione quinam sint fructus qui pertineant ad ecclesiam, de quibus non potest testari clericus, respōdet, quod est aduertendum ad tempus quo moritur clericus, quia si moritur post finitum mensem Augusti & ante kalend. Martij omnes fructus anni proxi-
2 mi sequentis pertinent ad ecclesiam, † vel dic inquit alio modo. quod fructus pendentes pertinent ad ecclesiam, separati vero a solo ad clericum: vel dic alio modo, quod inter exequutores clerici defuncti, & ecclesiam fructus habent diuidi, sicut fit inter virum, & vxorem, facto diuortio: subdens, sed est verius, vt intelligamus illos fructus tantum pertinere ad clericum, qui sunt separati à solo, & reconditi, quos clericus, vt vsufructuarius facit suos, cui clericum (inquit) comparari debere diximus: alii autem, qui non sunt separati à solo, nec reconditi, prout est in casu nostræ præsentis quæstionis, non sunt clerici, nec clericus facit illos suos, quia spectant ad ecclesiam,
3 & hæc procedunt: † nisi obstet aliqua specialis consuetudo in contrarium. cui standum erit, nisi ecclesia, ob illam nimis grauetur.

Item dicit, & tenet Gaspar. Calder. *cons. 2. de pecul. cler.* vbi posita quæstione, quis succedere habeat in fructibus præbendæ canonico defuncto, dicit indistincte, quod ecclesia, maxime, si decedat clericus ante fructus recollectos: quia in illis succedit ecclesia non hæredes ex testamento, vel ab intestato: siue æquiparemus clericum vsufructuario, siue vsuario: si vero decedit post fructus à solo separatos, tunc distinguit quinque casus, vt ibi late per eum videri potest. Et dicit Io. Copus *in tracta. de fructibus lib. 4. tit. 3. cap. 2.* quod tam fructus à prælato percepti, qui in bonis eius esse cœperunt, & mortis tempore extant, quam etiam ij qui tempore vacationis obuenerunt, debent futuri successori reseruari. Idem videtur tenere Specul. *in titul. de fructibus & interesse. vers. sed pone prælatus.* vbi dicit, quod quidam decedens talem fecit ordinationē, volo quod de omni mobili meo, quod nunc habeo fiant tres partes, sic distribuendæ: quæritur, qui fructus pertineant ad defunctum; & respondet, quod omnes fructus à solo separati tempore mortis suæ, † quia quamdiu solo cohærent sunt 4
pars fundi. *l. fructus ff. de rei vend.* Vnde in casu nostro fructus inexacti cum non sint, & cum non possint dici à fundo separati sunt ecclesiæ, cuius est fundus, & per consequens successoris in beneficio. Item est bulla siue motus proprius super hoc factus per Iulium. iij. qui incipit *Motu proprio. &c.* Cum sicut nobis nuper innotuit. &c. de qua fit mentio in alia regula, vel bulla eiusdem edita pari modo super fructibus inexactis relictis, quæ est descripta in fine, in qua expresse huic casui prouidetur, & determinatur, quod tales fructus inexacti, nō vadant modo aliquo ad hæredes defuncti, sed ad successores in beneficio, *vt in dicta constitutione.*

In contrarium videtur opinio Bar. *in l. deuortio. §. è contrario. ff. solut. mat.* vbi dicit canonicus decedens transmittit ad hæredes suos fructus perceptos, & percipiendos pro rata temporis, etiam pro rata anni, quo stetit in canonicatu.

Item facit in contrarium pari modo illud; quod tenet Ioan. And. *in regula nemo plus. de reg. iur.* vbi disputando quæstionem de canonicis Mutinensibus, tenet, quod canonicus, stante consuetudine, potest disponere in testamento de fructibus sui canonicatus etiam percipiendis pro tempore post mortem, & quod valet dispositio.

† Itē audiui esse multas ecclesias in regno Neapo- 5
litano: in quibus inest consuetudo quod fructus inexacti per clericum, seu beneficiatum defunctum, & illi etiam qui obueniunt, & decurrunt post eius obitum vsque ad nouam prouisionem accrescunt capitulo, collegio, vel canonicis, seu conclericis dictæ ecclesiæ.

Quid tenendum ergo in casu isto: ego puto in istis fructibus inexactis, quod non succedant nec hæres defuncti, nec successor in beneficio, nec alius, qui alias de iure communi posset succedere, quandoquidem fuit expresse determinatum per prælibatum Iulium iij, quod isto casu succedat Camera Apostolica, in locis, vbi sunt collectores Cameræ Apostolicæ: prout per ipsius Iulij constitutionem editam, vel publicatam sub anno Domini. 1551. die Decima octaua mensis Iunij. in quo Papa declarat, quod constitutio, quam alias fecit, quod in fructibus inexactis, relictis per defunctum clericum, non haberent succedere hæredes defuncti, sed successores in beneficio, compre-

hen-

prehendebat tantum loca, vbi non sunt collectores spoliorum, & iurium Cameræ Apostolicæ: & quod in dictis locis suum effectum sortiri haberet tantum, non autem in locis vbi essent, & esse consueuerunt collectores, & in locis, vbi essent collectores, voluit quod circa istos fructus inexactos, haberent locum consuetudo, priuilegia, & iura particularia, quę iubet
6 seruari: † per quam constitutionem Iulius iij. adimendo illos fructus inexactos à successoribus in beneficijs, in locis, in quibus adsunt collectores spoliorum, & iurium Reuerendæ Cameræ, vt de se patet, voluit, & intellexit illos applicare iurib. Camerę, acvt bona Cameræ per collectores colligi in dictis locis.

Verum quia ego ita dictã constitutionem intelligo, & simul audiui, quendam magnum doctorem in ciuitate Neapolis aliter intelligere, & aliter sentire in cuius opinionem, & sententiam licet pro eius auctoritate, quæ apud omnes magna, & apud me maxima ego iuuenis descendere deberem, tamen hic adducam rationes, & fundamenta, quibus moueor ad dictam constitutionem, ita interpretandam, & eam ita intelligendam, prout aliter intelligi recte non posse puto.

Et pro euidentia præmitto, quod sensus bullę talis est videlicet constitutio, q̃ fecimus, quod fructus inexacti relicti per clericum defunctum, non vadãt ad illius hæredes, sed ad successores in beneficio, quos solutis primo certis debitis, & legatis defũcti, in suos vsus conuerterent, habet locum in locis tantum, vbi non sunt collectores iurium Cameræ Apostolicæ, circa quę loca seruari habet ius commune, nec comprehendit loca, vbi sunt, vel esse consueuerunt collectores, & in locis collectorum, valeant consuetudo, priuilegia, & iura particularia quæ vigeant. Credo ꝙ iste sit german⁹ eius intellectus, & verus sẽsus bullæ.

Præmitto secundo & aliud. quod cum per constitutiones, de nouo factas, per Romanos Pontifices, hodie Camera Apostolica sit subrogata, & suffecta in bonis acquisitis de fructibus beneficiorum, ac in acquisitis, occasione ecclesiæ, & in fructib. relictis per clericum defunctum in locum, ac in vicem successoris, prout per bullas, & constitutiones extrauagan. in materia spoliorum editas, de quibus in prima quæstione *per decis. Rota* 855. *in antiquis.* Camera Apostolica, & successor in beneficio habent se, vti contraria, & incompatibilia.

Et vbi sit vnum de istis, ibi aliud esse non possit de iure, quia, vbi colligit Camera ibi colligere non possit successor, & vti contraria, alterum excludatur ab altero.

Item præmitto etiam, quod de iure intẽtio legem co ndentis est consideranda *Clemen.* 2. §. *fina. vbi Cardin. de religio. dom.* † quia cum priuilegium est dubium,
7 concedentis intẽtio inspicitur, *per tex. in l. Neratius. ff. de regu. iur. cap. cum venissent. ex. de iudic.* per Specul. *in titu. de instrumen. editio.* §. 11. *incip. nunc autem. vers. si autem du-*
8 *bium est.* † & intentio apparet ex coniecturis. *l. si quis intentione. ff. de iudic.* per Specul. *in tit. de libelli conceptio.* §. *iam nunc. vers. sed cum ex his.*

Istis ita præsuppositis, ego iudico, quod principale intentum Papæ in hac constitutione fuit prouidere de istis fructibus, ac rebus inexactis Cameræ Apostolicæ, in locis, vbi sunt collectores, si nulla adsit cõsuetudo, priuilegium, aut ius particulare in contrarium, & quod causa finalis, quæ illum ad sic statuendum induxit, fuit ipsa Camera, & ita intelligi debet, licet per verba expressa non appareat; id quod ego deduco hoc modo.

Et primo, quia reformatio cõstitutionis, vt non habeat locum, vbi sint collectores iurium Cameræ Apostolicæ, videtur facta pro Camera Apostolica, & respectu Cameræ, per illa verba in bulla sæpius repetita prouidere intelleximus solum ecclesijs, monasterijs, & beneficiis in locis in quibus collectores fructuum, & prouentuum Cameræ Apostolicæ debitorum deputari, seu esse non consueuerunt &c. Vnde, si respectu Cameræ sit facta, ad illius vtilitatẽ, commodum, & beneficium facta interpretari debet, quia in locis collectorum excluduntur à perceptione taliũ fructuum successores in beneficiis, ad quos tales fructus regulariter de iure communi spectãt, vt iuribus primo allegatis, ergo ipsis exclusis inclusa intelligitur Camera Apostolica quæ est successoribus in materia spoliorum contraria, per regulam contrariorum. † quod inclusio vnius est exclusio alterius, & 9
electo vno de contrariis alterum perpetuo est extinctum. Nota Bald. *per illum tex. in l. prima. C. de fur. & ser. corrup.* notat & dicit Specul. *in tit. de exceptio.* §. 4. *vers. illud autem,* quod contrariorum electo vno, videtur alteri renunciatum.

Item ex eo, quia in prima constitutione, vel motu proprio à talibus fructibus, vti à rebus ecclesiasticis in alienationibus excluduntur omnino hæredes, & illi concedũtur successoribus in beneficio, ad quos spectant de iure, cum facultate illos in suos proprios vsus conuertendi solutis certis debitis, & legatis factis ad pias causas defunctorum. in secunda constitutione adimuntur à successoribus, in locis vbi sunt collectores Camerę, in quibus locis est seruanda cõsuetudo, & priuilegium: & si nulla adsit consuetudo, vel priuilegiũ, vel ius particulare, prout euenire pôt, de necessitate est dicendum, quod tunc isti fructus sint Cameræ Apostolicæ, cuius respectu limitatur constitutio generalis, in locis vbi sunt collectores† quia si non intelligerentur esse Cameræ, ista noua constitutio reformatiua primę, nihil operaretur, quę operari debet etiam vltra ius commune. per Bartol. *& alios in l.* 4. §. *prætor ait. ff. de damno infec. per Pel. in c. de causis. de offic. deleg. in verb. in glo. ibi & per tex. in l. re coniuncti. ff. de lega.* 3. vbi dicit: quod quando verba statuti in sensu directo nihil operantur, † tunc de necessitate 10
sumi debet argumentatio à contrario sensu, etiam ad correctionem iuris communis: immo illa verba bullæ, in locis in quibus correctores, seruirent de uento, & essent elusoria, & statuta semper debent intelligi, ne reddantur elusoria *l. prima.* §. *pecunia. ff. de calumniat. glo. in cap. quamquam de vsur. in* 6.

Item si dicamus istos fructus, & res inexactas non spectare ad Cameram Apostolicam in locis collectorum, si veniat casus, quod per consuetudinem, priuilegium, aut ius particulare ad neminem spectent, nascitur inconueniẽs, videlicet quod nullius erũt, & in dominio incerto permanebunt, ꝙ esse non debet.

Vnde ad euitandum inconueniens, cum non sint hæredum, non sint successorum, nec per aliquam cõsuetudinẽ, priuilegium, aut ius particulare ab aliquo vendicentur: est de necessitate dicẽdum, ꝙ ad Cameram Apostolicam pertineant, cuius intuitu, & contẽplatione videtur emanasse ista noua reformatiua cõstitutio, argumẽto à sufficienti partiũ enumeratione, ꝙ valet in iure l. *obligat. fere.* §. *placet. ff. de actio oblig. l. filius.* §. *filius. de lega. primo. & §. in bonæ fidei. instit. de actio.*

Item cum in bulla dicatur, quod successores debent cessare percipere fructus, & res inexactas in locis vbi sunt collectores iurium Cameræ Apostolicæ, nisi adsit consuetudo, priuilegia, vel aliquod ius par-
11 ticulare, ipsa Camera, & respectus ipsius Cameræ, † videtur fuisse causa finalis, quæ ad sic statuendum, & disponendum Papam mouit, quia ista causa est posita, & expressa in lege, vt per *Bart. in l metum autem. §. sed licet. in primo not. ff. quod metus caus.* per Bald. *in l. generaliter. 5. colum. vers. secundo principaliter. C. de epis. & cler.* & causæ, quæ cohærent ipsi dispositioni inspecta iuris dispositione inducunt, & arctant ad ita disponendum, dicuntur esse causæ finales, per Bartol. Soci. *cons. 159. & cons. 245.* quia causa finalis videtur esse mēs legis, quæ inspici debet, per Specul. *in tit. de aduocat. §. 4. vers. vel. tale.* Item cum hic non possit dici, quod ratio, quæ monit Papam principaliter fuerint hæredes defuncti, à quibus tales fructus omnino ademit per primam constitutionem. Item nec successores, à quibus ademit in terris collectorum. Item, nec consuetudo, vel priuilegia, cuius clausula (si inspicitur bulla) est posita post determinationem principaliter factam de interesse Cameræ, per ista verba: *Et omnino ea non obstante*, quæ præsupponunt, vt eorum est sensus, aliam determinationem præcedere, est de necessitate dicendum, quod fuerit ratio Cameræ Apostolicæ,
12 quia præter istam, nulla alia apparet, † & nulla alia reddi potest, quæ debet haberi in casu nostro pro expressa, late per Fel. *in c. si quando. ex. rescrip. 2 col. vers. circa reddendum, &c.*

Accedit quod non videtur inuerisimile, quod Papa qui pro subueniendis necessitatib. sedis Apostolicæ pro regimine Vrbis, totiusq; status ecclesiastici, ac manutentione Pontificalis dignitatis in vniuerso orbe terrarum, applicauit Cameræ Apostolicæ bona quæcunque de fructibus ecclesiasticis acquisita relicta per clericos defunctos, quæ spolia hodie vocamus.

Item fructus obuenientes à die vacationis, vsque ad apprehensam beneficij vacati possessionem, quod voluerit etiam in subuentionem onerum dictę sedis, & Cameræ dictos fructus, & res inexactas conuertere, charitate, & dilectione adductus Romanæ Ecclesiæ, & Sedis suæ præfatæ, quæ charitas, & dilectio est vna de coniecturis ad mentem coniecturandum, *per tex. vbi Ias. in l. seruum plurium. §. si numerus de lega. primo.* id, quod videtur tanto magis dicendum, cum attenta eius absoluta, & quam habet ampla potestate in beneficialibus, ac fructibus beneficiorum, id facere possit pro libito, & solet, *per extrauag. cum nonnulla. la prima & la. 2. in tit. de prebend.* vbi fructus beneficiorum vacantium pro ecclesiæ Romanæ necessitatibus releuandis: Cameræ Apostolicæ applicantur, vbi vide extrauag. communibus, idem vide *in extrauag. antecedēti*, quæ parimodo incip. *nonnulla. & in extrauag. postulasti. eo.* & dicit *gl. in Clē. vnica. de supplen. neglig. in ver. reuocari.* quæ dicit quod hodie Papa recipit fructus vacantium, &c.

Et cum in hoc non præiudicet nisi clericis, qui in dictis fructibus succedere possent, quibus præiudicare potest de iure, secundum libitum voluntatis suę, & cum verba dubia debeant interpretari, secundum quod expedit proferenti, per Paul. de Cast. & a-
14 lios *in l. si quis intentione. ff. de indic.* † & in obscuris inspicimus semper illud, quod est magis verisimile *cap. inspicimus. de regu. iur. in 6.*

Item cum verba dubia, regulariter interpretantur in fauorem proferentis. *l. habemus & dict. l. si quis intentione. de iudic.* tamen fauore ecclesię verba dubia interpretantur in eius fauorem etiam contra eius intentionem, *per gl. in verb. dubium. ex. de probatio. cap. in præsentium.*

Per hæc ego dicebam, quod mens Papæ *in d. regula*, vel constitutione reformatiua fuit, quod fructus, & alia inexacta, quæ adimuntur successori in beneficio, peruenirent ad Cameram Apostolicam in locis, vbi essent collectores iurium Cameræ, si tamen aliqua consuetudo, priuilegium, vel ius particulare non adesset in contrarium, & quod collectores vti bona, & iura Cameræ colligere possent.

Nec iudico verum illud: quod dicebat ille magnus Doctor, quod causam præbuit constitutioni consuetudo, & quod illa fuit causa finalis, & impulsiua constitutionis: quia, si bene inspiciamus bullam, non loquitur de consuetudine, nisi secundo loco, siue inspiciamus in narratiua parte, siue in dispositiua, & nisi postquam est loquutus Papa, respectu collectorum Cameræ, nec de consuetudine statuit, nisi postquam determinauit de causa, & loco collectorum iurium Cameræ Apostolicæ, quam causam reputauit, & habuit Papa pro digniori, quia de illa primo loco tracta-
tuit, † quia digniora habent semper præcedere. vnde 15
de consuetudine statuitur secundo loco, vnde causa consuetudinis non videtur fuisse causa principalis, neque principale intentum, quod mouit Papam ad statuendum.

Item statuit de consuetudine per illa verba, videlicet, & omnino eadem constitutione non obstante, &c.

Per quæ videtur, quod constitutio fuit iam facta super alio penitus diuerso à consuetudine, vnde illā limitat, vt non habeat locum, vbi sit consuetudo in contrarium, vel ius particulare,

Item statuit de consuetudine, addendo ad principalem constitutionem, iam factam per dictionem, † 16
& , quæ est dictio copulatiua copulans semper aliquid alicui. *l titia. text. §. nihil. 2. de lega. 1. l. si quis inquilinos. eo. tit.* quæ dictio aliquando importat ordinem successiuum, *l. gallus. §. quidam. ff. de l. & posth.* & de sui natura implicat casum minus dubitabilem Raphael. Fulgo. & Lud. Rom. *in l. qui se patris C. vnd. l. Ias. in l. 1. §. municipes 2. col. vers. respondetur not. de acqui. poss.* & per Bart. *in l. sicut & in l. 3 ff. de Fund. instr.* vbi dicit quod dictio, &c, coniungit æque principaliter, per Fely. *in c. 5. de iudic. col. antepen. vers. sed posito.*

Item dicat mihi ille magnus doctor, si consuetudo sola fuit, quæ præbuit Papæ causam statuēdi, ad quid ponere in bulla illa verba, sæpe repetita, constitutionem eandem solum comprehēdere ecclesias, & monasteria, in quib. collectores iurium Cameræ non essent, vel esse non consueuerint, quid operantur illa
verba? † Nam verba debent aliquid operari, vt dixi- 17
mus, & superfluitas debet euitari per Specul. *in tit. de test. §. iam de interrogatoriis. 1. col. in fi. vers. habita.*

Quid accidebat: nisi dicere regula quod successores percipiant fructus inexactos, non habeat locum vbi sit consuetudo in contrarium, & profecto si consuetudo sola fuit: quæ Papam mouit, & non Camera Apostolica, illa verba sufficiebant.

Profecto illa verba in locis, in quib. collectores esse non consueuerunt fuerunt superfluo addita, quod esse nō debet, maxime in lege, quæ nedum verba supe-

peta-

18 perabundantia, † sed superfluam syllabam habere non debet, *per gloss. in l. 1. ff. quod met. caus. & in c. solitæ. de maioris. & obedient.*

Ego salua pace tanti viri bullam intelligo, quod Papa principaliter fit motus ad statuendum pro interesse Cameræ Apostolicæ, & quod collectores Cameræ tales inexactos fructus nomine Cameræ perciperet, & si adesset aliqua consuetudo, priuilegium, vel ius particulare in contrarium, quod vigeret, quod constitutione nõ obstante seruaretur, & seruari haberet.

Nec obstant, quæ primo loco deduximus in contrarium *de tex. in ca. quia sæpe. de electio in 6. & de text. in præsenti. de off. ordin. eod. lib. & de tex. in cap. illud, cum aliis adductis. 12. quæst. 2.* vbi apparet: quod fructus, & emolumenta, obuenientia, quouis tempore relicta per defunctum deberent futuro successori fideliter reseruari nec minus illud, quod adduxit de Hostien. *in cap. fin. de pecul. cler. de Calder. & Specul. & de Io. copo.*

Quia ista haberent locum de iure antiquo, & quãdo nihil statutum esset in contrarium per ius nouũ, prout determinatur de fructibus obuenientib. à die vacationis vsque ad apprehensam possessionem beneficij per de nouo prouisum per Bullam Pij iiij.

Item de fructibus inexactis, relictis per defunctũ per dictam constitutionem, Iulij iij. quæ, vti iura noua attendi debent vulgatis Iuribus.

Non obstat, quod pari modo adduxi. de Bartol. *in l. diuortio ff. solut. mat.* quod clericus decedens transmittit ad hæredes suos fructus perceptos, & percipiendos pro rata anni, vel temporis quo stetit in canonicatu, quia ipsemet Bart. non firmat ibi eam opinionem, sed dicit, quod contrarium tenent canonistæ, quibus in hoc est stan dum, vt ibi per eum.

Nec est aliquid, quod dixi. de Io. And. qui disputat quæstionem de canonicis Mutinensibus, qui stante consuetudine possunt disponere de fructib. canonicatus percipiendis: quia non dico, quod in huiusmodi fructibus non debeat attendi consuetudo: quia imo est attendenda, & obseruanda, prout latius dixi supra *in q. de consuetudine.*

Et aduerte, quod fructus inexacti: de quib. in præfatis bullis, habẽt intelligi, si sunt maturi, & in statu, quod decedens ipse illos decerpere, & colligere potuisset.

Sed nunquid collectores poterunt tempore sedis vacãtis, scindere nemora non cædua, vel alia: vel pulchras arbores: seu exhaurire, aut euacuare stagna de grossis piscibus per multos annos nutritis: & licet videatur, quod sic, quia quicquid fructuum nomine venit tempore euenit, totum suum est oneribus supportatis *c. præsenti. de off. ordin. li. 6.* tamen quia ista sunt talia, siue quibus deterioratur proprietas, videtur de iure contrarium, quia ista non cadunt sub fructuum nomine, nec appellatione fructuum venire possunt *l. arborib. & l. pridem. ff. de vsufr. & c. forma. de censi.* vnde videtur dicendum, quod magna nemora, & arbores non cæduas non vastabunt, nec cædua, vel stagna, nisi quatenus augmentum, seu emolumentũ eorum tempore istis competenti poterunt adæquari, ad instar mariti fructus dotis lucrantis. *l. diuortio. §. non solum ff. sol. mat. per gl. in ver. collectores. extrauag. suscepti. extrauag. com. ne sed vacan.*

Regula siue constitutio perpetua Sanctissimi Dñi Iulij diuina prouidentia Papæ iij. in qua declaratur, quod fructus beneficiorum, tempore obitus beneficiatorũ inexacti, debeantur successoribus in beneficiis, & non hæredib us dictorum beneficiatorum, ac quod ducati 500. & reliqua per mortem reuerendissimorum Sãctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium Cameræ, & Capellæ Apostolicæ debita solui debeantur, nec de eisdem per præfatos Cardinales testari possit.

Motu Proprio, &c. Cum sicut nobis nuper innotuit diuersi diuersorum beneficiatorum, etiam Episcoporum, Patriarcharum, & aliorum prælatorum, ac Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium pro tempore decedentium hæredes, non solum bona relicta spolia nuncupata sic decedentium beneficiatorum, Episcoporum, Archiepiscoporum, Patriarcharum, & aliorum prælatorum, ac etiam Cardinalium verum etiam fructus &c. ecclesiasticos, ac pecunias, & res alias per ipsos beneficiatos, Episcopos, Archiepiscopos, Patriarchas, & alios prælatos, ac etiam Cardinales ante eorum obitum non exactos, etiam si eorum solutionis dies ante obitum ipsorum non aduenerit, sub eo forsan prætextu: quod pro tempore ante obitũ huiusmodi decurso, debeantur exigere, & quã doq; solutionem debitorum per ipsos beneficiatos, & Cardinales, dum viuerent contractorum, & legatorum per eos in sua vltima voluntate, etiam ad pias causas factorum subterfugere, & hæredes Cardinalium huiusmodi paramenta, & ornamenta capellæ ipsorum Cardinalium, quæ iam tanto tempore, quod eius initii hominum memoria non habetur capellæ Apostolicæ, in qua missæ papales celebrantur, & ex qua pauperibus prælatis ad Romanam Curiam pro tempore confluentibus & paramenta ecclesiastica, cum quibus processionibus, & aliis solemnitatibus per Romanum Pontificem fieri solitis incedere possint non habentibus subuenitur, deuolui consueuerunt occupare, ac solutionem quingentorum ducatorum auri de Camera, qui post obitũ singulorum Cardinalium, pro pretio annuli, eis in eorum ad Cardinalatus assumptione exhiberi soliti, Cameræ Apostolicę persoluuntur declinare contendant, & satagant. Nos attendentes fructus &c. & pecunias, ac res alias, occasione ecclesiarum, monasteriorum, & beneficiorum ecclesiasticorum pro tempore prouenientium, licet postquam ad manus beneficiatorum peruenerunt, & cum aliis ipsorum beneficiatorum fructibus, &c. pecuniis, & rebus, seu ipsis beneficiatis incorporatæ sunt, non vlterius in ecclesiasticis sed potius ipsorum beneficiatorum propriis, & ab eis acquisitis bonis iudicari. & propterea, quod modo pro sæcularib⁹, & prophanis haberi, & de eis testamento, aut alias dispnen. facultas eisdem beneficiatis per sedem Apostolicam concedi consueuerunt: nihilominus, donec in manibus eorum, qui illos, tanquam ecclesiasticos seu ex ecclesiis, monasteriis, & beneficiis prædictis prouenien. & pro talibus conseruant, aut, vt tales detinent, ipsique beneficiati pecunias huiusmodi realiter non exegerint, & fructus, &c. non perceperint, nec non aliis eorum bonis commiscuerint, & sibi incorporauerint semper ipsarum ecclesiarum, quarum ipsi beneficiati sunt, ac vere ecclesiasticos esse, & censeri debere. & propterea iuri non congruere, vt ipsi beneficiati de rebus certis ipsarum ecclesiarum, quæ omni iure alienari prohibentur disponere, etiam in eorum vltima voluntate possint, nec ipsis beneficiatis, etiam episcopis, Archiepiscopis, Patriarchis, & aliis, ac Cardinalibus pro tempore defunctis, eorum hæredes, qui, vt plurimum sunt laici,

laici, in præiudicium successorum beneficiatorum fructus, &c. ac res, & pecunias inexactos huiusmodi, os boui trituranti alligando exigunt, & hæredes Cardinalium mala malis addendo, bona capellæ Apostolicæ debita occupant, seu quod Cameræ, & creditoribus, ac legatariis debent pro se retinent. Volentes in præmissis opportune prouidere. Motu simili &c. declaramus nostræ intentionis nunquam fuisse, nec esse, quod quiuis quorumcunque beneficiatorum, etiam, vt præfertur Episcoporum, Archiepiscoporum, Patriarcharum & aliorum prælatorum, etiam Cardinalium vbilibet, etiam in Romana Curia, aut districtu pro tempore decedentium, siue ex testamento per eosdem beneficiatos, etiam vigore facultatum quorumcunque eis in specie, vel in genere, etiam prætextu quorumcunque capitulorum, ac statutorum, & ordinationum, etiam nostrorum sub quibusuis tenoribus, & formis ac alias quomodolibet concessorum condit: siue ab intestato hæredes fructus &c. ac pecunias, & res alias per ipsos sic defunctos beneficiatos, etiam Episcopos, Archiepiscopos, Patriarchas, & alios prælatos, ac Cardinales, ante eorum obitum non exactos, etiam si pro tempore ante obitum huiusmodi decurso debeantur, ac eorum solutionis dies beneficiatis & Cardinalibus viuentibus aduenerit, & per ipsos beneficiatos, & Cardinales non steterit, quominus illos exegerint, quinimo omniū pro illorum exactione necessariam diligentiam, etiam iudicialiter agendo fecerint, quoquomodo exigere aut etiam sponte oblatos percipere, aut cruces, candelabra, imagines, patenas, calices, & alia cuiusuis sortis, tam aurea quam argentea vasa, & iocalia, ac quæuis ornamenta, paramenta, & alia vtensilia, capellæ singulorum Cardinalium, pro tempore decedentium, cæteraque, tam ad ipsam capellam, quam eius ministros circa altaris ministerium, celebrationem missæ pertinen. pro se retinere, aut solutionem quingentorum ducatorum huiusmodi euitare possint, sed quod de cætero perpetuis futuris temporibus fructus &c. ac pecuniæ & res, vt præfertur inexacti huiusmodi, ac ipsorum sic defunctorum beneficiatorum etiam Episcoporum, Archiepiscoporum, Patriarcharum, & aliorum Prælatorum, & Cardinalium in ecclesijs, monasterijs, & beneficijs prædictis successores: qui ex illis quorum solutionis dies ante obitum beneficiatorum huiusmodi aduenerit, omnia ipsorum beneficiatorum, etiam, vt præfertur Episcoporum, Archiepiscoporum, Patriarcharum & aliorum prælatorum, etiam Cardinaliū debita & ad pias causas facta legata, si aliunde ex aliis ipsorum beneficiatorum bonis solui non possint, soluere teneantur libere deuenire, & in posterum deueniant, ac per eos, & non hæredes prædictos exigi possent, & imposterum possint, necnon cruces, candelabra, imagines, patenas, calices, & vasa iocalia, ornamenta, paramenta, vtensilia, & alia ad capellam singulorum Cardinalium, & eius ministros, vt præfertur pertinen. & ad eandem capellam Apostolicam pertinerent, & spectarent, ac in posterum pertineant, & spectent, & per agentes pro ea realiter, & cum effectu capi, & apprehendi possent, & deberēt, ac imposterum possint, & debeant, ac hæredes Cardinalium, tam hactenus defunctorum, quam pro tempore decedentiū quingentos ducatos huiusmodi eidem Cameræ persolutere tenerentur, & in posterum teneantur, & propterea successores in ecclesiis, monasteriis, & beneficiis huiusmodi fructus, &c. ac pecunias, & res per eorum antecessores non exactas, libere, & licite percipere exigere, & leuare, ac solutis si aliūde, vnde soluantur nō erit (vt præfertur) debitis, & legatis prædictis, quod residuū fuerit in suos vsus, & vtilitatē cōuertere, necnon agentes pro capella Apostolica, cruces, candelabra, imagines, patenas, calices, vasa, iocalia, ornamenta, paramenta, vtensilia, & alia prædicta, propria auctoritate libere capere, & apprehendere posse, ac hæredes Cardinalium, tam hactenus defunctorum, quam aliorum pro tempore decedentium ad cruces, candelabra, & alia prædicta agen. pro dicta capella Apostolica realiter, & cum effectu consignandi, & eosdem quingentos duc. agentibus pro eadem Camera, vt præfertur soluendi teneri, & obligatos esse, ac ad id omnibus iuris, & facti remediis cogi, & compelli posse. Sicque in præmissis omnibus, & singulis casibus ad præsens occurrentibus, seu penden. per quoscunque &c. in quauis causa, & instan. sublata, &c. iudicati, & diffiniri debere, ac irritum, &c. decernimus. Non obstan. præmissis, ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis statutis, &c. priuilegiis quoque indultis, ac testandi, & alias de dictis rebus, & bonis disponendi facultatibus capitulis, & literis Apostolicis sub quibuscunque tenoribus, & formis, ac eum quibusuis clausulis, & decretis, et per modum statuti, & ordinationis perpetuorum Motu proprio, &c. aut alias quomodolibet etiam per nos ad dictam sedem concessis, & emanatis: quibus omnibus, etiam si de illis, &c. eorum tenores, &c. hac vice duntaxat specialiter, & expresse derogamus, & sufficienter derogatum esse decernimus, cæterisque contrariis quibuscunque. Volumus autem heredes ipsorum beneficiatorum, qui iam ante præsentium publicationem pecunias, ac fructus per ipsos beneficiatos inexactos huiusmodi exegerint, per successores in beneficiis huiusmodi amplius præsentium vigore molestari non posse, necnō præsentes in Cancellaria Apostolica, vt moris est publicari, & illius quinterno inter alias constitutiones perpetuas ad perpetuam rei memoriam describi.

Regula S.D.N. Iulij Diuina prouidentia Papæ tertij: per quam declaratur, quod constitutio perpetua, alias super fructibus beneficiorum tempore obitus beneficiatorum inexactis edita, locum non habeat in locis: in quibus collectores Cameræ Apostolicæ, esse consueuerunt.

Motu proprio, &c. Dudum ex certis tunc expressis rationabilibus causis per quandam constitutionē nostram perpetuo duraturam, inter alia motu simili declaramus nostræ intentionis nunquam fuisse, nec esse, quod quiuis quorumcunque beneficiatorum, etiam episcoporum, Archiepiscoporum, Patriarcharum, & aliorum Prælatorum, ac Sāctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, vbilibet, etiam in Romana Curia aut eius districtu pro tempore decedentiū, siue ex testamento per ipsos beneficiatos, etiam vigore quarumcunque facultatum eis in specie, vel in genere, etiam prætextu quorumcunque capitulorum, ac statutorum, & ordinationum, etiam nostrorum sub quibuscunque tenoribus, & formis, ac alias quomodolibet concessorum condito, siue ab intestato hæredes fructus, &c. ac pecunias, & res alias per ipsos defunctos beneficiatos etiam episcopos, Archiepiscopos,

pōs, Patriarchas, & alios prælatos, ac Cardinales ante eorum obitum non exactos, etiam si pro tempore ante obitum huiusmodi decurso deberentur, ac eorum solutionis dies beneficiatis, & Cardinalibus viuentibus aduenisset, ac per ipsos beneficiatos, & Cardinales non stetisset, quominus illos exegissent, quinimo omnem pro illorum exactione necessariam diligentiam, etiam iudicialiter agendo fecissent, quoquomodo exigere, aut etiam sponte oblatos præcipere tunc, vel in posterum possent: sed quod ex tunc de cætero perpetuis futuris temporibus fructus, &c. ac pecuniæ, & res, vt præfertur inexacti huiusmodi, ad ipsorum sic defunctorum beneficiatorum, etiam Episcoporum, Archiepiscoporum, Patriarcharum, Prælatorum, & Cardinalium in ecclesiis, monasteriis, & beneficiis ecclesiasticis, quorum fructus, &c. ac pecuniæ, & res huiusmodi essent successores, qui ex illis, quorum solutionis dies ante obitum beneficiatorum huiusmodi aduenisset omnia ipsorum beneficiatorum, etiam Episcoporum, Archiepiscoporum, Patriarcharum, prælatorum, & Cardinalium debita ad pias causas facta legata, si ex aliis ipsorum beneficiatorum bonis solui non possent soluere tenerentur, libere deuenirēt, ac per eos, & non hæredes prædictos exigi possent, & propterea successores in ecclesiis, monasteriis, & beneficiis huiusmodi fructus, &c. ac pecunias, & res per eorū prædecessores non exactos, libere & licite pcipere exigere, & leuare, ac solutis, si aliūde vnde soluerētur nō essent debitis, & legatis prædictis: quod residuum foret in suos vsus, & vtilitatem conuertere posse. Sicque in præmissis casibus, etiam tunc occurrentibus, seu pendentibus iudicari, & diffiniri debere, ac irritum, &c. decreuimus prout in eadem constitutione: quam in cancellaria Apostolica publicari, & in illius quinterno inter alias constitutiones perpetuas ad perpetuam rei memoriam describi voluimus pleni⁹ continetur. Cum autem, sicut nobis nuper innotuit: licet nos per constitutionem nostram prædictam solum ecclesiis, monasteriis, & beneficiis, in locis in quibus collectores fructuum, & prouentuum Cameræ Apostolicæ debitorum deputari, seu esse non consueuerunt consistentibus, & circa quæ ius commune seruari debet, prouidere intellexerimus: nihilominus diuersæ personæ eandem constitutionem nostram ad ecclesias, monasteria, & beneficia, etiam in locis: in quibus collectores huiusmodi deputari seu esse consueuerunt consistentia: & in quib. diuersæ consuetudines, diuersaque particularia iura, seu priuilegia vigent trahere, & extendere conentur cōtra mentem & intentionem nostras, ac in fraudem, & detrimentū quamplurium. Nos fraudibus, & figmentis huiusmodi occurrere, mentem, & intentionem nostram in præmissis declarare volentes Motu simili, &c. Constitutionem eandem solum ecclesias, monasteria, ac beneficia ecclesiastica in locis: in quibus collectores prædicti deputari, seu esse non consueuerant comprehendere, & ad ea tantum extendi, Nec in ecclesiis, monasteriis, & beneficiis in locis, in quibus ijdem collectores deputari seu esse consueuerunt consistentibus locum habere, aut effectum aliquem sortiri posse, aut debere. Et omnino ea non obstante consuetudines, & particularia iura, seu priuilegia cuiuslibet loci: in quo collectores huiusmodi deputari, seu esse consueuerunt in præmissis vigentia obseruari, & exequutioni demandari. Sicque in præmissis omnibus, & singulis, etiam ad præsens occurrentibus casibus: seu pendentibus causis per quoscunq;, &c. Sublata, &c. iudicari, & diffiniri debere, ac irritum, &c. decernimus, & declaramus. non obstantibus omnibus quæ in eadem constitutione nostra voluimus non obstare præsentes in præfata Cancellaria, vt præmittitur publicari describi debere decernentes.

Placet, & ita declaramus.

SVMMARIVM.

1. De fructibus ecclesiæ certa portio est assignata pro victu clerici.
2. Competit actio clerico pro victu contra eum, qui illum ordinauit ad Ecclesiam non sufficientem.
3. Clericus fructus sibi pro victu assignatos facit suos.
4. Clericus fructus ecclesiæ videtur posse proijcere, & etiam porcis dare.
5. Suum videtur illud, quod potest vendicari.
6. De fructibus ecclesiæ possumus alere, & dotare consanguineas, & filias seu sorores.
7. Hodie inoleuit quod clerici appropriant sibi omnes fructus ecclesiæ.
8. Potest clericus dare consanguineis ad subueniendum, non ad illos ditandum.
9. Clericus de fructibus ecclesiæ participat, quatenus indiget.
10. Non potest fieri exequutio pro debitis clerici in fructibus pro victu assignatis.
11. Clericus fructus pro victu debitos facit suos, si vtatur.
12. Non consumpta per clericum reseruantur ecclesiæ.
13. In fructibus non consumptis succedit ecclesia.
14. In fructibus non consumptis succedit consanguineus si adsit consuetudo.
15. Papa concedit licentiam testandi de acquisitis parce viuendo.
16. Acquisita parce viuendo sunt ecclesiæ.
17. Camera Apostolica est hodie loco successoris.
18. Distributiones quotidianæ acquiruntur clerico, etiam quo ad dominium.
19. Non reperitur iure cautum, quod clericus sibi præseruet portionem sibi pro victu assignatam non consumptam.

AN CLERICVS DE FRVCTIBVS beneficij non consumptis possit pro libito decedendo dispo-nere.

QVÆSTIO. VI.

Quia cleri beneficiati assistunt aliquando in seruitiis alicuius, à quo aluntur, & nutriūtur. Vnde taliter viuentes, nihil de fructibus suorum beneficiorum expendunt vel consumunt pro victu eorum, vel vestitu, quales sunt clerici assistentes seruitio Sanctissimi Papæ, Cardinalium, vel aliorum prælatorū, seu alicuius principis, vel domini sæcularis, à quibus non solum victum, & vestitum, sed & salaria prouisiones, & recompensationes magnas capiunt. & eueniente casu obitus istorum, solent nasci quæstiones, ac sæpe oriri dubia, an potuerint, vel possint in vita & morte disponere de fructib⁹, ac redditibus suorum beneficiorum, saltem pro illa portione, vel parte, q̄ de dictis redditib. sibi ex dispositione canonum pro victu, & vestitu sui, ae suorum obueniebat, ideo, & quia etiam quæstio mihi de facto ab amico proposita fuit, iudicaui non esse ab re, de hoc quæstionem præsen-

præſentem formare, quia, quanto magis ſingula diſcutiuntur, vel declarantur, tanto magis mihi videtur, quod materia aperitur, & apparet.

Pro quo, more ſolito procedendo per contraria, quo modo magis ſplendeſcit veritas. *l. munerum. §. mixta ff. de mun & honor.* dico quod clerici, vel ſacerdotes de portione ſibi pro victu ſuo & ſuorũ de fructibus beneficijs debitam faciunt acquiſitionem, & quod eſt eis taliter acquiſita, quod in vita pro libito de ea diſponere poſſint, & in morte, & iam ad hæredes ex teſtamento, quam ab inteſtato illa tranſmitte-
1 re † quia talis portio bonorum, & fructuum eccleſiaſticorum eſt miniſtris eccleſiæ per canones, & ab antiquo conſtituta & aſſignata. vt *per tex. in ca. quatuor. c. de redditibus. cap. cognouimus. cap mos. 12. q. 2. c. eccleſias 13. quæſt. 1. per tex. & ibi* Abbatem *in cap. de his. eccleſiis ædifican. vel repara. & per Abb in cap. 1. eod.* vbi clerico de iure certa portio de omnibus redditibus debetur, & aſſignatur, & vltra illam partem nihil expectet clericus, vt ibi.

Et in tantum eſſe verum videtur, quod de redditibus eccleſiæ eſt portio aſſignata clerico pro eius vi-
2 ctu: quod pro illa, † & ad illã conſequendã datur actio clerico contra obligatum, vt puta contra epiſcopum, vel eum qui illum ordinauit ad eccleſiam minus ſufficientem, & à qua clericus non habeat integre: & ſufficienter iuxta ſuam qualitatem & conditionem victũ pro ſe, & ſuis per text. *in cap cum ſecundum Apoſtolum. de præben. & per text. & ibi gloſſ in cap. 1. pen. de Simonia,* per quæ iura apparet, & probatur, quod portio victus debetur clerico de fructibus eccleſiæ ex iuris diſpoſitione, quia ad illam petendam ius competit clerico.

Quia clericus, ſiue ſacerdos poteſt etiam de iure ſubtrahere, & denegare ſacramentorum exhibitionem populo, ſi ei non tribuat neceſſaria pro victu.

De quo nihil videtur dubitandum maxime per illa quæ tradit Abb. *in cap cum eſſes in repet. de teſt. 4. col. 9.*
3 *verſ. ad inducta.* vbi dicit † quod clericus fructus pro ſua prouiſione aſſignatos facit ſuos, ibi dicitur illos facere ſuos quoad hoc, vt ſibi prouideat, &c. *& in text. in ca. vnico de cler. non reſiden. in 6.* dicitur quod clericus fructus beneficiorum facit ſuos, & in eis acquirit dominium, de quibus poteſt taliter diſponere, &
4 in illis talẽ, † & tantam habet auctoritatem quod de illis poteſt pro libito ſuæ voluntatis diſponere, ac etiam proiicere, & porcis dare, vt vtar verbis gloſ. *in ſumma. 1. quæſt. 1. & verbum ſuos, importet dominium. l. non ſolum. §. meum. de rei vendi* Bar. *in l. cum res. 2. col. verſ. quid dicemus C. ſi res alien pig. data. & per Card. in Cle-*
5 *men. ſi. de procura.* † & ſuum dicitur, quod vendicari poteſt *l. quintus §. argento & ibi Bar. in principio. ff. de aur. & arg. leg.*

6 † Et non ſolum clericus poteſt pro ſuo victu diſponere, ſed etiam parentes, amicos, filias, & ſorores ſi egeant, & non habeant aliunde, alere, & dotare, & eis competens ſubſidium conferre per Ab. *in c. inquirendum. de pecul. cler.*

Dicit in terminis Io. And. *in cap peruenit. de fideiuſſor.* vbi aſſerere videtur, quod clericus poteſt ſoluere ſua debita de illis redditibus eccleſiæ quos facit ſuos, ibi redditus beneficiorum, ſcilicet & præbendarum, quos facit ſuos, de aliis autem nõ fieret ſolutio, cum nec illos obligare poteſt id quod tanto magis vide-
7 tur dicendum, & tenendum, † quia hodie inoleuit vſus, quod clerici oẽs fructus beneficiorum, & eccleſiarũ appropriant ſibi, nedum quod non poſſint de portione ſibi tangente per victum pro libito diſponere, per doctrinã Ab. *in c. peruenit de fideiuſſor. verſ. in gl. in ver.*

Et in hoc videtur omnis ſublata dubitatio per dicta Didaci Couarruuias doctoris Hiſpani *in cap. cum in offi. tu de teſtam. verſ. tertio ex eadem.* vbi de hoc poſita quæſtione, tenet quod poſſit clericus omnino diſponere, dicit enim ex eadem ratione apertum fit, clericum habentem eccleſiaſticum beneficium poſſe libere diſponere de illis redditibus, qui eſſent neceſſarij ad eius honeſtum ſumptum, inſpecta cuiuſcunq; qualitate, ſi eos præcipuos is habeat, qui aliunde victum, & neceſſaria ſibi miniſtrauit, hæc etenim pars bonorum eccleſiaſticorum miniſtris eccleſiæ per canones antiquos conſtituitur per iura quæ adducit, & maxime per dicta per ſanctum Thomam *q. 155. ar. 7. verſ. ad ſeptimum* vbi dicit, quod bona eccleſiarum, non ſolum ſunt expendenda in vſus pauperum, ſed etiam in alios vſus, & ideo ſi de eo, quod vſui epiſcopi, vel alicuius clerici deputatum eſt, velit aliquis ſibi ſubtrahere, & conſanguineis vel aliis dare, non peccat, † dummodo illud faciat moderate, id eſt vt non 8
indigeant non autem, vt ditiores inde faciat. Vnde Ambr. dicit *in li. de offi iis*, & eſt approbanda libertas, vt proximos ſeminis tui, ne deſpicias, ſi egere cognoſcas, non tamẽ, vt illos ditiores fieri velis, ex eo quod tu potes conferre inopibus, vbi ſequitur Caietan. *in ſuis commentariis ibidem & in d. verſ. ad ſeptimum.* dicit quod clerici de his prouentibus qui ſunt vſui ſuo deputati, videtur eſſe eadem ratio, quæ eſt de propriis eorum bonis, de quibus habent liberam diſpoſitionem ſequitur Bald. *in conſil. 298. primo volum.* vbi dicit, quod de redditib. clerico, vel prælato appropriandis, poteſt facere prælatus quicquid vult, dum viuit, in morte autem non, Andreas Iſernia *in conſtitut. regni tit. de decimis præſtan. ver.* quantum ad partem fructuum deputatam pro victu epiſcopi poteſt prælatus facere, quod vult, ſicut de ſuo pro ſe deputato nec cenſetur ſicut res eccleſiæ illud, quod pro ſuo vſu eſt deputatum, ſequitur D. Soto *lib. 10. de iuſtit. & iure. q. 4. art. 7.* vbi dicit, quod fructuum ex poſſeſſionibus prouenientium quæ ratione alicuius obſequij clericalis ſunt annexæ eccleſiæ, nempe anniuerſarij aut capellaniæ, clerici pro ſua quiſque portione, ſunt vere Domini, exemplo pauperum, qui largitarum eleemoſynarũ, & magiſtratus ciuilis qui ſtipendiorum pro ſuis laboribus dominium acquirunt. idem tenet ſumma tabiana *verbo reſtitut.* vbi dicit, quod de bonis ſibi deputatis, & de diſtributionibus ſimplicis beneficij idem eſt iudicium ſicut de bonis propriis: facit ad hoc Ab. *in cap ſecundo de his quæ fi. à præla. 2. col. in. verſ. limita.* vbi dicit, quod bona diſtincta à capitulo poteſt prælatus ſine capitulo alienare ad ſui vitam, quia ſolum agitur de ſui præiudicio.

Sed in contrarium videtur eſſe veritas, quia dicit glo. *in cap. fin. de pecul. cler.* quod clerici in fructibus, ac rebus eccleſiæ habent tantum vſum, & vſuario comparantur, idem glo. *in c. cum olim. de rer. permut in c. ſi. de pignor. & ca. quia nos. de teſtamen. huius opinionis eſt Ricard. quarto ſenten. diſtinct. 45. art. 3. quæſt. 1.* vbi dicit quod in fructibus eccleſiæ clerici non acquirunt dominium merito non poſſunt teſtari, ſequitur Alexand. de ales *3. parte. quæſt. 36. memb. 5. art. 2. Thom. valdenſ. tom. 1. libr. 4. capit 42.* affirmat Henri. *quolibet 8 quæſtio. 27.* vnde ſi habet clericus vſum tantum, & ſi ſint iſta ſibi data

ad v-

ad vſum tantum:& non aliter, videtur quod ſi non vtatur, habere non poſſit, quia data ad vnum effectum non debemus habere aut vti ad alium *cap. ratio ex. de preben.* quia debemus vti conceſſione iuris, modo & forma à iure tradita: *Clemen ſepe.de re iud.*

Quia eccleſia alit clericos ad ſui decorem, & dat clericis in fructib. beneficiorum vſum in alimoniam, ac alimenta, vnde ſi clericus non veuit aleudus, non renetur eccleſia ei in aliquo contribuere, puta ſi ſibi
9 aliunde victus, vel alimenta ſubminiſtrentur, † quia clericus debet participare de fructibus, ac bonis eccleſiæ, quatenus indiget, ad neceſſitatem ſui victus, & non aliter, *vt in cap. epiſcopus 12.q.2.12.q.1. §. ſi & cap. ſeq.* & hæc eſt doctrina Abb. *in cap. reprehenſibilis. de appellation. in additio. in colum. fin. vbi ad litteram*, vbi dicit etiam, quod ipſe ſemper tenuit illam opinionem, quod clericus non facit fructus beneficiorum ſuos,
10 † & quod pro debitis clerici, non poſſit, ad inſtantiam creditorum fieri exequutio in redditibus, etiam in illa parte fructuum, qui debent conuerti in vtilitatem
11 perſonæ clericorum, † & qui ſunt clerico pro ſuo victu, & veſtitu aſſignati, quia illam partem clericus videtur facere ſuam, ſi pro ſuo vſu, & neceſſitate expendat, vel conſumat, & quatenus vtatur non ſi præſeruet.

12 † Quia non conſumpta per clericum præſeruantur eccleſiæ, cuius eſt dominium, & proprietas, vt per Abb. *in cap. cum eſſes in repet. de teſtamen. verſ. quinto principaliter*: quia dicit Archid. *in cap ſtatutum. § aſſeſſorem. de reſcrip. in 6.* hæreticum eſſe iure quod eccleſiaſticus acquirat ius dominij fructuum præbendæ vel eccleſiæ. Fac. quia prælatus prælaturam accipiens profitetur ſe patrem pauperum, vnde ſi diſponeret, eſſet ponete manum ad aratrum & reſpicere retro, quod euangelicæ repugnat diſplicinæ.

Vnde cum potuiſſet clericus vti, & noluit de talibus in vita diſponere, vt per Bald. *prallegato cõſil. 98. primo. volum.* vbi dicit, quod de redditibus ſibi appropriandis, poteſt prælatus facere quicquid vult: dũ viuit, ſi noluit, dico videtur voluiſſe eccleſiæ rem præſeruaſſe, vt ſic interpretatio benigna fiat in fauorem eccleſiæ *not. in cap. in præſentia. de probatio. Fel. c. fina. de iudic.* nec eſt quod ille quicquam vlterius quæeat, quia quod potuit noluit, &c. & dicit lex, qui ſemel noluit petere bonorum poſſeſſionem perdit ius eius, vbi enim noluit, cepit ius eius pertinere ad alios. *l. 1. §. tutor. ff. de ſuc. edict.* etiam quando ſemel potuit noluit, & quando voluit adimplere nequiuit *c. cum ſuper: de offic. deleg. optima glo. ca. eccleſia veſtra el. ſecundo extra. de electio. in ver. adijcere, &c.* Fac. quia iſta portio, & iſti fructus ſunt & poſſunt dici fructus non conſumpti, quo caſu ſuccedit, quod dicit Gaſper Calder. *in ſuo conſ. ſecundo de pecul. cler.* vbi poſita quæſtione, quis ſuccedat, vel ſuccedere habeat in fructibus canonici defuncti,
13 poſt multas diſtinctiones tenet, † quod in fructibus
14 non conſumptis, ſi non adſit conſuetudo quod ſuccedãt in illis conſanguinei, ſuccedit eccleſia, in teſtamento, vel ab inteſtato, vel ibi per eum facit ꝙ habetur per Bald. *in ſuo conſ. 313. 2. vol. incip. præmittendum eſt.*

Fac. pro hac opinione, quod dicit Bald. *in authen. licentiam. C. de epiſcopis & cler. in fin.* vbi ponit quæſtionẽ ſi Rector eccleſiæ percepit fructus, & potuit conſumere pluſquam conſumpſit, donec ipſe viuit, poteſt diſponere illos fructus ad pias cauſas, nunquid moriens poſſit relinquere de eis in teſtamento pauperibus, vel in ſubſidium terræ ſanctæ, dicunt, inquit, canoniſtæ, quod non: quia viuens æquiparatur vſufructuario, & ideo habet liberam adminiſtrationem fructuum, ſed in morte aſſimilatur vſuario, qui ſuum tantum facit de fructibus, quantum conſumit, non vltra. Et ideo de talibus non poteſt teſtari ſecundum canoniſtas: qui bene dicunt ſecundum eum ibi.

Facit quia ita eſſe interpretatur & intelligit Romana Curia per illud quod notatur in practica licencentia, ſeu indulgentia teſtandi: quæ conceditur per Papam clericis in Romana Curia, maxime per viam ſacræ Pœnitentiariæ, † quod Papa concedendo talem 15
licentiam clericis: concedit etiam de fructibus beneficij acquiſitis parce vtendo, & parce viuendo: id eſt de illa parte, quam de iure potuiſſent pro victu ſuo conſumere, quam parce viuẽdo non conſumpſerũt, de quo nihil eſſet, quod partes ſupplicarent, & quod Papa concederet ſi pars aſſignata clerico pro victu de redditibus eccleſiæ, conſumpta, vel non conſumpta eſſet in effectu ſua, id quod declarat Abb. *in c. cum eſſes. in repet. de teſt. verſ. quarto principaliter*, vbi dicit: quod de fructibus beneficii, etiam parce viuendo acquiſitis per clericum non debent ſatis fieri debita clericorum, dixi aliqua *in quæſtione de licentia teſtandi.*

Per quæ puto poſſe dici, ꝙ portio de redditib. eccleſiæ aſſignata clerico pro victu, eſt ſua ipſius clerici, ſi ea vtatur & non aliter, quia ſibi ad talem vſum aſſignata videtur, † vnde ſi per eum non expendatur, 16
vel alias præſeruetur, non intelligitur per ſupradicta ſibi, vel hæredib. reſeruata vel acquiſita: ſed eccleſiæ, cuius eſt proprietas fructuum ac rerum eccleſiaſticarum acquiſita, & erit cenſenda, vti de fructibus non conſumptis cenſetur, vnde in huiuſmodi relictis ſuccedit eccleſia, † & loco illius Camera Apoſtolica ho- 17
die in locum eccleſiæ, vel ſucceſſoris ſuffecta quia ſi bene conſideres, omnes, & toti fructus eccleſiæ ſunt aſſignati diſtincti, & deſtinati, quia videlicet alia pars clericis, alia epiſcopo, alia fabricæ, alia pauperibus *d. c. quatuor. c. de redditibus. c. cognouimus. 12. quæſtion 2.* & ſicut aliæ partes ſi non diſpenſentur, aut diſtribuantur locis, & perſonis deſignatis, vel deputatis. debentur ſucceſſori eccleſiæ, & hodie Cameræ Apoſtolicæ, quare non idem eſt dicendum de portione clerico aſſignata? quare non idem ius in ca ſtatui debet, in qua eſt eadem non diuerſa ratio *l. ſi. Socer. ff. ſol. mat. l. hoc amplius ff de dam. infect.*

Et ad contraria reſpondendo, dico, quod non obſtat illud quod primo loco dictum fuit, quod portio aſſignata clerico pro victu, fuit aſſignata, per antiquos canones, & eis debetur de iure, quia id ego non nego, ſed dico, quod debet intelligi, quod ſit aſſignata pro vſu, ſi vtatur, nõ autem aliter, quia talis portio fuit aſſignata pro neceſſitatibus: & in caſu quo illa clericus vtatur, vt per Abb. *in dict. c. reprehenſibilis.* quia ſi non conſumetur tali vſu debet illa portio ſequi naturam, & conditionem reliquorum fructuum, in quibus regulariter eccleſia, vel ſucceſſor ſuccedit, & hodie Camera Apoſtolica iuribus allegatis. Et de ſe patet, quod non ſunt contraria ſeu pro contrariis cẽſenda, dicere, quod pro ſuo victu, vel ſua ſuſtentatione competat actio clerico contra illum: qui ad eccleſiam non ſufficientem inſtituit, vel quod poſſit clericus ſubtrahere populo ſacramẽta, ſi ſibi de neceſſariis non contribuat, & ad illud Ab. *in repet. c. cum eſſes de teſta.* quod clericus dicitur facere fructus ſuos, quo ad hoc, vt ſibi prouideat, & diſpenſet, dic verum

rum si sibi prouideat, & de prouisis vtatur, aut prouisus vsu consumat, vt diximus supra: quia est verum, quod clericus dicitur dominus fructuum, ac illos fructus suos facit, qui sunt pro sua prouisione deputati, quia dicti fructus sunt sui proprij quoad vsum, quia illis vti potest, velnti proprium dicitur secundo modo, id de quo quis habet liberam dispensationem, vt per Card. Zabarel. *in c. fi. de pecul. cler. 3. col. vers. sed secundo.*

Illud vero de cap. *vni de cler. non residen.* est verum in casu in quo tex. loquitur in distributionibus quo-
18 tidianis † quæ cum dentur clerico seruienti pro ministerio, & seruitio personali, acquirũtur clerico, etiam quoad dominium, & facit clericus illas omnino suas *d. capit.* de quibus potest disponere clericus veluti rusticus de denario diurni operis, prout suo loco diximus *in quæst. de pot. cler. & in quæst. de success. cler. secul. ab intesta.* modo tamen sint distributiones quotidianæ, quæ distribuantur inseruientibus horis diuinis, non quæ dentur vel soluantur præsentibus in ciuitate, vel loco, non tamen seruientibus iuxta distinctionem text. *in extrauag. postulasti. de praben. extrauag. com.* quia in talibus non cadit exemptio quæ cadit in alijs. *vt d. tex.*

Nec minus obstat illud, quod clericus de fructibus, ac rebus, ecclesiæ potest alere parentes, amicos, filias, & sorores dotare, quia id est ei permissum in casu quo aliunde non habeant, quia clericus est dispensator non dominus rerum, ac fructuum ecclesiæ. Vnde bene tenet dispensatio facta per eum in tales personas, & in tali casu, nec ex hoc infertur ergo portionem, & fructus non consumptos facit suos, quia si dispensare in alios permittitur, non valet, er-
19 go portionem sibi præseruare potest, † quia id iure cautum non reperitur.

Nec obstat dictum Ioan. Andreæ, & aliorum dicentium, quod clericus potest soluere sua debita de fructibus beneficiorum, quos facit suos: quia contrarium ad illud tenet Abb. *in præallegata repet. in c. cum esses.* vbi tenet, quod nedum etiam potest soluere de portione, ac de fructibus sibi pro victu assignatis, & quod clericus nullos omnino fructus beneficij facit suos, quæ opinio magis in æquo, & bono fundata videtur, & vsus inoleuit, quod clerici appropriant sibi fructus, id est vsu non ex iuris dispositione, quia fructus, & redditus beneficiorum habent expendi, vt canones determinant, & iura super quibus fundatur dictum Didaci Couarruuias, qui de hoc quæstionem facit, & tenet affirmatiue, probant tãtum, quod pars certa, & portio assignatur de redditibus ecclesiasticis clerico pro victu, quod non negamus, sed habet intelligi, si vtatur, vel fruatur, expendat, vel consumet vsu, non aliter vt per Abb. *in c. reprehensibilis. allegato. de appella.* vbi decidit casum, & præsentem quæstionem, dictum vero sancti Doctoris facit in casu in quo loquitur, ne egeant consanguinei, & vt loquitur, vt per verba illius moderate id est, vt non indigeant, &c.

SVMMARIVM.

1. *Licentia testandi conceditur per viam iustitiæ, & per viã gratiæ.*
2. *Quare licentia concessa per viam pœnitentiariæ dicatur per viam iustitiæ.*
3. *Vide de clausulis, quæ ponuntur in licentia sacra Pœnitentiaria.*
4. *Labores, & seruitia debent recompensari.*
5. *Seruitium, impensum prælato, dicitur impensum ecclesiæ.*
6. *Prælatus habet viuere cum suis famulis de bonis ecclesiæ.*
7. *Prælatus licite remunerat de bonis ecclesiæ illum, qui inseruiuit ecclesiæ.*
8. *Pro remuneratione seruitij ecclesiæ impensi, possunt alienari res ecclesiæ.*
9. *Clericus partem fructuum, quam potuit, & noluit consumere facit suam secundum aliquos.*
10. *Videtur verius, quod faciat suam, si vtatur.*
11. *Ecclesia non tenetur soluere condemnationes clericorum.*
12. *Ecclesia tenetur contribuere in alimonia clericorum, non in aliam causam.*
13. *Quare in licentia ponitur clausula; parce viuendo acquisitis.*
14. *In administratoribus quales sunt clerici, est potentius ius in vita: quam in morte.*
15. *Licentia testandi per viam gratiæ.*
16. *Per canones antiquos non poterat clericus habere propria.*
17. *Acquisita de fructibus ecclesiæ sunt successoris.*
18. *Clericus de fructibus ecclesiæ non potest donare.*
19. *Licentia testandi est indultum odiosum.*
20. *Habens licentiam testandi non videtur posse codicillari.*
21. *Qui potest testari, potest codicillari.*
22. *In licentia testandi habet clericus, quod potest testari, & codicillari.*
23. *Clericus non potest erogare consanguineis, nisi in subuentionem.*
24. *Personæ incapaci regulariter legari non potest.*
25. *Licentia solet concedi in forma, etiam succedenti ab intestato.*
26. *Tres opiniones diuersæ, penes quem sit dominium rerum ecclesiæ.*
27. *Dominium rerum vniuersitatis est apud ciues.*
28. *Hæreditas vacans obtinet vicem personæ.*
29. *Christus habet dominium, & possessionem rerum ecclesiæ.*
30. *Ecclesia fidelium congregatio.*
31. *Bona ecclesiæ sunt prælati, quoad gubernationem: pauperum, quoad sustentationem.*
32. *Quare bona ecclesiarum sunt diuisa ecclesijs diuersorum locorum.*
33. *Patrimonium ecclesiæ est commune, & propterea nullus sibi appropriet.*
34. *Quare bonorum ecclesiæ gubernatio sit prælatis concessa.*
35. *Moriente prælato proprietas, & possessio ecclesiæ remanet penes Christum.*
36. *Vniuersalis ecclesia nunquam moritur.*
37. *Licet ecclesia vacat, eius possessio non vacat.*
38. *Dominium, & possessio rerum ecclesiæ est apud quamlibet ecclesiam.*
39. *Homines offerentes ecclesiæ, habent respectum ad Deum.*
40. *Secundũ Ab. licentia testandi nõ datur sine magna causa.*
41. *Bona ecclesiæ sunt bona Dei.*
41. *Dimittens debita Dei sine causa Deum offendit.*
43. *Papa Vicarius Christi non habet dissipare bona Dei.*
44. *Pro communi vtilitate datum, vsibus particularibus non est applicandum.*
45. *Subtrahens bona ecclesiæ videtur necare pauperes.*
46. *Deus peccare non potest.*
47. *Expresse cauetur quod Papa non alienet bona ecclesiæ.*

48. Quod

48. *Quod clericus poſſit alienare de rebus eccleſiæ, ſi tantundem contulerit, intellige ſi contulit ante alienationem.*
49. *Ex quibus cauſis alienentur res eccleſiæ.*
50. *Alienatio bonorum eccleſiæ, videtur penitus interdicta ſine cauſa.*
51. *Papa in beneficialibus, & in bonis beneficiorum eſt dominus.*
52. *Papa in beneficialibus poteſt quem ſuo iure ſine cauſa priuare.*

§. occurrit.

1. *Beneficialia ſunt de iure poſitiuo introducta.*
2. *In illis quæ ſunt de iure poſitiuo, Papa poteſt omnia.*
3. *In beneficialibus Papa eſt Dominus, quantum ad vſum.*
4. *Dominium rerum eccleſiæ eſt penes Chriſtum, & Papam eius vicarium.*
5. *Papa Vicarius Chriſti cum omnimoda poteſtate.*
6. *Papa habet plenitudinem poteſtatis.*
7. *Non poteſt Papa auferre ab vna eccleſia, & dare alteri ſine cauſa.*
8. *Papa in bonis beneficiorum, habet omnimodam poteſtatem.*
9. *Papa poteſt ſubijcere eccleſiam alteri, & iura vnius alteri dare.*
10. *Papa facit monachum profeſſum teſtabilem.*
11. *Clerici ſeculares magis poſſunt diſponere de rebus, quam regulares.*
12. *Monachi non habent velle, nec nolle.*
13. *Monachi non poſſident, ſed poſſidentur.*
14. *Licentia teſtandi conceditur à Papa ſine cauſa expreſſa.*
15. *Quod in licentia teſtandi apponitur clauſula in pios, & non pios vſus.*
16. *Quotidie per quemlibet obtinetur licentia pro qualibet ſumma teſtandi à Papa.*
17. *Licentia teſtandi conceſſa Cardinali Saripando.*
18. *Licentia teſtandi ſeruatur inuiolabiliter à collectoribus ſpoliorum.*
19. *Odioſa conceſſio reſpicit primum actum tantum.*
20. *Licentia teſtandi eſt in multum odioſum.*
21. *Quomodo intelligatur regula, qui poteſt teſtari poteſt codicillari.*
22. *Licentia teſtandi non extenditur ad codicillandum.*
23. *Actus odioſus extinguitur, morte concedentis.*
24. *Secundum Abba. licentia teſtandi non conceditur à Papa niſi cum magna cauſa.*
25. *Non valet diſpoſitio, niſi facta mentione de licentia ſecundum aliquos.*
26. *Non ſufficit habere poteſtatem gerendi, niſi quis gerat eo modo, quo poteſt.*
27. *Valet diſpoſitio, licet non ſit facta mentio de licentia.*
28. *Præſumitur teſtator voluiſſe vti facultate; quam habet.*
29. *In dubio quis videtur vti priuilegio.*
30. *Paria ſunt non teſtari, & inutiliter teſtari.*
31. *Præſumitur quis facere actum ex capite, quo ſibi eſt vtile.*
32. *In forma licentiæ ponitur clauſula toties, quoties.*
Item clauſula per plura teſtamenta.
Item per codicillos, item quandocunque tibi placuerit.
33. *Vide quid importet verbum quandocunque.*
34. *Gratia Papæ nunquam expirat.*
35. *Verbum prolatum à Papa, interpretatur ſecundum ius canonicum.*
36. *Licentia teſtandi non amittitur, etiam ſi quis non teſtetur per decennium.*
37. *Priuilegium teſtandi, eſt priuilegium aliquid faciendi.*
38. *Priuilegium faciendi, nunquam perditur.*
39. *Non valet diſpoſitio Papæ contra legem, niſi de lege faciat mentionem.*
40. *De fructibus eccleſiarum diſponit Papa pro libito voluntatis.*
41. *Papa quotidie concedit licentiam teſtandi, etiam collegiis officialium Romanæ Curiæ.*
42. *Papa ſi non poſſet concedere licentiam teſtandi, non concederet.*
43. *Geſta à Papa, ſancte geſta præſumuntur.*
44. *Clericus de fructibus poteſt alere conſanguineos.*
45. *Papa præſumitur motus cauſa rationabili.*
46. *faciens ad ſupplicationem ſi non appareat cauſa præſumitur motus ad importunitatem.*
47. *Papa concedit licentiam ex certa ſcientia.*
48. *Certa ſcientia facit præſumi principem velle.*
49. *Certa ſcientia facit præſumi, quod vtatur abſoluta poteſtate.*
50. *Actus Papæ in bonam ſemper partem interpretantur.*
51. *Non poſſumus de actis Papæ iudicare.*
52. *Ad Deum ſolum ſpectat iudicare de Papa.*
53. *Facta Papæ excuſantur, etiam ſi videantur iniuſta.*
54. *Factum Papæ eſt iuſtum, licet videatur iniuſtum.*
55. *Papa poteſt facere de vno aliud.*
56. *Papa Chriſti Vicarius, & Dei Locumtenens.*
57. *Papa omnia diſponit, & iudicat.*
58. *Papa non eſt qui dicat, cur ita facis?*
59. *Papa diſpenſat in omnibus, in quibus expreſſe non prohibetur.*
60. *Eſt inhærendum ſemper opinioni, quæ fauet Papæ.*
61. *Papa poteſt aſſignare penſionem, etiam laico, etiam ſine cauſa.*
62. *Papa in beneficialibus dominus.*
63. *Papa ſanctus reputatur.*
64. *Prohibitio teſtandi clericis eſt de iure poſitiuo.*
65. *Papa regulariter non diſpenſat ſuper ius diuinum.*
66. *Papa in licentia teſtandi diſpenſat ſine cauſa.*
67. *In illis, quæ ſunt iuris poſitiui Papa poteſt præiudicare ſine cauſa tertio, & non citato, etiam non audito.*
68. *Papa quotidie concedit monachis poteſtatem teſtandi.*
69. *Monachi in ipſo ingreſſu dedicant ſe, & ſua Deo.*
70. *Sufficit licentiam ſuperuenire monacho poſt conditum teſtamentum.*

§ his.

1. *Forma licentiæ teſtandi per viam pœnitentiariæ.*
2. *Forma per viam bullæ.*
3. *Forma per viam breuis.*

DE LICENTIA, VEL DISPENſatione teſtandi clericis, vel prælatis conceſſa.

QVÆSTIO. VII.

OCcurrit ſæpe, quod mortuo clerico prodefenſione ſpoliorum, ae rerum relictarum per defunctum exibent hæredes teſtamenta & indulgentiam, diſpenſationem, ſeu licentiam teſtandi de bonis

bonis occasione eccles. acquisitis per defunctum à
Rom. Pont. pro tempore existenti obteniam. Super
quo sæpe numero oritur controuersia inter agentes
pro Camera, & venientes pro parte defuncti: puta
quia non sit seruata forma literarum apostolicarum
dictæ licentiæ in testamento, vel in dispositione, quã
fecit testator: vel quia modum, formam, & summam
excesserit; aut alias ea vti debebat nõ vsus fuit. Vnde,
quæ mihi occurrerunt, & quæ ioueni in hac materia
dicta, & disputata à Doctoribus in medium deducere
proposui, vt quoties occurreret haberemus loca sal-
tim recollecta Doctorum, ad quos recurrere statim
possemus. Et omisso dicere de bonis acquisitis ex
hæreditate, artificio, vel doctrina, de quibus libere
clericus testari potest sine licentia, & disponere. *cap. 1.
& secundo 12. quæst. 3. cap. quia nos. cap. relatum el. secundo
vers. cæterum, quæ ex hæreditate. cap. requisisti. ante fin. extra.
de testam.* per Bal. *in cons. 313. volum. 2. incip. præmittendum
est.* dicemus de bonis acquisitis per ecclesiam seu in-
tuitu ecclesiæ, de quibus ideo conceditur licẽtia, vel
dispensatio testandi de illis, & disponendi clerico:
quia de iure de illis testari non potest: *cap. 1. cap. tum in
officijs. cap quia nos. & pralleg. cap. relatum. de testam.*

1 † Vnde animaduerti indulgentias, vel licentias te-
standi concedi clericis à sede apostolica duplici via,
& seu duplici forma: vna scilicet, quæ potest dici iu-
stitiæ, qualis est illa, quæ conceditur per viam sacræ
pœnitentiariæ, quæ in Rom. Curia appellatur ex for-
ma quinterni Cancellariæ cuius tenor pro forma e-
rit descriptus in calce præsentis laboris, alia via est
gratiæ, qualis est illa, quæ conceditur per viam litera-
rum apostolicarum per viam Cancellariæ, sub plum-
bo expeditarum: vel in forma breuis sub annulo Pi-
2 scatoris, quarum ibidem tenor describitur, † & dico
formam sacræ Pænitentiariæ posse dici per viam iu-
stitiæ, ex eo, quia per illam conceditur clerico, vel
concedi solet primo, vt de sui mobilibus, aut de im-
mobilibus iuribus, actionibus per eum proprijs la-
boribus, industria parentum, vel aliorum successio-
ne, aut alias, non per ecclesiam licite acquisitis, & ac-
quirendis libere testari valeat quia id videtur posse
facere clericus ex iuris dispositione, absque aliqua
speciali, vel particulari dispositione desuper, vel licẽ-
tia obtinenda, quia id habetur expressum *in tex in ca.
quia nos. & cap. relatum. de testam.* per quæ iura videtur
ei permissum posse disponere quocunque modo de
acquisitis ex hæreditaria parentum, vel aliorum suc-
cessione, artificio, vel doctrina, ac de illis, quæ pro-
ueniunt dono parentum, vel amicorum per docto-
res ibi, & per Alex. *cons. 10. 17. vol. in prin.* secundo loco
conceditur posse testari de bonis ecclesiasticis mo-
bilibus, ac de immobilibus quæ non fuerint altari,
aut diuino cultui deputata, & hoc pro impensa fu-
neris clerici in remuneratione seruitiorum, ac in
pios, & licitos vsus moderate tamen ære deducto
alieno, in quibus casibus, maxime de bonis mobili-
bus, & si adsit consuetudo, videtur de iure clerico
permissum *d. ca relatum.* §. licet ibi improbandæ con-
3 suetudinis † Id quod omne videtur extractum *ex tex.
in d. c relatum el 2. de testamen.* vbi fere sunt eadem verba
text. quibus vtitur sacra pænitentiaria in forma præ-
dictæ licentiæ.

4 † Item ex eo videtur ex forma iustitiæ, quia de iu-
re labores, & seruitia accepta debent recompensari
præmio, vel pretio capit. charitatem. &c. ecclesiasti-
cus. *12. quæst. 2. gloss. in capit. ad nostram. in vers. sufficere. de
rebus eccles. non alienan.* & notat. Abb. *in cap. relatum vers.
item not. de testam.* † ex quo seruitium impensum, vel 5
præstitũ p̃lato viuenti, videtur ecclesię impensum ex
quo de bonis ecclesiæ talis seruitii potest fieri remu-
neratio *capit. per tuas.* vbi idem Abb. *de donat.* † quia 6
clericus habet viuere de bonis ecclesiæ ipse cum suis
famulis, quibus habent solui solaria, ob seruitia cle-
rico præstita, dicimus infra *quæstione ex quibus cler.* prę-
sumatur acquisisse. Item Abb. *in capit. consensus de re-
bus ecclesiæ non alien.* vbi dicit, † quod prælatus licite re- 7
muneratat de bonis ecclesiæ eos, qui exhibuerunt ob-
sequia ecclesiæ, & in margine ad Abb. ibi allegatur
Alexand. *cons. 101. primo lib. & Oldrad. cons. 278* † Imo 8
dicit Bart. *in l. iubemus. la secunda vers. quæro vtrum*: quod
pro remuneratione illorum, qui exhibuerunt ser-
uitia, possunt alienari res ecclesiæ, vt ibi per eum, vbi
vide gloss. *in verb. permissum*, quæ dicit, quod etiam de
immobilibus bonis ecclesiæ habet fieri remunera-
tio, & Prælatus potest donare in remunerationem
seruitii suæ ecclesiæ collati, etiam in præiudicium
successoris *16 quæst 5. illud.* Alex. *cons. 55 prima parte.* vbi
dicit verum, si de seruitiis constat aliter, quam p con-
fessionem. Ioan. Andre. *in addition. ad specul. in rubric.
de reb. eccles. non alien.* quod nota pro eo, quod qui talia
accipiunt à prælatis, vel rectoribus pro seruitiis im-
pensis, quod habent probare seruitia nec eis sufficit
sola prælati vel clerici confessio, asserentis se id lega-
re, vel dare pro seruitiis impensis.

Item videtur ex forma iuris, quod pauperibus, &
locis piis, & religiosis fiat erogatio, & eleemosyna id
quod habetur *cap ad hæc in fin de testament.* vbi text vti-
tur verbo, moderate, quia de fructibus, & redditibus
ecclesiæ, deductis necessariis pro victu clerici, aut
prælati, reliquorum superfluentium debet per eum
fieri dispensatio *capit. videntes xij q. 1 & per Abb. in capit.
cum esses. in repet. de testa vers. secundo principaliter. per to-
tum*, in casibus, etiam prænarratis dat licentiam cle-
rico disponendi, & testandi de immobilibus acqui-
sitis per eum de fructibus beneficii parce vtendo, † 9
de acquisitis ex illa parte fructuum, quam licite con-
sumere poterat, si voluisset, puta potuisset, pro sui
gradus qualitate consumere mille, consumpsit tan-
tum septingenta, vnde parsimonia trecentum prę-
seruauit, ac de illis immobilia acquisiuit, quam par-
tem fructuum clericus facit omnino suam, cum es-
set pro suo victu, ac suorum, ac pro suis necessariis
destinata à canone & constituta, de qua debuit posse
pro libito disponere, vt per Abb. *in capit. cum esses. in
repetit. col. 9. vers. ad inducta* ibi respondet, quod cleri-
cus fructus beneficii dicitur illos facere suos, quoad
hoc, vt sibi prouideat, per eundem, melius *in capit.
cæterum de donation.* vbi dicit: quod prælatus po-
test donare pro libito fructus, quos facit suos
per Didac. Couarru. *in c. cum in officijs. de testament. vers.
tertio ex ead.* ibi clericum habentem beneficium ec-
clesiasticum, posse libere disponere de illis redditi-
bus, qui essent necessarii ad eius honestum sumptũ,
inspecta cuiusque qualitate, si eos præcipuos is ha-
beat, qui aliunde victum & necessaria sibi ministra-
uit, hæc etenim pars bonorum ecclesiasticorum mi-
nistris per canones antiquos cõstituitur, &c. † Sed vi- 10
detur intelligi, quod faciat suos consumendo, non
præseruando, & quatenus vtatur, & fruatur, quia ec-
clesia clericis dat tãtum vsum, & in casu, quo sibi pro-
uideat pro victu, per ea, quæ dicit Abb. *in capit.
cum esses. vers. quarto principaliter. vers. aut non pro sui su-
sten-*

ſtentatione, ibi: tunc dico indiſtinctè, quod de fructibus beneficij ſatisfieri non debet etiam parce vtē lo, nam clerici habent ſolum vſum, melius per eundem in capit. reprehenſibilis. de appella. vbi dicit: quod pro debito clerici non poteſt fieri exequutio in fructibus beneficij, neque etiam in illa parte fructuum, qui habent conuerti in vtilitatem perſonæ clericorum, quia ad tales redditus non debent extendi manus, & eſt ratio quia eccleſia tenetur clericos alere ad ſui decorem,
11 † nec tenetur ſuas condemnationes ſoluere, vnde ſi clericus non aliter, non tenetur eccleſia in aliquo contribuere, & eccleſia vult contribuere in a-
12 limoniam clericorum, non aliam cauſam, id eſt † vult eccleſia teneri ad ſupplendum de victu neceſſario, quatenus cedant, vadant, & conuertantur vere in victum, vt per Abb. d. loco, & cum talia parce viuendo ſint acquiſita eccleſiæ: quæ tamen potuiſſet clericus
13 non parce viuendo in victu conſumere, † merito apponitur in licentia clauſula parce viuendo, ad tollendum dubium, quod forſitan oriri potuiſſet, quod pars fructuum deſtinata pro victu clerici, eam faceret clericus ſuam in totum, vel in parte parce viuendo: quia imo ſi illam victu non conſumit in totum, vel in parte eſt eccleſiæ, Pro parte non conſumpta, declarat optime Bal. in auth. licentiam. C. de epiſcopis & cler. in fi. vbi poſita quæſtione ſi Rector eccleſiæ percepit fructus, & potuit conſumere pluſquam conſumpſit donec ipſe viuit, poteſt diſponere illos fructus ad pias cauſſas, nunquid moriens potuit relinquere de eis teſtamento pauperibus, vel in ſubſidium terræ ſanctæ, dicunt Canoniſtæ (inquit) quod non, quia viuens æquiparatur vſufructuario, & ideo habet liberam adminiſtrationem fructuum, ſed in morte aſſimilatur vſuario, qui ſuum tantum facit quantum conſumit, non vltra, & ideo de talibus non poteſt teſtari ſecundum Canoniſtas, qui
14 (inquit) bene dicunt, † quia in adminiſtratoribus, quales ſunt clerici in rebus eccleſiæ potentius eſt ius in vita, quam in morte, & de his vide in quæſtione, an clericus de fructibus beneficij. vbi aliqua, & per eundem Bal. in conſ. 198. primo vol. vbi dicit, quod de redditibus appropriandis prælato, poteſt prælatus diſponere, vt vult, dum viuit, in morte autem non, vidi tamen aliquam formam huius licentiæ pœnitentiariæ ſub nomine, Laurentius, forma gratioſa, vt de bonis eccleſiaſticis in amicos, cognatos, & affines diſponi poſſit.

15 † Aliam formam per viam litterarum Apoſtolicarum, & breuium dixi eſſe per viam gratiæ, ex quo per eam conceditur clerico teſtari, primo de quibuſcunque bonis ex patrimonio quarumcunque perſonarū ſucceſſione, ac etiam ex induſtria, proſpera fortuna, & alias quomodolibet, non per eccleſiam licite tamen acquiſitis, per eundem obtentis, & obtinendis, ſeu ad illum quomodolibet tunc, pro tempore ſpe-
16 ctantibus, † quod per antiquos canones non concedebatur, per quos non licebat clerico habere hæreditaria bona, vel propria, cap. clericus & ib. gloſ. 12. quæſt. 1. cum ſimilibus. licet per tex. in cap. relatum. cap. quia nos. cum ſimil. de teſta. ſit ſecus. tamen id eſt ad tollendum dubietatem iuris antiqui: ſecundo loco conceditur clerico poſſe teſtari de fructibus: ac redditibus beneficiorum, ac ex fructibus, ſeu redditibus acquiſitis,
17 pro ſumma petita & conceſſa, † quæ ſunt eccleſiæ, vel ſucceſſoris in euentum mortis illius cap. præſenti. de off. ord. in ſexto cap. quia ſæpe. de electio. eo lib. cap. illud

cap. non liceat. 12. q. 2. cum ibi glo. † de quibus regulariter 18
clericus non habet teſtamenti factionem cap. cum in officiis cap. ad hæc. cap. quia nos. de teſtam. cum. ibi nota. F. anc. in rub. de teſtam. in ſexto, num. 45. item, & poſſe donare ſummam conceſſam, quod regulariter non poteſt clericus cap. cæterum. de donat. Item conceditur etiam de eis bonis diſponere per viam codicillorum, & toties, quoties. &c. quod regulariter cum tali licentia teſtandi, vel diſponendi non poteſt, nec poſſe habet clericus, † quia indultum quo quis habilita- 19
tur ad teſtandum de bonis eccleſiæ, vel ſpectantibus ad eccleſiam eſt odioſum, & ſic ſtricte non late interpretandum, aut intelligendum, † vnde habens tale 20
priuilegium debet intelligi, quod poſſit teſtari tantum, non autem codicillari: & quod vnum poſſit facere teſtamentum non plura, vt gratia ſit euacuata, & conſummata omnis in primo actu. arg. l. boues. §. hoc ſermone. ff. de verb. ſig. l. dotis promiſſio. ff. de iure dot. Marian. Socin. in conſil. 13. præſens conſultatio: vbi in col. 5. dicit, quod Cardinalis ex tali priuilegio poteſt teſtari, & non codicillari, non obſtante reg. quæ dicit. quod † qui teſtari poteſt, poteſt & codicillari, quæ 21
eſt in. l. 2. ff. de lega. primo. & l. conficiuntur. § primo. ff. de iure codicill. quæ procedit & habet locum in eo. qui regulariter habet de iure communi teſtamenti factionem, & teſtari poteſt per Dec. conſ. 512. col. 2. poſt. princip. ſecus eſt de iure ſpeciali, vnde ad gratiandum clericum ſupplicantem, Papa ad tollendum iſtas iuris difficultates, ſolet apponere in litteris talis formæ clauſulam huiuſmodi, † etiam dona- 22
tionis inter viuos, aut teſtamenti, ſeu cuiuslibet vltimæ voluntatis, vel codicillorum, ſeu alio modo, de quo tibi videbitur pro libito tuæ voluntatis ordinare, diſponere, & erogare, ſimul vel ſucceſſiue, ac quoties tibi videbitur libere, & licite valeas plenam, & liberam auctoritate Apoſtolica tenore præſentium licentiam, & facultatem concedimus, pariter, & indulgemus. Item ſolet apponi clauſula in pios, & non pias cauſas, id quod eſt gratia, quia de iure tantum in pias cauſas conceditur ſolet erogatio, & diſpenſatio cap. relatum. de teſtam. §. licet per Barba. in tract. de præſtan. Cardi. prima parte quæſtio. 4. vbi limitat priuilegium teſtandi, & reſtringit ad pios vſus tantum. Item clauſula parentum, conſanguineorum, & affinium, nepotum, ac etiam propriorum filiorum, † quibus regu- 23
lariter clericus de rebus eccleſiæ diſpenſare, vel erogare non poteſt, niſi in illorum ſubuentionem, & quatenus indigeant, non autem poteſt illis relinquere ad illos diuites faciendum, per Abb. in cap. inquirendum. de pecul. cler. Item apponi ſolet clauſula, aut ſeruitiorum, etiam vltra ſeruitij meritum quod eſt gratia, quia id habent ſecundum verba. textus videlicet iuxta ſeruitij meritum, non autem vltra per text. d. capit. relatum. §. licet in fine. §. Item apponi ſolet clauſula perſonarum, etiam penitus extranearum, & incapacium, † quibus perſonis incapacibus regulariter 24
nihil relinqui poteſt, vel debet, neque per viam inſtitutionis, neque per viam legati per text. in. §. legari. vbi gloſ. in verſ. teſtamenti facto inſtit. de leg. Item quod plus eſt, Papa ſolet gratiare ſupplicantem, vt de ſumma petita, & conceſſa, nedum in quos voluerit diſponat in teſtamento, aut alia voluntate, † ſed etiam 2
ſi deceſſerit ab inteſtato ad hæredes ſibi ab inteſtato venientes transmittat, qualis eſt forma, quę eſt in calce deſcripta, per hæc & alia, quæ in eiſdem literis euidenter in forma gratiæ conceſſa videntur, dicebam

bonis occasione eccles. acquisitis per defunctum à
Rom. Pont. pro tempore existenti obtentam. Super
quo sæpe numero oritur controuersia inter agentes
pro Camera, & venientes pro parte defuncti: puta
quia non sit seruata forma literarum apostolicarum
dictæ licentiæ in testamento, vel in dispositione, quã
fecit testator: vel quia modum, formam, & summam
excesserit; aut alias ea vti debebat nõ vsus fuit. Vnde,
quæ mihi occurrerunt, & quæ inueni in hac materia
dicta, & disputata à Doctoribus in medium deducere
proposui, vt quoties occurreret haberemus loca sal-
tim recollecta Doctorum, ad quos recurrere statim
possemus. Et omisso dicere de bonis acquisitis ex
hæreditate, artificio, vel doctrina, de quibus. libere
clericus testari potest sine licentia, & disponere. *cap. 1.
& secundo 12. quæst. 3. cap. quia nos. cap. relatum el. secundo
vers. cæterum, quæ ex hæreditate. cap requisisti. ante fin. extra.
de testam.* per Bal. *in cons. 313. volum. 2. incip. præmittendum
est.* dicemus de bonis acquisitis per ecclesiam seu in-
tuitu ecclesiæ, de quibus ideo conceditur licẽtia, vel
dispensatio testandi de illis, & disponendi clerico:
quia de iure de illis testari non potest: *cap. 1. cap. cum in
officijs. cap quia nos. & prælleg. cap. relatum. de testam.*

1 † Vnde animaduerti indulgentias, vel licentias te-
standi concedi clericis à sede apostolica duplici via,
& seu duplici forma: vna scilicet, quæ potest dici iu-
stitiæ, qualis est illa, quæ conceditur per viam sacræ
pœnitentiariæ, quæ in Rom. Curia appellatur ex for-
ma quinterni Cancellariæ cuius tenor pro forma e-
rit descriptus in calce præsentis laboris, alia via est
gratiæ, qualis est illa, quæ conceditur per viam litera-
rum apostolicarum per viam Cancellariæ, sub plum-
bo expeditarum: vel in forma breuis sub annulo Pi-
2 scatoris, quarum ibidem tenor describitur, † & dico
formam sacræ Pænitentiariæ posse dici per viam iu-
stitiæ, ex eo, quia per illam conceditur clerico, vel
concedi solet primo, vt de sui mobilibus, aut de im-
mobilibus iuribus, actionibus per eum proprijs la-
boribus, industria parentum, vel aliorum successio-
ne, aut alias, non per ecclesiam licite acquisitis, & ac-
quirendis libere testari valeat quia id videtur posse
facere clericus ex iuris dispositione, absque aliqua
speciali, vel particulari dispositione desuper, vel licẽ-
tia obtinenda, quia id habetur expressum *in tex in ca.
quia nos. & cap. relatum. de testam.* per quæ iura videtur
ei permissum posse disponere quocunque modo de
acquisitis ex hæreditaria parentum, vel aliorum suc-
cessione, artificio, vel doctrina, ac de illis, quæ pro-
ueniunt dono parentum, vel amicorum per docto-
res ibi, & per Alex. *cons. 10. 17. vol. in prin.* secundo loco
conceditur posse testari de bonis ecclesiasticis mo-
bilibus, ac de immobilibus quæ non fuerint altari,
aut diuino cultui deputata, & hoc pro impensa fu-
neris clerici in remuneratione seruitiorum, ac in
pios, & licitos vsus moderate tamen ære deducto
alieno, in quibus casibus, maxime de bonis mobili-
bus, & si adsit consuetudo, videtur de iure clerico
permissum *d. ca. relatum.* §. licet ibi improbandæ con-
3 suetudinis. † Id quod omne videtur extractum *ex tex.
in d. c relatum el 2. de testamen.* vbi fere sunt eadem verba
text. quibus vtitur sacra pænitentiaria in forma præ-
dictæ licentiæ.

4 † Item ex eo videtur ex forma Iustitiæ, quia de iu-
re labores, & seruitia accepta debent recompensari
præmio, vel pretio capit. charitatem. &c. ecclesiasti-
cus. *12. quæst. 2. gloss. in capit. ad nostram. in vers. sufficere. de
rebus eccles. non alienan.* & notat. Abb. *in cap. relatum vers.
item not. de testam.* † ex quo seruitium impensum, vel 5
præstitũ p̃lato viuenti, videtur ecclesię impensum ex
quo de bonis ecclesiæ talis seruitii potest fieri remu-
neratio *capit. per tuas.* vbi idem Abb. *de donat.* † quia 6
clericus habet viuere de bonis ecclesiæ ipse cum suis
famulis, quibus habent solui solaria, ob seruitia cle-
rico præstita, dicimus infra *quæstione ex quibus cler.* præ-
sumatur acquisisse. Item Abb. *in capit. consensus de re-
bus ecclesiæ non alien.* vbi dicit, † quod prælatus licite re- 7
munerat de bonis ecclesiæ eos, qui exhibuerunt ob-
sequia ecclesiæ, & in margine ad Abb. ibi allegatur
Alexand. *cons. 101. primo lib. & Oldrad. cons. 278* † Imo 8
dicit Bart. *in l. iubemus. la secunda vers. quæro vtrum:* quod
pro remuneratione illorum, qui exhibuerunt ser-
uitia, possunt alienari res ecclesiæ, vt ibi per eum, vbi
vide gloss. *in verb. permissum*, quæ dicit, quod etiam de
immobilibus bonis ecclesiæ habet fieri remunera-
tio, & Prælatus potest donare in remunerationem
seruitii suæ ecclesiæ collati, etiam in præiudicium
successoris *16 quæst 5. illud* Alex. *cons. 55 prima parte.* vbi
dicit verum, si de seruitiis constat aliter, quam p con-
fessionem. Ioan. Andre. *in addition. ad specul. in rubric.
de reb. eccles. non alien.* quod nota pro eo, quod qui talia
accipiunt à prælatis, vel rectoribus pro seruitiis im-
pensis, quod habent probare seruitia nec eis sufficit
sola prælati vel clerici confessio, asserentis se id lega-
re, vel date pro seruitiis impensis.

Item videtur ex forma iuris, quod pauperibus, &
locis piis, & religiosis fiat erogatio, & eleemosyna id
quod habetur *cap ad hæc in fin de testament.* vbi text vti-
tur verbo, moderate, quia de fructibus, & redditibus
ecclesiæ, deductis necessariis pro victu clerici, aut
prælati, reliquorum superfluentium debet per eum
fieri dispensatio *capit. videntes xij q. 1 & per Abb. in capit.
cum esses. in repet. de testa vers. secundo principaliter. per to-
tum*, in casibus, etiam prænarratis dat licentiam cle-
rico disponendi, & testandi de immobilibus acqui-
sitis per eum de fructibus beneficii parce viuendo, † 9
de acquisitis ex illa parte fructuum, quam licite con-
sumere poterat, si voluisset, puta potuisset, pro sui
gradus qualitate consumere mille, consumpsit tan-
tum septingenta, vnde parsimonia trecentum præ-
seruauit, ac de illis immobilia acquisiuit, quam par-
tem fructuum clericus facit omnino suam, cum es-
set pro suo victu, ac suorum, ac pro suis necessariis
destinata à canone & constituta, de qua debuit posse
pro libito disponere, vt per Abb. *in capit. cum esses. in
repetit. col. 9. vers. ad inducta* ibi respondet, quod cleri-
cus fructus beneficii dicitur illos facere suos, quoad
hoc, vt sibi prouideat, per eundem, melius *in capit.
cæterum de donation.* vbi dicit: quod prælatus po-
test donare pro libito fructus, quos facit suos
per Didac. Couarru. *in c. cum in officijs. de testamens. vers.
tertio ex ead.* ibi clericum habentem beneficium ec-
clesiasticum, posse libere disponere de illis redditi-
bus, qui essent necessarii ad eius honestum sumptũ,
inspecta cuiusque qualitate, si eos præcipuos is ha-
beat, qui aliunde victum & necessaria sibi ministra-
nit, hæc etenim pars bonorum ecclesiasticorum mi-
nistris per canones antiquos cõstituitur, &c. † Sed vi- 10
detur intelligi, quod faciat suos consumendo, non
præseruando, & quatenus vtatur, & fruatur, quia ec-
clesia clericis dat tãtum vsum, & in casu, quo sibi pro-
uideat pro victu, per ea, quæ dicit Abb. *in capit.
cum esses. vers quarto principaliter. vers. aut non pro sui su-
sten-*

ſtentatione, ibi: tunc dico indiſtincte, quod de fructi-
bus beneficij ſatisfieri non debet etiam parce vtē 10,
nam clerici habent ſolum vſum, melius per eundem
in capit. reprehenſibilis. de appells. vbi dicit: quod pro de-
bito clerici non poteſt fieri exequutio in fruct bus
beneficij, neque etiam in illa parte fructuum, qui
habent conuerti in vtilitatem perſonæ clericorum,
quia ad tales redditus non debent extendi manus, &
eſt ratio quia eccleſia tenetur clericos alere ad ſui de-
11 corem, † nec tenetur ſuas condemnationes ſoluere,
vnde ſi clericus non alitur, non tenetur eccleſia in a-
liquo contribuere, & eccleſia vult contribuere in a-
12 limoniam clericorum, non aliam cauſam, id eſt † vult
eccleſia teneri ad ſupplendum de victu neceſſario,
quatenus cedant, vadant, & conuertantur vere in vi-
ctum, vt per Abb. *d. loco*, & cum talia parce viuendo
ſi at acquiſita eccleſiæ: quæ tamen potuiſſet clericus
13 non parce viuendo in victu conſumere, † merito ap-
ponitur in licentia clauſula parce viuendo, ad tollen-
dum dubium, quod forſitan oriri potuiſſet, quod
pars fructuum deſtinata pro victu clerici, eam face-
ret clericus ſuam in totum, vel in parte parce viuen-
do: quia imo ſi illam victu non conſumit in totum,
vel in parte eſt eccleſiæ, Pro parte non conſumpta,
declarat optime Bal. *in authen. licentiam.* C. *de epiſcopis
& cler. in fi.* vbi poſita quæſtione ſi Rector eccleſiæ
percepit fructus, & potuit conſumere pluſquam
conſumpſit donec ipſe viuit, poteſt diſponere illos
fructus ad pias cauſſas, nunquid moriens potuit re-
linquere de eis teſtamento pauperibus, vel in ſub-
ſidium terræ ſanctæ, dicunt Canoniſtæ (inquit)
quod non, quia viuens æquiparatur vſufructuario,
& ideo habet liberam adminiſtrationem fructuum,
ſed in morte aſſimilatur vſuario, qui ſuum tantum
facit quantum conſumit, non vltra, & ideo de ta-
libus non poteſt teſtari ſecundum Canoniſtas, qui
14 (inquit) bene dicunt, † quia in adminiſtratoribus,
quales ſunt clerici in rebus eccleſiæ potentius eſt ius
in vita, quam in morte, & de his vide *in quæſtio-
ne, an clericus de fructibus beneficij.* vbi aliqua, & per eun-
dem Bal. *in conſ. 298. primo vol.* vbi dicit, quod de red-
ditibus appropriandis prælato, poteſt prælatus di-
ſponere, vt vult, dum viuit, in morte autem non,
vidi tamen aliquam formam huius licentiæ pæniten-
tiariæ ſub nomine, Laurentius, forma gratioſa, vt
de bonis eccleſiaſticis in amicos, cognatos, & affines
diſponi poſſit.

15 † Aliam formam per viam litterarum Apoſtolica-
rum, & breuium dixi eſſe per viam gratiæ, ex quo per
eam conceditur clerico teſtari, primo de quibuſcun-
que bonis ex patrimonio quarumcunque perſonarũ
ſucceſſione, ac etiam ex induſtria, proſpera fortuna,
& alias quomodolibet, non per eccleſiam licite ta-
men acquiſitis, per eundem obtentis, & obtinendis,
ſeu ad illum quomodolibet tunc, pro tempore ſpe-
16 ctantibus, † quod per antiquos canones non conce-
debatur, per quos non licebat clerico habere hære-
ditaria bona, vel propria, *cap. clericus & ib gloſ. 12. quæſt.
1. cum ſimilibus. licet per tex. in cap. relatum. cap. quia nos.
cum ſimil. de teſta. ſit ſecus.* tamen id eſt ad tollendum
dubietatem iuris antiqui: ſecundo loco conceditur
clerico poſſe teſtari de fructibus, ac redditibus bene-
ficiorum, ac ex fructibus, ſeu redditibus acquiſitis,
17 pro ſumma petita & conceſſa, † quæ ſunt eccleſiæ,
vel ſucceſſoris in euentum mortis illius *cap. præſenti.
de off. ord. in ſexto cap. quia ſæpe. de electio. eo lib. cap. illud*

cap. non liceat. 12. q. 2. cum ibi glo. † de quibus regulariter 18
clericus non habet teſtamenti factionem *cap. cum in
officijs cap. ad hæc. cap. quia nos. de teſtam. cum. ibi nota.*
F. auc. *in tab. de teſtam. in ſexto, num.* 45. item, & poſſe
donare ſummam conceſſam, quod regulariter non
poteſt clericus *cap. cæterum. de donat.* Item conceditur
etiam de eis bonis diſponere per viam codicillorum,
& toties, quoties. &c. quod regulariter cum tali li-
centia teſtandi, vel diſponendi non poteſt, nec poſ-
ſe habet clericus, † quia indultum quo quis habilita- 19
tur ad teſtandum de bonis eccleſiæ, vel ſpectantibus
ad eccleſiam eſt odioſum, & ſic stricte non late inter-
pretandum, aut intelligendum, † vnde habens tale 20
priuilegium debet intelligi, quod poſſit teſtar tan-
tum, non autem codicillari: & quod vnum poſſit fa-
cere teſtamentum non plura, *vt gratia ſit euacuata, &
conſummata* omnis in primo actu. *arg. l. boues. §. hoc
ſermone. ff. de verb. ſig l. dotis promiſſio. ff. de iure dot.* Ma-
rian. ſocin. *in conſil.* 13. præſens conſultatio: vbi *in col.* 5.
dicit, quod Cardinalis ex tali priuilegio poteſt teſta-
ri, & non codicillari, non obſtante reg. quæ dicit.
quod † qui teſtari poteſt, poteſt & codicillari, quæ 21
eſt *in. l. 2. ff de lega primo. & l. conficiuntur. § primo. ff.
de iure codicill.* quæ procedit & habet locum in eo.
qui regulariter habet de iure communi teſtamenti
factionem, & teſtari poteſt per Dec. *conſ. 512. col. 2.
poſt. princip* ſecus eſt de iure ſpeciali, vnde ad gra-
tiandum clericum ſupplicantem, Papa ad tollen-
dum iſtas iuris difficultates, ſolet apponere in litte-
ris talis formæ clauſulam huiuſmodi, † etiam dona- 22
tionis inter viuos, aut teſtamenti, ſeu cuiuslibet vlti-
mæ voluntatis, vel codicillorum, ſeu alio modo, de
quo tibi videbitur pro libito tuæ voluntatis ordina-
re, diſponere, & erogare, ſimul vel ſucceſſiue, ac
quoties tibi videbitur libere, & licite valeas plenam,
& liberam auctoritate Apoſtolica tenore præſentium
licentiam, & facultatem concedimus, pariter, & in-
dulgemus. Item ſolet apponi clauſula in pias, & non
pias cauſas, id quod eſt gratia, quia de iure tantum in
pias cauſas concedi ſolet erogatio, & diſpenſatio *cap.
relatum de teſtam. §. licet* per Barba. *in tract. de præſtan.*
Cardi. *prima parte quæſtio.* 4. vbi limitat priuilegium
teſtandi, & reſtringit ad pios vſus tantum. Item clau-
ſula parentum, conſanguineorum, & affinium, nepo-
tum, ac etiam propriorum filiorum, † quibus regu- 23
lariter clericus de rebus eccleſiæ diſpenſare, vel ero-
gare non poteſt, niſi in illorum ſubuentionem, & qua-
tenus indigeant, non autem poteſt illis relinquere ad
illos diuites faciendum, per Abb. *in cap. inquirendum.
de pecul. cler.* Item apponi ſolet clauſula, aut ſeruitio-
rum, etiam vltra ſeruitij meritum quod eſt gratia,
quia id habent ſecundum verba. textus videlicet iu-
xta ſeruitij meritum, non autem vltra per text. *d.
capit. relatum. §. licet in fine.* §. Item apponi ſolet clauſu-
la perſonarum, etiam penitus extranearum, & inca-
pacium, † quibus perſonis incapacibus regulariter
nihil relinqui poteſt, vel debet, neque per viam inſti- 24
tutionis, neque per viam legati *per text. in. §. legari. vbi
gloſ. in verſ. teſtamenti facto. inſtit. de leg.* Item quod plus
eſt, Papa ſolet gratiare ſupplicantem, vt de ſumma
petita, & conceſſa, nedum in quos voluerit diſpo-
nat in teſtamento, aut alia voluntate, † ſed etiam
ſi deceſſerit ab inteſtato ad hæredes ſibi ab inteſtato 2
venientes tranſmittat, qualis eſt forma, quę eſt in cal-
ce deſcripta, per hæc & alia, quæ in eiſdem literis eui-
denter in forma gratiæ conceſſa videntur, dicebam

hanc formam esse, & videri formam, seu licentiam te-
standi, vel disponendi in forma gratiæ, & in forma, vt
appellatur gratiosa.

De qua licentia, seu Indulgentia reperio varie seri-
bere Doctores, quia Abb. *in capit. fina. de pecul. cler. in fin.*
dicit hanc esse quæstionem quotidianam, nunquid
Papa possit dare clerico potestatem testandi de rebus
intuitu beneficij acquisitis, & illam se tractare plenis-
sime *in capit. cum esses. in repetit. de testament. in vers. quin-
to principaliter quæro.* Ias. *in authen. ingressi. C. de sacr. sanct.
eccles. numer. 11 gloss. in pragmat. sanction. de num. & qua-
litat. card. § sint viri. in ver. mouebat.* Alexandr. *cons.* 101.
lib. vij. & dicto loco. Abb. pro faciliori solutione quæ-
stionis præsupponit, penes quem sit dominium re-
rum ecclesiasticarum, & inquit gloss. *in capit. expedit.*
26 *xij. quæstion.* 1. † de hoc ponit tres opiniones, prima
quod dominium sit penes ecclesiam, secunda quod
sit penes Deum, tertia quod dominium est apud cle-
27 ricos, † sicut dominium rerum vniuersitatis est apud
ciues. § *vniuersitatis. instit. de rer. diuisio. gloss. in c. causa de
verbor. signific. in ver. solis ecclesiarum,* tenet, quod ista bo-
na sunt Dei, cuius licet omnia sint, tamē sunt ista spe-
cialius, & hoc tenet illa gloss. licet ante dixerit, quod
ipsa sunt secundum Albert. loci conclusi muro ad in-
28 star hæreditatis vacantis, † quæ obtinet vicem perso-
næ. *hæreditas. ff. de acq. rer. domin.* secundum alios, quod
sunt vniuersitatis illius loci, alii, vt Innocent, & Ho-
29 stien. *in capit. cum super. de causa possess. & propriet.* † quod
Christus est, non prælatus, qui habet dominium &
possessionem rerum ecclesiasticarum, vnde oblata
per homines ecclesiis, Deo oblata dicuntur. 12. *q.* 2.
nulli liceat, & 12. *q.* 1. *res. & cap. videntes:* alia opinio eorun-
30 dem Innoc. & Hostien. quod † ecclesia id est fidelium
congregatio sit, quæ habeat proprietatem, & posses-
sionem, vbi dicit Innocent. quod si aliquando inue-
niantur hæc bona Deo oblata esse episcoporum, aut
prælatorum, aut capellanorum debet intellig † quod
31 sunt eorum, quoad gubernationem & administratio-
nem, & dicuntur etiam pauperum, quoad sustenta-
tionem. 16. *quæstion.* 1. *capit. quoniam.* ad quod vltimum
fac. quod dicit Didac. Couarruuias *in cap. cum in officijs.
de testament. vers. quantum quoad ibi:* præterea reddims
ecclesiastici, qui supersunt vltra ministrorum victum,
alieni dicuntur, non proprii, sed ex quadam meta-
phora, eo quod pauperibus essent erogandi, quod au-
ctoritate Hieronymi comprobatur, is etenim scribit,
bona ecclesiarum dici bona pauperum, quoad debi-
tum, quia eis debentur, non quoad dominium, nec
quoad proprietatem, sicut refert Cardinal. à Turre
Cremeta *in c. videntes. n. 2. 12. q. 1.* subdens idem Innoc.
32 *in d. c. cum super,* † quod ista bona ecclesiarum sunt diui-
sa in ecclesiis diuersorum locorum, auctoritate sum-
morum Pontificum, propter communem vtilitatem,
& episcopis & aliis prælatis, concessa fuit administra-
tiō earum. *c. videntes. & c. præcipimus* 12. *q.* 1. quia vt legi-
tur *d. c. quoniam* 16. *q.* 1. quicquid habent clerici paupe-
rum est, dicuntur enim habere clerici quoad admini-
33 strationem, pauperes, quoad sustentationem, † patri-
monium enim ecclesiæ est cōmune, vnde nullus de-
bet sibi appropriare. *c. tertio. de Præben. ext.* & propterea
34 fuerunt diuisa, & limitata bona ecclesiarum, † & ipso-
rum administratio episcopis, & aliis prælatis conces-
sa, vt nullus in clero penuriam patiatur, & per supra-
35 dicta infert Innocent. † quod quantumcumque mo-
riatur prælatus, & omnes clerici alicuius ecclesiæ, ta-
men proprietas, & possessio remanet penes Chri-
stum, qui viuit in æternum, vel penes vniuersalem, &
singularem ecclesiam, † quæ nunquam moritur, nec 36
vnq̄ est nulla, & per hoc dicit Specul. *in tit. de petit. &
poss. §. primo. vers. sed ponen.* quod vacante ecclesia,
si quis ingrediatur possessionem ecclesiæ, quod præ-
latus de ecclesia prouisus, potest agere contra talem
ingredientem, tanquam contra inuasorem, & ratio
est † quia possessio non erat vacans, licet ecclesia va- 37
caret, immo ecclesia possidere censetur & habes (in-
quit,) Abb. *in dict. capit. cum super caus. poss. & propriet.*
duas opiniones, vna quod dominium, & possessio sit
apud Christum, alia, quod apud ecclesiam: alii dicunt,
quod est tertia opinio, † quod dominium & posses- 38
sio est apud quamlibet ecclesiam particularem, &
quod ipsa bona ecclesiarum sunt quoad dominium,
& possessionem ipsarum ecclesiarum particularium,
quæ habent illa loco Dei. gloss. *in capit. fina. de reb. eccles.
alien. in 6. in vers. ipsarum.* & inquit Abb *in dict. capit. cum
esses.* ego puto quod inter istas opiniones illa sit præ-
stantior, quæ habet, quod dominium rerum ecclé-
siæ sit penes Deum, per text. *in capit. cum ex eod. de ele-
ctione in sexto.* ibi de Christi patrimonio sublimatis, *&
not. ibi gloss. in ver. Christi. fac. cap. qui Christi. & cap. qui ab-
stulerit* 12. *q.* 2. Item teneo hanc opinionem quia inquit
(vt dixi) † offerentes homines ecclesiæ, in oblatione 39
habent respectum ad Deum *d. cap. nulli.* 12. *q.* 2. *& c. res ec-
clesiæ.* 12. *q.* 1. *ibi Domino oblatis &c.*

His præmissis per Abb. & præsuppositis deuenien-
do ad solutionem dubii & quæstionis, putat ille † 40
quod licentiam hanc testandi de rebus, ecclesiæ, non
possit concedere Papa nisi cum magna causa, † quia 41
hęc bona sunt Dei, & sine facto nostro, quod nostrum
est à nobis euelli non potest *capit. eo. de electio. lib. sexto,* † 42
& qui dimittit debita Dei sine causa, profecto Deum
offendit. *capit. si is quoniam* 23. *quæstion.* 4. quia si præla-
tus debitori dominico culpam impune dimittit, non
mediocriter profecto offendit. per Specul *in tit. de di-
spensat. § qualiter & quando in princip* † & licet Papa sit 43
vicarius Christi, & in terris Dei locum tenens. *cap. vni-
co. vt ecclesias. beneficia sine dimi. confer.* tamen debet legi-
time administrare & conseruare bona Dei, non dissi-
pare quia ex officio suscepto non licentiam peccandi,
sed necessitatem bene viuendi fuit assequutus §. *primo
quarta distinction.* Item de fructibus rerum ecclesiæ
debet subuenire egentibus. *capit. videntes.* 12. *quæstion.* 1.
& est sine ratione, † vt quod communi vtilitate da- 44
tum esse cognoscatur, vsibus cuiuslibet particularis
personæ applicetur, *de præben. capit. ratio.* Item qui sub-
trahit bona ecclesiæ dicitur homicida, † quia videtur 45
necare illos pauperes, qui ex huiusmodi subtractis,
& alienatis fuissent alendi, vel sustentandi. Item vica-
rius non habet maiorem potestatem, & dignitatem
pontificatus, quam habet ipse Deus, † sed Deus pec- 46
care non potest *distinction. 2. de pæn. § sic* ergo nec vi-
carius debet hoc posse † immo expresse iure caue- 47
tur, quod non licet Papæ bona ecclesiæ alienare *ca-
pit. non liceat.* 12. *quæstione.* 2. ergo, nec potestatem te-
standi alicui dare, quia per hoc videtur alienare, fac.
quia licet clericus non habeat à iure concessum, quod
possit de rebus ecclesiæ, testari, † si tamen de suo pro- 48
prio tantum contulerit ecclesiæ, quantum vult a-
lienare, vel testari, hoc bene licebit *capit. si epi-
scopus* 12. *quæstion.* 5. *& quæst.* 2. *capit. si quis quislibet,* Id quod
intelligeverum, si contulit ante alienationem, seu te-
stamentū quia est secus si post, quia tunc videtur dare
in fraudem ad euitandum pœnam depositionis, q̄ in-
cur-

currit de qua in cap. nouimus. 12. quaest. 2. quia talis restauratio damni, seu recompensatio sibi non proderit ad euitandam depositionem not. in cap. quod sicut de electio. facit quia clericus res ecclesiasticas, alienare non po-
49 test † nisi causa pietatis, necessitatis, commoditatis, vel vtilitatis, in isto casu nulla iubent istarum causarum: merito &c. potest addi quod dicit Archid. capit. hoc consultissimo, de reb. eccle. in ver. quod bona ecclesiastica dicuntur esse ecclesiae, ita quod ecclesia habet dominium per multa quae ibi adducit.

Per hoc dicit Abb. teneo quod Papa licentiam testandi de rebus ecclesiae clerico sine causa indulgere non potest: Clericus tamen, si tantundem de suis patrimonialibus contulerit ecclesiae, de rebus ecclesiae testari poterit. Idem videtur tenere Barba. 5. col. in cap. cum in officijs de testam. Franc. in rub. eo. tit. 6. col. & mouetur Abb. & alij, qui eius opinionem sequuntur ex
50 eo, † quia penitus videtur interdicta alienatio bonorum ecclesiae sine causa, vt per Abb. in c. cum in ecclesiarum. col. 2. vers. nota vltimo, de consti. & dicimus in quest. de potest. cler. vers. prala vers. quid dicendum. vbi aliqua diximus de causis, quae a iure requiruntur in alienatione rei ecclesiasticae, potes ad plenum videre in meo tracta. de rebus ecclesiae non alienan. propediem diuino auxilio edendo, facit quod dicit Rebuf. in practica beneficia. in rubrica de breui Apostolico num. 38. vbi loquendo de ista facultate testandi, quae conceditur in forma gratiae dicit, quod facultas testandi conceditur per breue ad certam summam, modicam tamen, nec inquit est componenda, si de modico, quia de modico Romani, & mulieres non curant. l. scio ff. de rest. in integ. secus inquit, si de magno.

Sed meo iudicio in Papa aliter dicendum videtur, & opinio communis in hoc videtur contra Abb. quia dicit Nic. de Vba. in suo tract. de suc. ab intest. §. finita. vers. non obstant modica Old. quod illud quod dicit Ab. quod Papa non potest dare licentiam. &c. quod illud est vetum de honestate, sed non de potentia. per ea quae habentur in c. cum ad monasterium de stat. regular. & per alia quae copiose idem Nic. ibi adducit.

Et antequam ad alia deueniamus, praesupponimus duo, vnum, quod in huiusmodi licentia Papae testari conceditur de fructibus ecclesiae, vel de ex eisdem fructibus, aut occasione ecclesiae tantum acquisitis per clericum supplicantem, quia non videbis licentiam, vel in forma sacrae poenitentiariae literarum apostolicarum, vel breuium, sine illa clausula perte tamen acquisitis, & acquirendis, per te obtentis, & obtinendis, id quod videtur non solum quod facere possit Papa & debeat, imo sine licentia illa clerici a se ipsis deberent posse testari, & disponere de huiusmodi, quia dicit Zabarella capit. fin. de pecul. cler. col. pen. quod esset bonum statuere, quod clericus posset disponere de omnibus fructibus, item etiam de acquisitis omnibus ecclesiae siue mobilibus siue immobilibus libere, & in vita, & in mor-
51 te, & hoc si sint acquisita tempore suo. † Aliud quod praesupponendum puto, est potestas maxima quam habet Papa in beneficialibus, ac in bonis beneficiorum, in quibus est valde potens clem. prima & ibi doctores vt lit. pendent. in quibus tan-
52 tam habet auctoritatem, & potentiam, † quod potest etiam, quem iure suo priuare sine causa, & pro suae libito voluntatis, vt per Archid. in suo tracta. de haeresi incip. Sanctiss. in Christo Patri. fo. 15. vers. & quia tanta est praeminentia. vbi dicit, quod Papa in huiusmodi est do-

minus, cum alijs similibus quae in infinitum adduci possent.

§. His praesuppositis est indubitanter dicendum, quod Papa possit concedere clerico licentiam testandi de huiusmodi, & quouis modo disponendi: † quia hu- 1
iusmodi beneficialia sunt introducta de iure positiuo, per Abb. in cap. constitutus. de relig. dom. Et per eundem magis ample in sua disputatione qua incipit, Episcopus col. 2. † & in illis, quae sunt de iure positiuo Papa 2
habet omnimodam potestatem, & quae vult, omnia potest, quia supra ius dispensare potest. capit. proposuit. de conc. praeben. per Doctor in capit. quae in ecclesiarum. de constit. quia licet Papa non possit quem regulariter iure suo priuare sine causa, tamen in beneficialibus, quae sunt inducta iure positiuo, potest quem priuare pro libito voluntatis suae, vt per Archid. in d. tract. de haeresi. d. † loco. vbi dicit quod Papa in talibus est domi- 3
nus, quantum ad vsum, quia eis vti potest, sicut placet, & decet suam potentiam sine statum, alleg. 12. q. 2. bona rei. & c. per princip. 9. q. 3. cap. 2. de praeben. in 6. clement. 1. ad fi. vt lit. penden Paul. de Cast. cons. 281. in 3. col. † quia 4
dominium rerum ecclesiasticarum. propter loquendo non est apud aliquam ecclesiam, sed apud Christum secundum, quod dicit Inno. in praeallegato cap. cum super. de caus. poss. & propriet. † cuius Papa est vicarius cum o- 5
mnimoda potestate in terris: vnde, si aufert rem alicui particulari ecclesiae, potius dicitur auferre administrationem quam dom. iuxta tex in cap. 2. de donat. quia dominium est potius apud ipsum Papam, cum sit apud Christum, cuius ipse est vicarius, vel apud ipsam ecclesiam catholicam, quae est vnica. 24. q. 1. cap. loquitur. cuius ipse est princeps: quia dicit Sanctus Thomas. q. 88 vers. ad tertium, quod ium. Pont. gerit plenarie vicem Christi in tota eccl. † & ipse habet ple- 6
nitudinem potestatis dispensandi in omnibus dispensabilibus, & dicit dominus Anto. in c. consilit de religio. dom. quod de rebus ecclesiae Papa potest disponere. prout vult, etiam sine causa remouendo vnum a beneficio suo per d tex. in 2. cap. de praeben in 6. & hinc est, quod in talibus multo magis potest auctoritas Papae, quam in alijs, vt dicit Ab. in c. cum a nobis. 2. col. vers. ego credo. de test. in clem. 1. in vers. ego limitarem. de probatio. si dicatur quod quamuis respectu beneficiorum latissima sit potestas Papae, tamen respectu bonorum ipsarum ecclesiarum est secus, † quia non potest Papa auferre 7
bona vnius ecclesiae & dare alteri sine causa vt per gl. Archid. & Dom. cap. 1. 19. dis. & glo. in cap. 1. in ver. in iustitia 22. dist. Archid in cap. 1. 12 di. Et ideo dixit Archid. in. cap. non liceat Papa. 12 q. 2. post Hugo. quod Papa peccat, si vult res ecclesiasticas consumere in turpes vsus, vel dare consanguineis, vt eos diuites prae alijs faciat, vel vt ipsi construant palatia, & huiusmodi.

Et dicendum in casu praesentis quaestionis, vt dicit Socin. in cons. 15. primo vol. ibi, nec quisquam dicat quod Papa non possit praeiudicare ecclesijs, vel monasterijs super huiusmodi bonis, hoc enim est manifeste falsum, † quoniam Papa in beneficiis, & in ipsorum bo- 8
nis habet omnimodam, & absolutam potestatem cap. secundo. in principio. de concess. praeben. lib. 6. in clem prima vt lit. penden. not. gloss. 9 quaest. 3. cap. per principalem. & probatur 78. dist. cap. oportebat. & 97. distinct. ecclesiae. tenet Io. Andr. in cap. primo. de summa trinit. 19. dist. cap. in memoriam. & posito quod verum dominium non sit suum, secundum quod aliqui voluerunt, tamen ipse Papa habet omnimodam, & absolutam dispositionem, administrationem, & dispensationem, † &

poteſt vnire eccleſias, & ſupprimere dignitates, & alteram alteri ſubijcere, & iura vnius alteri dare, 16. *quæſt. 1. cap. & temporis .capit. ſunt duo deceſſ. Prælat. &c. & dicit Bal. in conſ.* 175. *volum. ſecundo* quod Papa quando vendit rem eccleſiæ, non vendit rem alienam, ſed ſuam, nam omnes res eccleſiarum ſuæ ſunt, quoad plenam, & liberam diſpoſitionem, & nullus prælatus mundi poteſt aliquid facere, ſine auctoritate ſaltem tacita Papæ, qui tanq̃ pater patrum cum omni prælato in iuriſdictione concurrit vt not. *in cap. ſi eo tempore. de electio. lib. 6.* vt per Bal. *dicto conſilio* 175. *incip. Papa.*

Per quæ concluditur dicit Socin. *præallegato conſil.*
10 clariſſime, † quod Papa poteſt facere etiam Monachũ profeſſum teſtabilem, & poteſt ei concedere poteſtatem teſtandi, & donandi de bonis monaſterio acquiſitis: & dicit Rebuf. *in ſua practica beneficiali,* quod quando hæc facultas datur religioſis, ſtatuitur ſumma arbitrio Papę taxanda; & quod teſtatur de licentia ſui ſuperioris *capitulo ad monaſterium. de ſtat. monach. clem. religioſi. de procur.* & Egid, Bellamer. *deciſ.* 247. ſi ergo prædicta concluſio procedit in veris monachis profeſſis, quanto magis id eſt dicendum, quod poſſit Papa in clericis ſecularibus, aut alijs religioſis, qui poſſent habere proprium, quia facultas ſiue poteſtas diſponendi de rebus eccleſiæ eſt conceſſa regulariter magis lata clericis ſæcularibus, quam regularibus, Card. Zabarel. *in cap. fin de pecul. cler. in col. antepen.* Rot. Bellamer. 247. *frater minor.* quia religioſis datur cum clauſula, & de licentia ſuperioris. & dicit D. Quintilianus Mandoſius *in ſua practica, in rubrica licentia teſtandi, verſ. aduertendum,* quod hodie monachis, ſeu religioſis nullo modo teſtandi facultas huiuſmodi conceditur: quod non videtur verum quod ſit pace tanti viri dictum, quia quotidie religioſis cuiuſcunque religionis ſint, licentiam concedi videmus, vel iuxta formã quinterni Cancellariæ per ſatis
11 ſtandi extra cum beneficijs, † & in talibus habentibus proprium, ſeu tria omnino ſubſtantialia regulæ non profitentibus non videtur eſſe tanta difficultas, quanta in veris monachis profeſſis: qui ex quo tria ſubſtantialia regulæ ſunt profeſſi, vt de ſe manifeſtum eſt, non poſſunt teſtari reſpectu inhabilitatis perſonę,
12 † quia nec habent velle, nec nolle *xii. q. ii. cap. non dicatis.* Item defectu bonorum, quia cum omnia eo-
13 rum ſint monaſterij, † & cum ipſi nil poſſideant ſed poſſidentur, nihil habent, tam in habitu; quam in actu *cap. ad monaſterium. de ſtat. monch.* tum etiam, quia ſunt in poteſtate alterius: 16. *quæſt. 1. cap. de præſentium, & dicta authen ingreſſi.* in quibus ſi licentia teſtandi à Papa conceſſa tenet fortius in clericis ſecularibus, aut alijs illa tria non profitentibus, in quibus ſola remanet difficultas reſpectu teſtandi de bonis ad eccleſiam, ſeu religionem pertinentibus, quia manifeſtum eſt, quod de eis, quæ ſumunt de dignitate eccleſiæ, ſeu beneficio ſuo, non poſſunt teſtamentum conficere. 12. *quæſtio. vltima. cap.* 1. 2. 3. *& quaſi per totum,* niſi ad id accedat ſummi Pontificis licentia: Ita tenet Bartol. Socin. *in d. conſ. 13 primo vol. per totum* quod eſt in materia factum. Martin. Socin. *conſ.* 89. *per totum. & maxime num.* 29. vbi dicit quod contrarium ſeruatur de conſuetudine, † quod iſta licentia
14 conceditur à Papa ſine cauſa expreſſa, ſequitur Deci. *in conſ.* 512. vbi dicit hãc eſſe opinionem communem, & communiter approbatam, melius idem Dec. *conſ.* ... vbi dicit non eſſe diſputandum in hoc, An Papa poſſit, quia id tenetur ab omnibus communiter per Hoſtien. *in ſumma. de pænit. & remiſſ. § cui confitendum.* Angel. & Imola. *in l. ſi ſeruus communis. ff. de ſtip. ſeruo.* Bal. *in. l. ſi quando. C. de inoſ. teſt. in authen. niſi rogati. col. fi. C. ad Trebel.* ſequitur Couarruuias Doctor Hiſpanus *in cap. cum in offic. ji. de teſta. verſ. vltimo hinc poteſt,* vbi dicit quod vſus Chriſtiani orbis hanc opinionem recipit. Idem tenet Barba. *in ſuo tract. de præſtan. Cardin. 1. par. quæſt.* 4. vbi dicit licentiam teſtandi à Romano Pontifice clericis de bonis eccleſiæ eſſe intelligendam, & habere intelligi ad pios vſus, & pias cauſas, & non alias. † Sed ego video, quod in formu- 15
la teſtandi maxime litterarum apoſtolicarum, ſub plumbo, forſan ad tollendum iſtud motiuum, aut dubium doctorum, adeſt clauſula in pias & non pias cauſas, in pios, & non pios vſus, & ſic habes meo iudicio per communiter ſcribentes communem opinionem contra Abb. quod Papa poteſt pro libito cũ cauſa, & ſine cauſa, quando ſibi videtur teſtandi facultatem clericis, religioſis, & prælatis, & clericis beneficiatis pro ſumma quæ ſibi videtur concedere, & indulgere, de quo inualuit vſus, & conſuetudo ab immemorabili tempore citra, qui hodie eſt quotidianus in Romana Curia, tam Sanctæ Romanæ. Eccleſiæ Cardinalium, quam Patriarcharum Archiepiſcoporum ipſorum, vel aliorum quorumcumque prælatorum clericorum, & religioſarum perſonarum, † 16
quæ quotidie à Papa licentias, & ſeu indulgentias teſtandi, pro ſumma quam volunt, petunt, & obtinent ſine vllo labore, & eas, vel per viam ſacræ pœnitentiariæ, vel per ſignaturam ſanctiſſimi per viam litterarum apoſtolicarum, vel breuium vt melius ſibi videtur expediunt, † qualis mihi hodie 10. Kal. Aprilis
fuit præſentata licentia conceſſa per Pium Quartum 17
Illuſtriſſimo, & Reuerendiſſimo D. Hieronymo Seripendo Neapolitano Sanctæ Rom. Eccleſiæ Card. in œcumenico concilio Tridentino Sanctiſſimi Pii Quarti, & ſanctæ ſedis apoſtolicæ legato à latere defuncto, in ampliſſima forma de quibuſcunque bonis ſuis ex fructibus beneficiorum, & alias quomodolibet acquiſitis, in morte, & in vita pro ſuo libito diſponendi, & teſtandi ad quamcũq; ſummam aſcenden. ac iuxta dictæ diſpenſationis formam de ſummis pecuniarum, ac rebus obtentis diſponunt, & te- 18
ſtantur, † nec eorum taliter factæ diſpenſationes ſi ſit in eis ſeruata forma per collectores ſpoliorum ac iurium Cameræ, in totum vel parte aliqua violantur, imo vti factum proueniens à ſanctiſſimo vel ſancta ſede apoſtolica omni cum reuerentia obſeruantur, ac obſeruari per collectores mandantur inuiolabiliter & indiſtinctè. Et hunc pium vſum dandi, & concedendi licentias teſtandi, & diſponendi de bonis huiuſmodi, ſemper approbarunt Rom. Pontifices vt videre eſt per breues huiuſmodi gratiarum vſque à tempore Innocentii. iii. vt in calce præſentis quæſt. & eſt hodie in viridiſſima conſuetudine in curia & ſtilo qui debet ſeruari, quia ius facit, & pro lege ſeruatur. Specul. *in tit. de teſti. §. publicatis, rota in antiq. deciſ.* 710. & auctoritas Papæ in hoc operatur plenam ſecuritatem etiam in foro conſcientiæ, quia ſi eſſet aliter Rom. Pontifices iſta non toleraſſent nec eis formam dediſſent, per Felin. *in capit. ad audientiam 2. de reſcrip.* Cacialup. *de penſio quæſt.* 9. & pie & ſanctè factum cenſeri debet, ex quo factum à Rom. Pontificibus quorum geſta, ſancte geſta reputantur quia à Papa geſta, à ſancto geſta haberi debent, Car. *in*

clem.

clem. prima. de praben. l. 1. in fin. C. de sum. trinit. & fide catbol.
Et ista gratia, seu licentia testandi de bonis ecclesię,
secundum doctor. est intelligenda concessa in 1. testa-
mento & pro primo testamento seu pro prima dispo-
sitione non pro secunda, *argumento. l. boues. §. hoc ser-*
mone. ff. de verb. signific. l. dotis promissio. ff. de iure dotium. ca-
pit. non potest. §. primo de praben. in sexto. probatur ex plu-
ribus quæ adducit Alcia. *in d. §. hoc sermone.* Hippoli-
tus *in rubric. ff. de fid. inst. numero. 97. Ias. in l. diuortio. §.*
quod in anno. ff. solut. matri. Alexand. cons. 16. 4. volum. per
19 *totum.* † in his enim, quæ odiosa sunt, simplex con-
cessio primum actum tantum respicit, & idem est in
onerosis *dict. capit. non potest not. in l. placet. ff. de lib. & po-*
stul. Felin. *in cap. secundo. de treuga. & pace,* quia dicit Dec.
20 quod non potest negari † quin indultum seu con-
cessio, in qnoquis habilitatur ad testandum de bonis
ecclesiæ, vel spectantibus ad ecclesiam, non fit odio-
sa, & ideo merito restringenda vt per eundem Dec.
cons. 512. & propterea dixit Bart. Soci. *in cons. 13. col. 5.*
vers. 17. quod Cardinalis qui ex tali priuilegio potest
21 testari, non potest codicillari, † quia regula illa iuris
consulti, de qua *in l. conficiuntur. ff. de iure codicill. & in*
l. 2. de leg. primo, qnod qui potest testari, habet etiam
posse codicillari, habet locum, intelligitur, in his, qui
possunt testari de inre communi, secus est si ex priui-
legio concesso per principem viuentem, sequitur So-
cin. Iun. *in cons. 89. col. 5. vers. nec in hac licentia:* ibi &
22 huic est, † quod clericus, qui hoc modo habet li-
centiam testandi, non poterit facere simplices codi-
cillos, licet pro regula soleat dici: quod qni potest
testari potest codicillari. immo minus esse videtur
codicillari quam testari, & ideo videretur licere de-
bere *capit. cui licet de reg. iu. lib. 6.* vbi vide quod etiam
nititur probare licentiam testandi à Papa alicui cle-
rico concessa, morte Roman. Pontific. re integra ces-
sare, vt non habeat locum nisi viuente Pontifice con-
cedente, adeo, vt si in vita concedentis priuilegiatus
non ceperit vti priuilegio, post modum euane-
23 scat, † quia actus odiosus restringitur, & morte con-
cedentis vel auctoris extinguitur, per gloss. *in capit. à*
nobis de senten. excom. ibi recepta l. fina. ff. de pen. not. Abb. &
Felin. *in cap. ex literis de constit.* Martin ab Azpilcueta
in capit. placuit. de pœnit. distinctio. 6. num. 161. Didac. Co-
uarruuias *in capit. cum in offi. ijs. de testament.* faciunt ad-
ducta per Abb. *in capit. cum esses. de testamen. vers. 5. quaro.*
24 vbi disputat, & concludit, † quod licentia testandi
non potest concedi à Papa nisi cum magna causa, &
25 ea quæ accumulat Dec. *præallegato cons. 512.* † & secun-
dum aliquos testatoris dispositio non valet, nisi in ea
sit facta expressa mentio de priuilegio vel licentia,
quia alias videtur noluisse vti iure sibi concesso, †
26 quia non sufficit aliquem habere potestatem actum
gerendi, nisi eo animo, & effectu gerat, qno potest,
& aliter nihil valet *vt l. quaro. ff. de eo qui pro tutor. per An-*
chas. cons. primo prima col. per Cornel. *cons. 304. numero. te.*
lib. 3. vbi de prælato qui habebat talem licentiam te-
standi de ecclesiasticis non fuerat vsus &c. sed secun-
27 dum aliquos, licet expresse non sit dictum, † præsu-
mitur testator, quod voluerit testari, secundum facul-
28 tatem quam habet, † quia in dubio videtur quis vti
priuilegio, quando dispositio de iure communi non
vale: *l. miles qui destinauerat. de militari testa. Dec. cap. inter*
ceteros colum. 3. vers. & hoc tantum procedat. de appell. cum
29 debeat considerari effectus disponens, non modus
30 conficiendi, † quia paria sunt testamentum non fuisse
factum, & inutile esse. *ca. inter corporalia. sicut de translat.*
epis. glos. in l. fin. C. de pignor. Bar. *in l. gerit. ff. de acquisi. hared.*
Alexand. *cons. 55. colum. prima. vol. 5.* Aymo. *cons. 116. sub*
num. 9. vbi, † qui facit actum præsumitur facere ex illo 31
capite quo potest, & quo sibi est vtilius: Facit quia a-
ctus, si non valet, vt agitur, valet vt valere potest. Bart.
& Alex *in l. prima. §. si quis ita ff. de verb. oblig.* per Fely. *in*
cap. cum super 3. col. de offi. legati.
† Sed aduerte quod in forma priuilegiorum, seu 32
licentiarum testandi, solent apponi clausulæ, quæ vi-
dentur tollere dubietates narratas, nam conceditur
testari, nedum per vnum testamentum, sed per plu-
ra, & toties quoties: & nedum per testamentum, sed
etiam per codicillos vt videre est in formis in calce
descriptis, & nedum in vita Papæ concedentis, sed
omni tempore, per appositionem illius clausulæ, vi-
delicet quandocunque tibi placuerit &c. † vbi verbũ 33
quandocunq;, quod est verbum; distributiuum tem-
poris, & multiplicatum significat, & dicit infinita-
tem, per Alexand. *in l. tertia. ff. qui satis d. cogan. Bal. in l.*
si quis ad declinan. 11. colum. vers. restat. dubium. C. de episcop.
& cler. licet etiam potest dici. † quod gratia Papæ et- 34
iam re integra, & non mandata executioni, nunquam
expirat eo mortuo. *capit. si super gratia. de offic. de leg. in 6.*
capit. si cui nulla. de prabend. & ibi per Franc. *tertia nota.*
Rot decis. 12. in not. de offic. deleg. Dec. cons. 407. id qnod vi-
detur factum ad tollenda hæc dubia quæ forsan oriri
possent, pro qua materia vide Soci. *dict. consil. 13. &*
Soci. Iu. dict. consil. 89. & etiam dict. consil. 512. & Bal. *in*
prealleg. locis. & maxime in l. si quando. C. de inoffi. testamen.
vbi dicit quod concessio testandi libere intelligitur
iuris ordine, & solemnitate seruata, vnde si licentia
sit concessa à Papa alicui testandi, ille in testamento
vti habet solemnitate inris canonici, † quia verbum 35
prolatum à Papa interpretari debet & intelligi secun-
dum ius canonicum, non secundum ius commune
ciuile, *vt extra de testament. capit. cum esses.* vt per eun-
dem Bald. *ibidem,* & per Soci. *Iun in d. cons. 89* Bart. *in l.*
prima quæstion. 5. principali. C. de sacr. sanct. eccles. idem Bal.
in addi. ad Spel. de libel. concep. vers. licet. Felyn. *in cap. quam*
sit de iudais, † nec credo etiam verum illud quod vidi 36
allegari in casu isto, qnod si à die concessionis licen-
tiæ, vel priuilegij testandi effluxerit spatium 10. an-
norum absque vsu illius, quod sit amissa facultas pri-
uilegii. per dicta Bart. *in l. prima. de nundin.* Abb. & Fe-
lyn. *in capit. cum accessissent. de constitut.* † quia cum pri- 37
uilegium testandi, sit priuilegium aliquid faciendi, † 38
tale priuilegium nunquam perditur *gloss. penultima in*
fin. cap. vt priuilegium de priuileg. Felyn. & Dec. *in cap. cum*
accessissent. de constit.
Et dixit Petrus de Anchar. *consil. 305. incip. tres domi-*
ni, quod licet Papa super bonis, & rebus ecclesiasti-
cis habeat plenissimam potestatem, tamen hoc est ve-
rum, cum apparet qnod vult ea vti, sed vbi præcedit
lex derogatoria voluntati suæ, prout *in casu dict. capit.*
non liceat. † non valet eius dispositio contra illam le- 39
gem, nisi de ipsa faciat mentionem, *ad not. in l. rescri-*
ptu. & in l. vniuersa. C. de precibus imper. offer. quia tunc
præsumitur moneri Papa cum causa secundum D.
Anton. *in dict. capit. constitutus:* qnem sequitur Abb.
colum. 3. mihi num. 15. Domin. in cap. primo. distinct. 10. re-
fert Felyn. *in capit. cum in ecclesiarum. de constit. colum. 13.*
Facit quod dicit Gig. *de pensio in quæstio. 6. mihi nume. 7.*
vbi dicit per doctor. *in cap. cum in ecclesiarum. de constitut.*
& per ea quæ dicit Dec. *in cons. 436. colum. 10. in 3. volum.*
† quod Papa de fructibus beneficiorum potest sine

aliqua causa, immo pro libitu suæ voluntatis dispo-
nere, quia Papa habet dominium rerum ecclesiæ sic-
ut Christus, cuius ipse est vicarius Felyn. *in capit. quæ*
in ecclesiarum numero 60. de constit. Paul. de Castr. cons. 414.
41 *primo volum.* † & licentiam testandi de huiusmodi, pro
quantitate certa quotidie Papa concedit, non solum
particularibus personis, sed etiam collegiis militum
siue officialium Romanæ Curiæ: puta militibus
Lauretanis, de Lilio sancti Petri, & sancti Pauli, &
similibus, vt est videre in eorum officiorum ere-
ctionis bullis. Item ex speciali priuilegio & conces-
sione Roman. Pontific. omnes Curiales, ac incolæ
vrbis possunt de omnibus per eos acquisitis pro libi-
to disponere, & illa etiam ab intestato relinquere
per bullam Alexandr. 6. sub datum. 1494. Non. Octo-
bris. & Iulij III. sub datum 1549. 6 Idus Martij anno
primo, sub rubrica de reuocatione & cassatione ga-
bellarum, confirmatam, ac innouatam per Pium IIII.
per suam constitutionem Non. Februarij 1560. in-
cip. bulla confirmationis, & bulla Alexandr. VI. nec-
non Sixti Quarti, Leonis X. Iulij III. prædicti loqun-
tur de bonis tantum existentibus Romæ, & in distri-
ctu vrbis. Sed Pius IIII in dicta sua constitutione vi-
detur extendere ad bona in quibusuis prouinciis ex-
tra vrbem vltra montes, & maria existentia, in illis
verbis bullæ declarans. *eisdem Motu &c.* tam statuta
Iulij &c. super quo cogita quia sensus videtur perple-
xus. & credo quod textus sit deprauatus, tamen ver-
ba videntur habere talem sensum, sed audio, quod in
Romana Curia in practica seruatur, quod bulla non
extendatur ad bona extra vrbem, & districtum exi-
stentia, & verba illa bullæ, de bonis vbiuis locorum
&c. intelligi non in decedentibus in curia, sed in aliis
priuilegiatis, & habentibus ius testandi per priuile-
giũ à sede Apostolica, vt officialib. Romanæ curiæ aut
de illis, quæ specialiter licentiam testandi, vel dispo-
nendi obtinuerunt, & dicit d. Quintilianus Mando-
sius *in sua praxi signaturæ gratiæ in rubric. Licentia testan-*
di & spoliorum concessio, quod si bona sint per eccle-
siam, vel intuitu ecclesiæ acquisita, de illis prælatus
testari non potest nisi sit in casu bullę Sixti & Leonis,
quæ sunt *in lib. 6. statut. vrbis.* sub bulla potestatis te-
standi, & ædificandi, vel nisi sit ex officialibus Roma-
næ Curiæ quorum ratione officiorum suorum, ha-
bent licentiam testandi, cæteri facultatem testandi
impetrare debent, quæ indifferenter conceditur:
subdens idem Quintilianus, Cardinales an testari
possint licentia non obtenta, & quid in Cardinal. re-
ligiosis, & quid in sæcularibus, vide per Hostien. *in*
summa de pœnit. & remissio. § cui confiten. vers. cui Cardinal.
vbi dicit quod sine licentia à Papa obtenta testari non
possunt Cardinales per Bald. *in l. si quando. C. de inoff.*
testament. Alexandr. *cons. 101. domini volum. 7. per Hieron.*
Albert. in tractat. Cardinal. *quæstione 48. per gloss. prag. rub.*
de nume. & qualitat. Cardin. *§ sint viri. vers. moribus.* vide
de hoc late per Barba. *in tracta. de præstan.* Cardin. *quæ-*
stione tertia & quarta basilica, per Hieron. Manfred. *in*
tracta. Cardinal. decis. 138. Et Martin. Lauden *in eo tract.*
quæstion 52. sed quid si Cardinalis testatus sit de bonis
ab ecclesia quæsitis & spoliis, an præsumatur in tali te-
stamento quod Papæ interuenit auctoritas, & si adsit
diuturnitas temporis in testamento, videtur præsumi
Aretin. *cons. 36 Dec. cons. 409.* Aymo. Crauet. *de antiq.*
temp. 3. parte. § vidimus versic. 7. num. 31. & quod Cardin.
regularis non potest testari, nisi obtenta licentia à Pa-
pa Bald. *in authen. licentiam. C. de episcopis & cler.* Berta-
chin. *de episcopis. quarta parte. § superest.* & Cardinalis ex
bonis ex Cardinalatu acquisitis potest ędificia in so-
lo proprio construere *di. ii gloss. singularis in cap. Aposto-*
licos 12. q. 2. Barba. d. tract. de præstan. Cadin. q. 3. num. 14.
Manfredus. *eo. tracta. decis. 135.* conclauistæ quoque
possunt de omnibus suis bonis, etiam ex fructib. be-
neficiorum, aut alias per eos licite acquisitis mobili-
bus, & immobilibus, ad quamcunque summam, & in-
ter viuos quomodolicet disponere, beneficio bullæ
Pij quarti eisdem concesso. 1559. 8. Idus. Ianuarij, † 42
nec est dicendum, quod Papa faceret, si facere non
posset, † quia à Papa gesta à sancto gesta reputantur *per* 43
Cardin. in Clemen prima de probatio.

Et quia dicit Abb. *dict. cap. cum esses. de testa.* quod hoc
non concedit, siue non potest concedere Papa sine
causa, est dicen. quod Papa huiusmodi gratiam conce-
dendo motus sit, vel propter merita clerici, cuius in-
tuitu facit gratiam, vel propter subuentionem paren-
tum, aut consanguineorum, vel hæredum clerici in
quorum fauorem, vel beneficium gratia cedit, & aut
redundat, aut redundare potest, † quos clericus in vi- 44
ta de fructibus beneficii alere, & sustentare poterat,
per Abb. & alios *in capit. inquirendum. de pecul. cler.* aut
alia iusta, & bona causa, ex quo concedit, & facit gra-
tiam scienter, & de certa scientia, prout ex forma
gratiæ apparet, vbi de summa & quantitate, & pro
qua dispensat, & concedit apparet clare, licet de ea
caussa non appareat: quia dicit Cyn. *in l. fina. C. si contra*
ius, vel vtilitat. & in l. rescripta C. de precib. Imper. off. quod
semper præsumitur, † quod papa sit motus ex causa ra- 45
tionabili, esto quod de illa non appareat, quem sequi-
tur Abb. *in capit. quanto colum. 5. vers. si tamen Papa de in-*
teiur. & in capit. cum in caus. secundo nota. de re iudic. & per
eundem *in cap. constitutus de relegi. dom. colum. 11. num. 15.*
per Fely. *in cap quæ in ecclesiarum de constit. colum. vigesima.*
vers. quinta conclusio.

Et licet istud procedit, quando Papa aliquid motu
proprio disponit, & sit secus, quando aliquid facit ad
instantiam partis, prout esse videtur in casu licentiæ
testandi, vbi Papa mouetur ad preces porrectas, &
concedit supplicationibus inclinatus, vt ex forma ap-
paret, † quia tunc, si non apparet caussa præsumitur 46
potius ad importunitatem petentis, quam ex iusta cau-
sa rescribere, per ea, quæ adducit Lud. Roman. *in cons.*
437. incip. quod indultum Petri *colum. 6. idem in l. si ve-*
ro. §. de viro. ff. solut. matri. & Felyn. *capit. quæ in ecclesia-*
rum præallegat. colum. 22. vers. limita quinto. tamen in ca-
su licentiæ testandi, licet non adsint verba *motu pro-*
prio &c. nihil obstat, † quia Papa loquitur bene infor- 47
matus & ex certa scientia. † quod facit præsumi Pa- 48
pam velle ita, vti rescripsit, & disponit, secundum Bal.
in l omnes in princip. C. de quadrien præscrip. † & quando 49
Papa vel princeps loquitur de certa scientia, præsu-
mitur, quod vtatur absoluta potestate. per glo. *in cap*
ad hoc in ver. elegerint. in fin. de rescript. Item ita dispo-
nendo videtur supplere omnem defectum solemni-
tatum. Rota *decis. 234 incip Papa. in not.* & quando fa-
cit de certa scientia, videtur Papa facere de plenitu-
dine potestatis per Innocent. *in capit. cum innotuit. de*
electio. Bald. in l eos. in princip C. de appellat. Bart. cons. 103.
immo plus esse videtur, quod Papa faciat, & disponat
de certa scientia, & scienter, quam si faciat cum clau-
sula motu proprio per Felyn. *in cap causamque el. 2. 4.*
colum vers. 5. nota de test. dando ergo licentiam testandi
clerico de rebus ecclesiæ, fecisse cum causa bona &
rationabili Papam arbitrari debemus. † quia ani- 50
mus

mus & actus Papę semper in bonam, & non malam
partem sumi, & interpretari debet per Felyn. in c. ex
parte de off. & pot. iud. deleg. Gaspar de Perus. in tracta. de re-
51 ferm. ben. col tertia. † Et nos de Papa, siue de eius mente,
52 vel intentione, vel facto iudicare non debemus, † cu-
ius ad Deum solum spectat iudicium capi. cum nunc
autem. 21. distin. cap. auditu secunda quest. 5. cap. nemo. &
cap. seq 9. q. 3. quia non habet in terris hominem qui
illum iudicare possit, nisi in crimine hæresis cum de-
53 prehenditur à fide deuius cap. si Papa. 41. dist. † imo
facta Papæ excusantur, etiam si videantur iniusta cap.
54 primo. 12. dist. † quia licet Papa aliquid faciat, quod
nobis videatur iniustum, nihilominus est iustum 23.
55 q. 5. de liguribus, † imo ipse solus potest facere, de ali-
quo, aliud, argumen. de conse. distin. 11. cap. re vera. not.
glo. in cap. venienti. de tranlat. & de non iure Papa facit
ius, & naturam rei immutare potest 3. questio. 6. hoc
quippe. l. prima in prin C. de rei vxor. actio. & dicit Spec. in
56 titulo de legat. §. nunc ostendendum. vers. secundus. † quod
Papa est vicarius Christi non puri hominis, sed veri
Dei locum gerens in terris. capit. inter corporalia. de
translat. prælat. in primo respon. & capit. licet & capit.
vnico. §. 1. vers. porro, vt eccles. benef. 21. distinction.
57 capit. 1. capit pro human. de homic. lib. 6. † vnde omnia
regit. & disponit, & iudicat, prout sibi placet, quest.
3. capit. cuncta per mundum. & capit. per principalem. &
habet plenitudinem potestatis, ad quam vocatus
capit. ad honorem. de autho. & vsu pal. 11 question. sexta.
cap. decreto. & cap. qui si scit. & dummodo contra fidem
non veniat, in omnibus & per omnia potest dice-
re, quicquid placet, auferendo etiam ius suum cui
85 vult † quia non est qui ei dicat, cur ita facis? 19. dist in
in memoriam de pœnit. distinction. 3. §. ex persona alias in
cap quamuis. nam apud eum est pro ratione voluntas,
& quod ei placet legis habet vigorem, instit. de iur.
nat. gen. & ciuili. §. Sed quod principi, idem Specul.
59 ponit in tit. de dispensa § nunc breuiter: † quod Papa po-
test in omnibus casibus dispensare: in quibus non re-
peritur à iure expresse dispositum contrarium, item
tenet Hostien. in cap. rursus, qui clerici. vel vouen. & Io.
60 Andr. ibi dicit, † quod semper est inhæren. opinioni
quæ fauet, non quæ detrahit summo Pontifici: ex
quibus clarissima sequitur conclusio, quod clerici de
redditibus ecclesiæ, ac de acquisitis ecclesiæ ex con-
cessione, vel licentia Papæ possunt testari, & dispone-
61 re: † quia Papa attenta eius maxima auctoritate, vel
potestate, quam habet in beneficijs. & beneficiorum
fructibus, potest, pro libito suæ voluntatis in fructi-
bus cuiuslibet beneficij assignare pensionem alicui,
etiam sine causa. etiam laico, & alias incapaci per not.
in clem. prima. vt lit. pend. & per per ea quæ tradunt do-
cto. in cap. cum in ecclesiarum. de constit. quia de fructibus
beneficiorum potest ad libitum disponere. sequitur
62 De. cons. 436 col. 11 tertio vol † quia in huiusmodi bene-
ficialibus est dominus, & illius stat pro ratione vo-
luntas per gloss. in capit. si gratiose. de rescrip. vbi Domi-
nic. in verb. ad Rom. & in beneficialibus Pontifici om-
nia stant ad nutum amouibilia per Bald. in l. rescrip C.
de precib. impe. offeren. Gig. in tract. de pension. quest. 6. Facit
63 quia gesta à Papa à sancto gesta reputari debent: † quia
Papa sanctus reputatur, & præsumitur. Card. in clem.
prima. de probation. l prima in fin. C. de summa trinit. & fid.
catholica: & est Christi non puri hominis: sed Christi
46 Dei. & hominis Vicarius; † Facit quia prohibitio te-
standi indicta clericis, videtur indicta de iure positi-
uo, vt apparet capit. ad hæc cap. quia nos. cap relatum. de
testamen. super quo iure habet plenariam potestatem
Papa. imo stat pro ratione voluntas: secus esset si iu-
re diuino. † supra quod Papa regulariter videtur non 65
posse dispensare, late per Abb. in extirpanda. § qui ve-
ro. de præbend. † vnde Papa hanc licentiam testandi di- 66
spensare potest etiam sine causa, quia in introductis à
tali iure, Papa sine causa dispensat, nec in eo causa
requiritur, quia sola eius voluntas pro causa habe-
tur, † imo potest tertio etiam non citato, nec audito,
in istis sine causa præiudicare, per Felyn. Abb. & alios
in dicto. cap. qua. in ecclesiarum. de constitut. late per Cac-
cialup. in trac. de pensio. question. 29. & question. 30. sed
in hoc non est eundum per argumenta & mendicata 76
suffragia, † quia quotidie Papa monachis concedit fa-
cultatem testandi, quod videtur esse profecto multo
plus, † quia monachi maxime professi in ipso ingressu
in monasterium, se, & sua dedicant Deo, de quibus
dixit tex. in authent. ingressi. C. de sacrosanc. eccles. ingressi 68
monasteria ipso ingressu se, & sua dedicant Deo, nec
ergo de his testantur, vt pote, nec domini rerum. quia 69
etiam si adesset consuetudo monachus testari non po-
test, quamuis videatur, quod filius familias stante
consuetudine testari potuit argument. capitu. Raynu-
tius, de testamen. & quod ibi notatur per Innocen. quia
repugnat ratio & regula, & non potest testari mona-
chus de iure respectu personæ, quia non habet velle,
nec nolle. 12. quæstio. 11. capitu. non dicatis: item defectu
bonorum tam in habitu, quam in actu. capitu. cum
monasterium. de stat. monachorum, tum etiam respectu,
quia monachi non sunt sui iuris, sed sunt in potestate
alterius. 16 quæstio. prima. de præsentium. & dicto cap. non
dicatis. & qui est in potestate alterius, non habet testa-
menti factionem actiuam. l. qui in ff. de testamen. 19. qu.
3. cap. quia ingredientibus, tamen istis non obstan. Papa
istas habilitates tollendo, monachis licentiam testan-
di concedit, vt dicimus supra, & pluribus auctoritati-
bus probari potest adductis per Bald. in l. si quando. C. de
inoffic. test. testament. post princip. ibi dum dicit, ex ista lege
habes, quod si Papa concedit monacho. per eundem
in auth. nisi C. ad Trebellian. prope finem versic. quæro,
quod si mona. hi. vbi firmat Papam posse concedere
monacho professo potestatem testandi, & quamuis
non exprimat specifice de professo, tamen de neces-
sitate ita est intelligen. quia ante professionem abs-
que aliqua Papæ concessione pôt testari. l generaliter.
C. de sac. sanct. eccles. traditur in cap. benefic. de reg. iur. libro se-
xto. vbi per Ioan. Andr. in nouelli. & per Iacob. de Bel.
in authent. de monachis. § si quis autem Item probatur per
eundem Bald. in l. certum. C. vnde legit. vbi dicit illud
non est dubium quod Papa potest concedere mona-
cho testandi licentiam per not in authen. si qua mulier. C.
de sacro sanc. eccles. probatur auctoritate Angel. & Ioan.
de Imol. in l si seruum communis. ff. de stipu seruor. qui præ-
dictam opinionem videntur approbare, in quantum
dicunt, quod si Cardinali, qui prius fuit regularis, qui
non potest testari, à summo Pontifice testamenti fa-
ctio conceditur, quod tale testamentum, si ex omis-
sione alicuius solemnitatis non valet iure testamenti,
nec etiam valere iure codicillorum, quamuis in eo es-
set apposita clausula codicillaris, videlicet quod si
non valet iure testamenti, valere debeat iure codicil-
lorum, quia regula iuris consulti de qua in l. conficiun-
tur ff. de iure codicillorum, & in l. secunda ff. de legat. primo.
quæ vult quod qui potest testari, potest codicillari,
habet locum in his, qui possunt testari de iure com-
muni, secus ex priuilegio concesso per Principem vi-

uenitem. & sic tacite sentiunt quod Papa potest ex potestate testandi licentiam concedere regularibus. idẽ tenet Fran. *in rubric. de testament. sexta columna.* Ias. & alij per eum adducti *in authentic. ingressi. C. de sacro sanct. eccles. vndecima colum.* Barb. *in capit. cum in officijs. eod. de testament. colum. penultima.* Ioann. Baptista Caccialup. *in tractat. de pens. quæstio. 19. in fin.* immo quod fortius vi-
70 detur † sufficit licentiam Papæ de testando monacho concessa superuenire post testamẽtum conditum secundum *Bald. in l. fi. 8 colum. C. vnde legi.*

Sed in hoc si testamentum factum sit ante licẽtiam obtentam, an subsistat, & conualidetur per superuenientem licentiam, plura pro vtraque parte adduci possent, & inter alia discutien. veniret an habilitas superueniens respectu alicuius actus, vel effectus producendi, ita operetur cum superuenit, sicuti si à principio adfuisset, sed tenendum est concessionem, licentiam, vel indultum tale respicere seu validare testamẽtum iam factum, prout in terminis nostris voluit Alexand. post Paul. de Castr. *in l. vt militibus in principio. C. de milit. testament.* voluit in simili Gemin. *in cap. vni. colum. secunda in principio. de excess. prælat. in sexto.* indultum concessum fratribus de obseruantia Bononiæ, vt possent ædificare ecclesias in monte, extendi ad ecclesiam iam ædificatam, & dixit Bald. *in l. fina. C. de sentent. quæ sine cert. quantit.* quod si testator legat centum Bertæ maritandæ, & ipsa iam maritata erat tempore testamenti: quod si debentur illa centum *per l. si iam facta. ff. de cond. & demonstr.* Paul. de Castr *in l. si quis filio. §. irritum. ff. de inoffi. testament.* vbi concludit, quod si data sit licentia alicui quod faciat molendinum in flumine publico, si ille habebat iam factum, potest illud retinere virtute illius concessionis, pro quibus vide Barba. *c. constitutus. penul. colum. de rescript.* Fel. *in capit. quoniam. colum. 12. de consti.* Hyppolit. de Marsil. qui loquitur in propriis terminis nostris *in l. quæstionis habendæ numero. 45. & sequent. ff. de quæstione. refert Quintilian. Mando. in pract. signatura licentia testandi.*

Et in licentia testandi solet peti & apponi hæc derogatio, videlicet, non obstan. fæl. recor. Alexand. Papa vj. etiam prædecessoris nostri constit. disponente, tertiam partem bonorum de quib. per quascũq; personas vigore quarumcunq; facultatum concessarum testari, vel alias disponi contigerit, Cameræ Apostolicæ pro illius necessitatibus applicare debere, & quibusuis alijs constitutionibus, & ordinationibus apostolicis &c. vnde posset dici, quod si reperiatur licentia sine derogatione talis Alex. vj. constitutionis, quod tertia pars talium bonorum posset ab hæredibus testatoris per cameram peti: verum meis temporibus iste casus non accidit, ideo, in hoc consulo, quod aduertatur quid in hoc practicetur in Romana Curia, sed non vidi breue, vel bullam sine dicta derogatione, vel sub annulo, vel sub plũbo de aliis clausulis, & formulis dictæ licentiæ testandi, vide Quintilianum *d. loco,* & per Stafil. *in tract. signaturæ fol. 187. vers. solet etiam per breue.* & per Sarn. *in tract. breuium. vers. facultas etiam testãdi.*

Sed huiusmodi licentia testandi obtenta non gaudent hodie prælati, vel clerici non residen. in beneficiis eorum, residentiam personalem requirentia, etiam quoad testamenta condita, vel dispositiones factas, quia tali obtẽta gratia eos priuauit Pius Papa quartus per suam, quam edidit, bullam contra non residẽ. & in eorum odium, sub dat. Romæ 1564. vi. kalen. Decembris anno quinto. cuius est infra descriptus. Didacus etiam Couarruuias Doctor Hispanus vir doctissimus, *in capitul. cum in officijs de testam.* dicit, quod moribus receptum est, quod licentia testandi sit tantum necessaria episcopis, nõ autem aliis clericis, quia alii clerici possunt testari, & disponere sine licentia, id quod forte dicit dictus excellens vir Hispanus, quia vt audio à collectoribus Hispaniarum, in illis partibus non colliguntur pro parte reuerendæ Cameræ spolia per obitum clericorum, vel prælatorum inferiorum ab episcopo.

Et licentia accipitur & intelligitur, etiam passiuo modo, puta, non quando testator aut disponens habet facultatem disponendi, sed quando disponitur in fauorem alicuius loci, vel personæ quæ per gratiam, vel priuilegium apostolicum fuit effectus habilis, & talis cui bona ecclesiæ, quæ alias essent spolia & Cameræ apostolicæ debita, valide possunt legari, & donati, & qui valide potest talia acceptare, & sua facere, veluti est Neapoli venerabile hospitale beatæ Mariæ Annunciatæ, & beatæ Mariæ Incurabilium, quib. per priuilegium apostolicum diuersorum Rom. Pontific. cõceditur quod clerici, & prælati possint in eorum fauorem, disponere de bonis à beneficiis, & ab ecclesiis prouentis: prout ego vidi bullas in forma Rom. Cur. expeditas, coram me pro parte dictorum venerabilium hospitalium sæpe præsentatas in Curia Reuerendissim. Collectoris spoliorum esse in viridi obseruantia.

Licentia testandi in forma sacra Pœnitentiariæ.

RAYNVTIVS miseratione diuina tituli Sancti Angeli presbyter Cardinalis. Dilecto in Christo Marco de Caluacantibus Archidiacono Cusentino salutem in Domino. Quia præsentis vitæ conditio statum habet instabilem, & quæ visibilem habent essentiam, tendunt inuisibiliter ad non esse. Cum igitur salubri cogitatione præmeditans, diem peregrinationis extremum dispositione testamentaria præuenire desideras: hinc est quod nos tuis in hac parte supplicationibus inclinati, auctoritate domini nostri Papæ, cuius Pœnitentiariæ curã gerimus, & de eius speciali mandato super hoc viuæ vocis oraculo nobis facto, tibi, vt de quibuscunq; bonis tuis mobilibus, & immobilibus, iuribus, actionibus, obuentionibus, & emolumentis per te tuis propriis labore, & industria, aut ex parentum, vel aliorum quorumcumque successoribus, aut alias vndecunque licite tamen acquisitis, ac acquirẽdis, quæ ad te omnino pertinere dignoscuntur libere testari valeas, ac de bonis mobilibus ecclesiasticis tuæ dispositioni, seu administrationi cõmissis, quæ tamen non fuerint altaris, seu altaris tibi commissorum ministerio, seu alicui spirituali earundem ecclesiarum diuino cultui, vel vsui specialiter deputata. Necnon de quibuscunque bonis ad te per ecclesiam, vel ecclesias tibi commissas, ac etiam immobilibus ex fructibus redditibus, & prouentibus ecclesiæ, seu ecclesiarum ipsarum illis parce vtendo pro tempore acquisitis, ac acquirendis pro decentibus, & honestis tui funeris impensis, ac remuneratione illorum, qui tibi viuenti seruierint, siue sint cõsanguinei, siue alii, iuxta seruitii meritum, moderate tamen, ac in quoscunque pios, & licitos vsus, etiam in extremis existens, & vltimam condendo voluntatem; ac quotiescunq; tibi videbitur illam mutando, reuocando, & corrigendo disponere, conuertere, & erogare, ac causa mortis donationes facere, libere, & licite possis,

& valeas: prius tamen de redditibus, & rebus præfatis ære alieno, & his, quæ pro reparandis domibus, siue ædificiis consistentib. in locis dictarum ecclesiarum, seu beneficiorum deperditis ex culpa vel negligentia tua, vel procuratorũ tuorum destructis, seu deterioratis, necnon restaurandis aliis iurib. earumdem ecclesiarum, vel beneficiorum deperditis ex culpa, vel negligentia præfatis deductis, plenam, & liberam tenore præsentium concedimus facultatem. Quocirca discretis viris Decano, & Cantori ecclesiæ Cusentinæ, & eorum cuilibet eisdem auctoritate, & mandato committimus, & mandamus, quatenus per se, vel alium, seu alios tibi in præmissis efficacis defensionis auxilio assistentes, faciant te facultate, & concessione huiusmodi pacifice frui, & gaudere, non permittentes de & super per loci ordinarium, aut alios quoscunque tam ecclesiasticos quam sæculares iudices, & personas etiam Cameræ apostolicæ Commissarios quacunque, & Apostolica auctoritate fungentes publice, vel occulte directe, vel indirecte, quouis quæsito colore, vel ingenio, contra præsentium tenorem quomodolibet indebite molestari, impediri, aut alias inquietari, contradictores quoslibet, & rebelles per censuram ecclesiasticam, & alia iuris opportuna remedia appellatione postposita compescendo: Inuocato, etiã ad hoc si opus fuerit auxilio brachii sæcularis, non obstantibus constitutionibus, & ordinationib. apostolicis, etiam prouincialibus Synodalibus, necnon ecclesiarum in quibus beneficia prædicta forsan fuerint statutis, & consuetudinibus cæterisque contrariis quibuscunque, volumus autem quod in earumdem ecclesiarum bonorum dispositione; iuxta quantitatem residui, ac alias ecclesias ex quib. eadem perceperis taliter te exhibeas, prout conscientia tibi dictauerit, & animæ tuæ saluti videris expedire. Dat. Romæ, &c. Præcedens forma licentiæ videtur restricta ad viam iuris, & iustitiæ, tamen ego vidi dari licentiam per viam sacræ Pœnitentiariæ in ampla forma gratiæ, prout vidi vnam expeditam sub nomine Laurentiis Card. Sanctorum Quatuor. qui tunc erat summus Pœnitentiarius, quæ fuit mihi ostensa vti pulchra, & quæ sibi fuit visa præter solitum mirabilis, ab Illustriss. & Reuerendiss. D. D. Antonio Scarampo Episcopo Nolano sedis, & Cameræ apostolicæ Nuntio, & Collectori in Regno Neapolis sub Pio Quarto, viro summi ingenij, eximiæ ingenuitatis, & bonitatis, ac denique omnium virtutum præclaro, sub istis dispositiuis verbis, videlicet: tibi vt de quibuscunque, tam mobilibus, quam immobilibus bonis, per te ex industria tua, aut successione vel alias licite acquisitis: & in posterum acquirendis, etiam si de fructibus, redditibus & prouentibus beneficiorum ecclesiasticorum huiusmodi per te pro tempore obtentorum, & obtinendorum existant, dummodo ecclesiis, vel beneficiis ipsis, vel alias diuino cultui deputata non sint, in consanguineos, vel affines, & amicos tuos, ac tibi inseruientes etiam in mortis articulo disponere, relinquere, & testari libere, & licite possis, & valeas, tenore præsentium indulgemus plenam, & liberam concedimus facultatem, non obstan.

Licentia testandi ex forma litterarum Apostolicarum.

PAulus Episcopus seruus seruorum Dei. dilecto filio Antonio Annibale Canonico Neapolitano Salutem, & apostolicam benedictionem, Quia præsentis vitæ conditio statum habet instabilem, & quæ visibilem habent essentiam, tendunt inuisibiliter ad non esse, cumque hoc salubri meditatione præmeditans, diemque peregrinationis extremum dispositione testamentaria desideras præuenire, nos te à quibusuis excommunicationis suspen. interdicti, alijsque ecclesiasticis sententiis cen. & pœnis à iure, vel ab homine quauis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existis, ad effectum præsentium dumtaxat consequen. harum serie absoluen. & absolutum fore censentes, tuis in hac parte supplicationibus inclinati, tibi vt vltra pecunias, res, & bona quæcunque per te ex successione parentum, vel consanguineorum, aut industria tua per te hactenus quomodolibet acquisita, & imposterum acquirenda, ac etiam præter illa omnia, & singula, de quibus, tam de iure communi, quam vigore quarumcunque facultatum, priuilegiorum, & indultorum apostolicorum tibi pro tempore concessorum, & alias absque infrascripta facultate legitime disponere potes, & poteris in futurum, de quibuscunque aliis mobilibus, & immobilibus bonis, iuribus, actionibus, & aliis rebus quantumcumque pretiosis, & quouis nomine nuncupatis, ac vbilibet constitutis, & quocunque iure, modo, via, forma, causa, & occasione ad te nunc, & pro tempore spectantibus & pertinentibus cuiuscunque qualitatis, seu conditionis fuerint, & in quibuscunque reb. consistant etiam si illa, seu eorum pars ex prouentibus ecclesiasticis cathedralium, etiam metropolitan. ecclesiarum, & monasteriorum quorumcunque, aliorumque similium vel dissimilium beneficiorum ecclesiasticorum cum cura, vel sine cura sæcularium, & quorumuis ordinum regularium quomodocunque, & qualitercumque qualificatorum per te in titulum, vel commendam, ac alias hactenus obtentorum, & imposterum obtinendorum, aut alia quauis occasione, causa, vel contemplatione ad te peruenerint, & imposterum peruenient, & qualitercumque, quomodocunque, & vndecunque per te, acquisita fuerint, & acquirentur, ac quæ ad te pertinent, & in futurum quomodolibet pertinebunt, etiam si pronentus, & alia præmissa tempore dispositionis per te vigore præsentium faciendæ, aut die obitus tui exacta nondum fuerint, sed penes illorum debitores, aut detentores reperientur, quorum omnium qualitates, quantitates, & denotationes, ac causas præsentibus pro sufficien. expressis, & specificatis haberi volumus. etiam si talia forent, quæ in generali appellatione bonorum suppellectilium non venirent, vsque ad summam videlicet mille scutorum auri in auro per viam testamenti, nuncupatiui, seu inscriptis codicillorum, vel epistolæ, aut alio quouismodo pro libito tuæ voluntatis testari, seu donationis, tam inter viuos, quam causa mortis in quosuis pios, & non pios, ae tibi quomodolibet visos vsus, & inter quascunque personas, etiam fratres, nepotes, filios naturales, spurios, incestuosos, ac alios legitimos etiam ex tuis propriis lumbis procreatos, & procreandos, ac consangnineos, affines familiares, seruitores, amicos, & beneuolos tuos, & alias quascunque personas, collegia, communitates, & vniuersitates, ac alias quomodolibet incapaces quotiens, & quando tibi placuerit, & videbitur tam vnico contextu, quam successiue, & diuersis temporibus, ac alias, prout de bonis patrimonialibus disponere, & erogare libere, & licite vale... liberam,

liberam, & omnimodam licentiam, & facultatem auctoritate apostolica earumdem tenore præsentium concedimus: ac de pecuniis, rebus, bonis per te, & pro tempore acquisitis prædictis libere testari, ac tam inter viuos, quam causa mortis, prout tibi placuerit disponere posse, nec non testamentum, dispositionem, erogationem, & quicquid per te super præmissis fieri & ordinari contigerit, vel iam forsan ordinatum fuit, ac omnia, & singula inde quomodolibet sequuta, & quæ in futurum sequentur, etiam ex nunc, prout ex tunc, & è contra cum primum, & quoties sic vt profertur facta fuerunt, dicta auctoritate confirmamus, & approbamus, illaque valida & efficacia fore, & perpetua roboris firmitate subsistere, necnon hæredes legatarios, & personas, etiam si spurij, vel filij tui illegitimi, incestuosi, aut aliis quomodolibet incapaces fuerint, aliosque prædictos quibus bona, iura, res, & actiones huiusmodi, quouismodo hactenus reliquisti, aut in futurum relinques, ac executores, & alios, quibus negotium exequutionis vltimæ voluntatis tuæ, iam forsan commisisti, & in posterum committes, ad tertiam, vel quamuis aliam partem per te relictorum, nobis aut Roman. Pontif. pro tempore existenti, vel ecclesiis, monasteriis, aliisque beneficiis, ecclesiasticis prædictis per te pro tempore obtentis, seu eorum prælatis, & rectoribus, quomodocunque nuncupatis, etiam pro quibusuis piis vsibus, & vrgentissimis causis, etiam contra infideles, aut fabrica basilicæ Principis Apostolorum de vrbe, seu ecclesiarum à quibusuis relicta per te quomodolibet obtinuerint soluen. & præsentanda minime teneri, ac easdem præsentes litteras sub quibusuis reuocationibus, limitationibus, seu modificationibus specialibus, vel generalibus, etiam per nos, & Roman. Pontif. tam prædecessores, quam successores nostros, aut sedem Apostolicam nunc, & pro tempore factas, nullo modo comprehendi, sed semper ab illis exceptas fore, & esse, ac quoties ille reuocari, aut modificari, viderentur, toties in pristinum statum ex nunc, prout ex tunc, & è contra restitutas, & reintegratas fore, & esse perpetuo statuimus, omnesque alios, & singulos, tam iuris, quàm facti, ac quarumcunque qualitatum, & solemnitatum tunc forsam omissarum defectus, etiam si tales fuerint, de quibus specialis expressio specifica, & expressa mentio habenda esset & qui forsan interuenerint in eisdem, supplentes, & quatenus te ab humanis nullo per te condito testamento decedere contingat, hæredes tuos, qui erunt tibi magis consanguinei tunc extabunt, alioquin affinitate coniunctos in omnibus, & singulis rebus iuribus actionibus pecuniis, & bonis tuis vsque ad summam prædictam mille scutorum auri in auro huiusmodi succedere eaque adipisci sic ab intestato, eo ipso peruenire posse, & debere, ac easdem præsentes surreptionis, vel obreptionis, nullitatis, vel alio vitio, seu intentionis defectu notari, vel impugnari nullatenus posse, sed validas, & efficaces existere, ac suos plenarios effectus sortiri, & sic in præmissis omnibus, & singulis, per quoscunque iudices, & commissarios quauis authoritate fungen. etiam Cameræ Apostolicæ clericos, sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, in quauis instan. iudicari, & diffiniri debere, ac quicquid secus à quoquam quauis auctor. scienter, vel ignoranter attemptari contigerit, irritum, & inane decernimus, & declaramus: non obstan. quod fructus beneficiorum huiusmodi inexacti, personarum in ipsis beneficijs succedentium sunt, & esse debeant ac aliis Cancellariæ Apostolicæ regulis editis, & edendis, nec non fe. rec. Alexandri Papæ VI. prædecessoris nostri, tertiam partem bonorum eorum, quibus huiusmodi facultates testandi pro tempore conceduntur, & de quibus ipsi testati fuerint, ipsi Cameræ applicatam esse, & censeri debere disponen. literis, ac quibusuis illarum innouationibus, ac etiam simul facultatum reuocationibus, & limitationibus etiam per quoscunque Romanos Pontif. prædecessores nostros, ac nos, & sedem prædictam forsan factis, nec non aliis Apostolicis, ac prouincialibus, & synodalibus conciliis editis generalibus, vel specialibus constitutionibus, & ordinationibus ac ecclesiarum, & monasteriorum, seu aliorum regularium locorum; in quibus regularia beneficia huiusmodi existunt; vel erunt, & ordinum quorum illa extiterint iuramento, confirmatione Apostolica vel quauis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, vsibus, & naturis, priuilegiis, quoque indultis, & literis Apostolicis illis illorumque superioribus, & personis aliis, sub quibuscunque tenoribus, & formis, ac cum quibusuis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus clausulis actri itantibus, & aliis decretis, etiam motu proprio, ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, etiam consistorialiter, etiam iteratis vicibus, concessis, approbatis, innouatis, quibus omnibus etiam si pro sufficienti illorum derogatione, de illis eorumque totis tenoribus, specialis, specifica, indiuidua, & expressa mentio haben. aut aliquis alia exquisita forma ad hoc seruanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verboad verbum, nihil penitus omisso, & forma in illis tradita obseruata, inserti forent præsentibus pro sufficienter expressis haben. illis, alias in suo robore permansuris, hac vice duntaxat specialiter, & expresse derogamus; cæterisque contrariis quibuscunque. Datum Romæ apud Sanctum Marcum. anno Incarnationis dominicæ millesimo quingentesimo quinto. tertio decimo kal. Septembris Pontificatus nostri anno primo.

Alia forma Testandi litterarum Apostolicarum

Pius Episcopus seruus seruorum Dei. Dilecto filio Hieronymo titulo sanctæ Susannæ Presbytero Cardinali Seripando nuncupato salutem, & Apostolicam benedictio. Quia præsentis vitæ conditio statum habet instabilem, & ea, quæ visibilium habent essentiam, tendunt inuisibiliter ad non esse, tuque hæc salubri meditatione præmeditaus, diem tuæ peregrinationis extremum, dispositione testamentaria desideras præuenire. Hinc est quod nos te, qui etiam ordinis fratrum Eremitarum Sancti Augustini professo ecclesiæ Salernitanæ: ex concessione, & dispensatione Apostolica præesse dignosceris, specialis gratiæ fauore prosequi volen. tuis in hac parte supplicationibus inclinati circumspectioni tuæ, vt de quibuscunque mobilibus bonis necnon pecuniis iuribus, & actionibus per te, tam ex tuis industris, & labore ac sanctæ Susannæ, quæ titulus tui Cardinalatus existit, & Salernitan. prædictæ aliarumque quarumuis Cathedralium, & Metropolitan. ecclesiarum necnon quorumcunque monasteriorum & aliorum beneficiorum ecclesiasticorum cum cura, & sine cura, sæcularium, & quorumuis ordinum regularium quæ ex quibusuis concessionibus & dispen. Apostolicis in titulum

titulum commendam, & administrationem ac alias, quomodolibet in posterum obtinebis, necnon quorumcunque fructuum redituum, & prouen. ecclesiasticorum & pensionum annuarum super similibus fructibus redditibus, ac prouen. tibi etiam in posterum reseruan. & signandorum ratione, quam alias quomodolibet, & qualitercunque licite habitis & acquisitis, ac in posterum haben. & acquirendis seu alias tibi pro tempore donatis, vel quomodolibet concessis, & in posterum donandis, & conceden. vbicunque consistant, & esse reperiantur, ac cuiuscunque qualitatis, quantitatis, etiam si iocalia quantulumlibet preciosa, ac alias talia, quæ sub generali bonorum pecuniarum iurium, & actionum appositione non comprehendantur quæ omnia, & singula ac si specifice exprimerentur præsentibus pro expressis haberi volumus vsque ad quamcunque summam, & valorem, etiam si speciali nota digna & necessario propter sui magnitudinem, & importantia præsentibus exprimi debuisse censerentur, tam donatione inter viuos, & causa mortis: quam testament. codicillis: fidei commissis, legatis, & quibusuis aliis vltimis voluntatibus, seu titulis semel, vel pluries simul, aut successiue prout volueris, & tibi placuerit disponere illaque quibusuis consanguineis, affinibus, ac aliis etiam à iure prohibitis, & aliis incapacibus personis. necnon collegiis vniuersitatib. ecclesiis, & piis locis, ac in quosuis pios, & non pios alias tum licitos vsus donare, concedere, relinquere, legare, erogare obligare, & hypothecare libere, & licite valeas plenam, & liberam auctor. Apostolica tenore præsentium concedimus facultatem. Ac ex nunc donationes, testamenta, codicillos, fidei commissa legata, & relicta concessiones erogationes, & obligationes & hypothecas huiusmodi, necnon quamcunque aliam, etiam vltimam tui voluntatem, & dispositionem, ac quicquid super præmissis per te fieri donari, testati, codicillari, fideicõmitti, legari, concedi, erogari, obligari, hypothecari, relinqui, & alias quouismodo ordinari contigerit, ex nunc, prout ex tunc ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine confirmamus, & approbamus omnesque & singulos iuris, & facti, ac quarumcunque solemnitatum, tunc forte omissarum defectus, si qui forsan interuenerint in eisdem etiam si tales fuerint, de quibus specialis, & specifica mentio habenda esset eisdem, auctoritate, & tenore supplemus, ac illa perpetua roboris firmitate subsistere, suosque plenarios effectus sortiri, necnon tuos donatarios hæredes, & successores, ac alios, quibus negotium exequutionis tuæ vltimæ voluntatis commiseris, ad soluen. tertiam, vel aliam partem bonorum, aut aliorum per te relictorum Cameræ Apostolicæ aut nobis, vel alio Roman. Pont. successori nostro pro tempore existent. forsan pertinentem, seu in pios, vel alios vsus, etiam forsan contra infideles conuertendam minime teneri, nec super rebus bonis & iuribus per te, vt præfertur, vel alias quomodolibet pro tempore donatis concessis, relictis, legatis, & erogatis per dicti ordinis superiores, & personas, aut tuos in dictis sic obtinen. ecclesiis monasteriis, & aliis beneficiis successores, vel alios quoscunque quouismodo directe, vel indirecte molestari, vel inquietari, neque præsentes literas de subreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, seu intentionis defectu notari vel impugnari posse: sed illas validas, & efficaces existere, suosque plenarios effectus sortiri, nec sub quibusuis specialibus. vel generalibus similium, vel dissimilium facultatum, & gratiarum reuocationibus, suspensionibus, modificationibus, limitationibus, & derogationibus à nobis, & successoribus nostris Roman. Pontific. pro tempore existen. ac sede Apostolica pro tempore emanatis comprehendi, sed semper ab illis exceptas existere, & quoties illæ emanabunt toties in pristinum statum restitutas, & etiam eo ipso de nouo sub data per te eligen. concessas fore, sicque in præmissis omnibus, & singulis per quoscunque iudices, & commissarios etiam causarum Palatij Apostolici Auditores in quauis causa, & instantia sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, authoritate iudicari, & diffiniri debere: ac quicquid secus super his à quoquam quauis authoritate scienter, vel ignoranter attemptari contigerit, irritum, & inane decernimus. Non obstan. litteris fe. recor. Alexandri Sexti, per quas inter alia statuit, & ordinauit, quod tertia pars bonorum eorum, quib. huiusmodi facultates testandi, pro tempore concederentur, & de quibus ipsi testarentur, dictæ Cameræ applicaretur, Ac piæ memo. Iulij tertij Roman. Pont. Prædecessorum nostrorum, qua voluit, vt fructus redditus, & prouentus mensarum ecclesiarum Cathedralium etiam metropolitan. ac monasteriorum, necnon canonicatuum, & præbendarum dignitatum, personatuum, administrationum, & officiorum, ac aliorum quorumcunque beneficiorum, ecclesiasticorum qui tempore obitus illa obtinen. non exacti essent, successorum in ecclesiis, monasteriis, canonicatibus, & præben. dignitatibus, personatibus, administrationibus, officiis, aliisque beneficiis huiusmodi fierent, ac quibusuis aliis constitutionibus & ordinationibus Apostolicis ac Salernitan. prædictæ, aliarumque etiam in quibus beneficia huiusmodi forsan fuerint ecclesiarum, necnon monasteriorum & aliorum, etiam regularium locorum per te, vt præfertur pro tempore obtinendorum, ac ordinum quorũ illa fuerint iuramento, confirmatione Apostolica vel quauis firmitate alia roboratis, statutis, & cõsuetudinibus, priuilegiis quoque indultis, & litteris Apostolicis illis eorumque superiorib. capitulis conuentibus, & personis sub quibuscunque tenoribus, & formis, ac cum quibusuis etiam derogatoriarum derogatoriis, alijsque efficacioribus, & insolitis clausulis, ac irritantibus, & alijs decretis in genere, vel in specie, etiam quod tales facultates, quomodolibet cõcessas approbari, & innouari, &c. Quibus omnibus, & singulis, etiam si pro sufficienti illorum derogatione de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa & indiuidua mentio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc seruanda foret illorum tenores, formas, & decreta, ac dat. ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, & forma in eis tradita, obseruata insetti forent præsentibus pro sufficien. expressis haben. ac illis alias in suo robore permansuris hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscunque. Nulli ergo omnino hominum liceat paginam nostræ concessionis, confirmationis, approbationis, suppletionis, decreti, & derogationis infringere, vel ei ausu temeratio cõtraire. si quis autem hoc attemptare præsumpserit indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romę Apu.

Sanctum

Sanctum Petrum Anno Incarnationis Dominicæ Millesimo Quingentesimo Sexagesimo Tertio decimo kalend. Aprilis. Pontificatus nostri anno secundo.

PAVLVS PAPA TERTIVS

Licentia testandi in forma Breuis.

VEnerabilis Frater Salutem & Apostolicam Benedictionem. Quia præsentis vitæ conditio statum habet instabilem, & ea quæ visibilem habent essentiam, tendunt visibiliter ad non esse, tu hæc salubri meditatione præmeditans diem, tuæ peregrinationis extremum dispositione testamentaria desideras præuenire. Nos itaque tuis in hac parte supplicationibus inclinati, fraternitati tuæ vt de quibuscunque bonis mobilibus, & immobilibus, ac se mouentibus, & pecuniarum summis, ac rebus quibuscunque ad te ram ex patrimonio: quarumcunq; personarum successione, ac etiam industria, & prospera fortuna, & alias quomodolibet non per ecclesiam licite acquisitis per te obtentis, & obtinendis, seu ad te quomodolibet nunc, & pro tempore spectantibus: quam etiam ex mensa episcopali ecclesiæ Boianen. cui præesse dignosceris, & quibusuis beneficiis ecclesiasticis cum cura, & sine cura sæcularibus, & quorumuis ordinum, regularibus, quæ ex quibusuis concessionibus, & dispensationibus Apostolicis in titulum, & commendam, alias quomodolibet obtinuisti, obtines, & obtinebis, ac pensionibus annuis super quibusuis fructibus, redditibus, & prouentibus ecclesiasticis tibi assignatis. & assignandis, ac similibus fructibus, redditibus, & prouentibus, etiam loco pensionis tibi concessis, & concedendis, ac aliis quomodolibet habitis, & acquisitis, ac habendis & acquirendis, aut donandis vbicunque existentibus, & cuiuscunque quantitatis fuerint, dummodo per ecclesiam acquisita huiusmodi summam quingentorum ducatorum auri de Camera non excedant, quandocunque tibi placuerit libere testari, & de illis in pias, & non pias causas, etiam in parentum, consanguineorum, & affinium, nepotum, ac etiam propriorum filiorum, aut seruitorum, etiam vltra seruitij meritum, & aliarum quarumcunque personarum, etiam penitus extraneorum, & incapacium, ac operum, & locorum quorumcunque de quibus tibi videbitur, & placuerit commodum, & fauorem, etiam causa donationis inter viuos, aut testamenti, seu cuiuslibet vltimæ voluntatis, vel codicillorum, seu alio modo, de quo tibi videbitur pro libito tuæ voluntatis ordinare, disponere, & erogare, simul, vel successiue, ac quoties tibi videbitur libere, & licite valeas plenam, & liberam authoritate Apostolica tenore præsentium, licentiam, & facultatem concedimus, & pariter indulgemus: districtius inhibentes quibusuis locorum ordinariis, ac Cameræ Apostolicæ Collectoribus, Subcollectoribus, necnon sedis Apostolicæ Officialibus, ac quibuscunque aliis quauis facultate, & authoritate, etiam Apostolica fungentibus, ne personas, opera, & loca huiusmodi desuper directe, vel indirecte quouis quæsito colore molestare, impedire, aut inquietare, quoquomodo præsumant: ac decernentes testamenta, codicillos, donationes, & quasuis alias dispositiones huiusmodi postquam facta fuerint plenam roboris firmitatem obtinere, ac plenum effectum sortiri, & inuiolabiliter obseruari, & sic per quoscunque iudices, & commissarios quauis auctoritate fungen. sublata eis quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & authoritate iudicari, & diffiniri debere, necnon irritum, & inane quicquid secus super his à quoquam quauis authoritate scienter, vel ignoranter contigerit attemptari, supplentesque omnes, & singulos iuris, & facti defectus, si qui forsan interuenerint in eisdem. Quocirca venerabilibus fratribus Casertan. & Isernien. ac Allarinen. Episcopis, siue eorum in spiritualibus vicariis generalibus per præsentes committimus & mandamus, quatenus ipsi, vel duo, aut vnus eorum per se, vel alium, seu alios executoribus à te super præmissis pro tempore deputatis, tuisque hæredibus, & aliis, quorum interest in præmissis efficacis defensionis præsidio assistentes, non permittant eos, vel eorum aliquem desuper contra testamentum, dispositionem erogationem, & legata, ac alia in instrumentis desuper conficien. contenta vel eorum aliqua per locorum ordinarios, seu Collectores, vel Subcollectores præfatos, aut quoscunque alios, quauis authoritate directe, vel indirecte, quomodolibet, impediri seu molestari, cōtradictores quoslibet, & rebelles per censuras, & pœnas ecclesiasticas, ac alia opportuna iuris remedia appellatione postposita compescendo, ac censuras, & pœnas ipsas iteratis vicibus aggrauando, inuocato etiam ad hoc, si opus fuerit auxilio brachij sæcularis. Non obstantibus quibusuis Apostolicis, ac in prouincialibus, & Synodalibus Conciliis editis generalibus, vel specialibus constitutionibus & ordinationibus, ac prædictæ Boianen. & aliarum ecclesiarum in quibus sæcularia, necnon regularium locorum, in quibus regularia beneficia huiusmodi forsan, seu à quibus ipsa regularia beneficia dependere contigerit, & ordinum, quorum illa extiterint statutis, & consuetudinibus, ipsorumque beneficiorum fundationibus, etiam iuramento confirmatione Apostolica vel quauis firmitate alia roboratis, necnon quibusuis priuilegijs, & indultis, & litteris Apostolicis, & quod tertia, vel alia pars bonorum, de quibus vigore similium facultatum disponi contigerit, eo ipso Cameræ Apostolicæ pro eis necessitatibus applicata sit disponentibus, quibus omnibus tenores illorum, ac si de verbo ad verbum insererentur præsentibus pro sufficienter expressis habentes: quo ad præmissa specialiter & expresse derogamus, contrariis quibuscunque, aut si ordinariis Collectoribus, & Subcollectoribus, & officialibus prædictis, vel quibusuis aliis communiter, vel diuisim ab eadem sit sede indultum, quod interdici suspendi, vel excommunicari non possint, per literas Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Datum Romæ Apud Sanctum Petrum sub annulo Piscatoris die 28. Octobris M. D. XXXVIII. Pontificatus nostri anno Quarto.

V. Regien.

F. de Torres.

Licentia Testandi ex Registris Innocentij iij.

Innocentius, &c. P. Episcopo Portuen. &c.

CVm prouida deliberatione disponas de rebus tuis condere testamentum, à nobis humiliter postulasti, vt super hoc tibi licentiam concedere dignaremur. Nos igitur tuo salubri proposito benignum impertientes assensum, præsentium tibi auctoritate concedimus, vt de rebus tuis liberam secun-

dum

dum Deum facultatem habeas disponendi. Datum Romæ apud Sanctum Petrum.ij.Non. Aprilis Anno Nono.

Bulla S.D.N.D.Pij diuina prouidentia Papæ Quarti Super Residentia Prælatorum, Parochialium, & aliorum curam animarum habentium, & residere debentium.

Pius Episcopus seruus seruorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam.

IN Suprema militātis ecclesiæ specula meritis licet insuffi:ientibus diuina dispositione constituti,cūctos non solum vigilantię nostrę commiss:s dominicos greges, sed etiam singulorum pastorum suorum actus intensa nostræ mentis acie collustrantes, studiū efficax, operamq; sedulam ad hoc omnino statuimus adhibere: vt quemadmodum operosum Sacri Concilij Trid. progressum, fœlicemque exitum domino cooperante præstitimus; ita Sanctissima illius decreta, ipsorum præsertim qui in Apostolicæ solicitudinis partem vocati sunt, Pastorum officium concernentia,non repide, neque dissimulanter exequamur. Sane licet in Concilio præfato salubertima fuerit ordinatione decretum, quod omnes, & singuli venerabiles fratres nostri, Patriarchæ, Primates, Archiepiscopi, Episcopi,& alii beneficiati, apud Ecclesias spōsas suas residere teneantur; Nonnulli tamen, quod non sine animi nostri mœrore referimus adeo sui, gregumque quos olim deperditos, Saluator noster proprio sanguine redimere dignatus est, sibi creditorum obliti sunt, vt etiam nunc in Alma Vrbe, vel alibi commorantes,& sacrosancta spiritualis matrimonij inter eos suasque ecclesias solemniter contracti iura confundentes, sponsas suas in longa quasi viduitate relictas, ac prædictas ecclesias quomodocunque sibi concessas inuisere, & apud illas, vt probos, & prouidos patres familias decet, residere non curent, in perditionem animarū suarum,& subditorum suorum, ac perniciosum exemplum & scandalum plurimorum. Nos hanc illorum contumaciam alienius, etiam temporalis pœnæ metu frangendam, seu conuincēdam esse censentes. Motu proprio, & ex certa scientia nostra, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine,omnibus,& singulis,Patriarchis,Primatibus Archiepiscopis,& Episcopis præfatis, ac aliis quibuscunque etiam quauis authoritate dignitate, gradu, vel præeminentia præfulgentibus, prædictas ecclesias in commendam, vel administrationem, aut alio quouis nomine obtinentibus, & aliis quibuscunque beneficiatis curam animarum habentibus,qui iuxta decreti super residentia in Concilio prædicto promulgati tenorem. personalem in suis ecclesiis residentiam facere tenentur, in virtute Sanctæ obedientię,& vltra pœnas in dicto decreto Concilij contētas, etiam sub priuationis eorum à regimine,& administratione ecclesiarum suarum, ac aliis nostro, & pro tempore existentis Roman. Pontificis successoris nostri arbitrio imponendis pœnis, districte præcipiendo per Apostolica scripta mandamus, quatenus omni mora cessante, in eisdē suis ecclesiis iuxta formam, & tenorem dicti Concilij personaliter resideant. Et nihilominus si quos mādato nostro huiusmodi, quod absit, non parere contigerit, ne etiam tales absentes melioris in hac parte cōditionis quam cæteri in suis ecclesiis residentes existant, hac nostra perpetuo valitura sanctione per præsentes statuimus, & ordinamus, quod deinceps omnia, & singula mobilia, immobilia, etiam in vrbe, vel eius districtu existentia, & se mouentia, res, & bona, iura, & actiones cuiuscunque qualitatis, quantitatis, & valoris, ac vbicunq; locorum, consistant, ad Patriarchas, Primates, Archiepiscopos, Episcopos, & alios quoscunque, etiam quauis auctoritate, dignitate, gradu, & præeminētia præfulgentes, ecclesias prędictas in titulum, vel commēdam, siue administrationem, aut alio quouis nomine obtinentes, & alios quoscunq; beneficiatos curam animarum habentes qui extra prædictas Ecclesias, & diœceses, etiam in Romana Curia, aut alibi degentes, & iuxta decretum, & formam Concilii huiusmodi non residentes, decesserint, pertinētia, & per illos suarum ecclesiarum, ac quorumcunque Monasteriorum prioratuum, præpositurarum, & aliorum beneficiorum ecclesiasticorum, cum cura, & sine cura sęculariū, & regularium quæ illi quomodolibet obtinuerint, ac fructuum, redditum, & prouentuum ecclesiasticorum, necnon pensionum annuarum sibi super similibus fructibus, redditibus, & prouentibus reseruatarū, & assignatarum occasione quæsita, etiam si facultatem specialem de illis, aut eorum parte testandi, & alias libere disponendi à nobis, & quibusuis aliis Roman. Pōtificibus prædecessoribus, & successoribus nostris, etiam cum clausulis quod facultates huiusmodi reuocari nequeant, aliisq; irritantib. decretis obtinuerint, & in vim illarum literarum desuper confectarum de rebus, & bonis huiusmodi iamque disposuerint, tamquam spolia ad Cameram Apostolicam legitime pertineant, liceatque dilectis filiis moderno, & pro tempore existenti Commissario nostro Generali, & suis, dictæque Cameræ deputatis, in euentum decessus huiusmodi, solitum inuentarium super rebus, & bonis præfatis conficere, illaq; prout de reliquis clericorum spoliis fieri solet, ad dilecti filii nostri moderni, & pro tempore existentis Generalis Thesaurarii manus redigere, dictęq; Cameræ applicare, cuiusuis licentia desuper minime requisita. Ac facultates, & desuper confectas literas prędictas, etiam motu, & scientia similibus, etiam in recōpēsam laborum, & obsequiorum, etiam nobis, & Ecclesiæ Roman. dictæq; sedi impensorum, quomodolibet concessas, & etiam iteratis vicibus approbatas, illarum omnium tenores præsentibus pro sufficienter expressis, & ad verbum insertis habentes, in euentum obitus huiusmodi, etiam si in vrbe, aut eius districtu, vel alibi extra suas ecclesias, vt præfertur, contigerit, ex nunc prout ex tunc, & è contra, in dictæ cōtumaciæ pœnam eisdem potestatis plenitudine, & tenore reuocamus, cassamus, & annullam⁹. Ac tam eas, quam earum prætextu quomodolibet pro tempore condita factaque testamenta, codicillos, legata, donationes, & alias dispositiones quaslibet, etiam ad pias causas, vel in remunerationem seruitiorum nulla, & inualida nulliusque roboris, vel momenti fore, neq; quicquam contra præsentium tenorem suffragari. Et sic per quoscūq; Iudices, & Commissarios quauis auctoritate fungentes, etiam Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales in quauis instantia, sublata eis, & eorū cuilibet quauis aliter iudicandi & interpretandi facultate, iudicari, & diffiniri debere. Ac quicq; d secus à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter attemptari contigerit, irritum & inane decernimus. Per hoc autem nostris, & Roman. Pontificum prædecessorum nostrorum, ordinationibus, reseruationibus, & decretis quoad prælatorum, & aliorum bene-

ficia-

ficiatorum, etiam in suis ecclesiis, aut diœc. residentium, & ibi decedentium, quæ etiam ampliamus, & extendimus ad habentes ecclesias in vrbis districtu, ibique residentes, & decedentes spolia Cameræ Apostolicæ applicata, hactenus emanatis nullatenus præiudicare, neque quicquam in eis alterare intendimus, sed ea in suo robore, vt antea manere volumus, præterquam, quod eos qui in suis Ecclesiis iuxta formam prædicti Concilij resederint & specialem licentiam testandi habuerint, hanc enim tantum saluam eis esse volumus, ita vt generalis licentia testandi eis, quamquam residentibus, minime suffragetur, sed sola speciali, si quam habuerint, tueri se possint. Cæterũ, vt pceptũ, mãdatum, statutum, ordinatio, reuocatio, cassatio, decretum, & alia præmissa, præsenteſq; literæ ad eorum quorum interest notitiam deducãtur, nullusque possit aliquam illorum ignorantiam prætendere, vel excusationem allegare, sed illa perpetuo firma, & illibata permaneant, volumus, & mandamus, quod eædem præsentes in Basilicæ principis Apostolorum de vrbe, & Cancellariæ nostræ valuis, ac Acie Campi Floræ per aliquem ex Cursoribus nostris affixæ, copia illarum ibi dimissa, ab ea die omnes perinde arctent, ac si illis psonaliter intimatæ fuissent. Non obstant. præmissis, ac in fauorem curialiũ per fœ. re. Sixtum IV. Leone n X Iulium III. & quoscunque alios Roman. Pontific. prædecessores nostros, ac ẽt per nos editis, & approbatis: Necnon aliis litteris, constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscunque. Nulli ergo omnino hominũ liceat hanc paginam nostri pręcepti, mãdati statuti, ordinationis, reuocationis, cassationis, annullationis, decreti, ampliationis: extensionis, intentionis, & voluntatis infringere: vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei: ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum Anno incarnationis Dominicæ Millesimo Quingentesimo Saxagesimo Quarto. Septimo. kal. Decemb. Pontificatus Nostri Anno Quinto.

Cæ. Glorierius.

Visa de curia M. de Enciso.

H. Cumin.

SVMMARIVM.

1. *Clericorum alij seculares, alij regulares.*
2. *Regularium, alij mendicantes, alij non mendicantes.*
3. *Regularibus mendicantibus habere propria, regula prohibet.*
4. *Qui & quales sint mendicantes.*
5. *Fratres seruorum sanctæ Mariæ non connumerantur inter mendicantes.*
Religio clericorum societatis Iesu, inter mendicantes computatur.
6. *Qui sint regulares non mendicantes.*
7. *Monachi sunt dicti ab vnitate.*
8. *Monachi regulariter intelliguntur Sancti Benedicti.*
9. *Regula fratrum minorum est fundata in arctissima paupertate.*
10. *Minores non possunt acquirere, nec in communi, nec in particulari.*
11. *Frater minor habetur pro mortuo.*
12. *Statutum excludens fœminas, non excludit si masculus sit de ordine minorum.*
13. *Frater minor est successionis incapax, sicut damnatus ad metallum.*
14. *Fratres minores possunt capere legata pro alimentis.*
15. *Fratres minores non possunt esse pro aliqua re in iudicio.*
16. *Fratres minores non possunt accipere legatum annuum, quia habet aliquid proprietatis.*
17. *Frater minor potest accipere legatum annuum pro expensis studij.*
18. *Frater minor non est capax acquisitionis, etiam si promoueatur ad episcopatum aut alias dignitates.*
19. *Dignitas non liberat à substantialibus regulæ.*
20. *Frater minor assumptus acquirit ecclesiæ, ad quam est assumptus.*
21. *Frater minor assumptus ad Cardinalatum sibi non acquirit.*
22. *Frater minor sibi non acquirit, etiam translatus ad monasterium capax.*
23. *Assumptio non liberat quem à voto.*
24. *Frater minor assumptus potest acquirere ex priuilegio Papæ.*
25. *Vbi eadem ratio: ibi idem ius statuitur.*
26. *Frater minor bene potest dispensari ad succedendum.*
27. *Dispensatus ad succedendum videtur capax: tam ex testamento, quam ab intestato.*
28. *Nihil habens, nihil dare potest.*
29. *Fratri minori succedunt consanguinei statim facta professione non expectata morte.*
30. *Regula fratrum minorum non potest glossari.*
31. *Legata, & hæreditates relictæ fratribus minorum, soluuntur officio iudicis.*
32. *Dup. ex ratio, quare ad relicta fratrum minorum subueniatur tali officio.*
33. *Anima est cunctis rebus præferenda.*
34. *Pium est illius adimplere voluntatem, qui loqui non potest.*
35. *Quilibet de populo agere potest ad legata ad pias causas.*
36. *Fratres conuentuales, & fratres de obseruantia habent se diuersimode.*
37. *Conuentuales possunt habere propria.*
38. *Si frater de obseruantia transeat ad Conuentuales; non gaudet priuilegio conuentualium.*
39. *Fratres Prædicatores sunt incapaces ad acquirendum, item ad retinendum.*
40. *Fratres Prædicatores sunt mendicantes.*
41. *Fratres Prædicatores de consuetudine possunt acquirere, non vt retineant.*
42. *Forma professionis fratrum Prædicatorum.*
43. *Fratres Prædicatorum possunt habere bona in communi ex consuetudine, & etiam ex priuilegio.*
44. *Vsus precij, non vsus prædij, stat cum mendicitate.*
45. *Precium non prædium vsu consumitur.*
46. *Esse non dicitur quod non durat.*
47. *Monasterium succedit professo.*
48. *Fratres Prædicatores non habent actionem: sed implorat⁹ officium iudicis.*
49. *Rei vendicatio competit dominium habenti.*
50. *Vbi eadem ratio ibi idem ius.*
51. *Fratres Prædicatores possunt succedere in bonis temporalibus priuilegio Clementis Quarti.*
52. *Fratres heremitani sunt mendicantes, sed priuilegio Alex. iiij. possunt acquirere in communi.*
53. *Fratres heremitani non possunt succedere in feudalibus.*
54. *Consuetudo obuians canoni est irrationabilis.*
55. *Secundum canones omnes professi habent seruare, vel regulam Sancti Benedicti, vel Sancti Augustini.*

56. Non

56. *Non valet conſuetudo contra canones preceptiuos, vel prohibitiuos.*
57. *Fratres Carmelitæ habent idem priuilegium, quod fratres heremitaui.*
58. *Non mendicantes non poſſunt acquirere ſibi in particulari.*
59. *Monachi poſſunt acquirere in communi.*
60. *In feudalibus religioſi non ſuccedunt.*
61. *Religioſi non ſuccedunt in illis, quæ non poſſunt pertinere: niſi ad heredes ſanguinis.*
62. *Monaſterium poteſt ſuccedere in illis: quæ poſſunt teneri extra ſanguinem.*
63. *Hereditas delata monacho, aditur per monaſterium inuito monacho.*
64. *Hereditas non delata, nec repudiata, tranſmittitur per monachum morientem ad monaſterium.*
65. *Monaſterium habetur loco filij.*
66. *An ciſtercienſes poſſint poſſidere.*
67. *Conuerſi poſſunt ſibi acquirere.*
68. *Monaſteria ſuccedunt in bonis delatis conuerſis.*
69. *Heremitæ poſſunt ſibi acquirere.*
70. *Vide an moniales poſſint acquirere.*
71. *Monacho non tacite, nec expreſſe profeſſo, ſuccedunt conſanguinei.*
72. *Vide quomodo iſtud limitatur, vel intelligatur per plures caſus ennmeratos.*
73. *Profeſſo habenti filios ab inteſtato ſuccedit monaſterium filius legitima remanente.*
74. *Item eadem legitima remanet parentibus.*
75. *Legitima per patrem, vel filium profeſſum, debetur emiſſa profeſſione.*
76. *Monachus vagans apoſtatando, non recuperat bona monaſterio acquiſita.*
77. *Quæ vagans acquirit monachus, acquirit monaſterio.*
78. *Monaſterium debet reuocare vagantem.*
79. *Si monaſterium negligit reuocare vagantem, interim acquiſita per eum, non cedunt monaſterio.*
80. *Tranſlato monacho ad aliud monaſterium, quando acquiſita remaneant ad primum & quando vadunt ad ſecundum monaſterium.*
81. *In acquiſitis ex beneficiis, & ex illicite negotiatis per quemuis regularem ſuccedit Camera Apoſtolica.*

.§.ad maiorem.

1. *Clerici poſſunt habere bona multiplici modo.*
2. *Clerici de iure antiquo non poterant, habere bona particularia.*
3. *Poſtea autem conſtitutum fuit, vt haberent.*
4. *Non valet ſtatutum excludens clericos à ſucceſſione.*
5. *Species bonorum: quas poſſunt habere clerici.*
6. *Concubinatus magis prohibitus clericis; quam laicis.*
7. *Filij ex concubina non ſuccedunt clericis in illis duabus vnciis de iure ciuili inductis.*
8. *Clerici poſſunt contrahere matrimonium ante & poſt ordines minores:*
9. *Conſtitutis in ſacris eſt interdictum matrimonium.*
10. *Non exiſtentibus deſcendentibus ſuccedunt aſcendentes & collaterales.*
11. *Deficientibus deſcendentibus aſcendentibus & collateralib. ad decimum gradum clerico ſuccedit eccleſia.*
12. *Genera, & qualitates fructuum eccleſiaſticorum.*
13. *In fructibus eccleſiæ vel in acquiſitis de fructibus, non ſuccedunt conſanguinei, ſed ſucceſſor in beneficio.*
14. *In locum ſucceſſoris, & eccleſiæ in ſpolio, hodie eſt ſuffecta Camera.*

15. *Clerici habent bona triplicis generis.*
16. *In fructibus non recollectis ſuccedit eccleſia.*
17. *Vide per quinque caſus, quis ſuccedat clerico poſt fructus à ſolo ſeparatos.*
18. *Vide conſtitutionem Iulij ſuper fructibus inexactis.*
19. *Vide quis ſuccedat in fructibus commendæ.*
20. *Camera Apoſtolica eſt ſubrogata in locum ſucceſſoris.*
21. *Vide quis ſuccedat in diſtributionibus quotidianis.*
22. *In diſtributionibus quotidianis videntur ſuccedere conſanguinei etiam ab inteſtato.*
23. *Vide multa circa hoc in contrarium.*
24. *In fructibus penſionum, & in fructibus reſeruatis ſuccedunt conſanguinei.*
25. *Acquiſitum ex penſione non dicitur acquiſitum ex beneficio.*
26. *Penſio poteſt aſſignari, etiam Laico.*
27. *Penſionarius non tenetur dicere officium.*
28. *Vſufructuarius fructus quæſitos ad heredes tranſmittit.*
29. *Penſio videtur aſſignata pro alimentis.*
30. *Decedens tranſmittit ad heredes ius exigendi alimenta non ſoluta.*
31. *Termini penſionum non exacti exiguntur ab heredibus ab inteſtato.*
32. *Fructus lucrati per penſionarium ſunt proprij.*
33. *Acquiſita ex artificio tranſmittuntur ab heredes ab inteſtato.*
34. *Per artificium clericus licite ſibi victum parat.*
35. *Quare clericus non poteſt locare operam ſuam per totum diem.*
36. *Habens beneficium licite exercet etiam aliquod artificium.*
37. *Vide quid ſit artificium.*
38. *Non eſt licitum artificium clerico, quando ei eccleſia ſufficit.*
39. *Clericus egens, iuſtas negotiationes facere poteſt.*
40. *Quis dicatur honeſte, vel inhoneſte negociari.*
41. *Cauſa lucri, cupiditatis, & auaritiæ negotiari non licet.*
42. *Negociatio quæ non fit lucri cauſa, non eſt prohibita.*
43. *Non eſt prohibitum lucrum, quod prouenit ex opera, aut rebus clericorum.*
44. *Eſt licitum negotiari clerico neceſſitate ſuadente.*
45. *Quando ſit licitum clerico negotiari.*
46. *In acquiſitis ex doctrina, ſucceditur clerico ab inteſtato.*
47. *Acquiſita ex doctrina, & patrimonialia, quoad ſucceſſionem, æquiparantur.*
48. *Clericus in minorib. non habens beneficium ſufficiens, poteſt per aduocationem ſibi acquirere.*
49. *Idem poteſt, & diaconus.*
50. *Clericus in minoribus beneficiatus, æquiparatur clerico in ſacris.*
51. *Clericus poteſt aduocare nedum pro victu, ſed pro lucro.*
52. *Clericus habens beneficium, licite exercet etiam artificium, & doctrinam.*
53. *Clerici non ſufficienter beneficiati, poſſunt eſſe tabelliones.*
54. *Religioſi non aduocant, nec procurant.*
55 *Acquiſita ex ſeruitijs, & officiis vadūt ad heredes ab inteſtato*
56. *Acquiſita ex ſeruitiis ſunt acquiſita intuitu perſonæ.*
57. *Clericus vt Capellanus, & pro miſſis dicendis ſibi acquirit.*
58. *Ratio quare clericus acquiſitum pro miſſis faciat ſuum.*
59 *Quando relictum clerico, vel parrochiali intelligatur relictum intuitu eccleſiæ, vel perſonæ.*
60. *Acquiſita ex officiis per clericum, ſunt quaſi caſtrenſia, & vadunt ad conſanguineos.*
61. *Quæcunque acquiſita ex officiis, vadunt ad conſanguineos:*

62. *Non sunt mutanda, quæ certam habuerunt semper consuetudinem.*
63. *De consuetudine possumus succedere clerico in acquisitis intuitu ecclesiæ.*
64. *In acquisitis ex illicite negotiatis succedit Camera.*

.§.deueniendo.

DE SVCCESSIONE CLERICI ab intestato regularis, vel sæcularis.

QVÆSTIO. VIII.

AD maiorem declarationem, & intelligentiam
materiæ, volui annectere quæstionem de suc-
cessione clerici ab intestato, quia id non fore extra
propositum putaui, vt defectus qui forsitan in antedi-
ctis interuenerit, possit aliqualiter per infra dicen-
da suppleri.
Et omisso de successione actiua, id est, quomodo
clerici alijs succedant, quia non est ad rem nostram,
de passiua tantum dicam successione, videlicet quo-
modo clericis succedatur, quia est materia nostra. Et
1 quia clericorum duo sunt genera, † quia alij videlicet
sunt clerici regulares, alij vero sunt clerici sæculares,
cum dictum fuerit de regularibus, deueniemus se-
cundo loco ad dicendum de sæcularibus.
Et primo est dicendum quod clericorum regula-
2 rium duo sunt genera, quia videlicet, † alij sunt regu-
3 lares mendicantes, alij regulares non mendicantes, †
& regulares mendicantes sunt illi, quibus ad congruā
substentationē redditus, aut possessiones habere pro-
fessio, siue regula quælibet interdicunt: sed per quæ-
stum tribuere victum solet incerta mendicitas, *cap. v-*
4 *nico. de relig. dom. lib. sexto.* † quales sunt fratres Prædica-
tores, Minores, Hæremitani, & fratres Carmelitæ, li-
cet de Carmelitis dubitet Lap. *alleg. sua 45. & alleg.*
5 *quarta.* † fratres autem Seruorum sanctæ Mariæ Ioa.
Andr. *in dict. cap. vnic.* dicit quod non connumeran-
tur inter mendicantes, quia per Benedictum Vnde-
cimum fuit anno sui Pontificatus primo declara-
tum, eos non comprehendi inter mendicantes, & di-
cit quod sibi constitit de dicta declaratione: Et meri-
to ita debuit declarari, quia nec regula, nec constitu-
tiones arctant eos ad mendicandum, licet aliquando
de facto mendicent, id quod sequitur Gaspar de Cal-
der. *in cons. suo. 17. quod incipit an ordo.* Hodie tamen pro-
ut testimonio fide digno accepi, à summo Pontifice
nostro sanctissimo & religiosissimo Pio Quinto de-
claratum est, ipsos esse mendicantes, & ea propter
contribuendum pro seminariorum expēsis in regno
Portugalliæ non teneri, simulatque declarauit, con-
cessionem à sua Sanctitate nuper factam in fauorem
ordinis mendicantium, super interpretatione ali-
quot capitum Concilij Tridentini, & super exem-
ptione subsidiorum & contributionis etiam Semina-
rijs ipsos Seruitas comprehendere.
Et insuper silentio prætermittendum non putaui,
quod religio clericorum Societatis Iesu, etiam ipsa
inter ordines mendicantium censeri debet & annu-
merari, id quod aptissime cum ex eius, tum instituto,
tum etiam constitutionibus quę in publica & authen-
tica forma vidi, mihi per admodum R. P. D. Ferdinan-
dum Solieres iur. vtr. Doctorē excellentissimum, vi-
rum candidis moribus, & summæ dexteritatis in tra-
ctandis negotijs dicti ordinis procuratorem genera-
lem ostensa, neque priuatim neque in communi pos-
sunt pro societatis sustentatione, aut vsu ad bona ali-
qua stabilia, prouentus, vel introitus aliquos, ius ali-
quod ciuile acquirere, sed contenti esse debent vsu
tantum rerum sibi ex eleemosyna donatarum, quam-
uis possint pro studentium commoditatibus collegia
habere, bonis etiam stabilibus dotata, quibus tamen
bonis ipsi studentes ipsisque inseruientes, non tamen
ipsius societatis professi sustentari possunt. Quod
quidem verissimum est de iure, cum, vt supra diximus
mendicantes sunt illi qui redditus vllos, neq: in parti-
culari, nec in communi habere possunt, sed ex incer-
tis eleemosynis viuunt. *c. primo. de relig. dom. lib. 6.* vbi o-
mnes doctores.
Alia species clericorum regularium non mendicā-
tium, † sunt veluti regulariter omnes monachi, & o- 6
mnes canonici regulares. & monachi vocabulo pro-
prie sumpto, possunt dici illi, qui virtute regulæ, stant
solitario in monasterio, nec immiscent se prædicatio-
nibus, nisi habeant administrationem, † dicuntur e- 7
nim monachi à solitudine & vnitate † & secundum 8
communem vsum loquendi, appellamus communi-
ter monachos illos, qui sunt de ordine sancti Benedi-
cti, habentes bona in communi, alios vero appella-
mus fratres mendicantes, per Abb. *in c. causam quæ. ex-
tra. de iud vers. additio Nicolai.*
De successione fratrum minorum nihil est quod
dicamus, † nam cum ipsorum regula, ordo, constitu- 9
tio, & professio, sint fundatæ in arctissima paupertate
*per text. in cap. exijt qui seminat. §. ad hac. de verbo. signifi.
in 6. in Clemen. exiui de paradiso § quia ergo, & §. cumque
annui redditus. & per text. in extrauagan. ad conditionem
canonum. de verb. signifi. Ioan. 22.* ibi nihil sibi appro-
prient, neque domum, neque locum, neque rem ali-
quam aliam sui ordinis professores. &c. † non viden- 10
tur quicquam posse acquirere, nec in communi, nec
in particulari, nec per viam successionis qua alteri
succedant, nec alias quouismodo, quia eis videtur in-
terdictum habere propria, quia eo ipso quod profi-
tentur, renunciant omnibus rebus mundi, & est ma-
gis præcisa renunciatio, quę possit inueniri, † quia ha- 11
bentur penitus pro mortuis vt per per Bal. *in authen.
ingressi. C. de sac. sanc. eccles. in fin.* vbi dicit quod stante
statuto, quod mascul⁹ excludat fœminam à successio-
ne, † quod fœmina non excluditur, si masculus sit de 12
fratribus minoribus, quia est sublatus de medio: quia
dicit Socin. *in l. si cognatus.* Ioan. de Imola: † quod fra- 13
ter minor efficitur omnino incapax ad succeden-
dum, sicut damnatus in metallum, & dicit Bart. *in
l. legatum. ff. de cap. dimi.* quod fratres minores non
possunt habere in proprio, vel in communi, † ta- 14
men legata eis pro alimentis possunt capere, quia
potius in facto, quam in iure consistunt. † Sed cum 15
isti pro nulla re temporali in iudicio esse possunt,
quis, petit (inquit) istud legatum, dixi in libello
minoricarum, † legatum tamen in annos singulos, 16
seu legatum annuum habere non possunt, quia ali-
quid proprietatis habet. Abb. tamen *in consil. 46.* † te- 17
net quod frater minor est capax annui legati pro ex-
pensis studij, & quod pro alimentis possunt capere,
tenet Bart *in l. seruos ad custodiam. ff. de alim. & cibi lega.*
Bald. *in l. prima ff de his qui ad liber prouen.* Imola. & Lud.
in l. Sticum. §. stipulatio. in principio. ff. de verbo. obliga. † 18
Immo non videtur frater minor capax alicui⁹ acqui-
sitionis, aut successionis, etiā si ꝓmoueatur ad Episco-
patum, Archiepiscopatum, aut alias dignitates, *vt not.*

in

19 in Clemen. fin. de electio. in cap. quorundam. eo tit. lib. ſexto. †
quia dignitas non liberat eum à ſubſtantialibus regu-
20 læ, per glo. dict. cap. quorumdam. in ver. medicantium † quia
bona, quæ obuenirent ipſi fratri minorum iam aſ-
ſumpto, non acquirerentur ipſi, ſed eccleſiæ ad quam
fuit aſſumptus.
21 † Idem dicendum, ſi aſſumatur, ad Cardinalatũ iu-
xta doctrinam Bald. in authen. licentiam. C. de epiſcopis,
22 & cleric. † & idem ſi eſſet translatus ad monaſterium
capax ad habẽdum proprium, quale eſt monaſterium
monachorum, & canonicorum regularium, de qui-
bus in cap. cum ad monaſterium, de ſtat. regul. vt monaſte-
rium ſuccedat, adeo, quod ſi ante aſſumptionem, vel
translationem prædictas fuiſſet ſibi delata hæreditas,
quam non adiuit, poſſet hodie eccleſia, vel mona-
ſterium adire, dummodo res ſit integra, hoc eſt:
quod non fuerit agnita per conſanguineos ſequentes
in gradu. per Bart. in authen. ingreſſi. C. de ſac. ſanct. eccle.
23 per Bald. in l. Deo nobis. C. de epiſcopis. & cler. † quia aſ-
ſumptio non liberat eum à voto, vel continentia pau-
pertatis, per glo. cap. tertio. 16. quæſt. 1. nec ab habitu,
ſiue profeſſione. 16. quæſtio. fina. cap. noua actio, quali-
ter hodie tempeſtate noſtra videmus Illuſtriſſimum
& Reuerendiſſimum D. Clementem Dolera Mo-
nelianum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalem
ſub titulo Sanctæ Mariæ in Aracæli nuncupatum
patriæ meæ ſplendorem, & patronum meum, in-
cedere in habitu, & colore ſuæ Religionis fratrum
Minorum, de quorum gremio ob præclaras eius vir-
tutes fuit ad apicem Cardinalatus tempore felicis re-
cord. Pauli Quarti aſſumptus, & promotus, & Illu-
ſtriſſimum & Reuerendiſſimum D. Michaelem
Chiſilerium, tunc vulgo dictum Cardinalem Alex-
andrinum, nunc vero Papam Pium quintum ad A-
poſtolatus apicem vero diuina non humana proui-
dentia, pro bono totius mũdi regimine aſſumptum,
retinuiſſe habitum ſuæ religionis fratrum Prædica-
24 torum: † niſi tamen ad acquirendum, vel ſuccedendũ
fuerit capax frater minor ſic aſſumptus ex priuilegio
Apoſtolico, Cuius tenor, & verba tunc eſſent atten-
denda. cap. porro. de priuileg. & cap. recipimus. qualiter aſ-
ſumptis, & promotis ad Cardinalatum euenire puto,
quia tunc ſecundum eorum tenorem eſſet iudican-
dum cap. cum & plantare. & cap. petitiõ de priuilegijs, &
cap. accipimus. de fid. inſtrumen. & ſi eis priuilegium da-
retur, quod ſibi poſſet acquirere, vel alijs ſuccedere,
tunc de eo dicendum erit, ſeruata forma ſui priuilegij,
quod dicemus infra in fructibus beneficiorum, & a-
lijs rebus pro clerico ſæculari ſuo loco, quamuis re-
gulariter, ſi ex priuilegio poſſent acquirere, vel poſſi-
dere, ſuccederet eis monaſterium, ſicut ſuccedit reli-
25 gioſis non mendicantibus, † in quibus eſt eadem ra-
tio, ergo idem ius venit ſtatuendum. l. ſi ſocer ff. ſolu.
26 mat. & de damno infe. l. hoc amplius. † quia bene poteſt
diſpenſari frater minor ad ſuccedendum, vt per So-
cin. in l. ſi cognatus de rebus dub. colum. quarta. §. ſexta con-
27 cluſio, verſ. ex quo infertur. † vbi videtur dicere, quod
capax fructus ad ſuccedendum ex diſpenſatione Papę,
videtur capax, tam ex teſtamento, quam ab inteſtato,
vnde cum nihil ſibi acquirat, aut acquirere poſſit re-
gulariter frater minor, nec per viam beneficiorum,
vel dignitatum per eum adeptarum, aut per viam ſuc-
ceſſionis, nihil eſt, quod dicamus, aut quæramus de
illius ſucceſſione, quia qui nihil poteſt acquirere, ni-
28 hil poteſt relinquere, † & qui nihil habet, nihil dare
poteſt cap. Daibertum. 1. quæſtio. 7. quia in bonis eius pa-

trimonialibus: quæ ingrediens ad religionem relin-
quit mundo, ſuccedunt ei conſanguinei, qui ei ſucce-
derent, ſi nunquam eſſet religionem ingreſſus. dict. ca.
exit qui ſeminat. & authen. ingreſſi. & extrauag. Ioan. Vige-
ſimi ſecundi ad conditorem. de verbo. ſignifi. vbi renuncia-
tur reſeruationi iuris quam fecerat. Nicolaus Pa-
pa quartus in bonis oblatis, aut qualitercunque ipſis
fratribus Minoribus obuenientibus in fauorem Ro-
manæ eccleſiæ, vt per Gaſpar. Cald. in cap. in præſentia.
de probatio. † & ſuccedunt eis conſanguinei ſtatim fa- 29
cta profeſſione, non autem expectata morte naturali
per nota. cap. beneficium. de reg. iur. in ſexto. & dicit Bald. in
authen. ſi qua mulier. C de ſac. ſan. eccl. † quod regula fra- 30
trum minorum eſt prohibita gloſſari, quia ſicut pro-
lata, ſic fideliter exponatur ad literam, & ſuper ipſam
gloſſæ non fiant, niſi forte per quas verbum, ſenſus,
ſeu constructio grammaticaliter ad litteram intelligi-
bilius exponatur, ſed circa materiam hæreditatum,
legatorum, ſeu relictorum eſt aduertendum, & no-
tandum, quod licet fratres minores non ſint capaces
hæreditatum, & relictorum in teſtamentis, vt patet
in clementina exiui. §. cum igitur. de verbo. ſignif. & per
Barr. in l. nequaquam. § fin. ff. proconſul. & in l. prima.
colum. quarta. de lega. primo. attamen relicta exi-
guntur, & eis conſulitur duobus modis ſecundum
doctores.

† Nam primo eis ſubuenitur officio iudicis, po- 31
teſt namque iudex ex ſuo officio mero nomine, etiam
ad hoc agente, compellere hæredem, vel illum, qui ad
hoc tenetur ex teſtamento, vel alias, quatenus relicta
monaſterio, vel fratribus minoribus adimpleant, &
exoluant, per Specul. in tit. de inſtrumen. adifi. §. nunc ve-
ro aliqua & Bar. in d. l. nequaquam & per Ioann. And.
in cap. ſi hæredes de teſtamen. & Bal. in l. nulli. C. de epiſco-
pis & cleric. † & de hoc poteſt aſſignari duplex ratio, 32
quia intereſt reipublicæ, ne quis re ſua male vtatur.
§. ſed hoc tempore. inſtitu de his qui ſunt ſui & ſi commo-
do rei priuatæ prouidetur. l. ſi quis. C. de præſcript. for-
tius circa voluntates defunctorum prouidendum eſt
per Barba. in rub. de teſtamen. & glo. in l. Iulianus. ff. de a-
ctio. empt. facit etiam † quia anima cunctis rebus de 33
mundo eſt præferenda. l. Sancimus. C. de ſac. ſanc. eccl.
alia ratio eſt, quia ſi ita cautum non eſſet, accideret
nonnunquam quod pium propoſitum defunctorum
improba fraudantium calliditate celaretur. d. l. nulli.
C. de epiſcopis & cler. † & quia magna eſt pietas volun- 34
tatem illius adimpleri, qui necſe iuuare, nec iam lo-
qui poteſt, idcirco voluntati defunctorum ita con-
ſultum iri oportet, & hæc quoad primum modum, &
primum remedium, quo fratribus minoribus, & alijs
pauperibus non valentibus agere in iudicio ſubuen-
tum eſt officio iudicis.

Alio modo, & alio remedio dictis fratribus mino-
ribus ſubuenitur, † quia ad talia legata, ſiue relicta fra- 35
tribus minoribus cuilibet de populo competit actio,
& quilibet de populo poteſt agere, vt legata, & reli-
cta ad pias cauſas, puta monaſterio, hoſpitali, fratri-
bus, pauperibus & ſimilibus adimpleantur, & ſoluan-
tur, per ipſum qui grauatus eſt à teſtatore, vel qui a-
lias ad hoc tenetur in authen. de eccl. tit. §. ſin autem. colla.
nona. tenet Lud. Rom. in authen. ſimiliter. C. ad l. Falc.
& fuit dictum Angel. de perus. in dict. §. ſin autem. te-
net Bar. in l. nequaquam, quæ allegat. l. hæreditas ff. de Petit.
heret. fac. l. nulli. C. de epiſ. & cleri. in fi. refert author
compendij priuilegiorum fratrum minorum in verſ.
hæreditas.

Sed ista habent locum, & intelliguntur in fratribus minoribus: qui sunt & appellantur de obseruantia, non autem habent intelligi de fratribus
36 minoribus, qui appellantur conuentuales,† qui se in
37 huiusmodi habent diuerso modo,† quia concessione Clementis quinti possunt libere succedere in bonis temporalibus, in quibus succederent, si in sęculo existerent, ac bonorum ipsorum possessionem apprehendere, & vendere libere bona ipsa, eorumque precia in vtilitatem suam conuertere, prout pręfectis ordini melius visum fuerit expedire. Item idem fuit eis pari modo concessum per Sixtum quartum per quasdam sub pridie kalen. Septembris incipien. Vniuersalis ecclesię. Mare magnum nuncupatum, & Leonem decimum per alias super electione magistri generalis eiusdem ordinis, vniuersalique vnione & concordia inter fratres dicti ordinis, minorum de obseruantia & conuentualium, sub pridie Idus Iunij datas, eorum Pontificatus anno quarto & quinto respectiue desuper confectas sub plumbo literas, & per literas Pauli tertij sub datum Romę Die 27. Octobris 1540. Pontificatus sui anno sexto, sub annulo Piscatoris expeditas, directas Dilectis filiis generali, ac Prouincialibus magistris, vniuersisq; fratribus ordinis minor. Conuentualium nuncupatorum. Paulus Papa tertius Dilecti fil. salutem &c. Quorum Tenor inseritur in fine pręsentis quęstionis, vnde Conuentuales habere bona, succedere in hęreditate, vendere, & in suos vsus conuertere possunt, per priuilegia, & rescripta, seu concessiones particulares & speciales &c.

Sed hoc non est simpliciter verum in omnib. fra-
38 tribus minoribus conuentualibus, † quia si aliquis frater minor de obseruantia, transeat ad conuentuales, non habet, nec habere potest ista priuilegia, quia Alex. Sextus decreuit, quod nullus professor ordinis minorum de obseruantia, si illum egrediatur, & ad conuentuales eiusdem ordinis transeat, possit succedere parentibus, propinquis, aut affinibus suis quouismodo, nec aliquo indulto prędictis fratribus Conuentualibus ad hoc concesso gaudere valeat, nec etiam conuentus aliquis occasione fratris sic egredientis ius aliquod in hęreditate, vel quauis alia successione propinquorum acquirere, & consequi possit, &c. & idem Alexan. iterum decreuit, & prohibuit, ne fratres obseruantes transeuntes ad conuentuales, succedere propinquis valeant vllomodo, prout habetur *in authentico ad literam* refert idem author *in dic. compendio dict. ver. hęreditas* vbi vide.

39 †De fratribus Prędicatoribus per Hostien. *in ca. in pręsentia. de proba.* Fedr. *de sen. in cons. 12. incip. fratres prędicatores*, tenetur quod sint incapaces, nedum ad re-
40 tinendum, sed etiam ad acquirendum, † & secundum constitutiones iuratas, & à sede Apostolica confirmatas fratres Prędicatores sunt mendicantes *cap. vnico. de relig. dom.* quia subdit ipse Feder. ibi quod si fiat eis relictum annuum ad longum tempus quod non valeat, quia per indirectum videtur sublata incerta mendicitas, & idem esset in effectu, prout etiam tenet Bald. *in authen. si qua mulier.* C *de sac. sanct. eccl. tertia colum.* qui dicit quod sibi videtur, quod hoc acquirere, & mendicare implicat contradictionem, sed
41 inbdit ibi, quod est seruanda consuetudo, † quę habet quod possint acquirere, non vt retineant, sed vt vendant, quia forma possessionis fratrum prędicatorum
42 est, vt subscribitur videlicet. † ego. N. facio professionem, & promitto obedientiam Deo, & Beatę Marię, & beato Dominico, & tibi patri Magistro fratrum Prędicatorum, & successoribus tuis secundum regulam beati Augustini, & institutiones fratrum Prędicatorum, quod ero obediens tibi, tuisque successoribus vsque ad mortem: † & secundum regulam Beati Au- 43
gustini, fratres Prędicatores possunt acquirere, & habere bona saltem in communi, quia regula Beati Augustini, habet proprium in communi. *12. quęstio. 1. non dicatis.* vnde secundum regulam de eis iudicare deberemus, sicuti de fratribus non mendicantibus, merito saltim respectu communis, esset aliqua habēda consideratio de illorum successione, quia possunt succedere & acquirere, nō vt bona, & hęreditates retineant, sed vt vendant, per communiter scribent. *in dicto. cap. vni. & per Spec. in tit. de stat. monach §. primo vers. 3. & vers.* 4. sequitur Gaspar. Cal. *q. 46. de testa.* vbi dicit quod id tenent omnes doctores, subdens ibi † 44
quod vsus pretij stat cum mendicitate, sed vsus prędii non, † quia per vsum preth consumitur ipsum pretiū, 45
prędium vero non, & sic habere pretium possessionum, stat cum ipsa mendicitate, † cum esse non dica- 46
tur quod non durat. *de penit. dist. prima diuortium, & de verb sig. nam & ego.* hodie tamen ipsi fratres prędicatores, ex priuilegio Sixti quarti sub datum apud sāctum Pettum anno Incarna. 1475. kal. Iunii An. Pont. quarto. bona stabilia in communi possidere & retinere possunt perpetuo, non. n. ex hoc desinunt esse mendicantes vt per scrib. & maxime Dom. & Franc. *in cap. primo. de relig. dom. lib. 6.*

Vnde, si tenemus, prout tenendum est, quod ipsi fratres Prędicatores possint capere bona, & vendere, in illis, quę ipsi acquirent, succedet eis monasterium, non autem consanguinei venientes ab intestato: quia iura indistincte dicunt, † quod monasterium succedit 47
professo, siue in bonis quę habeat in tempore ingressus, siue postea obuenientibus. *12 q. 2. nolo & c non dicatis. 19. q. 2. quia ingredientibus. authen. si qua mulier. C. de sacr. sanct. eccl. authen. ingressi. & de proba. ca. in pręsentia.* quia ista permissio extenditur ad quodlibet monasterium nisi prohibitum reperiatur. *c. statutum de electio. li. sexto.* consuluit Gaspar Calder. *in cons. suo 46. de testam. incip. an bona ingressi.* & ad ipsa bona obuenta, vel acquisita consequēdum non habēt actionem, † nec possent 48
intentare rei vēdicationem, sed bene possunt implorare officium iudicis, vt dicit Nicol. de Vbal. *in suo quē conscripsit tracta. de success. cler. ab intestato. §. restat,* secundum Gaspar. Calder. *prę allegato cons.* sed Gaspar id non dicit, quia ad hoc ego legi rorum consilium, & si promouerentur ad Episcopatus, Archiepiscopatus, vel alia beneficia ecclesiastica, & ex eorum fructibus, vel ex negotiationibus interdictis clerici facerent acquisitionem, dic de eis in isto casu, prout dicimus infra de clerico sęculari: † sed Clemens quartus con- 51
cessit fratribus ordinis Prędicatorum, & minorum, quod possint libere succedere in bonis temporalibus, in quibus succederent, si in sęculo existerent, ac bonorum ipsorum possessionem apprehendere, & vendere libere bona ipsa, eorumq; pretium, vel bona in eorum vtilitatem conuertere, prout pręlatis dictorum ordinum melius visum fuerit expedire, *prę allegato compendio dict. loco in principio.*

†De fratribus heremitanis, non est aliquod dubiū, 52
quia licet ipsi sint de mendicantibus, tamē ex priuilegio eisdem concesso per Alexan. quartum possunt in communi, & acquirere & retinere, quęcunque bona mobilia

mobilia aut immobilia, q potuissent acquirere & reti-
53 nere, si remansissent in sæculo, † exceptis bonis feudalibus, sed in particulari, nihil acquirunt, vel retinent, & si consuetudo aliqua habeat, vt acquirant, vel retineant penes se particulariter, bona, vel bonorum administrationem sibi relictorum per cōsanguineos, vel allos, vel prouenientium ex sua industria, aut artificio, licet etiam talis consuetudo sit communiter vbique obseruata, non tamen est dicendum, quod valeat, quia est irrationabilis, merito non toleranda, sed extirpanda, 8. *distinction. mala. & capit. sequent.* &
54 † hæc consuetudo est irrationabilis quia obuiat ca-
55 nonicis institutionibus. 11. *distinction. capit.* 2. † quia canones mandant quibuscunque professis, vt seruent regulam, vel beati Augustini, vel beati Benedicti, vel aliam, quæ tria substantialia profitentur, & contrariam consuetudinem detestantur quia præcipiunt illa omnino seruari, & Prælatis in hoc prohibetur di-
56 spensatio. *capit. cum ad monasterium. de stat. regul.* † quia contra canones præceptiuos, vel prohibitiuos nō valet consuetudo. 4. *distinction.* § *hæc & alias.* vt per Gaspar. Cald. *in cons. primo incip. an sit licitum de regular. de statu regular.* vbi dicit quod talis consuetudo obuiaret obedientiæ, & sic alteri de substantialibus regulæ, item iuri naturali quod in lege, & in Euangelio cōtinetur, item inducit peccatū mortale, vt ibi per eum, quod consilium fecit, in casum, an sit licitum fratribus eremitanis sancti Augustini retinere penes se administrationem bonorum sibi relictorum, vel sua industria, aut artificio prouenientium, stāte de hoc consuetudine communiter approbata.

57 † Simile priuilegium est credendum quod habeant & fratres Carmelitę, alioquin est iudicandum de illis: prout de cęteris mendicantibus, secundum ius commune, & de his omnibus idem videtur dicēdum: prout diximus de prædicatoribus, quia si ex priuilegio possunt acquirere, succedit eis in acquisitis etiam & monasterium, sicut religiosis non mendicantibus, quia eadem est ratio: si vero habuerint beneficia ecclesiastica, vel sese exercuerint in industriis, ac negociationibus non permissis, dic de eis prout infra de clericis sæcularibus, quādoquidem constitutiones in materia spoliorum editæ, in sua generalitate comprehenduntur omnes ordines etiam mendicantes.

58 † Alij vero clerici regulares, non mendicantes, monachi, & omnes canonici regulares, non possunt habere, & acquirere bona in particulari, quia est vnum prohibitum in substantialibus regulæ, in quo Papa non dispensat *not. in cap. cum ad monasteria. & capit. quod Dei timorē. de statu reg.* & si canic⁹ regularis aliquid proprium tenet inuita, & illud in morte non resignat monasterio, tamquam excommunicatus ex humatur *ca. 4. de stat. monach.*

59 † In communi vero bene possunt acquirere, & habere bona, iuxta illud beati Augustini *in capit. non dicatis* 12. *quæstion.* 1. *authen. ingressi, & authen. si qua mulier.*
60 *C. de sacr. sanct. eccles.* † In bonis vero feudalibus non possunt, nec habere successionem, nec facere acquisitionem, quia in illis religiosi non succedunt, *per text. in cap. si clericus. si de feuda. fuerit controuersia in vsib. feudal.*
61 † Item non succedunt, nec acquirunt alia bona, quæ de sui natura non possunt pertinere nisi ad hæredes sanguinis, vti Regnum, Ducatus, Marchionatus, vel similia, in istis non succedit monasterium, quia remanent generi in sanguine Specul. *in titu. de stat. monach.*
62 § *primo. vers.* 11. dicit ita seruari de facto. † Si vero bona sint, quæ possint teneri extra sanguinem, & extra ius sanguinis, tunc monasterium succederet, per Cyn. *dict. authen. ingressi.* per Ioan. Andr. & alios *dict. capit. in præsentia de probat.* Monachi vero albi sancti Benedicti, habent in prouincia Calabriæ vnum feudum, in castro vulgo dicto lo citraro, vbi per indices, seu Gubernatores per eos deputatos, exercent iurisdictionem, & credo etiam sanguinis, & credo, quod id ius sibi indultum sit, vel successum à Sede Apostolica, & *in dict. capit. in præsentia. de probat.* Ioann. Andreæ inter alia disputat, an monachus stipulatus pro se, & filiis rem emphiteoticam ante ingressum monasterij, nunquid post professionem emissam, res reuertatur ad dominum, an remaneat ad monasterium, pro quo vide Specul. *in titu. de loca.* §. *nunc aliqua. vers.* 116. vbi tenet, quod non remaneat ad monasterium, stante maxime quod hodie apponatur pactum, quod non trāsferatur in potentiorem, vel in causam duriorem per Batt. *in dict. authen. ingressi.* Immo in tantum acquiritur, per monachum in communi, & Monasterio, † 63
quod hæreditas delata monacho nolenti illam adire, eo inuito aditur per monasterium, *per late disputata, & adducta per Socin. in l. heredes. & ff. de Vulgar. & pupil. vers. circa tertiam. & vers. circa primum. & per totum,* quia monasterium, vt inquit ibi, acquirit mediante persona monachi, sequitur Nicol. de Vbald. *in tractat. de success. cler. ab intestat. vers. secundo fallit.* vbi dicit, quod licet de hoc sint diuersæ opiniones, communiter tamen opinio est, quod monasterium possit adire inscio, & inuito monacho, vide Bart. *in l. cituibus. in fin. ff. de rebus dub.* vbi dicit, quod in his qui sunt regulares, & non possunt habere proprium, quicquid legatur, vel quicquid eis acquiritur, ecclesiæ acquiritur, vt ibi per eum, immo secundum D. Nicol. *dict. loc.* † si de- 64
lata sit hæreditas suorum ascendentium monacho, & ea non adita, ne repudiata moritur, illam transmittit ad monasterium ex beneficio scilicet *l. vnica. C. de his,* qui ante apertas tabulas. † quia monasterium 65
quoad hoc loco filii habetur, Et idem est dicendum, quod fortius videtur in hæreditate extraneorum, secundum Ioann. de Imol *dict. l prima,* & Abb. *in d. capit. in præsentia.* Item fallit secundo, † quia Cister- 66
cienses non possunt possidere villas, fidelitates hominias, iustitiarios, tributarios, eccle sias, & altaria, & si acquisierint illas debent vēdere, vel ea cum aliis bonis commutare, aut si non possunt aliter alienare, faciant ex eis eleemosynam, aut abiiciant, *de stat monach. per. ibi gl. ff.* & Doctor. *in cap. recolentes.* † Conuer- 67
si etiam si ipsi non renunciant sęculo, nec profitentur aliquam religionem, acquirunt sibi, & succedunt consanguineis, perinde ac si non essent oblati. † Si vero 68
renunciant sæculo, & profiteantur aliquam religionem approbatam, si monasteria sunt capacia ad acquirendum, qualia diximus supra omnia monasteria præterquam fratrum minorum, quæ sunt omnino incapacia, & arctissima degunt paupertate, ipsa monasteria succedent in hæreditatibus, & bonis suis conuersis delatis, ad notata *per gloss. & Doctor. cap. vt lex continentia.* 27. *quæstion.* 1. *per Bald. in l. generaliter. C. de sac. sanct. eccles. auth. ingressi. C. eo* per Ioan. de Imo. *in cap. 2. Testamen.*

† Heremitę etiam possunt sibi acquirere, quia pos- 69
sunt succedere in hæreditatibus suorum consanguineorum, ac in bonis etiam sibi quomodolibet delatis, & oblatis, sicut meri laici: & hoc verum, nisi profiteātur aliquam regulam approbatam, quia si pro-

fiteau-

fiteantur, succedit regula fine monasterium, si sit capax, *notatur.19.question.3.§ eo.de fid.instrument. cum Ioannes.*

70 † De monialibus vero dico, quod aut profiteutur
regulam Beati Benedicti, aut Beati Augustini, vel aliam regulam, quæ potest habere proprium, & acquirere, & de eis tunc dicendum est, prout dicimus de masculis religiosis, *ad[...]ta.in capit.vnico.de religio.dom.in Clemen.vt professores de[...]ulari.in ca.generali.de electio.l.6.* Aut profitentur regulam mendicantium, quas vulgus appellat sorores, licet ista vocabula sint sinonyma, dicit Io. And. *in c.causam.de electio:* & in hoc est maius dubium, nam dicit Gulielmus de monte Laud. *in Clemen. vt professores*, quod omnes ordines mulierum sunt in statu non medicantium, & ita refert, & sequitur ibi Dom. Floren. 8. *quest.* Lap. Abb. dicit, quod sorores Prædicatorum, & minorum sunt mendicantes, *per text. in cap. periculoso.§. sane de statu regul.* & licet habeant priuilegium vt possint habere proprium, quod dicit se vidisse, & legisse, tamen per illud priuilegium non tolluntur alia, quæ requiruntur in ordine mendicantium, & proptérea sorores Prædicatorum, & sanctæ Claræ comprehenduntur dispositione *cap non solum.de regular.lib.6.* & ita dicit se de facto consuluisse, videtur sentire Ioan. Andr. *in dict. Clemen. vt professores, vt per Lap. alleg* 4. Tamen ex quo habent priuilegium vt possint habere possessiones & alia bona in communi. habet locum in istis mulierib. illud, quod dictum fuit de fratribus non mendicantibus, siue profiteantur regulam mendicantium, siue non mēdicantium, per rationem *in dict.cap.periculoso in principio*, ne scilicet occasione quæstus habeant vagari, quam vagationem iura abhorruerunt in mulieribus, religiosis maxime, & etiam in mulieribus sæcularibus, *vt in capit.mulieres. de iud. lib. 6.* merito attento priuilegio possunt succedere, & acquirere.

Clericis regularibus non mendicantibus succe-
71 ditur hoc modo, videlicet, † si monachus non sit tacite, vel expresse professus, & decedat in monasterio ab intestato, ei succedunt consanguinei, vel venientes ab intestato in monasterio. *est tex. in cap. cum simus. de regular. & capit.beneficium. eod tit.lib.6.* per Bald. *in authen in-*
72 *gressi.* † Id quod procedit si simpliciter sit ingressus: Idem si se obtulit non facta mentione de bonis: Itē si se obtulit cum bonis, vel se & bona obtulit, quia videtur se obtulisse, & fecisse omnia sub ista tacita conditione, si sequatur professio, & non aliter. fallit tamen hoc, si antequam ingressus esset, longe ante bona sua monasterio obtulisset, quia tūc bona remanēt monasterio, & monasterium succedit, non autem cōsanguinei, quia in dubio videtur obtulisse non contemplatione ingressus, sed monasterij, quo casu bona non recuperat.

Secundo fallit, si constat, quod ingrediens voluit mutare vitam, *vt dict.cap.beneficium.* quia tunc pari modo succedit illi monasterium, non consanguinei.

Tertio fallit si ingrediens obtulit expresse bona monasterio tempore ingressionis, declarans velle illius esse, quia tunc pari modo ei non succedunt consanguinei, secus si intendebat, quod bona venirent monasterio consequutiue, id est, quod ipso ingresso, & professo bona item ad monasterium venirent, prout est verisimile, quia tunc monasterium non capit bona, nisi emissa & sequuta professione. *ad not. in authen.ingressi, & cap.cum simus.præallegatis.*

Quarto fallit, nisi monachus fuisset intrusus coacte per delictum in monasterium, vt per Specul. *in tit. de statu.monach.§ primo.vers. d. præmissorum.*

Quinto limitatur regula, vt si non tota substantia, quæ spectabat ad ingredientem nondum professum, perueniat ad monasterium, tamen perueniat tātum, quantum possunt esse alimenta, pro tempore quo permansit in monasterio, quia non debuit esse onerosus domui. 16. *q. de Lapsis.* & qui sentit onus, & commodum quoque sentire debet. *reg. qui sentit. de reg. iur. in 6. per Petr.de Anchar.in cap.beneficium.de regul.in 6.* licet casus in quo ipse loquitur sit, non de nouitio mortuo in monasterio, sed de exeunte monasterium, & communis opinio est Doctorum ibi, quod monasterium nihil capiat.

†Si vero monachus sit professus, vel tacite, vel ex- 73
presse, ita quod constet eum voluisse vitam mutare, si habet filios, & decedat ab intestato, bona perueniunt ad monasterium, sola legitima filiis remanente, *authen. si qua mulier. C. de sacr.sanct. eccles.quæ est canonizata 19. q. vltima.si qua mulier.* etsi filii non sint legitimi, sed spurii, & naturales, authen. in eis non hab[...] locum, secundum Specul. *in tit. de stat. Monach. vers. 53.* Batt. *in dict. authen. vltima col.*

†Item ipsa legitima, reseruatur etiā parentibus fie- 74
nti filiis, si eos professus habeat, per rationem. *l. nam & si parentibus ff. de inoffic. testamen.* Specul. *in titu. de stat. monach § primo. vers. 54.* videtur tenere quod sic: in vers. vero ad Premissorum, *qui est in fine illius.§.* videtur concludere quod monasterium succedat in vniuerso, & ita tenet gloss. prout Ant. *in dict. authen si qua mulier*, quæ opinio non placet Nicol. de Vbal. *in tracta. de success ab intest. cler. vers. secunda conclusio.in fine.* quia dicit quod est opinio minus rigorosa, vnde dicit quod si parentes non habent vnde se alant, quod apud eos debet aliquid remanere pro alimentis, ad quæ filius sibi tenetur ratione naturali. *l. si quis à liberis. ff de l. agnos. §. parent. & in authen. de intest. nuptijs. § si vero.* † & legitima quæ 75
debetur filiis per patrem professum, videtur debita statim emissa professione, non aliter expectata morte naturali patris *per text. in capit. cum simus. de regul. præallegato*, quem casum dicit singularem Bald. *in d. authen. si qua mulier*, & id tenent communiter omnes canonistæ, refert idem de Vbal. *d. loco.*

†Et in materia, si monachus recedit à monasterio 76
illicite, & illicentiatus vt vagetur apostatando, & tunc bona acquisita monasterio non recuperat, dicit gloss. *in capit. quod ante. de cler. coniug. in verb. redire*, ibi aliud est cum quis sua sponte recedit, & tunc nihil ei restituitur,
ent, † immo quicquid interim vagando, & apostatan- 77
do acquirit, monasterio acquirit. *18. quæst. 2. si abbates. & 27. quæst. 1. si quis rapuerit*, sed intellige hoc distincte,
videlicet, † quod monasterium debet illum vagātem 78
reuocare, † quia si id facere negligit, interim acquisi- 79
tum non erit monasterii, & pari modo non recuperabitur, si recedat à monasterio, vt absq; licentia ingrediatur aliud monasterium, quia cum non teneat ingressus secundi, bona non poterunt auferri à primo.

† Si vero monachus licite transfertur de vno mo- 80
nasterio ad aliud, & tunc bona acquisita ante ingressum primi monasterij, vel tempore ipsius ingressus, si ipsi monasterio sint collata non ratione ipsius ingressus, sed ex alia causa, puta ex deuotione quam habuit erga monasterium, quod remaneāt monasterio. Lap. *allegat. 62.* Secus si contemplatione ingressus, quia eo exeunte monasterium, personam eius sequuntur. notat. *in cap. beneficium de regul.* dicit gloss. *d. cap. quod autem*

tem, de cler. coniugat. Ibi propter hoc dicunt quidam, quod omnis donatio facta ecclesiæ, vel monasterio tempore ingressus, tacitam habet cōditionem, vt duret eo ibidem perseuerante, ad instar dotis. *L. vnica. C. de vxor. actio.* Et idem inquit in monacho, vt illa trāsferar secum in secundo monasterio ad quod transit, quā pro hac materia vide, si bona sint acquisita post ingressum monasterii, & ante quam exeat, & ea remanēt monasterio, in quo illa acquisiuit. *18. quæst. prima statutum,* & hoc verum si bo... sint acquisita effectualiter, vt quia hæreditas dilata monacho in primo monasterio existenti, sit adita per monasterium, secus si non fuisset adita, quia illam posset secūdum monasterium adire. *d. capit statutum. not. in l. Deo nobis. C. de episcopis & cler.* Bona vero acquisita post translationem sine dubio videtur dicendum, quod sint acquisita secundo monasterio, cum à primo sit absolutus *21. quæst 5. si quis autem de monachis. §. si vero.*

81 † Sed cuiusuis generis, vel ordinis fuerint clerici regulares, si acquisita ex fructibus beneficiorum, vel ex illicitis negociationibus reliquerint, in taliter acquisitis vti succederet eccles. *capit. præsenti. de offic. ordin.* ita succedit illis Camera Apostolica, hodie in locum ecclesiæ suffecta. Rota *decis. 855.* quia & ipsi quoq; veniunt comprehensi in generalitate constitutionum, seu bullarum in materia spoliorum editarum, in quibus comprehenduntur, & clerici regulares, etiam cuiuis ordinis mendicantium, vt videre est in bullis, & meo tempore taliter acquisita relicta, semper Camera Apostolica collegit, in aliis vero bonis vel aliunde prouenientibus, quomodo & per quem succedatur monacho, vel fratribus decedētibus, vltra prædicta, habes late per Boet. *decis. 224 incip. Christi benedicti, & in primo,* vbi concludit, quod per monasterium & Abbatem capiuntur spolia, & bona monachorum decedentium.

Dilectis filijs Generali, ac Prouincialibus Magistris Vniuersisq; Fratribus Ordinis minorum Conuentualium nuncupatorum

PAVLVS PAPA TERTIVS.

Dilecti Filij salutem & Apostolicam benedictionem. Exhibita nobis nuper pro parte vestra, petitio continebat, quod licet quam plura priuilegia, exemptionēs, immunitates, libertates, gratiæ, & indulta vobis, & ordini vestro per diuersos Romanos Pontifices, & præsertim Sixtum quartum, per quasdam sub pridie kalendas Septembris Incipiendo Vniuersalis Ecclesiæ Matemagnum nuncupatū, & Leonem Decimum prædecessores nostros, per alias super electione magistri Generalis eiusdem ordinis, Vniuersalisq; vnione & concordia inter vos & fratres dicti ordinis minorum de obseruantia nuncupatorū initis sub pridie Idus Iunij datis eorum Pōtificatus quarto, & quinto, respectiue annis desuper cōfectas sub plumbo litteras bullam concordiæ nuncupatas concessa fuerint, & inter cætera vobis per sedem Apostolicam indultū fuerit, quod in temporalibus bonis in quibus de Iure succederetis si in sæculo maneretis, succedere, Necnō legata, relicta, eleemosynas, & quamcumq; pecuniarum summmam, aliaque bona quæ bonis in futurum relinqui vel elargiri contingeret recipere, tenere, & habere. Ac in vestros vsus conuertere, omnibusq, singulis aliis priuilegiis, exēptionibus, immunitatibus, libertatibus gratiis & indultis fratribus dicti ordinis minorū de obseruantia nuncupatis, & illorum ordini prædictis quomodolibet concessis vti, frui, & gaudere libere & licite possetis, prout in singulis prædictis & aliis desuper confectis litteris plenius cōtinetur. Ipsaque priuilegia, exemptiones, immunitates, & libertates, gratiæ, indulta & concessiones in viridi sint obseruantia, cupitis tamen pro maiori animi vestri satisfactione priuilegia, exemptiones, immunitates, libertates, gratias, indulta & concessiones huiusmodi auctoritate nostra roborari. Quare nobis humiliter supplicari fecistis, Vt votis vestris huiusmodi annuere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur qui quorumlibet christ fidelium præsertim religiosorum qui salutiferos fructus in agro dominico cōtinua eorum cultura producunt, votis quantum nobis cum Deo licet annuimus. Eaq; fauorib. prosequimur opportunis, huiusmodi supplicationibus inclinati, omnia & singula priuilegia, exemptiones, immunitates, libertates, gratias, indulta, & concessiones huiusmodi & desuper confectas litteras, quarum omnium tenores hic pro sufficienter expressis haberi volumus, authoritate Apostolica tenore præsentium approbamus & confirmamus. Ac præsentis scripti patrocinio communimus. decernentes a, ita tamen quod temporalia bona vobis per prædecessores nostros concessa de superioris vestri licentia tantum in vestros vsus particulares conuertere possitis, inuiolabiliter obseruari, & vobis suffragari debere. Sicq; per quoscunq; Iudices & commissarios quacunq; authoritate fungentes sublata eis & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi & interpretandi facultate iudicari & diffiniri debere. Irritū tamen & inaoe si secus super his à quocunque quauis authoritate scienter, vel ignoranter contigerit attemptari. Eaq; quatenus opus sit innouamus & de nouo concedimus. Non obstantibus constitutionib & ordinationibus Apostolicis. Necnon dictorū ordinum, etiam iuramento confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis & cōsuetudinibus. Priuilegiis quoq; indultis & litteris Apostolicis quibusuis incontrarium forsan concessis, vel concedendis. Quibus etiam si pro illorum sufficiēti derogatione de eis eorumq; totis tenoribus specialis, specifica & expressa, ac de verbo ad verbum mentio, seu quęuis alia expressio habenda foret. Tenores huiusmodi pro sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, hac vice duntaxat illis alias in suo robore permansuris specialiter & expresse derogamus cæterisq; contrariis quibuscunque. Volumus etiam quod præsentiū transsumptis manu notarii publici subscriptis. Et sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis eadem prorsus fides adhibeatur, quæ originalibus litteris adhiberetur si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub annulo Piscatoris Die. xxvij. Octobris. M. D. XXXX. Pontificatus nostri Anno Sexto.

Blosius.

De success. Cler. sæcularis ab intestato.

§. Deueniendo ad clericos sæculares, † dicimus, quod possunt acquirere sibi, & habere bona 1
particularia multiplici modo, † licet secundum antiqua iura, id eis non erat permissum, imo videbantur 2
exclusi ab hæreditatibus, successionibus quibuscunq; quia *Deuteronomij* 18. scriptum est de eis. Non habebūt sacerdos & leuitæ, & omnes, qui de eadem tribu sunt partem, & hæreditatem cum reliquo Israel, quia sacrificia Domini, & oblationes eius cōedent, & nihil aliud acci-

accipient de possessione fratrum suorum, Dominus enim ipse est hæreditas eorum, sicut loquutus est illis: & Hieronymus ad Nepotianum scribens, Non accipio partes inter cæteras tribus, sed quasi leuita, & sacerdos viuo de decimis, & altari seruiens, altaris oblatione sustentor, habens victum, & vestitum his contentus ero, & nudam crucem, nudus sequar. 12. *quæstio.* 1. *Clerici. & cap. duo sunt genera,* id quod, vt dixi, procedit de iure antiquo, considerato tempore legis, immo etiam considerato tempore gratiæ in primitiua ecclesia, quo tempore etiam, non solum clerici, sed & omnes, qui primo crediderunt, nihil proprij possidebant *cap. 4. in actibus Apostolorum,* vbi omnes, qui possidebant agros, illos vendebant, & pretia ante pedes Apostolo-
3 rum offerebant. 12. *quæst.* 1. *videntes.* † Deinde cœperunt habere propria. 12. *quæstio.* 1. certe, ibi, qui volunt aliquid proprium habere, quibus non sufficit Deus, & ecclesia, maneant vbi volunt, & vbi possunt, non igitur aufero eis clericatum, &c. Fac. *cap. sicut. cap. sint manifeste. ea. caus. & quæstio.* vnde clerici possunt hodie acquirere tam successionem ascendentium, & descendentium, quam etiam collateralium in omnibus, & per omnia sicut laici. *l. sacrosancta. & l. Deo nobis. C. de episcopis, & cler. cap. quia nos. cap. relatum el. 2. vers. cæterum,*
4 *extra de testamen.* † vnde non valet statutum excludens clericos, vel monachos à successione parentum, agnatorum, seu cognatorum, quia est contra libertatem ecclesiasticam. *ad not. in authen. cassa. de episcopis & cler. in l prima. C. de sum. trinit. & fid. cathol.* per Bald. *dict. l. Deo nobis.* Vnde cum bona habere possint, & acquirere & possidere, iure optimo possumus de illorum successione passiua tractare, & quomodo, & per quem illis succedi possit aliquid dicere.

5 † Pro cuius rei intelligentia, credo, quod sint attendendæ species bonorum: in quibus, isti clerici successionem, vel successorem relinquere possunt, nam vna est species bonorum, quæ patrimonialia appellantur, quæ illis ex hæreditatibus, legatis, donationibus, aut huiusmodi largissime sumpto vocabulo obueniunt: alia species bonorum sit, q̃ eis proueniunt de fructib. ecclesiæ, vel occasione ecclesiæ: Tertia vero species bonorum sit, quæ illis proueniunt ex artificio, doctrina, officiis, & seruitiis. Et in prima specie bonorum patrimonialiũ, quæ acquirit clericus ex hæreditate, legato, vel donatione sibi factis, aut bonis sibi ab intestato venientibus, videtur, quod succedant clerico sæculari descendentes, ascendentes, vel collaterales, qui ei sint in gradu proximiores *per text. qui dicit, in cap. fina. 12. quæstio. vltima. & cap. primo, quæstio. 3. & cap. quicunque. vbi glos. in verb. vendicabit. in authen. de eccles. tit. §. si quis Episcopus colum. 9. & ita intelligit glos. per illum tex. in cap. primo extra de success. ab intesta. in ver. tradantur,* quia in huiusmodi succeditur clerico, prout laico ex dispositione iuris ciuilis, per tenentes primum gradum in successione, *instit de hære. quæ ab intesta. §. primo. in auth. in successio. C. de legiti. hær.* per Bald. *in consil. 313. secundo volum. vers. certum est igitur,* & per totum consilium, quod est in materia factum, an bona relicta per clericos possint pertinere ad consanguineos, tam ex testamento, quam ab intestato. Et quid de fructibus perceptis tam ex patrimonio, quam de beneficiis est consilium. Bart. Cœpol. *consil. 51. incip. in Christi nomine.* sed de descendentibus intellige, dummodo sint legitimi, & sit
6 soboles legitima, † quia concubinatus est magis pro-
7 hibitus clericis, quam laicis, † adeo quod filij in concubinatu nati, non succedunt clerico etiam in illis duobus vnciis, in quibus de iure ciuili succedunt filij naturales, cum eorum matre in bonis patris, *authen. de trien. & semis. §. consideremus.* per Bald. qui ita sentit *in l. quique litigandi ff. de in ius vocand.* dicens ita disputando tenuisse Ricard. Malumbræ, pro quo aduerte in materia, quia descendentes clericorum simplicium in minoribus ordinibus constitutorum, siue ipsi sint ante ipsum clericatum procreati, siue post adeptum clericatum ex matrimonio legitimo, sunt legitimi, † pos- 8
sunt enim, & ante susceptionem ordinum, & post ordines minores susceptos, contrahere matrimonium, *toto titul. de cler coniugat.* quia si loquimur de descendentibus & filiis clericorum, qui non sunt tantum in minoribus ordinibus constituti, sed in sacris, tunc intelligemus de conceptis ante susceptionem sacrorum ordinum, quia alias essent spurij, † quia constitu- 9
tis in sacris regulariter est interdictum matrimonium *not in cap. à nobis. de biga ex prima glos.* † Descendentibus 10
vero non existentibus, veniunt ascendentes, & collaterales existentes respectiue vsque ad decimum gradum, † illis vero deficientibus, succedit clerico de- 11
functo in istis bonis, ecclesia, vt habetur. 12. *quæstio. 3. cap primo. de success. ab intesta.* vbi glo. pulchre distinguit in ver. morientium, quod si clericus decedat intestatus, in acquisitis intuitu personæ, si res sint distinctæ succedunt ei consanguinei, si sint permixtæ cum rebus ecclesiæ, tunc distingue, quia aut dubitatur, an habuit proprium, aut certum est, quod habuit, si dubitetur, semper pro ecclesia præsumetur, & totum vendicabit ecclesia, *argum. 12. quæstio. 3. quicunque ff. de rebus dub. ciuibus.* si vero certũ est, quod aliquod habuit, sed nescitur, quantum, obtinet, tunc distinctio de qua in tex. subdẽs glos. nec immerito, q̃a nullus hæres nobis proximior est, quam qui nos eo sociauit, &c. vbi concludit, quod in talibus acquisitis succedit clerico ecclesia tantum, si non habet consanguineos. 12. *quæst. vltima capit. vltimo & cap. fin. eodem titul.* per Innocent. *in cap. cum tibi. de verb. signifi. not. in authen. de ecclesiast. tit. §. presbyteros. colum. 11. & authen. licentiam. de episcopis, & cleri.* Est optima decisio Rotæ. *in antiquis decis. 864. incip. mortuo.* vbi dicit etiã ꝙ ecclesia habet fiscum *ca quia diuersitati. de concess. præben in glos. antepen.* & loco ecclesiæ hodie succedit Camera Apostolica, in locum ecclesiæ subrogata Rota decis. 855. sed an in istis bonis hodie possit succedere Camera, posset dubitari, quia hunc casum non comprehendunt bullæ spoliorum, vnde dic si non succedet vigore bullæ, succedet ex dispositione iuris communis, & in cõcilio Romano sub S. Syluestro Papa *c. 4.* clerici bona decedentis sine hærede sanguinis, in partes diuidebãtur, vna videlicet episcopo, vna reparationi ecclesiæ, altera clerico, altera pauperibus, *in summa concilio. fol. 36. & alias vt ibi.* vbi Abb. dicit, quod bona clericorum decedentium ab intestato sine ecclesia, pertinent ad prælatum eorum. Secunda species est bonorum, quæ proueniunt clerico de fructibus, & prouentibus ecclesiæ, & occasione ecclesiæ, quorum bonorum ego feci tres species supra in quæstione de potestate clerici, vel prælati circa fructus &c. *vers. si in hac materia,* † vt videlicet 12
aliqui fructus, & emolumenta sint quæ obueniunt beneficiato ratione tituli tantum, non ratione alicuius residentiæ, vel seruitij, aut personalis interessentiæ, quæ possunt dici, vt vulgo dicitur deportatis, qualia sunt redditus, qui obueniunt ex prædiis, domibus, censibus, terris, locis, aut alias ex rebus, aut contemplatione, vel occasione ecclesiæ, aut oblationibus,

quæ

quæ ei debentur: quia est in beneficio institutus, vel intitulatus.

Alij vero fructus sint, quæ obueniunt beneficiato, non ratione tituli tantum, neque ex eo, quia est in beneficio institutus tantum, aut intitulatus, sed quia in ecclesia in diuinis horis, ac Dei laudibus deseruit, veluti sunt illi fructus, vel prouentus, qui dantur tantum seruienti, quos qui non seruit, non percipit, sed alijs conseruientibus accrescunt, veluti sunt distributiones quotidianæ, quæ dantur pro seruitio in diuinis personaliter impenso, & huiusmodi de quibus habetur *in capit. vnico de cler. non residen. in 6. & in capit. licet. de praben.* in quorum numero possunt etiam computari fructus: qui dantur Capellano amouibili, vel salaria, quæ dantur, Capellano, vel alicui sacerdoti seruienti in diuinis de quibus *in d. quæstione.*

Alij vero fructus sunt, qui non debentur habenti titulum, neque deseruienti in ecclesia in diuinis, sed quia sunt clerico auctoritate Apostolica, vel alia ex fructibus, aut emolumentis ecclesiæ reseruati, aut ex aliqua causa regulariter concessi, veluti sunt fructus specialiter reseruati, vel fructus pensionum, & pensiones, quæ non debentur, nec ratione tituli, nec seruitij, sed sola Papæ, vel alterius superioris ordinatione, vel concessione ad id beneficium, vel ecclesiam ius habentem, obligantis, de quibus habetur per Ioan. Baptistam Cacialup. per Hostien. Gig. & Paulum de Roma *in eorum tractat. de pension. in principio, & per totum.*

Et in prima specie, ex quo clericus fructus beneficij, aut ecclesiæ non facit suos, nec de eis vltra necessaria pro victu, & vestitu sui, & suorum potest disponere, immo illos habet dispensare, prout in iure fuit ordinatum, per late deducta, & disputata per Abb. *in*
13 *capit. cum esses. de testament.* † non succedunt in illis, aut in acquisitis ex illis modo aliquo consanguinei, sed successor in beneficio *per text. in capit. relatum el. 2. vers. vbi autem, de testament. & per text. in capit. præsenti de offic. ordin. in 6.* per Bald. *in consil. 313. secundo volum. incip. præmittendum est in ver. certum est, & melius, nisi hoc intellige,* vbi dicit quod bona acquisita per clericum, ratione ecclesiæ, non transeunt ad consanguineos, nec ex testamento, nec ab intestato, idem puto posse dici etiam si beneficium sit simplex, dummodo extra congregationem, veluti sunt vicarij perpetui, Capellani, & similes, vt per Ioann. Andre. *in capit. requisisti. de testament. 4. colum.* ibi prælationem large &c. vbi dicit per eum acquiri ecclesiæ vel Capellæ cuius curam ge-
14 rit. † Sed in locum successoris ecclesiæ, vel Capellæ in huiusmodi acquisitis relictis per clericum, vel prælatum per constitutiones, & extrauagantes editas per Romanos Pontifices in materia spoliorum est hodie suffecta, & subrogata Camera Apostolica, vt per dictas constitutiones ac Rotæ decisio. 855. cum Camera. *de probatio. in antiquis,* prout late diximus supra *in quæstione quid sint spolia* &c. vbi bullas notauimus, vnde si clerici de huiusmodi acquisitis, obtenta licentia à sede Apostolica non disponant, (aliter enim disponere non possunt, vt late diximus *in quæstio. de potestate cler. circa fructus &c. per extrauagant.* Pauli III. *ibi vel absque suffi. ienti facultate* &c. in eis vel spoliis succedit Camera, cui talia sunt applicata ex forma extrauagantium desuper promulgatarum, id quod etiam est intelligendum, vt procedat si fructus isti prouenerint ex beneficiis simplicibus, & personalibus, ac administrationem non habentibus, quia de huiusmodi, ac acquisitis ex eis, si decedat clericus absque dispositione in illis, succedit ecclesia ei ab intestato, & per consequens hodie Camera Apostolica *per gloss.* quæ id dicit *in capit. præsenti. de offic. ordin. in 6.* & per Hostien. ante illam *in c. si de pecul. cler.* subdens ibi quod hoc seruat consuetudo, quæ quasi vbique obtinet generalis, quia inquit canonici fructus perceptos de præbendis suos faciunt, & inde testantur, de quibus tamen, si decedat clericus nullo facto testamento, & ab intestato, æquum est in istis ei ecclesia succedat, sed Abb. *in repetit. in capit. cum esses. de testam. & in cap. fina. de pecul cleri.* vbi etiam Cardinalis Zabarella indistincte tenet cum bona ratione, quod de fructibus cuiuscunque beneficij, ac ex quocunque beneficio acquisitis, non possint etiam testari, nec in testamento disponere aliquo modo, teprobando *gloss. dict. capit. præsenti* multis rationibus, & euacuando fundamenta, quibus se fundat, vt ibi, vt diximus *in præallegat. quæstio. de potestate cler. circa fructus & res ecclesiæ,* dicit in casu nostro Nicol. de Vbal. *in suo tract. de success. ab intesta. cler. §. finit a. versiculo tertio est videndum:* vbi dicit secundum Iac. Butri. *in l. sacrosancta. C. de episcop. & cler.* † quod clerici habent bona triplicis generis, 15
quædam enim sunt acquisita non contemplatione ecclesiæ mediate, vel immediate, & in istis sunt clerici veluti cæteri priuati. Quædam sunt acquisita contemplatione ecclesiæ immediate, vt si relinquitur ecclesiæ vel de acquisitis ex bonis ecclesiæ, & de istis non testantur clerici, & multo minus (inquit) succedunt eis consanguinei venientes ab intestato. Et idem dicas si non relinquantur ecclesiæ, sed relinquantur eis contemplatione ecclesiæ, iuxta notata, *in c. requisisti, de test.* in qua materia vide deducta per Gaspar. de Cald. *in suo cons. 2. de pecul. cler.* vbi posita quæstio. quis succedat in fructibus canonici defuncti dicit, † quod si ca- 16
nonicus decedit ante fructus collectos, quia de iure communi non facit canonicus tunc fructus suos, nec potest de eis disponere, non succedunt illi consanguinei, nec ex testamento, nec ab intestato, sed ecclesia cuius est proprietas, illos percepit, si vero decedit canonicus post fructus separatos à solo, † & tunc distin- 17
guit, quinque casus, quia si moritur fructibus separatis, sed adhuc in area, & campo iacentibus: vel fructibus reconditis à colono, sed nondum canonico traditis: & istis casibus, quando non sunt reconditi in domo coloni ad instantiam canonici, succedit in illis ecclesia, cum ante traditionem non sit effecti canonici *institu. de rer. diuisio §. per traditionem.* Si vero decedit canonicus fructib. sibi assignatis, nondum tamen ipsis consumptis, & tunc licet, inquit, casus sit dubitabilis, quia alii, non distinguentes inter clericum habentem administrationem, & non habentem, volunt clericos esse dominos fructuum beneficiorum perceptorum, alii vero æquiparant illos vsuariis, quib. ad vsum quotidianum, vti licet. *§. primo inst. de vsu, & habit.* Et secundum Hostien. debet distingui inter habentem administrationem, & simpliciter & personaliter beneficiatum, tamen concludit, quod si adsit consuetudo loci specialis, vel ecclesiæ quod consanguinei succedunt in fructibus perceptis, & separatis à solo, illa debet seruari, & tunc ei in illis consanguinei succedere, alias dicit, quod ecclesia de iure succedet illi ab intestato, & ex testamento. Si vero certi fructus, aut pretia debentur canonico post separationē, per vnum, duos, vel tres menses, & interim canonicus moritur, vel, & sic quinto loco, canonicus moritur post dictum terminum, tamen nondum dicta species, vel pecunia erat

rat

rat soluta, & his duobus casibus, parimodo ecclesia ei ab intestato succedit, subdens ibidem similiter si pensione non soluta, vel affictu canonicus moriatur, qui tamen fructus debebant solui tempore vitę ipsius, etiā ecclesia succedit, quia isto casu apparet φ non sunt
18 consumpti, vt ibi per eum. † Sed hoc hodie fuit decisum per constitutionem Iulii tertii de qua dico in prima quæstione, & quod disputo in quæstione an in fructibus inexactis, &c. relictis, &c. vbi vide veritatem.

Cōmendatarius vero, si commenda sit facta illi in vtilitatē ecclesiæ, non facit fructus suos. † vnde in illis
19 eo decedente habet succedere successor in beneficio. 61. *distinctio. in cap. quoniam festus.* Si vero commenda sit facta in vtilitatē commendatarii, tunc ipse lucratur fructus ad instar depositarii, ad cuius gratiam, & vtilitatem est factum depositum, quia redditus ex deposito prouenientes sibi lucri facit. *l. dies sponsaliorum. § qui pecuniam. ff deposit.* & hæc fuit opinio Ludo. Pontan *consil. 352. incip. omnipotentis Dei postulato.* sed quare debet (inquit) idem Nicol. de Vbal. *dicto loco*, esse magis priuilegiatus commendatarius quam titularis, qui in morte æquiparatur vsurario, & censeatur magis vsurarius, quam dominus, vnde in fructibus, & ex eis acquisitis succedet ab intestato ecclesia, vel successor, & hodie in locum ecclesiæ, & successoris Camera Apostolica, pro quo vide glo. *in cap. nemo. de electio. in 6. in ver. commendare*, quę tenet quod commēdatarius non facit fructus suos. *Capic. deci. 8. dubitat & alios refert.*

In fructibus præbendæ distinctæ, qui tempore mortis remanserunt, & qui euenient, ac decurrent à die vacationis beneficij, vsque ad diem apprehensæ possessionis, vel spectarent ad successionem in canonicatu, aut beneficio secundum aliquorum opinionem, *per text. in c. relatum el. 2. de testamen.* ibi vbi aūt in locum defuncti, vnus tantum est ordinandus, & ea bona &c. nam vbi præbenda est distincta, sine dubio in locum defuncti, alius est ordinandus *ad notata in ca. dilecto. de praben. & cap. cum M. de constit.* vel spectet ad capitulum ecclesiæ, vbi defunctus erat præbendatus, aut ad episcopum, si ab ipso præbendam habuisset, per ea, quæ volunt Io. And. & dict. Pet. Anchar. *in cap. cum in officijs de testamen.* aut habere ab episcopo simul, & à capitulo, quo casu haberet diuidi successio inter
20 eos secundum Imo. *dict. c. relatum.* † in huiusmodi fructibus relictis succedit Camera per extrauagan. Pauli tertij, & breue Pij quarti sub dat. XXX. Iul. 1560. & in decurrendis vsque ad apprehensam possessionem nonl prouisi per breue eiusdem Pij quarti sub die 7. 1560. si quidem beneficia sic vacantia sint Papæ, vel sedi Apostolicæ reseruata, quia alias secus quia in locum capituli, aut alterius successoris est suffecta, ac subrogata Camera Apostolica, vt diximus supra in quæstione prima.

In secunda specie, in fructibus, qui obueniunt clerico non ratione tituli, sed seruitij, & residentiæ, velu-
21 ti in distributionibus quotidianis & eiusmodi, † ego
22 puto quod succedant consanguinei clerico decedente ab intestato, quia taliter acquirit clericus dominium *per text. cap. vnico de cler. non residen. in 6. ibi*, rerum sic receptarum dominium non acquirat, nec facit eas suas, *cap. licet de prabend.* vnde de illis videtur posse facere clericus, quę vult, videtur tenere Laur. *in Clemen. fin. de praben.* dicens quod talis seruiens fideliter diuino officio, facit fructus suos, & potest de eis sicut laborator de denario diurno disponere, prout per Domin. Flo. ibi. facit Oldard. *in consi. suo 118. incip. ex virtute gratia*, & facit quod voluit Dominic. ibi. Sequitur Fran. *in dict. cap. vnico.* & Barb. dicens illum tex. esse singularem *in cap fina. de peculiar. cler. not. glo. in extrauagan. prima. ne sed. vacan. inter communes in ver. consueuerint* Decius consi. 280. *colum. prima.* sequitur Paris *consi. 33. volu. quarto. colum. secunda.* quia constat quod istæ distributiones conceduntur ex canonis dispositione ministris ecclesiæ ob seruitium, seu ministerium, quod impendunt, vel exhibent altari, vel diuinis: Idem not. Bolognin. *in Anan. consil. 87.* & tenet ita de Nicol. de Vbal. *in suo tracta. de success. ab intesta. cler. §. finita. vers. sexto quaro, & vers. non obstant motiua Oldra.* † 23
vbi multa in contrarium adducit, quod in huiusmodi distributionibus succeditur clerico per consanguineos ab intestato, sed dicit, quod dicta addnceit causa disputationis, quia in via iudicij contraria sententia est tuenda, vt per eundem *in vers. his tamen* Sed inter alia fundamenta, quæ adducit contra illud, mihi videntur considerabile, quod tenet glo. *in cap. præsenti de offic. ordin. & Hostien. in cap. fina de pecul. cleric.* quod in fructibus ecclesia....s acquisitis de beneficio simplici, & personali ab intestato succedit ecclesia, non consanguinei, super quo considera, quia talis videtur esse diffinitio distributionū quotidianarum, & tales fructus esse distributiones quotidianæ, quæ ex simplici, & personali beneficio percipiūtur regulariter, put ex canonicatu, licet ego viderim in materia spoliorum in multis locis regni Neapolis, multos Archipresbyteros, & alios institutos in beneficijs non simplicibus, sed curatis habere etiam distributiones quotidianas, si inseruiunt, immo præter distributiones nihil, nisi gallinam, quæ sibi datur in benedictionibus nubentium, pro benedictionibus, quod vulgo vocant ingaudiare, vnde illud Hostien. & glo. quatenus intelligetur in distributionibus quotidianis, posset intelligi in distributionibus, quæ ex simplici, & personali tantum, in quibus terminis loquitur, non in beneficiis administrationem habentibus, vel alias diuersis, sed videtur quod in distributionibus quotidianis non succedatur per consanguineos nisi ex testamento, quia talia veniunt ratione, & contemplatione ecclesiæ, licet dentur pro labore personali, per ea, quæ secundum Anto. de Butr. dicit *in cap. requisisti, de testamen.* Nicol. de Vbal. *in dict. loco. § finita vers. videretur super quo cogita.* & distributiones quotidianæ dic esse duplicis generis, scilicet, quæ dantur horis interessentibus diuinis, & quæ dantur non interessētibus horis, *vt extrauagan. comm. postulasti, de praben. & extrauagan. seq.* primo casu videntur priuilegiatæ secundo vero casu videntur suppositæ impositioni collectæ, vt cæteri fructus ecclesiastici, & primo casu videntur esse propriæ distributiones, quia propriæ distributiones dicuntur, quæ actu distribuuntur *glo. in extrauag. suscepti ne sed. vacan. in glo priuilegio.*

† In tertia specie, in illis fructib. beneficiorum, qui 24
non debentur clerico, ex eo qui habet titulum, vel quia seruiat, sed sunt ei Apostolica authoritate, vel alia concessi, vel reseruati, quales sunt pensiones, & pensionum fructus, vel quando fructus beneficij alicui reseruantur, alteri titulo beneficij assignato, in illis non succedit ecclesia, vel successor, vel in locum eius Camera, sed in illis ex testamento vel ab intestato succedunt consanguinei, & mouet primo, quia pensio non est beneficium ecclesiasticum proprie, sed quid prophanū in mera temporalitate existens, vt per

per Fely. *& alios in cap ad audientiam el. 2. de reſcrip. & in*
Clemen. prima. vbi Cardin. Imol. & alij *de ſupplen. negli-*
25 *gen. prælа.* † vnde acquiſitum ex penſione, non dicitur
acquiſitum ex beneficio. facit quia penſio, quæ non
conſueuit reputari pro beneficio eccleſiaſtico, prout
26 ſunt hodie regulariter penſiones, † poteſt etiam lai-
co aſſignari, & illius laicus capax eſſe poteſt, per Do-
ctor. *in cap quamuis*, vbi Archid. & Franc. *in 2. not.*
de præben. in 6. Imol. *in Clemen. 1. colum. 6. verſ. quærit*
Gulıel. de rebus eccleſiæ non alien. per Bald. & Felyn. *dict.*
cap. ad audientiam. & quod penſio non ſit beneficium
eccleſiaſticum, vel aliquid ſpiritualitatis habens, id
27 ex eo patet, † quia Penſionarius non tenetur dicere
officium, licet percipiat penſionem, vt tenet ille an-
tiquus doctor practicus Hiſpanus *in libello, qui vulgo*
appellatur practica Cancellariæ fol. 51. ſequitur Iacob. de
Ferrarijs *in tract. 1. de horis canonicis.* Ioan. Baptiſta Ca-
cialup. *in tracta. de penſio. quæſt. fina.* Petr Andr. Ga-
mar. *in tracta. de offi. legat.* vbi aſſignat rationem. I-
tem penſionarius æquiparatur vſufructuario, extin-
guitur enim penſio morte penſionarij, ſicuti vſufru-
ctus morte vſufructuarij. *§. finitur autem. inſtitu. de vſu-*
28 *fruct.* † vſufructuarius autem fructus iam quæſitos ad
hæredes tranſmittit, *text. eſt notabilis in l. defunct. s. ff. de*
vſufruct. ideo pariter dicendum, quod penſiones exa-
ctæ, & decurſæ non exactæ, & iam quæſitæ penſiona-
29 rio defuncto, tranſibunt ad eius hæredes. † Item pen
ſio aſſignatur penſionario vt commodius ſuſtentari
valeat, & ſic videtur aſſignata pro alimentis vt per Ro-
ma. conſil. 388. in caſu propoſiti thematis. & is, cui
30 eſt factum legatum pro alimentis, † decedens tranſ-
mittit ius exigendi præterita alimenta non ſoluta ad
ſuos hæredes. *l. vti frui. §. fina ff ſi vſufru pet. l. fructus in*
fi. cum. l. ſequen ff. d. rei vend faciunt adducta per Alexan.
in conſ. ſuo. 40. perſpectis his fin. 3. volu. vbi concludit quod
penſiones decurſæ perceptis fructibus in vita vſufru-
31 ctuarij, ſpectant ad illius hæredes, † vnde penſiones,
etiam non exactæ, & decurſæ in vita penſionarij, tran-
ſeunt in eius hæredes, ſiue ab inteſtato, ſiue ex teſta-
mento, ſunt verba Hyero. Gig. *in quæſt. 52. de penſio.* vbi
dicit ſe ita conſuluiſſe ſæpe, & Rota iudicaſſe, ſequi-
tur Didac. Couarruuias Doctor Hiſpanus *in c. cum in*
officijs. de teſtamen. verſ. octauo poteſt. in fi. & hanc opinio-
nem ſequitur Paul. de Roma *in tracta. ſuo de penſio. in 8.*
32 *quæſtio. in verſ. primo eccleſiaſtica penſio*, vbi dicit † quod
penſiones & fructus lucrati per penſionarium, dicun-
tur proprij, & in illius dominium tranſeunt, & ab eo
donari poſſunt. *l. in ædibus. § vltimo. ff de dona.* facit idem
Gig *in quæſtio. 53.* vbi tenet, quod penſio debetur hæ-
redibus penſionarii, ſi tempore quo moritur, fructus
ſunt percepti, & paulo poſt *ibidem*, quod penſio erit
hæredum, pro rata fructuum perceptorum, & ante
illum tenuit Ioan. Bapt. Cacialup. quem refert: iſta
ſunt valde vrgentia, vt vides, & valde rationibus fun-
data, ſed mihi videtur magnum, quod in huiuſmodi
ſuccedant, & ſuccedere habeant conſanguinei pen-
ſionario decedente ab inteſtato, quia id non videtur
permiſſum, vel conceſſum in diſtributionibus quo-
tidianis ſecundum aliquos, quæ ex ſimplici, & per-
ſonali beneficio adminiſtrationem non habente per-
cipiuntur, in quibus non ſuccedunt conſanguinei
clerico decedẽte ab inteſtato, per ea quæ dicimus in
præcedenti quæſtione, in quibus maior videtur eſſe
ratio, quam in penſionibus, propter laborem, &
ſeruitium, quod impendunt in diuinis, & diuino cul-
tu, id quod ceſſat in penſionibus, pro quibus nullus
labor, nullum ſeruitium, nullum onus penſionario
imponitur, qui nec etiam ad dicendum officium ob-
ligatur, vt dicimus ſupra, ſuper quo puto cogitan-
dum in foro poli, quia licet allegata, & adducta ſint
vera, & ſubſtant in iure, tamen negari non poteſt,
quin penſiones non ſint prouentus, & fructus, qui
proueniant à beneficiis eccleſiaſticis, & rebus bene-
ficii, & per conſequens redditus eccleſiaſtici, de
quibus non habet poſſe diſponere clericus in teſta-
mento, vel ab inteſtato, niſi per modos à iure tradi-
tos per ea, quæ dicit Abb. *cap. fina. de pecul. cler. & in*
cap. cum eſſes, in repet. de teſtamen. dum allegat ad repro-
bationem, & confutationem gloſſ. *in capit. præſenti. de*
offic. ordin. in 6. & ad reprobandum Hoſtien. *in cap fina.*
de pecul. cler. quæ multum veritati, canonicæque ſan-
ctitati, & puritati conſona videntur, pro quo vide,
quæ deduco *in q. de poteſtate clerici ſuo loco*, vbi facio
mentionem de bulla Pii quinti, nuper edita in mate-
ria ſpoliorum, per quam videtur ore aperto declara-
ri, quod penſiones, ac penſionum fructus, ac de eis
acquiſita faciunt ſpolia.

† In tertia vero ſpecie principali bonorum, quę ob- 33
ueniunt clerico ex artificio, doctrina, officiis, & ſer-
uitiis, dico prout infra. Et primo quoad artificium, vi-
detur quod inde quæſita ſint ad liberam diſpoſitio-
nem clerici, & quod eo non diſponente in taliter ac-
quiſitis, ſuccedant ei ab inteſtato venientes, quia ar-
tificium non reperitur prohibitum clericis, per ea
quæ dicit Abb. *in cap. fina. de vit. & honeſt. cler. & 88. di-*
ſtinctio. per totum, & maxime per text. *in cap. eiiciens. &*
cap. quoniam non cognoui. † quia artificio poteſt clericus 34
ſibi victum, & ſuſtentationem quærere *cap. clericus. 91.*
diſt. cap. nunquam. conſec. diſt. 5. dummodo non ſe ſub-
trahat per hoc à diuinis, ac diuinorum celebratione
per glo. in ſumma 91. diſt. † quia clericus non poteſt per 35
totum diem locare operam ſuam, quia non debet de-
eſſe officio *54. diſt. ſi ſeruus, fac.* quod dicit Abb. *in cap.*
relatum. verſ. nota in 5. cæterum quod ibi eſt textus
apertus, † quod habens beneficium, licite exercet 36
aliquod artificium, vel doctrinam in docendo alios,
& lucrum inde prouenien*s*, cedit ſibi, non autem
eccleſiæ.

† Et artificium intelligitur, quando quis emit ali- 37
quam rem, aut materiam, & per artem, ſeu artificium
reducit quis illam ad aliquam formam, vt ſi forte e-
mit lignum, vel marmor, & inde ſtatuam vas, vel quid
aliud faciat, & non recedendo ab exemplis Doctorũ,
ſi quis emit vimina, vt faciat caniſtra, vel emit cartam,
vel faciat vel vt ſcribat libros, vel emit ligna, vt faciat,
vel fabricet domum, vel filum, vt faciat retia, vel co-
rium vt faciat ſotularia, & licet clericus iure permit-
tente, vti poſſit artificio, vel artificium facere, tamen
id non eſt intelligendum ſimpliciter, quia non ſem-
per hoc eiſdem facere licet, † quia non eſt licitum ar- 38
tificium facere clerico, niſi in caſu, quando non habet
ſuſtentationem, & victum ſufficienter ab eccleſia, &
in caſu in quo eccleſia ſibi non ſufficiat, non autem
propter lucrum principaliter Clemen *præſenti. de cen-*
ſi. & cap. quanquam eod. titu. lib. 6. facit quod dicit Ab.
in cap. clerici officia. de vit. & honeſt. clericor. text. in capit.
primo. de celebr. miſſarum pulchra gloſſ. in capit. canonum.
14 quæſtione 3. licet dicat Nicol. de Vbald. *in tracta. de*
ſucceſſ. cler. ab inteſt. verſ. videretur dicendum. §. finita. quod
clericus tẽp⁹, ꝙ ſupereſt ſibi à ſeruitio eccleſię in di-
uinis, operet̃ in aliquo ſeruitio, vel officio honeſto, &
ꝙ exinde quærit, quærit ſibi, & de eo diſponit, prout

disponeret de suis bonis patrimonialibus, quia lex tantum excipit de bonis acquisitis contemplatione
39 ecclesiæ, non aliunde. † Quia si eget clericus, vt potest iustis negociationibus, & iustas negociationes facere, & inde sibi sustentationem pro se, & suis parare *dict. capit. clericus. 91. distinct. capit. primo. de celeb. missarum.*
40 † & quis dicatur iuste, honeste, vel inhoneste negociari, habes pulchre *per text. cap. eijciens. 88. distinctio.* sed melius per Specul. *in titu. de cleric. coniug. §. sed quia dices.* & potest clericus honestam mercaturam exercere, *l. 2. primo respon. C. de episcopis & cleric.* & emere honeste, & vendere, dum tamen ecclesias non negligat. *dict.*
41 *distinction. 19. clericus el 2.* pro se sustentando, † quia causa cupiditatis, lucri, vel auaritiæ negociare non licet, *secundum. Sanct. Thomam, secunda secundæ. quæstio. 187. §. ad secundum*, sequitur Abb. *in capit. secundum. ne cleric. vel monach.* vbi dicit † quod negociatio quæ non fit lucri
42 causa, non est prohibita clericis, possunt enim vendere clerici, & emere, vt eorum necessitas exigit, non tamen principaliter propter lucrum *d. Clem. præsenti. de censi. & cap. quamquam. eod. tit. lib. 6.* & dicit *ibidem* In-
43 nocent. † quod etiam lucrum non est prohibitum clericis, quando prouenit ex opera, aut rebus clerico-
44 rum, & intellige inquit Ab. *ibidem* † quod lucrum prouenieus ex opera, aut rebus clericorum sit licitum, quando clericus operatur necessitate suadente: quia alias clericus non debet negociari.
45 † Imo clericus potest negociari etiam propter lucrum principaliter, si talis negociatio est licita, & honesta, dummodo negociatio, quæ fit propter lucrum ordinetur ad aliquem effectum necessarium, & honestum, puta ad domus suæ sustentationē, aut ad subueniendum indigentibus, vel propter publicam vtilitatem, quia tunc clericus capit lucrum pro sui laboris stipendio, per Sanctum Thom. *secunda secundæ, q. 77. articulo quarto.* Idem dicit si emit rem, non vt vendat, sed ad sui vsum, si postea propter aliquam necessitatem illam vendere vult, non prohibetur vendere maiori pretio, si tantum nunc valet.

Per quæ clare constat iudicio meo, quod clericus acquisita ex artificio, & ex negociatione etiam, quæ nō fit causa lucri, cupiditatis, vel auaritię, & in casibus prænarratis, quod sibi acquisita transmittit, & transmittere potest ad quoscunque heredes etiam ab intestato venientes, pro quo vide quæ diximus supra in quæstione, quæ negocia sint permissa, vel interdicta clericis.

46 † Id quod pari modo dicendum venit de acquisitis per clericum ex doctrina, quæ sunt sibi acquisita, & de eis disponit pro libito, & in talibus succedunt illi per venientes ab intestato, *per text. qui dicit ad litteram in capit. relatum el 2. § ceterum. de testam.* quia clericus doctor potest habere officium lucrosum, & acquirere multa, vt quia sit depputatus ad legendum cum salario, vel ex industria aduocationis, aut consultationis, & pro consulendo, vel similium, quia taliter acquisita sunt sibi acquisita, nec ius aliquod in talibus ecclesia, & hodie Camera Apostolica prætendit, per Abb. *in capit. vt vnus de pecul. cler.* vbi dicit talia non præsumi ac-
47 quisita de bonis ecclesiæ, nec ecclesiæ, † sed in casu talis industriæ est idem de huiusmodi acquisitis præsumendum, quod de patrimonialibus bonis clerici, vt ibi per eum, & per eundem *in cap. primo de postulan.* vbi dicit, † quod clericus in minoribus constitutus licite
48 potest aduocare, & procurare, & per aduocationem, vel procurationem sibi acquirere, si tamen non habet beneficium sufficiens, quia si ei ecclesia sufficit, aliter videtur dicendum, † Idem id potest etiam si sit diaco- 49
nus, vel subdiaconus, & tam in causis pendentibus coram ecclesiasticis iudicibus, quam coram sæcularibus, in causis tamen ciuilibus, sed habeat beneficium sufficiens, tunc non potest: † quia in tali casu æquipa- 50
ratur clericus beneficiatus, clerico in sacris constituto, cui id non videtur permissum, vt per eundem ibi. † 51
& non solum videtur licitum clerico procurare, & aduocare, pro sui, & suorum sustentatione, sed etiam ad lucrum, per ea quæ dicit Abb. *in cap. vt vnus de pecul. cler.* vbi ad acquisita per clericum habetur consideratio ad lucra quę facere potuit ex doctrina, cum clericus esset doctor, & ex doctrina multum lucraretur, in legēdo, aduocando, iudicando. Idem *in cap. relatum. vers. nota. in ver. ceterum, de testa.* quod ibi est text. apertus † quod cle- 52
ricus habens beneficium, licite exercet aliquod artificium, vel doctrinam in docendo alios, & lucrum inde prouenieus cedit sibi, non ecclesiæ. ex hoc etiam tex. colligo, inquit, quod clericus, potest esse artifex, & licite sumere officium docendi alios, &c. † Et clerici, si- 53
ue sint in sacris, siue non, si non habent beneficia sufficientia, vel indigent, possunt exercere officium tabellionatus, & tam in curia Papæ, quam alias, per Ab. *in c. sicut te. ne cler. vel mona. col. 3.* & Card. Zabarel. *ibidem.*

† De religiosis vero clericis, nihil attinet dicere, 54
quia non possunt, nec procurare, nec aduocare, & alia huiusmodi facere, nisi duobus concurrentibus, si videlicet monasterii vtilitas id exposcit, vnde pro monasterio, & non pro se ipsis, & si Abbas, vel superior id sibi mandet, aut imperet, vt per Abb. *in cap. ex parte de postulan.*

† Acquisita ex seruitiis, & officiis videntur pari mo- 55
do, quod per clericum decedentem ab intestato trāsmittantur ad consanguineos, licet Innocent. contrarium videatur tenere *in capit. quia nos de testament. in verb. consideratione, & in capit primo. eod. in ver. acquisisse* ibi idem dicimus, si ratione officii. puta quia capellanus alicuius principis, qui multa ei donauit. Sed contra Innocent. tenet Iacob. Butrig. *in l. sacrosancta. C. de episcopis & cleric.* vbi dicit, quod bona clericorum sunt triplicis generis, vbi tertio sunt bona, quæ conferuntur ipsis non immediate cōtemplatione ecclesiæ, sed dignitatis, quam habent, veluti est pro missis dicendis, pro orationibus, pro anima alicuius, & ea acquiruntur clericis, & de eis possunt disponere, & testari secundum ipsum Iacob. Idem tenet Petr. de Ancharan. D. Anton. D. Floren. *dict. cap. quia nos*, vbi dicunt † quod taliter acquisita, est verius, quod censeantur acquisita intuitu personæ, & sic non contemplatione 56
ecclesiæ, quod dicitur singuanter notandum, vt per Ioann. de Imol. *ibidem.* Sequitur Abb. *in capit. cum esses. in repeti. colum 11.* qui dicit, quod si placet istorum opinio, vt videlicet clericus possit disponere de istis, quæ acquisiuit non ratione beneficii, nec omnino ratione personæ, sed ratione dignitatis clericalis, † vt 57
quia pro missis dicendis fuerunt sibi legata centum, vel quia fuit capellanus alicuius domini, & ex hoc multa acquisiuit, † quia hoc donatur sibi, vt sit suum, 58
& non contemplatione ecclesiæ, cum nullam habeat. Item quia hoc videtur sibi datum in recompensationem damnorum, quæ sustinuit in trahendo ibi moram, nam interim ex aliquo artificio potuisset, sibi tantundem acquirere, per Innocen. *in cap. quoniam ne Prælat. vic. suas*, & idem Ab. *in cap. cum in officiis.* in hac materia distinguit, vbi dicit attendendas esse cōiectu-

ras

tas, vtrum scilicet relinquens, aut donans habuit respectum ad personam, vel ad ecclesiam, quia forte relinquens centum suo parochiali præsbytero pro missis dicendis, non reliquisset ei si non fuisset suus proprius sacerdos, † quia tunc contemplatione ecclesiæ
59 donatum, datum vel relictum, censeri debet: secus videtur, vbi nulla qualitas suggerit ecclesiam cōtemplatam esse, sed personam duntaxat, quo casu non ecclesiæ, sed personæ acquiritur, vt per Abb. *ibidem. & in cap. primo. de testament. in finalibus verbis.* Nicol. tamen de Vbald. *in tracta. de success. cler. ab intestat.* tenet, quod opinio Butrig. Anchor. Anton. & Floren. & Imol. non sit tuta in foro poli, vbi etiam tenet, quod si officia, sine seruitia, quæ exercuit clericus, sint officia, aut seruitia quę conueniunt, tam clericis, quam laicis, & tam per clericos, quam per laicos exerceri, & fieri consueta, veluti sunt gubernationes, legationes, item alię administrationes similes, veluti sunt thesaurariæ, castellaniæ, ad quę officia obtinenda, nullus reperitur ordo
60 ecclesiasticus necessarius, † & de his inquit, quæ quærunt clerici possunt ad libitum disponere, & si non disposuerint, veniunt ad consanguineos, sicut bona castrensia, nam ista appellantur bona, quasi castrensia. *l. fi. C. de inoffic. testam.*

Item, si sint officia, vel seruitia, quæ conueniunt clericis tantum, non laicis, quale est officium maioris pœnitentiarij, quod solet exerceri per Cardinalem. *gloss. in Clem. ne Romani. de electio.* item quale est officium Cameranj, & Vicecancellarij, quæ similiter per Cardinales exercentur, prout de facto videmus, quæ non possunt exerceri, nisi per clericos, vel diaconos notat. *gloss. in Clem. vt hi qui, de etat. & qualit.* & quales sunt Protonotarij, Scriptores, minores Pœnitentiarij, & alii in Romana Curia officia exercentes, quæ ex constitutionibus, & consuetudine regulariter nō possunt exercere, nisi per existētes in ordine clericali, item quales sunt vicarij, & officiales in spiritualibus episcoporum, & aliorum prælatorum: qui debent esse in ordinibus saltem minoribus constituti. *per not. in capit. quia nos. in testam.* succedunt consanguinei clerico ab intestato decedente, pro quorum opinione faciunt notata *in cap. significatum. de praben. & in c. 3. ne pralat. vic. suas, & capit. cum secundum. de praben.* facit etiam, quia clericus, tempus quod ei superest, ab eo, quod impendit in diuinis, potest collocare in aliquo opere, vel seruitio honesto, & quod exinde quęrit, quærit sibi de quo disponit, prout de bonis patrimonialibus, quia lex tātum excipit bona acquisita contemplatione ecclesiæ, non aliunde, & ista non possunt dici taliter acquisita, quia sunt stipendia personalia. dicit Innocen. Petrus de Anchar. *in cap. cum in offi. ijs. de testam.* Iac. Butr. & Bald. *in authen. licentiam. C. de episcopis & cleric.* & si lex
61 permittit clericis talia operari, † videtur etiam per cōsequens permisisse, quod ex talibus acquisita sint eis acquisita, & quod ad quoscunque suos hęredes etiam ab intestato venientes transmittere possint, & habet communis obseruantia, & consuetudo, vt in huiusmodi succedant consanguinei, non ecclesia, † quia nō
62 sunt mutāda quæ certam semper habuerunt consuetudinem. *l. minime. ff. de leg.* & consuetudo potest operari, † vt consanguinei succedant clericis ab intestato,
63 non solum in bonis intuitu personæ acquisitis, sed etiam, si sint acquisita intuitu ecclesiæ *not. in cap. cum ibi, de verb. signific. in capit. si propter tua. de rescrip. in 6. &c.* † In
64 acquisitis vero per clericum ex illicita negociatione, vsura, mercatura, & huiusmodi via clericis interdicta, dicimus supra quod succedit Camera Apostolica, vt per bullam Pij quarti desuper editam, de quo dico in quæstione, quæ negocia sint permissa, & interdicta cler. *& in quæstione quid sint spolia ad longum.*

Curialibus vero clericis Romanæ Curiæ, & aliis Incolis Vrbis, & districtus, tam ex testamento, quam ab intestato succeditur per suos hæredes in omnibus bonis, per eos tam ex beneficiis, officiis ecclesiasticis, quam alias quomodolibet etiam illicite acquisitis, concessione, & priuilegio speciali sibi à Roman. Pont. concesso per bullam Alex. vj. sub Dat. ant. 1494. Non. Octobris, & aliorum Pontificum, specialiter Iulij tertij sub Dat. Romæ 1549. 6. Idus Martij anno primo. & Pij quarti anno 1560. Non. Februarii incip. Bulla confirmationis priuilegiorum incolarum vrbis, & curialium. quarum bullarū tenor est in calce laboris istius insertus, per quam constitutionem Pius quartus innouat, & de nouo cōcedit priuilegia curialibus, & incolis vrbis & districtus, & concessa circa dispositionem bonorum suorum, tam ex testamento, quam ab intestato, de quibus bullis ego dico supra in præcedenti q. & eosdem curiales eximit, & declarat, non comprehendi in generalitate constitutionis per eum factæ, super illicite acquisitis, de qua *in quæstione, quæ negocia sint permiss & interdicta cler.* à qua dispositione etiam eximit milites sacrosanctæ militiæ ordinis Hierosolymitani, declarādo bona illicite per eosdem milites acquisita, relicta post mortem, non comprehendi in bulla per eum edita.

Bona vero, quæ eisdem militibus ex beneficiis, cōmendis, & ecclesiis obuenerunt, recta via ad ordinem eius militiæ, & seu religionem, quæ in eis dominium habent, & proprietatem spectant, vnde moriente milite talis militiæ, in spoliis, & bonis relictis succedit religio, prout in capitulis stabilimētorum dictæ Hierosolymitanæ religionis, quæ inseruntur, & præsertim *in capit. cum bona, & facultates capit. consuetudo laudabilis, & capit. omnia bona.* quæ capitula, & stabilimenta sunt confirmata à felic. recordatio. Paulo tertio prout ego vidi confirmationem mihi exhibitam Neapolis, in causa spoliorum cuiusdam Guiscardi Marchesii militis eius militiæ coram me tunc vertente, sub dat. 4. Non. Iunii. 1539. & à Pio quarto kalend. Iunii, anno Pontificatus primo. 1560.

Capitula in stabilimentis sacra Hierosolymitana religionis.

CVm bona & facultates, quę ordo noster possidet piorum hominū liberalitate collata sint, ad sustinēdas hospitalitatis impensas, & propulsando Christiani nominis hostes, certum est fratres nostros proprii in eis, aut priuati iuris nihil habere, sed eorum verum dominium, ac proprietatem, & possessionem ad solum ipsum ordinem nostrum spectare, verum cū in communi recte administrari non possent propter locorum distātiam, & diffidentiam nationum, maiores nostri ea viritim fratribus per partes regenda cōmendarunt, vnde nomen commēdarum sumpserunt, impositis annuis pensionibus, quæ augerentur & minuerentur, prout, & rei, & tempori, hoc est necessitati cōuenire visum est. etenim, vt minimum quinta, sæpe quarta fructuum pars penditur, & in commune ærarium inferri iubetur, nonnunquam etiam dimidia vel omnes etiā fructus, si ita à capitulo generali fuerit statutū, penes quod vnum imponendarū, & assignandarum pensionum, & collationum huiusmodi (quas

responsiones & Impositiones vocamus) ius est. Id autem, quid à quoque sit pendendum, & soluendum decernit, & publice declarat. Decretum, & declarationem suam Prioribus Castellano Empostæ, & Capitulis prouincialibus per litteras suas significat, mandatque, vt pensiones à se impositas exigi, & persolui ab administratoribus procurent, si qui fratrum nostrorum eius mandatis, & scriptis non paruerint, habitu priuentur.

Consuetudo laudabilis & inueterata in nostro ordine inoleuit, aut per obitum Priorũ, Castellani. Emposticæ, Bauiliuorum, Commendatariorum, & aliorum administratorum bonorum nostri ordinis, commune nostrum ærarium percipiat iura mortuarij, & vacantis, id est. pro mortuario, fructus prioratus, Baniluiatus, & commendæ, & administrationis à die obitus prioris Bauliui, aut commendarij vsq; ad festum natiuitatis Sancti Ioannis Baptistæ proxime sequens, & pro vacante, ab eo die vsq; ad alium festum Sancti Ioannis Baptistæ, proxime futurum peracto anno, præter, & vltra iura spoliorum, quæ ad idem commune ærarium spectant, quam consuetudinem, hac lege, & statuto confirmamus, & pro lege haberi volumus, & obseruari mandamus.

Omnia bona mobilia, ac se mouentia quorumcũque fratrum nostrorum, tam in conuentu, quam extra de cedentium cuiuscunque conditionis, & qualitatis fuerint, quæ spolia vacamus, ad commune nostrum ærarium pleno iure pertinent, ex ceptis fratribus Capellanis obedientiæ, & seruientibus officij, quorum spolia perueniens ad illos, in quorum prioratibus, bauilniatibus, aut commendis residentiam, & stagium habuerint.

SVMMARIVM.

1. *Clericus diuersimode facultates acquirere potest.*
2. *Quale sit peculium aduentitium clericorum.*
3. *Quod in laico dicitur peculium aduentitium, in clerico est quasi castrense.*
4. *Clericus manibus acquirere potest, & de acquisitis testari.*
5. *De fructibus beneficiorum non disponit clericus: nisi pro necessarijs.*
6. *Bona ecclesiarum, sunt Christi patrimonium.*
7. *Clericus in prophanos vsus redditus ecclesiæ expendens, peccat mortaliter & tenetur ad restitutionem.*
8. *Clericus de altari debet viuere, non luxuriari.*
9. *Quid sit luxuria.*
10. *Quicquid habent clerici, sunt bona pauperum.*
11. *Pars superabundans, debet erogari in pauperes.*
12. *Decima datur pro ministris ecclesiæ, & pauperibus alendis.*
13. *Fructus ecclesiæ in quatuor partes diuiduntur.*
14. *Consuetudo valet derogare iuribus.*
15. *Consuetudo non efficit, quin pars debita pauperibus soluatur.*
16. *Detractis necessarijs cæteri fructus debentur pauperibus.*
17. *Clericus est pars domini.*
18. *An, & quomodo clericus habens suffi iens patrimonium possit habere beneficium.*
19. *Fructus beneficiorum non habent inseruire pro Thesaurizando.*
20. *Tutor præsumitur acquisisse ex propria industria, non ex bonis pupilli.*
21. *Tutor, & Prælatus regulariter æquiparantur.*
22. *In dubio de acquisitis per clericum, æqualis fit diuisio inter ecclesiam & hæredem.*
23. *Clericus in bonis ecclesiæ habet vsum tantum.*
24. *Relictum clerico administrationem non habenti, videtur relictum intuitu personæ.*
25. *Relictum intuitu personæ non acquiritur ecclesiæ.*
26. *Beneficiatus non est dominus in rebus ecclesiæ, sed procurator.*
27. *Præbendæ ad quid dentur canonicis.*
28. *Nihil habens dare non potest.*
29. *Luxuriantes in bonis ecclesiæ tenentur ad restitutionem.*
30. *Dominium rerum ecclesiæ pertinet ad Deum.*
31. *Acquisita per clericum beneficiatum, acquisita ecclesiæ præsumuntur.*
32. *Ecclesia habet intentionem fundatam super bonis possessis à clerico defuncto.*
33. *Bona acquisita per vxorem, præsumuntur acquisita de bonis mariti.*
34. *Bona acquisita per prælatum, præsumuntur acquisita de bonis ecclesiæ.*
35. *Suspicio turpis quæstus est euitanda, tam in vxore, quam in prælato.*
36. *Mulieribus non conueniunt negociationes.*
37. *Quando mulier præsumatur acquisisse de bonis suis.*
38. *Clerico est delictum negociari.*
39. *Res de quibus dubitari potest, an sint ecclesiæ, occupabit ecclesia.*
40. *Bona ante episcopatum, & tempore episcopatus ratione sanguinis acquisita, sunt hæredum.*
41. *Res empta de pecunia ecclesiæ fit ecclesiæ*
42. *Fructus ecclesiæ possunt dare porcis, secundum glo.*
43. *Distributiones quotidianæ efficiuntur clerici.*
44. *Clericus potest disponere tantumdem de fructibus, quantum de suo impendit in ecclesia.*
45. *In quibus casibus possit clericus disponere de fructus ecclesiæ.*
46. *Hodie inualuit, quod clerici appropriant sibi fructus ecclesiæ.*
47. *Clericus fructus recollectos videtur facere suos.*
48. *Ad quem pertinrant fructus ecclesiæ, stari solet consuetudini.*
49. *Tenet alienatio tutoris in illis quæ seruari non possunt.*
50. *Punitur clericus male dispensans.*
51. *Non potest clericus de fructibus ecclesiæ, sibi acquirere.*
52. *Clericus potest in vita donare secundum aliquot.*
53. *Vsufructuarius fructus reconditos facit suos.*
54. *Bona fidei possessor, fructus separatos à solo fecit suos.*
55. *Differentia inter bonæ fidei possessorem, & vsufructuarium quoad fructus.*

.§. Et quia.

1. *Acquisita post consecrationem, præsumuntur acquisita ecclesiæ.*
2. *Vel ecclesia, vel hæres possideat, tuenda est possessio possidenti.*
3. *Quicunque possideat. præsumptio est pro ecclesia.*
4. *Actor probat intentionem suam, nisi sit pro eo præsumptio.*
5. *In rebus mobilibus possessor est tuendus in possessione.*
6. *Distinctio pro facienda præsumptione.*
7. *Præsumitur contra prælatum: qui non fecit inuentarium.*
8. *Præsumitur semper pro ecclesia; nisi hæres probauerit.*
9. *Triplex distinctio præsumptionis circa bona relicta per clericum.*
10. *Hæredes possidentes, res mobiles modicas, sunt tuendi in possessione.*

11. Vi-

11. *Vide de bonis clerici, quæ vadunt ad ecclesiam, & quæ vadunt ad hæredes.*
12. *Clerici, non prælati præsumuntur acquirere intuitu personæ.*
13. *Hæres clerici, licite occupat bona post mortem.*
14. *In præsumptionibus faciendis circa acquisita per Clericum, iudex arbitrabitur.*
15. *Iudex in præsumptione, & computatione facienda circa bona acquisita, deducet expensas victus, semper de bonis ecclesiæ.*
16. *Iudex vanas, & delicatas expẽsas, deducet de bonis clerici.*
17. *Quas expensas factas per clericum approbet iudex.*
18. *Quando præsumatur pro ecclesia.*
19. *Ecclesia succedit clerico decedenti sine hærede ad 7. gradum.*
20. *Quæ bona defuncti clerici occupet ecclesia, & quæ hæres.*
21. *In rem, quam possidet ecclesia per clericum defunctum sibi ius dicit.*
22. *Res relictas per clericum, non petit ecclesia, vti hæres, sed vti domina.*
23. *Si res relicta per clericum sint in alium translata, competit ecclesiæ rei vendicatio.*
24. *Debeo potius præsumere, quod quis fecerit, quod ius præcipit, quam contra ius.*
25. *Distinctio Abb. ex quibus præsumitur clericus acquisisse.*
26. *Si Patrimonium est sufficiens ad acquisita, ecclesia vero non, nec in totum, nec in parte, tunc præsumitur pro hærede, secus contra.*
27. *Si Patrimonium & ecclesia est sufficiens in totum, vel in parte, tunc acquisita diuiduntur inter ecclesiam, & patrimonium, secundum quantitatem vtriusque.*
28. *Detrahitur primo quantum verisimiliter potuit expendere clericus de bonis ecclesiæ.*
29. *Non est facienda præsumptio captiosa alicui.*
30. *Parificantur in acquisitis per clericum, patrimonium, & industria.*
31. *Vide quando administrator præsumatur acquisisse ex industria, & quando ex administratione.*
32. *Si dubium sit vtrum bona ante, vel post sint acquisita, defenditur possessor, in possessione.*
33. *Quando constat clericum ante beneficia habuisse patrimonium, agens probet.*
34. *Hæres repertus in possessione, stat quousque de coniecturis dignoscatur.*
35. *Tollitur præsumptio pro ecclesia si probetur patrimonium, industria, vel artificium.*
36. *In singulis clericis præsumitur pro ecclesia, sed magis in prælatis.*
37. *Nullus, nisi sit Prælatus habet officium acquirendi pro ecclesia.*
38. *Vna præsumptio elidit aliam.*
39. *Ex coniecturis conijcitur per arbitrium iudicis, an acquisierit clericus intuitu ecclesiæ vel personæ.*
40. *Semper præsumitur pro ecclesia.*
41. *Præsumitur contra prælatum omittentem facere inuentarium.*
42. *Propter culpam prælati, defertur ecclesiæ iuramentum in litem.*
43. *Vbi non apparet de tempore, & titulo acquisitionis, præsumitur pro ecclesia.*
44. *Quando hæres institutus occupans relicta per clericum incidat in pœnam.*
45. *Succedens, vel iure institutionis, vel ab intestato, licite occupat, quod à nemine est possessum.*
46. *Quando vicarius ecclesiæ præsumatur acquisisse de bonis ecclesiæ, vel non.*
47. *Quando rector ecclesiæ præsumatur acquisisse de bonis ecclesiæ vel non.*
48. *Non arctatur hæres ad probandum bona esse ex industria acquisita, sed sufficit probare clericum ex industria multum lucratum.*
49. *Prælatus, emens nomine ecclesiæ acquirit ecclesiæ dominium, & possessionem.*
50. *Hæres capiat possessionem hæreditatis clerici saluo iure ecclesiæ.*
51. *Clericus præsumitur fecisse mutuum de pecunia ecclesiæ, nisi probetur, quod erat talis, qui tale mutuum potuit acquirere.*
52. *Vide quando legatum factum* Titio *episcopo, intelligitur factum contemplatione ecclesiæ vel personæ.*
53. *Quid sit administrationem habere in ecclesia.*
54. *Quid sit prælationem habere in ecclesia.*
55. *Vide quando legatum clerico administrationem non habenti, est factum intuitu personæ. vel ecclesiæ.*
56. *Canonici non habent administrationem in ecclesia.*
57. *Religiosus regulariter non dicitur posse habere propria.*
58. *Legatum factum religioso, præsumitur intuitu monasterij factum.*
59. *Quando legatum factum canonicis præsumitur factum ecclesiæ, vel singulis.*
Item vide de legato facto ciuibus, & ciuitati.
Item quando legatum filiofamil. præsumatur factum contemplatione patris.
60. *Quod dicitur, quod acquisita per prælatum præsumuntur ecclesiæ acquisita. intellige quando contentio est cum ecclesia, secus, si cum alia persona.*
61. *Quando officialis præsumitur acquisisse de bonis reip.*
62. *Quando tutor præsumatur acquisisse de bonis pupilli.*
63. *Circa quæ tenetur operari Rector.*
64. *An episcopus ex industria acquirat sibi.*

.§.quod dicendum.

1. *Sacerdos habet semper viuere de redditibus beneficij.*
2. *Verbum victus etiam vestimenta comprehendit.*
3. *Id solum est clericorum: quod probabili ratione consumunt.*
4. *Clericus qui non interest diuinis, non facit suas quotidianas distributiones.*
5. *Clerici habent viuere de patrimonio Iesu Christi.*
6. *Episcopus tenetur prouidere clerico, quousque ei detur beneficium.*
7. *Ad quid Apostolus manibus victum quærebat.*
8. *Hodie bona ecclesiarum sunt deputata principaliter ad vsum ministrorum.*
9. *Habens patrimonium, non potest petere aliquid ab ecclesia vniuersali, sed bene à particulari cui clericus deseruit.*
10. *Hodie clerici sine penuria, & commode habent viuere.*
11. *Non possum facere commode, quæ possum facere sine penuria.*
12. *Quomodo intelligatur beneficium sufficiens clerico.*
13. *Competenter quis debet beneficiari, vt possit commode sustentari.*
14. *In hospitalitate exercenda, habetur respectus ad situm beneficij.*
15. *Multum differunt viuere commode, & sine penuria.*
16. *Hodie clerici non debent viuere ita strictè.*
17. *Hodie est difficile dicere, quot fructus sufficiunt beneficiato, quia plus vni, & minus alteri.*
18. *In subministratione victus clerico, habetur consideratio ad qualitatem personæ.*
19. *Alijs cibis vescuntur nobiles, alijs pauperes.*
20. *Sine scientia mundus regi non potest.*

.§. Fiet ergo.

EX QVIBVS PRÆSVMATVR clericus acquisisse.

QVÆSTIO. IX.

.§. ET quia plerunque dubitatur, vnde pronenerint acquisita per clericum beneficiatum, an scilicet ex fructibus, seu prouentibus beneficij, an vero aliunde, puta ex patrimonio, vel industria, ideo ad propositum esse iudicauimus præsentem quæstionem facere. Et primo non videtur, quod possit præsumi ex prouentibus ecclesiæ acquisita ex traradi-
1 cendis, stante † quia clericus diuersimode facultates, substantias, & peculium acquirere, & habere potest, quia potest habere peculium aduentitium, castrense, & quasi, quia quod artificio, vel industria, paterna successione, vel materna, vel intuitu cognationis, vel dono consanguineorum, aut amicorum intuitu per-
2 sonæ, non ecclesiæ, clericis adquiritur, † aduentitium dicitur peculium clericorum, quod dici potest esse
3 quasi castrense, † quia quod in filiofamilias laico dicitur aduentitium, in clerico quasi castrense, peculium appellatur, quia de isto testari potest clericus, & disponere *per tex. in cap. tua nobis extra de testa. l. vltima. C. de in off. testa. authen. presbyteros. C. de episcopis & cler. 91.*
4 *dist. cler. x. q. 3. cauendum in fi. cap. primo. 21. q. 1. in fi.* † per quæ iura probatur clericum honeste proprijs laboribus, & manibus sibi acquirere, & de talibus testari possunt clerici, etiam si sint in potestate. *C. de episcopis & cler. l. sacrosan. C. de aff. §. velut castrense.*
5 Secundo consideratis canonibus colligitur, † quod clerici beneficia habentes, ex eorum redditibus non possunt disponere, nec expendere, nisi tantum, quantum sufficiat ad eorum honestum victum & vestitum cæterosque vsus necessarios, aut congruos. *cap. fina. 12. quæstio prima. ca. quæstione in princip. 44. distinct.* tibi, ô, sacerdos viuere de altari permittitur non luxuriari,
6 † bona etenim ecclesiarum sunt proprium Christi patrimonium *capit. cum ex eo. de electio. in 6. notant* Fely. & Deci. *in capit. constitutus. de rescrip.* & diuus Bernard. in epistola secunda scribit. Denique quicquic præter necessarium victum, ac simplicem vestitum, de altari tetines, tuum non est, rapina est, sacrilegium est.

Imo non desunt, qui opinantur, † clericum haben- 7
tem beneficium vltra sibi necessarium in prophanos vsus redditus illius expendentem, mortale crimen committere, & teneri ad restitutionem illorum redditum: quos ita expendit, dicente Hieronymo, aliena rapere conuincitur, qui vltra necessaria sibi retinere probatur. *§. ordinandus. 42. dist. huius opinionis est sanct. To. 22. q. 43. art.* 8. sequitur Alex. Hales. *tertia parte quæstione 36. membro quinto* Ricard. *in quarto sent dist 45. artic. 3. q. prima.* hanc opinionem probat Palud. *in quarta dist. 24 q. 3. artic. vltimo.* suffragatur tex. *in cap episcopus. 12. q. prima. & in cap. primo. 12. qu.* 3. & inquit diuus Bernardus. *epistola. 42. colum.* 3. Clamant pauperes, nostrum est, quod effunditis, nobis crudeliter subtrahitur, quod inaniter expenditis, sequi videtur Abb. *in c. cum secundum. de preb. colum.* 3. Arcbid. & Dominic. *in summa. 44. dist* Fely. *in c. postulante. de rescrip. n. 6 & in c. de quarta. n. 33. de præscrip.* † quia de altari debet 8
viuere non luxuriari, † & accipitur luxuria, pro omni 9
luxu, seu illicita concupiscentia. 43 *dist in princip. & dicit Ang. in summa in 5. clericus. 3.* quod talis contractat rem alienam inuito domino, † quia quicquid habent 10
clerici, sunt bona pauperum, *12. quæst. 2. aurum, & 16. q. 1. colum. fi.* subiungens, quod etiam recipientes, tenentur ad restitutionem, nisi in casu concesso, *14. quæstione. 6. si res.* quod verum dicit quoad forum conscientiæ.

Et detracta portione, pro congrua, & necessaria sustentatione clerici, vel beneficiati, † pars superabũ- 11
dans de redditibus, in pios vsus, & in pauperes erogari debet, iuxta illud *Luca primo.* Quod superest, date pauperibus. *16. quæst. prima cap. episcopi. 10. q. 2. Abb. in c. de his. de eccles. ædifican. vel reparand.* noua etenim lex de dãdis decimis ecclesiæ ministris, ex eo institiam præsefert, † quod ipsa decima datur, pro congrua ministro- 12
rum in ecclesia Dei seruientium sustentatione, & pro pauperibus alendis datur ipsa decima fructuum pars, Gaetan *in 22. q. 87. art. 1. quæst. 188. art. 7. c. decim & c. fi. 16. quæst. 1.*

Et Clericus præbendatus per antiqua iura de redditibus ecclesiæ, & oblationibus fidelium, † tene- 13
tur facere quatuor partes, videlicet episcopo, pauperibus, sibi ipsi sacerdoti, & fabricæ *cap. quatuor cognouimus. & cap. sequen. 12. quæst. 1.* vbi vltra quartam sibi debitam, nihil vltra expectet sacerdos, quamuis secundum Abb. *in cap primo, de eccles. ædif.* quoad quartam fabricæ, est standum consuetudini, † quæ in huiusmodi valet derogare iuribus, nisi tamen fabrica re- 14
maneret derelicta, quia tunc talis consuetudo esset irrationabilis, & non valeret, & sic tali consuetudine non obstante, beneficiatus tenetur dare quartam fabricæ *argu. dict. cap. cognouimus.* † Quoad vero quar- 15
tam debitam pauperibus, non valet aliqua consuetudo in contrarium, quin teneatur eam beneficiatus soluere: imo secundum quosdam non solum quartam partem, † sed & omnia, quæ supersunt eius neces- 16
sitatibus detracta, pauperibus erogare tenetur, nisi fabrica egeat reparatione, vel nisi vellet connertere talia, ad ampliandum cultum Dei in ecclesia, nulla extrema necessitate in aliquo occurrente, in qui-

quibus duobus casibus licite desistit ab erogatione in pauperes, alias non sine mortali peccato *arg. eorum quæ not. in cap. dubium el. 2. de election. & in capit. cum secundum. de præbend.* facit *cap. clericus qui capit. duo. capit. vltimo, 12. quæstion. 1. & 10. quæstion. 2. episcopus.* quia dicit
17 text. *in dict. capit. clericus.* † quod cum clericus sit sors, id est pars Domini, debet se talem exhibere, vt sit domini pars: si vero aurum, argentum, suppellectiles varias habet, cum istis partibus Dominus non dignatur fieri pars eius: vnde stante diuisione fructuum beneficii facta à iure in quatuor partes, stante, quod clericus vltra ratam sibi tangentem, nihil debeat accipere, stante quod clericus aliunde acquirere, & habere facultates potest, non videtur posse præsumi acquisitionem esse factam de fructibus, & prouentibus beneficii, quia esset ista præsumptio contra iura disponentia contrarium, quod esse non debet.

Nec secundum Innocen. & Hostien. relatis per Ab. *in ca. postulasti. de rescrip.* clericus habens bona patrimonialia, de quibus possit viuere, potest simpliciter licite beneficium ecclesiasticum suscipere, quia secun-
18 dum Ricard. *etiam in quolibet. 3. quæstion. 21.* † si bona patrimonialia sufficiunt ad necessitatem naturæ, potest beneficium suscipere in tantum, quantum exigit necessitas status, & personæ, & pro supplendo tali necessitati. Si vero tantum habet de patrimonio, quantũ reqrat necessitas status naturę, & personę, in tantum, quod multa etiam posset erogare pauperibus, si vltra accipit beneficium ecclesiasticum non intendens ecclesiæ deseruire, peccat mortaliter facit. *capit. clericos. 1. quæstion. 2. & capit. sequent.* per quod apparet quod fructus beneficiorum, habent tantum seruire in necessi-
19 tatibus beneficiati, non vltra, † nec habent inseruire pro thesaurizando, & acquirendo rem: facit pro ista opinione quod habetur *in tex. in l. si defunctum. C. arbi-*
20 *trium tutel.* vbi habetur quod curator, † seu tutor præsumitur acquisisse non ex bonis pupilli, seu minoris, sed ex propria industria seu prosperitate fortunæ, er-
21 go idem dicendum in clerico, † quia prelatus, & tutor regulariter comparantur *not. de integ. resti. cap. auditis in quarta glo.* Item facit tex. *& ibi glo. in ver. compensatione. 12.*
22 *quæstion. 4. capit. primo.* † vbi de acquisitis per clericum, tam de rebus ecclesiæ, quam suis, existente dubio, æqualiter fit diuisio, inter ecclesiam, & hæredes, nec propterea ex quo clericus sit beneficiatus, aut præbendatus, præsumitur acquisitum de bonis ecclesię, vlterius, non potest etiam alia ratione præsumi, ac-
23 quisita per clericum, esse acquisita de bonis ecclesię, † quia in eis non habet clericus nisi vsum, & vsuario cõparatur dicit gloss. *in cap. cum olim. extra de rerum permut. gloss. in capit fin. de pigno. in capit. quia nos de testament.* Innocent. *in capit. indecorum. circa fin. de ætat. & qualitat.* Imol. in Clemen. *gratia. de rerum permutat. 4. colum. in fi.* per Abb. *in capit. cum esset. de testament.* Bald. *in authen. licentia. C. de episcopis. & cler. & text. in capit. cum M Ferra-*
24 *riensis. de constit.* Item facit, † quia si aliquid relinquitur clerico prælationem, vel administrationem non habenti à propinquo, vel ab extraneo, illud non præsumitur ei relictum ratione, & respectu ecclesiæ, sed be-
25 ne respectu personæ, † & sic non acquisitum ecclesiæ præsumi debet, *est tex. in capit. reliquisti in fin. de testam. & gloss.* ibi dicit siue habeat beneficium ecclesiasticum, siue non, sequitur Ab. qui illum tex. declarat *in cap. fi. de*
26 *pecul. cler.* † quia prælatus, vel beneficiatus non est dñs in rebus ecclesiasticis, sed procurator. *12. q. 1. si priuatũ.* per Abb. *in capit. fraternitatem. de donation. ex.* & ibi dom. Anton. & idem *in c. petitio. 2. in colum.* post Innocent. *de procurat.* Item facit, † quia cum præbendæ procedant 27
ex rebus ecclesię, non dantur canonicis simpliciter, vt faciant quicquid velint ex redditibus, sed vt primo necessaria accipiant pro se, & si quid superest debent expendere in vtilitatem ecclesiæ Abb. *cap. fin. de pecul. cler.* ergo nihil habet, ergo non acquirere potest de illis, nec disponere, † quia qui nihil habet donare non po- 28
test. *1. q. 7.* Daybertum. *54. dist.* Abbati. *gloss. in capit. caterũ. de donat.* facit quod dicit Abb. *in cap cum secundum. ex. de præben,* quod est licitum viuere de fructibus beneficii, non luxuriari, † ex quo nota contra beneficiatos, 29
conuertentes redditus in vsus inhonestos, & inquit Abb. credere, quod si haberent patrimonium, tenerentur de suo reddere ecclesiæ, quod male expenderunt. *12. q. 4. cap. primo. & secundo* & paulo post idem Ab. dicit bona ecclesiarum non sunt prælatorum, sed patrimonium Iesu Christi suo sanguine acquisitum, † 30
dominium ergo rerum ecclesiasticarum pertinet ad Deum, & est inquit Abb. contra præfatos, reputantes se dominos, quia dicit glo. *in cap. ad aures. 12. q. 1.* de fructibus ecclesiæ illud solum est clericorum, quod probabili ratione consumunt, sequitur Zabarel. *in cap. fin. de pecul. cler.* sequitur. Soci. *cons. 32. volum. primo. num. 4.* vbi dicit secundum Archid. & Ioa. de Ligna. in Clem. gratiæ, quod si clericus vltra necessitatem aliquid expendit de bonis ecclesię tenetur ad restitutionem. *12. q. 2. cap. episcopi.*

Contrarium videtur per tex. *in ca. primo de pecul. cler.* vbi est text. rotundus, † quod acquisita per clericum 31
beneficiatum, præsumuntur acquisita de fructibus beneficii, non aliunde, & ibi notant omnes, & maxime Abb. *vers. & nota sic.* vbi dicit † quod ecclesia habet 32
intentionem fundatam de iure communi, super omnibus bonis possessis à prælato defuncto, vnde omnia præsumuntur esse ecclesiæ, nisi probetur ex aduerso illa esse patrimonialia, & videtur iste tex. inquit, probare quod etiam contra hæredem possessorem, ecclesia habeat intentionem suam fundatam, vt colligitur, ibi, quicquid ipsum habuisse potuerit, &c. Et quod clericus præsumatur acquisisse de bonis ecclesiæ, *vide per gl. ff. in l. etiam. in ver. credidissent. C. de donat. inter vir. & vxor.* per Specul. *de testament. monach. vers. 53. & capit. primo. in fin. de pecul. cler.* Bald. *in capit. primo. ad fin. vers. quæro quid in dubio de cler. qui inuestit. fecit.* Bart. *in l. facultas. in fin. C. de iure fisci. lib. 10.* Specul. *de loca. §. 6. vers. 76.* Cardinal. *in Clem. gratia 19. quæstion. vers. ad 5. de rescript. & dicit* Zabarel. *dict. cap. primo. de pecul. cler.* quod sicut præsumitur pro marito carnali, † quod acquisita 33
per vxorem, sint de bonis suis acquisita, sic præsumi deberet pro marito spirituali, scilicet pro prælato, cõtra ecclesiam, † quod acquisita per eum sint acquisi- 34
ta de bonis ecclesiæ, quia dicit Hostien *cap. primo. de testamen.* quod in vtroque casu, tam vxoris quam prelati, est eadem ratio præsumptionis, † vt euitetur suspi- 35
cio turpis quæstus, mulieres enim raro negociantur, † quia negociationes non conueniunt mulieribus, 36
quia non debent se immiscere cœtibus virorum. *l. alienat. C. de procurat.* Et si negocia faciunt de bonis mariti faciunt: † dicit tamen Ioann. de Imola. *secun-* 37
dum d. Petr. dict. capit. de pecul. cler. quod si in vxore poneretur in facto, quod ipsa fuisset diues, & maritus, nihil habens, tunc illud, quod vxor quæsiuisset, non debet p̃sumi de bonis viri quæsitũ, qui nihil habebat, quia ex bonis, q̃ non apparẽt lucrũ aliq̃ proficisci non

 potest,

potest, facit quod habetur *in l.pri.ff.de contrahen.emptio.* per Imol.*dict.cap.primo.de pecul.cler.colum.secunda.*
sic & in prælatis, & clericis beneficiatis si negociantur
est turpis quæstus, ideo præsumitur non ex negociationibus acquirere, quia non præsumitur prælatus
negotiatus fuisse, cui negociari est à canone interdi-
38 ctum, † quia clerico hoc facere est delictum toto *titu.*
ne clerici,vel monach.sæcular.neg.se astr. & dicit Innocen.
quem sequitur Zabarelli. *in cap. cum in officijs. extra de te-*
39 *stamen.* † quod de rebus, de quibus dubitari potest, an
sint acquisitę ecclesiæ, & an sint ecclesię, nec ne, quod
etiam illis occupabit ecclesia, quia pro ipsa præsumitur, alias vero de quibus est certum, quod fuerunt testatoris, occupabit hæres. *est tex. in terminis in authen. li-*
40 *censiam. C. de episcopis.* † vbi episcopus, quæcunque fuit
probatum habuisse ante episcopatum, & quæ ratione
cognationis acquisiuit post episcopatum, potest ad
quem voluerit transmittere vbi glo. notat quod si habet probari, ergo præsumitur pro ecclesia, & ecclesiæ
acquisitum, faci[t] in terminis, *in cap.primo.12.quæst.3.* vbi
clerici nihil habentes ante ordinationem suã, postea
acquirendo agros, & prædia, ac alia quæcunque suo
nomine comparata, de bonis ecclesiæ acquisisse præsumuntur, & tanquam rerum dominicarum inuasores tenentur, nisi admoniri, ecclesiæ eadem acquisita
contulerint, vbi dicit glo. quod speciale est in ecclesia,
41 † quod res empta de ecclesiæ pecunia, statim fit ecclesiæ, licet clericus emerit nomine proprio, id quod
est secus in rebus priuatorum: & prælatus, vel beneficiatus attento, quod habet liberam administrationẽ
in rebus ecclesiæ, & facit fructus beneficij suos, secundum aliquos potest disponere de eis *per tex. vbi glo.*
Abb. & alij in cap. cæterum. de donatio. extra. & ęquiparatur
vsufructuario in vita, per ea, quæ dicit Abb. *in c. fina. de*
pecul. cleric. vers. in glo. secunda, vbi videtur dicere quod
clericus in vita, & in bona valetudine comparatur vsufructuario, in infirmitate vero æquiparatur vsuario,
quia non potest donare aliquid, nisi intuitu eleemosynæ, *cap. quia cap. relatum el. 2. extra. de testamen.* Abb.
in cap. cum in offic. eod. titu. glo. est multum notabilis.
in cap. præsenti. de offic. ordinan. lib. 6. Item facit quia videtur, quod clericus habeat omnimodam dispositionem pro libito suæ voluntatis, circa fructus bene-
42 ficiorum & quod quouismodo expendere potest, †
quia etiam potest illos dare porcis. est. glo. notabilis *in*
summa. 1. q. 1. quæ dicit de fructibus nulla quæstio, quæ
etiam vendi, & dari porcis possunt *per tex. in cap. fin. ne*
prælat. vic. suas.

Facit quod habetur *in tex. in cap. vnico. de cler. non re-*
43 *sid. in fin.* vbi videtur, † quod fructus, id est distributiones quotidianas clericus faciat suas, & illarum dominium acquirit, Dec. *cons.* 280. *Paris. cons.* 33. *volum.*
quarto:

44 Facit vlterius, † quia clericus licite disponit de fructibus, ac rebus ecclesiæ in quantum expendit de suo
in vtilitatem ecclesiæ, & de eis testari potest *ca. si quis*
quilibet. 12 quæstio. 2. & cap. si episcopis. quæstio. 5. immo si
non testaretur, hæres, [p]osset petere, facit *cap. de multa.*
de præben. & quod not. Abb. *ibidem in quarta colum. & l.*
quæ omnia. in fin. ff. de procura. glo. in l. si non sortem. § si. centum. ff. de condit. indeb.

45 † Item potest disponere de rebus, & fructibus ecclesiæ, stante consuetudine. Item potest disponere in
eleemosynam, quam clericus potest facere etiam in
ægritudine constitutus. *cap ad hæc. & cap. relatum el. 2.*
extra de testamen. Item potest disponere, & donare de
fructibus beneficij in remunerationem seruitiorũm
honeste receptorum, tam à consanguineis, quam ab
extraneis. *dict. cap. relatum. de testamen. § licet.* Item potest
disponere clericus de fructibus ecclesiæ in dando locis religiosis *dict. cap. relatum* & Abb. *in dict. cap.* ad hæc
dat practicam, quod si clericus vult disponere aliquo
de istis modis valide, & efficaciter det, donet, disponat, & faciat dum ipse viuit, & in vita, & non relinquat
quia non valet.

Et dicit apostilla ad Ang. *in summa in verb. cler. tertio*
vers. vtrum prælatus in verb. de fructibus. loquendo an prælatus possit soluere debita personalia de fructibus be-
neficij, quod sic, † quia hodie inualuit communis o- 46
pinio, quod hodie clerici appropriant sibi fructus ecclesiæ, vnde melius visum est curiæ, vt satisfaciant
creditoribus: & dicit Cardinalis Zabarella *in cap. inquirendum de pecul. cler.* quod de fructibus clericus libere disponit, ait enim, sed si prælatus vendit fructus,
quos libere potest distrahere &c. facit, quod dicit Couarruuias Doctor Hispanus *in cap. cum in officijs. de testamen.* vbi tenet, quod prælati, licet in prophanos vsus expendant redditus, & fructus beneficiorum,
propter quod etiam mortale committunt, non tamen tenetur restituere, neque ad restitutionem aliquo modo quia dicta Doctorum circa hoc adducta,
eo tendunt frequentius, vt sit illicita hæc ecclesiasticorum redditnum distributio, non tamen, vt sit restitutio necessario facienda: præterea redditus ecclesiastici qui supersunt vltra ministrorum victum, alieni
dicuntur, non proprij, sed ex quadam metaphora, eo
quod pauperibus essent derogandi, quod auctoritate
Hieronymi comprobatur, is etenim scribit bona ecclesiarum dici bona pauperum, quoad debitum, quia
eis debentur, non quoad dominium, nec quoad proprietatem, sicut refert Cardinalis à Turre Cremata *c.*
videntes n. 2. 12. q 1. per multa quæ allegat *ibid.* d. Couarruuias, & per multorum Doctorum opiniones, quorum opinio inquit, & sententia benignior est, & nostris hisce temporibus admittenda, ex totius Christiani orbis consuetudine, qua plurimum adiuuatur, &c.

Quia nemo videtur teneri ad restitutionem suæ
rei, † quia clericus beneficiatus, & prælatus facit fru- 47
ctus ex beneficio recollectos suos, late per Hostien, *in*
ca. fin de pecul. cler. vbi post longam distinctionem concludendo dicit: sed est verius, quod clericus fructus,
separatos, & reconditos solummodo facit suos: alij
autem omnes ad ecclesiam pertinebunt, sic enim est,
& in vsufructuario, cui talem clericum beneficiatum
diximus comparandum, & quod in vsufructuario habetur *in l. arboribus. §. Iulianus ff. de vsufruct.* id quod inquit est verum, nisi de speciali statuto, vel consuetudine ecclesiæ, in contrarium appareat, † quia tunc tali 48
statuto, & consuetudini standum erit, sequitur ibidem
Ioann. Andreæ, ibi possessio restituitur, non fructus,
quos facit suos, Sed vltra omnes pulchrius ibidem
per Zabarellam, vbi dicit, quod quicquid disponit
clericus de fructibus beneficij in vita, tenet, † sicut 49
valet alienatio tutoris in illis, quæ seruando seruari
non possunt subiungens sic in simili dico, quod prælati habent liberam dispositionem de fructibus beneficij, & plus dico, quod sunt domini fructuum *cap.*
vnico de cler. non residen. in fin. lib. 6. & distinguit in fin.
quod aut quæritur, an beneficiatus faciat fruct⁹ suos,
ita quod libere disponere possit, sicut Dominus, adeo quod etiam, si male dispenset, non possit puniri, † 50
& dic quod non *cap. 2. de pecul. cler.* aut quæritur, an
faciat

faciat suos in tantum, quod possit sibi conseruare, vel
ex eis aliquid acquirere, quod suum sit, & adhuc i-
51 dem: † quia non potest *cap. 3. eodem titu. de pecul. cler.* aut,
an faciat suos, ita quod de eis possit disponere, adeo
quod non reuocetur, quod fecerit, & tunc, aut in vlti-
ma voluntate, aut inter viuos, primo casu non potest
cap. ad hæc de testamen. & cap. relatum. licet in hoc possit,
aliter dici, vt prædixi, sed hoc communius. secundo
casu indistincte potest, etiam donando, quia dominus
52 est fructuum *cap. vnico de cler. non residen. in fin lib. 6.* † &
æquum esset statuere, quod de omnibus fructibus, i-
tem etiam de omnibus acquisitis ecclesiæ: siue † mo-
bilibus, siue immobilibus, posset clericus libere di-
sponere, & in vita, & in morte, & hoc si sint acquisita
intuitu ecclesiæ, per hoc enim clerici essent prom-
ptiores ad bene agendum, & bene acquirendum, &
multi magni viri, qui abstinent à clericatu, non
abstinerent, nec facerent clerici fraudes, quas faciũt,
in faciendo instrumenta cantare in alio, hæc quæ dixi
beneficiatum posse disponere in vita de fructibus,
procedunt, quando disposuit de eis, sed moritur di-
spositione non facta, fructus reseruantur ecclesiæ, &
remanent futuro successori *cap. præsenti, præallegato in
principio. libro sexto*, in eo autem, quod dictum est de
fructibus, quod fiunt clerici, intelligunt communi-
ter omnes, verum esse cum sunt percepti, separati à
solo, & reconditi, comparando in hoc clericum vsu-
53 fructuario, † qui facit fructus suos, tunc cum sunt re-
conditi non ante. *ff quibus mod. vsufruct. amittat. si fru-
ctus.* alias & vsufructuarius, quæ tamen lex hoc non
dicit secundum verum intellectum: immo, inquit,
verius dic, quod sicut bonæ fidei possessor facit fructus
suos statim cum sunt à solo separati, etiã nõ reconditi
54 *dict. l. sic &* vsufructuarius, sed in hoc est differentia, †
quia bonæ fidei possessores faciũt fructus suos, à quo-
cunque sint solo separati, vsufructuarij vero, tunc tã-
tum quãdo per ipsum sunt separati, vel per alium eius
nomine. *dict. l. quod tenet Cyn in l. certum. C. de rei vend.* in
clerico autem videtur magis conueniens, comparare
ipsum bonæ fidei possessori potius, quam vsufructua-
55 rio, † quia differt ab vsufructuario, & quando clerici
faciunt fructus suos, se remittit idem Zabarel. ad eius
scripta in Clemen. gratiæ *vltima quæst. o de rescrip.* Et per
hæc cum clarissime constet, quod clericus de fructib.
beneficij possit omnimodo disponere, eosque faciat
suos, & quod inoleuit quod hodie clerici appropriant si-
bi omnes fructus beneficiorum per supradicta, po-
test indubitanter dici, quod de eis acquisitionem fa-
cere, & acquirere possit, & quod beneficiatus, acqui-
rendo faciat præsumptionem, acquisita esse de fructi-
bus beneficiorum.

.§. Quid dicendum, in tanta contrarietate, de hac
materia habetur. 12. *quæstion.* 3. & 12. *quæstion. quarta*
& est in hac materia distingendum, & intelligendum
prout per doctores *in capite vt vnus de peculiar. cleric.*
1 vbi dicit. Hostien. † quod acquisita per episcopum
post consecrationem, debent præsumi acquisita ec-
clesiæ, & de rebus ecclesiæ, nisi probetur, quod non
occasione ecclesiæ acquisiuit. *per text in cap quia nos. de
testamen. authen. licentiam. C de episcopis, & cler.* & sic in-
cumbit semper probatio hæredibus episcopi, quod
quidam intelligunt, si ecclesia est in passione rerum
2 acquisitarum, & de quibus contrauertitur, † quia, si
non ecclesia, sed hæres possidet, tuenda est ei sua pos-
sessio *l. fina C de rei vend. cap. primo. 12. quæstio. 5. in fin.* sed
3 contrarium est verius secundum eum, † quia quicun-
que possideat, præsumptio est pro ecclesia, vnde pos-
sidens habet probare intentionem suam, & si non
probet, succumbit *per text. in cap. primo. de testamen. per il-
la verba detineri nullatenus patiatur.* nec obstant iura, quæ
volunt, † quod actor probet intentionem suam quia 4
intelliguntur, & vera sunt, nisi præsumptio est pro a-
ctore, succumbit reus, nisi probet, subiungens ibi
Hostien. porro, si constat, quod nihil habens promo-
tus fuerit, nec probetur, quod aliunde acquisierit pro
ecclesia iudicabo, & hoc in rebus immobilibus, † 5
porro in mobilibus modicis, quilibet possessor tuen-
dus est in possessione, in quantum dari potuerunt, se-
quitur Ioan. Andreæ *ibidem*, dicens vltra Hostien. † 6
quod quidam distinguunt, an prælatus promiscue v-
tatur rebus ecclesiæ, & suis, necne: Tertio quis possi-
deat, & quis petat, vt probet contra possidentem: ali-
qui. an prælatus fecerit inuentarium, necne vt primo
casu, vltra expressa in inuentario præsumatur pro hę-
rede, † secundo casu, præsumatur pro ecclesia, fuit e- 7
nim in culpa prælatus non faciendo inuentariũ, quia
segregare debuit res suas à rebus ecclesiæ. 12. *quæstio. 1.
fint.* & habetur id *in canone Apostolorum canon.* 35. *incip.
manifeste sumptores priuatæ episcopi. &c.* & multum con-
tra eum in tali casu præsumitur, si omiserit, & ipse po-
test propter culpam eius, deferri iuramentum eccle-
siæ *arg. 2. quæstio. 1. in primis* & maxime, vbi lata, & mani-
festa deprehenderetur culpa prelati, per eundem Io.
Andreæ *in cap. cum in officijs, de testamen.* vbi etiam sub-
iungit, † quod semper pro ecclesia præsumitur: nisi 8
hæres clerici defuncti probauerit, ante clericatum
defunctum clericum habuisse aliquid, vel aliunde suo
intuitu obuenisse, addens idem Ioan. Andr. *dict. cap. vt
vnus* † aut constat clericum habuisse proprium tem- 9
pore promotionis, aut constat non habuisse. aut du-
bitatur: primo casu, vera fit opinio, vt probet agens
contra possidentem, secundo casu. vt præsumatur pro
ecclesia, idem in tertio, maxime si defunctus clericus
non fecit inuentarium, sed in secundo casu, licet præ-
sumptio sit pro ecclesia, tamen hæres acquisitum in-
tuitu personæ probabit, in tertio probet etiam eum
habuisse aliquid promotionis tempore, quia hoc pro-
bato, eliditur præsumptio, sequitur Cardinalis Zaba-
rella ibi: quæro inquit, an in dubio, cum non appatet,
an occasione ecclesiæ acquisierit clericus, vel prætla-
tus præsumendum est pro ecclesia, vel probetur,
quod non acquisiuit intuitu ecclesiæ, sed aliunde, vt
sic semper incumbat probatio hæredibus, etiam si
possideant, vt semper præsumptio sit pro ecclesia, et-
iam, si non possideat, nisi hæredes possederint res
modicas mobiles, † quia in illis est eis tuenda sua pos- 10
sessio, & si prælatus promiscue sit vsus rebus ecclesię,
& suis, quod sit præsumendum pro ecclesia, secus, si
separatim, & si constat prælatum aliquid habuisse an-
te promotionem. quod tunc non præsumatur pro ec-
clesia, secus si non constet, & demum sequendo di-
stinctionem Ioan. Andreæ, quod si constet habuisse
illum ante promotionem, quod non sit præsumptio
pro ecclesia, quin agens probet contra possidentem,
si non constet, præsumptio est pro ecclesia, & incum-
bit hæredi probare. quod non acquisiuit, ratione ec-
lesiæ, sed intuitu personæ: secundo casu etiam præsu-
mitur pro ecclesia, maxime si prælatus non fecit in-
uentarium, sed si probabit hęres, eum aliquid habuis-
se tempore promotionis, tollitur hæc præsumptio, &
est locus primo casui. Et ante omnes dixit Innocen
in cap. cum in officijs de testamen. † quod ea veniunt ad 11
hæ-

hæredes institutos, vel ab intestato, quæ clericus ha-
buit ante clericatum, vel ea postea obueniunt ex suc-
cessione, vel donatione, vel artificio, seu doctrina *cap.*
relatum de testam. §. caterum. eod. ea vero, quæ acquisiuit
post clericatum, prima facie pręsumitur, quod intui-
tu ecclesiæ sint acquisita, & de redditibus illius *capit.*
primo. eod. 12. *questio. 3. cap.* 1. hoc præsumitur in singulis
clericis, & maxime in prælatis. 12. *quaestio. 3. quacunque*
& quaestio. 4. sacerdotes, & in tantum valet præsumptio,
quod pronunciatur pro ecclesia, nisi probetur, vel
præsumatur in contrarium: aliqnotum est opinio, &
12 non male secũdum eundem, † quod clerici non præ-
lati præsumuntur acquirere intuitu personæ, non au-
tem ecclesiæ, cum ad quærendum nomine ecclesiæ,
nullum habeãt officium, onus, vel obligationem, id-
eo suo eorum nomine videntur quærere, si aliunde
13 habẽt bona, q̃ ab ecclesia, † vnde hæres suus licite post
mortem bona occupabit: sed quia difficiles, & fere
impossibiles sunt probationes, vel testium, vel instru-
mẽtorum, quantum de redditibus, & quantum de pa-
trimonio suo proprio acquisierit, vel emere potuerit,
idcirco iudex multum ex pręsumptionibus procedet:
14 † & quia contingit aliquando, quod vna præsumptio
alij cedit, & vna aliam elidit, iudex arbitrari debet,
quantum fuit patrimonium, quanti sint redditus ec-
clesiastici: Item quid lucratur, vel lucrari potuerit de
artificio, vel doctrina, & sic multa alia. late per Alexa.
15 *consil.* 101. *in principio, septimo volum.* † & semper in com-
putatione, deducet prius expensas victus, & vestitus
super ecclesia, & de redditibus illius, de quibus sem-
per primo habent deduci, quia debet de altari viuere,
qui altari seruit, & quia prælatus tenetur tenere segre-
gatas res ecclesię, magna est præsumptio contra eum,
si id facere omittit, & sæpe posset propter culpam il-
16 lius deferri iuramentum ecclesię, † Item iudex omnes
varas, & delicatas expensas prius deducet de bonis
17 clerici, † solas autem expensas approbabit iudex de
bonis ecclesiæ quæ factæ fuerint in alimoniam suam,
pauperum, in redemptione captiuorum, hospitalita-
tem, aut alias pias causas, nec ex eo credimus esse me-
lioris conditionis quoad probationem hæredes, eo
quia possident, quantum ad hoc, quod onus proban-
18 di alij incumbat, † quia semper pro ecclesia præsumi-
tur, nisi hæres defuncti clerici probauerit ante cleri-
catum clericum aliquid habuisse, vel aliunde bona sui
intuitu, ecclesiæ obuenisse, vel, nisi sit ꝓbatum quod
fructus erant adeo tenues, vt ex illis viuere non pos-
set, aut vix ad sustentationem sufficerent, quia tunc nõ
est dicendum, vel præsumendum, quod bona quæ re-
liquit, sint acquisita ex prouentibus ecclesiæ, & quod
eidem debeantur, cum pro vsu, & necessario victu, &
vestitu tales fructus sint ipsius clerici *capit. cum secun-*
dum de prabend. Archid. *in capit statutum. colum. penult. de*
rescript. lib. 6. Gemin. *in capit. prasenti. sub num.* 12. *de offic.*
ordin. eod lib. & in dubio, est præsumptio, tales tenues
fructus esse integros consumptos, & proprios ex pa-
trimonio præseruatos. per Bald. *cons.* 313. *volum. se-*
cundo incip. pramittendum. si plures quis ecclesias ha-
buerit, æqua distributione inter eas, bona clerici diui-
19 dentur, † & si clericus nullum habet hæredem vsque
in 7. gradum, succedit ei ecclesia *cap. penult.* 12. *quaestio.* 5.
secundum aliquos vero, vsque ad decimum gradum,
dicimus supra, *in pracedenti. quaestio. de success. cler. secular.*
ab intesta. vers. descendentibus vero. in bonis ecclesiæ bona
relicta per clericum occupabit ecclesia, quia non ha-
20 bet hæredem, sed successorem, † illa vero de quibus
certum est, quod fuerint clerici testatoris, occupabit
hæres illius, ea de quibus est dubium occupabit ec-
clesia, quia pro illa præsumitur, & si forte hæres illa
occupauerit propria auctoritate, competit contra eũ
actio, & remedium ex constitutione. Si quis in tan-
tam &c. † Item, quia in rem, quam possidet ecclesia 21
per clericum defunctum sibi ius dixit, vel edictum di-
ui Marci, vel furti, vi bon. rap. vel ad exhiben. actio
autem expilatæ hæreditatis, vel edictum Diui Adria-
ni, non competunt ecclesiæ, † quia prædicta non pe- 22
tit, tamquam hæres, sed vti Domina, † si in alium sint 23
bona translata, competit rei vendicatio, vel ad exhib.
si in testamento relicta, videtur, quod hæres institu-
tus, non habeat formidare pœnam constitutionis, si
quis in tantam, aut aliarum constitutionum, & alias, vt
ibi per eundem Innocen.

Subdens ibidem: quod si ecclesia ignoranter oc-
cupasset rem, quam suo nomine possidebat prælatus,
non tenetetur prędicta pœna, quia iustam causam ha-
buit ignorantiæ, & contrariæ præsumptionis, cum e-
nim præsumatur, vt dictũ est, omnia acquisita de bo-
nis ecclesiæ, Item cum quid emit prælatus, præsuma-
tur emptum nomine ecclesię, aut nomine ecclesiæ e-
mere debeat, vt 12 *quaestio. 3. episcopus.* si aliud non appa-
reat, † debeo eum præsumere potius fecisse, quod ius 24
præcipit, quam contra ius, &c.

† Sed Abb. *in dict. capit. vt vnus.* amplectendo totam 25
materiam, melius distinguit, & clarius. dicit enim, aut
constat prælatum habuisse patrimonium, aut non cõ-
stat, aut dubitatur, & hoc vltimo casu distinguo, quod
aut dubitatur, vtrum habuit bona ex quibus potuerit
acquirere illa, de quib. est contentio, aut non habue-
rat illa bona tempore suæ promotionis, de quibus est
contentio: primo membro principali, si constat ex
quibus emit illa bona, tunc non est quęstio, quia illius
erunt, ex cuius redditibus acquisita fuerunt, *vt capitul.*
inquirendum. aut dubitatur, quia promiscuę vtebatur
rebus ecclesiæ, cum suo patrimonio, & tunc, † si pa- 26
trimonium erat sufficiens ad acquisitonem illorum
bonorum, ecclesia vero non, nec in totum, nec in par-
te, & tunc præsumitur pro hærede, quia cessat hoc ca-
su præsumptio *text. in cap. primo. eod. titu. & cap. primo.* 12.
quaest. 4. aut contra, quia ecclesia solum erat sufficiens,
patrimonium vero tenue, seu industria personæ, &
tunc præsumendum est pro ecclesia dict. *cap. primo. eo-*
dem. † Si vero vtrunque erat sufficiens in totum, 27
vel in partem, tunc fiet diuisio inter hæredem &
ecclesiam, secundum quantitatem patrimonij, & re-
rum ecclesiæ, & pone in terminis, quod ab ecclesia
habebat trecenta & ex patrimonio ducenta, † debet 28
prius detrahi, quod verisimiliter Prælatus expendit in
personam suam pro victu, vestitu, & ad sustentatio-
nem sui, & nomine ecclesiæ, nec debent deduci ex-
pensæ nimis delicatæ, si fingas, quod huiusmodi sum-
ptus ascendat ad centum aureos, præsumptio insur-
git, quod de bonis ecclesiæ expẽdit in acquisitionem
bonorum ducentum aureos, & ex patrimonio alios
ducentum, ex quo tantum percipiebat, fiet ergo æ-
qualis diuisio inter ecclesiam, & hæredem, si minus
percepisset de patrimonio, minorem partem perci-
piet ex acquisitis, ita videtur velle lex. *in dict. cap. primo.*
12. *quaestio* 4. & expressius ibi gloss. sentit. Innocen. *cap.*
cum in offi. ijs. extra de testam. Antoni. de But. Abb. Didac.
Couarruuias, & alij communiter ibi, Bald. *cons.* 313.
præmittendum est ad euidentiam, ad fin. *li.* 2 Corne.
cons. 81. *in casu pramisso.* & est satis rationabile, vt ex quo
non

nou conficiebat rationem de redditibus ecclesiæ. sed
29 promiscue vtebatur cum patrimonio, † vt fiat præ-
sumptio non captiosa alicui, & hoc intelligo, etiam, si
prælatus emerat nomine proprio, quia non est sibi
credendum, ex quo facultates ecclesiæ exuberant, &
30 non apparent in quem vsum fuerint conuersæ, † & idē
per omnia dicendum quando non habet patrimo-
nium, sed industriam æquiualentem, eadem ratione,
puta si Doctor, qui ex adnocationis, vel munerum, ac
officiorum functione, & huiusmodi multa lucrare-
tur, sed si non habet patrimonium, nec industriam,
præsumitur pro ecclesia. Et vide Cyn. *in authen. licen-
tiam. C. de episcopis, & cler.* vbi idem sentit in administra-
31 toribus sæcularium rerum, nam dicit, † quod si admi-
nistrator erat perpetuus, & nihil habebat, præsumitur
acquisisse ex administratione. Si vero temporalis erat,
& ad tempus, & reddebat rationem, tunc non ex ad-
ministratione, sed ex industria acquisisse præsumitur,
scilicet defunctus. *C. arbit. tutel vltimo membro.* si dubi-
tatur, vtrum bona fuerint acquisita, vel an illa habue-
rit prælatus, tempore quo fuit promotus, vel benefi-
ciatus, dico sic, si dubitatur an aliud habuerit, proce-
dit opinio Ioan. Andreæ, vt videlicet præsumatur pro
ecclesia, poterit tamen probare hæres, prælatum, vel
mortuum, illa, vel alia bona habuisse tempore pro-
32 motionis, † sed si dubitatur, vtrum illa bona, de quib.
est quæstio acquisierit ante promotionem, aut post,
tūc defendam possessorem in possessione sua, siue hę-
redes, siue ecclesiā, & sic inquit Abb. loquitur tex. cū
gl. si bene intelligatur *in c. 1. 12. q. 4.* hæc distinct. Abb.
placet d. Quintiliano Mandosio in sua praxi signaturæ
gratiæ in rub. licentiā testandi, & spoliorū concessio, p
qua adducit *cons.* 20 Benedicti de Bene. qui vulgo Ca-
pra nuncupatur *incip punctus quidam Franciscus. in primo
quesito.* sequitur Didacus Couarrunias Doctor Hispa-
nus *in suis commentarijs cap. primo. de testamen.* per multas
columnas, & Alexand. *cons.* 101. *septimo volum. circa prin-
cip.* vbi optime. sequitur pulcherrime hanc opinio-
nem Zabarella. *in cap. cum in officijs. de testamen. in fin.* vbi
ponit quæstionem de domino Francisco Petrarcha
Archidiacono Parmæ, qui acquisiuerat ante Archi-
diaconatum quasdam domos, super quibus fuit post
mortem eius lis inter successorē in Archidiaconatu,
& hæredes eius, quia illa conclusio, vt pro eo, qui est
in possessione bonorum præsumatur, & dicenti in-
cumbat probare, videtur vera *per gloss. capit. nulli.* 12. *q.* 5.
Bart. *cum additio. ad eum in l. si inter. ff. de rebus. dub.* præ-
33 sertim, † quando constat clericum ante beneficia ha-
buisse patrimonium, tunc enim agens contra possi-
dentem probat, Lap. *allegat.* 113. *pro declaratione.* & pro-
batur expresse *dict. capit. primo. de pecul. cler.* à contrario
sensu, vbi præsumitur pro ecclesia eo casu, quo cleri-
cus nihil habens patrimonii, fuit promotus. ita pun-
ctualiter consulit Cardinal. *consil.* 79. Thema in morte
Illustrissim. Poetæ D. Francisci Petrarchæ, vbi subdit
magistraliter, esse in hoc considerandas coniecturas,
& præsumptiones, quia vna aliam elidit, & sic quan-
tum esset patrimonium suum, quot redditus eccle-
siæ, quātum lucratus ex doctrina, vel artificio suo, vel
34 aliter, *cap. relatum, el. secundo vers. cæterum de testam.* † & si
hæres reperitur in possessione, donec de dictis conie-
cturis dignoscitur, non excluditur à possessione, *dict.
cap. nulli* & per allegata per Cardin. *dict. loco.* addo addu-
cta per Cornel. *cons.* 314. *videtur. lib.* 3. 2. *colum. & sequenti.*
Vbi tenet consulendo in hac materia, quod commu-
nis opinio est, quod si nihil probatur, præsumitur pro
ecclesia, † sed si probatur industria, patrimonium, of- 35
ficia, artificia, vel doctrina, vel aliquid aliud, vn-
de verisimiliter potuit quærere, tollitur dicta præ-
sumptio, dato etiam, quod formaliter non probare-
tur, quod dicta bona, de quibus agitur fuerint empta
desuper lucratis pecuniis, & in hoc omes communi-
ter concordant, præsertim si apparet, quod tempore
promotionis aliquid patrimonii habuerit, tunc enim
postea quęsita, si non apparet vnde, in dubio pręsum-
ptio est pro possessore, ita quod successore defuncti
vniuersali vel particulari possidente, incumbat onus
probandi ecclesiæ, aut Cameræ, pro quo vide Imo-
lam *in cap. vt vnus. de pecul. cler.* vbi quærit, quod si repe-
ritur rector ecclesiæ, mutasse pecuniam nomine pro-
prio, an post mortem eius, præsumetur dictam pecu-
niam fuisse quæsitam de bonis ecclesiæ, & dicit Do-
min. Anton. quod non, si probetur, quod habuit bo-
na tempore promotionis, & idem dicit, si probetur,
quod erat persona talis, quę licite potuit acquirere di-
ctam pecuniam, puta ratione aduocationis, vel lectu-
ræ, nam dicit, quod satis præsumeretur tunc dictam
pecuniam mutuatam fuisse quæsitā de proprio ipsius
prælati, pro hoc videtur, quod actio quæsita contra
extraneum per prælatum nomine proprio, acquira-
tur hæredi prælati, si probetur, quod tempore pro-
motionis habuit bona propria, vel quod habuit offi-
cium aduocationis, aut lecturæ, vel aliud, ex quo po-
tuit lucrari &c. & ante omnes has distinctiones, & re-
gulas tradit in hac materia Innocent. vbi dicit, quod
ea, quæ sunt acquisita post clericatum, prima facie
præsumuntur acquisita intuitu ecclesiæ, & de redditi-
bus ecclesiæ, † & licet in singulis clericis præsumatur 36
pro ecclesia, maxime pręsumitur pro pręlatis, quidam
tamen secundum Innocen. dicunt, & forte non male,
quod si non sunt prælati, creditur acquiri intuitu per-
sonæ, non ecclesiæ, † cum ad acquirendum nomine 37
ecclesiæ nullus, nisi sit prælatus, habeat officium, ideo
suo nomine acquirere videatur, si aliunde habeāt bo-
na, & tunc hęres suus licite taliter acquisita, post mor-
tem occupabit. *argu. cap. requisisti. de testam.* & dicit In-
nocen. quia in iis difficiles, & quasi impossibiles
sunt probationes testium, vel instrumentorum, scili-
cet quid, & quantum de redditibus ecclesiæ, & quan-
tum de suo proprio emerit, ideo iudex in hoc multū
ex præsumptionibus procedet, † & quia contingit ali- 38
quando, vnam præsumptionem aliam elidere de prę-
sumpt. *cap. illud. & cap. litteras. de electio.* cum inter. iudex
arbitrabitur, quantum sit patrimonium eius, & quot
sint redditus ecclesię, item quid lucretur de artificio,
seu doctrina. *text. capit. sacerdotes.* 12. *questiu* 4. † ex hoc 39
enim habes, quod ex coniecturis conicitur per arbi-
trium iudicis, an clericus acquisierit intuitu ecclesiæ,
an personæ, & hoc intelligo, quando aliquæ conie-
cturæ sunt, quod clericus acquisierit aliqua intuitu
personę, quibus cessantibus, videtur procedere illud,
vt prima facie præsumatur, quod intuitu ecclesiæ: &
in hoc dicit Innocen. se non credere, quod melioris
conditionis sit is, qui possidet, siue hæres, siue eccle-
sia, quoad probationem faciēdam, vt ex eo, quod pos-
sidet, alteri incumbat probatio, † quia semper præsu- 40
mitur pro ecclesia, nisi hæres clerici defuncti, proba-
uerit defunctum habuisse aliquid ante clericatum, vel
aliunde suo intuitu obuenisse. & probet secundū eum
vere, vel præsumptiue, *ca. requisisti. de testam.* dicit etiam
Innocent. quod ex alio præsumitur contra clericum,
quia cum prælatus debeat segregare res suas, à rebus
eccle-

41 ecclesiæ.12.*question.1.capit.fint..*† multum coutra eum
42 præsumitur, si hoc facere omisit,† & sæpe posset pro-
pter culpam eius deferri iuramentum ecclesiæ *argu.*
*2.quæstio.1.*in primis maxime vbi manifesta, & lata de-
prehenditur culpa, refert, & sequitur Zabatel. *cap. cum*
in officijs. de testament. hanc opinionem sequitur Bald. *in*
authen. licentiam. C. de episcopis, & cler. vbi dicit, aut bo-
na non sunt distincta, nec communia, sed sunt omni-
no incerta ad quem pertineant, & vnde prouenerint,
& tunc stamus præsumptioni dict. authenticæ, nam
quicquid prælatus reperitur possidere post prælaturã,
si non constat de titulo, vel possessione anteriori, vel
antiquiori, præsumitur esse ecclesiæ, & nomine eccle-
siæ possidere, Vnde de his prælatus testari non potest,
nec aliquis alius administrator ecclesiæ, nec etiam re-
ctores hospitaliũ, vt expresse apparet in corpore hu-
ius authenticæ: quod est notatu dignum, vbi ibidem
43 Bald. reddit rationem, quare sit,† quod vbi non appa-
ret de tempore acquisitionis, præsumatur pro eccle-
sia. & quod, vbi non apparet cuius contemplatione,
præsumatur itidem pro ecclesia, quia inquit secundũ
Innocen. primum contingit propter culpam prælati,
quia debuit inuentarium facere, & res suas segregare
à rebus ecclesiæ, & omnia agere cum consilio suorum
clericorum, vnde si omittit hoc, multum contra eum
præsumitur, sicut contra tutorem, si ergo esset factum
solemne Inuentarium, posset discretio bonorum per
ipsum probari. *l. cum. de lege. ff. de probat.* Secunda ratio
est, quia ex quo prælatus reperitur in possessione,
præsumitur possidere nomine ecclesiæ, quia ad offi-
cium suum pertinet acquirere ecclesiæ, & per hoc di-
44 cit idem Innocent. † quod si ille, cui prælatus relin-
quit talem possessionem, etiam iure institutionis, eã
occupat propria authoritate, quod ipse incidit in pœ-
nam *in l. si quis in tantam*, nec excusatur etiam obten-
tu testamenti, & est ratio, quia cum ciuilis possessio
sit penes ecclesiam per Abb. *in capit. cum esses. de testa-*
ment. in repetit. vers. quinto principaliter. dixi in quæstione,
quæ actio competat ad spolia. neque hæres, neque
testator potest eam interuertere, sequitur Bar. *in l. cum*
ipse vers. quæro lex. C. de contrahen. emptio. vbi firmat, quod
res emptæ per prælatum, præsumuntur emptæ no-
mine ecclesiæ, si autem bona occupata, reuera per-
tinent ad occupantem, tunc quia nemo erat ante in
corporali possessione, considerata veritate, licita est
occupatio, & præuentio in possidendo, scilicet,† quod
45 omnis, qui recta via succedit in titulo institutionis,
vel ab intestato habet hanc potestatem occupandi,
quod reuera pertinet ad se, & à nemine est possessum,
quod est valde notabile. Sequitur Alexand. *in suo con-*
silio. 116. volum. septimo. quod consilium fuit factum in
præsenti materia, vbi examinando quæstionem Ioan.
46 Andreæ † an si quis est vicarius in ecclesia, præsuma-
tur illud, quod habet acquisiuisse de bonis ecclesiæ,
distinguit, aut est vicarius temporalis, qui forte ha-
bet certam portionem pro seruitio, quod præstat, &
& tunc non præsumitur acquisitum de bonis eccle-
siæ acquisitum per eum, quia talis non dicitur ha-
bere administrationem ecclesiæ. *capit. constitutus. de*
filiis præsbyterorum, si autem esset vicarius non tempo-
poralis, sed perpetuus, tunc dicit, quod ex qualitate
vicariæ, & quantitate patrimonij, seu ex his, quæ ex
prospera fortuna probatur eum acquisiuisse, bonus
iudex iudicabit, an præsumatur eum acquisiuisse, de
bonis ecclesiæ an non, & in totum, an in parte argum.
47 *capit. fina. de transact.* & eadem ratione † idem dicen-
dum est, non dum in vicario, sed etiam in Rectore,
& prælato, quid enim, si aliquis est rector ecclesiæ,
ex qua modicum, vel nihil percipit, & habet offi-
cium lucrosum, vt quia forte est doctor deputatus,
ad legendum cum salario, vel etiam ex industria ad-
uocationis, vel simili multa acquirit, certe non
præsumetur tunc, quod quæsitum per eum sit de
bonis ecclesiæ acquisitum, per eundem etiam Ale-
xandr. *in cons. 10. eodem volum. in princip.* quia dicit Abb.
dict. capit. vt vnus de pecul. cler. in casu talis industriæ est
idem præsumendum, quod & quando habet patri-
monium, quia tunc non præsumitur pro ecclesia,
cum sæpe longe maior sit industria, quam sit facul-
tas patrimonij, † quia non debet hæres onerari 48
ad probandum, quod bona fuerint acquisita ex in-
dustria personæ, sed sufficit probare quod prælatus
multa lucrabatur ex industria personæ, & tunc idem
præsumendum est, sicut in casu, quando habebat
patrimonium, quia similium eadem debet esse ra-
tio. *capit. cum dilecta. de confirmat. vtilitat. vel inutilit.* &
per Ioann. de Imola. *dict. capit. primo de pecul. cler.* vbi
ad dubium ibi propositum respondendo, dicit, quod
si respectu eius, quod quis reperitur habere, indu-
stria est non parua, vt ponit exemplum ibi de quo-
dã qui administrauerat negocia cuiusdam maximi do-
mini, qui demum redit ad ciuitatem cum centum
millibus ducatorum, quod non præsumitur acquisi-
uisse ex administratione, & cum industria fuerit par-
ua, præsumitur acquisiuisse ex industria in Barattariis,
extorquendo ab hoc, & ab illo, suffultus fauore domi-
ni, & hoc secundum opinionem Petri, quem ibidem
Imola adducit: ipse vero dicit, quod si ille talis red-
didit rationem suæ administrationis, non præsumitur
tunc ex bonis domini quæsiuisse, alias si non reddi-
dit, videretur secus, & in materia dic, quod clericus
regularis emens, acquirit ecclesiæ, sed clericus secu-
laris emens nomine proprio acquirit sibi, & hæredi-
bus suis, sed si emat de bonis ecclesiæ, debet ecclesiam
cõseruare indemnem, alias ecclesia in subsidium ven-
dicat rem emptam, in quacumque causa cantat in-
strumentum, † sed si emit nomine ecclesiæ, acqui- 49
rit ecclesiæ dominium, & possessionem, in dubio au-
tem præsumitur emisse nomine ecclesiæ, & ipso mor-
tuo potest ecclesia capere possessionem rei propria
authoritate, nisi hæres prius sit ingressus eam, quo ca-
su debet conueniri via ordinaria, non autem sibi pos-
sessio auferri de facto, sed si clericus relinquit hære-
dem nominatum, potest hæres propria authoritate
occupare impune, nec dicitur in mala fide versari, nec
ecclesiam voluisse spoliare, sed cautius erit, † quod hæ- 50
res possessionem capiat saluo, & reseruato iure eccle-
siæ, quia tunc nihil sibi potest impingi. ita Bal. *in l. cum*
ipse. 2. colum. vers. tertio cas. C. de contrahen. emptio. & cle-
ricus emens equum de bonis ecclesiæ, non est domi-
nus equi. *13. quæstio. 1. res ecclesia. 44. distinct. in princip. vers.*
sacerdos. & clericus emens fundum de pecunia eccle-
siæ, si in instrumẽto faciat poni nomẽ alterius, præ-
sumitur facere fraudem Bald. *in l. mancipia. C. si quis al-*
teri vel sibi. post Innocent. *in capit. cum in officiis. de testam.*
in glo. sua magna. & dicit Bald. *in cons. 298 volum. primo. in*
cip. Christi nomine. in hac materia, quod prælatus, aut ce-
lebrat contractum per sese, interdum per interpositã
personam, interdum est dubium, si per se, & tunc, aut
nomine ecclesiæ, & acquiritur ecclesiæ, quia siue mo-
riatur, siue remoueatur, vel recedat, remanet acqui-
situm fixum ecclesiæ, si nomine proprio, etiam tunc si
fit

sit prælatus, qui non possit habere proprium, vt quia
monachus, vel canonicus regularis, & acquirit eccle-
siæ: si vero sit, qui possit habere proprium, & tunc, si
ex re ecclesiæ, acquirit ecclesiæ: si ex re patrimonij, ac-
quirit sibi, & hæredibus: si dubitatur ex qua re, & tūc,
si est episcopus & præsumitur, quod ex rebus episco-
patus, si tempore quo fuit factus episcopus, non ha-
bebat patrimonium, nisi probetur, quod ex alia causa
acquisiuit: si autem dubitatur, ex quibus bonis, tunc
agenti incumbit probatio, quia in dubio possessor ab-
soluitur, subdens, interdum prælatus emit pro suis
consanguineis, vel amicis, & tunc si de pecunia eccle-
siæ, indubitanter est ecclesiæ, & præsumitur pecunia
ecclesiæ, si ecclesia erat in possessione pecuniæ, quia
in rebus, quæ vsu consumuntur, præsumitur ex pos-
sessione dominium, nam quia est facilis transitus per
51 consumptionem, merito facilius præsumitur: † si præ-
latus mutuat pecuniam consanguineo, res ex tali pe-
cunia empta, non dicetur empta ecclesiæ, & dicit, quod
ratio est, quia dominium pecuniæ transiuit in accipiē-
tem mutuum, quia hoc modo ecclesia haberet pecu-
niam, & rem vt per Bal. *dict. cons.* 298. sed si prælatus
emit per interpositam personam, & eadem inquit Bal.
ibid. dicenda sunt, *vt ff. de author. tut. l. pupillus. §. per inter-
positam. C. de quod met. caus. l. si per impressionem. C. de secun-
dis nup. l. hac edictali.* sed in dubio non præsumitur fraus,
sed aut donatio, aut mandatum. *l. qua dotis. ff. sol. mat.* p-
terea videndum est, quomodo cantet instrumētum,
nisi concipiens instrumentum aliud fateatur, vel per
testes aliud probetur, *l. 4. §. si ab ignoto. ff de manum.* nam
quod non dicit instrumentum, nec nos dicere debe-
mus, nisi contrariam probationem habeamus. *l. fide-
iussores magistratum, §. 1. de fideiussor. & per eūdem cons.* 299.
ii. volum. ibi, & conclude quatuor casus. nam, aut quis
administrat res ecclesiæ tantum; & acquirit ecclesiæ,
aut gerit propria negocia tantum, & acquirit sibi, aut
propria & ecclesiæ, & acquirit communiter, aut seor-
sum negociatur, quandoque sibi, quandoq; ecclesiæ,
& si constat quod de pecunia ecclesiæ, & ecclesiæ ac-
quirit, sed si non constat, acquirit sibi, quia licite po-
tuit per se negociari, hæc per Bald. *dict. loco,* sed hoc lo-
cum non habebit, si clericus fuit, qui negociatus fuit,
quia post eius mortem, acquisita sunt applicata ec-
clesiæ per bullam Pii quarti, de qua in secunda quæst.
istius laboris, & clerico est interdictum negociari. *toto
titulo ne cler. vel monach.* vnde merito in dubio acquiret
ecclesiæ, ex quo clerico est peccatum & delictum ne-
gociari, idem Bald. *in additio. ibid.* quod administrator,
qui à principio: & ex post facto est necessarius, vt præ-
latus, acquirit ecclesiæ, de pecunia ecclesiæ, velit, no-
lit, & acquirit directum dominium, si se nominet in
instrumento, si nominat consanguineum, vel amicū,
cui vult acquirere, si venditor hoc agit, vt non quæra-
tur ecclesiæ, acquirit vtilem rei vendicationem, si hoc
eligat ecclesia, quæ potest de duobus vnum eligere, quod
sibi placet, vel rem, vel pretium, & magis interest ec-
clesiæ habere pecuniam, quam rem, tunc non videtur
acceptare contractum, sed si magis rei, videtur acce-
ptare eo ipso quod non contradicit, quia, vbi de lucro
agitur, facile quis consentit, sed vbi de damno, dissen-
tit, & alias, vt ibi *per eundem. Bald.*

Et secundū Inn. dicit idē Alex. *d. loco,* quod iudex in his
discernendis, & diiudicandis habet arbitrari ex con-
iecturis, inspecta qualitate, & quantitate redditüum
ecclesiæ, & inspecta qualitate industriæ, seu artificii,
vel doctrinæ, ex quibus lucrari potuit, quantum præ-
sumendum sit eum acquisiuisse ex bonis ecclesiæ, &
quantum aliunde, per id, quod habetur *in cap. sacerdotes
xii. quæst. iiij.* in qua computatione, iudex prius deducet
de redditibus, & bonis ecclesiæ quantum expendere
oportuit prælatum, vel clericum in victu & vestitu,
quia qui altari seruit, de altari viuere debet: *xij. q. 1. ex
his & cap. episcopus. ead. caus. q. ii. c. charitatem.* habetur per
Bal. *in suo cons. 313. vol. i. ibi.* per subtilitatem igitur iudi-
cis, ista sunt determinanda, & reddenda singula singu-
lis, &c. Bartol. Cæpol. *cons. 51. incip. in Christi nomine.* quod
est consilium in materia nostra factum. Item debet
deduci in dicta computatione illud, quod fuit expen-
sum in expensis factis in alimentis pauperum, vel in
hospitalitatem, vel in redēptionem captiuorum, aut
alias pias causas. *xii. q. ij. aurum.* & cessantibus istis con-
iecturis, præsumeretur in dubio pro ecclesia, pro qua
iura præsumunt, nisi probetur clericum, ante clerica-
tum quid habuisse, vel aliunde interim sibi obuenis-
se. per Bal. *cons. 80. vol. v.* Roman. *cons.* 159. Veron. *cons. 51.
col. pen.* Corne. *cons. 314. lib. 3. & cons. 79 col. prima. lib. 4.*
Franc. in Rub. *de testa. col. 30. lib. vi.* Alex. *cons. 101. col. 1.
n. 4. cons. 116. col. 2. n. tertio. lib. septimo. per iura,* & doctores
quos allegat ibi idem Alex. secundum quos, & maxi-
me Io. de Imol. dicit, quod si rector ecclesiæ reperitur
mutuasse pecuniā nomine proprio, an post eius mor-
tem præsumetur acquisita de bonis ecclesiæ, & dicit
quod sic, nisi probaretur quod talis erat persona, quæ
licite potuisset dictam pecuniam quærere, puta ratio-
ne aduocationis, vel lecturæ, vel similis exercitii, quia
tunc præsumetur acquisita aliunde, potius quam de
bonis ecclesiæ, prout sonat actus gestus à prælato, qui
proprio nomine dictam pecuniam tanquam suam
mutuauit, facit quæstio posita per Ab. *in c. requisisti. de
testam.* † vtrum legatum factum episcopo, præsumatur 52
factum contemplatione ecclesiæ, vbi dicit quod in
dubio est recurrēdum ad coniecturas, vt si est factum
à persona coniuncta, non præsumatur, quamuis dixe-
rit relinquo hoc episcopo: idem si longam amicitiam
simul habuissent: similiter si diceret, relinquo Domi-
no Titio, non expresso episcopo, & fiet erit suum, &
succedunt propinqui ab intestato. *c. quia nos. de testam.*
si vero ab extraneo legetur præsumitur factum, & le-
gatum contemplatione ecclesiæ *per tex. in. l. annuum.
secundum vnum intellectum ff. d. annuis leg. & glo. sing. in c.
requisisti vide glo. nota. in cap. secundo. de testamen. lib. 6.* I-
dem dicendum est, non solum de episcopo, sed de
quocunque habente administrationem, seu prælatio-
nem in ecclesia, † accipiendo administrationem pro 53
dignitate, seu ministerio in ecclesia separato à cōgre-
gatione, vt quia est vicarius temporalis alicuius ec-
clesiæ, seu commendatarius secundum Ab. *in capitul.
2. de iud.* † prælationem vero intellige, quando habet 54
administrationem perpetuam, & large accipiendo, vt
comprehendat etiam habentem ecclesiam curatam,
Innoc. *in dict. cap. requisisti.* qui dicit, quod qui potest
absoluere, dicitur habere administrationem, & ex-
traneus in casu isto accipitur, qui non est ei coniun-
ctus, in quarto gradu consanguinitatis, vel affinitatis,
vt est tex. *in authen. licentiam. C. de episcopis & cler. glo. 12. q.
3. cap. pontifices.*

† Si vero legatum sit factum clerico, non habenti 55
administrationem in ecclesia, dicit idem Ab. *dict. c. re-
quisisti.* quod in dubio præsumetur factum intuitu per-
sonæ, non ecclesiæ, exemplum posset poni in cano-
nicis, † quia ipsi non habent administrationem in ec- 56
clesia, quod tamen intellige, si talis cui legatur, sit per-

sona, quę possit habere propria, secus si non possit ha-
57 bere, † puta quia religiosus, † quia tunc præsumitur
58 legatum factum, intuitu monasterij, vel ecclesiæ *facit tex in l. Deo nobis. C. de episcopis & cle. c. vnico.* 18. *q.* 1. & sic
quando est factum intuitu ecclesię non poterit dispo-
nere, nisi, sicut de rebus ecclesiæ, idem tenet Bart. *in l.*
59 *ciuibus. ff. de rebus dub.* † & secundum Abb. *in c. Raynutius. de testam.* legatum factum canonicis omnibus talis ec-
clesiæ, præsumitur ecclesiæ contemplatione factum,
etiam si per legãtem exprimantur nomina cuiuslibet
canonici, *per tex. in l. ciuibus ff. de rebus dub.* vbi dicit text.
ciuibus ciuitatis legatum, vel fidei commissum da-
tum, ciuitati relictum videtur, quod verum est secun-
dum. glo. nisi sit datum vti singulis, quia non acquiri-
tur tunc ciuitati, sed ipsis ciuibus. Bart. *in dict. l. ciuibus. glo. in l. titius. la secunda. §. ciuibus. ff. de leg. secundo.* licet glo.
in l. non plures. C. de sacr. san. ecclesi. aliter dicat, sed intelli-
ge, & declara, vt per Bart. *supra allegato loco facit l. annua. §. à titia. ff. de ann. leg* quando vero legatum factum filio
familias præsumatur factum intuitu, & contempla-
tione patris, vide per Bar. *in l. cum aliquis. C. de iure delib. & per Abb. in cap.* Raynutius. *extra de testamen.* pro qua
60 materia vide Alexand. *d. consil.* 100. † vbi tenet ꝙ pſum-
ptio quæ fit, quod aliquis acquisierit de bonis eccle-
siæ, habet locum, quando contentio est cum ecclesia,
secus, quando contentio est cum alia persona, sicut
quando contenditur inter virum, & vxorẽ, quia tunc
præsumitur acquisisse de bonis mariti, secus quando
contenditur cum extraneo, per doct. *Bal in l si. vxorem C. de condit. inser. in. iij. col. & per eundem Alex. d. cons. in principio.*

Vide in hac materia Lud. Rom. *cons* 159. vbi inter a-
lia dicit, quod ad propositum præsentis materiæ facit
61 illud, † quod dicitur officialem pręsumi ex bonis reip.
quæsiuisse, quãdo tempore promotionis ad officium,
non apparet eum aliquod habuisse patrimonium, vt
in glo. singulari in l. facultas. C. de iure fisci lib. decimo. de cu-
ius veritate vide per Guliel. *de cun. in l. præsentibus. ff. si cert. pet.* & per Bal. *in authen. licentiam. C. de episcopis, & clericis.* nec obstat tex. *in l. si defunctus. C. arbitr. tutel.* vbi
non præsumitur tutor acquisiuisse ex bonis pupilli
posito, quod tempore susceptionis tutelæ nihil habe-
ret tutor in patrimonio, quia est diuersa ratio in tuto-
re, & in clerico, quia tutori, si fuit laicus, licitum fuit
62 negociari, vnde esse potuit, quod quæsita, ex propria
negociatione acquisierit, † quod est magis pſumẽdũ,
q̃ pręsumendũ sit eũ ex bonis pupilli q̃siuisse, clerico
aũt non licet aliquo modo negotiari. *c.* 1. *extra ne cler. vel monac.* & ideo, vbi patrimonium, vel artificium nõ
habet, præsumitur ex bonis ecclesiæ quæsiuisse, ne a-
lias dicendo præsumamus crimine commisisse nego-
tiationis & alias, vt ibi per d. Lud. *d. cons.* 159.

Et quicquid acquirunt clerici ratione officij, vel
seruitij, vel pro missis dicendis, vel orationibus, aut si-
milibus, sibi acquirunt, ac de eis possunt libere dispo-
nere, nec intelligitur acquisitum ratione ecclesiæ, vel
illius contemplatione, sed intuitu personæ, quicquid
dixerit Io. Butr. *in authe. licentiam. C. de sac. san. eccl.* vbi
63 dixit, † quod Rector ecclesiæ debet operari ecclesiæ,
& pro ecclesia, à qua recipit alimenta *arg. l. quod in vxorem. C. de neg. gest. l. quod si nulla. ff. de relig. & sump. funer.* & per hoc velit, quod de quæsitis, ex industria nõ
possit disponere, tamen non mouetur bona ratione,
quia clericus operari non debet ecclesiæ, & pro ec-
clesia, nisi circa diuinum officium, & conseruatione
suorum iurium, & bonorum *l. qui sub prætextu. C. de sac. sanc. ecclesi.* & propter hoc alimenta percipit ab eccle-
sia, & non simpliciter, vt alimenta, sed vt fructus, &
redditus sibi concessos, sed vide quæ dicit Abb. *in cap. cum esses. in repet. de testa.* vbi indistincte tenet, quod cle-
ricus de fructibus ecclesiæ habet habere tantum so-
lummodo, quod sufficiat ad victum, & vestitum. Item
non semper quis, ex eo quod alimentatur tenetur o-
perari, vt probatur *in l. scio. in princ. & in l. Mania ff. de an. lega.* & sic concludit, ꝙ de quæsitis ex opera sua, cleri-
cus potest disponere, sequuntur Abb. Pet. de Anchar.
& Io. de Imul. *in c. cum. in officijs. de testam.* Quidam ta-
men dicunt, † quod est secus in episcopo, qui de sua 64
industria, & labore acquisitis, non potest disponere,
nec in aliquos conferre, sed hanc opinionem non iu-
dicat veram Alex. *in d. cons.* 116. *in fi. septimo vol* per iu-
ra, quæ ibi adducit, quia illud, quod habetur in au-
then. licentiam præallegatam, non seruatur de iure
canonico, & per alia ibi per eum adducta.

.§. Fiet ergo in computatione acquisitorum dedu-
ctio expensarum, victus primo, de fructibus benefi-
cij. † de quibus habet semper viuere sacerdos, vel cle- 1
ricus, per ea, quæ dicit Fel. *in c. ad audientiam. de præscriptionibus prima col.* vbi dicit, quod Papa Vrbanus v. dixit
Io. de lignano, qui respuebat fieri Cardinalis, quia no-
lebat bibere sanguinem martyrum, quod poterat vi-
uere de redditibus ecclesiæ, etiam habens patrimo-
nium. *per glos. Innoc. in cap. episcopis, de praben.* dicit etiam
Bal. *in cons.* 313. *secundo vol. incip. præmittendum est.* quod si
fructus reperiuntur consumpti, potius videntur con-
sumpti de fructibus ecclesiæ, quam de patrimonio,
quia de ecclesiasticis viuere debet &c. quia qui altari
seruit, de altari debet viuere. 12. *quæst.* 1. *ex his. & cap. episcopus. & ead. caus. quæst.* 2. *c charitatem. c. cum secundum. de praben.* idem tenet Io. Dil. *de arte testan. tit. primo caus. tertia in fi.* vbi dicit, quod in dubio censetur quis potius
fructus ecclesiæ, quam proprios consumpsisse, † & 2
in verbo victus, & clerici vestimento comprehendũ-
tur. *ff de verb. sig. l. verbo victus Lud. Rom. in cons.* 440. quod
consilium est factum in materia spolij cuiusdam ho-
spitalarij, Innoc. *in c. indecorum. extra de ætat. & qualit.* vbi
dicit, quod de fructibus, & reb. ecclesiæ, clericus ha-
bet disponere suas necessitates, & eorum, qui sibi in-
seruiũt, dicit glos. *in c. fi. de pecul. cle.* ꝙ clericus de reddi-
tibus ecclesię, habet habere victũ, & vestitum *gl. in c. fi. de pigno. & c. quia nos. extra de test. pro hoc.* 12. *q* 1. *duo & c. res ecclesiæ.* vbi Io. dicit, quod illud solũ est clericorum
de fructibus ecclesiæ, quod probabili ratione consu-
munt *ea. caus q.* 1. *c. fi. & q.* 5. *per totum:* facit quia clericus
fructuum, & redditum ecclesiæ est in bona valetudi-
ne vsufructuarius, *per tex. & glo. ibi in c. fi. de pecul. cler.* ali-
qñ est vsuarius, † quia ei vti licet fructibus, & redditi- 3
bus ad vsum quotidianum, & suum facit, quantũ con-
sumit Bal. *in authen licentiam. C. de episcopis & cler.* Cardi-
nalis Zabarella, & alij *in d. cap. fi.* vbi *in* 3 *col.* dicit, expo-
nat clericus fructus beneficij pro victu, & vestitu suo,
plus, & minus, habita consideratione suæ conditio-
nis, & quicquid superest, debet erogari pauperibus, &
paulo post, idem de fructibus, quos consumeret cle-
ricus in victu, & vestitu, quos facit suos.

Et paulo inferius secundum Ioan. Cald. idem Za-
barella † quod clericus, qui non interest diuinis, quo- 4
tidianas distributiones non facit suas, etiam propter
victum, & vestitum, siue probabilem consumptionẽ,
vbi eum vide, dicit Alex. *consi.* 116 2. *col. versi benefacimus,*
ponit, & disputat Ab. in sua disputatione q̃ incipit *Titius cler.* quia dicit text. *in cap. cum secundum. extra de præbend.*

5 *ben.* † quod clerici debent viuere de patrimonio Ieſu
Chriſti, cuius obſequio ſunt deputati, & facit quod
colligitur, & notatur *in eo text.* quod in tantum eſt ve-
rum, quod clericus habet viuere de fructibus benefi-
6 cij, † quod ſi epiſcopus ordinat clericum ad ſacros or-
dines ſine aliquo titulo, vel beneficio ei collato, tene-
tur, imo compellitur ei de neceſſarijs prouidere, quo-
uſque ei prouideatur de titulo, vel beneficio: vbi Ab.
dicit; quod licitum eſt clerico ſecundum Apoſto-
7 lum, viuere de redditib. eccleſiæ, † licet enim ipſe A-
poſtolus abſtinuit, quærendo ſibi victum manibus, vt
non daret locum falſis Apoſtolis, ſeu materiam exer-
cendi quæſtum, non tamen per hoc impoſuit alijs, vt
ſic teneantur facere, imo expreſſe permiſit, vt hic: &
Hyeron. ponderauit illud verbum viuere: quaſi licitũ
ſit, de beneficio percipere neceſſaria vitæ, vnde dicit,
quod ſacerdoti licitum eſt de altari viuere, non luxu-
riari, facit quod habetur *in tex. in cle. 1. de iure patronat.* &
quod dicit Abb. *in c. de monachis. verſ. in glo. prima.* Idem
Abb. *in c. poſtulaſti, verſi. nemo de reſcrip.* vbi dicit, quod
8 habens patrimonium non ſuſcipit indigne benefi-
cium, dummodo bene expendat, † & hodie bona ec-
cleſiarum; ſunt deputata principaliter ad vſum mini-
ſtrorum, *vt in c. paſtoralis. de his quæ fiunt à præla. & c. fin.* 19.
q. 2: vbi indifferenter permittitur clericis; vt poſſint
viuere de redditibus, & fructibus beneficij, ex quo ei
9 deſeruiunt, † & licet habentes patrimonium; nihil
poſſint petere ab eccleſia vniuerſali, tamen ab eccle-
ſijs particularibus, qui deſeruiunt licite poſſunt cape-
re, *vt ibi late per eum.*

Per quæ loca clare videtur conſtare, quod clericus
de fructibus beneficij poteſt ſumere ſibi neceſſaria
pro ſe, & ſuis, & iſta neceſſitas arctatur ad victum, &
veſtitum tãtum, *vt. 12. q. 1. epiſcopus. gloſ. in capitulo* 1. 21. *q.*
1. quæ dicit, quod hoc obtinuit ſecundum tempora il-
lorum iurium. 41. *diſt. epiſcopus vilem.* hodie vero creuit
decus eccleſiæ, auxitque Deus eccleſias, *de conſec. diſ. 1.*
10 *vaſa.* † quia hodie ſine penuria; & commode viuere
debent clerici de redditibus eccleſiæ, *per tex. in capitulo*
1. *de ſtat. regul* § *ſane*, & ibi gloſ. *in. 5. ſine penuria*, vbi dicit
11 † ꝙ multa nõ poſſum cõmode facere, q̃ facere poſsũ
ſine penuria, *optima gloſ. in extrauag. ſuſcepti. ne ſed. vacan.*
in gloſ. in totum. quæ dicit quod commode habent vi-
uere clerici de fructibus eccleſiæ, & commode dici-
tur quod ſit conſideratis nobilitate, ſcientia. & digni-
tate *cap. cum adeo. de reſcrip.* facit tex. *in cap. poſtulaſti, ibi,*
valeat commode ſuſtentari, vbi Abb. declarat verbũ
commode & tex. *in cap. cum adeo. de reſcrip.* ibi ſufficien-
tem, per quem tex. *& ibi gloſ. videtur*; quod clericus de-
beat habere eccleſiam aut beneficium ſibi ſuiſq; ſuf-
12 ficiens; † & ſufficiens intelligit *gloſ. ibi*, quod ſufficiat
ſibi & ſuis 50. *diſt. ſtudeat. in fi.* & quod aduenientes
poſſit recipere; & iura epiſcopalia perſoluere *capit. ſi-*
cut de ſupplen. neglig. prælat. tex. capit. de monachis extra de
præben. vbi dicit gloſ. Bernardi, nota quod clerici tenẽ-
13 tur ad hoſpitalitatem. † Item competenter quis de-
bet beneficiari, ita quod poſſit commode ſuſtentari,
& iura epiſcopalia perſoluere dicit tex. & ibi gloſ. *in*
ca. 1. de inſtitut. vbi dicit, quod tot ſunt ponendi & inſti-
tuendi in monaſterio vel eccleſia, quot poſſint in eo,
aut in ea commode ſuſtentari, & quot poſſint iura e-
piſcopalia, & hoſpitalitatis perſolui & notat Ab. *in cà.*
de monachis. quod etiam clerici ſæculares tenentur ad
hoſpitalitatem, & intellige ſecundum Innoc. ad ſoli-
tam, iuxta vires facultatum, non enim tenetur omnes
recipere, & poſtea mendicare, ſed primo ſubuenien-
dum eſt ſeruitoribus *in c. his. de eccleſ. edif.* Item reparan-
da eſt prius eccleſia, *cap. paſtoralis. de his quæ fi. à prælat.* &
ex aliis redditibus poterit teneri hoſpitalitas, & in-
tellige, niſi eſſet tanta neceſſitas proximi quod fame
moreretur, tunc eidem eſt ſubueniendum, nam tunc
eccleſia tenetur etiam vendere bona mobilia, & etiam
vaſa eccleſiæ. *xij q. ij. aurum.* & hoc caſu, etiam quoad
laicos eleemoſyna eſt in præcepto: † & in aſſignanda 14
portione victus huic clerico rectori, vel vicario, in-
quit, Ab. & in tenenda hoſpitalitate, habebitur reſpe-
ctus ad ſitum eccleſiæ, nam magis indiget quando eſt
extra vias communes, item conſiderabitur conſuetu-
do loci, & vbi religioſi omnia onera ſubirent, ceſſaret
hæc prouiſio in eccleſiis, inferioribus: per quæ mani-
feſte apparet, quod de beneficij fructibus, & redditi-
bus clericus debet tantum habere, quod commode
viuere poſſit, nec ſufficit, quod viuat ſine penuria, † 15
quia multum intereſt viuere commode, & viuere ſine
penuria; quia ſæpe poteſt quis ſine penuria viuere cũ
quadraginta florenis, ſed non commode, quia dicit
glo. *in c primo. §. ſane in 5. abſque penuria de ſtat. regul. in vi.*
quod canonicus Bononienſis non poſſet de centum
florenis commode ſuſtentari, & tamen de viginti
quinque ſuſtentaretur abſque penuria, ſequitur Dec.
in conſ. 555. num. 14. & Cardinalis *in clem prima §. ſane de*
iur. patro. vbi exponit illum text. *in v. ſatiſfactione ſuffi-*
cienti, & congrua in victu, non de tali per quam non periret
fame Fel. *in cap. poſtulaſti. iij. col. de reſcrip.* † Quia hodie 16
clerici non debent viuere ita ſtricte, ſicut olim, &
dos eſt aſſignanda magis ampla beneficiaris hodie,
quam olim, per glo. *in cap. epiſcopis* 41. *diſt.* & non de-
bent hodie epiſcopi habere vitam ita ſtrictam in vi-
ſitationibus, & procurationibus, quia hodie creuit
decus eccleſiæ *capit. vaſa de conſ. diſt. prima.* per Io. de
ſilua *in tract. de beneficio, prima par. quæſt. 1. num. 228. &*
227. vbi vide pro eo etiam; † quod hodie eſt difficì- 17
le, quot fructus ſufficiant beneficiato, quia plus vni,
& minus alteri ſufficit, ſecundum qualitates, & con-
ditiones illorum, nam in illa commoditate inquit gl.
inſpicitur conſuetudo regionis, qualitas perſonæ, vn-
de licet non poſſum commode ſuſtentari, tamen poſ-
ſum ſine penuria, quam gloſ. vide quę docet actum in
pactica in modo articulandi.

† Et in tali ſuſtentatione, vel victu ſubminiſtrando 18
clericis, de redditibus eccleſiæ, eſt habenda ratio no-
bilitatis perſonæ. 41. *diſt. non cogantur.* item ſcientiæ *ca.*
de multa. de præben. item dignitatis. *ff. de variis & extra-*
ordin. cog. l. 1. §. in honorarijs. & l. ſed & ſi quid. §. primo.
ff. de vſufructuar. † quia aliis cibis veſcuntur nobiles, 19
alijs viles, & pauperes, & alio modo viuunt nobiles,
alio pauperes. Innocen. *in capit. dudum el. ii. ad fi. de*
electio. glo. in capit. conſtitutus. in v. impotentiam. de appel.
Philip. poſt alios *in capit. de multa. in fi. de præben. v.*
col. verſ. ſublimes, & litteratas Sanctus Thomas. *in quo-*
lib. vi. ar. ix. text. in capit. de multa. in fi. de præben. & di-
cit Abb. *in capit. cum adeo, de reſcrip.* & ſi diceres quare
in rebus Dei habetur reſpectus ad iſtas qualitates
extrinſecas, cum poſſit illud allegari, quod apud
Deum non eſt acceptio perſonarum, reſpondetur
quod per has qualitates prouidetur bono vniuerſali,
† nam ſine ſcientia mundus regi non poteſt, vnde 20
eccleſia vniuerſalis indiget viris litteratis, vt per Io.
Monac. *in cap. ſuper eo. de hæret. lib. ſexto.* vbi dicit, † 21
quod eccleſia indiget viris litteratis, non aſinis ferra-
tis, & dicit Abb. *in c. de multa. de præb. iii. col. num.* 8. quod
ſi diſpenſatur cum ſublimibus perſonis, ſeu litteratis,

habetur cōſideratio ad bonũ publicũ, quod per iſtos
22 prouenit vniuerſis, † nam perſona litterata prodeſt eccleſiæ vniuerſali, & cum maximo labore inſiſtit in exercitio ſcientiæ, merito debet recompenſari, vt ibi per eum facit *c. cum ex eo. de electio. lib. ſexto. & in c. de magi. facit anthen. habita. C. ne fil. pro pat. & quatenus glo.* di-
23 cit, † quod debet ſufficere ſibi, & ſuis, intellige de ſuis, quos ſecum neceſſario debet habere, nam ſi eſt doctor, vel nobilis, vel habens dignitatem eccleſiaſticam, non debet eſſe ſolus, nec ſine miniſtro, & dicit Corſetus *in repertorio in v. beneficia.* quod redditus beneficiorum debent eſſe ſufficientes, nedum clerico, ſed ſuis, *& d. ca. ſtudeat.* 50. *diſt.* & intellige (inquit) de ſuis: qui quaſi neceſſario trahũt moram cum clerico, nam ſecundum qualitatem perſonæ, debet habere ſeruitores, non. n. debet ſibi coquinare, ſi ſit doctor, vel nobilis, vel notabilis perſona, nam oportet, quod habeat famulos, ideo dicit gloſ. *in capitulo extirpanda. de praben.* quod minus ſufficit pauperi, quam diuiti, nam pauper qui alias non eſt nobilis, vel litteratus, non indiget tanto apparatu: de diuite autem, qui non eſt ſublimis, vel litteratus, non debet haberi talis reſpectus, *vt not. in d. capitulo de multa, in fi. 11. quaſtion. 1. capitulo primo. & in ſumma, & not. in capitulo cum adeo. de reſcript.* not Abb. *in cap. extirpanda. §. primo. de praben.* & quod debet recipere aduenientes, intellige hoc ſecundum ſitum eccleſiæ, nam poteſt eſſe, quod eccleſia ſit extra ciuitatem, etiam in itinere frequentato, ita quod non poteſt cum honeſtate, quin ſeruet hoſpitalitatem, ſecus autem ſi eſſet in ciuitate, vbi beneficium eſſet ſimplex, ita quod hoſpitalitas non ſerua-
24 tur: in ſumma conclude *ſecundum eumdem Abb.* † quod ſecundum qualitatem perſonæ, & ſecundum ſitum eccleſiæ, iudicabitur ſufficientia beneficii: dicit *idem gloſ. in capitulo primo. 21. quaſtione prima in § neceſſitatem. in fi.* vbi dicit, quod hodie non datur victus clericis ad neceſſitatem tantum, ſed commodius, quia hodie creuit decus eccleſiæ, & Deus auxit eccleſias, vt de *conſe. diſt. prima. vaſa.* & hæc omnia conſideranda ſunt ſecundum qualitatem perſonæ, & ſitum eccleſiæ, aliquid enim ſufficit vni, quod non ſufficit alteri *d. capitulo non cogantur. 41. diſtin.* & minus ſufficit manenti extra vias communes, quam in viis, & conſuetudo prouinciæ in hoc ſeruanda eſt, *diſtin. 4. erit. & 29. diſtinct. ſciendum. & dicit gloſ. in capitulo ſtatuimus. de maior. & obed. in § potiorem*, quod conſideranda eſt nobilitas, ſiue ſcientia, vt etiam maioribus, & pluribus beneficiis honorentur ab illis, qui eos promouent, ſequitur Hoſtien. & Cardinalis Zabarella *in capitulo de multa prael. leg. de praben.* vbi Io. Andr. & de qualitate huiuſmodi ſcientiæ, & quæ, & qualis ſcientia requiratur, vi-
25 de late per Innocen. *in capitulo cum in cunctis. de electio.* † quod ſcientia eſt requirenda ſecundum locum, dignitatem, & ordinem, ad quem aſſumitur, *capitulo eccleſia*
26 *veſtra. el. 2. de electio.* † qui enim aſſumitur ad epiſcopatum debet habere ſcientiam noui, & veteris teſtamẽti, cum ſit iudex animarum, & iuris, & cum ius dicere debeat: presbytero ſufficit, quod ſciat canones pænitentiales communes, de quibus 37. *diſt. qua ipſis*, cantor debet ſcire cantum, & ſic de omnibus ordinibus, quod talis colligitur ex his, quæ dantur in ordinatione 23. *diſt. per totum*: & ex poteſtate, & officio ꝙ habent exercere. iſtæ ſunt qualitates ſciẽtiæ quæ requiruntur in deſignatis ordinibus, ſed in caſu materiæ noſtræ, intelligit de quolibet litterato, in qualibet facultate, & ſciẽtia, cuiꝰ qualitati debet circa victũ haberi ratio.

27 † Et ex fructibus eccleſię in iſtis ſupputationib. faciendis, habent deduci ſumptus & expenſæ, quæ fiũt in illis recolligendis, & recondendis, vt vera fiat omnium computatio, † nam fructus ſunt illi, & eſſe in- 28 telliguntur, qui ſuperſunt deductis expenſis, quæ fiũt gratia fructuum quærendorum, congregandorum, & conſeruandorum *l. ſi à domino vel patre. ff. de pet. hæred. §. fructus. & l. plane in fi eod. & l. prima. C. de fructibus & litis expenſ.* vbi dicitur, quod fructuum nomine continetur, quod iuſtis ſumptibus deductis ſupereſt, nam nullus caſus interuenire poteſt, qui hoc genus expẽſarum deductionis impedire poſſit. *l. fundus. ff. famil. hercis. primo reſpon. l. fructus. ff. ſol. mat.* vnde dicit text. *in d. § fructus.* fructus intelliguntur deductis expẽſis, quæ quærendorum, colligendorum, & conſeruandorum eorum gratia fiunt, & non ſolum in bonæ fidei poſſeſſoribus naturalis ratio expoſtulat, verum etiam in prædonibus.

Et in tantum videtur verum, quod clericus prælatus, vel ſacerdos habet viuere de fructibus, & redditibus eccleſiæ, † quod clericus habens patrimonium 29 ſufficiens ſibi ad victum, poteſt cum bona cõſcientia recipere beneficium, ac de illius fructibus viuere, ſibique, ac ſuis hæredibus patrimonium, ac fructus patrimoniales reſeruare, tenet Abb. poſt Innocen. *& alios in cap. poſtulaſti de reſcrip.* dicit enim, & ſecundum illa tempora emanarunt multa iura, in quibus dicitur quod clerici habentes propria, non debent participare de rebus eccleſiæ, ſed poſtmodum, & tertio fuit ſtatutum, † vt nulla eccleſia ædificaretur ſine do- 30 te pro miniſtris, & aliis neceſſariis eccleſiæ, & clerici ſine ſcandalo incęperunt poſſidere bona eccleſię, ad hoc. *12. quaſtion. 1. certe, & de conſec. diſt. prima. nemo.* & ſecundum hæc tempora procedunt iura: quæ videntur velle, quod clerici poſſunt, & habent viuere de redditibus eccleſiæ, nec ponderatur patrimoniũ, † 31 quia hodie bona eccleſiarum, principaliter ſunt deputata ad vſum miniſtrorum. *cap. paſtoralis. de his, qua fiunt à pralat.* & vide bonum text. *1. quaſtion. 2. cap. fi.* vbi indifferenter permittitur clericis, vt poſſint viuere de beneficiis, ex quo eis, & in eis deſeruiunt, conclude ergo dicit Abb. ibi, quod ab eccleſia vniuerſali, clerici habentes patrimonium, nihil poſſunt petere, ſed ab eccleſiis particularibus, quibus ſeruiunt licite poſſunt capere, ex quo honeſte viuant, hinc emanarunt iura hodierna, quibus diſponitur, quod habentes beneficium, & patrimonium poſſunt libere teſtari de bonis patrimonialibus *12. quaſtion. 5. per totum*, *tenet gloſ in capit. illi. 12. quaſtion. 1.* quæ ibi allegat multas rationes, quare clericus habeat, & poſſit viuere de beneficiis, ac ſeruare patrimonium; quia debet viuere de altari, cui ſeruit, † quia nemo debet propriis expẽ- 32 ſis, & ſtipendiis militare &c. tenet Innoc. *in c. ſtatutum. de reſcript. lib. ſexto.* nec obſtat text. *in cap. paſtor. 1. quaſt. ii.* quia ſecundum Innoc. loquitur quando clericus vellet viuere de beneficiis, & auare theſaurizare de patrimonio, ſecus autem, ſi vult conſeruare patrimonium pro ſuis hæredibus. Item ſecundum Hoſtien. poteſt intelligi contrarium, quando non deſeruit beneficio, & vult viuere de redditibus beneficii, augendo proprium patrimonium, & quia iura in hoc vario modo loquuntur, quædam enim videntur innuere, quod clericus peccat, tenendo beneficium, & patrimonium, quędam vero, quod poteſt tenere patrimonium, ſed non debet viuere de redditibus beneficii, quædam vero iura ſimpliciter permittunt clerico

viuere

viuere de bonis beneficij: pro conclusiua decisione, est aduertendum, quod in primitiua ecclesia vnusquisque conuersus ad fidem vendebat proprium patrimonium, & ponebat pretium ante pedes Apostolorum demum statutum fuit, vt bona non venderentur, sed relinquerentur ecclesijs cathedralibus, vt ex eorum redditibus, subueniretur indigentibus. *capit. videntes xij. quæstion. j.* Item, & quiescente illo magno feruore fidei, laici christiani inceperunt possidere propria, clerici occulte possidebant, quapropter, vt euitaretur hipocrysis statutum fuit, vt quisque clericus posset possidere propria. *capit. certe xij. quæstion. j.* vnde pro concordantia iurium est dicendum, quod iura quę dicunt clericos possidere non posse propria, loquuntur secundum tempus primitiuæ ecclesiæ, item antequam clerici haberent beneficia separata, non poterant viuere de redditibus ecclesiæ, ex quo habebant sufficiens patrimonium, quia illa bona erant deputata solum pro indigentibus, & secundum hoc tempus procedunt iura, quæ dicunt, habentem patrimonium, non debere viuere de reddit-

33 ibus ecclesiæ: † Sed cum hodie beneficia sint principaliter deputata pro clericis *de consec. distinctione prima. nouo* nec sit horridum, quod clericus possideat propria bona, emanaruut alia iura nouissima, quæ volunt, vt clericus possit viuere de redditibus beneficij, ex quo seruit beneficio, vnde pondera *text. in*

34 *capit. si. i. quæst. i. quæstion. ij.* † vbi datur clerico stipendium, non propter indigentiam, sed propriam seruitium, non enim tenetur de suo patrimonio militare, sed inquit Abb. simpliciter concludo, quod hodie licite clericus secularis, viuit de fructibus beneficij, & conseruat patrimonium suis hæredibus, dummodo honeste viuat, sequitur Cardinalis *in cap. postulasti. de rescrip. col. fi* vbi Feli. *num. 6.* Socin. *consi. 91. vol. tertio* Bal. *consil. 313 secundo vol. incip præmittendum.* Gaetan. *secunda secundæ quæstio 185. art. 7. rep. ad 3.* & hanc esse communem opi. fatentur *in c. Episcopus: de præben.* Fel. & Barba. *in col. penu. in c. postulasti. de rescrip.* licet ab hac opinione recedunt, firmat Couarruuias Doctor Hispanus *in c. 1. extra de testa.* vbi respondet ad obiecta, & tenet pro ista opinione, pro quo vide Innoc. & Doctor. *dict. c. episcopus. de præben.* Innoc. *in c. quoniam. in fine ne prælat. vic. suas,* Abb. *in sua disputatione. quæ incip.* Titius clericus. *quarto dubio*, idem Ab. *in c. 3. de pignor. tex. in c. cum. secundum. de præben.* qui assignat rationem quia videlicet ille: qui est assumptus ad onus, emolumentum habere debet: & repelli non debet à mercede, quia clerici debent viuere de patrimonio Iesu Christi, cuius obsequio sunt deputati, & dicitur ad Corinthios: quis militat suis stipendijs vnquam? quis pascit gregem, & de lacte gregis non manducat? S. Thom. *q. c. de Simonia vers. quis militat. §. ad tertium tenet* Io. Dil. *in tract. de arte testan. tit. de his qui inhab. test. factio cautel 3 in fi.* Cor. *consi. 88. col. fi vol. secundo* Ro. *consi. 159. col. fin.* Alex. *consi. 166. col. 2. n. 3. lib. 7.*

Nec obstat cōtrarium, quod opponi posset de tex. *in c. clericos 1. q. 2.* vbi probatur, quod clerici qui habēt aliunde, vnde viuant, nihil debent ab ecclesia accipere, immo si accipiunt, tanquam accipientes de rebus, quæ sunt pauperum, sacrilegium committunt, *per tex. in c. sequen.* vbi, quod illi: quibus sua sufficiunt, non debent ecclesiæ alimentis sustineri, quia potest responderi, vt diximus supra, quia loquuntur illa iura, secundum tempora antiqua, quibus non licebat clerico patrimonium habenti, viuere de ecclesiæ redditibus, vel intellige scilicet quando accipiunt, & in malos vsus conuertunt, ac male dispensant, *vt per gl. d. c. clericos.* qui varios dat ad tex. intellectus, *& in dict. c. seq. in ver. priuilegium.* secundum quos intellectus tex. intelligendo cessat omnis repugnantia, quia potest intelligi, vt sit potius dictum ad exhortandum, quam ad præceptum: quia nemo suis stipendijs militare cogitur, vide Didac. Couarruuias *dict. loco* qui ad obiect. hæc respondet, & reconciliat. † Et clerici diuites licite ab ecclesia 35
sua stipendia accipiunt Archid. *in c. cler. q. 2.* facit quod habetur *in glo. in c. decimæ. 16. q. 1. in ver. tributa*, vbi dicit † 36
quod decimæ soluuntur clericis. siue sint diuites, siue sint pauperes, quia non soluūtur ecclesiæ intuitu personarum, facit quod dicit idem Archid. *in cap. sicut. ea. cau. & q.* vbi habetur quod diuites non debēt sumere partes de bonis ecclesiæ, nisi corporaliter inseruiant ecclesiæ. Ex quibus satis late deductis, credo, quod satis constet, quæ & quomodo acquisita per clericum, vel prælatum præsumantur, vel præsumi possint, & quod in coniecturatione facienda haberi indicem circa talem præsumptionem, habet haberi ratio expensarum victus clerici, † qui habet viuere de beneficijs, 37
iuxta statum, qualitatem, & condicionem suam, ita, & taliter, quod potest viuere de ecclesia, & suum præseruare patrimonium, nec contraria, primo, & secundo loco in principio supra adducta, obstant, quia ex distinctionibus suprafactis, & declarando, & intelligendo vt supra, apparet, quod inter se non repugnant, immo se ad inuicem compatiuntur, nam quod dicitur, quod de fructibus beneficij habet tantum clericus percipere ad victum necessaria, & quod de fructibus ecclesiæ, & beneficii habent fieri quatuor partes, procedit & intelligitur secundum iura antiqua, quæ semper stare, & manere intelligūtur, nisi vbi alia constitutione, vsu, vel consuetudine, quæ attendi debent per Ab. *c. 1 de eccles. ædificand. vel reparan.* esse correcta, & mutata reperiantur. *l. conficiuntur. C. de condicil.* Quod vero clericus in bonis beneficii sit aliquando vsufructuarius, aliquādo vero vsuarius, id intellige in casib[9] in quibus iura adducta loquuntur, pro quo vide Bald. *in l. omnium. C. de episcopo & cler.* vbi dicit secundum Iac. Butrig. vtrum clerici qui percipiunt fructus beneficiorum suorum, dicantur vsuarii, vel vsufructuarii, nā si dicis, quod debeant habere solum id, quod est eis necesse, sunt vsuarii, si vero, quod habeant totum, & distribuant tesidnum, sunt vsufructuarii: secundum Iac. ego, (inquit) dicerem per hanc legem, quod tenēt medium inter vsuarium, & vsufructuarium, nam in percipiendo sunt vsufructuarii sed in disponendo, & distribuendo rediguntur ad instar vsuarii, secundum Iac. *per hunc tex.* sed vide, nonne opinio Ab. *in ca. si de pecul. cler. in c. cum esses. in repet. de testa. & aliis locis* tenentis, quod clericus in fructibus ecclesiæ habet tantum victum, & vestitum, & quod de illis tantum suum facit, quantum consumit, sit magis canon. sanctio. & veritatiam ica: Ad cætera contraria primo loco deducta nō accidit respondere, quia non obstant, intelligendo ea in casibus, in quib. loquuntur. Secundo vero loco deducta, intellige pariter ea in suis casib[9], in quib. loquūtur & in terminis, & videbis, illa nō esse repugnantia, sed sese ad inuicem cum distinctionibus supra factis compati, & concordare, vnde ex istis pro nunc erit expeditum, quod circa hanc quæstionem dicere, & deducere volumus, &c.

SVMMARIVM.

1. SVccedens in bonis tenetur ad debita.
2. Prælatus tenetur soluere omnia debita sui prædecessoris, si non fecit inuentarium, si fecit, tenetur pro viribus hæreditatis secundum aliquos.
3. Hæreditas delata ecclesiæ intelligitur, in quantum non sit onerosa?
4. Debita contracta pro sustentatione prælati, debent solui.
5. Item debita facta causa ecclesiæ.
6. Prælatus potest pro sua sustentatione pignorare rem ecclesiæ, quam successor tenetur redimere.
7. Licet fructus ecclesiæ non possint obligari per clericum, possunt tamen obligari per iudicem.
8. Iudicium redditur in inuitum.
9. Miles sæculi, & miles cælestis æquiparantur, vel assimilantur.
10. Potest fieri alienatio de rebus ecclesiæ pro solutione debitorum.
11. Redditus futuri beneficiorum pro ecclesia obligantur.
12. Communis opinio, quod hodie clerici sibi appropriant fructus.
13. Ad damnum illatum ecclesiæ per clericum, tenetur hæres.
14 Casus in quibus prælatus, vel hæres tenetur ecclesiæ.
15. Sunt prius soluenda debita, quam beneficia præstanda.
16. Datum ad communem vsum non trahitur ad particularem.
17. Alteri per alterum iniqua conditio afferri non debet.
18. Ecclesia alit clericos ad sui decorem.
19. Quando ecclesia teneatur ad expensas litis factæ pro ipsa.
20. Pro sustentatione clerici, non possunt vendi res ecclesiæ.
21. Imputetur sacerdoti, qui acceptauit ecclesiam minus potentem.
22. Tenetur clericus restituere expensum de fructibus ecclesiæ vltra debitum.
23. In quot partes diuidi habent fructus ecclesiæ.
24. Clericus non conuenitur vltra quam facere potest.
25. Clericus suspensus habet habere moderatam sustentationem.
26. Clericus habens patrimonium, habet viuere ab ecclesia.
27. Quando clericus habet satisfacere debita de patrimonio.
28. Quotidiana distributiones acquiruntur clerico, etiam quoad dominium.
29. Pensiones sunt quid profanum.
30. Pensiones non exactæ transmittuntur ad hæredes ab intestato.
31. Acquisita per clericum per laborem sunt sua.
32. Seruat curia, quod clerici cedunt fructus creditoribus.
33. Ad debita contracta pro sustentatione tenetur successor.
34. Tenemur alere, & vestire illum, cuius opera vtimur.
35. Casus in quibus tenemur esse solliciti, vt res vertatur in vtilitatem ecclesiæ.
36. Expensas per prælatum de suo patrimonio pro ecclesia, repetit hæres.
37. Expensas pro expeditione bullarum beneficij repetit hæres.
38. Expensæ funeris concernentes animam fiunt à Camera, concernen. solatium viuorum fiunt ab hæredibus.
39. Si clericus non habet ecclesiam sufficientem, supplet episcopus eidem.

DE DEBITIS CLERICI, VEL prælati soluendis. ex fructibus ecclesiæ & spolijs.

QVÆSTIO. X.

OBitu clerici, vel prælati occurrente, insurgunt creditores, qui diuersimode credita prætendẽtes, varijs prætensionibus hæreditatem, bona defuncti ac totum spolium inuoluere, ac absumere teotãt, & quia de huiusmodi debitis, video aliqua quæ debét solui ab hærede defuncti, alia à successore, & ecclesia, vnde non omnia de spolio à Camera, quæ in locum est suffecta successoris, vel ecclesiæ diximus, supra in prima quæstiooe, duxi quod sit ad propositum pro discernendo, & liquidando, quæ & qualia debita hodie debeant solui de spoliis per Cameram, quod sit faciecda de hoc quæstio, vt super hoc discusso, & veritate perspecta sciant creditores super quibos agere, & quæ debita possint sine calumnia petere, & ad quæ illis Camera: quæ succedit in spolio teneatur, vel sit obligata.

Et per contraria procedendo, quo modo magis elucescit veritas, *iuxta text. in l. munerum. §. mixta ff. de muner. & honor.* & per cootraria & oppositiones procedere hoc vnum illustrauit ingenium Bartoli, quia veritas disputatione discussa magis splendescit, Ludo. *secunda quæstio. proemij. In reg. Cancell.* videtur, quod super boois spolii prælati, dari debeat curator bonis ex officio Curiæ, contra quem experiantur creditores lite peodente, saltem sede vacante, & donec veneot futurus pastor, sicut dicitur in simili de iacente hæreditate. *l. prima secunda, & tertia, cum ibi not. per gl.* & Bar. *ff. de cur. bon. dan.* nam & sede vacaote debet deputari, œconomus ad regendum, & defendendum bona, & iura ecclesiæ *cap. 1. & 2. cum ibi not ne sede Vacan. capit. primo de rebus ecclesiæ non alienan. lib. 6. per gloss. cap. iudicatum 89. dist.* Innoceo. *cap. primo vt ecclesi. benef. sine dimi. confer.* & pendeote causa iouentarii discussionis, & declarationis datur curator bonis, seu hæreditati, contra qoem quis potest experiri, ne iura sua confundantur, per Bald *in l. fin. §. in computatione. C. de iur. delib. habetur in decis. delphina. q. iij.* vbi dicitur, quod de stilo curiæ Delphinalis, ex qoo bona spolii sunt redacta sub seqoestro, fiscus sustioet vicẽ œconomi, seu curatoris contra quem experiuntur creditores & tradunt eorũ summarias petitiooes, & petunt se allocari in eorum gradu secundum antiquitatem temporis, & porioritatem hypotecarum, & istud etiam facit, inquit, decisio illa, pro causa bonorum spolii dicti domini Ioannis Lespinal episcopi Valen. &c.

Sed hodie oon deputatur œconomus, vel curator, quia videtur, quod camera, quę hodie succedit in spoliis, teneatur ad solueodum omnia debita defuncti, ex quo soccedit in fructibus beneficiorum relictis, ac in ius vniuersum acqoisitorum per clericum, vel prælatum per ea, quæ diximos supra in quæstione quid sint spolia &c. quia succedendo, efficitur quasi hæres mortui, † vnde succedendo lo bonis, & adeundo 1
hæreditatem, videtur qood teneatur ad persoluenda debita hæreditatis, vel defuncti. *l. prima.* & ibi Bar. *C. si cert pet. not. in l. pro hæreditariis. C. de hær. actio. l. in controuersia. C. de transac. glo. in. l. si cum dotem. §. penu. ff. sol. mat. Bal. in. l. quemadmodum de inofficio. testament. not. in l. si curatoris. C. de iur. delib.* Spec. in tit. de

actio

actio,ſe petit.§.ij.verſu.ſed quando. & eſt in materia factus optimus text. in capit.primo de ſolut. vbi dicitur, quod, ſicut filius tenetur ſoluere debita patris, † ita prælatus tenetur ſoluere debita per ſuum prædeceſſorem contracta, vbi dicit Hoſtien. quod ſicut filius, & hæres ſuccedit in vniuerſum ius defuncti. l. hæreditas de reg.iur. ſic & prælatus ſuccedit prælato, & ideo ſicut filius tenetur de omnibus, de quibus tenebatur pater, cui ſuccedit, ita, & ſucceſſor tenetur de omnibus, de quibus prælatus tenebatur, in quantum prælatus, & ſic eſt bona ſimilitudo, vbi gloſſ. dicit, eſſe intelligendum quod ſit obligatus ad omnia debita, ſi non fecerit inuentarium, ſed ſi fecerit quod teneatur ſolum in tantum, in quantum ſe vires hæreditariæ extendunt. l. ſcimus. C. de iure de lib facit quod habetur in deciſ. delphina.95. & 105. vbi dicitur, quod non tenetur ſoluere ſucceſſor in beneficio, niſi in quantum ſe vires ſpolij extendunt, etiam ſi non fecerit inuentarium, id quod procedit, ſi debita ſint ex contractu, vel quaſi contractu, quia ſi debita ex delicto procedant, vel quaſi, non tenetur ſucceſſor, niſi quatenus peruenerit ad illum, vel niſi fuerit cum defuncto lis conteſtata, ſubdens, quamuis ſecundum Alan. per canones videtur, quod hæres tenetur ex delicto defuncti, per iura quæ allegat, vbi Abb. in ſi. dicit, quod eccleſia hæres inſtituta non tenetur vltra vires hæreditarias, licet non fecerit inuentarium ſecundum Bal. l. ſi. C. de iur. deliber. & Bart. in l prima. C. de ſacr. ſanct. eccleſ.
3 contra gloſ. in cap primo de teſtam. † quia hæreditas delata eccleſiæ, intelligitur delata, in quantum non ſit oneroſa, ne indirecte alienentur bona eccleſiæ vt ibi, per Abb. in conſ. 102. primo vol.

4 Et ibidem Abbas notat, † quod prælatus pro ſe ſuſtentando, poteſt contrahere debita, & ad illa ſoluenda tenetur ſucceſſor, quia pro neceſſitate eccleſiæ cõtraxiſſe videtur, ex quo eccleſia illum tenetur alimentare, quia vt per eundem in capitulo ſecundo, de ſolut. prælatus poteſt obligare eccleſiam pro ſua ſuſtentatione, & ita (inquit) ego pluries in facto reſpondi in iſtis rectoribus eccleſiarum, qui in infirmitate, de qua decedunt, multa contrahunt debita, quia ſucceſſor tenetur illa ſoluere.

5 † Item tenetur ſucceſſor ad ſoluendum debita defuncti, ſi pecunia, vel debitum ſit cõtractum per eum ex cauſa neceſſitatis eccleſiæ, vt per Hoſtien. de capitulo primo de ſolutio. & per Innoc. ibidem dicitur, quod tenetur ſucceſſor, ſi debitum contractum ſit verſum in vtilitatem eccleſiæ.

Faciunt adducta per Ab. in c. ex præſentium. de pignor. vbi dicit quod, ex quo ſacerdos debet viuere de redditibus eccleſiæ capit. cum ſecundum Apoſtolum. de præbend. & per Innocen. in capitulo epiſcopus eod. vbi dicit, quod beneficiatus habens patrimonium, licet debeat viuere de illo, tamen cum bona conſcientia poteſt vi-
6 uere de redditibus eccleſiæ, † tamen ſacerdos, vel prælatus poteſt pro ſua ſuſtentatione, & pro ſua neceſſitate pignorare rem eccleſiæ, & debitum pignorationis ſoluet ſucceſſor, & pignus redimet ipſe, non hæres defuncti, ſubdens ibidem: & ex hoc poteſt notari ſingulariter, quod ſi beneficiatus tempore infirmitatis ſuæ contraxit multa debita pro ſua neceſſitate corporali, tenetur ſucceſſor illa ſoluere: & paulo poſt ibidem in verſ. 2. caſu. quod ſi eccleſia ſit potens, & ſacerdos non habeat vnde ſe ſuſtentet, & contrahat debita ſub ſpe ſoluendi illa de fructibus percipiendis, ſed morte præuentus non poteſt hoc facere, tunc eſt æquum, quod teneatur ſucceſſor, & ita procedit dictũ Ioan. Andreæ ibidem dicentis, quod licet beneficiatus habeat patrimonium, tamen ſoluere debita contracta pro ſua ſuſtentatione incumbat eccleſiæ, & non hæredi.

Facit tex. in capitulo peruenit de fideiuſſor. vbi mandantur debita ſolui de redditibus clericorum, & redditus ipſos pro ſolutione debitorum, ac reſarcimento damnorum aſſignari, vbi notat gloſſ. quod pro debitis poſſunt clericis interdici quotidiana ſtipendia in cauſam iudicati, † licet ſpeciali conuentione non poſſunt 7
obligari, per iura, quę allegat in verſ. redditibus. vbi dicit Hoſtie. quod clerici ſoluunt debita de redditibus beneficiorum præbendalium, quos faciunt ſuos, idem dicit Abb. ſecundum eum in capitulo cum eſſes. de teſtam. verſi. quarto principaliter.

Imo dicit dominus Anto. in cap. peruenit. de fideiuſſor. quod hoc procedit indiſtincte in quibuslibet fructib. beneficiorum, quia prælatus tenetur pro debito contracto pro ſe, & nõ intuitu eccleſiæ, ſatisfacere de redditibus beneficiorum: nec per hoc præiudicat eccleſiæ, quia per ſe viuendo poterit ſatisfacere, etiam ſi ſit prælatus regularis, habens redditus diſtinctos, habet enim liberam adminiſtrationem in eis.

Facit, quia contraria opinio ſaperet iniquitatem, quia fraudarentur creditores qui mutuarent, vel clerici non inuenirent, qui ſibi crederent, & eſſent vt Iudæi inter Chriſtianos, vt per Abb. d. capit. cum eſſes. verſ. quarto quæro.

Facit, quod dicit Spec. in tit. de ſent. excom. §. ſequitur. verſ. quid ſi debitor quod aut clericus non habet alia bona vnde poſſit ſoluere debita, & eo caſu poſſunt aſſignari redditus eccleſiæ, aut habet alia bona, & tunc ſecus.

Item tenet Barba. in addition. ad Abbat. in capit. olim nobis de reſtitution. ſpolia. vbi dicit, quod de fructibus epiſcopatus pro debito perſonali poſſunt capi redditus.

Secundo inquit, hoc eſt verum, quia id dicit gloſſ. formalis in l ſtipendia, C. de exequut. rei iud. quæ dicit idem in præbendis clericorum: facit, quod dicit Ioann. de Imola. in capitulo fin. de pecul. cler. in finalibus verbis, vbi dicit quod propter debitũ clerici factum ex alia cauſa, quam cauſa donationis, poterunt capi fructus beneficij in cauſam iudicati, etiam ſi ſit debitum non modicæ quantitatis, quia talis alienatio, videtur eſſe alienatio neceſſaria, cum fiat iudicium, † quod redditur, 8
& reddi ſolet in inuitum. l. inter ſtipulantem. §. 1. ff. de verb. obligat. & per eundem in c. peruenit. ext. de fideiuſſor. tertio ex hoc inquit decidit ratio, † quia miles ſeculi, & miles 9
cœleſtis æquiparantur gloſſ. in l. miles. ff. de re iud. & in l. miles. C. locat. ſed miles ſeculi tenetur pro debito de ſtipendiis ſuis in ſubſidium, ita & clericus debet teneri in ſubſidium tantum, id eſt quando non habet alias vnde ſoluat, idem tenet dominus Pet. in cap. peruenit de fideiuſſ. ſecundum Ioann. de Imola ibidem col. antepen. ibi, ſi autem haberet alia bona, &c

Facit deciſio Rotæ. cum Camera apoſtolica deciſ. 855. in antiquis in prima parte. ibi aliud eſſet prælato viuente, vel beneficiato, quia tunc, cum fructuario comparetur fructus, & prouentus beneficij facit ſuos, & ideo cum perſona ſua ſit ad huiuſmodi debita obligata, nimirum, ſi etiam de fructibus ſuorum beneficiorum, quos facit ſuos ſatisfacere teneatur.

Item, quod dicit in vltima parte, aut loquimur de clerico nõ habente adminiſtrationẽ, & tunc tenet Came-

ra ad omnia debita, quatenus, sufficerent fructus, &
prouentus, quos ante mortem fecerat suos, quia talis
beneficiatus non habens administrationem, omnes
illos fructus, & prouentus perceptos in vita, adeo fa-
10 cit suos, quod potest testari de illis, † facit quod bene
potest fieri alienatio de rebus ecclesię pro satisfactio-
ne creditorum per ea, quæ tradit Soci. *cons. 15. primo vol.*
num. 14. col. v.

Facit pro hac opinione illud quod habetur *in glo. in*
ca. duo sunt genera. 12. q. j. quæ dicit, quod clerici sunt do-
mini fructuum perceptorum, & late adducta per
Cardinalem Zabarellam, & alios *in cap. fi. de pecul. cler.*
quod clericus habet omnimodam fructuum dispen-
sationem, & administrationem. item quod habetur,
& legitur *in ca. cæterum. ex. de donatio.* vbi clericus potest
ex permissione canonum donare. Item, quod habe-
tur *in ca. relatum el. ij. de testa* cum similibus vbi cleri-
cus potest erogare in piam causam de fructibus, & re-
bus ecclesiæ, ac sua debita illis, qui sibi seruierūt sol-
uere, facit quia stante consuetudine quod clerici fa-
ciunt fructus suos, videntur de illis licite posse soluere
sua debita, *additio ad capell.* Tolosan. *q. 303.* dummodo
ecclesia non patiatur, est bulla Iulij Tertij quod suc-
cessor de fructibus inexactis soluat legata, & debi-
ta.

Subdit & Hostien. *d. ca. peruenit.* si cannnicus fide-
iubeat, de præbenda sua satisfiet, si vero sit rector ec-
clesiæ fideiussor, de redditibus ecclesiæ creditoribus
non soluetur in ecclesiæ læsionem, id est, non solue-
tur de illis fructibus, qui sunt conuertendi in vtilita-
tem ecclesiæ, vt per Abb. *ibi*, & paulo post *ibidem* Ho-
stien. & sic habes hic, quod clericis, ob solutionem
debitorum per eos contractorum possunt interdici
redditus ecclesiastici, & capi in causam iudicari.

Item tenet Specul. *in tit. de sent. excom. § sequitur. vers.*
quid si debitor. vbi dicit, hoc procedere in defectum bo-
norum patrimonialium, & not. Abb. *dicto cap. peruenit.*
11 † quod pro debitis pro vtilitate ecclesiæ contractis,
possunt bene obligari per clericum redditus futuri
beneficiorum, ibi not. gloss. quod clericus non potest
obligare redditus futuros sui beneficij, quod intelli-
ge, nisi contraheret pro vtilitate ecclesiæ arg. *cap. nul-*
li de reb. ecclesiæ non alien.

Item dicit, quod Collectaneus refert *in cap. Odardus*
de solutio. se vidisse seruari in curia, quod clerici admit-
tuntur ad beneficium capituli, cedentes fructus suo-
rum beneficiorum creditoribus in solutionem, & sa-
12 tisfactionem suorum debitorum, † quia communis
opinio inualuit inquit Abb. quod hodie clerici appro-
priant sibi omnes fructus beneficiorum, & disponūt
de illis ad libitum, vnde visum fuit curiæ, quod sit me-
lius, vt clerici dent fructus suorum beneficiorum suis
creditoribus, quam vt disperdant illos in aliam cau-
sam.

Item, si clericus litigando condemnetur in expen-
sas, soluet debitum dictarum expensarum, de redditi-
bus beneficij, per ea quæ dicit Abb. *in cap. reprehensibilis.*
in addit. vers. sed circa. ibi. dicunt enim hoc casu, & prin-
cipaliter Hostien. quod condemnatus satisfaciet de
redditibus beneficij dummodo ecclesia enormiter
non lædatur, nec debet secundum eum haberi ratio
confusionis, & inopiæ ipsius delinquentis, quasi ve-
lit dicere, quod non dimittetur sibi, vnde viuat, sed
simpliciter debet satisfieri, dicens ibi, quod tales ex-
pensas clericus satisfaciet, de illis fructibus & redditi-
bus beneficii, quos clericus facit suos, secus, de il-
lis, quos non facit suos, secundum opinionem Ho-
stien.

Item fac. quia d. Anton. *in capit. olim nobis de restitut.*
spolia. vt refert Abb. ibi tenet ex illo text. quod prælatus
pro debito personali, potest satisfacere & soluere de-
bitum de fructibus ecclesiæ, patet *in capit. peruenit. de*
fideiussorib. & possunt fructus capi in causam iudica-
ti.

Item facit optimus text. *in capit præsenti. de offic. ordin.*
in vj vbi habetur, quod bona relicta per clericum de-
functum debent ecclesię, & successori reseruari, sed in
primis debent solui debita, facit in materia quia cle-
ricus debet soluere de suo debita in quibus ecclesiæ
tenetur ipse, quia potens alias disponere de rebus, ac
fructibus ecclesiæ, hoc non potest in casibus quando
tenetur ecclesiæ, nisi prius illo debito soluto, † quia 13
omne damnum, quod facit clericus ecclesiæ, ipse, &
eius hæres soluere, & cōpēsare tenetur. *xvj. q. 2. episcopus*
& capit qui filios. & hoc si dolo, vel culpa, intelligendo
de culpa non leui, vt per Innocent. *in capit. cum in officiis*
de testam. quamuis ipsum etiam de culpa leui teneri sit
tex. apertus, *C. arbit. tutel. l.* quidquid facit gloss. *in ca. it.*
ea. quæ de offi. ordin. tamen eadem glossa dicit, quod non
tenetur de negligentia, nisi crassa, id est, lata, quæ ta-
men negligentia est culpa & culpæ assimulatur. † Vn- 14
de videtur, quod tenetur de leui culpa si delinquit
scienter, & solum de non leui, si ignoranter, siue ex ne-
gligentia: secundo loco tenetur soluere debitum ec-
clesiæ, & recompensationem facere, si de rebus eccle-
się alicui gratiam fecit per Innoc. *præallegato loco in fina-*
libus verbis ibi.

Item, si prælatus aliquid fecit dolo, vel culpa. & et-
iam si prælatus de bonis ecclesiæ alicui gratiam fecit. *l.*
cum ostendimus ff. de her. instit. & ... col. ij. & vltima: tertio
tenetur resarcire, & soluere damnum clericus, quod
fuit per eum causatum ex mala administratione, sed
desinente clerico, tenentur, & compelluntur hęredes
ad reddendam ecclesiam indemnem, *not. glo. xvj. q. iij.*
placuit. & l ij. qui dicit, quod si rector ob negligentiam
suam passus est rem ecclesię pręscribi, tenetur de pro-
prio patrimonio satisfacere ecclesiæ, per Abb. *in capit.*
ex præsentium. de pignor. ver. nota. 3. ibi. nam per istum tex.
dico, quod hæres suus potest compelli ad satisfacien-
dum, idem dic vbi potuit acquirere ecclesiæ aliquid,
& neglexit, vide text. bonum *cum gloss. xij. q. 4. capit. qui-*
cunque ad instar tutoris, qui in hoc tenetur l. quicquid. C. arbi-
trium tutel.

Quarto, si redditus ecclesiasticos conuertit in a-
lios vsus *xij quæst. 4. capit. primo.* per illum text. videtur
teneri ad resarciendum, & recompensandum, vbi pul-
chre gloss. *ver. in casibus*, quibus dicitur, quod clericus
tenetur ad restitutionem, in istis enim casibus primo
tenetur ecclesię satisfacere debitum, antequam aliud
disponat, † quia prius sunt soluenda debita, quam be- 15
neficia præstanda, sicut homo magis tenetur satisfa-
cere debitori, cęteris paribus, quam amicis beneface-
re, sequitur Syluester *in ver. clericus quarto. num. 4. ver.*
clericus autem, & bene debent prius ipsius ecclesiæ sol-
ui debita, quia agris eius sitientibus, alij riganid non
sunt. *l. præses. C. de seruit. gloss. in capit præsenti de offic ordin.*
in vj facit, ꝙ habetur per Ab. *in c. quod quibusdam de fi-*
deiusso. vbi dicit debitum mutui, siue receptum à præ-
lato, & capitulo, siue à solo prælato, potest solui bene
de fructibus ecclesię, quia pręlatus habeat liberam in
fructibus ecclesiæ administrationem, & si sit factum
soli prælato, si petitur solutio in vita illius, non habet
pro-

probari versum in vtilitatem, quia potest de fructibus satisfacere, quia habet liberam administrationem fructuum, & omnia administrat excepta alienatione immobilium, *cap. is cui, de electio. in vi. & cap. cum nobis. extra de electio.*

Merito per supradicta videtur dicendum, quod sua debita clericus ipse in vita, & post mortem Camera succedens in eius spoliis, possit imo teneatur soluere, & satisfacere.

Sed in contrarium faciunt multa: per quę videtur, quod de fructibus, & redditibus ecclesiæ non debent solui debita clerici, vel prælati, vt per Archid. *in capit. statutum. in vj.* quo de rescript. dicit, & tenet indistincte, quod siue clericus habeat administrationem, siue non, quod non potest de fructibus sui beneficij satisfacere suis creditoribus, quia ipse de dictis fructib. non habet aliud, quam purum vsum: quia id solum est clericorum, quod probabili ratione consumunt. ponit Ioann. Andr. *capit. præsenti. de offi. ordin. in vj.* & de illis habet tantum sumere necessaria ad victum, & vestitum, & vltra illa in talibus redditibus, non debet manus extendere, per dictum Apostoli sancti, victu tantum, & tegumento his contenti sumus, *capit. episcopus. x. q. ij.* vbi dicitur, habet Episcopus potestatem in rebus ecclesię in necessitatem habentibus cum omni reuerentia, & timore Dei, participare eum etiam oportet quæ necessaria sunt, subdens text. quod si episcopus res ecclesiæ in suam propriam voluntatem vsurpare voluerit, vel fratribus, filiis, vel quibuscunq; propinquis potestatem dederit, vt per eos lędãtur res ecclesiæ, episcopus sit concilio obnoxius, & si episcopus præsbyter, aut diaconus cum eo existẽtes in suos vsus colligunt ea, quæ ex redditu, vel ex quomodolibet actu ecclesiæ obueniunt, & pauperes fraudantur, ac fame conficiuntur, oportet, eos corripi secundum quod fuit à Sancto Concilio ordinatum, &c.

Facit: quia redditus ecclesiastici, vel res ecclesiæ, non sunt episcopurum seu prælatorum, aut clericorum propriæ, sed communes. *ca. expedit. in principio xij. quæstio. j.* quia per episcopos debent dispensari communiter, cum omnibus communem vitam degentibus, vt nemo in eis egens inuenistur,
16 † vnde si redditus ecclesiastici sunt instituti ad communem vsum, communem vitam degentium, & ad vtilitatem ecclesiæ, non possunt nec debent in alium vsum particularem, & proprium, & in solutionem debitorum clerici conuerti, quia est sine ratione, vt quod communi vtilitati datum esse dignoscitur, vsibus cuiuslibet personæ particularis applicetur, *de præbend. capit. ratio.* & inquit Abb. *in capit. cum esses. de testamen. in repet. vers. quarto principaliter quæro.* quod si clericus de redditibus ecclesiæ posset soluere sua debita, sequeretur vnum, quod esset iniquum, quod ecclesia, siue pauperes damnificarentur ex facto illius clerici, contra il-
17 lud, quod habetur *in capit. venerabilis. de exception.* † nam alteri per alterum iniqua conditio afferri non debet, quia fructus ecclesiæ, qui supersunt deductis necessariis pro victu clerici, vel prælati, non sunt clericorum, sed esurientium, vt habetur *in capit. sicut. 47. distinctio.* Et per eundem Abb. *in capit. peruenit. de fideiussor. ibi,* & credo firmiter, quod de rigore iuris, inspecto statu beneficiorum, & deputatione, non habet aliquo modo de redditibus beneficij satisfieri creditoribus, quia de redditibus ecclesiasticis, id solum est clericorum, quod probabili ratione consumunt, ergo (inquit) non debent accipi fructus, qui sunt conuertendi in causam piam, pro vtilitate clerici, quia si isto modo clericus subtrahet fructus, & bona ecclesiæ, dicitur homicida: quia videtur necare illos pauperes, qui ex huiusmodi subtractis, & alienatis essent alendi vel sustentandi, Facit quia Bald. *in cons. 71. libro primo.* consulit per multa, quæ ibi adduxit quod episcopus qui ante adeptum episcopatum iurauerat se soluturum sua debita creditoribus, si & quando deuenisset ad meliorem, & pinguiorem fortunã, quod non tenetur soluere de fructibus episcopatus postea adepti, rationibus, argumentis, & aliis ibidem adductis per eum, refert, & sequitur Barbat. *in additio. ad Abb. in capitulo olim nobis de restitution. spoliato.*

Facit quod habetur *in tex. in cap. præsenti. de offi. ordin. in vj.* vbi dicitur quod bona per clericum defunctum relicta, debent ecclesiæ, vel successori reseruari solutis debitis, vbi gloss. intelligit, debita ecclesiæ, id est quod illa debita solum debent solui, quibus est obligata ecclesia vnde non debita clerici, vel solum respectu clerici contracta.

Facit quod habetur *in cap. de multa de præben.* quod ille qui duo incompatibilia beneficia obtinuerit, cogitur restituere, de prouentibus suis, non de prouentibus ecclesiæ illud totum, quod perceperit de fructib. primo loco obtẽtis, vbi glo. (inquit) benedicit de suis, quia de rebus ecclesiæ, vel aliis, obstaret regula delictum personale &c. si debita clerici debent solui de bonis clerici, & non de bonis ecclesiæ.

Faciunt late disputata, & adducta per Abb. *in cap. reprehensibilis. de appellation. in addition.* vbi si clericus litigans in causa propria condemnatur in expensis, pro dictis expensis, non potest, nec debet fieri exequutio, nisi in bonis patrimonialibus, & suis, non ecclesiæ, non etiam in illa parte redditunm ecclesiæ, quæ debet conuerti in vtilitatem, & beneficium personæ clerici, puta in sui sustentationem. Immo, id quod plus videtur, idem dicit, si litigauit nomine ecclesiæ quod habet soluere expensas, in quibus erit condemnatus de suo, quod videtur durum, licet etiam clericus iniuste litem mouerit, quia expensas litis, in quibus condemnatus exsistit nomine ecclesiæ, non deberet soluere de suo, sed de bonis illius ecclesię, cuius nomine litem fecerit, dicit enim quod hoc casu clerici condemnantur in expensis, in causa propria, aut in causa quam agitarent nomine ecclesiæ, primo casu indubie condemnatio expensarum mandatur exequutioni in bonis patrimonialibus, si habet: si vero non habet patrimonialia bona, sed beneficia, tunc non potest fieri exequutio respectu eorum redditaum, etiam in illa parte redditaum nomine ecclesiæ, pro ecclesia, quæ debet in vtilitatem ecclesiæ conuerti, per regulam delictum personæ *de reg. iuris in vj.* sed respectu illorum redditaum, qui debent conuerti in vtilitatem personæ clericorum, est dubium: & credo (inquit) quod ad tales redditus non debent manus extendi, & est ratio; † quia eccle- 18
sia tenetur clericos alere ad sui decorem, nec nisi alimenta, vel sustentationem clerico præbet, vnde non tenetur eius condemnationes soluere: quia si clericus non venit alendus, non tenetur ecclesia in aliquo contribuere, quia ecclesia vult teneri, & esse obligata in alimoniam clericorum, & in causam sustentationis, alimoniæ eorum, non in aliam causam. debet enim cleric⁹ participare de bonis ecclesiæ, quatenus indiget, ad necessitatem sui victus, & non aliter

capit. episcopus. xij quaestion. ij. & xij. quaestion. j. §. fin. & capit. sequent. aut clericus litigauit, nomine ecclesiæ, & tunc, si collegialiter, mandatur fieri exequutio in bonis ecclesiæ, quia delictum prælati communicato consilio, nocet, & præiudicat ecclesiæ presertim in iudicio in hac condemnatione saltem, pro quo allegat Abb. ibidem *text. in capit. primo de dol. & contumac.* vbi probatur etiam in religiosis. Aut non collegialiter,
19 sed solus prælatus, vel de per se litigauit, † & tunc ipse habet soluere expensas, & condemnationes de suo per text. *iuncta gloss. in l. non est incognitum. C. de admin. tutel.*

Faciunt dicta per Abb. *in capit. præsentium. de pignori.*
20 † quod pro debito contracto pro sustentatione clerici, vel prælati, non possunt vendi, vel pignorari res ecclesiæ, quia dicit, quod vel ecclesia erat impotens ad sustentandum rectorem, vel potens, & primo casu, si impotens fuit à principio, tempore quo acceptauit ecclesiam: & dico indubie quod debita incumbunt
21 sibi, & hæredi, & non ecclesiæ, † quia habet sibi imputare: qui acceptauit ecclesiam minus potentem, nam hoc casu tenetur viuere ex industria, & sic fortius ex patrimonio, non autem pro huiusmodi debitorum solutione, vendere debet bona ecclesiæ, vel pignorari, vel obligare. *per tex. in cap. primo. 21. quæstio. 1. cum ibi glo.* si vero ecclesia ex post facto, est facta impotens, ad hoc dico idem, vt non debeant bona ecclesiæ vendi, vel pignorari pro sustentatione sacerdotis, sed debet agere sacerdos contra parochianos, qui ab eo percipiunt sacramenta, & diuina, vt præstent ei necessaria, ex quo eis seruit in diuinis, & eis prestat sacramenta, per dictum Apost. si vobis spiritualia impendimus, non erit magnum, si à vobis carnalia metamus, & si cessent in hoc parochiani subuenire ei, est causa licita substrahendi eis diuina est bo. glo. *in cap. omnis Christianus. de consecratione dist. prima.*

22 † Facit quicquid capit, vel expendit clericus de fructibus ecclesiæ, vltra debitum, tenetur clericus restituere, per ea, quæ dicit Abb. *in cap. cum secundum de praeben.* Domin. de sancto Gemin. & Archid. *in summa 44. dist.* Fel. *in cap. postulandi. num. 60. de rescrip.* idem. *in capit. de quarta. num. 33. de præscript.* Anton. Butr. *in capit. primo. num. 28. emptio.* Item dicit Abb. *in capit. fin. de pecul. cler. per tex* quem dicit expressum *in §. fin. cum capit. sequent. 12. quæstion. j.* quod præbendæ non dantur canonicis simpliciter, vt faciant quicquid velint ex redditibus, sed vt primo necessaria accipiant pro se, & si quid superest, eo deducto, debent expendere in vtilitatem ecclesiæ.

Facit, quia per canones redditus, & fructus beneficiorum sunt distincti, & distributi, † quia de illis aliam partem fabricæ, aliam episcopo, aliam pauperibus, aliam sacerdoti assignant, *per text. in capit. quatuor. capit. cognouimus. & capit. sequenti xij. quæstion. j.* per Abb. *in capit. j. de eccles. ædific. aut reparan.* vnde clericus subtrahere non debet, nec pro se, nec pro alio fructus ecclesiæ, sed in vsus ordinatos, & destinatos debet eos dispensare, quia si extra modos licitos dispensat, peccat, & potest puniri, adeo quod quandoque ab ecclesia potest remoueri. *cap. 2. de pecul. cler.* quia dicit Cardinalis Zabarella *in cap. fina. de pecul. cler. per text. in cap. inquirendum.* quod licet clericus possit dispensare fructus ecclesiæ in alios, non tamen potest dispensare in se ipsum, nec pro causa sua, quia ista non erit dispensatio, sed subtractio, & substrahendo sic fructus, clericus committit non solum furtum, sed & sacrilegium, per tex. *in cap. qui oblationes. 13. quæst. ij. notatur in d. capit. inquirendum.*

Faciunt, quę late deduximus supra *in quæstione de potestate clerici, vel prælati. §. sed in contrarium. per totum.* quæ videre potes ad longum, & per hæc ego credo, quod sit satis clarum, quod de fructibus, aut de rebus ecclesiæ, non possunt clerici, aut prælati soluere sua debita, ex aliqua sua necessitate, vel facto contracta: quia de rebus ecclesiæ non debet clericus dispensare, aut disponere, nisi prout ab ecclesia, aut canonibus fuit statutum, & ordinatum ex quo clericus, vel prælatus in illis non habet omnimodam auctoritatem, vel potestatem absolutam, sed restrictam, & limitatam, cuius fines, non transgredi sed seruare, & custodire debet, & per consequens quod debita clerici defuncti, non habent solui de spoliis per cameram.

Stantibus istis repugnantiis, & contrariis, pro intelligentia materiæ, & pro concordatione contrariorum, quia quæstio est difficilis, puto quod sit bonum habere considerationem, & respectum ad qualitatem debiti contracti, puta ex qua causa, & pro qua re sit contractum. Item ad tempus quo solutio debiti petitur, an videlicet, in vita clerici, an post mortem, &c. Quia dicit Abbas *in capit. cum esses, in repetit. de testament. vers. quarto principaliter.* declarando, & distinguendo materiam, quod aut clericus contraxit debita pro sua sustentatione, vt se aleret, & tunc dico quod nedum in eius vita, sed etiam post mortem, de fructibus sui beneficij debet satisfieri suis creditoribus, per doctr. Ioann. Andr. quem omnes sequuntur ibi communiter *in capit. ex præsentium. de pignori.* pro quo inquit Abb. est casus *in capit. cum olim. de restitutio. spolia.* vbi episcopus spoliatus suo episcopatu, non habens vnde viueret, contraxerat debita pro sua sustentatione, & victu, sequitur Calderin. *in cons. 20. de pecul. cler. in fine.* ibi tamen æquum est dicere, quod si contigisset ipsum canonicum dum viuebat habuisse tales fructus, pensionum, aut affictum, & ipsum expendisse in suis necessitatibus, & quia non habuit, contraxit debita, quod de dictis fructibus, vel pensionibus soluantur: vel non contraxit debitum pro suo victu, vel sustentatione, sed pro alia suiipsius necessitate, veluti esset pro reparandis suis domibus, vel vt vtar verbis Ioann. Andreæ, sua necessitate, puta refectione domus propriæ, quæ minabatur ruinam, vel pro vineis patrimonialibus putandis, aut pro alio casu consimili, & tunc dico indistincte, quod de fructibus beneficij satisfieri non debet etiam parce viuendo, quia clerici habent solum vsum, ergo si debita sunt contracta non pro suo vsu, ecclesia non tenetur. *capit. primo de solut.* vbi patet, quod tunc tantum tenetur successor soluere debita prædecessoris, quando pro necessitate ecclesiæ sunt contracta, vnde nec camera Apostolica in locum ecclesiæ suffecta, probatur ex littera *dict. capit. ex præsentium.* vbi calice impignorato per prælatum, pro sui, non ecclesiæ necessitate, hæres de hæreditate ex patrimonio defuncti, non successor, nec ecclesia, tenetur soluere, & ecclesiæ restituere, Nec est (inquit) bona ratio d. Anton. dicentis, quod ex quo clericus habet administrationem in rebus ecclesiæ, quod potest de illis rebus, & redditibus satisfacere, quia licet habeat administrationem, debet tamen dispensare ad eum vsum, ad quē tales redditus sunt instituti, & si talis dispensator contrarium facit, reuocatur. *capit. si quis deseruit. xij. q. ij. cap.*

mo-

monemus. capit. diaconi. xij. quæst. j. potest addi quod dicit
Zabatella in cap. fi. de pecul. cler. per text. in cap. inquirendum.
eo quod licet clericus possit dispensare fructus, & res
ecclesiæ in alios, non tamen potest dispensare in se
ipsum, nec pro sua causa, quia ista non esset dispensatio,
sed subtractio, & subtrahendo sic fructus ecclesiæ,
non solum committit furtum, sed & sacrilegium.

Nec valet dicere, potest modicum donare, eleemosynam
facere de rebus ecclesiæ, ergo sua debita soluere,
quia dico, quod illud facit, tanquam administrator
ecclesiæ dispensando bona in pias causas, sed sua
debita soluendo, non esset dispensator, sed dissipator,
& vel prædo, vt per gloss. in capit. fina. 12. quæstion 1. Nec
minus valet illud quod ad minus debet posse satisfacere
debita de fructib. de quib⁹ viuebat, quia fieri nõ po-
24 test, † nam primo clericus habet priuilegium, ne cõ-
ueniatur vltra quam facere potest, sicuti habet miles
armatæ militiæ, cui comparatur. ff. de re iudicia. miles. vbi
glo. & l. milites. C. loca. secundo ecclesia tenetur clericos
alere ad sui decorem, vnde si clericus non alitur, non
tenetur ecclesia in aliquo contribuere, quia ecclesia
vult contribuere in alimoniam clericorum, & si cedat
vere in alimoniam non in aliam causam per Abb in ca.
reprehensibilis. de appellatio. tertio non debent cogi cle-
25 rici mendicare in opprobrium clericorum, † quia esto
quod clericus propter crimen sit suspensus à benefi-
cio, inde tamen habere debet moderatam sustenta-
tionem. per glo. in cap. vintonien. de electio. in cap. studeat. 50.
distinct. per quod apparet, quod non etiam potest cle-
ricus soluere debita de illis fructibus, de quib. habet
viuere, ex quibus inquit idem Abb. concludo, quod
clericus etiam si sit personaliter & simpliciter benefi-
ciatus, de fructibus sui beneficij, suis creditoribus sa-
tisfacere nequit, nisi debita essent facta pro sustenta-
tione, pro quo optimus tex. in cap. peruenit. de arbitr. vbi
casus, sic, Abb. in repet dict. cap. cum esses. de testament. dict.
loco. & Abb. in cap. ex præsentium. de pignor. dicit quod sa-
cerdos debet viuere de fructibus beneficij, per dictũ
26 Innocent. capit. episcopus. de præbend. vbi dicit, † quod
beneficiatus habens patrimonium, debet viuere de
illo, tamen cum bona conscientia potest viuere de
redditibus ecclesiæ, cum ergo gratia illius pignora-
uit bona ecclesiæ, pro sua sustentatione, & pro sua
necessitate, non habet compelli hæres ad pignorata
redimenda, sed habet compelli successor in benefi-
cio: secus quando contraxit debita, non pro sua ne-
cessitate, aut pro sua sustentatione, sed pro necessi-
tate sui patrimonij conseruandi, puta pro repara-
tione suæ domus paternæ ruinam minantis, vel pro
sua vinea, quæ erat inculta cultiuanda & simili-
bus, quia eo casu non tenetur ecclesia, vel successor.
Ita intellexit & tenuit Hostien. dict. capit. primo. ibi. sed
ecclesia non tenetur nisi de contractibus ob necessi-
tatem ecclesiæ. Innocent. ibidem, idem tenet, si debi-
tum contractum ob necessitatem sit versum in vtili-
tatem ecclesiæ, alias non: vnde dictum Innocent. vi-
detur exigere quod probetur versum in vtilitatem, &
quod creditores teneantur probare debita conuersa
in vtilitatem ecclesiæ, dicit gloss. in authen. hoc ius. ca-
nonizata in ver. in solutum, x. quæst. ij. quod sic, vbi Ar-
chid. per Hostien. & doctores capit. grauis extra. de depo-
sit. super verb. vtilitatem, capit. quod quibusdam. vbi Inno-
cent. & alij de fideiussor. Et per Hostien. in summa de fi-
deius. & de testamen. capit. cum in officiis. Rota. decis. 37 incip.
cum camera Apostolica. decis. vltima in fin. sed Abb. magis
placet dictum Hostien. in d. capit. vt probare sufficiat,
quod debitum contractum fuit pro ecclesiæ necessi-
tate, vt per eum, vbi, & nota, ex hoc, & ex text. quod in
debito, contracto per prælatum, ecclesia obligatur,
etiam post mortem contrahentis, dummodo probe-
tur, quod pro necessitate ecclesiæ debitum fuit con-
tractum, & bene ponderat tex. quod non exigit pro-
bationem versionis in vtilitatem ecclesiæ, sed solum
requirit, quod pro necessitate ecclesiæ fuit contra-
ctum debitum.

Aliorum opinio, veluti gloss. in l. stipendia. C. de exe-
quutio. rei iud. Bart. in l. commodu. ff. de re iudic. & Specul. de
senten. excom. §. sequitur. est quod fiat executio in fructi-
bus beneficiorum in subsidium, nullis aliis existen-
tibus bonis, vt per Ioann. de Imola, dict. capit peruenit de
fideiussor. circa finem, vbi etiam tenet secundum Floren.
per illum text. quod indistincte possit fieri exequutio
in redditibus beneficij, pro debito clerici, etiam nul-
la facta discussione, & etiam, si sit beneficium, habens
administrationem, opinio vero aliorum, vt Hostien.
& Ioann. Andreæ dict. cap. peruenit. de fideiussor. † & quod 27
si clericus habeat beneficium, quod habeat admini-
strationem, puta, si sit rector, vel prælatus quod
tunc tenetur satisfacere debita de patrimonio, per
id, quod habetur in capit. reprehensibilis. de appellat. vt per
eundem Ioann. de Imola. in dict. capit. peruenit. colum.
antepenult. & quod indistincte possint solui quæcun-
que debita clerici, vel prælati, de illis fructibus bene-
ficiorum, quos facit suos, quia de aliis, vt dico non fie-
ret solutio, cum nec illos clericus obligare possit, ve-
luti est in clerico administrationem non habente, &
simpliciter, & personaliter beneficiato, qui etiam fru-
ctus facit suos in morte, quia de illis testari potest glo.
in capit. præsenti de offi. ordin. Hostien. in capit. fin. de pecul.
cler. qualiter diximus supra in quæst. de potestate. cleric. vel
prælat. † de distributionibus quotidianis, quæ 28
acquiruntur clerico etiam quoad dominium capitul.
vnico. de cleric. non resid. in 6. quas clericus facit omnino
suas, quia dantur propter seruitium, & corporale mi-
nisterium, & in recompensam laboris personalis, de
quib. clericus ita potest disponere, veluti rusticus de
diurni operis denario.

Item de pensionibus, ac pensionum fructibus, † 29
quæ cum sint quid non ecclesiasticum, sed prophanũ,
sunt ad omnimodam potestatem, & dispositionem
pẽsionarij, adeo quod potest de illis pro libito dispo-
nere, testari de illis, ac etiã ab intestato terminos, ma-
turos, non exactos, ad succedentes transmittere, per
Gigan. in q. 52. tractat. pensio. ibi, erit ex præmissis firma-
ta conclusio, † quod pensiones decursæ in vita pen- 30
sionarij non exactæ transeunt in eius hæredes, siue ab
intestato, siue ex testamento succedant. sed in contra-
rium vide quæ deduco supra in qu. de potestate clerici, suo
loco, maxime per bullam Pij v. nouissime editam.

† Item qualiter diximus de illis, quæ lucratur sacer- 31
dos ratione suæ dignitatis clericalis, vel sacerdotalis
officij, puta pro missis dicendis, vel pro aliis horis ca-
nonicis, diuinis laudibus celebrandis, aut decantan-
dis, dummodo non sint ei, veluti proprio parochia-
li data, nec respectu, seu contemplatione ecclesiæ,
sed respectu personæ tantum clerici, vel sacerdotis,
& pro recompensatione suorum laborum, quia ta-
lia clericus acquirendo, facit sua, & de eis omnimo-
de potest disponere, per Abb. in capit. cum in officijs de
testament. Et hæc opinio Ioan. And. & Hostien. quod
de fructibus, quos facit suos clericus, possit satisface-
re creditoribus, dicit Ab. in cap. reprehensibilis de appella.

potest

potest admitti, stante generali consuetudine, quæ inolenit apud omnes, quod elerici personaliter beneficiati faciunt fructus suos, dummodo clerici non mendicarent, quia hoc redundaret in opprobrium ecclesię, qnia isto modo per indirectum puniretur ecclesia in persona clericorum, quod esse non debet, *argum. reg delictum personale. de reg. iur. in vj.*

Sed in casu isto quando petitur solutio debiti à clerico in vita, dicit Collectaneus *in capit. Odoardus de so-*
32 *lutio.* vt refert Abb. *in capit. peruenit. de fideiussor.* † quod vidit in curia seruari, quod clericus potest cedere fructus suorum beneficiorum, loquendo indistincte, & nullam faciendo differētiam inter fructus; & fructus in satisfactionem suorum creditorum pro eius debitis, & idem dicit D. Anton. *in cap. cum olim. de restitut. spoliat.* vbi dicit esse casum, id quod approbat Abb. ibi, quia inquit communis opinio inualuit, quod hodie clerici appropriant sibi omnes fructus, ac redditus beneficiorum, & disponunt ad libitum, vnde visum fuit curiæ, & iudicibus, quod melius sit, vt clerici datent redditus suis creditoribus, quam, vt disperdant illos in aliam causam: sed si facerent, vt deberent, non deberent extendi manus ad redditus beneficiorum, quamuis (inquit) firmiter credo, quod de rigore iuris inspecto statu beneficiorum, & deputatione non debet aliquo modo de redditibus beneficij satisfieri creditoribus, quia de redditibus beneficiorum, id solum est clericorum, quod probabili ratione consumunt, ergo non debent fructus apprehendi, cum sint conuertendi in causam piam. Idem videtur dici *in allegata decisione* 855. *in antiquis, incip. cum camera. in prima parte.* ibi aliud esse in prælato viuente, vel beneficiato, quia tunc cum fructuario comparetur, fructus & prouentus beneficij facit suos, & ideo cum persona sua sit ad huiusmodi debita obligata, nimirum si etiam de fructibus beneficiorum quos facit suos, satisfacere tenetur, & loquitur decisio generaliter de quibuscunq; fructibus, quia non distinguit, prout facit *in sua distinctione*, & habetur *in Rota decisio. 330. in antiquis. rubrica de obligat. & solutio. incip. not. quod cler.* quod licet cleric⁹ se simpliciter obligando, non obligat fructus beneficiorū ad hoc, quod ratione obligationis fructus debeāt creditoribus applicari, nisi debitum esset cōuersum in vtilitatem ecclesiæ, tamen Auditor Cameræ tenet contra, quia pro debito fructus beneficiati sequestrabitur, & concludit Rota, quod si clericus habet administrationem, quod tunc fructus potest obligare in vita, si sit simplex beneficiatus, etiam id potest post mortem vt ibi.

Quando vero petitur solutio debiti contracti per clericum post mortem, quæ est materia nostra, tunc si debitum sit cōtractum pro necessitate ecclesiæ, successor vel Camera Apostolica, quæ loco successoris habetur in spoliis, & cum eo quantum ad spolia vnum & idem censetur, per speciale Papæ rescriptum d. Rotæ *decis* 855. ad illius solutionem tenetur, *per tex. in cap. primo. de solutio.* qui dicit ad litteram. vbi Hostien. Ioan. Andr. Abb. & alij, quia successori, & cameræ nunc reseruantur bona relicta per defunctum, solutis tamen debitis per tex. *in cap. præsenti. de offi. ordin. in 6.* vbi gloss. intelligit debita, ad quæ ecclesia & successor remanet obligata.

Et pro ecclesiæ necessitate contractum videtur debitum, si sit contractum pro sustentatione clerici. vel
33 prælati: quia dicit Ab. ibi, † quod si prælatus contraxit debita pro sua sustentatione, tenetur successor ad illorum solutionem, quia pro necessitate ecclesiæ videtur contraxisse, quia ecclesia tenetur illum alimentare: expensæ etiam, salaria seruitorum, vel seruitiorum debent solui de spoliis, quia clericus habet viuere & sustētare se de bonis ecclesiæ, iuxta conditionē suam, quia si sit nobilis, vel doctor, non habet stare sine famulo, per ea, quæ adduco *supra in quæstione*, ex quibus pręsumatur clericus acquisiuisse, vers. & in tali sustentatione, & seruitia præstita prælato, videntur præstita ecclesiæ, dico supra in quæstione de licentia, vel dispēsatione testandi *in principio, vers. Item ex eod.* est decisio Rotæ, decisio Fabii Peregrini *de solution. in manu scrip.* quod successor teneatur soluere salariū aduocato, qui patrocinatus fuit pro mortuo episcopo, dum esset carceratus, quę fuit facta in vna Zamorten. vbi doctor præstiterat patrocinium, & mutuauerat pecunias; & pro eius necessitatibus expenderat, & cum ista fuerint debita contracta pro necessitate personæ episcopi, fuit dictum, quod successor teneatur, per Abb. *in capitulo præsentium. & capitulo. per tuas. de donation.* & salarium etiam aduocati propter seruitium, & operam præstitam. per Abbat. *in capit. relatum. el. secundo de testam.* Ias. *cons. 222. lib. 2.* sed salaria famulorum quæ famuli in vita prælati petere, & consequi distulerunt, non debent solui post mortem per cameram de bonis, & seu spoliis prælati meo iudicio indistincte, quia super hoc emanauit motus proprius Pauli tertij, quo determinatur, quod salaria quæ famuli non habuerunt in vita prælati, nisi pro biennio petantur, & post mortem infra annum petantur, & alias quod soluta præsumantur, vt est videre, in dicto Motu proprio, qui in causis spoliorum sæpe fuit exhibitus, est in lib. bullarū Pontificum in Bullis Pauli tertij, mihi folio 102. Incip. motu proprio, cum sicut nobis &c. publicatum Romæ in Cancellaria anno 1545. die 21. Aprilis Pontificatus eiusdem Pauli anno 11. sed cum dispositio istius motus contra iuris commun[is] dispositionem, crederem, quod non deberet extendi vltra personas in ea specificatas, & nominātas, cum in istis stricte, & non large sit facienda interpretatio, & inquit Ab. d. loco, pluries ego in facto respōdi, in istis maxime rectoribus ecclesiarum qui infirmitate sua, de qua decedunt; multa debita contrahunt, nam successor tenetur illa soluere facit Ludo. Roman. *cons.* 440. quod consilium est factum in causa cuiusdam hospitalarij, qui contraxerat certa debita in vita pro suis vestimentis, vnde quærebatur, an talia debita deberent solui per successorem in hospitali, an vero per hæredem hospitalarij, vbi dicit, † quod hospi- 34
tale tenetur alere, & consequenter vestire hospitalarium, cuius opera, & seruitio vtitur tribus fundamentis; primo. quia est regula, quod tenetur alimentare & vestire illum, cuius opera vtitur. *l. In rebus. §. potest. ff commod. cum alijs ibi allegatis*, secundo quia scriptum est, qui ecclesiæ seruit, debet de ecclesia viuere. *capit. cum secundum de præbend.* tertio appellatione victus comprehenduntur etiam vestimenta; adeo quod ecclesia dans victum intelligitur etiam dare vestimenta. *leg. legata. ff. de alim. & cib. leg.* subdena ibi, ex his ergo concludo, quod pro pretio, quod titulo emptionis ille hospitalarius pro suis vestimentis, atque alimentatione percepit, tenetur successor in hospitali, non hæres defuncti hospitalarij, cum successor præcedentis rectoris, debita expedientia ecclesiæ, vel hospitali contracta soluere teneatur, quod est verum etiam, si

non

non probent creditores iſta talia venditionis titulo; in expedientia hoſpitalis conuerſa fore in vtilitatem per dictum Innocent. *in capit. grauis. extra. depoſit.* vbi allegat. gloſſ. *in l. prima. C. de venden. reb. ciuitat. lib. xij.* qui
35 dicit, † quod contrahens cum eccleſia, vel hoſpitali debet eſſe ſolicitus, vt res conuertantur in vtilitatem, in tribus caſibus, qui ſunt à iure expreſſi, primus eſt in mutuo. *l. ciuitas. C. de locat. capit. quod quibuſdam extra. de fideiuſſor.* ſecundus caſus eſt in depoſito *dict. capit. grauis. extra. depoſit.* tertius caſus, cum res eccleſiæ pro debito venduntur authen. *hoc ius. xij. quaſt. ij.* in aliis autem caſibus licet verſio non probetur in expedientiam eccleſiæ, vel hoſpitalis, ſi in hoc datum ſit, ipſa eccleſia tenetur, idem videtur, ſi debitum contractum, per clericum, ſit verſum in vtilitatem eccleſiæ, quo caſu debet fieri ſolutio per ſucceſſorem *per d. text. in capit. primo. de ſolut. capit. præſenti. de offic. ordin. in vj. in fine. d. text. capit. quod quibuſdam. de fideiuſſor. capit. primo. de depoſit.* vbi gloſſ. *in verſ. vtilitatem.* per Abb. *in dict. capit. peruenit. de fideiuſſor.* ibi dicit *nota gloſſ.* quod clericus non poteſt obligare redditus futuros ſui beneficij, quod inquit, intelligo, niſi contraheret pro vtilitate eccleſiæ. *argument. capit. nulli. de rebus. eccleſia non alien.* videtur dicere Innocent. Abb. & alij *in dict. capit. primo. de ſolution.* & hoc dummodo verſum in vtilitatem, non prouenerit ex induſtria clerici, vel prælati per Abb. *in conſ.* 102. *ſecunda parte.* ſequitur Hoſtien. *in capit. cum in offic. §. hoc igitur de teſtament.* ibi ſolas autem expenſas deducet de bonis eccleſiæ, quæ factæ ſunt in alimonia Prælati, pauperum, redemptionem captiuorum, hoſpitalitatem, & alias pias cauſas, vel pro oneribus eccleſiæ ſupportandis, dicit Abb. *in capit. ſi quis. de pecul. cler. circa princip. ibi nota ij* quod ſi prælatus ex induſtria perſonæ ſuæ, facit rem meliorem eccleſiæ, non poteſt repetere illud, quod impendit
56 ex induſtria, ſed cedit eccleſiæ: credo tamen, † quod ſi prælatus ex ſuis patrimonialibus impendit eccleſiæ aliquid, non ſua contemplatione, ſed eccleſiæ, poterit ipſe, aut ſuus hæres, repetere id quod impendit de ſuo, per text. *nota. cum gloſſ. 12. quæſtion. 4 capit. ſecundo.* idem dicit Rota *d. deciſio.* 855. ibi, vel poſſit fieri diſtinctio inter habentem adminiſtrationem, & tũc tenetur ſucceſſor, vel Camera, etiam de fructibus acceptis in vita prædeceſſoris, niſi ad debita conuerſa in vtilitatem eccleſiæ, ad quæ ſolum tenetur eccleſia *d. cap. primo de ſolut.* ad alia debita contracta per clericum, puta pro reparandis ſuis domibus patrimonialibus, pro putandis vineis, vel pro optandis prædiis, & locis paternis, & conſimilibus extra ab eccleſia indiſtincte dicendum; quod Camera non teneatur per ea, quæ dicit Abb. *d. cap. cum eſſes. verſ. quarto principaliter*, & habetur *in d. deciſio. in tertia parte primæ diſtinctionis ibi*, ſed ſecus, cum moritur; quia tunc vſuatio comparatur, & poſt mortem omnia bona ſua, quæ ab eccleſia acquiſiuit, tamquam bona eccleſiæ remanent eccleſiæ, & futuro ſucceſſori reſeruantur, *vt dict. capit. præſenti. de offic. ordin. in ſexto.* in cuius præiudicium bona illa non potuit obligare, maxime, quia non habet cauſam ab illo, nec cenſetur habere ius, ad not. per Innocent. *in capit. quanta. de iudic.* & ideo non mirum, ſi ſucceſſor ad debita illa non tenetur, ex quo ad illa, eccleſia non cẽſetur obligata, & in eius ſucceſſoris locum hodie Camera apoſtolica per ſpecialem Papæ reſeruationem ſuccedit in iſtis ſpoliis, ſeu bonis ad eccleſiam pertinentibus, & eius occaſione per ipſum acquiſitis, quia in aliis bonis patrimonialibus ſuccedit hæres ſuus, qui ad omnia alia eius debita tenetur. *authen. licentiam. C. de epiſcopis & cleric.*

Dicta deciſio facit illam diſtinctionem, an Camera apoſtolica, quæ hodie ſuccedit in ſpoliis, ac bonis relictis per defunctum clericum; teneatur ad ſolutionem debitorum creditoribus, & an creditores teneãtur probare debita conuerſa eſſe in vtilitatem eccleſiæ, facit dico aliam diſtinctionem, cum qua, vti vltimo loco facta, videtur tranſire, vel (inquit) poſſet fieri diſtinctio inter habentem adminiſtrationem, & tũc tenetur ſucceſſor, vel Camera, etiam de fructibus acceptis in vita prædeceſſoris, niſi ad debita conuerſa in vtilitatem eccleſiæ, ad quæ ſolum tenetur eccleſia *d. cap primo. de ſolut* aut non habuit adminiſtrationem; & tunc ad omnia tenetur, quatenus ſufficerent fructus, & prouentus, quos ante mortem fecerat ſuos, quia talis beneficiatus, non habens adminiſtrationem; omnes illos fructus, & prouentus perceptos in vita, adeo facit ſuos; quod poteſt de illis teſtari. Idem habetur *deciſio* 330. *in antiq. incip. nota quod clericus. rub. de obliga. & ſolutio.* & ſi non teſtetur de illis, ab inteſtato clerico decedenti ſuccedit eccleſia *gloſſ. d. cap præſenti. de offi ordin. lib. ſexto.* & probatur de teſta. *cap relatum. el. ſecundo*, per Hoſtien. *cap. de pecul. cler.* id quod eſt intelligendum in caſu, in quo Camera ſuccedit clerico; decedenti ab inteſtato: quia, ſi non habens adminiſtrationem, de illis teſtetur, non ſuccedit ei Camera. ſed hæres qui teneretur ipſe ad debita, quatenus ſufficerent prouentus, & id eſt ex eo, quia clericus tales fructus videtur facere ſuos, & hanc eſſe generalem conſuetudinem atteſtatur Abb. *in cap reprehenſibilis. de appellat. in additio. num. ſecundo. in capit. fin. de pecul. cler. in capit. peruenit. de fideiuſſor.* licet ipſe in dictis locis fateatur ſe tenere contrarium, maxime *in capit. cum eſſes. de teſtamen. in verſ. ſecundo principaliter in repet.* & hanc opinionem vltra alios tenet Innocent & d. Anton. *in d. cap. ſi.* ſed tamen iſta diſtinctio nunquam placuit Abbati vt late dicimus *in quæſtione de poteſtate cler. vel*, vbi ad longum per rationes quas adducit Abbas ad confutationem glo. *in cap. præſenti. de offi. ordin. in ſexto.* & dixi, prout etiam dico, quod eius opinio mihi magis amplexanda videtur, quia eſt magis amica, & magis fauorabilis eccleſiæ: ſed hodie talis ſimplex beneficiatus, nõ habens adminiſtrationem, non poteſt teſtari de fructibus talis beneficij, niſi obtento priuilegio apoſtolico, vel niſi de conſuetudine legitime præſcripta per breue ſanctiſſimi Pij Quarti ſub dat. die ſexto Martij, anni 1560. directum Franciſco Odeſcalco generali Collectori, & per aliud eiuſdem Pij Quarti ſub Datum Romæ die 30. Iulij dicti anni 1560. anno primo directum Mathæo Minali,

Vnde habetur ex præmiſſis concluſum, ſecundum doctrinam Abb. quod debita contracta per clericum pro ſua ſuſtentatione, vel pro neceſſitate, & vtilitate eccleſiæ tantum, ſolui debent a ſucceſſore, vel à Camera de illis fructibus in quibus ſuccedit, & de peruentis in eã.

Et ſecundum doctrinam Hoſtien. Io. Andr. & eandem deciſionem, nedum ita contracta, ſed omnia indiſtincte debent ſolui, de illis tamen fructibus, quos clericus facit ſuos, puta de illis, quando clericus non habet adminiſtrationẽ, ſed eſt perſonaliter, & ſimpliciter beneficiatus, & ratio iſtius diſtinctionis Rotæ poteſt eſſe, quod cum clericus iſtos fructus facit ſuos, ſuccedendo Camera in illis, prout ſuccedit ab inte-

stato d. *glos. in cap. præsenti. de off. ordin. in sexto.* efficitur hæres, & vti hæres clericl, merito ad illins debita soluenda, pro eo quod de illis ad cameram peruenerit tenetur, & obligata esle debet, quia etiam hæres suus, si clericus decedit de his testatus, tenetur debita soluere, doctrina Abb. indistincte loquitur, culus opinio videtur magis de lure subsistere, & magis amica ecclesiæ, & Cameræ, quia distinctio ista, quod clericus de beneficijs non habentibus administrationem, & simplicirer, & personaliter, faciat fructus suos, sibi nunquam placuir, imo illam *in capit. fir. de pecul. cler. & in capitulo, cum esses. in repet. de testam.* pluribus rationibus reprobauit, tamen in dictis locis, & alijs quos notauimus paulo ante, attestatur lta seruari de consuetudine generali apud omnes, & maxime *in capit. reprehensibilis. de appellat.* vbi dicit, quod veritas quæstionis de soluendis debitis, dependet ab illa, nunquid clerici faciunt fructus beneficij suos, & pro hac pro conclusione faciunt ea quę habentur, per Socin. *cons. 13. prima parte. num. 39.* vbi dicit, quod si debita fuerunt contracta pro necessitate, aut vtilitate ecclesiæ, prædictarum dignitatum, præceptoriarnm seu commendatoriarum, dignitas, & ecclesia esset obligata, secundum ea quę tradunt *in cap primo de deposito.* nec est obligatus aliquo lure hæres ipsius beneficiati, etiam, si fuisse. prælatus secularis, siue esser hæres ex testamento, vel ab intestato, vt traditur *in d. cap. primo.* imo, si prælatus, vel rector secularis exposuisser de proprio patrimonio pro vtilitate, aut necessitate ecclesiæ, seu dignitatis suus hæres qui succedet ex testamento, vel ab intestato repeteret, & potest ipse rector, quas fecit pro necessitate, aur vtilitate ecclesiæ de suo expensas, in alium testari, tex & ibi Abb. *in cap. cum pro causa. de procurat.* Facit tex. *cum glos. 12. quæstion. 4. capit 2.* tenet Abba. *in cap. fin. de pecul. cler.* idem tenet *in capit. de multa. de præben.* facit qnod not, *in §. si Vasallus. hic finitur lex. Corradi. in vsibus Feud.* tenet etiam Abb. *in sua disputatione* late disputando, quæ incipit *Sempronius* quæ est secunda, vbi vult, † quod hæres
37 prælati possit repetere omnes expensas, quas fecit pro lmpetratione, & prouisione dignitatis prælaturæ vel beneficij, etiam, si sint factæ pro litteris super prouisione confectis, vel propter aliam similem causam, ad quod etiam faciunt notata per glos. & docto. *in cap. fin. de electio lib. 6. facit,* quia expensæ factæ in negotio electionis indistincte debent, & possunt per capitulum recipi de bonis prælaturæ, etiam si fecerlt illas de proprijs bonis, potent eas repetere à successore, siue fuerint pro electione fienda, pnta pro conuocandis canonicis absentibus, vel pro notario, scribente processum electionis, vel pro consulendo iuris peritis, & similes, pro obtinenda confirmatione electionis, iam factæ, vel pro habendo consensu electi absentis, & similes, per compostel. *in d. capitulo vt præterita.* quem sequitur Archidi. *capitulo. fin. 64. dist.* ne officium capituli in eligendo, habear sibi esse damnosum. *capitulo. cum expedita de electio. lib. 6. capitulo. cum pro causa de procur. capitulo. cum sit Romana. de simonia. capit. cum ex offic. de præscriptio* t vt per Ioan. Franciscum Pauin. *in tracta. de off. & pot. capit. sede vacan. quæst. 8. secunda partis ad fi.* cuius verba refero iusra, & illud quod mutuatur pro proseeutione electionis factæ de prælato, absque aliqua probatione præsumitur versum in vtilitatem ecclesiæ Albe. *in authen. hoc ius. C. de sacrosan. ecclesi.* sequitur Bald. *cons. 298. primo volum. versi. alij dicunt,* vbi tenet, quod expensum in promotione Prælati, vel in causis prælaturæ, potest solui de fructibus ecclesiæ, *glossa ad capell. tollosan. decis. 479.* Si vero debita fuissenr contracta per prælatum, vel rectorem absque necessitate, vel vtilitate ecclesiæ, non est dubium, quod ecclesia, vel dignitas ad expensas restituendas non tenetur, *per not. in d. capitulo. primo de deposit. & in authen. hoc ius porrectum. C. de sac. san. ecclesi. canonizata 12. quæst* a hoc ius porrectum. quia successor & seu camera, non sunt nec habentur loco vniuersalis hæredis clerici qui succedit in vniuersum ius defuncti, & in omnibus bonis illius, quin lmo bonis propriis succedunt agnati. Iac. de Beluis. *in authen vt nulli iud. §. & hoc per ea,* quæ habentur *in c. cum in officijs. de testa. c. 1. de succes. ab intesta.* quia successor in beneficio, & seu Camera Apostolica tenetur tantum ad debita pro vtilitate & necessitate contracta *capitulo primo & secundo. de solutio.* hæres vero tenetur ad debita qnæcunque defuncti regulariter. *l. fin §. & si potestate C. de iur. delib.* Alex. *cons. 160. lib. 6.* Rota *in no. 232. de rebus ecclesi. non alien. incip. si prælatus.* ideo est quod iudex eueniente casu bene animaduertat ad qualitatem debiti contracti, & cuius contemplatione, vel intuitu sit contractum, quia si ratione patrimonii sit contractum, non erit iustum, quod soluatur à Camera de fructibus beneficiorum, & si sit taliter contractum, qnod veniat soluendum de acquisitis ab ecclesia, relictis per defunctum, quæ defunctus fecerat, vel facere poterat suæ erit etiam considerandum meo iudicio quantum de huiusmodi peruenit ad hæredes, & quantum ad Cameram, & pro rata successionis erit meo iudicio soluendum, quia bene est æquum, quod qui commodum habet, sentiat etiam de incommodo pro rata commodi, & succedens in hæreditate soluat debita pro portione hæreditaria. *l. prima* & ibi. Ber. *C. si cert. pet. per not. in. l. pro hæreditariis. C de hæred. actio.* qnia expensæ funeris, & funeralia pertinent ad hæredes bonorum, non ad successores in beneficiis nec ad Cameram, ita consuluir Dec. *in consi. 157.* verum tradit Abb. *in capitulo. vt præterita col. pen vers & ex prædictis de electio.* † quod expensæ concernentes solatium, vel re- 38
medium animæ defuncti, debent fieri ex bonis prælaturæ, & sic ex spoliis, quãmmcunq; prælatus defunctus habuerit proprium, expensæ vero quæ fiunt ad consolationem, & põpam viuorum, vt magnus apparatus funerũ in vestibus, & aliis similibus, non sunt soluendæ à Camera, nec ex bonis Prælaturæ, sed solui debẽt ab hæredibus, & de lstis intelligit Decius, Ita Petr. Rebuff. *in suo enchiridion. iud. ecclesi. not. 159.* quia licet alias sponsa teneatur ad funeris impensas, quando instituitur hæres, vel quando est diues, ex quo afficeretur iniuria, si sponsus insepultus remaneret, & pater est impotens. *l. census & l. quod si nulla: de relig. & sump. fun.* in ecclesia, & hodie Cam. non tenetur ad impensam funeris rectoris, quæ fit ad solatium viuorũ: puta ad longam põpam, & vestes lugubres, licet teneatur ad illã, quę fit solatio animæ, puta pro candelis, & aliquib. venientib. ad illud funus. ita Abb. *in disputatione quæ incip. Sempronius cler in 1. dubio* refert Benedict⁹ Canophilus *in expositione constit. Paul secundo tracta. tit. de sepulturis.* est decisio Antonii Capitii *in terminis nostris facta. 34.* quam vide pro præsenti materia, an videlicet culcita serica, sepulchrum marmoreum, vestes lugubres, & aliæ impensæ funerales debeantur de spoliis, an vero de hæreditate, vbi concludit, quod Camera, & ecclesia tenetur tantum ad impensas quæ tendunt ad remedium animæ defuncti, veluti sunt impensę. q̃ fiunt

fiunt circa clericos confluentes ad officium sepulturæ, in quibus, inquit, tenetur ecclesia, etiam si defunctus alium hæredem habeat in patrimonialibus, non ad impensas, quæ tendunt ad viuorum solatia, veluti est apparatus funeris, constructio sepulturæ, pretiosa exequiarum pompa, quod multi induantur vestibus luctuosis. allegat pari modo Abb. *d. disputatione.* Item per Ioan. Franciscum Paulinum *in suo tractat. de officio & pot. capit. Sede Vacan. quæstione. 8. secunda partis ad fin.* ibi similiter, & expensæ, quæ fiunt pro exequiis prælati defuncti, debent fieri de bonis prælaturæ, secundum Catdin. Floren. qui ita pluries consuluit *per text. in capit. bona. el. secundo de electio.* Calderin. *cons. primo. & secundo. de solut.* Abb. *in disputatione* Semptonius. *in expensis concernentibus solatium seu remedium animæ defuncti. arg. capit. ad apostolica. de donatio. capit. bona rei. 12. quæstio. 2. tapitulo vbi periculum. de electio. lib. 6.* secus in expensis concernen. pompam viuorum, & magnus apparatus vestium, & similia. *arg. 13. quæstione secunda. anima defunctorum &c.* & dicit Bertachinus *in tracta. de episcopu. quarta parte. quinquagesimo quarto quæro. versi. vlt.* quod prælatus successor tenetur ad funeralia sui prædecessoris, quia ecclesia arctatur ad id onus, cum ex bonis ecclesiæ, sit alendus prælatus. *12. quæstion. prima. illi autem qui. 16. quæstion. 1. quoniam quicquid. 1. quæstion. 2. clericos.* Item debet de eisdem curari infirmus. *capit. 1. & capit. de rectoribus. de clericis ægrot. facit l. verbo victus de verb. signi.* & quod non *in l. alimenta. C. de neg. gest. item,* & debet sepeliri prælatus, vel rector sumptibus ecclesiæ, etiam si velit episcopus, vel prælatus ipse pro hoc largiri centesimam bonorum ecclesiæ. *12. quæstione secunda. bona rei. de donatio. capit. apostolica* quod intellige scilicet in vita, quia id non potest in testamento disponere pro magnificando sepulchro secundum Ioan. & doct. *in d. capit apostolica.* & intellige sepeliri debere sumptibus mensæ suæ etiam separatis à mensa capituli secundum Petrum de peruisio *in tracta. canon. parochi. capitulo. 8.* vbi plene, vide quid de Papa, quid de Cardinali, quid de Abbate, quid de alijs clericis, cuius sumptibus sint sepeliendi, & idem habetur per dominum Battol. Cæpol. *in cons. suo 51. incip. in Christi nomine. vers. circa 2.* & debita, q̃ fuerint contracta aut contrahentur, sede vacante, vel per successorem, pro oneribus ecclesiæ, circa diuinum cultum, fabricam, hospitalitatem, vel similia necessaria supportanda, credo quod debent solui de prouentibus sedis vacantis: qui si nulli sint, vel non extent, puta quia Camera collegerit spolia, & fructus futuri temporis, credo quod Cameta, vel spolia tenebuntur, pro ea rata fructuum, qui in spolia, & in cameram peruenerunt, vt si collegerit collectores fructus, aut reddit as tantos, qui sint fructus trium mensium, ad ratam fructuum vnius integri anni, spolia, & camera ad onera trium mensium supportanda teneantur, vt singuli fructus singula onera sua pro rata æqua lance supportent per tex. qui dicit in terminis *cap. præsenti. §. porro. de off. ordin. in sexto.* ibi & his. quæ fuerint necessaria pro seruitoribus, ministris, ac incumbentibus oneribus vsque ad nouos redditus, &c. quia si integri anni fructus, integra onera totius anni supportant, successor non debet teneri ad onera: nisi pro rata fructuum per se, non per cameram percepturum: ita videtur intelligere Did. Coua. *variar. resol. cap 15 versi. primo tamen. in fine.*

Ad obiecta deueulo, & dico, quod licet per supradicta videantur contraria satis concordata, volo nihilominus hic subiungere quæ occurrunt particulariter, & specialius respondere.

Et primo ad illud *in c. peruenit. de fideiussor.* quod mandantur solui debita clerici de redditibus beneficiorũ, & quod fructus beneficiorum obligari possunt in causam iudicati, est intelligendum de illis fructibus, quos clericus facit suos, vt per Hostien. And. ibi, secus est de fructib. qui sunt conuertendi in vtilitatem ecclesiæ, id quod non placet Abbati: & propterea dicit id procedere, quia communis opinio inualuit, quod hodie clerici approprient sibi omnes fructus, & redditus ecclesiæ, quia de rigore iuris, inspecto statu beneficiorum, & deputatione, & si clerici facerent quod deberent, non extenderent manus ad redditus beneficiorum, vel secundum eum, ille text. deberet intelligi de redditibus proprijs patrimonialibus, vt exponit glos. in similibus terminis *in cap de multa de præbend. in vers. de suis prouentibus,* vel fuit, inquit, specialis prouisio Papæ per rationem, de qua ibi, &c.

Ad illud, quod dicitur clericus litigans condemnatus, soluer expensas de redditibus beneficij, quos facit suos, secundum Hostien. dicit Abb. ibi, quod illa opinio attenta consuetudine generali, secundum quam clericus personaliter beneficiatus facit fructus suos, iuxta distinctionem glos. *in c. præsenti. de offi. ordin. in vi.* posset admitti, dummodo clerici non mendicateur, idest, quod soluris debitis tantum remaneret clerico, quod viueret, quia hoc redundaret in opprobrium ecclesiæ.

Illud quod dicit d. Anto. *in c. olim de restit. spolia.* quod prælatus debitum personale potest soluere de fructibus ecclesiæ, intelligitur procedere, per illud quod diximus supra, quod approptiant sibi clerici omnes redditus, quod facere non debent.

Nec obstat illud, quod dicitur *in c. præsenti. de off. ord.* quod relicta per defunctum, reseruantur futuro successori solutis debitis, quia intelligitur de debitis, pro quib⁹ ecclesia remanet obligata, non de aliis debitis, puta quæ causa necessitatis, vel vtilitatis ecclesiæ essent contracta, *vt per glos. ibid.*

Nec obstat, quod clericus, qui damnum ecclesiæ ob negligentiam, aut prauam administrationem intulit, soluet debitum ecclesiæ, quia illud procedit in casibus enumeratis, in quibus expresse à iure est obligatus ad satisfaciendum damnum illatum ecclesiæ: quia si debita habent solui de acquisitis ab ecclesia alijs personis, debent etiam solui ecclesiæ, quia agris ecclesiæ sitientibus, alij rigandi non sunt.

Nec valet dicere, quod si non soluerent clerici de redditibus ecclesiæ, quod fraudarentur creditores, vel quod clerici essent, veluti Iudæi inter Christianos, qui non inuenirent, qui eis crederet, quia dico primo, quia creditores sibi habent imputare, cum debeant non ignorare conditionem contrahentis.

† Item clerici debent habere pro suo victu sufficientem ecclesiam, alias episcopus eis prouidere tenetur 39
cap cum secundum de præben. tex. & glo. in cap. si quis ordinauerit. de simonia. in ver. per triennium, & sibi imputet clericus, si minus sufficientem ecclesiam acceptauit, per Abb. *in cap ex præsentium. de pignor. vers.* sed aduerte quod Io. Andr. vnde merito non habetent contrahere debita, & si contrahunt videtur clericus habere priuilegium, quod non potest conueniri, vltra quam facere potest, dicit Abb. *in cap. cum esset. in repetit. versi. quarto. principaliter. in vers.* nec obstat si diceretur: quod

ad minus: quę omnia debeat esse non incognita contrahentibus.

Et illud Specul. quod prius clericus soluet debita de suo, si habet, deinde de redditibus ecclesiæ, intelligi debet de illis redditibus ecclesiæ quos facit suos, & de illis etiam sibi tantum retinebit, ne mendicet vt dixi supra per Abb. id quod pari modo dici potest ad illud, quod clerico conuenit soluere debita de stipendiis in subsidium, sicut militi, ex quo clericus, & miles æquiparautur.

Ad quod dicitur: quod potest fieri alienatio rerum ecclesiæ in satisfactionem creditorum, intelligi in casibus, modis, & formis à iure expressis, & non aliter.

Et quod clerici sint domini fructuum, intellige ad bene & canonice dispensandum, non autem ad illos in malum, vel alium vium, quam sit à iure statutum, conuertendum, quia clericus non vtitur rebus, & fructibus ecclesiæ, tanquam suis, sed tanquam ad dispensandum sibi creditis, per ea quæ tradit Abb. *in ca. cum esses. in repet. de testa vers. secundo principaliter* Zabarell. *in c. fin. de pecul. cler.*

Quod vero clericus possit donare, & eleemosynam facere &c. intelligitur in causis, & pro causis à iure expressis vt in iuribus allegat.

At ad doctrinam Abb. *in c. quod quibusdam. de fideiussor.* responde quod Abb. loquitur ibi, & intelligit de contractu facto nomine ecclesiæ, & pro ecclesia, non autem quod illud esset debitum spectans ad prelatum particulariter, vnde nimirum si potest illud prælatus soluere de redditibus ecclesiæ, quos libere administrat canonice dispensando.

SVMMARIVM.

1. *Quod non mutatur stare non prohibetur.*
2. *Figura iudicij, & verum iudicium, quid sit.*
3. *Quid sit, quasi figura iudicij.*
4. *Substantialia iudicij.*
5. *Citatio est de substantia circa absentem.*
6. *Substantialibus iudicij non potest renunciari.*
7. *In spolijs fuit datus modus procedendi.*
8. *In causis spoliorum, quando procedatur.*
9. *In causis spoliorum verbum summarie reiicit solemnitates.*
10. *Clausula summarie in causis magni praeiudicii admittit probationes plene, in causis non magni praeiudicij simpliciter.*
11. *Item importat quod libellus sustinetur etiam sine die, & sine loco.*
12. *Item quod tolluntur dilationes.*
13. *Item facit agentem ex vna causa obtinere ex alia.*
14. *Item, quod possit peti debitum naturaliter.*
15. *Item, quod debetur ex nudo pacto.*
Item quod credatur vni testi cum fama.
16. *Clausula simpliciter remouet omnes subtilitates.*
Difficultates.
Duplicitates, ambiguitates &c.
17. *Clausula de plano importat, quod potest procedi sine processu.*
Et sine causæ cognitione.
Item sine libello in causis modicis.
In causis vilibus proceditur sine libello.
Sufficit, quod petitio describatur apud acta.
18. *Libello, euidenter inepto, non est respondendum.*
19. *Iudex potest procedere in domo.*
Item reiectis exceptionibus, appellationibus, dilatoriis per verbum sine strepitu.
Quod importat, quod possunt postponi feriæ non in honorem Dei.
20. *Quid sit strepitus iudicij.*
21. *Vide quid importet clausula, sine figura iudicij.*
22. *Importat, quod iudex pronunciat, incognita veritate per indaginem.*
Non citatur pars ad videndum iurare testes.
Admittitur libellus generalis.
Admittitur libellus sine solemnitate.
Pars potest incipere ab articulis
Probatis articulis potest causa terminari.
23. *Clausula inspecta veritate importat.*
Quod proceditur sine apicibus iuris.
Casus in quo valet probatio persuasiua etiam non concludens.
Aequipollet clausulæ secundum meram voluntatem.
Item facit, quod seruatur lex fori, non lex poli.
24. *In causis spoliorum potest procedi etiam criminaliter.*
25. *In causis appellationis spoliorum proceditur, prout in prima instantia.*
Thesaurarius est collector generalis spoliorum.
26. *Causa spoliorum non possunt cognosci ab alio: quam à Thesaurario regulariter.*
27. *Causa appellationis est vna cum principali.*
28. *Est vtendum contra impetrantem iure, quod impetrauit.*
29. *Legitima semper admittitur exceptio: licet Papa mandet aliquid precise fieri.*
30. *Illa forma nunquam debet omitti; sine qua negotium non potest expediri.*
31. *Quid importet clausula, vocatis vocandis.*
32. *In causis spoliorum admittitur appellatio facto deposito.*
33. *Item proceditur appellatione postposita, friuola tamen.*
34. *Quid importat clausula, appellatione remota.*

DE MODO PROCEDENDI in causis Spoliorum.

QVÆSTIO. XI.

Multi, etiam aduocati, in foro causarum huiusmodi Cameralium non versati hæsitare, dubitare, ea petere solet, quomodo ac per quos terminos in causis spoliorum procedi habeat, vnde ad tollendum illis hæsitationem, & dubietatem, ac ad satisfaciendum illorum petitioni, ac desiderio, necessariũ esse existimaui aliqua dicere de modo in causis huiusmodi procedendi, ratus etiam meo iudicio non esse bonum, nec integre satisfactionem patronis causarum huiusmodi me afferre, si posito quid sint spolia, quomodo discernantur, cognoscantur, & iudicantur non poneretur etiam modus, quo pro patrocinio causarum, auxilio suorum clientulorum & veritatis assisti possit, & procedi, tam per aduocatum Camerę, quam per alium.

Et quia in causis istis posset dici, quod specialis modus procedendi non sit traditus, vel alius, vel diuersus à reliquis causis ordinarijs, videtur dicendum meo iudicio primo loco, quod in causis spoliorum procedi habeat per eosdem modos ac terminos, per quos regulariter, & ordinarie procedi solet in omnibus causis: & ijdem processus fieri & formari qui fieri & formari solent in causis ordinariis, quia quod regulariter est traditum, regulariter, & semper seruari debet, & in omnibus, † & quod non est immutatũ stare semper non prohibetur vbique, & in omnibus. 1 *l. præcipimus. C. de appellat.*

Vnde

Vnde in hoc iudicio illa habent interuenire, & esse, quæ regulariter esse, & interuenire solent, & debēt in iudiciis ordinariis aliarum causarum, vt videlicet in causis huiusmodi sit vera, & solita figura iudicii, & iu-
2 dicium verum, † quod est actus trium personarum, iudicis videlicet, actoris, & rei, *instit. de interdi.* §. *retinendæ: & l. in tribus. ff. de iudic. in l. inter litigantes.* & ibi Bar. *eo tit.* cuius forma, & figura consistit in his prin-
3 cipaliter, † & altero istorum deficiente, non dicitur figura, sed quasi figura. Item habent interuenire alia substantialia iudicij, † & veluti sunt citatio, libelli ob-
4 latio, litis contestatio, iuramentum de calumnia, & quod sententia feratur in scriptis, congruo loco, &
5 tempore seruatis solemnitatibus debitis, † quamuis citatio sit tantum de substantia circa absentem. *3. quæst.* 8. *caueant.* non contra præsentem *per notat.* per Innocen. *in cap. si. de elect.* per Bart. *in l. prolata. C. de sent.* per Bal. *in authen. si omnes. C. si vt ab hære.* & alias vt late per Abb. *in capit. cum. 1. & A. extra de senten. & re iud. col.* 3. & substantialia ista appellantur, quia sine istis iudicium esse non potest *& l. precia. ff. de contrahen. emptio. &* §. *precium. instit de emptio. & vend.* & huiusmodi solemnitates iudiciorum, adeo videntur necessa-
6 riæ, † quod non possunt per partes relaxari, nec illis modo aliquo potest per consensum renunciari per ea quæ dicit Bar. *in l. quoties. vers. vltimo nota. C. de priuileg. scholarium. l.* 12. *capit. de causis. de off. deleg.* Bar. *in l. i.* §. *i. in vers. quid de alijs solemnitatibus. ff. de ferijs.* Bart. *in l. si societatem.* § *arbitrorum. 3. col. in fin. ver. dices tu istud falsum. ff. pro socio.* quod est verum, quando litigatur coram iudice, secus si coram arbitro, *vt per eundem ibidem, & eundem in authen. offeratur. in fine cap. de litis contesta.*

Verum rem aliter sese habere puto: quia in causis spoliorum non venit aliquo modo seruanda figura iudicij ordinarij, tam circa solemnitates, quam circa
7 substantialia, † quia quomodo in talibus procedi habeat, & qui processus fieri, & quæ iudicii forma, vel figura seruari debeat, fuit expresse per Sanctissimorum Pontificum constitutiones in materia spoliorum editas statutum, & specialiter ordinatum, & præsertim per litteras Pij Quarti in forma breuis sub annulo piscatoris expeditas Matthæo Minali Collectori spoliorum generali Thesaurario directas, sub Dat. Romę xxx. Iulij 1560. Anno sui pontificatus primo. In quib.
8 datur expressa, & specifica forma in talibus causis procedendi. † Mandat enim ibi Papa procedi summarie, simpliciter, de plano, sine strepitu, & figura iudicij, sola facti veritate inspecta &c.

Per quæ verba, nedum videtur datus modus procedendi alius, & diuersus ab aliis causis ordinariis, sed & ordo iudicarius, qui in causis ordinarie seruatur, penitus in causis spoliorum remotus, & sublatus videtur: istud enim videntur importare istæ clausulæ, &
9 istud illa verba significare, † Quia nullæ solemnitates seruari debent in causis spoliorum ita enim importat verbum summarie, per ea quæ dicit Bar. *in. l. iudicis. secunda oppo. C. de iudic.* interpretatur enim summarie id
10 est remotis solemnitatibus. † sed tamen, si causa sit magni pręiudicii, non excludit ista clausula, quin recipi, ac fieri non debeant plenæ probationes: si vero sit causa non magni præiudicii semiplenæ sufficiunt, vt ibi per eum.

11 † Id quod intantum videtur verum, quod si in libello sit omissus dies, vel locus, nihilominus virtute talis clausulæ sustinetur, & sufficit: vel agitur in causa ciuiliter, vel criminaliter, quia etiam in causis spoliorum potest agi criminaliter, per extrauagantem Pii Quarti desuper editam, vel melius per breue S. Sanctitatis directum Matthæo Minali Thesaurario die 20. Aprilis. 1561. per ea, quæ tradit Alex. *in suo cons. 6. in 3. vol.* † & tolluntur dilationes per Bart. *in extrauag.* 12
ad reprimendum. vers. summarie, per Alex. *in. l. in summa de condit. in debit.* & seruantur, vel seruari habent tantummodo termini, de quibus *in cleme. sæpe. de verb. sign.* vigore istius clausulæ, per dominos de Rota decis. 35. *incipien. quando committatur. in nouis*, qui etiam abbreuiari possunt, vt per eosdem dominos *decis. quæ incip. quando causa. num.* 488. quia dicit Bal. quod clausula, siue verbum summarie, importat idem, & est eiusdem qualitatis, & naturæ, cuius est clausula secundum æquitatem, vel de æquitate, per ea, quæ idem Bal. *in l. obseruari.* §. *proficisci. ff. de off. pro consul.* quæ clausula importat, quod intelliguntur reiectæ subtilitates, & solemnitates iuris, quæ veritatem negocii non tangunt, vt per Bal. *in. l. si pro ea vltima. col. vers. vnde facit ad quæstio. C. mandat.* Bart. *in. l. si fideiussor.* §. *quædam. ff. eo.* Bar. *in l. quintus. ff. mandati.* quæ etiam operatur, † quia facit agentem ex vna causa, obtinere ex alia, vt 13
per Alexa. *l. si ita.* §. *Chrisogonus. 9. col. vers. sequitur. de verb. obligat.* per Felyn. *in capitulo. si cautio. de fid. instru.* per Fran. de Aret. *d.* §. *Grisogonus. 7. col.* per Butr. *cons. viso dicto puncto.*

† Item operatur, quod potest peti illud, quod est 14
debitum naturaliter, vt per Bal. *d. l. si pro ea. C. mand.*

† Item illud, quod solo pacto nudo debetur, vt per 15
eundem Bal. *in l. nemo in fi. C. de sent.* item etiam operatur, quod creditur vni testi cum fama, sicut in arbitrio, qui credit testi reddendi rationem verisimilem, licet non cōcludentem, vt per Aretin. *cons.* 60. sed hoc intellige, si sit æquitas legibus approbata, vt per Bal. *d. l. nemo.* quia alias secus. † item in causis spoliorum 16
debent reiici, & remoueri omnes rigorosæ subtilitates, difficultates, duplicitates, ambiguitates, obscuritates, scrupulositates, dolosæ machinationes, rigor ordinarii iudicii, & de æquitate procedi, Ita enim importare dicitur clausula, vel verbum, simpliciter, vt per Bar. *in extrauag. ad reprimen. in vers. summarie. in fi.* exponit enim ibi simpliciter. i. sine rigorosa subtilitate, *c. dilectus extra. de iud.* reiectis difficultatibus, duplicitatibus, ambiguitatibus, obscuritatibus, & dolosis machinationibus sequitur Angel. *in l. prima.* §. *si quis de ver. sig.* vbi allegat d. Anto. *d. c. dilectus.*

† Et propter clausulam de plano, potest procedi in 17
causis spoliorum sine processu, & causæ cognitione, per ea, quæ dicit glos. & Bart. *in. l. ne quicquam vers. de plano. ff. de offi. proconsul.* Item sine libello, si causa sit parua, quia in modicis & vilibus causis, vbi scriptura non requiritur, non requiritur libelli oblatio. *per glos. in capitulo. primo. de libelli oblat. vers. libelli*, quia non est necessarius libellus per Bar. *d. loco*, sed sufficit, quod petitio describatur apud acta, quod etiam fieri debet propter iudicem, vt pronunciationem petitioni conformet, & propter actorem, ne frustra fatigetur, & vt videat super quo articulos, & positiones formet, & vt sibi ex alia causa agenti non obstet exceptio rei iudicatæ. Item expedit reo, vt possit suas defensiones formare, ita vt ex ineptitudine absoluatur ab instantia, & absolutus in principali non possit iterum conueniri. Credo tamen, quod sit intelligendum de ineptitudine euidenti † propter quam libello non est a- 18
liquo modo respondendum, ne super eos lis conte-

standa,& de qua Rota *decisio. 35. in notis : in additio. incipit. si quis in causa.* quia libellus alia ineptitudine conceptus sustinetur, & valet. Item ista clausula operatur, quod si quis agit inepte, proposita actione obtinere potest, vt per Alexand. *in leg. vinum. ff. si cer. pet. & in l. si filio. ff. de lib. & posthu.* nec in libello requiritur locus, neque etiam dies, si criminaliter agatur, aut procedatur. per Alexand. *cons. 6. 3. vol. per Aretin. consil. 61. colum. final.* potest procedi feriis in fauorem, & vtilitatem hominum, non in honorem Dei,
19 vel Sanctorum in dictis non obstantibus. † Item iudex potest procedere in domo, de plano, non pro tribunali sedendo *per gloss. d. Clem. sape in vers. feriarum. abbreuiat dilationes*, & excludit exceptiones, quae requirunt altiorem indaginem. *per gloss. d. clem. sape* & per Iaco. Butr. *in l. si certo. §. custodiam. ff. commoda.* & hic sufficit vna citatio, alias trina requireretur. *gloss. in d. clem. in vers. citationē.* nec requiritur aliqua litis contestatio, quam tollit ista clausula de plano, quia dicit *gloss in leg. pro eadem. l. a. ff. ad l. Aquil.* quod iudicium debet solemniter incipere per litus contestationem, & finire per sententiā in omnibus causis, nisi qn procedit de plano. Itē proceditur in istis causis reiectis exceptionib. & appellationib. dilatoriis, q frustratorie, & ad differēdū iudicij processum maliciose opponūtur, quia istud importat verbum, sine strepitu, in constitutionibus positum, talia enim per quendam conuocum clamorem, & tumultum solent examen obstrepere, & veritati habendæ obstaculum præbere, vnde dicitur: quod cultum suum iustitia perdit, quando silentia iudicij obstrepentium turba perfundit, 5. *quæstion. 4. in loco. refert gloss. in allegat. clemen. sape. vers. exceptiones.* quia inquit Innocent. *in capit. olim, de accusa.* quod exceptio excommunicationis contra impetrantem inquisitionem, vel ob aliam causam opposita, propter quam repelleretur à prosequutione inquisitionis, quod non admittitur, quia nihilominus habet procedi ad testium receptionem, & ad sententiandum, & potest iudex refrænare testium multitudinem, & reprobationem, etiam, etiam in omnibus alijs, tam partium, quam aduocatorum probationes, exceptiones, & allegationes compescere. Item postponere ferias indictas, non in honorem Dei, etiam partibus reclamantibus, vel contradicentibus vigore talis clausulæ. Item sententiam ferre etiam sine scriptis, &
20 sine libello, † quia secundum quosdam appellatur strepitus iudicii, ille totus processus, qui non pertinet ad rem petitam, nec principaliter, nec accessorie,
21 & alias, vt ibi per eum. Subdens ibidem, † quod si adsit clausula, sine figura iudicii, in rescripto commissionis causæ, prout est in materia nostra, quod nullus tunc ordo iudiciarius requiritur seruari, † nec per indaginem cognita veritate pronunciabit, sed mandata sibi iniuncta iudex exequutioni mandabit, veluti exemplum dat, si Papa mandat alicui, quod de plano, sine strepitu & figura iudicij, si ei constiterit ecclesiam tanto tempore vacasse, quod eius collatio sit ad sedem Apostolicam deuoluta, tandem ecclesiam. N. clerico conferat, amoto quocumque illicito detentore, quia tunc non citabuntur aliqui, non fiet litis contestatio, non iurabitur de veritate dicenda, testes tamen recipientur, nec citabitur aliquis ad iurare videndum, nec admittetur aliquis ad dicendum contra testes, vel eorum dicta, nec fiet aliqua publicatio: sed si ex dictis testium constiterit de præmissis, nulla interiectione sententiæ, ecclesiam conferet, detentorem amouendo, & si de falsitate litterarum, aut alias excipiatur, quod iudicem moueat, non cognoscet de hoc iudex, sed sicut merus exequutor supersedebit, & ipsas exceptiones ad sedem apostolicam deferet. capitul. de cætero. de re indic. Item cum tali clausula potest admitti libellus generalis, qui alias parte opponente non esset admittendus, vt per Alexand. *cons. 186. secunda parte*, & per Bart. *extrauagant. ad reprimendum. versic. figura.* idem Alexand. *cons. 31. prima parte.* Item libellus sufficit in iudicio, licet careat solemnitatibus regulariter requisitis per Alexand. *in l. si ita. §. Chrysogonus* 8 *col. d verb. oblig.*

Itē potest pars incipere ab articulis, quib. probatis pōt causa terminari per Ioan. Monachum *in ca. si de heres.* quia cum per istam clausulam sit sublata figura iudicii, iudex non videtur astrictus ad aliquas formas, rimulas, vel figuras iudiciorum, vnde merito dici potest, quod collector, vel iudex in causis spoliorum, tali cum clausula, iurisdictionem habens, non teneatur seruare formam iudicii.

Vnde nimirum, si etiam tribus solitis personis non interuenientibus, id est actore, iudice, & reo, causas expedit, quod facere videtur virtute dictæ clausulæ, sine figura iudicii, quia cum figura iudicii dicatur, quando contradictor compareт, & sic tres personæ sunt in iudicio, scilicet iudex, actor, & reus, per Bald. Alexand. & Doctor. *in l. prima. C. qui admitti, & ibi Salic. Bald. in l. ne quisquam ver. de plano. de off procon. sol.* & Io. And. *in nouella. in c. de indemnitatibus de electio. in 6.* potest iudicium, & causas terminare, etiam non interueniente actore, etiam non interueniente reo, &c. non tollit tamen ista clausula defensiones, & probationes, per Dominos de Rota *decis. 33. in notis* per Bal. *in l. nemo C de sent. & in l. iustitia de iust. & iur. & in c. fin. de not. for. fidelit.*

† Et per clausulam inspecta veritate, maxime quia, 23
nō est de per se posita, sed adiuncta clausula sine figura proceditur in causis spoliorum : siue apicibus iuris, qui non habentur in consideratione, immo per talem clausulam tollitur etiam iuris ordo, dicit Aret. *cons. 84. col. 3.* immo licet probatio sit persuasiua, & non concludens, tamen in iudicio vbi est talis clausula valet, & tenet, vt per eundem *cons. 61.* immo potest iudex cum tali clausula procedere, vt vult, quia æquipollet clausulæ secundum meram voluntatem, vt per Imol. *in ca. dilecti. de iudic.* Lanfran. *in sape alleg at a clem.* sæpe, facit agentem ex vna causa, & probantem ex alia obtinere. per Felin. *in capit. si cautio. de fid. instrumen.* Item facit, quod in contingentia casus non seruatur lex poli, sed lex fori.

† Insuper vltra prædicta in causis spoliorum potest 24
etiam agi criminaliter contra occupatores vsurpatores illorum vigore litterarum Sanctissimi Pii IV. in forma breuis sub annulo piscatoris Matthæo Minali generali spoliorum collectori sub die xx. Aprilis 1561 expeditarum pro faciliori spoliorum recuperatione, & recollectione editarū, quarum tenor in calce præsentis laboris describitur, & Paulus quartus in breui depputationis Hieronymi episcopi Torcellani, dat quod possit cogere quoscunque ad coram se comparendum ad sese examini subiiciendum, expedita sub die viii. Febr. 1556. Per quæ habes meo iudicio, quod causæ spoliorum omissis solemnitatibus, & paucis etiam seruatis substantialibus iudiciariis, non tamen illis omissis, sine quibus non potest negotium expe-

expediri,sed illis tm̃ prętermissis,per quę possit expe-
ditio negotij ,progari, vel impediri,&quali,quali pe-
tione,articulis,vel partis intentione probatis in statu-
to partibus termino,parte citata,vel præsente non ci-
tata,expediuntur in prima instantia.
25 † In causis vero appellationum in hac materia pro-
ceditur pari modo siue figura iudicij,& cum prealle-
gatis clausulis, & modis in rescripto primæ instantiæ
contentis per iudicem: qui de appellatione cognoscit
qui est regulariter collector generalis, qui est in Ro-
mana Curia pro tempore Reuerend. Thesaurarius
generalis, cui causæ omnes spoliorum facta auoca-
tione, à quibuscunque iudicibus in Italia commit-
26 tuntur, cum expresso decreto, † quod causæ spolio-
rum non possint ab alio iudice cognosci, vel termi-
nari: nisi sint specialiter à Papa commissæ, commis-
sione Sanctissimi manu signata, vt per bullas Iulij III.
Sub Datum Romæ die. X Ianuarii 1553. & Pauli IV.
datum die 21. Octobris 1558. anno III. quæ sunt in cal-
ce præsentis laboris descriptæ, ad quem à grauami-
nibus commissariorum, vel subcollectorum appel-
latur in locis vel terris ecclesiæ, quia in regno Nea-
polis, vbi est collector generalis specialiter deputa-
tus, appellatur à subcollectoribus ad collectorem re-
gulariter,prout ego seruari vidi, sed ego consulerem
ad tollendas dubietates, quod appellaretur ad San-
ctissimum Papam, vel Sedem Apostolicam, vel ad ca-
meram apostolicam, à quibus ego possem valide ob-
tinere, vel causam committi per rescriptum vel per
decretum, vel Reuerend. Thesaurario vel alteri
quia non vidi breue aliquod collectoris in regno
Neapolis cum tali facultate, & in causis appellatio-
num proceditur pari modo sine figura iudicii, & cum
clausulis primæ instantiæ, nisi ex forma litterarum
27 appellationis aliter appareat. † quia causa appellatio-
nis est vna cum principali, & quasi vnus articulus, *vt.*
28 *C. ne in vna eademque causa tertio prouocetur.* † & est vten-
dum contra impetrantem iure, quod impetrauit *l. si
quis. ff quod quisque iur.* vt per Innocent. *d. capit. cum olim.
de accusa.* vbi dicit, quod si iudex cum clausula sine
strepitu, & figura iudicii deputatus, ecclesiam con-
ferendo voluerit illicitum detẽtorem amouere, prout
illi ex forma commissionis iniungitur, & ob hoc ap-
pellari contingat, quod iudex appellationis pari mo-
do, sine figura iudicii de appellatione cognoscat, quia
causa appellationis est vna cum principali, & quasi
vnus articulus, & ibi facto quæsito, quomodo iudex
appellationis, qui habet recensere acta prioris iudicii,
& causæ, vt cognoscat an bene, aut male sit appella-
tum, cum nulla acta per iudicem primum facta inue-
nit, procedere debeat: respondendo dicit, quod iu-
dex appellationis quærit à iudice, qui ita pronun-
ciauit, quid eum ad sic procedendum mouit, & testes
ab eo receptos repeter & si tam ex responso iudicis,
quam ex dictis testium, reperiet illum perperam
processisse, reuocabit non pro tribunali sedendo,
nec in scriptis, quod male fuit per primum iudicem
factum.

Quia licet Papa mandet sine figura iudicii proce-
di, inquit idem, iurisdictionis est, testes recipere, &
eos ad perhibendum testimonium coercere, & quod
non prouide factum est in prima instantia, iurisdi-
29 ctionis sit, † & quantumcunq; Papa mandet aliquod
præcise fieri semper tamen intelligitur, quo legitimæ
exceptiones admittantur *capitul. ex parte. de offic. de-
leg.*

Et licet Papa mandet ad celerem expeditionem ne-
gotii deueniri, & procedi siue forma iudicii, † non ta- 30
men intelligitur illud de iudicii forma debere omitti,
sine quo non potest negotium expediri, quia illud
tantum vult Papa prætermitti, per quod potest
expeditio negotii prorogari, vel impediri, Si vero lit-
teræ appellationis sint diuersæ, & diuersam contine-
ant formam, secundum illarum formam est procedẽ-
dum, & forma seruanda sicut est, si in conclusione i-
psarum litterarum, esset clausula vocatis illis, qui fue-
rint euocandi 8. *quæst. vlt. nouit.* † quæ clausula impor- 31
tat, vt iudex teneatur seruare ordinem iudiciarium,
per ea quæ habentur per Deci. *cons. 173. & con. 275.* quę
clausula posita in litteris Papæ operatur q̃ exequutor
non potest subdelegare alteri. *rota decis. 375. in nouis. si in
forma. & decis. 383. in antiq.*

† Sed à sententiis in causis spoliorum latis non li- 32
cet appellare, nec executio sententiæ differri, vel su-
spendi potest, nisi facto prius per condemnatos rerũ,
de quibus condemnati fuerint, in manibus collecto-
ris, seu ministrorum suorum actuali deposito, quo fa-
cto videntur posse audiri in secunda instantia. & in
causa appellationis, per verba breuis San. Pii IV. Mar-
thæo Minali directi. sub Dat. Romæ Anno 1560. die
30. Iulii sui Pont. Anno primo, cuius tenor descriptus
erit in fine.

Et licet breue deputationis Illustrissimi & Reue-
rendissimi D. Nicolai Flisci. Episcopi Saonen. colle-
ctoris in regno Neapolitan. deputati D. mei habeat,
† quod cognoscat causas, & terminet, cum clausula o- 33
mni appellatione postposita, per quæ verba generali-
ter prolata, & per signum, seu terminum, omni, quod
est vniuersale, quod omnia comprehendit, & nihil ex-
cipit per Spec. *in tit. de Sind. ver. quid, si in aliquo. l. à procu-
ratore. C. manda.* possit intelligi, quod sit sublata appel-
latio, & quod exequutio per appellãtem retardari, aut
impediri non possit, quia verba generaliter prolata,
habent generaliter intelligi *l. de pretio publi. in rem actio.*
tamen facto deposito, vidi seruari semper, quod ap-
pellanti defertur, & appellationes in forma admit-
tuntur: † licet possit dici, quod iudex à quo, non de- 34
beret appellationem admittere, stante dicta clausula,
appellatione remota, quæ operatur, quoad iudicem à
quo, vt non teneatur deferre appellationi, vt per Fel.
in c. nonnulli. de rescrip. col. 25. Bal. *in additio ad Specul. de a-
pel. vers. clausula, appellatione remota.*

SVMMARIVM.

1. *Actio rei persequutoria competit ad spolia.*
2. *Dominium est causa directa actionis.*
3. *Fructus ecclesiæ, & inde acquisita spectant ad ecclesiam iu-
re dominij.*
4. *Clericus subtrahendo, vel donando, non potest disponere de
rebus ecclesiæ.*
5. *Clericus expendens fructus luxuriose, tenetur ad restitutio-
nem.*
6. *Ecclesia in fructibus ecclesiæ, habet possessionem, & proprie-
tatem.*
7. *Acquisita de bonis ecclesiæ ecclesia vendicat.
Etiam si sint empta non nomine ecclesiæ.*
8. *Sex casus, in quibus res empta de pecunia alterius, fit illius
cuius fuit pecunia.*
9. *Emptum de pecunia aliena, ementi acquiritur regulari-
ter.*
10. *Distinctio doctorum circa occupationem bonorum Clerici
defuncti.*

11. *Ecclesia, vel camera petit spolia, non vt hæres, sed vt domina:*
12. *Prælatus possidet nomine ecclesiæ, & vis commodatarius.*
13. *Agitur contra hæredem prælati, pro eo, quod prælatus gratiam fecit de bonis ecclesiæ.*
14. *Quilibet laicus potest agere pro recuperatione spoliorum nomine Cameræ.*
15. *Item possessor semper est conueniendus, licet exhibeat authorem suum.*
16. *Acquisita de illicite negociatis, parimodo sunt spolia.*

QVAE ACTIO COMPETAT CAmeræ Apostolicæ ad Spolia.

QVÆSTIO. XII.

REMEDIVM, vel actio, † quæ competat Ca-
1 meræ ad consequenda, vel recuperanda spolia ab
hæredibus clerici, vel sacerdotis defuncti, vel aliis de-
tentoribus ciuiliter agendo, mihi videtur esse rei per-
secutoria, vel actio directa in rem, quæ competit ec-
clesiæ, vel successori in ecclesia, ratione directi domi-
nij, quod habet ecclesia in fructibus ecclesiæ, ac in re-
bus, vel ex fructibus, vel occasione ecclesiæ acquisi-
tis: in cuius locum hodie Camera à Papa fuit posita,
& suffecta in spoliis: Rota *decis. 855. in antiquis*, per ea,
quæ dicimus *in 1. q.* † quia directum dominium est
2 causa directæ actionis in rem. *l. in rem. ff. de rei vendic. gloss. in §. namque instit. de actio. in vers. directum.* † Quia
3 quod fructus ecclesiæ, vel prouentus, redditus, aut e-
molumenta, & ex eis prouenientia, vel inde acquisita
per clericum, spectant ad ecclesiam, etiam iure domi-
nij, videtur clarum *per tex. in capit. videntes. 12. quæstion. 1.*
vbi inquit tex. ratione maioris vtilitatis, agri, hæredi-
tates, prædia, & alia bona quę antea vendebantur, ma-
tricibus ecclesiis tradita fuerunt per summos sacer-
dotes, & leuitas, vt de redditibus illorum, eleganti-
bus communem vitam degentibus subministraretur.

Quorum administratio, & dispensatio spectaret in
omni tempore, ad episcopos Apostolorum loca tenen-
tes, est tex. *in capitulo episcopi. eisdem caus. & quæstione.* vbi
dicitur, quod quicquid de prouisione fuerit, siue de a-
gris; siue de fructibus, siue de oblationibus, quæ om-
nia debent conseruari ecclesiæ, & quod si episcopus
aliter præsumserit, poterit deponi.

Similiter habetur *in text. cap. episcopus. 12. quæst. 2.* † vbi
4 clericus, vel episcopus non potest disponere, vel sub-
trahendo, vel donando de rebus ecclesiæ, quia non
sunt eius: sed ecclesiæ, & si aliter facit, factum irri-
tum, & inane censetur, quia clericus in fructibus be-
neficij, & ecclesiæ habet tantum vsum, & vsuarius tan-
tummodo reputatur, est gloss. *in capit. fin. de pignor. capitulo. quia nos. de testam. capit. si quis sane. de pecul. cler.* quia
debet victu, & vestitu esse contentus, quia de rebus
ecclesię solummodo est clericorum, quantum proba-
bili ratione consumunt gloss. est *in capit. res ecclesiæ 12. quæst. 1.* & clerici tantum necessaria habere debent ab
ecclesia, & talis necessitas arctatur ad victum, & vesti-
tum: imo dicit Ioan. de lignan. *in clem. gratiæ.* † quod si
5 clericus vltra debitum expendit aliquod, luxuriose vi-
uendo de rebus ecclesię, tenetur ad restitutionem ec-
clesiæ, Idem dicit Abb. *in cap. fin. de pecul. cler. in fin.* & di-
cit Abb. *in capit. inquirendum, in primo not. de pecul. cler.*
quod rector ecclesiæ, nec redditus, nec oblatio-
nes, nec data ecclesiæ prætextu voti, facit illa sua, sed
cedunt ecclesiæ vtilitatibus.

† Quia ecclesia in fructibus, & rebus ecclesiæ ha- 6
bet possessionem, & proprietatem per Abb. *in capit.
cum esses. in repet. de testa. vers. 5. principaliter.* vnde secun-
dum eum dicit Innoc. quod si aliquando inuenietur,
hæc bona Deo oblata, esse episcoporum, prælatorum,
aut capitulorum, debet intelligi, quod sunt eorum,
quoad gubernationem, subiiciendo ibi: quod hęc bo-
na propter vtilitatem communem, diuisa sunt in ec-
clesiis diuersorum locorum, auctoritate summorum
Pontificum, & episcopis, & aliis prælatis concessa ex-
titit administratio eorum *cap. videntes. 12. quæst. 1. & cap.
præcipimus.*

Et dicit Abb. *in rep. cap. cum esses. de testam. vers. secundo
principaliter.* quod dici consueuit, † quod acquisita de 7
bonis ecclesiæ, potest ecclesia vendicare. 12. *quæst. 4. sa-
cerdotes. & capitulo. fin. 12. quæstione. vltima.* quia quicquid
acquirit prælatus de rebus ecclesiæ, vel occasione ec-
clesiæ, post suam institutionem, ecclesiæ est glo. *in cap.
vt vnus de pecul. cler. & gloss. in capit. res ecclesiæ. 12. quæstio. 1.*
dicit, quod de bonis ecclesiæ, illud tantum est cleri-
corum, quod probabili ratione consumunt, vbi in-
fert quod si clericus emit equum de bonis ecclesiæ,
clerici non est, sed ecclesiæ, est bona gloss. *in capit. cum
in officiis de testamen.* quæ multa allegat, quæ dicit, quod
quicquid acquirit sacerdos, vel quilibet alius clericus
intuitu ecclesiæ, ad ecclesiam pertinet. Idem *gloss. in ca.
primo. eo. in verb. acquisiuisse.* & habetur *in tex. in cap. primo.
12. quæst. 3.* de quolibet clerico indistincte, quod quæ-
cunque acquisierit de ecclesiæ bonis, debet conferre
ecclesiæ, alias punitur, quia dicit Abb. *præallegat. loco
in capit. cum esses.* si faceret clericus fructus suos, non
video, quare de illis non possit clericus sibi emere
prædia.

Habetur in text. *in capitulo relatum, el secundo de testa-
ment.* quod acquisita per ecclesiam debent remanere
penes ecclesiam, vbi Abb. *secundo nota. dicit*, quod
si clericus de redditibus ecclesiæ emat equum, vel
prædium, hæc possunt dici acquisita per ecclesiam;
vnde sunt ecclesiæ, non autem clerici bonus text. *in
capitulo placuit. 12. quæst. 3.* vbi gloss. *in verb. suo.* quod li-
cet clericus de pecunia ecclesiæ aliquis suo nomine
emat, quod res illa statim facta est ecclesiæ. Idem in-
quit Abb. *in capitulo primo. vers. nota. ibi. de pecul. cler.* quod
est speciale in ecclesia *per d. gloss. optima gloss. in capit. in-
quirendum. de pecul. cler. in vers. comparauit*, quod si cleri-
cus nomine alieno prędia comparauit, puniendus est;
& ecclesia taliter empta vendicare potest, licet sua
non sint, & est speciale inquit in ecclesia. vbi Hostie.
† enumerat sex casus speciales, in quibus res empta 8
de pecunia alterius efficitur illius, cuius est pecunia,
quod est contra regulam; quia licet res ematur de
pecunia alterius, tamen ementi acquiritur; non do-
mino pecuniæ, & primus casus in ecclesia, inquit, se-
cundum magistros; vt scilicet res empta de pecunia
ecclesiæ, ipsi ecclesiæ acquiratur, & vendicari possit:
secundus in re empta pecunia militis: tertius in pe-
cunia pupilli: quartus in re empta à marito de pecu-
nia sibi data ab vxore: quintus in re empta à liberto de
pecunia domini, vel patroni. sextus in re empta de
pecunia funebri. Et si aliquid de meo peruenit ad te
bonum, & equum est, vt illud mihi reddas, vt per Ioa.
And. *d. cap. inquirendum.* & dicit gloss. *in cap. vt vnus de pe-
cul. cler.* quod clericus acquisita occasione ecclesiæ,
habet ecclesiæ restituere, quemadmodum quis tene-
tur, quando occasione rei tuæ, aliquid ad eum perue-
nit, *cap. ad nostram de iureiur.*

Sequi-

Sequitur Couarruuias doctor Hispanus *in capitulo primo. de testament. vers. tertio ex vltimis.* quod res emptę à prælato de pecunia ecclesiæ, dominio ecclesiæ quæruntur à die emptionis, etiam si proprio prælati nomine fiat emptio, & hæc est inquit communis opinio licet in contrarium sit opinio Hostien. & id colligitur optime *in authen. licentia. C. de episcopis & cler.* nec obstat
9 regula in contrarium, † quod emptum de pecunia aliena, ementi acquiritur, non illi cuius est pecunia. *l. ex ead. C. de rei vendi.* quia in rebus ecclesiæ, est speciale, vt emptum de rebus ecclesiæ, acquiratur dominium ecclesiæ, non ementi. Barbat. & Cardinalis *d. capit. inquirendum. gloss. in capit. apostolicos. 12. quæstio. 2.* Corser. *in sing. in ver. emptio* Roma. *in authen. similiter. C. ad l. fal. col. sexta.* Bal. *in l. si quis præsbyter. C. de episcopis & cler.* dixi late *in q. de potestate clerici vel prælati.* & maxime *in vers. imo dicit Couarruuias.*

Per quæ meo iudicio manifeste apparet, quod tam fructus ecclesiæ, quam prouenientia ex fructibus, ac occasione ecclesiæ acquisita per clericum, & relicta post eum, vti spolia sunt ecclesiæ, & per consequens cameræ apostolicæ in loco successoris, & ecclesiæ suffectæ, sæpe allegata *decisio Rotæ in antiquis* 855. *incip. cũ camera apostolica.* & ad illam spectant ratione dominij, merito si dici potest, quod ad illa consequenda, vel recuperanda, competat actio rei vendicationis, cum ecclesia, cuius loco succedit Camera, habeat in talibus dominium per Abb. *in rẽpet. in capitulo cum esses. de testament. vers quinto* secundum vnam opinionem. *& gloss. in §. & quoniam. in authen. de alien. & emphi.* vbi ecclesiæ ad res ecclesiasticas, competit rei vendicatio, sed Innoc. *in capitulo cum in offi. de testam* posita questione quis oc-
10 cupabit bona clerici defuncti, † distinguit, quod, vel sunt bona ecclesiæ, & talia occupabit ecclesia, vel sunt bona defuncti, & de eis est certum, quod fuerunt illius, & illa occupabit hæres sanguinis, vel sunt bona de quibus dubitari potest, sintne ecclesiæ, vel defuncti, & tunc quia pro ecclesia præsumitur, occupabit ecclesia, & si forsan illa occupet hæres sua auctoritate, habet actionem ecclesia, vel Camera ex constitutione *l. si quis in tantam. C. vnde vi.*

Item quia in rem, quam possidebat ecclesia, per clericum defunctum, sibi & à se ipsa lus dicit, competit edictum diui Marci, vel furti, aut vi. bon. rapto. vel ad exhibendum, vt in singulis notare poteris, actio autem expilatæ hæreditatis, vel edictum diui Adriani
11 non competunt ecclesiæ, † quia prædicta non petit vt hæres, sed vt domina, si autem prælatus in alium transferret, tunc ad recuperandum non habet ecclesia, nisi rei vendicationem, vel ad exhibendum. Idem dcunt Hostien. Ioa. Andr. Zabarella, vbi vide per eos vniformiter loquentes, quid sit in casu, in quo hæres institutus, occupat bona clerici defuncti sibi relicta, aut formaliter habeat pœnam constitutionis *d. l. si quis in tantam.* subdens *ibidem* Innoce. quod si clericus solummodo dimittat rem post mortem suam inter alias res suas proprias, ciuilem possessionem retinet eccle-
12 sia. † cum prælatus non possideat nomine suo, sed ecclesiæ, sicut commendatarius. *ff. de acquisi. possess. si colonus capitulo sine exceptione. 10. quæstione secunda.* quo loco etiam habetur per Innoc. Hostien. Ioann. Andr. quod pro damno illato ecclesiæ per prælatum, ad satisfaciendum agetur contra hæredem prælati. 12. *quæstio. 2. episcopus qui filios.* si tamen ante mortem prælati lis sit contestata, & lite non contestata, de illis quæ peruenerunt ad illum, & quatenus ad illum peruenerit quia hæres tenetur de dolo, & culpa prælati, si tamen sit leuis culpa reficiendo, & recompensando ecclesiæ.

† Item potest agi contra eum, si prælatus de rebus 13
ecclesiæ alicui gratiam facit, allegant. *l. cum ostendimus. ff. de fideiussor.* pro quo vide Franc. Mar. *in decis. Delfin. decis.* 117. vbi dicit, quod successor in beneficio, tenetur remota administratione prælati, iuxta vires spolij, q̃ ad illum prouenerint, id quod hodie est dicendum de Camera Apostolica, vel de illo ad quem spolia vadunt, *& decis.* 105. habetur, quod bona clericorum habent inuentariari per iudicem ecclesiasticum, &c. vt ibi late, quam decisionem vide pro hac materia. & pro recuperatione rerum ecclesiæ, & spolij non solum camera apostolica potest agere, sed † & quilibet laicus 14
potest intentare rei vendicationem nomine cameræ. *per tex. in cap. si quis præsbyterorum. de rebus eccles. non alien.* vbi Ab. Sicul. & p Doct. *in l iubemus. la. secunda. vers. œconomus. C. de sac. sanct. eccles.* contra quemcumque detentorem, & seu possessorem rerum ecclesiæ, † quia pos- 15
sessor est semper conueniendus, licet exhibeat auctorem suum *per glo. c. quicunque. 12. quæst. 2* quam vide, quę distinguit an res sit mobilis, vel immobilis, & an possideat nomine suo, an alieno, pro quo vide etiam *glo. in cap. si quis, de reb. eccles. non alien. in glo. fin.*

Et hęc pro nunc sufficiãt, pro eo quod mihi occurrit dicere in hac materia spoliorum, prouenientium ratione fructuum ecclesiæ, vel occasione ecclesiæ. Ad illa vero spolia, quæ non veniunt causa ecclesiæ, sed occasione illicitarum negociationum, vel alias contra sacros canones acquisitorum, quæ itidem sunt effecta, & declarata spolia, per bullã Sanctissimi Pij Quarti edita sub Anno 1560. Anno sui Pontificatus primo. quæ est inserta in quęstione, quæ negocia sint permissa, aut interdicta clericis † Credo quod possit parimo- 16
do dici, quod competant actiones illæ, quæ competunt pro spoliis ecclesiasticis, quia parimodo sunt spolia, & parimodo applicata, & incorporata cameræ parique modo committitur illorum exactio, veluti fit aliorum spoliorum vel saltim posset dici, quod ad illa competat conditio, ex lege, ex noua obligatione, quæ datur, si non caueatur de nomine actionis. *l. idem. § primo ff. naut. caupo. stab. in glo. §. namque in ver. instit. de actio. pignor.*

Vlterius est facta constitutio per Paulum Quartum contra occupatores bonorum camerę apostolicę, debitoresque illius &c. edita anno 1556. 8. Kal. Nouembris. in qua renouata bulla Gregorij xij. & pœnis in ea contentis, cõtra inuasores, & occupatores talium bonorum, ac constitutionibus aliorum prædecessorum pontificum, sententiisq, Reuerẽdissimorum camerę apostolicæ clericorum, de super latis, ac protestationem Alexandri Palanterij cameræ apostolicæ procuratoris fiscalis, de nouo statuit, & mandat, quod pro recuperatione talium bonorum, contra detentores, & occupatores, procedat, & procedi possit ad varias atroces pœnas: cuius constitutionis vigore poterit procedi contra occupatores, & detentores spoliorum ad pœnas *in d. constitut.* contentas, modo, & forma in eadem constitutione traditis, & expressis, cuius tenor est in fine descriptus.

SVMMARIVM.

1. *Contra agentem datur conuento exceptio.*
2. *Exceptiones sunt comparatæ gratia reorum defendendorum.*
3. *In causis spoliorum, proceditur ex forma rescriptorum.*
4. *Quid importet verbum sine strepitu.*
5. *Iustitia perdit cultum suum, per turbam obstrepentium.*
6. *Quid importet clausula, sola facti veritate inspecta.*
7. *In causis spoliorum, admittuntur exceptiones releuantes.*
8. *Exceptiones sunt de iure naturali.*
9. *Exceptio habuit ortum in paradiso ab Adam peccante.*
10. *Defensio, nec per rescriptum, nec per statutum tolli potest.*
11. *Princeps non potest tollere illa, quæ sunt de iure naturali, vel gentium.*
12. *Iudex non potest aliquid immutare; vbi ius est alteri quæsitum.*
13. *Exceptio peremptoria non tollitur per rescriptum de certa scientia.*
14. *Ius præscriptionis, fuit indictum auctoritate Principis.*
15. *Durum est coram suspecto litigare.*
Et lites habent procedere sine suspitione.
16. *Ex leui causa remouetur iudex suspectus.*
17. *Delegatus à Principe suspectus recusatur de iure ciuili, & canonico.*
18. *Iudex delegatus impetratus à procuratore non recusatur à domino.*
19. *Exceptio suspicionis tollitur per consensum procuratoris.*
20. *Quando Iudex delegatus possit recusari.*
21. *Quando de iure ciuili, vel canonico ordinarius possit recusari.*
22. *Allegans iudicem suspectum, proponat in scriptis causam suspicionis.*
33. *Exceptio suspicionis proposita impedit procedi in causa.*
24. *In notorijs non est locus suspicioni.*
25. *Vide de causis suspicionum num. 70.*
26. *Delegatus ad vniuersitatem causarum æquiparatur ordinario.*
27. *Quæ sit exceptio litis finitæ.*
28. *Omnis lis finitur iuramento.*
29. *Iuramentum & transactio à pari procedunt.*
30. *Pactis & conuentionibus est standum.*
31. *Quid sit transactio.*
32. *Vide de effectu transactionis.*
33. *Quid sit res iudicata.*
34. *Exceptio solutionis elidit actionem.*
35. *Iudex supplet pro reo non opponente exceptionem solutionis de qua constat.*
36. *Exceptio compensationis tollit obligationem naturalem, & ciuilem.*
37. *Vide de effectu exceptionis compensationis.*
38. *Decimæ sunt integræ soluendæ, & portandæ sumptibus soluentis.*
39. *Exempti non veniunt in generali sermone comprehensi.*
40. *Exempti non tenentur ad collectas Papæ.*
41. *Pauper non tenetur vltra quam facere potest.*
42. *Per paupertatem actum redditur inane.*
43. *Vide de effectu ac de priuilegiis paupertatis.*
44. *Pauperes cancellantur de libro extimi.*

DE EXCEPTIONIBVS IN causis spoliorum opponendis, & de præscriptione.

QVÆSTIO. XIII.

VT in causis, & litibus aliarum rerum euenire solet, quod licet actio intentata in sua substantia sit efficax, puta quæ intentatur contra ciuiliter, & naturaliter obligatum, quia prima facie videtur condemnandus, sed tamen non est efficax quantum ad opē exactionis, sæpe enim accidit, vt licet ipsa prosecutio, qua actor experitur iusta sit, tamen iniqua sit aduersus eum, cum quo agitur, † ideoque contra agentem datur conuento exceptio. §. *primo instit. de exception.* Ita parimodo credo, quod in causis spoliorum accidere solet, vt actio intentata per Cameram contra hæredes defuncti, seu spoliorum detentorem, aut aliura obligatum, clypeo exceptionis oppositæ submoueatur, & inefficax reddatur, † quia exceptiones sunt comparatæ gratia defendendorum eorum, cum quibus agitur, *instit. eod. in principio*, vnde meo iudicio non erit factum sine aliqua ratione, si hic subnectam, an, & quæ, & quando competant, vel opponi possint exceptiones in causis spoliorum à reis conuentis, ad impugnandam actionem contra eos intentatam, & more solito per contraria procedendo, quomodo magis elicitur, & habetur veritas. *leg. munerum. §. mixta. ff. de mun. & honor.* & Bartoli ingenium illustrauit procedere per contraria per Lud. Gom. *q. secunda procem ij. in reg. Cancellariæ.* Dico, quod in causis spoliorum non videntur admitti debere, nec posse aliquæ exceptiones, vel dilatoriæ, vel peremptoriæ, vel subreptionis, aut nullitatis contra rescriptum, vel recusationis contra iudicem, aut alias cuiuslibet generis exceptiones: † quia in causis huiusmodi non proceditur, nec procedi habet, nisi ex forma rescriptorum, à Romanis Pontificibus desuper editorum, secūdum quorum formam, propter causas in eis appositas, & maxime propter clausulam, sine strepitu, & figura iudicij, proceditur semotis omnibus exceptionibus, *per tex. & ibi glo. in clem sæpe. de verb. signif.* † quia verbum, sine strepitu, importat, quod procedatur reiectis exceptionibus, & appellationibus dilatoriis, quæ frustratorie, & ad differendum iudicis processum maliciose opponuntur: talia enim per quendā conuocum clamorem, & tumultum solent examē obstrepere, & veritati habendæ obstaculum præbere, vnde dicitur, quod cultum suum iustitia perdit, quando silentia iudicij obstrepentium turba perfunduntur, *sexta q. iiij. in loco glo in dicta clem. sæpe. in verbo exceptiones.* quia inquit Innoc. *in cap. olim. de accusa.* quod exceptio excommunicationis contra impetrātem inquisitionem, vel ob aliam causam opposita, propter quam repelletur, à prosecutione inquisitionis, non admittitur, quia nihilominus habet procedi ad testium receptionem, & ad sententiandum, quia potest iudex refrænare testium multitudinem, & reprobationem, & in omnibus aliis, tam partium, quam aduocatorum probationes, exceptiones, & allegationes compescere: item postponere ferias indictas, non in honorem Dei, etiam partibus reclamantibus, vel contradicentibus, & alias, vt ibi per eum: † Item per clausulam sola facti veritate inspecta, adiuncta clausula, sine figura in rescriptis apposita, proceditur in causis spolio-

lio-

liorum, ſine apicibus iuris, & vt vult iudex, quia
talis clauſula æquipollet clauſulæ ſecundum me-
ram voluntatem, & per Ioann. de Imola. *in ca-
pit. dilecti, de iudic.* & per tales clauſulas tollitur
ordo iuris, per Areti. *conſ.* 84. *colum.* 3. per quæ,
& per ea, quæ deducimus *in quæſtione de modo pro-
ceden. in cauſa ſpoliorum*, vbi diximus de clauſulis,
& de virtute clauſularum, in reſcriptis ſuper ſpo-
liis, & materia ſpoliorum factis appoſitarum, vi-
detur, quod nullæ exceptiones in cauſis huiuſ-
modi admitti debeant, immo quod quibuſuis ex-
ceptionibus remotis, & reiectis, procedere habeat
iudex ad expeditionem, & ſeu terminationem cau-
ſarum.

7 † Verum his non obſtant. ego credo, quod
exceptiones, maxime quæ ſint releuantes, &
quæ non calumnioſe, & malitioſe ad differen-
dum, & quæ fruſtratorie non opponantur, admit-
ti debeant, nec poſſit in cauſa ſpoliorum reij-
8 ci per iudicem, aut ſubmoueri: † quia exceptio-
nes proueniunt à iure naturali, per Abbatem *in
rubric. de exception. extra, cum exceptiones ſint defen-
ſiones. l. ſiquidem l. defenſiones C. de exceptione c. dilecti. ex.
eodem titulo.* ſed defenſio eſt de iure naturali. *l.
prima. § arietes. ff. ſi quad. pauper. fec. dict. l. vt vim.
ff. de iuſtit. & iure.* & dicit Abbas *in rubric. de ex-
9 ception.* quod exceptio habuit ortum in paradiſo,
Adam excipiente, quod deceptus ab Eua pecca-
uerat, per Specul. *in §. ſane. in proœmio*, ſubdens
Abbas ego credo, quod proceſſit ab ipſa natu-
ra, † quia exceptio eſt quædam defenſio, quæ eſt
10 de iure naturali quæ defenſio nec per reſcriptum,
nec per ſtatutum tolli poteſt, per Bald. *in d. l. vt
vim.* merito exceptiones tales non poſſunt non
admitti, & per Felyn. *in capitulo cauſſam quæ. de
reſcript. extrauagant. verſ. ſimiliter dicit Cardina.* vbi
dicit, quod ſtatutum tollens exceptionem, in-
11 telligitur de iniuſta exceptione, non de iuſta, †
quia illa quæ ſunt de iure naturali, vel gentium,
princeps non poteſt tollere, niſi ſubſiſtente cau-
ſa, iuſta, & rationabili. gloſſ. & Doctor. *in l.
fin. C. ſi contra ius, vel vtilitat. public.* immo quæ-
cunque clauſula ponatur in commiſſione, ſub
quacumque verborum forma, numquam præte-
xtu talis amplæ commiſſionis poterit iudex reii-
cere exceptionem acquiſitam parti, quantum-
cumque ſit talis exceptio, de rigore iuris indu-
cta, veluti eſt dare exemplum in exceptione præ-
ſcriptionis, quia in his, quæ ipſe iudex habet
facere, verum eſt, quod non tenetur ſequi re-
12 gulas iuris, ſed in his, quæ iam facta ſunt, †
ex quibus eſt ius alteri quæſitum, iudex non
poteſt aliquid immutare, ſed tantum illud ſequi.
l. bona fides. ff. depoſ. alias eſſet auferre ius alterius,
quod eſt contra naturalem æquitatem, per Batt.
ſolemniter *in extrauagant. ad reprimen. in verſ. vide-
tur. in fin.* id, quod dicit Iaſ. ſemper eſt cordi te-
nendum, & numquam obliuioni mandandum,
vt per eum *in lege ſi ſit legatum in principio. de leg. pri-
mo, colum.* 6. mihi num. 29. *& dicit idem Iaſ. in l.
ſi quis iniquum. §. ſi is pœna.* 2. *colum. ff. quod quiſque
13 iur.* † quod exceptio peremptoria, non tollitur li-
cet in reſcripto adſit clauſula, de certa ſcientia, &
clauſula non obſtan. niſi expreſſe ſit dictum, & ex-
preſſe facta mentio quia niſi de eo fieret mentio,
princeps nullo modo intelligeretur peremptoriam
exceptionem tollere, cum ſit nimis grauis præiu-
dicij. not. Anton. de Butr. *in capitulo. ex parte. de for.
compet. primo not.* per Innocent. *in capitulo. ſuper litteris.
de reſcript.* & quod princeps ſi expreſſe dicat, poſſit
tollere exceptionem peremptoriam tertio compe-
tentem, credo quod ſit intelligendum de exceptio-
ne, quæ ſit acquiſita tertio iure poſitiuo, & iure
ſupra quod eſt princeps, puta ſi mihi competat ex-
ceptio acquiſita iure præſcriptionis, † quod eſt ius 14
inductum auctoritate principis, in quo princeps
poteſt mihi ſuo modo præiudicare, etiam ſine cau-
ſa. l. *digna vox. C. de leg.* ſecus ſi alio iure, puta iure na-
turali ſit mihi acquiſita illa exceptio, quia cum non
poſſit tollere princeps iura naturalia, ego credo,
quod non poſſit præiudicare in inductis, & mihi ac-
quiſitis à iure naturali, vt dixi ſupra.

Nec obſtant in aliquo in contrarium ſupra ad-
ducta, & primo illud, quod clauſula ſine ſtrepitu
&c. *in reſcriptis*, importat quod procedatur reiectis
exceptionibus, & appellationibus dilatoriis, quia in-
telligitur de exceptionibus, quæ fruſtratorie etiam
ad differendum iudicis proceſſum malitioſe oppo-
nuntur, non autem, quando vere, & cum cauſa
opponuntur, vt per *gloſſ. dict. clemen. ſape. loco ſupra
allegato.* Item non obſtat, quod vigore clauſu-
læ, ſola facti veritate inſpecta, importetur, quod
iudex poſſit procedere ſine ordine iudiciario, & ſi-
ne apicibus iuris, & vt vult, quia per hoc non in-
telligitur, quod habeat procedere, demptis ſub-
ſtantialibus, tam pro parte rei, quam pro parte a-
ctoris, nec quod per hoc auferatur, vel ablata intelli-
gatur facultas alicui ex partib. faciendi ſuas defenſio-
nes, quæ per iſtam clauſulam non tolluntur, per
dominos de Rota *deciſ.* 33. *in nouis per Bald. in l nemo. C.
de ſenten. & in l. iuſtitia. de inſtit. & iur. & in capit. fin. de
no for. fidel.* vnde merito poſſit dici, quod in cauſis
ſpoliorum poſſunt admitti exceptiones, quæ in a-
liis cauſis venirent admittendæ, quia illud quod
expreſſe non reperiatur prohibitum, regulariter in
omnibus permiſſum eſſe intelligitur, vulgatis iuri-
bus, qualiter poſſet dici de exceptione ſuſpitionis, vel
recuſationis iudicis ſuſpecti, quæ ex multis cauſis po-
teſt coram quolibet iudice, tam ordinario, quam de-
legato opponi, nec nullo modo videtur poſſe reiici,
vel non admitti, quia lites habent procedere ſine ſu-
ſpitione, † quia durum eſt litigare coram iudice ſu- 15
ſpecto, & à quo quis non ſperat poſſe conſequi iuſti-
tiæ complementum 3. *quæſtione* 5. *ſuſpecti. & l. apertiſſi-
mi. C. de iudic. gloſ in capit. accedens. il. ſecundo.* vt lite non
conteſta. † imo ex leui cauſa remouetur iudex ſuſpe- 16
ctus *per d. gloſ. in capitulo accedens il. ſecundo vt lit. non con-
teſ. & per gloſ. in capitulo poſtremo de appellat* & ego poſ-
ſum atteſtari eſſe de ſtilo ſignaturę, & Romanæ curię,
quod præſtito ſolum per partem iuramento perhor-
reſcentiæ, cauſæ auocantur, & alteri committuntur,
prout ſeruari vidi, & practicaui, maxime ſi ſit iudex
delegatus, & ad inſtantiam partis procuratus, quem
in curia iudicem affectatum vocant: † Quia iudex de- 17
legatus etiam à principe de iure ciuili, vt ſuſpectus re-
cuſatur, & multo fortius de iure canonico, non ta-
men ab illa parte, ad cuius inſtantiam eſſet delegatus,
ex quo ſemel in eum conſenſit: authen. *offeratur. C.
de litis conteſta. per Iaſ. in l. apertiſſimi. C. de iud.* † imo ſi 18
procurator in ſpecie delegatum impetrat, non poteſt
do-

dominus eum recusare, per glos. quæ est notabilis.
in capitulo cum olim. in glo. 2. de cau∫. possess. propriet. quod
tamen intelligitur, nisi noua causa superuenerit per
19 Ias. dicto loco, † quia exceptio susceptionis, tollitur
per consensum procuratoris in iudicem. per Bal. in
additione ad Spec. in tit. de rescrip. præsenta. vers. consen-
sus. si vero esset delegatus ad instantiam partium,
& de consensu vtriusque partis, puta data lista con-
fidentium, & suspectorum, vel viua voce eum
partes elegissent; tunc à neutro posset vt suspectus
recusari, quia recusatio tunc esset temeraria propter
20 interuentum consensus ab vtraque parte, † & licet de
iure ciuili posset fieri, tamen eo casu non fit, nisi cum
iusta causa per not. per Angel. in l. quia poterat. ff. ad
trebel.

21 † Iudex etiam ordinarius potest allegari suspectus,
& recusari de iure canonico capitulo cum speciali. v-
bi glos. & Doctor. de appella. capit. si quis contra de for.
compet. cap. suspitionis. de off. delega. & de iure canonico
eleguntur arbitri iuris, qui de causis suspitionis co-
gnoscunt. c. secundo requiris. §. fin. de appella. & cap. cau-
sam quæ. de off. deleg. de iure vero ciuili. an ordinarius
possit vt suspectus recusari; disputat glos. secunda in l.
apertissime. C. de iud. idem facit in l. quia poterat. ff. ad tre-
bel. sed tamen communis conclusio Doctorum vide-
tur esse, quod de iure ciuili non possit recusari, vt re-
moueatur, tamquam suspectus à causa, sed si est suspe-
ctus, potest peti sibi dari aliquem adiunctum, cũ quo
procedat in causa authe. si vero contigerit. C. de iud. per
Ias. in præallegata l. apertissimi. prima colum. versio. nunquid.
fallit tamen in casibus enumeratis per eundem Ias. i-
bi.

Et in casu nostro, cum causæ spoliorum sint causæ
camerales Cameræ Apostolicæ, & causæ ecclesiasti-
cæ, videtur quod in eis habeat seruari dispositio iuris
canonici, non ciuilis, tamquam magis propitia, & ma-
gis fauorabilis glos. iij in cap. fin. de consuet. not. in capit.
illud. de præscrip. & in cap. sanctorum. eo. Cardin. Flo. in
dict. cap. fin. de consuet. cap. lege. capit. si in adiutorium. x. dist.
refert Alex. cons. 5. 5. vol. 3. cap rep. in Clem. prima. de offic.
ord. & est argumento à minori ad maius, quia si secun-
dum Bartol. in l. quia poterat. ff. ad trebel in terris imperij
seruatur, & seruari habet ius ciuile indistincte, in ter-
ris vero ecclesiæ ius canonicũ, multo fortius id vide-
tur dicendũ in causis, vt scilicet in causis ecclesiasticis
seruetur dictamen canonum potiusquam censura le-
gum ciuilium glos. 3. cap. fin. de consuet. not. in cap. illud. cap.
sanctorum. de præscription.

22 † Et qui iudicem recusare intẽdit, debet causam iu-
stæ recusationis allegare coram ipso, & taliter causam
alleget, quæ si esset probata deberet legitima reputari
cap. cum speciali. de appella. & cap. vt debitus. & ista recusa-
tio, siue suspecti allegatio, non est oretenus facienda,
23 sed est danda in scriptis. cap. quoniam. de probatio. † & se-
mel quod fuit proposita ista exceptio, impedit proce-
di in causa, quousq; sit probata, per glos. in cap. quoniam.
de probation. in ver. recusationis. & in glo. sequenti. quia est
exceptio dilatoria. iij. quæst. ii. afferatur. & probari debet
coram arbitris à partib. electis. c. suspitionis. de off. deleg.
qua probata supersedere habet iudex, nec in causa ha-
bet se aliquo modo intromittere, quia apparet ipsum
non habere iurisdictionem, post pronunciationem
arbitrorum: si vero non sit probata, delegatus in cau-
sa procedit.

Item habet proponi ante litem contestatam, vt ex-
ceptio dilatoria cap. intra monasterium. de re iud. l. apertis-
simi. C. de iud. & iij. q. iij. afferatur, aut saltem infra ter-
minum statutum à lege ad proponendas dilatorias,
cap. pastoral. extra de exceptio. & post litem contestatam
non opponitur, nisi ex noua causa cap. insinuante. de off.
delega. non tamen opponitur, si superueniat post con-
clusum in causa per Io. And. in c. dilect. de ordin. cogni. per
tex. in c. de auditis. de procura. † quia iudex in notorijs non 24
allegatur suspectus, & conclusio in causa facit noto-
rium. per glos. in c. significauerunt. de testi. Ludo. in singu. vers.
exceptio dilatoria.

Secundum tamen leges habent proponi vsque ad
viginti dies d. §. afferatur. & authen. conseq. C. de sent. & in-
terlocutorijs. per glo. in cap. 2. requiris. in verbo coram eo. de ap-
pella.

De causis vero suspitionis, quæ allegari possint cõ-
tra iudicem, vide per glo. in c. causam quæ. de off. deleg. vbi
multas enumerat, puta si iudex sit vassallus aduersarij:
si suffraganeus impetrantis: si consanguineus, si ex-
titit aduocatus in eadem causa: si habet consimilem
casum in causa propria, vbi ponit versum, Quatuor
ista, timor, odium, dilectio, census. Sæpe solent homi-
num rectos peruertere sensus. & glos. in capitulo super,
eodem tit. allegat alias causas, puta quia habet litem, vel
causam cum suo monasterio, quia illum redeuntem à
Romana curia non admisit ad osculum pacis; item
quia ei dixit, quod si posset, ei noceret in illa cau-
sa.

Item maxima amicitia aduersarij cum iudice, non
enim omnis amicitia est causa suspitionis. l. late. §. a-
micos de verb. signif. per glos. in cap. accedens. el secundo vt lit.
non contest. vide causas istas numeratas ad longum per
Dec. in capitulo postremo. de appella. Item per Spec. in ti.
de iud. delegat. in. §. superest videre, & per Io. And. & alios
in capit. legitima. de appellat. in 6. per Abb. in cap. secundo.
vt lit. non contest per Iaso. d. l. apertissimi. C. d. iud. vbi late,
sed vltra omnes vide Card. Alex. in de cap. postremo. de
appella. † vbi in causa suspicionis enumerat septuagin- 25
ta casus.

Sed quæcunque sint, & quot causæ suspicionum, quæ
contra iudicem allegari possint, non videntur posse
allegari neque contra generalem Collectorem, nec
contra eius subdelegatos commissarios in causis spo-
liorum, quia tam collector generalis, quam substitu-
ti, seu ab eo subdelegati commissarii, sunt delegati re-
gulariter ad vniuersitatem causarum: subdelegantur
enim commissarii ad omnes, & singulas causas quo-
rumcunque spoliorum occursorum, & occurrendorũ
in diœcesibus, in quibus deputantur, & subdelegan-
tur, quia delegatus ad vniuersitatem causarum dici-
tur, quando fit delegatio sub nomine territorij,
puta delego omnes causas talis castri. gloss. est in leg.
prima. & ibi Bart. Bald. Saly. ff. quis & à quo. per Ia-
son. in leg. à iudic. 2. colum. C. de iudic. vnde contra eos
non videtur quod possit allegari suspitio, quia de-
putati, & delegati ad vniuersitatem causarum de iu-
re ciuili non possunt recusari, per gloss. quæ sin-
gulariter dicit. in leg. fin. in gloss. prima. C. de iudic. † 26
quia delegatus ad vniuersitatem causarum, æquipa-
ratur ordinario, per ea, quæ dicit Iaso. in leg. à iudic.
C. de iudic. quia regula, quod potest iudex delegatus
allegari suspectus, intelligitur si sit delegatus in cau-
sa particulari, per dict. gloss. sed dict. gloss. vel non bo-
nam, nec approbatam reprobant Iac. Butr. Bald. Saly.
& Rapha. Fulgo. vnde forsan posset dici, quod talis
exce-

exceptio poſſet admitti contra commiſſarios Cameræ, aliqua iuſta, & legitima cauſa ſuſpicionis ſubſiſtente, licet videantur & ſint delegati ad vniuerſitatem cauſarum, vt per d. Doctores, quia lites, & cauſæ habent procedere ſine ſuſpicione, per gloſ *in capitulo accedens. el ſecundo vt lit. non contesta.* & cum non reperiantur expreſſe excluſæ in clauſis ſpoliorum, merito in illis quoque, prout in alijs tales exceptiones admitti debent, quia illud, quod non repetitur prohibitum, permiſſum regulariter, & conceſſum videtur, & illud, quod non eſt immutatum ſtare ſemper non prohibetur. *l. conficiuntur. C. de codicil.*

Item videtur, quod poſſit opponi quæcunque exceptio, quæ eſt inducta, vt ſit finis litium, qua-
27 lis eſt exceptio litis finitæ, † quæ eſt ſcilicet iuramenti, tranſactionis, rei iudicatæ, & etiam præſcriptionis. *l. 1. & ij.* vbi Bar. *ff. de iureiur. l. fi. C. de exceptionibus.* enumerantur. per Barto. *in. l. fratris. C. de transac.* quæ impediunt litis conteſta. & proceſſum, vt per Bar. *d. l. fratris.* & per Bal. *in. l. poſtquam liti. C. de pact.* ſi tamen non requirat exceptio, quæ opponitur altiorem indaginem, quia tunc non impedit, ſed reſeruatur poſt litem conteſtatam diſcutienda. *not. in. l. nam, & poſtea. vbi Alex. & Doctor. ff. de iureiur.* & dicit Bar. *in dicta. l. fratris.* de exceptione tranſactionis probatur ibi. de exceptione iuris iurandi probatur. *in. l. prima. de iure iur.* de exceptione rei iudicatæ probatur. *l. fin. ff. de re iud.* & de præſcriptione
28 probatur *in. l. ſi pro ſuo de præſcrip. long. tempo.* † Quia omnis controuerſia dirimitur, & finitur iuramento per text. *in capit. ſi Chriſtus. de iure iur.* quia (inquit ibi glo. *in ver. omnis controuerſia*) poſt iuramentum delatum, & præſtitum nihil amplius eſt quæ-
29 rendum. *l. non erit. §. delatum. ff. de iureiur.* † & iuramentum parem habet auctoritatem cum tranſactione, & maiorem quam habeat res iudicata. *ſecunda. ff. de iureiuran.* quod eſt verum de iuramento delato à parte patti, iſtud enim rettactari non poteſt. *l. admonendi. ff. eo. tit.* debet etiam eſſe delatum cum approbatione iudicis, per Bar. *in l. manifeſte. ff. eo.* & dicit Abba. *d. capit. & ſi Chriſtus ſecunda col. verſ. nota. quarto.* quod licite iuratur vt recedatur à lite, & infertur ex hoc, quod exceptio iſta, quod cauſa fuit iuramento finita, impedit litis conteſtationem, ſicut quælibet aliqua exceptio litis finitæ, cum iuramentum debeat eſſe finis controuerſiæ gloſ. *in capit. primo de lit. conteſt. lib. 6.* vt per eundem Abba. *d. loco.* Et parimodo per tranſactionem ſequutam inter partes, videtur finitum, & terminatum litigium ſuper re, ſuper qua fuit tranſactum, vnde ſi ſemel fuit ſuper ſpoliis facta concordatio, vel tran-
30 ſactio, Cameræ apoſtolicæ de nouo agenti, habet obſtare tranſactionis exceptio, † quia pactis, & conuentionibus eſt ſtandum. *l. ait prætor. ff. de pact.* quia per tranſactionem quælibet pars videtur à lite
31 receſſiſſe, † quia tranſigere eſt ab actione tranſire, & à lite recedere. *leg. eius vi. ff. de rei vend.* Bar. *in. leg. prima. ff. de tranſac.* quia tranſactio licite facta, impedit ſequens iudicium per Specul. *in tit. de reſcripti. præſentia. §. 4. verſ. item ſi quid.* & ſi ſit facta tranſactio poſt ſententiam, impedit ſententiæ exequutionem. idem Specul. *de execu. ſenten. § poſtremo. verſ. 12.* ſi obiicitur. vide tamen Bart. *in. l. elegantur. ff. de condi. indeb.* vbi dicit, quod non poteſt fieri tranſactio poſt ſententiam, vbi rationem aſſignat, videlicet quod tranſactio fit ſuper re dubia, & lite incerta, ſed poſtquam eſt iudicatum non eſt dubia, ergo. ſed ego intelligo iudicatum, id eſt in caſu rei iudicatæ, quoniam poteſt vere dici res iudicata, non quando eſt ſententiatum, vt per eundem Bar. *in leg. litigatoribus. C. de appellat.* vbi ponit differentiam, inter ſententiam, & rem iudicatam, quia cum res iudicata pro veritate habeatur, tunc non poteſt dici res dubia, imo exceptio tranſactionis impedit fieri accuſationem de crimine, de quo non potuit tranſigi. per Alexan. *in l. ſi maritus. §. ſi negotiauerit ad l. iuli. de adul.* per Bar. *in l. ſi accuſationis. C. de accuſa.* & exceptio tranſactionis impedit petitionem reſidui. *leg. poſt deciſionem.* vbi Bal. *in principio. C. de fur.* imo tranſactio, maxime ſi ſit facta cauſa à lite recedendi, non poteſt reſcindi etiam ex capite, vel prætextu enormis læſionis. per Alexandr. *in conſ. 42. col. quarta lib. primo.* quia magnum commodum ſentit, qui à lite recedit. Lud. Gomeſ. *in reg. de annali quæſtione 2. mihi num. 4.* † & pactum de non petendo, quod eſt 32
in tranſactione, parit duas exceptiones, ſcilicet declinatoriam, & peremptoriam Bald. *in margarita. verſ. pactum verſ. primo.* & debet allegari talis pacti exceptio, quia non repellit agentem, niſi per reum allegatur. Bar. *in. leg. ſi vnus. §. pactum 6. col. ff. de pact.* exceptio pacti de non petendo, eſt de iure naturali, vel gentium. *l. prima. ff de pac.* & exceptio tranſactionis, admittitur etiam poſt litem conteſta. *in Specul. de exceptio. §. 3. verſ.* ſed pone quod *in cauſa appella. & verſ. ſequen.* & per Bart. *in l. elegantor. §. ſi quis poſt ff. de condution. indeb.* vbi dicit quod iſta exceptio poteſt opponi in quacunque parte iudicij, vbi vide pro iſta materia.

Item rei iudicatæ exceptio opponitur contra agentem in cauſis ſpoliorum, quæ tunc competit, quando non fuit appellatum infra decennium, quo caſu fecit ſententia tranſitum in iudicatum, aut quando appellatio non fuit legitime proſequuta, vel quando ſunt latæ tres ſententiæ conformes, † 33
quia tunc eſt res iudicata, per Abba. *extra. de ſententia & re iudicaria in rubrica.* & per Bar. *in leg litigatoribus. C. de appellat. & per eundem in. leg. prima. ff. de re iud. quæſtione.* & per Paul. *de Caſt. in conſ. 38. quod incip. in caſu præſenti.* quæ exceptio poteſt opponi etiam ſtante ſtatuto, quod nullæ exceptiones opponantur, vt per Doctor. *in leg. prima. ff. de re iud. & impedit litis conteſta.* per eundem Bar. *in leg. fratris. C. de tranſac.* & per eundem *in. leg. eleganter. §. ſi quis. ff. de condi. indeb.*

Item poteſt opponi exceptio rei conceſſæ, gratiæ factæ, & ſeu ſpoliorum condonatorum. puta quando à ſede, vel camera apoſtolica eſſet facta gratia conceſſionis, ſeu condonationis ſpoliorum alicui, qualiter quotidie, quæ eſt eius benignitas, & liberalitas ſolet facere Sanctiſſ. Pius Quintus, quia talis exceptio oppoſita excludit agentem, vt per glo. *in c. cauſam, in verbo detinere: de præſcriptio. in fin. glo.*

Item quando eſſet per alia tempora ſolutum, & ſatisfactum cameræ pro ſpoliis, tunc etiam poteſt opponi exceptio ſolutionis, † quæ de ſui natura actionem elidit. per Bal. *in leg. iuſiurandi. ff de iureiur.* 34
Paul. de Caſt. *conſ. 405.* quia ſolutione illius quod debetur, tollitur omnis actio. *inſtitut. quibus modis tol. oblig.* vbi glo. ſiue re, ſiue verbis, ſiue conſenſu

sit obligatio : Item siue ex delicto vel quasi, Item siue ex ciuili, siue naturali, vt ibi per eam, quia exceptio solutionis dicitur exceptio litis finitæ , de
35 quasi constet in actis, licet de ea non opponatur † iudex potest supplere pro reo non opponente exceptionem , quando sibi maxime constat ex actis, actorem actione carere , per ea quæ dicit Bartol. *in leg si vnus. §. pactus 6. colum.* & ibi Bald. *ff. de pact.* & exceptiones solutionis, præscriptionis, iuramenti, & rei indicatæ æquiparantur ad effectum liberationis per gloss. *in leg. vbicunque , in principio. ff. de fideiuss.*

Item si ex alia causa liquida quis esset creditor cameræ apostolicæ , qui pro spoliis tenetur , si petat compensationem admitti pro suo credito, ego credo, quod liquidato pariter spolio, eo casu posset admitti exceptio compensationis contra Cameram agentem, quæ regulariter admitti solet de liquido ad liquidum. per Felin. *in capitulo cum Ioann. eremita extra*
36 *de fide instrument.* † quia exceptio compensationis tollit obligationem naturalem , & ciuilem , per Bald. *in leg. res indicata. §. hæredit. ff. sol. mat.* & quia exceptio compensationis , est exceptio peremptoria ,
37 quæ non venit ad impugnandum sententiam, † sed venit ad limitandum , vel moderandum exequutionem, si non fuit opposita ante sententiam, potest nihilominus opponi post ad impediendum exequutionem, quia se compatitur cum sententia *leg. secunda.* & ibi Bald. *C. de compensa.* per Iason. *in leg. prima. C. de iur. & fac. ignor. secunda colum. per Felin. in capitulo Ioann. eremita. de fid. instrumen.* vbi dicit, quod etiam post sententiam , quæ transiuit in rem iudicatam potest opponi talis exceptio , & fieri possent positiones de compensatione, & tenetur pars respondere, non obstante iudicato , quia secundum Bald. *in leg. Iulianus. ff. condi. & demonst.* exceptio compensationis dicitur fictæ exceptio solutionis, & sic vides, quod potest opponi exceptio compensationis, sed posset instari de vno contrario, quod non possit opponi talis exceptio in spoliis, quemadmodum non potest admitti , vel opponi in decimis, & in tributo, per Abb. *in capitulo tua nos. secunda colum. de decimis. numer. 50. in fin.* quod dicit ibi tenere omnes doctor. Sed potest responderi, quod illud est speciale in decimis, quæ habent semper solui sub præcepto integræ ecclesiæ sine diminutione, & sunt portandæ vsque in horreum ecclesiæ à debentibus illas soluere.

Item sumptibus soluentis per Abb. *in capit. ex parte.*
38 *& cap. peruenit. de decimis. & cap. tua nos.* vbi dicit, † quod debentur decimæ non facta deductione seminis, & sumptuum.

Item si quis haberet priuilegium , aut concessionem exemptionis à spoliis à sede Apostolica, propter quod non posset pro spoliis conueniri per Cameram, qualiter ego vidi per aliquos exemptos prætendi, ego pari modo in isto casu puto debere admitti exceptionem exemptionis, vel priuilegij concessi, & per istam impediri actionem per cameram intentatam, quia licet constitutiones, & extrauagantes in materia spoliorum editæ sint generales, & generaliter, formatę, adeo quod comprehendant, & comprehendere intelligantur clericos cuiusuis status & conditionis existentes. *leg. de pretio. de public. in rem actio.* tamen per illas non arctantur exemptæ personæ ; quin saltem exceptionis clypeo à generalitate legis
39 non se defendant, † quia exempti non veniunt in generali sermone comprehensi , per Bald. *in leg. prima. penult. colum. C. furt. per. leg. legatorum. §. qui plures. de leg. ij.* † quia exempti non tenentur ad 40
collectas, pro quibus exigendis missus est per prouinciam Collector Papæ, Angel. *in l. fi. C. fine cons vel rel.* sed exemptio allegata debet probari ante omnia, veluti quando excommunicatus allegat se exemptum per Innocent. *in capitul. solet. de sent. excommun. in sexto.*

Item quando fuisset mandatum Collectori, seu Commissariis subdelegatis per superiores , quod in exactione supersederetur , prout meis temporibus fuit de ordine Sanctiss. Pij quarti iniunctum domino meo generali collectori , vt in certis ciuitatibus & diœcesibus regni Neapolis supersederet pro tunc in actione certorum spoliorum , propter deuastationes , & seu direptiones locorum in dictis diœcesibus ab infidelibus per annos antea factas, à quibus magnas plagas homines prædictorum locorum receperant. Ergo & in isto casu exceptionem quoque competere , & admitti debere puto, ad instar pacti de non petendo , vel pacti prærogatiui in vim dilatoriæ ad impediendum processum, & pacto durante ad impediendum sententiam , *institut. de exceptio. §. perpetuæ , & gloss ibi* & per Bald. *in leg. lecta ff. si cert.* per Iason. *in leg.* creditori tuo. *C. de pactis,* vbi dicit, quod tale pactum est ad impediendum litis ingressum, quod potest opponi etiam post litem contestatam etiam per iudicem, si sibi de eo constet ante: per Innoc. *in c. præterea. de dilatio.* extra Angel. *in l. fi. de pet. her. Bar. d. l. lect. Io. And. in nouell. in c. exceptiones. ij. col. de for. compet.*

Sed quid dicendum in casu, quando mortuo prælato per multos annos, hæredes , ad quos spolia peruenerunt abliguriarunt, & consumpserunt omnia bona, tam spoliorum, quam sua; & sunt in effectu pauperes, an clypeo exceptionis paupertatis se defendant à Camera, contra eos actionem spoliorum intentantē, & videtur quod sic, † quia debitori pauperi, datur ex- 41
ceptio, ne teneatur vltra quam facere possit gl. & Ab. *in c. cum tu. de vsur.* id quod procedit secundum Abb. ibi in foro contentioso si debitor cessit bonis , quia tunc habetur ratio, ne egeat, quia per Ab. *in c. cum extra de decimis,* ad inopiam debitoris non habetur respectus, nisi post cessionem, dixi, inquit, *in c. ij. de pigno.* † Imo per 42
paupertatem redditur inanis actio, quæ intētatur cōtra pauperem, quia inanis est actio quam inopia excludit debitoris *capit. olim el secundo. de restitut. spolia leg. nam is ff. depositi glos. in capit. ea nescitur. in verf. iuxta. extra de sent. excommun. glos. in cap. cum tu. in ver. euidenter extra. de vsur.* Item pauperes in foro conscientiæ absoluuntur ab excommunicatione, non facta satisfactione, ob paupertatem. *capit. à nobis el secundo. de sentent. excomm. extra. & in clem. prima. §. verum. & clemen. ij. §. primo. de hæret* pro hoc facit, quod dicit Abb. *in cap. cum homines de decim.* vbi dicit, quod si quis tanto tempore non soluerit decimas ecclesiæ, quod si vellet integre satisfacere, oporteret vendere omnia bona sua , quod licet teneatur hoc facere, ecclesia tamen debet sibi remittere , vnde possit viuere, subdens ibi : credo etiam, quod vbi esset tanta inopia, quod fame periret, si decimam solueret, quod non teneatur ad solutionem, quia in tali necessitate omnia sunt communia, vnde licite sine vitio furti potest subtrahere de bonis alterius, *vt not. in cap. sicut. 47. distin. & in capit. si quis per necessitatem. de fur.* id quod tanto magis videtur facere in ca-

in casu nostro, quia decimæ sunt debitæ de iure diuino, vt per Abb. *in c. incip. parochianos de decim.* facit quia pauperes non tenentur ad solutionem collectarum. *l. in dictiones. C. de annuis tribu. lib. decimo. l. fin. C. de his qui*
43 *num. fil.* † imo in casu paupertatis administrator reipu. potest remittere impositam collectam pauperi, & illum à collecta liberare, per Barr. *in leg. omnes. C. de ann. tribu. lib. x.* refert & sequitur Felin. *in capit. significantibus. de offic. deleg.* Item dicit Angel. *in leg. non facile. ff. si cui plusquam per l. falci.* quod pauperi propter paupertatem, remittitur onus cautionis præstandæ, & dicit Bal. *in cap. sedes. de rescrip.* quod per clausulam, quosdam alios, non possunt conueniri pauperes, & si pauper propter paupertatem non prosequitur causam appellationis, est iusta causa dandi sibi biennium, per Bar. *in l. 2. §. si quis. in ff. si quis cautio.* id quod dixit Innocent. *in capitulo ex ratione. de appellat. ex.* per Fel. *in cap. significantibus, de off. deleg.* vbi enumerat sex priuilegia paupertatis, facit, quia debitor pauper non potest excommunicari, nec interdici: sed carcerari, nisi cedat bonis, per Innoc. *in c. P. & G. de off. deleg.* de hac materia vide Abb. *in cap. Odoardus. extra. de fideius. ver. in gl.* quę est in verbo non valente, & pauperes non tenentur ad solutionem collectæ, & debent cancellari de libro æstimi. per Bal. *in authen. defunct. tertia col. ad Tertulian. ibi:* ad quam præstandam non tenentur pauperes, quorũ opera vix sufficiat alimentis, †
44 & si tales scripti sunt in extimo, debent cancellari de ipso per habentes officium ad hoc eis supplicatione porrecta, &c. & exceptio, ne quis conueniatur vltra quam facere possit, videtur dilatoria, & peremptoria secũdum quod not. gl. & Abb. *in l. prima. C. de iur. & fac. ignoran.* vbi vide Ias. *col. quarta.* qui tenet, quod si tãtum dilatoria per gl. *in §. appellant. inst. de except.* quæ id dicit & Ias. mouetur per rationes adductas à dicta gl.

SVMMARIVM.

1. *Exceptione præscriptionis, tollitur ciuilis, & illiditur naturalis obligatio.*
2. *Tutus præscriptione 30. Annorum, soluens repetit.*
3. *Tempus non est causa entis, nec priuationis.*
4. *Præscriptio operatur vti decretum.*
5. *Præscriptio est similis solutioni.*
6. *Præscriptio prodest fide iussori.*
7. *Præscriptione firmatur, quod alias est inualidum.*
8. *Vsucapio, & præscriptio sunt inducta in fauorem publicum.*
9. *An spolia possint præscribi.*
10. *Spolia sunt bona temporalia.*
11. *Contra Rom. Ecclesiam præscribitur centum annis.*
12. *Quæ, & quot requiruntur ad substantiam præscriptionis.*
13. *Quid sunt spolia.*
14. *Spolia non sunt res sacræ, nec sacris annexæ.*
15. *Fructus ecclesiæ non sunt spiritualitati annexi.*
16. *Rector ecclesiæ rem patiens præscribi, tenetur ecclesiæ de damno.*
17. *Res ecclesiæ, vel principaliter, vel secundario ad Papam spectantes, omnes præscribuntur.*
18. *Spolia sunt de pertinentibus ad Papam principaliter, non secundario.*
19. *Verbum spectare importat principaliter.*
20. *Ecclesia inferior, præscribit contra Papam.*
21. *Res fisci, tam vacantes, quam denuntiatæ præscribuntur.*
22. *Illa quæ sunt pro vsu publico nunquam præscribuntur.*
23. *Præscribuntur etiam patrimonialia Cæsaris.*
24. *Etiam dos ecclesiæ potest præscribi.*
25. *Spiritualibus annexa præscribuntur.*
26. *Rei ecclesiæ possessio nunquam vacat, nec etiam per mortem prælati.*
27. *Christus, & ecclesia semper possidet res ecclesiæ.*
28. *Relictum Ecclesiæ, Deo relictum censetur.*
29. *Oblata Ecclesiæ, Deo sunt oblata.*
30. *Parietes ecclesiæ, mortuo Prælato possident, vendicant &c.*
31. *Dominis non currit præscriptio.*
32. *Vnius rei possessio, penes duos in solidum esse non potest.*
33. *Tempus non est modus perdendæ possessionis.*
34. *Verbum pertinere, & spectare est vnius significati.*
35. *Verbum pertinere, importat dominium, & possessionem.*
36. *Item, in libello, positum importat petitorium, & possessorium.*
37. *Prohibitum alienari, est prohibitum vsucapi.*
38. *Verbum alienationis, continet vsucapionem.*
39. *Detentores spoliorum, sunt excommunicati.*
40. *In illis in quibus tractatur de animæ periculo, non currit præscriptio.*
41. *Semel Deo dicatum, non reuertitur, ad vsus prophanos.*
42. *Ignoranti, & absenti non currit præscriptio.*
43. *Ignorantiæ est subueniendum.*
44. *Nulla antiqua possessio iuuat mala fide possidentem.*
45. *In inuasis non currit præscriptio.*
46. *Quæ actiones competant contra inuadentem spolia.*
47. *Quod non est ex fide, peccatum est.*
48. *Quomodo intelligatur bona fides.*
49. *Bona fides semper præsumitur.*
50. *Semper præsumitur ignorantia: nisi probetur scientia.*
51. *Res ecclesiæ non possunt præscribi sine titulo, & bona fide.*
52. *Successor vniuersalis non præscribit mala fide sui auctoris.*
53. *Persona hæredis censitur vna cum persona defuncti.*
54. *Spolia bene possunt præscribi.*
55. *Requiritur centenaria in rebus vicariorum Roman. Ecclesiæ.*
56. *In illis, quæ possunt possideri iure communi, sufficit sola bona fides sine titulo.*
57. *Laicus percipiens decimas, si spoliatur à rectore ecclesiæ, nõ intentat spolium.*
58. *Res ecclesiæ possunt alienari cum solemnitatibus.*
59. *Spolia præscribuntur centenaria præscriptione.*
60. *Verbum pertinet importat principaliter.*
61. *In spectantibus ad Papam principaliter, currit centenaria.*
62. *Ecclesia succedens in re priuati, vtitur suo non priuati priuilegio.*
63. *Tempus finitum, importat canonem latæ.*
64. *Quæ ecclesiæ gaudeant hodie centenaria.*
65. *Quomodo probetur centenaria.*
66. *Fiscus est vbique præsens.*

DE EXCEPTIONE PRÆscriptionis.

QVÆSTIO. XIV.

Etsi cum bona fide, ac iusto titulo per tempus à iure statutum sint possessæ res spoliorum ab aliquo, interuenientibus aliis concomitantiis à iure expressis,

pressis, adeo quod incurrerit præscriptio, eo casu debitorem tempore liberatum esse puto, taliter, quod si Camera, aut ecclesia cõtra eum pro spoliis agat, quod sit præscriptione tutus, & contra actionem intentatam, possit per eum opponi de exceptione præscriptionis,† per quam tollitur obligatio ciuilis, & illiditur naturalis, quæ tolli non potest tempore. *l. si. §. primo. & ibi glos. in verbo conditio ff. rem rat. haberi*, vbi glo.
2 & Bar. † quod tutus præscriptione triginta annorum, si soluat repetere potest *arg. l. si pupillus de administra tuto.* vbi dicit quod præscribens est similis soluenti, & licet liberatus tempore, adhuc remaneant obligatus naturaliter, quia tempore non tollitur naturalis obli-
3 gatio, quia tempus solum, † cum non sit causa eutis, non potest esse causa priuationis, tamen tollitur omnis eius effectus, vbi per eudem Bar. & per Bal. *in authen. ad hac. vers. Item dubitatur C. de vsur.* per Abb. *in c. ad aures de præscriptio. ver. not. vltimo.* vbi per Fel. pulchre, imo præscriptio etiam cum mala fide, acquirit præscribenti istam exceptionem, licet non dominium, videtur dicere text. *in l. quis emptionis. § quid si quis. in fi.*
4 *C. de præscriptio. 30. vel 40.* an † & præscriptio operatur vti decretum, & habet vim decreti in illis, quæ non possunt alienari, nisi sub certa forma, puta cum decreto. *l. post mortem ff. de adoptio. & l. prima. C qui admitti idem* per Bart. *in l. fin. C in quibus causis in integ. rest. non est necess. col. fin.* ibi quod rei minoris, non est prohibita simpliciter alienatio, sed est permissa cum decreto, merito præscribi potest, &c. videtur dicere text. *in l. cum de in rem verso. ff. de vsur.* secundum Barbat. *in additio. ad Bal. in l. prima. C. de seruis fugit.* vbi dicit, idem in consuetudine, tantoque magis videtur posse excipi
5 de ista exceptione præscriptionis, † quia præscriptio, est similis solutioni, & qui præscripsit, videtur soluisse, per verba Bal. *in l tam mandatori. C. de non numer. pecu. col. 3.* ibi item dubitatur, an præscriptio rei prosit
6 fideiussori, † & videtur quod sic, quia præscriptionis exceptio est rei cohærens, ergo transit ad fideiussores, & quod sit rei cohærens, patet, quia est similis solutioni. *leg. si pupilli. ff. de administratione tutor.* & præscriptio, & absolutio procedunt à pari, vnde qui præscripsit, videtur satisfecisse, & debitam satisfactionem impendisse, per text. *in l. sed si vnus. §. si autem. in fine. ff. de iniur.* † & quod alias esset ipso iure ir-
7 ritum, & non validum, per præscriptionem, firmatur per Bal. *in l. prima. C. ne de stat. defun. &c.* imo exceptio præscriptionis non potest per partes pacto re-
8 nunciari, † quia vsucapio, & præscriptio iuur inductę in fauorē publicum, ne dominia sint incerta per Bar. *in l. nemo potest, de leg. primo.* Abb. *in rub. extra de præscript.* ergo de necessitate exceptio præscriptionis debet admitti, quia finem litibus imponit, & punit negligentes, prout per eundem Abb. *ibidem* dicitur *in diffinitione præscriptionis.*
9 † Sed an spolia præscribantur, vel præscribi possint, videamus, pro quo videtur esse respondendum affirmatiue, quia considerato verbo, spolia, quod importet bona acquisita de fructibus ecclesiæ, aut occasione ecclesiæ relicta per clericum, vel fructibus ecclesiæ, vel bona acquisita ex negociationibus, & illicitis factis, per clericum sua vita durante, prout dicimus supra in prima quæstione, vbi de diffinitione spolio-
10 rum dicimus, † spolia omnino videntur esse bona tēporalia ecclesiæ, vel ecclesiæ debita, in quibus si sint mobilia non sacra, præscriptio currit trium annorum, *glos. in §. res fisci vers. non potest. instit. de vsucapio. & long. temp. præscrip.* Abb. *in capitulo placuit de præscriptio.* & etiam triennio vsucapitur res Romanæ Ecclesiæ. per Aug. *in authen.* vt ecclesia Romana. in principio. Ab. *in capitulo primo de restit. in integ tertia col.* si immobilia corporalia, velut fundus, ager, domus aut incorporalia, veluti fura iura, actiones & huiusmodi spatio annorum quadraginta præscribuntur, *per tex in authen. de eccles. tit. §. pro temporalibus autem, text. glos.* & Abb. *in capitulo de quarta. de præscriptio. extra glos. in d. §. res fisci*, quia tanto tempore bona immobilia iura & actiones præscribuntur, nisi tamen contra Romanam ecclesiam, † contra quam non præscribitur, nisi spatio 11
centum annorum. *l. fin. & authen. quas actiones. C. de sac. sanc. eccles. per glos. in l. vniuersa. C. ne rei dom. vel templo.* Item per Dynum *in reg. possessor. de reg. iur. vers. in præscriptione autem. vsque ad vers. item nunquid.* vbi dicit, quod in præscriptione quadraginta annorum in rebus ecclesiæ requiritur titulus, & bona fides, aut saltim bona fides, secundum distinctionem, quam ipse dicit rationabilem de iure nouissimo, in illis rebus ecclesiasticis, quæ de iure communi possunt possideri, nec præsumptio est contra possessores, in quibus sufficit bonam fidem habere, sed in his rebus ecclesiasticis, quæ de iure communi nequeunt possideri, vel contra possessorem est præsumptio, non sufficit bona fides, sed est necessarium etiam haberi vltra bonam fidem titulum, qui possessori causam tribuat præscribendi, nisi tanti temporis allegetur præscriptio, cuius contrarij memoria non existat, vt idem per eundem Dynum, idem habetur *ad literam in text. in cap. primo. & ibi glos. de præscrip. in sexto. bona glos. in capitulo cum in ecclesia Sutrina. de caus. pos. extra in glo. antepen.* pro quo vide, quæ dicit Abb. *in capitulo illud. de præscrip. col. secunda, vers. ad cuius.* vbi dicit, † quod ad substantiam 12
præscriptionis, quandoque requiruntur tria, quandoque duo, quandoque, vnum dumtaxat: secundum naturam præscriptionis tria requiruntur, quando præscriptio est talis, quæ desiderat titulum, bonam fidem, & possessionem; vt in præscriptione contra ius commune, *vt cap. 1. eo. lib. sexto*, vel in præscriptione decem, vel viginti annorum: contra prælatum duo requiruntur, vbi non est titulus necessarius, vt regulariter contigit in præscrip. xl. annorum iure communi non refragante, *vt d. c. illud. & c. de quarta.* scilicet possessio, & bona fides: vnum requiritur in præscriptione, inducta in odium negligentis, vt in actionibus præscribendis, scilicet cursus temporis, *vt. l. si quis emptionis. C. de præscrip. 30. an.* subdens *ibid* ꝙ vbi alterum de requisitis perit, naturaliter præscriptio interrumpitur, quia deficiente altero substantialiter requisito ad confectionem actus, naturaliter deficit actus. *c. si. de cond. appos & c. cum super Abbatiam, de off. deleg.*

Per quæ videtur, quod res ecclesiæ, & ad ecclesiam pertinentes, vel sint mobiles, vel immobiles, vel incorporales possunt in præscriptione, vel vsucapione amitti, vel acquiri respectiue, per quemlibet, & appellatione istorum bonorum, veniũt omnia bona, quæ sunt in mundo *l. bonorum. ff. de verb. signif.* vnde etiam & spolia, † quia spolia, vel sunt bona mobilia, se 13
mouentia, vel immobilia, vel iura, vel actiones de fructibus ecclesiæ, vel occasione ecclesię, vel de illicitis negotiationibus prouenientia, vel fructus ipsius ecclesiæ percepti, vel percipiendi. vt diximus *in prima quæst.* & sunt insertæ bullæ extrauagantes, à Pontificibus Rom. factæ in materia spoliorum in fine, vnde spolia, vel consideres ea quaten⁹ fructus, vel quatenus

de

de fructibus acquiſita, vel ſint ab illicitis negociatio-
14 nibus deſceudentia, ſunt res temporales, † nou ſa-
cræ, nec rei ſacræ aliquam adhæreutiam habentes im-
mo res prophauæ, & in mera temporalitate conſi-
ſtentes, coutractabiles per cuiuſuis nominis coutra-
ctum, *per text. in capi[...]na. ne prelati vices ſuas.* vbi fructus
beneficiorum, & eccleſiarum precio veuduntur ad
ſeptennium, *clem. prima. §. fin. & ibi gloſſ. in verb. vt tem-
pus. de reb. eccleſiæ non alienan.* per Feder. de Sen. *conſ. 123.
incip. queritur an conſtitutio.* Item fructus eccleſiaſtici,
nedum venduntur pretio ad ſeptennium *vt in dict. ca-
pit fina. ſed.* & pro toto tempore vitæ beueficiati ven-
duntur, etiam abſque ſimonia, *per Præpoſit. in capit. ſed
adhuc j. quæſtio. prima.* & uedum fructus percepti, & in
aliquam acquiſitiouem conuerſi, qualia ſunt ſpolia
acquiſita de fructib⁹, ſed ẽt fruct⁹ percipiendi. id quod
videtur plus in caſu uoſtro. vt per Præpoſitum *d. loco.*
dicit enim, quod percipiendos fructus etiam ex præ-
beuda, & beueficio emere licet, quia uon ſunt ſacris
15 adiuncti officiis, cum etiam à laicis haberi poſſint, †
quia fructus beneficij, aut eccleſiæ nnu ſunt, uec poſ-
ſunt dici ſpiritualitati annexi, vt per Archid. *in capit. ſed
adhuc. prima. q. 1.* vnde ſi fructus emi, vel cõtractari poſ-
ſunt, ergo multo magis ſpolia de fructibus acquiſita,
& à fructibus prouenientia, quia ſunt tempnralia,
& emere, vel contractare temporalia, uon eſt de
genere prnhibitorum, vt de ſe patet, ſecundum Hie-
rouym. Gig. qui ita refert *in ſuo tracta. de penſio. quæſt. 87.
per totum.* facit quod dicit Bart. *in l. Paulus. ff. de acquiren.
hæred. in fi. verb.* quod ſi res eccleſiæ tranſeunt ad pri-
uatum, perdunt priuilegium, & efficiuntur vſucapi-
biles.
16 † Facit quia, ſi Rector eccleſiæ ob negligentiam
ſuam patiatur res eccleſiaſticas præſcribi, tenetur de
ſuo proprio patrimonio ſatisfacere eccleſiæ. *per gloſſ.
in capit. placuit. el. ſecundo 16. quæſtio. 3. in ver.* pertineant,
per Abb. *in capit. ex præſentium. de pignor. ver. not. 3.* ibi
nam per iſtum tex. dicit, quod hæres ſuus poteſt com-
pelli ad ſatisfactiouem facieudam, per Abbat. *in capit.
auditis. de præſumption. col. x. num. 34.* ibi taciturnitas præ-
lati nocet eccleſiæ in præſcribendo, tenetur tamen
prælatus de ſuo ſatisfacere eccleſiæ, iu quo læſit eccle-
ſiam, permittendo præſcriptinuem contra eam cur-
rere, &c. & quod ſpnlia pnſſint præſcribi, videtur
eſſe ex eo ſolum mauifeſtum, quia ſpolia ſpectaur ad
cameram apoſtolicam Papæ, & ad Papam ipſum priu-
cipaliter, per *extrauagant. de quibus inj. quæſt. & ſecunda,*
17 quæ inſeruntur in fine præſentis tractatus, † & illa
quæ ſpectant ad Papam principaliter, vel ſecundario
omnia præſcribuutur, & præſcribi poſſunt, per ea quę
dicit Abb. *in capit audientiam extra de præſcriptio. in 3. col.
verſ. quæro, quare.* vbi diſtinguit Abb. inter illa, quæ ſpe-
ctant principaliter, & illa quæ ſpectant ſecnndarin, il-
la enim, quæ principaliter ſpectant, inquit requiruut
ceutenariam præſcriptinnem, quæ vero ſecundario
18 xl. au. tantum præſcribuutur, vt ibi per eum, † & quod
ſpolia ſint de pertineutibus ad Papam principaliter,
nou ſecundario, id ex eo apparet, quia iu bullis, vel in
conſtitutionibus editis in materia ſpolinrum, dum
Papa declarat, quod ſpolia ad ſe ſpectant, vel ad eius
Cameram apoſtolicam, vtitur verbo ſpectare, perti-
nere, ſpectaſſe, vel pertinuiſſe, vt eſt videre, iu bulla
19 Pauli tertij in principio, quæ eſt inſerta, † quod
verbum de ſui natura importat principaliter, nou ſe-
cuudario. *l. non ſolum. §. quæritur. ff. de procurat. l. qui
liberis. §. hæc verba. C. de vulgar. & pupill.* per Bald. *in l. licet.*
C. *de pact.* vbi dicit, quod verbum pertinet eſt verbum
directum.

Item facit, quia iu rebus incorporatis eccleſiæ Ro-
manæ, qualia ſunt ſpolia, currit præſcriptio ceutum
auuorum, in delatis vero rebus, currit tantum qua-
draginta annorum, iu reb. vero aliarum eccleſiarum,
vel ſint delatæ, vel ſiut incorporatæ ipatin quadragin-
ta annorum præſcribuntur, per Abb. *in capit. cum nobis
3. colum. verſ. & ex hoc pone. de præſcription.* vbi dicit po-
ne vnum ſingulare dictum, quod licet in iuribus
priucipis, ſeu fiſci fiat diſtinctio in caſu præſcriptio-
nis, inter bona fiſco incorpnrata, & boua delata, uõ-
dum incorporata, tameu reſpectu eccleſiæ nou vide-
tur differeutia fienda, ſed ſemper vniformis eſt præ-
ſcriptio, requirit enim temp⁹ quadraginta annorum,
vt probatur *in d. cap. ſecundo.* quatenus loquatur de ec-
cleſiis citra Romanam eccleſiam, ſed in eccleſia Ro-
man. eſt differentia, ſaltim quoad illum caſum, quia in
incorporatis requiritur curſus ceutum annorum, in
delatis vero ſufficit tempus quadragiuta annorum,
ſicut iu aliis eccleſiis.

† Item facit, quia eccleſia iuferior poteſt pręſcribe- 20
re boua, & iura ad Papam ſpectãtia nor. Ab. per illum
text. *in capit. ſi diligenti. de præſcriptio. 3. col. verſ. ex prædictis,
& col. ſecunda. ibidem,* quod contra Rnmanam eccleſiam
poteſt præſcribi, de rebus, de ciuitatibus, & regnis, ad
eam pleno iure pertiueutibus, ſed requiritur præſcri-
ptio, uon minor centenaria.

† Facit quia res fiſci, tam vacantes, quam initiatæ, 21
ſeu deuunciatæ, & incorporatæ præſcribuntur, *inſtit.
de vſucap. §. res fiſci,* quia ſi ſint bona vacantia, præſcri-
buntur viginti anno. ante deuuntiatiouem fiſco fa-
ctam, ſed poſt quadriennio, *gloſſ. in l. penult. C. commu-
nia. de vſucapit.* vbi dicit, quod res fiſci vacautes, vſu-
capiuntur nmni titulo iure communi & ſine titulo
tunc. 20. anu. computaudis à tempore, quo cœpe-
runt bona eſſe vacantia, ſi vero vellet computare ab
eo tempore, quo fuit iuitiatum, tunc ſufficit quadrié-
nium, idem gloſſ *in l. prima. C. quadrien. præſcrip.* ſed me-
lius per Bald. ibi, vbi dicit, † quod illa, quæ ſunt iu vſu
publico, nunquam præſcribuntur. *l. viam publiam. ff de* 22
via public. alia vero, ſi ſunt incorporata iu fiſcum, unn
vſucapiuntur, niſi ann. quadraginta *l. omnes. de præſcri-
ptio. 3n. anno.* ſi vero nou ſunt incorpnrata, titulo &
bona fide vſucapiũtur, quia mobiles triennio, immo-
biles lougo tempore. 10. au. &c. per Bald. *in l. iam pri-
dem. C communia. de vſucap.* vbi dicit etiam, quod res Cę-
ſaris præſcribuntur, & quod ad illorum præſcriptio-
nem, hodie requiritur ſpatium ceutum anuorum.

† Item præſcribuntur patrimoulalia Cæſaris, vel 23
Principis. *l. prima. C. ne rei dom. vel templo.* Bald. *in d. l. iam
pridem. C. communia de vſucap.*

Item præſcribuntur res ciuitatum, *vel caſtri. l. fin. C.
de ſac. ſan. eccleſ gloſſ. in d. §. res fiſci.* quia dicit gloſſ. quam
ſequitur Abb. *ibi in capitulo cum nobis extra. de præſcriptio.*
quod contra eccleſiam Roman. reſpectu prælationis,
& ſupremę pnteſtatis uon currit pręſcriptio, ſed in re-
bus, & poſſeſſionibus, & iuribus, eccleſiæ ipſius beue
currit Abb. *prima col. ibi.*

Facit argumeu. à maiori ad minus, quia contra ec-
cleſiam præſcribuntur etiam iura ſpiritualia *cap. ad au-
res. extra de præſcriptio.* vbi Abb. primo nota. quod iura
ſpiritualia ſunt præſcriptibilia &c. & ibidem Felyn.
in principio, vbi dicit, † ꝙ etiã dos eccleſiæ poteſt præ- 24
ſcribi, vt per Bald. Nouel. quem allegat *in tractatu do-
tis primo fol.* Item, † & ſpiritualibus annexa pręſcribun-
tur,

tur, veluti est Ius patronatus, quod est spirituali anne-
xum præscribitur, vẽditur, donatur, ad hæredes trans-
mittitur, per Fel. *in capit. quanto de iudic.* propter quod
multo magis videtur dicendum, quod præscribi pos-
sunt spolia, quæ sunt temporalia, nec sunt de genere
prohibitorum præscribi, per Gigantem *quæstio.* 87. *per
totum in tracta. de pensio.* argumento à maiori ad minus,
quod in iure est validum. gloss. *in clem. prima. in verb. pro-
fecto. de reliquiis, & vene. sancto. authe. multo magis.* C. *de sac.
san. eccles.*

In contrarium multa faciunt, per quæ videtur, quod
spolia cum sint res ecclesiæ, & templorum, dicimus
supra *in q. j. ad longum,* non possint aliqua vsucapione,
aut spatio temporis præscribi, quia id videtur prohi-
bere titulus qui videtur in materia factus. C. *ne rei do-
minica,* vel templorum vẽdicatio, temporis exceptio-
ne submoueatur; per quam inscriptionem res eccle-
siasticæ videntur esse tutæ, & defensæ, à cuiuslibet tẽ-
poris curriculo, & voracitate: semper enim videntur,
& à quocunque detentore posse vendicari, temporis
lapsu non obstãte. Item facit contrarium vnum, quod
vrgere videtur, quia spolia, quatenus bona acquisita
de fructibus ecclesiæ, vel ecclesiæ occasione relicta,
per clericum defunctum, de quo supra in diffinitione
spoliorum in prima quęstione sunt, & possunt dici res
26 ecclesiæ, † quarum possessio nunquam dicitur vacare,
nec etiam, per mortem Prelati, quia vniuersalis eccle-
sia, vel melius Christus habet illarum dominium, &
27 possessionem, † & semper Christus, & ecclesia illas
possidet per Bar. *in l. sicut. §. fin. ff. quod cuiusque vniuer. per
eundem in l. prima. §. municipes. ff. de acquir. poss.* vbi Paul. de
28 Cast. dicit, † quod quicquid relinquitur ecclesiæ, Deo
relictum censetur. *in authen de eccles. tit. § si quis innomi-
natus. colla. 9. late* per Abb. *in repet. capit. cum esses. de testa.*
& licet Rector ecclesiæ mortuus sit, possessio tamen
non perditur, sed remanet apud ecclesiam, id est apud
Deum, & apostilla ad eundem Paulum *ibidem* dicit, ꝙ
Rota voluit *in decis. ibidem adductis,* quod Prælatus con-
firmatus, qui nondum est adeptus possessionem suæ
dignitatis, potest agere interdicto vnde vi, quia licet
vacet dignitas, non vacat possessio bonorum eccle-
siæ, & ecclesia est in anima viuentis, quod secus est in
hæreditate iacenti, *de quo per Oldradum cons* 172. vt per
dictam apostillam, quia dicit Inno. quem dicti Docto-
res adducunt in capitulo *cum super: de causa posses. & pro-
pri. prope finem,* quod non prelatus, sed ecclesia, & Chri-
stus dominium, & possessionem rerum ecclesiæ ha-
27 bet, † vnde quæcunque homines offerũt ecclesijs, di-
cũtur esse oblata Deo, & si aliquando inueniantur hęc
bona Deo oblata, esse episcoporum, vel prælatorum,
vel capitulorum, dic, inquit, esse eorũ, quoad guber-
nationem: propter quod dicimus, quod quantum-
cunque moriatur Prælatus, & omnes clerici, tamen
proprietas & possessio remanet penes Christum, qui
viuit in æternum, vel penes vniuersalem, vel singula-
rem ecclesiam, quæ nunquam moritur, nec est vnquã
nulla, & etiamsi spolietur ecclesia aliquib. rebus, ante-
quam earum possessio obtineatur, veluti posset dici;
quando hæredes prælati, vel alij mortuo prælato im-
miscent sese in spoliis, ac bonis illius de beneficiis ac-
quisitis, in quorum possessione est ecclesia, vel Chri-
stus, vti erat prælatus ante, ita hodie Camera, quæ lo-
cum prælati obtinet, habet interdictum vnde vi. sicut
tutor nomine pupilli, vel quilibet administrator no-
mine ecclesiæ, per iura per eũdem Inno. *ibidem.* addu-
cta.

† Immo parietes ipsius ecclesiæ, vel ipsa ecclesia pa- 30
rietibus circundata, & consecrata, & hodie Camera
Apostolica in spoliis loco ecclesiæ, vel prælati suffe-
cta, & subrogata, videtur ius habere, & possidere, & vẽ-
dicare etiam mortuo prælato, vel collegio secundum
opinionem Moyses Archiepi. quem refert *gloss. in fin.
in d. l. sicut. ff. quod cuiusque vniuersitatis nomine.*

Facit id, ꝙ habetur per eundem Inno. in c. ex parte
de arbitr. prima col. & per eundem capit. in præsentia
ex. de probation. vbi dicit, quod licet præbendæ ius
vacet, res tamen, & iura pertinentia ad præbendam
non vacant, imo possidentur ab ecclesia, etiam dum
viuit præbendarius: quia possidet illa nomine eccle-
siæ, vt not. in capitulo ex litteris. de probatio. facit
Bald. in Margarita. *in ver. mortuo.* idem Bald. *in l. minus
ff. de heredibus institut.* sequitur Abb. *d. capitulo cum esses.
vers. quarto principaliter. de testament.* Idem Abba. *in ca-
pitulo cum super. de cau. poss. ff. & propriet. quarta col.* † quia 31
dominis non currit præscriptio, *text. cum gloss. in l. male
agitur.* C. *de præscriptio. 30. anno. in gloss.* ibi est autem ra-
tio prędictorum, quare non pręscribitur à dominis,
quia ipsi habent possessionem, & possidenti non
currit pręscriptio, per Abb. *in capitulo vigilanti. prima
col. ibi addo tamen ad prædicta notabile dictum extra de præ-
scriptio.*

Vnde si possessio rerum ecclesiæ, & spoliorum, vt
vides per mortem clerici, vel prelati non vacat, quia
semper est penes Christum, penes ecclesiam, penes
parietes ecclesiæ, & hodie penes Cameram, non pos-
sunt ab aliquo præscribi, quia non possunt ab aliquo
possideri, † quia vnius rei possessio, nec ciuilis, nec 32
naturalis penes duos insolidum esse potest. *l. 3. § ex
contrario ff. de acquiren. possessio.* Dynus *in reg. sine possessione
de reg. iur. vers. præterea autem. & in fin. vbi pulchre. l. si vt
certo. §. si duobus ff. commoda. cum gloss. ibi in verb. dominium.*
Spec. *in tit. de restit. spoliat § primo vers. item circa.* † & quia 33
tempus non est modus perdendę possessionis. *l. si mu-
lieri ff. quibus mo. vsufruct.*

Vnde, nec pręscribi possunt, quia sine possessione
nõ procedit pręscriptio *capitulo sine de reg. iur. in 6.* quia
possessio est substantia pręscriptionis, qua deficiente
deficit actus pręscriptionis. per Abb. *capitulo illud.
secunda col. vers. ad cuius declarationem. in fin. ex. de præscri-
ptio.*

Item, quia quando Papa declarat, bona relicta per
clericum, acquisita de beneficiis, esse spolia, & esse, ac
fuisse Cameræ Apostolicæ, vtitur modo verbo spe-
ctasse, vel spectare, modo pertinuisse, vel pertinere,
vt videre est in Bulla Pauli Tertij edita super spoliis
Anno 1541. nonis Ianuarij ibi, spectasse, & spectare, il-
laque tanquam ad ipsam Cameram spectantia, &c. &
in Breui Pij iiij. sub Dat. Romæ die tertio Iulij. 1560.
ibi ad Cameram Apostolicam spectare, & pertinere,
decreuit & declarauit, & paulopost, ibidem, ad ipsam
Cameram pertinentium, & in bulla eiusdẽ Pij Quar-
ti edita anno 1560. nonis Februarij, quæ incipit Bul-
la confirmationis, & innouationis priuilegiorum, &c.
ibi ad eandem Cameram, & non alios spectasse, &
spectare, ac sub nomine spoliorum venire, illaque
tamquam spolia ad eandem Cameram pertinentia,
&c. quæ Bullæ sunt in fine huius laboris insertæ. item
in Bulla eiusdem Pij Quarti edita super declaratio-
ne spoliorum anno 1563. nonis Nouembris, quæ est
inserta in secunda quæstione. † quæ verba pertine- 34
re, & spectare vnius, & eiusdem significati, & pro-
miscue, vnum pro altero ponitur, vt videre est in Bul-
lis,

lis; & affirmat Marius Nizola locutionum latinarum Ciceronis magnus enucleator, in suo repertorio in verbo specto, vbi declarãdo significatum verbi spectat, exponit id est pertinet, attingit &c. quibus verbis vtendo Papa, denotat & intendit, quod spolia spectent, & pertineant ad Cameram Apostolicam pleno iure, tam quoad proprietatem, & dominium, quam quoad possessionem, quod Camera in illis habeat do-
35 minium, & possessionem, † quia id videtur importare verbum pertinere, de sui natura, quod latissimum est, & importat, tam illa quæ sunt nostri dominij, quã illa, quæ alio aliquo iure possidemus. *l. verbum pertinere. ff verb. sig.* per Inno. *in cap. cum ecclesia Sutrina. de caus. poss. & proprie.* vbi dicit, quod per verbum pertinere, positum in commissione, vel in libello, censetur, & intelligitur deductum omne ius in iudicio, tam quoad proprietatem, quam quoad possessionem, quam etiam alias quouismodo parti competens, & intentatum iudicium, tam quoad petitorium quam quoad possessorium. *per tex. in l. si quis intentione ambigua. ff. de iud. & ibi glo. per Abb. in capit. primo. de sequest. poss. & fruct. tertia col. vers. sed circa. idem Abb. capit. cum contingat. ex. de decim. primo not.*
36 *sequitur Alex. in cons.* 42. 4. *vol.* vbi dicit, † quod tale verbum positum in libello, importet petitorium, & possessorium secundum Feder. de Senis. *cons.* 283. *incip.* consilium latum *in glo. & Abb. in capit inter dilectos. de fide instru. Rota decis.* 396. *in nouis incip. si committatur causa.* vbi propter verbum pertinere positum in commissione, inclinat Rota, quod intelligatur commissa causa tam quoad proprietatem, quam quoad possessionem, & tam in possessorio, quam in petitorio, vnde si spolia spectant ad cameram, tam quoad dominium, quam quoad possessionem, & si dominium, & possessio est Cameræ Apostolicæ, non videtur quod in illis procedat præscriptio, quia pręscribens non habet in illis dominium, titulum vel possessionem, quæ sunt penes alium, vnde penes eum esse non possunt, quia dominium, & possessio insolidum non est reperiri penes plures, sed penes vnum tantum. *l. si vt certo. §. si duobus. & ibi gl. in verbo dominium ff. commoda.* & quod nostrum est ad alios siue facto nostro transferri non potest. *l. id quod nostrum de reg. iur.*

Item potest dici alia ratione, & alio fundamento, quod spolia non possunt per quenquam præscribi, quia negari non potest, quin spolia, quatenus à fructibus beneficiorum, non ab illicitis negociationibus prouenientia non sint bona ecclesiastica de fructibus ecclesiæ, vel occasione ecclesiæ, acquisita, quæ debent ecclesiæ, vel in ea successoribus reseruari *cap. præsent. de off. ordi. in 6.* quæ nullo modo possunt alienari, vel sunt alienari prohibita. 12. *q.* 2. sine exceptione, *& tota illa cau. & quæstio. & toto tit. de rebus ecclesiæ non a-*
37 *lien. ac d. capit. præsenti.* † & res prohibita alienari, est prohibita vsucapi, & præscribi. *not. gloss. in. leg. vbi lex. de vsucap. tex in. l. alienationis verbum, de verb. significa.* vbi
38 dicitur, † quod alienationis verbum continet vsucap. merito spolia non vsucapiuntur, aut præscribuntur, quia qui contra iura mercatur, bonam fidem præsumitur non habere *capit. qui contra. de reg. iur. in 6. & l. qui ius. de reg. iur.*

Item, & alia ratione, quia detentores spoliorum, vel occupatores, & detentores rerum Cameræ, & sedis apostolicæ, quia spolia sunt applicata Cameræ, vt per extrauagantes per Pontifices factas in materia spo[li]orum, † & detentores huiusmodi sunt excom- 39
municati etiam excommunicatione maiori, *capitulo si quis. de rebus ecclesiæ non alien. capit. indignum.* 12. *quæstione* 2. & prout in annuali processu, vel Bulla in cæna Domini nuncupata in singulo anno in hebdomada sancta coram Papa legi solita, & in Bulla Pauli Quarti contra occupatores bonorum Cameræ Apostolicæ sub Datum Romæ 1556. Kal. Nouembris Anno secũdo. vnde in huiusmodi tractatur de periculo animæ, † 40
& in illis in quibus tractatur de animæ periculo, non currit aliqua præscriptio, per Spec. *in tit. de senten.* §. 2 *vers. & not.* merito per aliquem spolia præscribi non possunt, quouis temporis spatio interueniente.

Item, & alia ratione, quia spolia ecclesiastica sunt de prouentibus bonorum ecclesiæ, & Deo dicatorum acquisita, vt de se patet, † & semel dicata Deo, nec in 41
totum, nec in parte ad vsus humanos, aut prophanos reuerti possunt, reg. semel Deo dicatum. *de reg. iur. in sexto.* merito, nec etiam per viam præscriptionis, quia illud quod vna via, & directo prohibetur, non debet alia via censeri permissum, per regulas iuris.

Item Camera Apostolica: ad quam hodie spectant spolia relicta per clericos decedentes, respectu clericorum decedentium in quibuscunq; locis remotis, longinquis in qualibet mundi parte, de quorum obitu nullam habet notitiam, vel habere potest, dicitur ignorans & absens, † & ignoranti & absenti, qui habet 42
dominium & possessionem in re, veluti habet Camera Apostolica in spolijs, quæ succedit hodie loco ecclesiæ, prout dicimus supra non currit præscriptio aliqua, per tex. *in l. male agit. C. de præscrip. xxx. anno. & gl. ibi in ver. possidentibus.* per Abb. *in cap. vigilanti de præscriptio.* ibi addo tamen notabile dictum quod præscriptio currit contra absentem, & ignorantem, nisi absens, & ignorans possideat ciuiliter, quia si possidet ciuiliter, non currit contra eum præscriptio. *dicta l. male agitur, & c. glo. est notab. in. §. sed aliquando instit. de vsucap. in ver. seruũ,* † & ignorantiæ, si sit iusta & probabilis, licet 43
non impediat præscriptionem, regulariter est subueniendum, *argu. cap. cum illorum de sent. excommunicationis. ver. circa.* per Abb. *d. loco.*

Merito potest dici, quod Cameræ Apostolicæ in spoliis non curiat præscriptio, ex quo in illis semper retinet dominium & possessionem, & in iusto casu propter impedimentum ignorantiæ, æquiparatur, ac æquiparari potest non valenti agere, cui non currit pręscriptio. *leg. sed & si per Prætorem. ff. ex quibus cau. maior, late* per Abba. vbi disputat regulam *in capitulo ex transmissa. extra. de præscriptio.*

Stantibus tot contrariis in hac materia, quæ est multum difficilis, puto distinguendum esse, an videlicet spolia possideantur ab aliquo, qui sciat illa esse spolia ecclesiastica, & ad Cameram Apostolicam, vel ecclesiam spectare, & pertinere, puta ad hæredes clerici defuncti, vel alio eius immediato successore, aut ab alio, qui id nesciat, sed bona fide accipiat, putant tradentem dominum esse, & qui de mala fide, etiam ex post superueniente redargui non possit.

Et primo casu puto dicendum, quod spolia non possunt vllo, quantumuis longissimo tempore ab illo vsucapi, vel præscribi, attento eius animo & mala fide,

tur, veluti est ius patronatus, quod est spirituali annexum præscribitur, vẽditur, donatur, ad hæredes transmittitur, per Fel. *in capit. quanto de iudic.* propter quod multo magis videtur dicendum, quod præscribi possunt spolia, quæ sunt temporalia, nec sunt de genere prohibitorum præscribi, per Gigantem *quæstio. 87. per totum in tracta. de pensio.* argumento à maiori ad minus, quod in iure est validum. gloss. *in clem. prima. in verb. profecto. de reliquiis, & vene. sancto. authe. multo magis. C. de sac. san. eccles.*

In contrarium multa faciunt, per quæ videtur, quod spolia cum sint res ecclesiæ, & templorum, dicimus supra *in q. j. ad longum,* non possint aliqua vsucapione, aut spatio temporis præscribi, quia id videtur prohibere titulus qui videtur in materia factus. *C. ne rei dominica,* vel templorum vẽdicatio, temporis exceptione submoueatur; per quam inscriptionem res ecclesiasticæ videntur esse tutæ, & defensæ, à cuiuslibet tẽporis curriculo, & voracitate: semper enim videntur, & à quocunque detentore posse vendicari, temporis lapsu non obstãte. Item facit contrarium vnum, quod vrgere videtur, quia spolia, quatenus bona acquisita de fructibus ecclesiæ, vel ecclesiæ occasione relicta, per clericum defunctum, de quo supra in diffinitione spoliorum in prima quęstione sunt, & possunt dici res
26 ecclesiæ, † quarum possessio nunquam dicitur vacare, nec etiam, per mortem Prelati, quia vniuersalis ecclesia, vel melius Christus habet illarum dominium, &
27 possessionem, † & semper Christus, & ecclesia illas possidet per Bar. *in l. sicut. §. fin. ff. quod cuiusque vniuer. per eundem in l. prima. §. municipes. ff. de acquir. poss.* vbi Paul. de
28 Cast. dicit, † quod quicquid relinquitur ecclesiæ, Deo relictum censetur. *in authen. de eccles. tit. §. si quis innominatus. colla. 9. late* per Abb. *in repet. capit. cum esses. de testa.* & licet Rector ecclesiæ mortuus sit, possessio tamen non perditur, sed remanet apud ecclesiam, id est apud Deum, & apostilla ad eundem Paulum *ibidem* dicit, ꝙ Rota voluit *in decis. ibidem adductis*, quod Prælatus confirmatus, qui nondum est adeptus possessionem suæ dignitatis, potest agere interdicto vnde vi, quia licet vacet dignitas, non vacat possessio bonorum ecclesiæ, & ecclesia est in anima viuentis, quod secus est in hæreditate iacenti, *de quo per Oldradum cons.* 172. vt per dictam apostillam, quia dicit Inno. quem dicti Doctores adducunt in capitulo *cum super. de causa possess. & propri. prope finem*, quod non prelatus, sed ecclesia, & Christus dominium, & possessionem rerum ecclesiæ ha-
27 bet, † vnde quæcunque homines offerũt ecclesijs, dicũtur esse oblata Deo, & si aliquando inueniantur hęc bona Deo oblata, esse episcoporum, vel prælatorum, vel capitulorum, dic, inquit, esse eorũ, quoad gubernationem: propter quod dicimus, quod quantumcunque moriatur Prælatus, & omnes clerici, tamen proprietas & possessio remanet penes Christum, qui viuit in æternum, vel penes vniuersalem, vel singularem ecclesiam, quæ nunquam moritur, nec est vnquã nulla, & etiamsi spolietur ecclesia aliquib. rebus, antequam earum possessio obtineatur, veluti posset dici, quando hæredes prælati, vel alij mortuo prælato immiscent sese in spoliis, ac bonis illius de beneficiis acquisitis, in quorum possessione est ecclesia, vel Christus, vti erat prælatus ante, ita hodie Camera, quæ locum prælati obtinet, habet interdictum vnde vi. sicut tutor nomine pupilli, vel quilibet administrator nomine ecclesiæ, per iura per eũdem Inno. *ibidem.* adducta.

† Immo parietes ipsius ecclesiæ, vel ipsa ecclesia parietibus circundata, & consecrata, & hodie Camera Apostolica in spoliis loco ecclesiæ, vel prælati suffecta, & subrogata, videtur ius habere, & possidere, & vẽdicare etiam mortuo prælato, vel collegio secundum opinionem Moyses Archiepi. quem refert *gloss. in fin. in d. l. sicut. ff. quod cuiusque vniuersitatis nomine.* 30

Facit id, ꝙ habetur per eundem Inno. in c. ex parte de arbitr. prima col. & per eundem capit. in præsentia ex. de probation. vbi dicit, quod licet præbendæ ius vacet, res tamen, & iura pertinentia ad præbendam non vacant, imo possidentur ab ecclesia, etiam dum viuit præbendarius: quia possidet illa nomine ecclesiæ, vt not. in capitulo ex litteris. de probatio. facit Bald. in Margarita. *in ver. mortuo.* idem Bald. *in l. minus. ff. de hæredibus instit.* sequitur Abb. *d. capitulo cum esses. vers. quarto principaliter. de testament.* idem Abba. *in capitulo cum super. de cau. poss. & propriet. quarta col.* † quia 31
dominis non currit præscriptio, *text. cum gloss. in l. male agitur. C. de præscriptio. 30. anno. in gloss.* ibi est autem ratio prędictorum, quare non pręscribitur à dominis, quia ipsi habent possessionem, & possidenti non currit pręscriptio, per Abb. *in capitulo vigilanti. prima col. ibi addo tamen ad prædicta notabile dictum extra de præscriptio.*

Vnde si possessio rerum ecclesiæ, & spoliorum, vt vides per mortem clerici, vel prelati non vacat, quia semper est penes Christum, penes ecclesiam, penes parietes ecclesiæ, & hodie penes Cameram, non possunt ab aliquo præscribi, quia non possunt ab aliquo possideri, † quia vnius rei possessio, nec ciuilis, nec 32
naturalis penes duos insolidum esse potest. *l. 3. § ex contrario ff. de acquiren. possessio.* Dynus *in reg. sine possessione de reg. iur. vers. præterea autem. & in fin. vbi pulchre. l. si vt certo. §. si duobus ff. commoda. cum gloss. ibi in verb. dominium.* Spec. *in tit. de restit. spoliat. § primo vers. item circa.* † & quia 33
tempus non est modus perdendę possessionis. *l. si mulieri. ff. quibus mo. vsufruct.*

Vnde, nec pręscribi possunt, quia sine possessione nõ procedit pręscriptio *capitulo sine de reg. iur. in 6.* quia possessio est substantia pręscriptionis, qua deficiente deficit actus pręscriptionis. per Abb. *capitulo illud. secunda col. vers. ad cuius declarationem. in fin. ex. de præscriptio.*

Item, quia quando Papa declarat, bona relicta per clericum, acquisita de beneficiis, esse spolia, & esse, ac fuisse Cameræ Apostolicæ, vtitur modo verbo spectasse, vel spectare, modo pertinuisse, vel pertinere, vt videre est in Bulla Pauli Tertij edita super spoliis Anno 1541. nonis Ianuarij ibi, spectasse, & spectare, illaque tanquam ad ipsam Cameram spectantia, &c. & in Breui Pij iiij. sub Dat. Romæ die tertio Iulij. 1560. ibi ad Cameram Apostolicam spectare, & pertinere, decreuit & declarauit, & paulo post, ibidem, ad ipsam Cameram pertinentium, & in bulla eiusdẽ Pij Quarti edita anno 1560. nonis Februarij, quæ incipit Bulla confirmationis, & innouationis priuilegiorum, &c. ibi ad eandem Cameram, & non alios spectasse, & spectare, ac sub nomine spoliorum venire, illaque tamquam spolia ad eandem Cameram pertinentia, &c. quæ Bullæ sunt in fine huius laboris insertæ. item in Bulla eiusdem Pij Quarti edita super declaratione spoliorum anno 1563. nonis Nouembris, quæ est inserta in secunda quæstione. † quæ verba pertine- 34
re, & spectare vnius, & eiusdem significati, & promiscue, vnum pro altero ponitur, vt videre est in Bullis,

lis ; & affirmat Marius Nizola locutionum latina-
rum Ciceronis magnus eucleator, in ſuo repettorio
in verbo ſpecto, vbi declarãdo ſignificatum verbi ſpe-
ctat, exponit id eſt pertinet, attingit &c. quibus verbis
vtendo Papa, denotat & intendit , quod ſpolia ſpe-
ctent, & pertineant ad Cameram Apoſtolicam pleno
iure, tam quoad proprietatem, & dominium, quam
quoad poſſeſſionem, quod Cameta in illis habeat do-
35 minium, & poſſeſſionem, † quia id videtur importa-
re verbum pertinere, de ſui natura, quod latiſſimum
eſt, & importat, tam illa quæ ſunt noſtri dominij, quã
illa, quæ alio aliquo iure poſſidemus. *l. verbum pertinere.*
ff verb. ſig. per Inno. *in cap. cum eccleſia Sutr ina. de cauſ. poſ-*
ſeſſ. & proprie. vbi dicit , quod per verbum perti-
nere , poſitum in commiſſione , vel in libello ,
cenſetur , & intelligitur deductum omne ius in
iudicio , tam quoad proprietatem , quam quo-
ad poſſeſſionem , quam etiam alias quouiſmodo
parti competens, & intentatum iudicium, tam quo-
ad petitorium quam quoad poſſeſſorium. *per tex. in*
l. ſi quis intentione ambigua. ff. de iud. & ibi glo. per Abb. in
capit. primo. de ſequeſt. poſſeſſ. & fruct. tertia col verſ. ſed
circa. idem Abb. cap. 1. cum contingat. ex. de decim. primo not.
36 *ſequitur Alex. in conſ.* 42. 4. *vol.* vbi dicit, † quod tale
verbum poſitum in libello, importet petitorium, &
poſſeſſoriom ſecundum Feder. de Senis. *conſ.* 283. *in-*
cip. conſilium latum *in glo. & Abb. in capit inter dilectos. de*
fide inſtru. Rota deciſ. 396. *in nouis incip. ſi committatur*
cauſa. vbi proptet verbum pertinere poſitum in com-
miſſione, inclinat Rota, quod intelligatur commiſſa
cauſa tam quoad proprietatem, quam quoad poſſeſ-
ſionem, & tam in poſſeſſorio, quam in petitorio,
vnde ſi ſpolia ſpectant ad cameram, tam quoad do-
minium , quam quoad poſſeſſionem , & ſi domi-
nium, & poſſeſſio eſt Cameræ Apoſtolicæ, non vi-
detur quod in illis procedat præſcriptio, quia preſcri-
bens non habet in illis dominium, titulum vel poſſeſ-
ſionem, quæ ſunt penes alium, vnde penes eum eſſe
non poſſunt , quia dominium , & poſſeſſio inſoli-
dum non eſt reperiri penes plures , ſed penes vnum
tantum. *l. ſi vt certo. §. ſi duobus. & ibi gl. in verbo dominium*
ff. commoda. & quod noſtrum eſt ad alios ſiue facto
noſtro transferri non poteſt. *l. id quod noſtrum de reg.*
iur.

Item poteſt dici alia ratione , & alio fundamento,
quod ſpolia non poſſunt per quenquam præſcribi,
quia negari non poteſt, quin ſpolia, quatenus à fru-
ctibus beneficiorum , non ab illicitis negociationi-
bus prouenientia non ſint bona eccleſiaſtica de fru-
ctibus eccleſiæ, vel occaſione eccleſiæ, acquiſita, quæ
debent eccleſiæ, vel in ea ſucceſſoribus reſeruari *cap.*
præſent. de off. ordi. in 6. quæ nullo modo poſſunt aliena-
ri, vel ſunt alienari prohibita. 12. *q.* 2. ſine exceptione.
& tota illa cau. & quæſtio. & toto tit. de rebus eccleſiæ non a-
37 *lien. ac d. capit. præſenti.* † & res prohibita alienari, eſt
prohibita vſucapi, & præſcribi. *not. gloſſ. in. leg. vbi lex.*
de vſucap. tex in. l. alienationis verbum, de verb. ſignifica. vbi
38 dicitur, † quod alienationis verbum continet vſucap.
merito ſpolia non vſucapiuntur, aut præſcribuntur,
quia qui contra iura mercatur, bonam fidem præſu-
mitur non habere *capit. qui contra. de reg. iur. in 6. & l. qui*
ius. de reg. iur.

Item, & alia ratione , quia detentores ſpoliorum,
vel occupatores, & detentores rerum Cameræ, & ſe-
dis apoſtolicæ, quia ſpolia ſunt applicata Cameræ, vt
per extrauagantes per Pontifices factas in materia
ſpoliorum, † & detentores huiuſmodi ſunt excom- 39
municati etiam excommunicatione maiori, *capitulo*
ſi quis. de rebus eccleſiæ non alien. capit. indignum. 12. quæſtio-
ne 2. & prout in annuali proceſſu , vel Bulla in cæna
Domini nuncupata in ſingulo anno in hebdomada
ſancta coram Papa legi ſolita, & in Bulla Pauli Quarti
contra occupatores bonorum Cameræ Apoſtolicæ
ſub Datum Romæ 1556. Kal. Nouembris Anno ſecũ-
do. vnde in huiuſmodi tractatur de periculo animæ, † 40
& in illis in quibus tractatur de animæ periculo, non
currit aliqua præſcriptio , per Spec. *in tit. de ſenten. §. 2*
verſ. & not. merito per aliquem ſpolia præſcribi non
poſſunt, quouis temporis ſpatio interueniente.

Item, & alia ratione , quia ſpolia eccleſiaſtica ſunt
de prouentibus bonorum eccleſiæ, & Deo dicatorum
acquiſita, vt de ſe patet , † & ſemel dicata Deo, nec in 41
totum, nec in parte ad vſus humanos, aut prophanos
reuerti poſſunt , reg. ſemel Deo dicatum. *de reg. iur.*
in ſexto. merito , nec etiam per viam præſcriptionis,
quia illud quod vna via, & directo prohibetur, non
debet alia via cenſeri permiſſum , per regulas iu-
ris.

Item Cameta Apoſtolica: ad quam hodie ſpectant
ſpolia relicta per clericos decedentes , reſpectu cleri-
corum decedentium in quibuſcunq; locis remotis,
longinquis in qualibet mundi parte, de quorum obi-
tu nullam habet notitiam, vel habere poteſt, dicitur i-
gnorans & abſens, † & ignoranti & abſenti, qui habet 42
dominium & poſſeſſionem in re, veluti habet Came-
ra Apoſtolica in ſpolijs , quæ ſuccedit hodie loco ec-
cleſiæ , prout dicimus ſupra non currit præſcriptio a-
liqua, per tex. *in l. male agit. C. de præſcrip. xxx. anno. & gl.*
ibi in ver. poſſ. dentibus. per Abb. *in cap. vigilanti de præſcri-*
ptio. ibi addo tamen notabile dictum quod præſcri-
ptio currit contra abſentem, & ignorantem , niſi ab-
ſens, & ignorans poſſideat ciuiliter, quia ſi poſſidet ci-
uiliter, non currit contra eum præſcriptio. *dicta l. male*
agitur, & c glo. eſt notab. in. §. ſed aliquando inſtit. de vſucap.
in ver ſeruũ. † & ignorantiæ, ſi ſit iuſta & probabilis, licet 43
non impediat præſcriptionem, regolariter eſt ſubue-
niendum, *argu. cap. cum illorum de ſent. excommunicationis.*
ver. circa. per Abb. *d. loco.*

Merito poteſt dici , quod Cameræ Apoſtolicæ in
ſpoliis non currat præſcriptio, ex quo in illis ſemper
retinet dominium & poſſeſſionem: & in iuſto caſu
propter impedimentum ignorantiæ, æquiparatur,
ac æquiparari poteſt non valenti agere , cui non
currit preſcriptio. *leg. ſed & ſi per Prætorem. ff. ex*
quibus cau. maior , late per Abba. vbi diſputat re-
gulam *in capitulo ex tranſmiſſa. extra. de præſcri-*
ptio.

Stantibus tot contrariis in hac materia , quæ eſt
multum difficilis, puto diſtinguendum eſſe , an
videlicet ſpolia poſſideantur ab aliquo , qui ſciat
illa eſſe ſpolia eccleſiaſtica , & ad Cameram A-
poſtolicam , vel eccleſiam ſpectare , & pertine-
re , puta ad hæredes clerici defuncti , vel alio
eius immediato ſucceſſore , aut ab alio , qui id
neſciat, ſed bona fide accipiat , putans tradentem
dominium eſſe , & qui de mala fide , et-
iam ex poſt ſuperueniente redargui non poſ-
ſit.

Et primo caſu puto dicendum , quod ſpolia non
poſſunt vllo, quantumuis longiſſimo tempore ab illo
vſucapi, vel præſcribi, attento eius animo & mala fide,

cum qua fuit ingressus, & cum qua detinet possessio-
44 nem rei alienæ, † quoniam nulla antiqua dierum pos-
sessio iuuat mala fide possidentem: capitulo vigilanti.
extra. de præscriptio. quia mala fides illius, indistinctè vi-
tiat præscriptionem, vbi præscriptio causatur facto
possidentis. per Abb. *ibidem vers. an autem. secunda col.* quia dicit Bal. *in. l. res creditoris. C. de pignor. actio. secunda quæstione*, quod præscriptio impeditur per scientiam rei alienæ, quam habere etiam bonæ fidei possessor, exemplum dat in creditore possidente pignus, qui habet bonam fidem, cum habeat pignus à domino, id est à debitore, tamen, quia scit pignus alienum, nullo tempore præscribit ipse, nec hæres, quia *in d. primo casu*, talis hæres successor, vel occupator, potest dici in-
45 uasor rerum ecclesiæ, † & in inuasis non currit præscriptio. *notatur, & summatur in capitul. nihil. de præscriptio. vbi Abb. vers. venio ad glos. per tex. in capitulo licet. in reg. 16.*
46 *quæstione 3. & 93. dist. illud. glos. d. capitulo nihil.* † & contra talem scienter inuadentem spolia, & bona ad ecclesiam, vel Cameram spectantia, competunt Cameræ interdictum vnde vi, actio furti, remedium legis si quis in tantam, & alia, de quibus per Innocen. *in capitulo cum in off. de testa.* quia mala fides, tam à principio, quam post superueniens, semper impedit præscriptionem. *d. capitulo vigilanti. capitulo si diligenti. capitulo fin. extra de præscriptio.* vbi glos. in *ver. tam canonica.* dicit secundum vnum intellectum ad illum text. quod omnia iura ciuilia, quæ tractant de præscriptione triginta, vel quadraginta annorum, quæ procedunt etiam eum mala fide, in odium rei iuæ negligentis, in malæ fidei possessoribus non tenent hodie, per illum tex. *attenta*
47 *causa peccati*, † quia quod non est ex fide, peccatum est, *d. cap. fin. & per glos. d. capitulo si diligenti ext. eod. in verb.* bona fides. quæ dicit illud generaliter verum est, quod secundum canones bona fides præscribentis necessaria est: siue de re spirituali, siue ciuili: subdens ibidem,
48 † & fides bona intelligitur, cum accipiens credit tradentem esse dominum, vel habere ius distrahendi, licet erret in facto. *l. bona fides ff. de verb. signif.* † & hæc bo-
49 na fides semper præsumitur, nisi probetur côtrarium,
50 † cū lex dicat præsumi ignorantiam, nisi probetur scientia. *ff. de probatio. verius*, & alias vt *ibi per eandem glos.* nec etiam iste talis successor habet titulum, qui pari modo, de iure ciuili in præscriptione rerum ecclesiæ re-
51 quiritur, & est necessarius, † quia non possunt præscribi res ecclesiæ sine titulo, & bona fide, etiam in præscriptio. 40. an. & etiam de iure canonico veteri, vt per Dyn. *in reg. possessor. de reg. iur.*

Secundo vero casu, quando accipit bona fide, putans tradentem dominum esse, & habere ius distrahendi: qui rei veritate non fuerit dominus: sed fuerit in mala fide, ego puto sub distinguendum esse, quod, vel ille est successor singularis, vel vniuersalis: quia si succedit in rem singularem, vsucapit, & præscribit etiam cum mala fide sui auctoris: q̃ ei in nihil nocet. gl. est notab. *in. §. furtiua. instit. de vsucapio. in vers. competat per Abb. in capitulo nihil. secunda col. de præscrip. ibi*, secus in præscrip. longissimi temporis 30. vel 40 annorum: nā illa procedit etiā in inuasis, & violentis, si successor sit singularis, & fuit bonæ fidei possessor, & velit à se incipere præscriptionem, vt not. *glos. d. § furtiuæ quoque res. pro hoc facit text. in l. sicut. & l. omnes. C. de præscriptio. 30. annorum, ad quam glos. est additio in fine*, sed hoc virium personæ nocet singulari successori. *per authen. malæ fidei. C. de præscrip. long. tem.* propter quam additionem videtur peruerti sensus omnium, quæ superius

glos. dicit: sed illa authen. loquitur; & intelligitur *in præscrip. 10. vel. 20. an.* vt Felyn. *in cap. si diligenti. quinta col. in fi. vers. dum glos. bona fides.*

Si vero non sit singularis successor, sed vniuersalis in omnibus spolijs, dicit Dyn. *in reg. possessor. circa fin.* quod talis successor, si habuit bonam fidem præscribit, non obstante quod eis actor, & defunctus malam fidem habuerit, si tamen velit à seipso præscriptionem inchoare de æquitate canonica: sed imo videtur contrarium verius, quod si iste vniuersalis successor habuit auctorem malæ fidei, eius mala fides ei noceat, † qui successor vniuersalis non præscribit de iu- 52
re ciuili, si defunctus habuit malam fidem, etiam fine violentia *l. cum hæres. ff. de diuers. & tempo. præscrip.* quia censetur eadem persona cum defuncto, *vt in authen. de iureiur. à morien. præst.* per ea quæ dicit Abb. *in capitulo de præscrip. tertia col.* vt respondendo ad iura adducta per Dyn. reprobat talem illius opinionem, & tenet indistinctè, quod hæres vniuersalis non potest præscribere cum mala fide sui authoris defuncti, quia hæres, eum ius suum causat à defuncto, † censetur
eadem persona cum defuncto, idem Abb. *in d. c. si diligenti. & ibi Felyn. col. quinta vers.* contra opinionem famosam Dyni. vbi recitat, qui teneant opinionem Dyni, & qui teneant opinionem contrariam Dyno: affirmat tamen, quod opinio contraria est magis communis, *vt ibi per totam vnam col.* vbi dicit saluando, & declarando Dynum, quod oportet, quod mala fides fuerit authoris immediati, non autem mediati. secundum Alex. *in. l. Pomponius. ff. de acqui. possess.* Item quod opinio Dyni habet locum in terris ecclesiæ, vbi seruatur ius canonicum, non in terris Imperij, vbi seruatur ius ciuile, per Angel. *in. l. si ego. §. si pactum. ff. de publi. in rem actio.* Item opinio Dyni habet locum in terris Imperij, si hæres non vult vti adminiculo defuncti, quia tunc præscribit cum bona fide, non obstante, quod probetur mala fides defuncti. per Martian. *in rub. de cau. possess. & proprie.* Item saluatur opinio Dyni in hærede, qui adiuit hæreditatem cum beneficio inuentarij, quia non tenetur restituere illam, quam cum bona fide præscripsit, cum eam habeat ex alia causa, quam hæreditaria, nec vult vti titulo defuncti, neque quoad dominium, neque quoad possessionem, per Alex. *in d. l. Pomponius.* Item saluatur etiam Dynus, quando defunctus non fuisset in mala fide vera, sed præsumpta. puta causata ab errore iuris, quia illa non nocet hæredi, per Paul. de Cast. *in. l. nunquam. ff. de vsucap.* per glos. quam ad hoc extollit *in. l. tutor rerum. in glos. magna. in fine. ff. de administr. tuto.*

Sed si non adsit mala fides ab aliqua parte, si adsint concomitantiæ iuris, & canonum requisita, † ego puto quod spolia, & res spoliorum possint bene præscri- 54
bi, quia mobilia, immobilia, iura, & actiones, castra, ciuitates, & regna, etiam spectantia ad Papam, & Romanam ecclesiam spatio temporis præscribuntur, per Abb. *in capitulo si diligenti. & glo. & Abb. in capitulo cum nobis de præscriptio. per Felin. in capitulo ad audientiam. col. nona. de præscriptio.* ibi per istum tex. habes, † quod 55
requiritur præscriptio centenaria ad præscribendum bona, & iura vicariorum Romanæ Ecclesiæ, addiximus supra in contrarijs, quia indicio meo, licet spolia sint, & possint dici res ecclesiæ, & ecclesiastica, tamen sunt res ecclesiæ, quæ possunt possideri iure communi, nec in illis præsumptio contra possessores habetur, vnde sola bona fides, etiam sine titulo sufficit in illo-

illorum præscriptione, *vt per tex. & ibi glo in capitulo primo. de præscrip. lib. 6.* vbi secundum Dynum *in reg. possess. de*
56 *reg. iuris.* rationabiliter distinguitur, † quia in rebus ecclesiasticis, quæ possunt possideri iure communi, nec
præsumptio habetur contra possessores ad præscribendum, sola bona fides sufficit, etiam sine titulo: secus
est in illis, quæ de iure communi nequeunt possideri, vel est præsumptio contra possessorem, quia tunc non
sufficit bona fides, sed est necessarius titulus, qui possessori causam tribuat præscribendi, nisi tanti temporis allegetur præscriptio, cuius contrarij memoria nõ
existat, vt etiam per Ab. *in capitulo si diligenti. de præscrip. extra.* exemplum ego darem in reb. sacris, vel spiritualibus, quæ non possunt possideri à laicis, merito etiam
nec præscribi nisi cum titulo, velut dicit glo. *in capitulo ad decimas de restit. spol.* quod licet persona sit capax iuris
decimarum, tamen non potest decimas præscribere, nisi mediante titulo, nec etiam possidere, quod plus
est, nisi cũ titulo, & titulus legitimus poterit esse donatio Episcopi de consensu capituli, vel legitima præscriptio, pro xl. an. tam de iure ciuili, quam de iure canonico, de iure ciuili per tex. *in authe quas actiones. C. de sac. san. eccl. de iure canonico in cap. de quarta. de præscriptio.* &
57 ideo dicit gl. † quod laicus, quantocunq; tempore percipit decimas in aliqua ecclesia parochiali, si rector illius ecclesiæ spoliauerit illum, non potest laicus cõtra
rectorem intentare interdictum vnde vi, nisi allegat titulum, id est infeudationem ante concilium Lateranen. non autem aute auditur, si allegat præscriptionem: qui non potest præscribere, cum non possit possidere, cum si possideat, possideat contra formã
iuris, subdens Dynus paulo post *ibidem*, quæro vtrum bona fides requiratur tempore contractus, & tempore traditionis, & tempore continuatæ possessionis, dicens, quod de iure ciuili in titulo emptionis, & venditionis requiritur bona fides, vel probabilis error: qui
bonæ fidei præsumptionem inducat tempore contractus, & traditionis, in cæteris vero requiritur tempore traditionis tantum. *ff. de vsucap. si his qui pro tempore. §. fin.* sed de iure canonico non requiretur tempore contractus in his, quę de iure communi possunt possideri, cum sine titulo præscribuntur, sed tempore traditionis, & continuatæ possessionis, vsque in finem completæ præscriptionis, sed in
his, quę de iure communi non possunt possideri: in q̃bus præscribendis, requiritur titulus: est dicendum,
quod bona fides non requiritur tempore contractus, & tempore traditionis, & tempore continuatę possessionis, secus in cæteris, nisi post tẽpus contractus mala fide celebrati error facti probabilis interueniat qui
malę fidei præcedentis suspicionem remoueat, vt ibi per eum: vbi vide, quando fuit erratum in iure, & quãdo in facto, & quando in iure, & in facto, quę fides bona, ne, an mala fides arguat &c. vbi magistraliter p eũ.

Nec valet, quod posset allegari, quod spolia vti res ecclesiæ non possunt possideri iure communi, quia
res ecclesiæ, iure communi in tertiam personam alienari prohibentur, vnde videntur non posse possideri
regulariter de iure communi, stante iuris communis prohibitione, super alienatione, *totu titulu de rebus eccles. alienand.*. Quia responderi potest, quod non est
verum obiectum, quod res ecclesiæ sint prohibitæ à iure communi alienari, sed bene sunt prohibitæ sine
58 solemnitate, & sine causa, †. quia cum causa, & seruata solemnitate à iure tradita, quotidie alienantur, & alienari possunt. *totu dictu titulu de rebus ecclesiasticis alienand.*
vnde illæ possidentur, & possideri possunt de iure cõmuni, vt per Abbat. *in capit. cum non liceat. de præscriptio. col. 3. vers. & circa.* vbi dicit, quod res ecclesiæ non prohibentur alienari simpliciter, & indistincte, sed bene
prohibentur sine certa solemnitate: & data bona fide, & excluso iuris errore, in illis procedit præscriptio,
si habet concomitantiam suam, vnde ego puto per supradicta, quod spolia præscribantur, & præscribi
possint in præiudicium ecclesiæ, & cameræ Apostolicæ.

Sed ego credo, † quod spolia, dato quod præscribantur, non præscribuntur, nec præscribi possunt, ni- 59
si centenaria præscriptione, quia sunt applicata Cameræ Apostolicæ, & Papæ, vt bona Papæ, & Cameræ & vti bona ad Papam, & Cameram Apostolicam
spectantia, vt per Bullas, & maxime per extrauagantẽ Paulij Tertij. in materia editas: in quibus Papa vtitur
verbo spectasse, & spectare, pertinuisse, & pertinere, † quod verbum de sui natura importat principa- 60
liter, non secundario per text. *l. non solum. §. quæritur. de procurat. facit. l. qui liberis. §. hæc verba ff. de vulgar. & pupill.* & per Baldum *in l. licet. C de pact.* vnde si spolia sunt
principaliter applicata Cameræ, & Papæ, & principaliter ad Papam spectant, succedit illud; quod regulariter dicit Abb. *in ca. ad audientiam. extra de præscriptio.* †
quod in spectantib. principaliter ad Papam non currit 61
præscriptio: nisi centum annorum, quia tanti temporis, & non minoris currit præscriptio contra Papam,
& Romanam ecclesiam. *ca. ad audientiam. cap. cum nobis. extra de præscriptionibus.*

Nec valet illud, quod posset obijci, quod cum camera Apostolica capiat spolia per obitum Prælatorum
quarumcunque ecclesiarum de mundo, in quorum locum est suffecta, & subrogata Camera apostolica in
spoliis, Rota *decis. 855. in antiquis. incipit. cum Camera.* quod propterea iure, & priuilegio illarum ecclesiarum, in quarum iuribus succedit, vti debeat, non suo,
& sic gaudere præscriptione xl. annorum, non centum, prout quælibet ecclesia gaudet: † Quia respon-
detur, quod immo Papa, licet succedat in loco, & iure 62
priuati, tamen debet habere suum priuilegium, & habet vti etiam in illa re suo priuilegio, saltim in futurum, & à tempore quo succedit, quia si præscriptio
incipit contra priuatum, & ecclesia illi succedit, præscriptione pendente, præscriptio habet compleri, tãquam contra ecclesiam, non tamquam contra priuatum; licet in priuati iuribus succedat ecclesia, quia ecclesia vtetur iure sui priuilegij. per gloss. *in authen. quas actiones. C. de sacrosanct. eccles.* vbi Bald. *secunda colum. versic. 7. & vltimo quæritur.* vbi posita quæstio, an priuilegiatus, qui succedit non priuilegiato, vtatur suo priuilegio quantum ad præscriptionem. & tenet quod à
tempore, quo succedit in futurum, & pro tempore futuro, priuilegiatus habere debeat suum priuilegium, etiam in re priuati, in qua succedit. Idem tenet
Ab. *in ca. de quarta. 6. col. vers. sed quæritur.* vbi dicit, quod gloss. *in d. authen.* tangit q. sed non firmat pedem. Idem
dicit Ioa. And. *in cap. primo de iure patrona.* And. de Isern. *in constit. regni. in titulo de purgat. præscript. circa principium.*
Idem tenet Abb. *in capit. ad aures extra de præscript.* Idem Bart. *in d. authent. quas actiones.* vbi ponit & disputat, an
priuilegiatus vtatur priuilegio suo contra priuilegiatũ, licet videatur de iure regulariter contrarium, cum ille, qui in ius succedit alterius, eo iure vti debet, quo
ille, cui succedit, *capit. is qui. de reg. iur. in 6* & subrogatus sapere debet naturam, & conditionem subrogantis

tis in re subrogata. §. *fuerat. instit. de actio.* & cessionari° plus iuris in re cessa, &c. sed Papa debet habere à die obitus plati suũ priuilegium centenariæ præscriptionis, quia statim, quod moritur clericus, rector, vel Prælatus, spolia decedentis sunt applicata Cameræ, vt per extrauagantes in materia editas, & maxime in extrauagan. Pauli Tertij. vbi declarat spolia à die mortis semper spectasse, & pertinuisse ad Cameram Apostolicam, vtendo verbo spectasse quod est finiti, & per-
63 fecti temporis, † quod importat canonem latæ, non ferendæ sententiæ, per ea quæ late adducimus, *in quæstione de priuilegiis Cameræ* &c. primo priuilegio. ante vero obitum Prælati, & in eius vita si quis incipit præscribere pro illo tempore, vsque ad diem mortis, non currit præscriptio Cameræ ad rationem centenariæ præscriptionis, sed ad rationem præscriptionis XL. annorum cuilibet ecclesiæ currentis, *vt per gloss. Bal. Abb. Ioan. Andr. in dictis locis*, Vnde videtur concludendum, quod spolia, ex quo sunt de spectantibus ad Papam principaliter, non præscribuntur in centenaria præscriptione Papæ, & Romanæ ecclesiæ concessa, quia etiam tanto tempore præscribitur vsus fructus ciuitati relictus per glos. *in capit. nemo 16. quæstion.* 3. quæ dicit, quod hæc præscriptio centum annorum
64 habebat locum olim in qualibet ecclesia, † sed hodie tantum Romanæ ecclesiæ est appropriata, istud etiam habet locum in ecclesia Nonantulana: gloss. *in authen. quas actiones. C. de sac. san. eccles.* & in omnibus ecclesiis, quæ sunt de patrimonio Rom. ecclesiæ, Fel. *in c. ad audientiam. de rescriptis.*

Sed quomodo ista præscriptio centenaria probetur, vide per Bald. *in l. fin. C. de sac. san. ecclesiis.* per Abb. *in cap. si diligenti. de præscript. capit. cum vobis 2. colum vers.*
65 *2. principaliter eodem.* vbi ponit multos modos † primo per instrumenta, & viam constituti, & secundum Bal. quod in præscriptione centenaria sufficiat probatio per præsumptiones, quia directa probatio est difficilis, & Fel. *d. c. cum nobis præallegato.*

Et ad resposionem, seu concordationem contrariorum deuenio: & primo non obstat illud, quod adduxi in contrarium de titulo, ne rei domini. vel templo, quia tempus indefinitum illius rubricæ, per quod videbatur excludi omnis præscriptio, fuit per subsequentia tempora determinatum, & generalitas illius declarata, & limitata per titulos subsequentes, quia post illam rubricam factus est titulus de præscriptione. 30. vel 40. annorum, per quem videtur exclusa, & adempta facultas vendicandi cuiq; rem præscriptam, vel potest dici, quod illa rubrica loquatur de præscriptione. 10. & 20. annorum. non de aliis præscriptionibus 30. 40. & centum annorum, quæ currunt in rebus ecclesiæ, etiam de iure ciuili. *l. fin. & authen. quas actiones. C. de sac. sanct. eccles.* quia tali rubrica non obstante, præscribuntur res ecclesiæ, & templorum, vt dictis iuribus; vel quod generalitas illius rubricæ, intelligatur generaliter loqui in casibus in nigro contentis.

Nec obstat parimodo illud; quod rerum ecclesiæ possessio, & dominium nunquam vacet, nec etiam per mortem prælati, quia illarum possessio, & dominium est penes Christum, & ecclesiam vniuersalem, vel particularem, vel quod parietes ecclesiæ, vel ecclesia ipsa consecrata semper possideat, vendicet, & ius habeat, & quod spolia per verbum pertinere positum in bullis, spectent, tam quoad dominium, quam quoad possessionem ad Cameram Apostolicam, vnde cum sint in possessione, & dominio Cameræ, non videntur posse ab aliquo possideri, ne sequatur absurdum quod insolidum duo possideant, & duo præscribant, vnde nec etiam præscribi. Quia respondetur, quod etiam illa, quæ sunt in dominio, & possessione alterius, concurrentibus, & concomitantibus concomitantiis præscribi possunt, & præscribuntur, & per præscribentem rei præscriptæ acquiritur dominium, & possessio, & etiam dominium, nedum vtile, sed & directum, *per text. in l. 3. ff. de vsucapio.* vbi diffiniendo vsucapionem dicit, quod vsucapio est acquisitio dominii per continuationem possessionis temporis lege diffiniti. Idem videtur dicere *text. in l. traditionibus C. de pact.* id quod intelligi debet, etiam de directo dominio, per Dyn. *in reg. possessor. de reg. iur.* quia appellatione dominij intelligitur de directo. *l. prima. & secunda. ff. si ager vectigal.* vel *emphiteo.* & hæc in vsucapione fauore possidentis, in præscriptione vero X. & XX. anno: acquiritur vtile dominium possidenti bona fide, propter bonam fidem, quam habet: in præscriptione vero longissimi temporis 30. vel 40 ann. quando cum bona fide, vel contra ecclesiam, vel contra priuatum, sine titulo, quod vtile dominium acquiritur, sicut in præscriptione longi temporis, & etiam directum per *gloss. in l. si quis emptionis. C. de præscriptio. 30. ann.* per Ioan. Andr. *in regu. possessor. ver. quartum præponebatur*, vbi concludit, quod quoad modum vtendi, præscribens acquirit omne dominiũ, quia potest illa re vti vt vult, & sicut potest quilibet Dominus disponere de re sua, & per Innocen. *in cap. cæterum. de iudic.* extra quod per præscriptionem acquiritur directum, & vtile dominium. Idem dicit gloss. *in authen. nisi C. de bon. mater.* per Archid. *in. cap. i. de præscript. lib. 6.* per Abb. *in c. ad aures. ver. item facit.* vbi dicit, quod ille tex. Facit pro eo, quod per præscriptionem de iure canonico acquiritur dominium vtile & directum, &c. & per eundem *in rubrica extra de præscrip.*

Et per pscriptionem perditur, & acquiritur respectiue possessio rerum, quia licet contra ciuiliter possidentem non currat præscriptio. *l. male agi. C. de præscriptio. 30 annorum.* tamen, si scio possessionem meam naturalem vacantem, ab alio esse occupatam, perdita est naturalis possessio, & si negligo per modicum tẽpus illam recuperare, perdo etiam ciuilem quia videor suspicari me posse repelli. *l. clam. possidere. in fi. cum l. sequenti. ff de acquir. possess.* vbi si volo ad fundum reuerti, quia vim maiorem timeo, amitto ciuilem possessionem, non ex facto illius possidentis, sed ex voluntate mea, *fac. l. 3. §. si quis nunciat eodem tit. si* vbi ego audiens domum meam à latronibus occupatam timore conterritus nolui accedere, amitto ciuilem, etiamsi timor esset falsus, *vt vbi in gl. per Bar. & Angel. in l. si de eo. §. 1. eod. tit.*

Item perditur ciuilis possessio, quando ignoro rem meam ab alio occupatam, & negligo tanta negligentia, quod res quasi periit: per Bar. *d. l. si de eodem. §. i. de acquir. possessione.* Item quando ignoro rem meam ab alio occupatam, nec periit, tunc perditur ciuilis tanto tempore, quo præsumor de ea oblitus, vt per Bart. *d. loco.* per Abb. *in capitulo vigilanti.* vbi Felin. enumerat casus, quibus perditur ciuilis possessio *extrauagan. de præscriptio.* quia. dicit Dynus *in reg. possessor. circa finem*, quod licet tempus non sit modus perdendæ possessionis, & contra ciuiliter possidentem præscribi non possit, tamen iure cauetur, quod tempus est modus inducendi obliuionem, & obliuio est modus inducendi di-

ad diſpoſitionem animi, & diſpoſitio animi eſt modus perdendi poſſeſſionem, vt legitur & not. *in l furtum. §. fundi. C. de vſucapi.* ſubdens idem Dynus, & propterea dico, quod ſi ciuiliter poſſidens neglexerit naturalem poſſeſſionem per decem annos, vel vltra, quod illa negligentia circa poſſeſſionem naturalem, priuat eũdem poſſeſſione ciuili, ſicut alias cauetur in iure, quod negligentia commiſſa in adipiſcenda, vel recuperanda poſſeſſione naturali, inducit amiſſionem ciuilis. *l. ſi ideo. §. ſi forte ff. de acquir. poſſeſſ.* & alias, vt *ibi* per eum vnde per hæc non videntur obſtare argumenta in cõtrarium adducta quia ad illa, vt vides reſpondetur.

Nec obſtat parimodo illud, quod ex quo ſpolia, vt res eccleſię ſunt prohibitæ alienari, quod non poſſunt etiam præſcribi, vel vſucapi, quia quod prohibetur alienari, & præſcribi, & vſucapi prohibetur, quia non eſt verum, quod res eccleſiæ prohibeantur alienari indiſtincte, ſed bene non ſeruata ſolemnitate, & ſine cauſa. per Abb. *in capitulo cum non liceat. de præſcrip. colu. 3 verſio. & circa præſcriptionem &c.* & quod dicit gloſſ. *in l. vt lex. ff. de vſucap.* quod non poteſt alienari, non poteſt vſucapi, vel præſcribi, intelligitur verum in terminis, quibus loquitur: quia ſi res minorum, durante minoritate, non poſſunt alienari, nec etiam poſſunt præſcribi, quia præſcriptio venit appellatione, & vocabulo alienationis. &c. vnde contrarium non obſtat.

Ad illud etiam: quod adducebamus pro contrario, quod detentores, & occupatores rerum ſedis, vel Cameræ Apoſtolicæ ſunt excommunicati Bulla in Cœna Domini, & aliis iuribus, reſpondetur, quia Bulla cũ iuribus loquitur in ſcienter occupante, & ſcienter detinente res Cameræ, & talem etiam dicimus ſupra, quod attenta eius mala fide non præſcribit.

Nec minus facit, contra quod ſemel dicata Deo nõ poſſunt ad prophanos vſus remeare, ergo non poſſunt præſcribi, quia res eccleſiæ, & etiam ſpiritualia de iure canonico, & ciuili præſcribuntur, *totis titul. de præſcriptio. & regula quod ſemel*, debet intelligi in illis, quæ omnino ſunt prohibita, vel præterquam per viam à iure permiſſam, & conceſſam.

Nec facit contra illud, quod vltimo adducimus, quod Camera Apoſtolica, cum non habeat notitiam de morte clericorum, qui in qualiber parte mundi decedunt, æquiparatur ignoranti, & abſenti, cui ſi retinet ciuilem poſſeſſionem, non currit præſcriptio, & æquiparatur parimodo non valenti agere, qui præſcriptione rem non amittit: quia reſpondetur per Dynum *in reg. poſſeſſor. in fin.* quod quandiu abſens retinet poſſeſſionem ciuilem, nunquam inchoatur præſcriptio contra illum duplici ratione: primo quia contra poſſidentem ciuiliter non præſcribitur. *l. 2. C. de præſcriptio.* ſecundo quia, qui poſſidet ciuiliter præſcribit, ergo alius non præſcribit eodem tempore, ne plures inſimul inſolidum quærerent, ſed ſi ſcio poſſeſſionem meam naturalem vacantem, ab alio eſſe occupatam, ſi eam negligo per modicum tempus recuperare, perdita eſt naturalis, & perditur ciuilis, quia videor ſuſpicari poſſe me repelli. *l. clam, poſſidere. in fin. cum. l. ſequen. ff. de acquir. poſſ. ff & alias, vt dixi paulo ante.* per quod eſt etiã reſponſum ad regulam non valẽti agere, pro qua vide Abb. *in cap ex transmiſſa. de præſcrip.* vbi illam regulam diſputat, declarat, limitat, & ampliat multis modis.

Item poteſt reſponderi etiam alio modo, quia videtur, quod ignorantia vel abſentia Cameræ Apoſtolicæ, non ſit modo aliquo in ſpoliis conſiderabilis, etiam in quacunque mundi parte decedant clerici, quia eccleſ. Roman. ad quam ſpectant ſpolia, vel Camera Apoſtolica habet ſuum Fiſcum, per Felin. *in capitulo ad audientiam. de præſcript. & per tex. in clem. ſecunda. § 1. de hæret vbi Cardin. not.* † & fiſcus regulariter vbique eſſe 66
præſumitur, & ſemper, & vbique præſens gloſſ. *not. in l. 1. C. de quadrien præſcrip.* vnde non poteſt dici abſens, merito non obſtat obiectum. Has exceptiones, puto poſſe opponi & admitti in cauſis ſpoliorum per reos conuentos, contra actionem aduerſus eos intentatam, Item puto poſſe opponi omnes alias exceptiones, vel ſint dilatoriæ, vel ſint peremptoriæ, aut cuiuſuis generis ad differendum impediendum proceſſum, litis conteſtationem, ſententiam executionem, limitandum, moderandum, ſeu quouiſmodo impugnandum, & maxime, quæ non cauilloſe, calumnioſe, malitioſe, & fruſtratorie opponantur, prout diximus *ſupra in principio quæſtionis*: ſi non reperiantur expreſſe prohibitę. Et ex his pro nunc ſit abſolutum, quod volumus dicere *in præſenti quæſtione* ad laudem omnipotentis Dei, & eius Glorioſiſſimæ Virginis Matris.

SVMMARIVM.

1. *Duobus modis Camera facit ſpolia.*
2. *Acquiſita tempore epiſcopatus, vel beneficij præſumuntur eccleſiæ.*
3. *Prælatus tenetur acquirere eccleſiæ.*
4. *Acquiſita poſt beneficium adeptum, eccleſiæ acquiſita præſumuntur.*
5. *In dubio prælatus præſumitur acquirere eccleſiæ.*
6. *Immobilia acquiſita per clericum, præſumuntur eccleſiæ acquiſita.*
   Nec prodeſt alteri poſſeſſio.
7. *Quilibet ordinari debet ad beneficium.*
8. *Eſt bona ſimilitudo de vxore ad eccleſiam.*
9. *Negociator Clericus, vt peſtis vitandus.*
10. *Spoliorum, & rerum acquiſitarum de eccleſia, poſſeſſio eſt penes eccleſiam.*
11. *Prælatus habet interdictum vnde vi ad bona eccleſiæ occupata.*
12. *Præbendarius poſſidet bona nomine eccleſiæ.*
13. *Hæredes habent probare, ſi eccleſia ſit in poſſeſſione.*
   Et è contra.
14. *Clerici ſimplices, non præſumuntur acquirere niſi intuitu perſonæ.*
15. *Clerici in minoribus, poſſunt exercere quælibet negocia licita.*
16. *Præſumere negocium in clerico eſt præſumere delictum in eo.*
17. *Etiam clericus in minoribus prohibetur hodie negociari.*
18. *Sacerdos factus præſumitur beneficiatus.*
19. *Quodlibet beneficium præſumitur habere redditum pro victu duorum.*
20. *Aliquando quis ordinatur ad titulum patrimonij.*
21. *Acquiſita ob ſeruitia ſunt clerici propria.*
22. *Diſtinctio Doctorum pro præſumptionibus faciendis circa ſpolia.*
23. *Induſtria æquiparatur patrimonio clerici.*
24. *Adminiſtrator perpetuus præſumitur acquiſiſſe ex adminiſtratione.*
25. *Spolia capiuntur à Cameræ legitime, & per actus ſolemnes.*
26. *An Camera ſcienter occupans bona hæredis, incidat in conſtitutio. l. ſi quis in tantam.*

27. *Præ-*

27. *Prælatus non præiudicat ecclesiæ si possessionem rei ecclesiæ legat alteri, vel dimittat.*
28. *Non est præsumendum hæredem velle alio modo possidere, quam vt defunctus.*
29. *Cautela pro hærede sese immiscente in bonis clerici defuncti.*
30. *In illicite per clericum acquisitis, non est præsumptio pro Camera.*
31. *Acquisita per Clericum, numquam præsumuntur ex negociatione.*
32. *Negocia sunt prohibita tantum beneficiatis.*
33. *Probet Camera, si prætendat acquisita esse ex negociatione.*

DE PROBATIONIBVS ET seu præsumptionibus pro capienda possessione Spoliorum faciendis.

QVÆSTIO. XV.

Mortuo clerico, vel prælato, hæredes omnia bona illius, vti propria simpliciter, & temere nulla habita distinctione occupant, illorumque possessionem indistincte in damnum ecclesiæ, & hodie Cameræ apostolicæ, quæ illius loco succedit inuadũt, & in illa se confouent, allegantes vel defuncti omnia bona, sibi fuisse in testamento à defuncto relicta, vel illa clerico ex patrimonio, vel alio modo obuenisse, vt in illius successionem ab intestato etiam de iure habeant, ita & taliter, quod si ecclesia, vel Camera Apostolica contrarium prętendat, illorum ob temerariam occupationem, inuasionem, seu detentionem necesse habeat probare de suis iuribus, contra iuris debitum. Et quia in tali causa sępe suboriuntur dubia, Cameræne an vero hæredibus incumbat probatio, tam impetitorio, quam in possessorio, merito mihi visum fuit, non esse extra propositum hanc de præsumptionibus, & probationibus faciendis in causis spoliorum quæstionem ponere, vt constito pro qua parte sit prçsumptio, & Cameræne, an vero hæredi onus probandi incumbat, & vter bona clerici, vel illorum possessionem illo defuncto, licite capere, vel apprehendere possint: abstinere habeant hęredes ab occupando, vel vsurpando res, quæ ad eos non spectant, & bona clerici defuncti detentando, ad onus superfluæ probationis Cameram Reuerendam indebite non astringant.

1 † Et cum duobus modis hodie Camera faciat spolia, per viam videlicet acquisitorum de beneficiis ecclesiasticis, & per viam negociationum, & alias illicite acquisitorum, prout diximus *in prima quæstione præsentis materiæ* primo loco attingendo relicta per clericos, acquisita de ecclesiis, & bonis beneficiorum. Videtur, quod quomodocunq; relicta, vel remansa post mortem clerici acquisita per eum, sint & esse intelligantur ecclesiæ, & ecclesiæ vel Cameræ acquisita. per tex. qui

2 dicit *ad litteram in cap. primo. 12. q. 3.* vbi habetur, † quod Episcopi, Præsbyteri, Diaconi, vel quicunque clerici, quęcunque comparauerint, vel acquisierint post adeptum ordinem, vel tempore sui episcopatus, præsbyteratus, vel clericatus, debent ecclesiæ conferre, alioquin tenentur crimine, tamquam inuasores rerum dominicarum:

3 *Et in capitulo quicunque seq. quæst.* habetur †, quod clericus, vel sacerdos tenetur acquirere suę ecclesię, quia si Prælatus negligit acquirere ecclesiæ, & mauult sibi quam ecclesiæ, imputatur ei, & de hoc tenetur ad instar tutoris, quia nõ debet prępponere vtilitatem suam, vtilitati ecclesiæ *vt per tex. & gloss. ibidem.*

Idem videtur dicere Abb. *in capitulo præsbyter. de pecul. cler in finalibus verbis & in capitulo sacerdotes. ead. 12 quæstione. 4. habetur.* quod si clericus aliquid emit de pecuniis suis, & ecclesiæ, quod de eo debet conficere instrumentum, vt sciat quantum de suo impẽdit, & quãtum de rebus ecclesiæ, quia aliter præsumitur de rebus ecclesiæ, & pro ecclesia, vt ibi. facit quod habetur *in text capitulo Pontifices. 12. quæstione. 3.* vbi datum Pontifici, datum ecclesiæ censetur, vnde illud Pontifices computabunt inter res, & bonæ ecclesiæ. facit. text. *in capitul. præsbyter. d. quæstione. 4.* vbi presbyter, qui diocœsim tenet de omnib quæ comparat ad ecclesię nomen scripturam facere debet, alias remouetur ab ecclesiæ administratione. est bonus text. *in capitulo primo. de pecul. cler.* vbi acquisita per præsbyterũ post pręsbyteratus ordinem adeptum, iuris ecclesię censentur.

Et acquisita per clericum post clericatum, de quib' ex sui natura, & qualitate in vita poterat disponere, & ordinare, si decedat non disposito, vel ordinato de illis, vadunt illa ad ecclesiam, cui præfuit; vel vbi fuit clericus, aut minister tex. est *in capitulo quicunque. 12. q. 3.* facit quod habetur *in authent. de ecclesiast. tit. §. interdicimus.* vbi interdicitur episcopis, & personis ecclesiasticis simpliciter disponere in cognatos, vel alio mõdo, de bonis post episcopatum; vel ordinẽ adeptum; quouismodo acquisitis, quia sunt & intelliguntur esse ecclesiæ, & ecclesiæ per eum acquisita.

Hoc idem dicit Ioan. Andr. per dicta iura *in capitulo cum in offic. de testam. ibi:* † de his quæ acquisiuit post clericatum, præsumitur quod intuitu ecclesiæ, & de redditibus ecclesię acquisierit, hoc autem licet præsumatur in singulis clericis, vt in præa'legatis iuribus, in prælatis tamen maxime præsumitur, subdens quod in tantum valet ista præsumptio, & in tantum est standum hic præsumptioni, quod per eam sententia fertur pro ecclesia, nisi ex aduerso probetur, vel præsumatur de contrario, *vt in præallegat. §. interdicimus. præallega. authentico.* Item dicit Innocent. & Hostien. *per eadem verba d. capitulo cum in officijs,* quos sequitur Cardinalis Zabarella *ibidem,* idem videtur dicere Bald. *in l. cum ipse. C. de contrahen. emptio. & vend.* ibi, tertio casu scilicet quando dubitatur, quod in dubio videtur emisse nomine ecclesiæ, & est ratio, quia tenetur acquirere ecclesiæ, † & ideo præsumitur pro ecclesia, quãdo dubitatur vtrũ clericus, vel prælatus, quo nomine emerit, ecclesiæne, an vero suo proprio, quę pręsumitur fecisse illud, quod facere debuit, & illud, ad quod tenebatur. Idem Bald. *in auth. licentiam. C. de episcopis & cler. ibi,* secunda ratio est, quia ex quo prçlatus reperitur in possessione, pręsumitur possidere nomine ecclesiæ, quia ad officium suũ pertinet acquirere ecclesię, &c. 4 5

Quia prçlatus in dubio videtur emisse, & comparasse rem nomine ecclesię, merito in casu isto pro ecclesia, & Camera est pręsumendum, quia dicit Hostie. capitulo cum in officiis. quod ex quo clericus debet inire contractum nomine ecclesię. 12. *quæst 4. episcopus & capitulo præsbyter. de pecul cler.* in dubio debeo magis pręsumere, quod contractum inierit nomine ecclesię, quod est secundum ius, q̃ nomine, q̃ est contra ius.

Idem videtur dicere Hostie. *in capitulo primo. §. hortamur. de testa.* vbi dicit, † quod in acquisitis per clericũ 6 est

est præsumptio pro ecclesia, saltem quoad bona immobilia, ibi, & sic patet quod quoad bona immobilia est præsumptio pro ecclesia, nec prodest alteri possessio, nisi aliud probet.

7 Facit, † quia nemo ordinari debeat, nisi habeat beneficium, alioquin videtur quod episcopus ei teneatur supplere de victu, *capitulo non liceat extra de præbend. & dignitat.* facit quia sponsa & vxor quicquid acquirit matrimonio, constante matrimonio acquirit, & de illius bonis acquirere præsumitur. *l. etiam. C. de don. inter vir. & vxor. & ff. eod. quintus.* Ab. *in capitulo 1. de pec. cler.* per Hostien. Ioa. And. & Inno. & alios *d. capitulo cum in offi-*
8 *cijs. de testa.* † quia bene infertur de vxore ad ecclesiam, & est bona similitudo, prout dicit Bald. *in l. cum ipse. C. de contrahen. emptio.* quia inquit prælatus dicitur sponsus, & ecclesia dicitur sponsa *l. vxor marito. ff. de dona. inter virum & vxorem.*

Idem dicit Hostien. *in capitulo primo. §. quicquid de testamen* vbi reddendo rationem talis præsumptionis, ideo est, quod sponsa, & vxor præsumitur acquirere de rebus mariti, & marito, quia vix de alijs mercimonijs se intromittunt mulieres, quam de rebus mariti; & si hoc faciunt, faciunt de rebus mariti, vnde bene est, quod sit præsumptio pro marito: & hac etiam ratione præsumitur pro sponsa spiritali, id est ecclesia, vt videlicet clericus, vel Prælatus præsumatur de rebus ecclesiæ acquirere, Quia videlicet omnia mercimonia sunt illicita sponsis spiritualibus; & si exer-
9 ceant ipsa, turpis est quæstus, † quia negociator clericus, est vt pestis vitandus. 85. *distinct. negociatorem.* sed si talis negociator hoc consueuit facere de rebus ecclesiæ, ergo bene est, vt eadem ratione pro sponsa spirituali contra sponsum spiritualem præsumatur, quamuis in multis differat, *vt per Doctorem ibidem.* vnde per hæc videtur quod præsumptio est pro ecclesia, & in tantum valet ista præsumptio, quod pro ecclesia sententia est ferenda, nisi aliud ex aduerso probetur, vel præsumatur, vt supra fuit dictum. Immo Sanctissimus Dominus Noster Pius Papa Quartus per suam, quam edidit constitutionem sub Datum Romæ Anno 1560. die 29. Maij, qua ordinat, quod de rebus ecclesiasticis, vel occasione ecclesiæ acquisitis non possit fieri donatio, vel dispositio, vult, quod rerum donatarum huiusmodi, contra dictam constitutionem relictarum capi possit possessio per Cameram, sine vitio spolij.

10 † Et spoliorum, ac rerum per clericum relictarum, acquisitarum de ecclesia, possessio semper est penes ecclesiam, & penes Christum per Innocent. *capitulo cum supra. de caus. possess. & propriet.* vbi dicit, quod quantumcunque moriatur prælatus, & omnes clerici, tamen proprietas; & possessio remanet penes Christum, & ecclesiam, quæ nunquam moritur, & non est vnquam nulla, per Archid. *capitulo hoc consultissimo. de rebus eccles. in 6. in vers. ipsarum. ad hoc 16. quæstio. 3. inter membr. leg. & not. 12. quæstione secunda expedit. & capitulo causa. de verb. significat.* late Ruin. *cons. 156. incipit. primo videndum. vol. quarto.* Et si spolietur ecclesia aliquibus
11 bonis, antequam illius possessio apprehendatur, † Prælatus successor habet interdictum vnde vi, vt per Bar. *l. prima. §. municipes. de acquirend. possessio.* vbi Paul. de Castro, quod licet rector ecclesiæ mortuus sit, possessio tamen non perditur, sed remanet apud ecclesiam, id est, apud Deum, & Apostilla *ibid.* ad eundem Paulum, quod Prelatus confirmatus, qui nondum est adeptus possessionem suæ dignitatis, potest agere interdicto vnde vi. Quia licet vacet dignitas, non vacat possessio bonorum ecclesię, & ecclesia est in anima viuentis, & per Bart. *in l. sicut § fin. ff. quod cuiusque vniuersitatis nomine.*

Merito videtur semper præsumendum pro ecclesia, & agentes Cameræ possunt capere possessionem relictorum per clericum, quia non videntur alienam possessionem capere, sed suam cōtinuare, quia clericus etiam viuens illa possidet, nomine ecclesiæ, non suo, vt per Innocen. *in capitulo in præsentia. extra de probatio.* vbi dicit, quod licet ius præbendæ vacet, non tamen vacant res, & iura pertinentia ad præbendam, imo etiam possidentur ab ecclesia, etiam dum viuit
præbēdarius, † quia possidet illa nomine ecclesię not.
in capitulo ex litteris de probatio. tex. ad litteram in capit. siue 12
exceptione. 12. q. 2. vbi habet, quod clericus vtitur reb. ecclesiæ, non vti proprijs, sed vti sibi commendatis: ergo in istis taliter per clericum, acquisitis, probabit hæres, si de contrario prætendet, vnde sese non intromittet possessionem, vel proprietatem præoccupando, vel inuadendo, stante præsumptione, quousque de meliori iure suo contra Cameram non docuerit, quia dicit Hostien. *in capit. vnico. vt ecclesia beneficia.* &c. quem refert ibi Io. de Imo. quod quando ecclesia petit bona, quæ clericus tempore mortis possidebat, videtur quod hæres conuentus habet probare, quod non sunt bona ecclesiæ, &c.

† Sed videtur, quod non præsumatur, neq; pro ec- 13
clesia, neque pro hærede in bonis per clericum, vel prelatum acquisitis, & post mortem relictis sed, pro eo qui est, vel reperit in possessione bonorum, vel sit hæres; vel ecclesia, vnde non possidenti, vel extra possessionem existenti incumbit probatio, est bona glos. *in capitulo quicunque. 12. quæstione 3.* vbi habetur, quod si ecclesia sit in possessione, hæredes habēt probare. sed si hæredes essent in possessione, oporteret ecclesiam probare de iure suo *ead caus. quæst 5. capit. primo. in fin. & eadem cau. quæstione prima sint manifesti. ibi.* Vel dic, quod si post mortē episcopi ecclesia inuenitur esse in possessione rerum per clericum relictarum, hæredibus incumbit onus probandi, sed si hæredes sunt in possessione, tunc ecclesia probabit 12. *quæst. 5. in fin.*

Idem sentit glo. *in cap. primo 12 q 5. in glos. fin.* ibi ideo episcopo incumbit onus probationis, quia illa erat in possessione, & ibi in margine allegatur Bal. *in authen. ex testa. 7. col. 11. vers. C. de colla.* & quod notat Bart. *in l. inter. ff. de reb dub.* Ioa. And. *in addit. ad Specul. tit. de act. § primo. ver sed quid si dubitatur. moderni legistæ. in l. cum fundus. §. seruum. in fin. ff. si cer. pet.*

Sed pro intelligentia materiæ, & pro concordatione contrariorum istorum, ego puto dicendum, quod aut defunctus fuit clericus simplex, nudum officium habēs, vel beneficium, aut fuit beneficiatus præsumptiue, veluti si in sacris, aut ad sacerdotalem ordinem promotus: aut beneficiatus apparenter, veluti prælatus: & primo casu videtur quod in bonis relictis, sit præsumendum, & sit præsumptio facienda pro hæredibus, quia iste cum non fuerit Prælatus, sed clericus simpliciter, creditur acquirere intuitu personæ, non ecclesiæ, quando ad hoc quærendum, scilicet nomine ecclesiæ nullum habuit officium, ideo suo nomine quærere videtur, si aliunde habuit bona, quam de ecclesia: vnde eius hæres legitimus, licite post eius mortem bona relicta occupabit, dicunt Ioa. Andre. Innocent. & Hostiens. *dicto. capitulo cum in officijs. de testament.* secundum aliquorum opinionem,

quam omnes attestantur esse non malam, & eam sequuntur: † clerici enim inquiunt simplices, qui nullum in ecclesia habent certum officium, siue dignitatem non præsumuntur acquirere intuitu ecclesiæ, sed personæ, vnde & hæres suus legitimus succedit eis ab

14

15 intestato, *argumen capitulo requisisti. §. fin. de testam. ex.* † quia clerici in minoribus constituti non beneficiati, minime prohibentur exercere quælibet negocia secularia, alias licita, vt per Abb. *in capitulo primo, ne cleric. vel monach.* vnde ob hoc posset dici, quod pro tali clerico esset præsumendum, quod potuisset acquirere ex negociationibus, & ex negociãdo, si negociari potest quod videtur contra regulam, quam facit Abb. *in capitulo primo de pecul. cler. & capitulo cum esses de testam. 11. col. num. 26.* vbi dicit, quod clericis est indistinctè pro-

16 hibitum negociari, † & præsumere quod clericus acquisierit ex negociationibus, est præsumere in eo crimen, & delictum, sed intellige pro concordatione de alio clerico, quam de simplici, puta de in sacris constituto, de ministro altaris, & de beneficiato, vt per eundem Abb. *ibidem.*

Et potest clericus in minoribus impune redire ad seculum, & laicare, quia apostasia in eo non consideratur, quia impune potest seculariter viuere, & renunciare in totum ordini clericali, & si non verbo, saltem facto exercendo actum omnino contrarium, vt doce-

17 tur per Abb *in capitulo tuæ. apostas. ex.* † Sed negociari, & negocia secularia exercere, prohibetur clericus *tototit. ne cler. vel monach.* & etiam tacito modo constitutione Pij Quarti. de qua diximus ad longum *in quæstione, qua negocia sint permissa, aut interdicta clericis.* vbi inferitur copia dictæ constitutionis. Sed de præsumptione in clericos, quoad negociationes, dicemus infra in præsenti quæstione.

Si vero sit beneficiatus præsumptiue, puta, quia defunctus fuerit in sacris ordinibus, vel ad sacerdotium, promotus, videtur quod circa acquisita relicta per eum, sit præsumendum pro ecclesia, & Camera, & quod si heredes aliquid pretendunt ipsi de eorum iuribus probare habent, vnde nec bona occupare, nec in illis se intromittere debent, quia talis defunctus,

18 ex quo fuit ad sacros ordines promotus, † vel sacerdos factus, fuit præsumptiue beneficiatus, & illum habuisse beneficia præsumimur, quia ad tales ordines regulariter, & de iure ordinario promoueri non debet, nec potest sine titulo beneficij, de quo necessaria vitæ percipiat, *per textum ad litteram in dict. capitulo episcopus.* Idem dicit text. *in capitulo cum secundum Apostolum. §. licet autem. capitulo de monach. capitulo suis quæstionibus. extra de prebend. capitulo accipimus. de aetat. &*

19 *qualitat.* † & beneficium præsumitur habere redditum saltim pro vita duorum. *capitulo vt quisquis. de vit. & honest. cler.* Cardin. *in cons. decimo.* & Card. *in capitulo fin. colum. 2. de præsumpt.* Felin. *in capitulo constitutus. col j. vers.* & subdit Hieronym. Gig. *in tractat. de pension. quæ-*

20 *stione. 9. in fine.* † Sed quia non semper intitulatur ad beneficium ecclesiasticum d. capitulo accipimus. cum similibus quia etiam aliquando promouetur ad ordines sacros sine titulo beneficij, puta quando ordinatus habet in bonis suis patrimonialibus subsidium vitæ. vt per tex. *in capitulo episcopus. de preb.* vbi nota. glo. *in verb. subsidium*, quod potest ordinari ad titulum patrimonij. Et quia etiam si non habet ex patrimonio, vnde viuat, debent ei, de suo necessaria victui subministrari per episcopum, vel per eum, qui ordinauit eum, quousq; ei in aliqua ecclesia conuenientia stipendia militiæ clericalis assignet, *capitulo non licet. & d. capitulo episcopus. de preben. & d. capitulo cum secundum Apostolum. §. licet. vbi glo. in verb. donec. d. capitulo accipimus de ata. & qualit. & melior glo in ca. tuis questionib. eo. in verb. patrimonialibus.* vbi dicit, quod si patrimonium, ad cuius titulũ fuit clericus promotus periret causmate, vel alluuione, quod episcopus ei teneretur prouidere de beneficio ecclesiastico, quia cum iste ad seculum redire non possit, redundaret in opprobrium ordinis clericalis *arg. 93. d. Diaconi. & capitulo Ioann. de cler. coniug. at. habetur in gloss in capitulo si quis ex. de simonia. in verb. per triennium.* Istis attentis, non videtur quod præsumptio circa bona relicta per talem promotum sit talis, quod non possit admitti probatio in contrarium, & quod hæredes si ista probare intendant nõ debeant audiri, & illorum probationes admitti. imo stante, quod non semper ad titulum beneficij, sed etiam quotidie fit promotio ad titulum patrimonij, non videtur præsumendum pro ecclesia, & Camera, cum non probat hoc esse, quod hoc contingit abesse. *l. quod attinet. C. de probatio.* Et maxime, quia etiam ratione clericalis dignitatis, prout talis sacerdos multa sibi acquirere, puta, vt cum pro missis dicendis fuerint sibi legata centum, vel durenta contemplatione sui ipsius, non autem ecclesiæ, iuxta distinctionem quam facit Abb. *in hoc articulo in capitulo cum in offic. de testa.* vel cum fuerit capellanus alicuius Principis, qui & ex hoc multa acquisisset, vt per eund. Abb. *in cap. cum esses. in repet. de testamen. col. xj. §. sed contra ver. quid autem in acquisitis.* † quia de taliter acqui- 21 sitis, quia sunt sibi data in recompensationem laboris, & sui seruitij, & sunt sibi proprie acquisita, potest pro libito in vita, & testamento disponere, & in illis etiam ab intestato decedente, suos hæredes succedere, vt per Abb. *d. locis, facit decisio. Rotæ in antiquis 265 incip. nota*, quod qui rubricatur clericus qualiter probetur &c. Vbi secundum Ioa. And. *in capitulo licet. de sent. exco. lib. 6.* habetur quod licet possessio clericatus, sine alia probatione tituli, inducat præsumptionem, tamen in beneficialibus præsumptio non est sufficiens ad adiudicandum beneficium, nisi verus titulus probaretur, super quo cogita pro hoc membro distinctionis.

Sed si fuit beneficiatus apparenter, puta episcopus, vel Prælatus, Ab. *in capitulo vt vnus de pecul. cler.* vbi ponit & disputat, an bona, quæ emit beneficiatus nomine proprio, intelligãtur acquisita hæredibus, an vero ecclesiæ, *& in c. cũ esses. in repet. de testa. col. 10. versi. vnde. complectendo omnia. &c.* † bonis rationibus reprobat di- 22 stinctionem, quam in hoc faciunt Ioa. And. & Hostie. ipse sic distinguit: quod aut constat prælatum habuisse patrimonium: aut non constat: aut dubitatur, & si dubitatur subdistinguit: quod aut dubitatur an habuerit vnde potuerit acquirere illa bona, de quib. est lis & contentio: aut non habuit illa bona de quib. contentio, tempore suæ promotionis ad Prælaturam vel beneficium.

Et quoad primum membrum distinctionis p̃sentis scil. quando certum est, quod habuit patrimonium tẽpore motionis ad prælaturam: & tunc potest constare, ex quibus redditibus illa bona acquisierit, de quibus est contentio: aut non potest, vel dubitatur.

Et primo casu, si põt, bona erunt illius, ex quib. redditibus erunt acquisita *12. quæstione. 3. capitulo quicunque. capitulo inquirendum. extra de pecul. cler. capitulo sint manifeste. 12 quæstio prima.* si non potest, quia dubitatur, ex eo quia sacerdos, aut prælatus fuit permixtim, & promiscue vsus patrimonio, & rebus ecclesiæ, quod facere

re non debuit, quia debuit res suas tenere segregatas à rebus ecclesiæ,& de eis singulariter inuentarium facere: *capitulo sint manifesta.* debet primo deduci, quantum verisimiliter prælatus potuit expendere in victu suo,& suorum,& pro ecclesia, deinde præsumptio est, quod illa bona sint acquisita, tam ex redditibus proprijs, quam ex redditib. ecclesiæ:& ideo cum debeant in rei veritate inter hæredem, & ecclesiam æqualiter diuidi, ita etiam pari modo pro vtroq; erit in casu isto præsumendum. Vnde vterque poterit sine aliquo periculo occupare, cum tam pro Camera, quam pro hęrede, tunc præsumatur,& hæc possunt intelligi habere locum quando facultas patrimonij,& beneficij bonorum illam acquisitionem patiebatur æqualiter, iuxta not. Innocen. *in capitulo cum in offi. ijs. de testam.* & facit quod *in simili not. gloss. in l. cum oportet. C. de bon. quæ lib.*

Et dico æqualiter, quia vnum in hoc non debet præualere alteri, ad hoc, vt sit æqualis præsumptio, quia si patrimonium sit sufficiens ad acquirendum illa bona in totum, vel in partem, ecclesia vero non, nec in totum, vel in partem, tunc est præsumptio pro hærede,& ecclesia vel Camera habet tunc probare, quia cessat pręsumptio *cap. primo. de pecul. cler. & cap. primo. 12. quæst. 4.*

Vel est contrarium, quia ecclesia erat opulenta, & sufficiēs ad acqurendū, patrimonium vero vel industria personæ erat tenue, & tunc est pręsumēdum pro ecclesia,& habet locum pręsumptio. *capitulo primo præallegato.* quia tunc si prætendat aliquid hæres, probare habet, quia omnis præsumptio est pro ecclesia, & Camera facienda: si vero vterque erat sufficiens, puta ecclesia, & patrimonium, & industria personæ, † quæ hoc casu æquiparatur patrimonio, & est vt pa-
23 trimonium, & succedit in locum patrimonij: & tunc secundum plus & minus erit facienda diuisionis, ponderationis, & præsumptionis consideratio: & diuisio, & præsumptio fiet secundum qualitatem vtriusque, secundum qualitatem patrimonij, vel industriæ, & rerum ecclesiæ: & patrimonij, & industriæ, & rerum ecclesiæ, si omnia ista insimul concurrerint, & ponit exemplum Abb. ecclesia habebat in redditibus trecentum, patrimonium ducentum, potest addi ex industria ducentum lucrabatur, Pręlatus, detrahatur de redditibus tantum, quantum potuit expendere pro suo victu, & suorum defunctus. Sed non facias expensas, nimis delicatas, quia de redditibus ecclesiæ habet expendere clericus pro suo victu, & patrimonium, & alia sua præseruare, prout late fuit dictum *supra in quæstione ex quibus præsumatur cleric. acquisiisse*, & pone quod istæ expensæ ascendant ad centum, præsumptio, tūc insurgit, quod de bonis ecclesiæ in acquisitione impenderit ducenta, de patrimonio alia ducenta, de industria, alia ducenta, sic fiet æqualis pręsumptio,& ęqualis diuisio, & si minus percepisset de patrimonio, minus de industria, minorem partem de acquisitis haberet, & minus etiam præsumeretur.

Et hoc, inquit, intelligo in casu, quo Pręlatus emisset, vel acquisisset, nomine suo, quia non est sibi credendum, ex quo facultates ecclesiæ exuberant,& non apparet, in quem vsum sint conuersæ, sed si non habet, neque patrimonium, nec industriam, pręsumitur tunc pro ecclesia, vt per Cyn. *in authent. licentiam. C. de episcopis. & cleric.* vbi idem sentit in administratoribus
24 rerum secularium, nam dicit † quod si administrator erat perpetuus, & nihil habebat, ex administratione acquisisse præsumitur: si vero temporalis erat & reddebat computum administrationis, tunc non præsumitur acquisisse ex administratione, sed potius ex sua industria: secundo casu principali, scilicet, quando non constat, & certum est, quod nihil in patrimonio habebat:& eo casu est videndum, an habuerit aliquod artificium, vel scientiam, vel doctrinam, ex quibus potuisset acquirere,& tunc idem dicendum, prout diximus de patrimonio: quia per omnia idem est dicendum de industria in isto casu, quod dictum fuit de patrimonio. vt per Abbat. *de capitulo vt vnus. de pecul. cler.* Aut non habebat industriam, siue doctrinam, vel artificium aliquod, & tunc fit omnis præsumptio pro ecclesia, secundum dispositionem capituli primi. *de pecul. cleri. & capituli primi 12. quæstione 3.* Aut dubitatur, an aliquid habebat defunctus, tempore quo fuit promotus, & sumus in tertio membro principali: & tunc, aut dubitatur, vtrum habuerit aliqua bona, ex quibus potuit ista acquisita comparare, & præsumitur pro ecclesia: vel dubitatur, an acquisierit ista bona, de quibus est contentio, antequam promoueretur, vel post promotionem,& tūc pro nemine est præsumendum, sed ille, qui erit in possessione, erit tuendus,& defendendus quousque per alium de contrario probetur, hæc Ab. *d. repetit. in capitulo cum esses de test. & c. vt vnus de pecul cler.* subdēs paulo post Ab. *in d repet.* ex istis tales elicio cōclusiones: prima est bona per clericum beneficiatum,& patrimonium habētem acquisita, in dubio acquisita præsumuntur, tam de redditibus proprijs, quam de ecclesiæ bonis. Alia conclusio est, si dubitatur, an bona clerico decedente dimissa, sint acquisita ante promotionem ad beneficium, vel post, hæres clerici in possessione defendatur, quousq; de iure ecclesiæ constiterit, vel Cameræ. Idem dicitur de ecclesia, vel Camera, si sit in possessione, quia ex quo pari modo est ꝓ ea, vel esse potest præsumptio, in eadem possessione venit tuenda,& manutenenda, quia verba Abbatis, quod hæres est defendendus in possessione, intelliguntur si hæres in possessione reperiatur, & ideo ita præsumendum in istis casibus esse dicit Abb. ne fiat captiosa præsumptio, tam contra hæredem, quam contra ecclesiam, aut Cameram in hac materia: si opponatur, quod beneficiū fuit tenue, vel quod fructus sunt diminuti, debet opponens hoc probare, quia præsumitur de contrario, *per text. in authent de æquali dot. §. sin autem fortuita. per Ang. in cons. 270. incip Bonifacius. in vltima colum.* Calder. *in tit. de probatio cons 10.* Card. *in capitulo fin. de præsumptio. in 2. col.* per Andre Mocenigum *in additio. ad Felin in capitulo proposuisti. de probation.* sed quia hodie hominum laicorum & secularium multum excreuit malitia,& temeritas, qui etiam vsq; ab antiquis temporibus semper clericis infesti,& molesti fuerunt *cap. clericis. de eccles immunitat* qui non habito respectu, quem debent ad religionē, & sanctimoniam, nullo iure res ecclesiæ occupant, inuadunt modis quibus possunt, ecclesiam,& Cameram defraudantes,& quia etiam, quidam clerici contra canonum dispositionem,& eorum conscientiam, quotidie ecclesiam defraudantes res illius cognatis,& consanguineis suis applicant,& appropriāt, facientes cantare instrumenta,& contractus emptionum factarum de reb. ecclesię, in personam patris, fratris, vel consanguineorū, vt per Cardinalem Zabarellam *in capitulo final. de pecul. cleric. circa finem.* videtur ob hoc esset melius, & æquius in causis dubijs dictæ di-

stinctionis, præsumere semper pro ecclesia, & Camera tantum, non autem pro hærede.

Et ecclesiam vel Cameram apprehendere debere possessionem spoliorum; & in illa manu teneri potius, quam hæredem, vt per gloss. *in capitulo. de success. ab intestat. in vers. morientium.* vbi tenet, quod in rebus acquisitis intuitu personæ, si sint distinctæ, succedunt consanguinei decedentis clerici ab intestato, si vero sint permistæ cum rebus ecclesiæ distinguit, quod aut dubitatur, an habuit proprium, vel certum est, quod habuit si dubitatur semper pro ecclesia est præsumendum, & totũ semper vendicabit ecclesia, &c. & per doctrinam, vel regulam generalem Innocent. *in capitulo cum in officiis. de testament.* vbi *in fine primæ colum.* dicit, quod relicta per clericum, de quibus potest dubitari sintne hæredum, vel ecclesiæ, debent occupari ab ecclesia, quia pro illa præsumitur. Quæ doctrina, & illius verba, videntur genetalia, quomodo dubitetur, vel dubitari possit, vnde videntur etiam posse extendi ad casus distinctionis Abbatis, & etiam doctrinam Ioann. Andr. & Hostien. *dict. loco.* Dicunt enim ibi Innoc. Ioann. Andr. & Hostien. generaliter, quod si clericus intestatus decedat, bona relicta occupantur hoc modo, videlicet, bona ecclesiæ occupat ecclesia, illa de quibus est certum quod fuerunt testatoris occupat hæres, ea de quibus dubitari potest, cum pro ecclesia præsumatur occupabit ecclesia. Id quod sentire, & sequi videtur Bal. *in l. cum ipse. C. de contrahend. emptio. vbi dicit,* quod clericus, aut emit nomine ecclesiæ, aut nomine suo, aut dubitatur: primo casu acquirit ecclesiæ possessionem, & proprietatem: secundo casu acquirit sibi, & hæredibus suis, tamen si de bonis ecclesiæ emit, debet ecclesia cõseruari indemnis, alioquin in subsidium vẽdicat rem emptam de pecunia sua; in quacunq; persona cautet instrumentum. Tertio casu, scilicet, quando dubitatur, dicit Innocentius, inquit idem Bald. valde eleganter, quod in dubio videtur emisse nomine ecclesię, & est ratio, quia tenetur acquirete ecclesiæ, & ideo in dubio præsumitur fecisse, quod debuit facere, intelligendo maxime de Prælato cuius ad hoc est officium, dicimus. *in quæst. in quibus præsum.* & si bona aut pecuniæ de quibus agitur, tempore mortis episcopi, vel Prælati erant intra domus episcopatus, in quibus habitat episcopus, quamuis post mortem fuerint asportatæ, præsumendæ sunt ecclesiæ. Ruin. *cons.* 156. *primo videndum. lib.* 4.

Quia per eundem Innoc. & alios, ecclesia Prælato mortuo, si occupat bona, ipsius Prælati nomine empta ignoranter, non incidit in pœnam constit. *l. si quis in tantam. C. vnde vi.* quia iustam causam habet ignorãtiæ, & contrariæ præsumptionis, cũ enim præsumantur, inquit, idem omnia acquisita de bonis ecclesiæ. Item cum quicquid emit Prælatus præsumatur emisse nomine ecclesiæ, vel nomine ecclesiæ emere debeat, si aliud non appareat, debeo potius præsumere fecisse illud, quod ius pręcipit quam contra ius, scilicet quod emerit, & possederit nomine ecclesiæ.

Id quod non est dicendum in hærede clerici defuncti, qui occupando incidit in pœnam. *d. l. si quis.* qui occupans non excusaretur, vti ecclesia, quia pro eo non facit præsumptio, sicut facit pro ecclesia, de cuius bonis semper præsumitur Prælatus acquirere; vide per gloss. *in l etiam. in verbo merito crediderint. C. de donat. inter vir. & vxor. & in authent. licentiam in ver. probatum. C. de episcopis & cleric. in Specul. de stat. monach. cum aliis similibus.* & dicit D. Quintilianus Mãdosius vir Doctissimus, & rerum Romanæ Curiæ peritissimus, in sua praxi signaturæ gratiæ, *in rubrica, licentia testandi & spoliorum concessio*: quod in causis spoliorum, commissarius Apostolicus possessionem bonorum mobiliũ, & immobilium assequi solet non expectata declaratione, an defunctus testamentum condiderit, & an illud facere potuerit, vel super quibus bonis facere potuerit, & consanguineos, siue cleri defuncti hæredes, si quid prætendunt contra Cameram agere seu experiri necesse est, eius opinio mihi placet per supradicta.

Pro quo cogita, † quia ecclesia, & Camera legalius, & magis legitime se intromitrit in rebus spoliorum, quam faciant hæredes mortui, quia Camera apprehendit spolia auctoritate iudicis commissarij describendo inuentario particulariter omnia bona, & per eam conseruantur, percipiuntur itidem fructus, redditus, & prouentus eorum, & parimodo conseruantur omnia legaliter n anu notarij publici cum solemnitatibus in forma requisitis faciẽdo. Vnde magis, quod suum est potest consequi hæres, & integrius obtinere à Camera Apostolica, quam possit Camera ab hæredibus, qui de facto nullo ordine iuris, vel solemnitate seruata, pauca cum religione, & reuerentia, vt ita dicam, sese intrudunt in bonis, & spoliis, occupando, inuadendo, occultando, assumendo, & defraudando, vt vidi sæpe fieri postquam causas spoliorum audio: sed tamen, quando hæres occupando bona, & spolia per clericum relicta incidat in pœnam, *d. l. si quis in tantam.* ex cuius dispositione est, quod violenter inuadens possessionem rei suæ apud alium constitutæ, illam tenetur restituere, & dominio eius priuatur, & vbi res sit aliena illam restituet, & in eius extimationem condemnatur, omhino vide per eosdem Innocent. Hostien. Ioann. Andream vbi dicunt, quod tunc demum incurrit hæres dictæ constitutionis pœnam, quando rem, quam quoquomodo ecclesia incepit possidere, scienter, & violenter occupat, vltraque etiam tenetur interdicto vnde vi, puta, quia esset empta per clericum nomine ecclesiæ, vel alias nomine ecclesiæ per clericum possessa, imo nedum scienter & violenter, sed & si clandestine: est decisio Rotæ *quæ. l. si quis ita interpretatur decis. putei.* 33. *incip. dispositiõn. de restitutione. spoliat. in manuscriptis.* 25

Si vero clericus testator hæredi relinquat rẽ, quam emisset, non nomine ecclesiæ, sed suo: vel si alij dictæ rei possessionem tradidisset, vel ipse, vel alius inuitus de illa fuisset expulsus, tunc hæres ab eo institutus, cum possessio fuerit penes clericum testatorem, non nomine ecclesiæ, sed suo, rem illam occupando, non incurrit pœnam. *dictæ constitutionis*, quia tunc bene potest occupare absque aliqua suspitione pœnæ.

† Idem quoque videretur dicendum de ecclesia, vel hodie de Camera Apostolica, quod si Prælatus emit rem suo nomine, si successor, ecclesia, vel Camera ipsam scienter occupat, quod tenetur pœna. d. constitutionis, si leges seculares Cameram ligare possent Apostolicam, vel conditione *ex illo canone* 16. *q. placuit.* 26

Si vero ignoranter, non quia iustam causam habet ignorantiæ, & contrariæ præsumptionis, tum quia clericus quicquid acquirit, prima facie ecclesię acquirere præsumitur, tum quia nomine ecclesiæ debet p̃latus inire contractum, & in dubio debeo potius pręsume-

sumere, quod inierit contractum nomine ecclesiæ quod est secundum ius, quam nomine suo, quod est contra ius.

27 † Si vero Prælatus dimittat rem ecclesiæ, inter alias res suas proprias, esto quod post mortem suam intereas inueniatur, nihilominus ecclesia eiusdem rei ciuilem possessionem retinet, cum ipsam Prælatus nomine suo, non nomine ecclesiæ possederit: vnde non præiudicat ecclesiæ si illius possessionem dimittar, vel eam alteri leger.

Vnde ecclesia, vel Camera bene illa occupare poterit, & è contra si illam occupat hæres, incidet in constitutionem, & tenebitur vnde vi, quia ad hoc sufficit, q ecclesia quoquomodo possidere incipiat, & hoc verum est, quando prælatus relinquit, vel dimittit res, quas constat esse ecclesiæ.

Si vero relinquat illa, de quibus potest esse dubiū, tunc bene ratione dubij, poterit illam occupare hæres, absque periculo incursionis alicuius in pœnam, puta quando illam acquisiuit prælatus post suam promotionem, cum in optione sua fuerit, quando acquisiuit, vtrū illam nomine suo receperit, an vero nomine ecclesiæ, quia quamuis male facerer, si ius ecclesiæ peruerteret, non tamen hoc est præsumendum *arg. j. q. 7. sancimus.*

Facit etiam, quia ad hæredem veniunt, & per eundem occupari possunt, non solum ea omnia, quæ possedit testator, sed etiam ea, quæ non possedit, puta cōmendata, depositata, dummodo in hæreditate inueniantur.

Ideoque non incidit occupando illa in pœnam aliquam, vel etiam dictæ constitutionis, † cum non debeat præsumi ipsum hæredem aliter ea velle possidere, quam testator possederit, & per consequens, nec proprietate, nec possessione ecclesiam spoliat. 28

29 † Sed si vult esse tutus hæres in huiusmodi, se immiscendo vel illa occupando, faciat protestationem ante actum occupationis, vel in ipso actu, quod talia occupat, vel apprehendit saluo iure ecclesiæ, tam in proprietate, quam in possessione, vt ibi per eosdem Host. Io. Andr. & Innoc. vbi etiam ponunt, quæ actio competat hæredi contra ecclesiam occupantem, vel detinentem res Prælati defuncti, & è contra, quæ cōpetat ecclesiæ contra hæredem, vel alium detentorē, vbi videre, & recurrere semper potes.

Ita materia intellecta, & distincta, non habet, vt videmus difficultatem, quia tam primo, quam secundo loco adducta in contrarium sunt conciliata per distinctionem Abb. *d. capitulo vt vnus, præallegato*, intelligendo prout ipse intelligit, & per eundem *d. capitulo cum esses. colum.* 10 *in repetit.* vnde remanet sine aliqua repugnantia, vel difficultate, circa quorum concordationem non insisto, quia esset sine fructu aliquo, & penitus inanis: & ista sufficiant pro nunc quantum ad præsumptionem circa spolia prouenientia ab ecclesia, vel à beneficiis ecclesiasticis.

30 † Quia quantum ad illa spolia, quæ facit clericus illicite negotiando, & ex illicitis negotiationibus descendentia, ego credo, quod nulla possit esse vel fieri præsumptio pro Camera contra clericum defunctū, imo quod si Camera aliqua spolia ex huiusmodi prætendat, quod probare ipsa habeat, quia negociari, vel quod quis negocietur, est quod facti, quod regulariter non præsumitur, quia facta non præsumuntur per Doctor. *in l. sciendum. ff. de verb. obligat.* imo clericis est penitus interdicta, & prohibita negociatio *capitulo fornicari. 88. distinct.* vbi antequam quis sit ecclesiasticus, negociari licet, facto autem iam ecclesiastico non licet, quia id dicunt Apostolica verba, nemo militans Deo, implicat se negociis sæcularibus, & cantat psalmista Dauid, quoniam non cognoui negociationem, introibo in potentias Domini.

Et clericum negociatorem veluti quasi pestem fuge, diximus late supra *in quæstione illa quæ negocia sint permissa, aut interdicta clericis, in secunda parte disputationis. §. vtrum contrarium.* imo nullo modo debet fieri præsūptio, quod clericus ex negociis acquisierit, quia dicit Abb. *in capit. cum esses. de testamen. in rep. colum. 11. num. 26.* † quod acquisita per clericum numquam præsumuntur acquisita ex negociationibus, quia clerico non est licitum aliquo modo negociari. *capitulo fin. ne cleric. vel monach. & plene 24. quæstione 3. in summa.* & ideo inquit est præsumendum, quod acquisita per eum sint acquisita ex redditibus beneficiorum non ex negociationibus: quia si ex negociationibus, præsumeretur crimen in clerico, quod esse non debet, *vt ibi per eum.* 31

Idem Abb. *in capitulo primo. de pecul. cler.* vbi dicit, quod Prælatus non præsumitur acquisisse ex negociatione, quia si præsumeremus in eo negociationem, præsumeremus delictum, id quod non est fiendum. Idem per Lud Rom. *cons. 159.* vbi dicit, quod quæsisse præsumitur clericus ex fructibus beneficiorum, ne alias dicendo præsumeremus in eo crimen commisisse negociationis, *vt ibi per eum.*

Id, quod non est intelligendum simpliciter, & indistinctè, quia non omnibus clericis est interdictum negociari, & negociationem facere: † sed beneficiatis 32 tantum, & ministris altaris, quos iura prohibent exercere negocia secularia, quia in clerico in minoribus constituto est secus, quia ei non est interdictum negociari, vel negocia sæcularia exercere, secundum ius commune per doctor. Abb. *in capitulo primo, ne cler. vel monach. in finalibus verbis.* Vnde in clerico in minoribus constituto, cessat ratio præsumptionis ex prohibitione, vel interdictione, quia ex dispositione iuris, potest quæuis negocia facere, quamuis secus sit ex dispositione Bullæ Pij Quarti, quæ generaliter loquendo complectitur, & comprehendit clericos cuiusuis generis, de qua *in quæstione, quæ neg. sint permissa & interdicta clericis.* Sed qualitercunque sit, ego credo pro nunc, † quod si Camera prætendat relicta, & per clericum 33 fuisse ex negociatione acquisita, quia negociari est facti, quod non præsumitur pro ipsa, imo, quod probare habeat intentionem suam & sibi incumbentia.

SVMMARIVM.

1. *Interest Cameræ, quod quis potius præsumatur sacerdos, quam clericus.*
2. *Sacerdos ordinatur ad titulum ecclesiasticum.*
3. *Quis esse præsumitur talis: qualem esse requirit beneficij qualitas.*
4. *Regulariter currit annus ad faciendum se promoueri.*
5. *Quilibet præsumitur esse talis, qualem habitum portat.*
6. *Habitus non facit monachum.*
7. *Maius bonum in sacerdotio, quam in aliis ordinibus.*
8. *Bonum est obiectum voluntatis.*
9. *Magis lucrosa, magis desiderabilia.*
10. *Effici sacerdotem est quid facti.*
11. *Illud, quod facti est, non præsumitur.*
12. *Seruitus est contraria naturæ.*
13. *In Sacerdotio plura requiruntur.*

14. *In beneficialibus præsumptio non est sufficiens ad iudicandum.*
15. *Arcta est via, quæ ducit ad vitam æternam, & lata est via, quæ ducit ad perditionem.*
16. *Cogitatio cordis prona ad malum.*

AN QVIS PRÆSVMITVR POtius sacerdos, quam clericus.

QVÆSTIO XVI.

HIs volo annectere quæ mihi succurrerunt tunc, & quæ respondi ad quæstionem mihi propositã de quodam clerico defuncto, an esset presumendum, quod esset clericus tantum an sacerdos.

Quæ etiam ad materiam præsumptionum in cau-
1 sis spoliorum faciunt, † quia multum interest pro Camera, quod potius presbyter & in sacerdotali ordine quis suis præsumatur, quam simplex clericus, quia si presbyter, aut sacerdos, erit dicendum semper, quod fuit beneficiat⁹, vel apparẽter, vel præsumptiue, prout
2 dicimus supra, † cum sacerdos non promoueatur, nisi ad titulum ecclesiasticum de iure ordinario, vnde circa bona per eum relicta, erit præsumptio pro Camera.

Et pro solutione istius quæstionis quærebam ego, an talis clericus fuisset Prælatus, vel alias apparenter beneficiatus, & etiam quærebam de qualitate prælaturę, vel beneficii, quia si beneficium, dignitas, vel ꝓlatura illius fuisset talis, quod de sui natura requireret altaris administrationem, & ordinis sacerdotalis exequutionem, & quod non posset consistere in persona, quæ non esset presbyter, vel quæ non haberet ordinis sacerdotalis gradum, puta beneficium curatum, parrochiam, & huiusmodi.

Quia tunc indistincte tenendum putabam, esse prę-
3 sumendum, quod ille fuisset presbyter, † & talis qualem esse requirebat beneficij qualitas, *capitulo præterea & c. eam te. de ætat. & qualit. ca. extirpandæ §. qui vero. de præ-*
4 *bẽ.* † si tamen à die quo beneficium obtinuit, encurrerit annus datus ad faciendum se promoueri *c. cum ex eo. de electio. in 6.*

Item quærebam de alio an ne incederet talis in habitu sacerdotali, vel incedere visus fuerit, quo casu stãte, † quod quilibet debet præsumi esse illius ordinis,
5 status, & professionis, cuius habitum gerit, & esse talis qualem habitum portat, *l. moueor. & ibi* Bat. *C. si serui export. veni.* videtur pro sacerdotio præsumendum, quãuis propter multa, & frequentem facti contigentiam, in contrarium de hoc est valde dubitãdum, quia quotidie videmus canonicos cathedralium, & aliarum ecclesiarum, & etiam clericos, incedere in habitu sacerdotali vestes vsque ad talos protensas portantes.

Item in monasteriis videmus regulares indistinctè habitum ferre, nulla facta differentia inter sacerdotes, & non sacerdotes, pariformiter vnum, & eundem ha-
6 bitum gestantes monachalem, † quia habitus non facit Monachum. *glos. in capitulo ex parte. de conuers. coniugato.*

Item quia *Matth. 6.* legitur: cauete à fermento pharisæorum, quod est hypocrisis, qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces, & diuus Paulus: Satanas se transfigurauit in Angelum lucis & lucifer in formam serpentis, Euamque decepit, vnde meo iudicio non est in hoc vis aliqua facienda.

Et pro præsumptione sacerdotij, recordor, quod respondendo vtebar istis argumentis, quod videlicet vita sacerdotis, & status vitæ sacerdotalis, est vita qualitatis magis perfectæ, & gradus, seu conditionis me-
lioris, † quia maius bonum in sacerdotio est, quam in 7
aliis ordinib⁹, habetur *in c. clerus. 21. dist. & ibi* per Doct. ad cuius officium spectat Sacramentum Corporis, & Sanguinis Domini conficere, orationes dicere, & Dei dona benedicere. *c. perlectis. 25. dist.* ergo vita magis appetibilis, magisque desiderabilis propter sui perfectionem, & bonitatem, cum quilibet magis appetere debeat illud, quod est magis bonum, quam illud, quod est minus, sic *Luc. 5.* Christus magis laudauit vitam cõtemplatiuam Magdalenæ, quam vitam Marthæ, quia est vita nobilior ratione finis, & ratione obiecti, vt habetur Arist. *in secundo Meth. 4. & primo. de anima. probat.* Sanctus Bonauentura *in primo sent. dist prima,* vtens hoc argumento bonum est amabile, magis bonum magis amabile, ergo summum bonum, summum a-
mabile, † quia bonum est obiectum voluntatis, & hæ 8
rationes fuerũt Platonis *in libello de pulchro,* & huius sententiæ est S. Thomas *in prima parte summæ* ergo magis inesse, & adesse in appetente præsumitur, vel præsumi debet, maxime, si appetens fuit ętatis habilis ad sacerdotium.

Item illa, † quæ maius lucrum, & maiorem com- 9
moditatem afferunt, ex quo sunt magis appetibilia, & magis desiderabilia hominibus, parimodo magis in homine inesse præsumi debent, quale est sacerdotiũ, & Presbyteratus, quæ in ecclesia debent habere de iure commoda propensius, & largiori manu propinata, quam clerici, diaconi, & alii ordines inferiores per text. *in capitulo consuluit. quod est capit. vltimum 79. distinct.*

Quia ad similitudinem, & exemplum graduum, & dignitatum sæcularium, singulis maioribus gradibus ecclesiasticis, maiores dignitates, & maiora præmia debentur. *tex. & gl. in c. si officia. 59. dist.*

Quia inter alios ordines, ordini sacerdotali maxime datur beneficium, vel titulus quia ad illum regulariter iure ordinario promoueri nemo debet nisi titulum habeat, vel beneficium, vt *supra* diximus. ergo &c. Hæc recordor, quod adduxi pro præsumptione sacerdotis.

Sed rem sese aliter habere, de iure tenui: quia imo non pro sacerdotio, sed pro clerico, & clericatu tantũ
est præsumendum, † quia cum effici sacerdotem sit 10
quid facti, vt de se patet, † & quod facti est nunquam 11
præsumitur. per Doct. *in l. sciendum. ff. de verb. oblig.* merito non potest dici, quod sit pro sacerdotio præsumendum.

Item quanto magis est facti in aliquo negocio, tanto minus præsumitur, & si minus facti negocium habet, magis præsumitur, nam aucto subiecto, augetur qualitas, & diminuto diminuitur qualitas, vt per Doctor. *in c. similiter. § de manso. si de inuest feud. fuer. & in l. 4. ff. de cond. & de monast.* Sed magis, & plus facti habet sacerdotalis ordo, quam clericatus, nam sacerdotalis ꝓsupponit alios præcedentes per Specul. *in tit. de ætat. & qualitat. ergo &c.*

Item natura fecit homines magis procliues appetentes, & inclinatos ad statum liberum, quam ad obligatum, magis ad vitam liberam, & laxiorem, quam ad
vitam strictam facit. *l. arianus ff. de actio. & oblig.* † quia 12
vita subiecta, est contraria naturæ, quia seruitus est contra naturam, *§. ius autem inst. de iur. nat. gen. & ciuil.*

Merito

Merito non videtur præsumendum pro sacerdo-
tio, quod requirit ordinarie vitam multis regulis &
ordinationib. subiectam, quod repugnat naturæ, quæ
regulariter libertatem appedit, & subiectionem ab-
horret.

Item ex eo etiam non est præsumendum pro sacer-
13 dotio, † quia ad illud obtinendum plura requiruntur,
quæ de facili non reperiuntur in homine: idoneitas
videlicet in ætate, in moribus, in scientia literarum *ca.*
eam te & toto tit. de ætat. & qualit. per quæ putauit quod
non esset in dubio præsumendum pro sacerdotio, i-
mo quod quis potius esset præsumendus clericus, quã
sacerdos.

Pro quo in hac materia facit Decisio Rotæ 263. *in*
antiquis quæ est rubrica clericus qualiter probetur. vbi habe-
tur quod Rotæ opinio est vbi clericus fuit in posses-
sione per aliqua tempora, & vixit vt clericus, sufficit
probare possessionem clericatus, licet alias per literas,
& testes non probetur titulus: contrarium videtur *in*
decis. eiusdem Rotæ in antiquis 864. in c. mortuo. de testam. v-
bi clericatus habet plene probari, sed intellige hoc, vt
in fin. d. decis.

Et licet possessio clericatus secundum Io. Andr. *ibi*
allegatum, sine alia probatione tituli, inducat præsum-
14 ptionem, † tamen in beneficialibus præsumptio non
est sufficiens ad iudicandum beneficium, nisi verus ti-
tulus probaretur. Nec obstat illud: quod vita magis
perfecta, est magis appetibilis, & magis desiderari de-
beat, secundum dogmata religionis christianæ: quia
non valet consequentia, est appetibilis, vel magis ap-
peti debet, ergo in esse magis præsumitur. Quin imo
videtur contrarium quia ex quo est magis perfecta,
15 magis difficilis videtur, per illud *Matt. 7.* † arcta est via
quæ ducit ad vitam æternam, & pauci sunt, qui ingre-
diuntur per eam, lata est, quæ ducit ad perditionem,
& multi sunt, qui ingrediuntur per eam. ergo minus
inesse in homine præsumitur, quia septies in die cadit
iustus.

Et multo difficilius inueniuntur homines sancti, &
vitæ sanctę, quam peccatores, quia homines magis ad
16 malum, quam ad bonum natura inclinat, † sensus .n.
& humani cordis cogitatio, in malum proni sunt ab
adolescentia, 8. *gen. & in auth. de monac. § si vero. ibi huma-*
nan. natura labitur quodãmodo ad delicta, merito dici põt
quod contrarium non obstat. Nec minus obstat illud,
quod secundo loco adduxi, quod ex quo gradus sacer-
dotalis magis honoribus, & præmiis honoratur quã
cęteri ordines, magis desiderari, vel appeti debet: quia
ex hoc non infertur pari modo, ergo magis in homi-
ne inesse præsumitur: quia multa bene desiderantur,
quæ tamen à desiderantibus, vel appetentib. non ob-
tinentur, vel habẽtur, diuitiæ, honores, dignitates nõ
habentur, quandoq; tamen cum difficultate obtinen-
tur, nisi alicui sit prospera fortuna. Quia ad obtinendũ
sacerdotiũ non requiritur solum, quod quis velit fieri
sacerdos, sed multa alia, de quib *supra*. Quæ regulari-
ter in quolibet homine non reperiuntur, aut inesse p̃-
sumuntur, quia cum illis homo nõ nascitur, puta mo-
rum, literarum & ætatis idoneitas, quod sit legitimus:
item aliorum præcedentium ordinum in eo existen-
tia, merito illud in aliquo non contrariatur.

SVMMARIVM.

1. *Spolia sunt res ecclesiæ.*
2. *Camera Apostolica subrogata est in spoliis, loco ecclesiæ.*
3. *Ecclesia habet fiscum.*
4. *Fiscus Papæ est Camera Apostolica.*
5. *Verbum spectasse importat canonem latæ sententiæ.*
6. *Lex promulgata per tempus præteritum importat canonem latæ.*
7 *Verbum præsentis temporis in dubio est canon. latæ.*
8. *Spolia sunt applicata Cameræ ipso iure.*
9. *In causis spoliorum non requiritur sententia diffinitiua, sed declaratoria.*
10. *In causis spoliorum. admittitur appellatio facto deposito.*
11. *Fructus percepti de rebus spoliorum, sunt Cameræ à die vacationis.*
12. *Casus in quo adhuc non declaratus delinquens, non facit fructus suos.*
13. *Dominium spoliorum transit in Cameram sine traditione.*
14. *Dominium, & possessio spoliorum est penes Christum, & ecclesiam.*
15. *Acquisita per clericos illicite: sunt spolia.*
16. *Non est necessaria sententia declaratoria; quando est notorium, spolia prouenire ex beneficijs, vel ex illicite negociatn*
17. *In spoliis non currit præscriptio nisi vt contra ecclesiam.*
18. *Præscriptio contra Ecclesiam, currit spatio 40. annorum.*
19. *In rebus mobilibus ecclesia nullum habet priuilegium.*
20. *Possessor tenetur ad omnia spolia. & ad annexa.*
21. *Spolia ante sententiam non possunt alienari.*
22. *In spoliis occultus possessor afficitur.*
23. *Debitores spoliorum, non debent soluere possessori, sed cameræ.*
24. *Confessio circa spolia, non potest reuocari.*
25. *Vbi sententia est lata à lege, non potest reuocari confessio.*
26. *Spoliis alienatis non agitur rescissoria: sed rei vendicatione.*
27. *Debitor spoliorum, non potest purgare moram.*
28. *Cum debitore spoliorum confesso, non agitur mitius.*
29. *Vide quando confessus, & conuictus parificentur.*
30. *Spolia possunt peti, etiam si constitutio spoliorum abierit in desuetudinem.*
31. *In causis spoliorum potest quis allegare de iure tertii: quia conuentus potest dicere, quod res spectat ad Cameram.*
32. *In sententia excommunicationis, regulariter factum hominis requiritur.*
33. *Dicto ex tunc importat canonem latæ.*
34. *Verbum incurrat, importat pœnam ipso iure.*
35. *Camera apostolica potest cedere iura potentiori, causa iudicij mutandi.*
36. *In causis spoliorum, etiam mulier potest esse testis, procuratrix, & arbitrix.*
37. *Vbi tractatur de salute animarum, non disputatur de apicibus iuris.*
38. *Emens spolia, non tenetur soluere aliqua vectigalia.*
39. *Obligatus exigere spolia, si deficit tenetur de suo.*
40. *Spolia possunt exigi, etiam conditione in specifica forma non adimpleta*
41. *Respectu ecclesiæ, & Cameræ attenditur lenior conditio.*
42. *Regulariter non est recedendum à verbis testatoris.*
43. *Conditio apposita in spoliis resoluitur in modum.*
44. *Confessio in spolijs absente parte facta pro Camera valet.*
45. *Confessio Prælati præiudicialis Cameræ, non valet.*
46. *Confessio in vltima voluntate non valet, nisi sit iurata.*
47. *Confessio in testamento, etiam non iurata, in fauorem Cameræ valet.*
48. *Camera gaudet suis priuilegiis, in bonis, & in creditis.*
49. *Camera contra confessionẽ, petit restitutionem in integrũ.*
50. *Valet consuetudo; per quã ecclesia acquirit rerum dominiũ.*

51. Dominium transfertur in Cameram, ex solo contractu absque traditione.
52. Valet in fauorem Cameræ contractus factus calore iracundiæ.
53. Merita, & seruitia debent probari, respectu Cameræ.
54. Pro Camera valet promissio: siue stipulatione, siue causa.
55. In debitis Cameræ non valet regula, de liquido ad liquidum debet fieri compensatio.
56. Camera non tenetur de deposito facto penes Prælatum.
57. Camera potest agere contra illum, qui accepit ecclesiam, non animo se promouendi sed fraudandi.
58. Occupantes spolia sunt suspensi.
59. Camera in soluendo debita habet præuentionem.
60. Rei empta de pecunia ecclesiæ, acquiritur Cameræ nedum dominium sed actio personalis.
61. Licet contractus factus ecclesia vacante, super rebus ecclesiæ est ipso iure nullus, tamen potest ratum haberi si sit vtilis.
62. Camera potest opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ semper, & omni tempore.
63. Camera potest vti pro libito legibus ciuilibus.
64. Solum cedit ædificio facto de pecunia Cameræ.
65. In causis spoliorum, potest procedi etiam ferijs indictis in honorem Dei.
66. Mulier obligata pro spolijs, non iuuat se beneficio velleiano.
67. Camera agit hypothecaria contra tertium possessorem, non discusso principali, & contra fideiussorem non discusso principali.
68. Camera vtitur priuilegijs minoris.
69. Camera petit restitutionem integr. ex duplici capite.
70. Contra Cameram iustus titulus non excusat.
71. Camera non potest renunciare restitutioni in integ.
72. Camera læsa restituitur ante sententiam.
73. Cameræ reus tenetur exhibere etiam ad fundandam eius intentionem contra se ipsum.
74. Quilibet admittitur ad intentandum interdictum, pro rebus Cameræ recuperandis.
75. Quilibet agit pro iniuria illata Cameræ.
76. Quilibet potest agere pro Camera, etiam sine mandato.
77. Camera habet regressum contra male administrantes res suas.
78. Camera potest exigere debitum ante diem, soluto interusurio.
79. Camera creditrix, vel debitrix non tenetur cauere.
80. Verba in iudicijs interpretantur in fauorem Cameræ.
81. In dubio pronunciatur in fauorem Cameræ.
82. Camera agit de euictione ante rem euictam .i. ad interesse.
83. Camera eligens vnam viam, illa omissa diuertit ad aliam.
84. Inuadens spolia est sacrilegus.
85. Prædia acquisita de spolijs, sunt exempta.
86. Pro rebus Cameræ agi potest ex officio, & iudex supplet in his, quæ sunt facti.
87. Pactum, vt quis ingrediatur propria auctoritate, non ligat Cameram.
88. Quilibet potest stipulari pro Camera.
89. Pro Camera agitur ex sola pollicitatione.
90. Omnes contractus Cameræ, sunt contractus bonæ fidei.
91. Impossibilitas non vitiat promissionem factam Cameræ.
92. Camera etiam per alternatiuam stipulationem acquiritur.
93. Camera læsa ex contractu, venit contra contractum.
94. Stantibus pluribus instrumentis vno tempore factis, præsumptio est pro instrumentis Cameræ.
95. Ædificia, habentia insignia Cameræ, præsumuntur esse Cameræ.
96. Præsumitur in dubio pro hypotheca Cameræ.
97. Res inter alios acta prodest Cameræ, contra regulam.
98. Potest ferri sententia pro Camera, etiam ipsa non instante.
99. Exigens plus debito à Camera, tenetur in duplum.
100. Camera agit ante diem, stante necessitate.
101. Solutum Cameræ, etiam ex falsa causa non repetitur.
102. Camera conuenit in solidum heredes portionarios.

DE PRIVILEGIIS CAMERÆ Apostolicæ circa spolia.

QVÆSTIO XVII.

QVia multum facere ad propositum duxi ad causas spoliorum, & illarum expeditionem scire, quę, & qualia priuilegia, vel singularia habeant, vel habere possint spolia: Ideo hanc de spoliorum priuilegiis, quæstionem facere volui, quia vltra specialia etiam illa omnia priuilegia, & singularia spoliis, & spoliorum causis competere videntur, quæ rebus ecclesiæ competunt, † quia spolia relicta per clericum defunctum acquisita de fructibus, & emolumentis ecclesiæ sunt res ecclesię *est text. in terminis in c. relatum. el 2. de testa ibi*, lis ea bona, sicut & alia in Dei timore dispenset, &c. Et *paulo post ibi, licet autem mobilia*, &c. denique facit *totus ille text.* & de iure nouo, & antiquo, vt res ecclesiæ, & res ad ecclesiam spectantes conseruabantur, & custodiebantur ecclesiæ, vel in ecclesia, seu in prælatura successori, per text. *capitulo quia sæpe. de electio. in sexto.* vbi determinatur, quod, tam bona dimissa per Prælatum, quam obuenientia tempore vacationis, & tempore mortis Prælati, non vsurpentur modo aliquo per capitulum, conuentum, collegia, vel singulares personas eorundem, sed reseruentur. 1

Item per text. *in capitulo præsenti. de offic. ordin. in sexto.* vbi bona rectorum, vel ministrorum ecclesiæ inuenta post eorum mortem, siue ecclesiarum vacationis tempore obueniētia, quæ in vtilitatem ecclesiarū expendi debēt, vel successorib. in ecclesia fideliter reseruari, &c. & ante Ius nouū hoc fuerat, & p lura antiqua statutū per tex. *in capitulo illud. & c. non liceat 11 q. 2. cum ibi gloss.* vbi habetur, quod bona episcoporum, & Prælatorum decedentium, debent sub custodia fideliter reseruari. vbi gloss. tradit quomodo, & per quos debeant custodiri: faciunt hic quæ adduco *in quæstione de potestate cler. vel præla. ver. in acquisitis.* vbi multa deduco, quod acquisita de fructibus, & occasione ecclesiæ, vti res ecclesiæ conseruantur, & custodiuntur, & non alienantur, vel distrahuntur nisi vt res ecclesiæ, & de ea mandatur, & statuitur vti de rebus ecclesiæ.

† Item est præsupponendum, & præmittendum vnum aliud, quod in locum talis ecclesiæ, aut successoris, hodie subrogata succedit in huiusmodi bonis dimissis 2

missis pleno iure, Reuerenda Camera Apostolica, prout per constitutiones extrauagantes In materia spoliorum editas per Romanos Pontifices, vt per Rot. *Decis. 855. incip. cum Camera Apostolica. in antiquis. in rubrica de probatio.*

3 Item est etiam præmittendum, † quod ecclesia habet fiscum per Bald. *in authen. bona damnatorum. C. de bon damna. & glos. singu. in capitulo quia diuersit atem. in verbo præter. de concess. preben.* vbi Butt. & Imo. Ab. Anan. Marian. *in cap. excommunicamus. de hæreticis.* Card. *in cle. volentes. de hæret. §. j.* Oldra. *in cons. 302.* Alberic. de Rosa. *in suo dictio. in verbo fiscus.* & quamuis aliqui Doctores dubitent si episcopi fiscum habeant, vt Bal. *in authen. bona damnatorum. C. de bon. damnat.* & Angel *in authen. vt null iud: §. vt autem.* tamen nemine discrepante in hoc conueniunt, ecclesiam Romanam habere fi-

4 scum, vt *in locis allegatis*, † qui fiscus Papæ, est Camera Apostolica, vt elicitur *ex capitulo secundo. §. ex tamen prouisa. & ibi gloss.* Doct. *de elect. in clementinis.*

Istis ita præsuppositis, & præmissis, est videndum, quia in bulla, seu constitutione Pauli Tertij facta in materia spoliorum, sub Dat. Romæ tertio nonas Ianuarij Anno 1541. Anno Pontificatus Octauo, adsunt illa verba videlicet, Declaramus spectasse & spectare,

5 † quæ important canonem latæ, non ferendæ senten-

6 tiæ † quia quando lex promulgatur per participium, vel per verbum temporis præteriti, regulariter est latæ sententiæ. *glos. est in capit. quicunque de hæret lib. sexto.* facit tex. *in capitulo secundo. de testi. cogen. & per alia iura,* quia dicit Abb. *in capitulo si diligenti. extra de for. compe.* & ista sunt verba declaratoria, quæ important canonem latæ, vt per Abb. *ibi, si dicat decernimus, &c.* † imo

7 verbum, aut participium, etiam præsentis temporis, in dubio est canon latæ sententiæ, dicit *glos. in l. si quis maior in. §. infamia. C. de transac.* & ibi eam sequuntur Doct. Bar. Bal. Saly. & expressius *glos. in l. 1. § afficerentur. C. ne lic. pot. & in l. sicut, in verbo minime. C. de test. milit. & in l. si quis in tantam in glos. magna vers. 4. quæro &* ibi Bar. & Angel. *C. vnde vi.* Bar. *in l. iubemus. nulli. §. sane si hoc. C de sacrosan. eccles. col. vltima.* & ibi Alex. *& authentico. qui semel. ante. fin. C. quomodo & quan.* Archid. *in capitulo inolita. col. prima ad fi. 11. quæstione prima.* Bal. *in l. secunda. in addit. in 3. quæstio.* & ibi Saly. *C. de iure emphi.* Sed dubium est, si lex habeat verbum, spectare, quod est infinitum præsentis temporis, & potest trahi ad omnia tempora. *glos.* Bar. *in l. 1. §. stipulatio. in vers. datur. ff. de verb. oblig.* Io. And. *in proœmio libri sexti.* Saly *in l. vt proponis. paulo ante fin. C. de condi. ob cau.* tamen in dubio potius ferendæ est, quam latæ *glos. in. §. 1. in ver. imminere. in authen. de incest. nup. & in capitulo primo. in ver. sustinere. secunda quæstione 3.* Card. Alex. *in capitulo primo in prin. quibus mo. feu. amit.* Sed hoc dicendum est in dubio: secus in casu nostro, vbi verba sunt prolata temporis præsentis expresse, vbi expresse verba sunt declaratoria. Item in constitutione Pij Quarti sub Dat. Die 7. Decembris 1560. sui Pontificatus Anno primo, sunt ista verba, videlicet incorporamus, & appropriamus, applicamus, illaque applicata, incorporata, appropriataque fore, & esse decernimus, & statuimus. ideo speculemur, an etiam per dicta verba Camera Apostolica ipso iure an vero per sententiam habeat spolia, & certe, cum ponatur verbum sint, cum dictionibus illis incorporata, appropriata, &c. constitutio

8 Importat vim, † quod ipso Iure sint Cameræ Apostolicæ, per ea, quæ dicit Alex. *in additio. ad lecturam* Bar. *in l. Imperator. ff. de iure fisc.* vbi dicit, quod vbi ponitur verbum sit, vel erit, cum istis dictionibus excommunicatus, priuatus, & similibus, importat actum ipso iure, nec opus est sententia, allegat *text. in capitulo a nobis. de sententia excommun & capitulo fin. in fine de tempo. ordin. in sexto. & capitulo quia in omnibus. de vsu.* Bal *in l. 1. C. de rit. nup.* & hoc ipse pro regula ponit, additque aliquas fallentias, quæ sunt extra nostrum casum ad Bar. *in l. 1. ff. ad. l. Iul. de vi. priua. apostillam* Barba. *ad lecturam* Bal. *in l. iubemus. §. sane. C. de sac. sanc. eccles. in verbo.* Item nisi dicatur sit bannitus. Felyn. *in capitulo Rodulphus in vers. publicata sint. de rescript.* tamen ista intelliguntur cum modificatione, nam quamuis non requiratur sententia diffinitiua, tamen requiretur declaratoria, Ita Marian. Socin. *in capitulo Iudæi. de Iuda.* & Cardinalis *cons. 128. incip. habui talem punctum, à quodam Cardinali. & in cons. 132. incip. l. presbyter.* & Alex. *in dicta apostilla ad Bar. in l Imperator ff. de iure fisci.* & Bal. *in l. iubemus d. §. sane. C. de sac. sanc. eccles.* Barba. in allegata apostilla. & Fel. *d. capitulo Rodulfus circa fin. qui multum copiose allegat.*

Et hoc erit primum priuilegium Cameræ Apostolicæ circa spolia, † scilicet quod non requiratur diffi- 9
nitiua sententia, sed solum declaratoria, ad quam tamen debet procedi rite, cum ordine, iuris, & ab illa appellatur, vt dicunt Doctor. *in dictis locis allegatis,* † sed 10
appellatio hodie non admittitur, nisi facto actuali deposito condemnationis, vt per breue sanctissimi Pij Quarti directum suo generali Thesaurario quod est in fine præsentis tractatus descriptum.

Secundum priuilegium est: respectu fructuum rerum spoliorum, nam cum sit facta applicatio spoliorum ipso iure, nec requiratur sententia diffinitiua, † 11
fructus ex dicta causa à die vacationis sunt Cameræ Apostolicæ, nec requiritur sententia, vel diffinitiua, vel declaratoria per ea, quæ dicit Dominic. *in capit. felicis. de pœnis. lib. 6.* vbi dicit post Io. And. quod constitutio imponens pœnam ipso iure, per hoc est bona, † 12
nam quamuis aliquis non sit declaratus delinquens, tamen interim non facit fructus suos, idem Socin. *in cap. index. de iudeis. & Fel. cap. i. de consti. vt* Abb. per Bar. *in l. post contractum. ff. de dona.* latius Abb. *in cap. dilecti. de arbi.*

Tertium priuilegium est, nam in causis spoliorum proceditur summarie, de plano, sine forma, & figura iudicij. sed sola facti veritate inspecta, quæ clausulæ quomodo intelligantur, ad nauseam Doct. *in clem. sæpe de verb. sign. explanant, & Bar. in extrauag. ad rep. & specul. in. ti. de summa. cogni.* Par. de Puteo. *in tract. de sindi. in verbo sententia.* Bar. *in leg. cum filius familias. ff. de donat. dicimus supra in quæstione de modo procedendi &c.*

Quartum priuilegium est † nam dominium rerum sub spolio contentarum, transit in Cameram si- 13
ne traditione, & hoc ita probatur, nam in iudicijs vniuersalibus ex sola sententia transit dominium. Bar. & Angel. *in l. & ideo. ff. de cond. furti.* & Bar. *in l. 2. & 3. ff. de publ. & in l. traditionibus. C. de pactis. & in l. 1. C. commu. vtri ind.* & Alex. *in additione ad Bar. in l. ex hoc iure ff. de iust. & iur. in verbo dictio.* & etiam Bart. *ibidem.* sed iudicium spoliorum potest dici iudicium vniuersale, cum in ea contineantur actiones iura, & corpora, per ea quæ tradunt Doct. *de dote in rubrica ff. solu. mat.* quod sit iudicium vniuersale, *& in rub. ff. de acqui. hære.* vbi diffiniunt hæreditatem esse ius vniuersale, *& in l. hereditas. ff. de verb. signi. & in l. pœn* neque potest dici, quod senten-

ſententia abſit, & ideo non transferatur dominium,
nam adeſt ſententia legis, quæ ipſo iure transfert per
Abb. & Fel. *in cap. 1. de conſt. Felin. in d. cap. Rodul. de reſcrip.*
nec opus eſt aliqua ſententia diffinitiua, vt dicunt
Doct. *in dictis locis*, ergo requiritur neceſſario, quod
dominium transferatur ſine traditione: ſed dico me-
14 lius, † quod dominium, & poſſeſſio rerum ſpoliorũ,
eſt ſemper penes eccleſiam, per Innocen. *in c. cum ſu-
per. de cauſ. poſſeſ. & propriet. dicimus ſupra in quaſt. de proba-
tio. & ſeu præſumptio: & ſic penes Cameram.*

Quintum priuilegium eſt, nam quoad bona acqui-
ſita intuitu eccleſiæ, Camera nanciſcitur poſſeſſionẽ
illius rei, quæ acquiritur ſine aliqua apprehenſione,
quod hoc modo iure probatur: de iure antiquo, hæc
acquiſita intuitu eccleſiæ, dabantur ſucceſſori in be-
neficio, habetur *in c. relatum. c. quia nos cap. ad hac. ca. cum
in officijs. c. filius noſter. de teſta. c. quia ſæpe. de electio in 6 c. il-
lud & ca non liceat. cum ibi glo. 12 q. 2.* ſed per extrauagan-
tes conſtitutiones poſtea promulgatas, in iſtis acqui-
ſitis Camera apoſtolica ſuccedit. *eſt deciſ. Rota 855. in an-
tiquis. incip cum Camera apoſtolica.* vnde cum ſit ſubroga-
ta loco eccleſiarum, iure illarum vti debet, vt dicunt
Doct. *in l. fi. in auth. quas actiones. C. de ſac. ſan. eccle. & in l.
cum filiusfamilias. § in hac. ff de verb. oblig. & in l. pola. C. de
his qui. vt indignu.* tex & doct. *in l. fiſcus. ff de iure fiſ.* Bal. *in
rub. C. de priuil. fiſ. ſed in prælatum, nomine eccleſia, de iure Ca-
nonum tranſit poſſeſſio.* Bar. & Doct. *in l. fi. ff. eodem titulo.*
ergo eodem modo in Cameram, quæ ſubrogatur lo-
co eccleſię: ſed iſtud quintum priuilegiũ, poſſet dici,
quod locum obtinet in ſpoliis acquiſitis intuitu be-
neficiorum, in quibus ſuccedebat eccleſia, cuius per-
ſona Camera fungitur, non in bonis acquiſitis, re-
ſpectu negociorum illicitorum, quibus non ſuccede-
bat eccleſia: ſed cum per extrauagantem Pij IV. editã
ſuper illicitis negociationibus, quæ eſt inſerta *in ſecun-
15 da q.* præſentis tractatus, † hodie ſint iſta pari modo
ſpolia, parique modo Cameræ incorporata, non de-
berent diuerſo iure cenſeri: quia vbi eadem ratio, i-
dem ibi ius ſtatui debet, vulgatis iuribus.
16 † Sextum priuilegium, nam neque eſt neceſſaria
ſententia declaratoria, quando eſt notorium, quod
bona fuerunt acquiſita reſpectu beneficiorum, vel
negociorum illicitorum contemplatione, per ea, quę
dicit Abb. *in cap. cum non ab homine. verſ. ſed certe ſi ſubtili-
ter, de iudic.* vbi dicit ſubſtantialiter, quod per clauſu-
lam ipſo iure, vel æquipollentem, quando eſt noto-
rium id ſuper quo lex diſpoſuit, non eſt opus ſenten-
tia, nec etiam declaratoria, quia in incertis, non certis
opus eſt coniecturis. *c. 2. de regu. iuris. lib. 6. vnde tex. in c.
cum non ab homine.* non dicit aliquid de declaratoria
ſententia præmittenda, traditioni curiæ ſeculari, quia
videbatur notoria incorrigibilitas. *in d. cap.* facit quod
dicit Alber. de Roſa. *in 3. par. ſtatu. quaſt. 93.* nam cum
ſtatutum factum eſſet, vt vulneratus cum armis ad ef-
fuſionem ſanguinis, ipſo facto eſt in banno, & aliud
ſtatutum permittebat impunem occidi bannitum,
modo quidam interfecit illum, qui vulnerauerat
cum armis, antequam per declaratoriam poneretur
in banno, quærebatur, an gauderet beneficio ſtatuti
ille interfector, & dixit, quod ſic: nec obſtabat,
quod non præceſſerat declaratoria, quia factum erat
notorium: quia tantum operabatur ſententia legis,
quantum hominis. *l. cum quaſi. §. ſi plures. ff de fidei com.
lib.* Idem dicit Abb. *in clem. præſenti. de cenſib. & in capit.
peruenit. el primo. de appell. & ibi* Philip. Franc. & ita et-
iam intelliguntur verba Bal. *in l. iubemus. la ſecunda.*
in §. ſane. ad fi. verſ. ſic. additio tamen. C. de ſac. eccle. & ita
etiam intelligitur glo. *in cap. commiſſa. in verſ. iuſto im-
pedimento. de elect. lib. 6.* dicens, quod in caſu *cap. licet ca-
non. eodem tit.* poteſt collator conferre beneficium i-
pſo iure vacans, abſque alia pronunciatione, ſuper
priuatione incurſa, eſt enim notorie incurſa illa pœ-
na priuationis. & idem dicit Domi. Lap. *allega. 127.* &
Domi. *in d. cap. commiſſa. §. 1. in fin.* allegat in ſimili
Ioan. And. *in duobus locis, de quibus ibi, facit etiam gloſ. fi. in
cap. pro humani. de homic. in 6.* vbi dicit quod beneficia
illorum conferuntur, non vocato poſſeſſore: ſimilis
caſus *in cap. vbi periculum. §. præterea. verſ. ipſos de elect. li. 6.
vt ibi Domin. in vlt. notab.* & ſic per omnia dicta iſtud ſe-
xtum priuilegium manet firmum.
Septimum priuilegium eſt, † nam quoad bona in- 17
tuitu beneficiorum acquiſita, non currit præſcriptio,
niſi eo modo, quo currit contra eccleſiam, ad quam
de iure antiquo pertinebant illa bona, quod ita facili-
ter probatur. Canones dictabant, quod bona acquiſi-
ta intuitu beneficiorum, peruenirent ad eccleſiam,
cuius contemplatione erant acquiſita vt vnanimiter
Doct. *in cap. relatum. & cap. cum in officiis. de teſtam.* di-
cunt cum ſimilibus: nunc per extrauagantes, & bul-
las poſtea emanatas, fiſcus eccleſiæ Roman. qui dici-
tur Camera apoſtolica ſuccedit in illis bonis, ergo,
cum hodie ſit ſubrogata Camera loco & vice eccle-
ſiarum, priuilegijs, & prærogatiuis illarum vtitur quo-
ad tempus decurſum, quoad decurrendum vero iure
proprio, vt Bart. Bald. Sall. dicunt *in l. fi. & authen. quas
actiones. C. de ſac. ſanct. eccle.* & Doct. *in l. cum filius fami-
lias. § in hac. ff. de verbo. obligat. cum ſimilibus.* † ſed contra 18
eccleſiam non præſcribitur niſi ſpatio quadraginta
annorum, vt habetur *in authen. quas actiones.* & *ibi* Iaſ.
& Doct. *C. de ſacroſa. eccle. & in authen. de eccle. titu. §. pro
temporalibus. 9. collat. & text.* & Docto. *in capit. de quarta
decima. & cap. ſanctorum patrum. & cap. ad aures. de præ-
ſcrip.* ergo eodem tempore vtitur Camera apoſtolica,
ad excludendam præſcriptionem, cum loco illarum
eccleſiarum quondam ſuccedentium ſit ſubrogata,
vt ſupra probatum eſt: ſed hoc priuilegium limitatur
primo, ſolum procedere, tempus quoad decurſum,
non quoad tempus decurrendum. vt dicunt Bart. &
Bal. *in dicta auth. quas actiones. C. de ſac. eccle. & in l. cum fi-
lius familias. & de hoc dic, vt dixi in quaſt. de exceptionibus. &
præſcriptione, vbi abunde.*

Secundo limita procedere, quoad res immobiles
tantum, non quoad res mobiles: nam priuilegium
procedens *ex dicta auth.* habet locum ſolum in illis re-
bus, in quibus de iure communi præſcribitur contra
laicos ſpacio decem, vel viginti, vel triginta anno-
rũ, in illis caſib. eccleſia habet priuilegiũ quadraginta
annorũ vt loquuntur Iaſ. & Doct. in d. authe. & Doct.
in dicto capite de quartadecima. † & ſic in rebus immobi- 19
libus tantum, in rebus vero mobilibus nullum pri-
uilegium habet eccleſia, ergo nec Camera, cum im-
mobilibus, ita præſcribatur contra eccleſiam trien-
nio, ſicut contra laicum Iaſ. *in allegata authen.* Bal. *in leg.
2. in prima lect. C. ne rei dom. vel templ.* Dyn. *in regula poſ-
ſeſſor. de reg. iu. lib. 6.* & amplius in omnibus anna-
libus exceptionibus, ſeu præſcriptionibus, vel ſe-
meſtribus, vt ſunt regulariter prætoriæ actiones, vt
actio *de dolo. l. fin. C. de dol. & actio quanto minoris, &
redibitoria. l. cum ſex. ff. de ædil. edict.* ita præſcribitur
contra eccleſiam, ſicut contra priuatum, iſtud-
que ampliat Panor. *in cap. cum cauſa. de emp. & vend. di-
citque:* quod eſt notandum pro intellectu tituli de præ-
ſcrip.

scrip. & ita etiam in præscriprione quadriennij, quæ ita currit contra ecclesiam, sicut contra priuatum quamuis hoc sit de iure ciuili, *vt in d. authen. quas actiones. per Ias. ibi in 3. nota.* tamen per ius canonicum est sublatum, text. *in c. quicunque militum. & ibi glo. 12. q. 2.* & Doct. *in c. 2. de reb. eccles. non alien.*

Tertio hoc priuilegium posset limitari in rebus, non prouenientibus ex fructibus beneficiorum sed ex negotijs illicitis, nam in illis cum Camera non subrogetur loco ecclesiæ non obtinet dictum priuilegium, &c. sed dixi *supra*, quod prouenientia ex illicitis negociationibus sunt declarata esse spolia, & pari modo applicata Cameræ vnde non debent diuerso iure censeri.

Octauum priuilegium est, nam propter applica-
20 tionem, quæ fit ipso iure, † statim possessor in foro conscientiæ tenetur ad omnia spolia, & eorum annexa Panor. *in cap. 1. col. 3. & ibi feli.* qui hoc admodum cōfirmat. *col. 13. vers. incip. enim illa glos. de consti.* & idem Panor. *in cap. extirpanda. §. quia vero. in rep. col. 8. vers. ex his dico,* & iterum *col. sequenti vers. & ex prædictis. de præb. & in cap. dilecti col. 3. vers. si in glo. fin. de arbit.* Barba. *in. capit.* Raynaldus. *in col. 45 & iterum col. 161. de testamen.* Card. Alex. *cap. fraternitatis. col. penul. vers. noto. & glo. de testibus.* Felin. *in capitulo cum nobis. col. vlt. de rescrip.* Tho. Parpalia *in repet. l. si quis maior, in 9. quæstione extra gl.* C. *de transac.* Carol. Rui. *cons. 4. proponitur in Themate col. 3. nu. 2 lib. 5.* Corse. *in suis singula. in verbo pœna. & iterum in eodem verbo pœna in singula. in foro conscientiæ* Matth. Afflict. *in consti. regni. violentias col. 3. quæstion* 2. vbi reprehendit Yern. dicentem contrarium: verum ex theologorum sententia condemnatus ad pœnam, eam debet in foro conscientiæ vt per diuum Tho. 2. *quæst. 62. artic. 3.* & voluit Bal. *in l. id quod pauperibus. in 9. quæst. vers. sed pone testator.* C. *de epis. & cleri.* Petr. Archir. *in cap. possessor malæ fidei. col. 25. vers. 3 quæro. de reg. iur. lib. 6.* & Felin. *in d. c. 1. col. 14. vers. limitatur. 2. extra. de constit.*

21 Nonum priuilegium est: † nam cum spolia, sint ipso iure applicata Cameræ, & confiscata, nullo modo ante sententiam alienari possunt: si autem non essent confiscata: ipso iure, tunc ante sententiam alienarentur, sed propter fraudem reuocarentur: sed ante reuocationem remaneret firmus contractus. Cyn. & Bal. *in authen. incestas nuptias.* C. *de ince. nup.* & Anchid. Zeny. Io. And. Pet. Anch. Comin. & Phili. Franc. *in cap. cum secundum, post principium. de hære. li. 6.* Bart. *in l. post contractum. col 4. vers. secundum tempus. & ibi* Paul. à Monte Pico. *in rep. colum. 28. ver. circa secundum tempus. & iterum colum. 2. vers. 3. principaliter. ff. de dona.* Angel. *in l. si quis post hac. in col. 2. vers. 2. limita.* C. *de bon. præscrip. Ancha. in capit. 2. in 6. notab. de præscrip lib. 6. & in cap. felicis. col. penul. vers quæro.* post Ioan. Andr. & *ibi* etiam Philip. Franc. *in. §. nullus de pen. lib. 6,*

Decimum priuilegium est. nam ecclesia de occul-
22 tis non iudicat, *cap. sicut tuis. extra de symo.* † tamen propter applicationem ipso iure, occultus possessor afficitur, *per ea, quæ dicit glos. in clem. 1. §. verum. in verbo eo ipso.* & *ibi* Card. *tum in xii. not. tum in 7. quæst. de hæret.* vbi dicit, quod pœna quæ imponitur ipso iure affligit occultum delinquentem, & Panor. *in. cap vlt in 2. not.* & *ibi* etiam Ioan. Anani. & Fel *de hæret.* & idem Panor. *in cap. ad falsariorum. col. 2.* & *ibi* Ioan. Anan. *col. 5. extra de crim. falsi. in capit. perpetuo. col. 2. vers. super dubio glo. de elect. lib. 6.*

23 Vndecimum priuilegium est propter prædicta: † quod debitores in spoliis contenti, non debent soluere possessori spoliorum, quia non liberantur: sed debent soluere Cameræ apostolicæ per ea, quæ *dicit tex. in l. 3. C. ad leg. iul. de vi. publ. & c. felicis,* &c. vbi facta applicatione fisco ipso iure, debent debitores soluere fisco, quod vtrum ante sententiam declaratoriam procedat, vide Anchat. vbi supra & vide Card. Flor. *in clement. pastoralis. §. verum ad finem de sententia & re iud.*

Duodecimum priuilegium est. † nam propter ap- 24
plicationem, quæ ipso iure fit, interueniens confessio circa spolia, non potest reuocari, si est facta, vel præsūpta, propter errorem allegatum, per ea, quę dicunt Docto. *in l. qui ff. de his qui not. infa & l. si tutor. C. de interdi. mat.* vbi habetur, † quod vbi sententia est prola- 25
ta à lege, non potest confessio, tanquam erronea reuocari, licet alias reuocari possit. *l. diui. ff de pen. & in §. si vero auth de exhi rei.* hæc etiam Bal. *in l. error. paulo ante finem. C. de iur. & fact. igno.*

Tertiumdecimum priuilegium est: † nam cum sit 26
facta incorporatio Cameræ de spoliis ipso iure, & sic transferit in eam dominium spoliorum ex prouisione legis, vt supra probatum est, si hæres, vel possessor spoliorum alienet aliquid de spoliis, non valet alienatio, nec opus est agere reuocatoria ad rescindendum alienationem, sed statim potest intentare rei vendicationem contra possessorem, per ea, quæ habentur *in l. 1. §. sed res. tit. per quos fiat. inuest.* secus si non esset ipso iure. *eod. tit. qual. ol feu. alien. poterat & mar.* & Card. *in ca. Titius tit. si. de feu. defunc. milit. fue. cont.*

Quartumdecimum priuilegium est: † nam debitor 27
spoliorum nullo modo potest purgare moram, propter clausulam ipso iure, per ea, quæ dicit Bar. *in l. si is cui. de lega. 2. ff. & in l. qui ob rem non defensam.* & *ibid.* Bar. Bal. Sali. & recentiores. *ff. de condi. indebi. voluit glos. in cap. vlt.* quam ita intelligit & sequitur Bal. *ibi. colum. 2. vers.* Bernar. *tractat hic. de elect. & voluit glo. in ca. licet. in glo. vlt.* & *ibi* Ant *colum. 1. vers. nota quod collatio. & iterum colum. 2. vers. oppono quod hic mora. de suppl. negl. præl. & glos. in cap. vlt. in glos. vlt* & *ibi* item Ant. *in 2. not. eodem tit. & glos. in cap. cupientes. § quod si per viginti. in ver. expectari.* & *ibi* Io. Mona Io. And. Archid. *de elect. lib. 6. & glos. in cap licet canon § is & in verbo priuatus in prin.* & *ibi* Io. Monach. *colum. 2. paulo ante finem.* & Pet. Anchar. *colum. 1. vers. item nota in textu. col. vlt. vers. 4. quæro.*

Quintumdecimum priuilegium est: † nam licet 28
debitor spoliorum, deberet mitius condemnari confessus, quam conuictus, per regulas, & communes doctrinas: tamen propter clausulam ipso iure, est cōtrarium per dictum Bar. *in l. si id quod seruo. §. 1. vbi* & Alex. *in addi. ipsius,* vbi hoc reputat singulare. *ff. de pen. lega.* vbi dicunt, † quod quando infligitur aliquid i- 29
pso iure, aut ius condemnet, tunc idem est si sit conuictus, & si sit confessus, & idem Bar. *in l qui ob causam. ff de rit. nup* & voluit Bal. *in l. ea quæ. in 2. quæstione C. de condi. indeb vbi hoc vocat notabile & in l. peculium. §. sed & si. ff. de pecu.* Pet. Anch. *in cap. perpetuo. circa medium. de elect. lib. 6. & in cap. 1. colum. vlt. de homi lib. 6.* Flor. vbi id dicit menti tenendum *in l. aquilia. quæ est secunda circa medium. ff. ad l. aquilam.*

Sextumdecimum priuilegium est: † nam quando 30
pœna, & confiscatio fit ipso iure vt nostro casu, etiam si constitutio, vel bulla non fuisset recepta, vel iret in desuetudinem, tamen bona spoliorum possunt peti per cameram apostolicam, *argumento cap. vestra. de loca. & cap. 2. de constit. lib. 6. & cap. catholica. xi. distin. ita voluit*

Matth.

Matth. in proœmio clem. in §. vniuersitati. De quo vide Card. Floren. *ibi.* & In. And. & Ant. *in cap. 1. de treg. & pac.* Pet. Anch. *in repet. capit. 1. in xij. quæstione. in prin. vers. sed hic quæro reperitur extra. de consti.* & Cæpol. *conf. xiij. incipiente stante statuto. columna tertia vers. & licet dictus.*

Septimum decimum priuilegium est: nam cũ quis ipso iure non priuatur, sed expectatur sententia, non impeditur interim agere, & prosequi ius suum: secus in spolijs, nam cum sint applicata ipso iure per bullam, hæres clerici, qui tenetur ad dandum spolia Cameræ apostolicæ, non potest, vel ante sententiam, vel post aliquo modo agere, vel contra cohæredes, vel contra debitores in spolijs exigendis, vt distinguit *gl. in l. bis consequenter. §. 1. in verbo non pertinere. per tex. ibi, ad alios quos allegat,* & *ibi* Bar. qui monet hoc esse multum notabile. Bal. & Flor. qui id reputat multum signate. *ff. fami. her.* vbi dicunt, quod cum hæreditas auferatur ab indigno ipso iure, non potest aliquo modo, vel ante, vel post sententiam agere cõtra cohæredes: ita dicendum in spolijs, nam cum sint ablata ipso iure ab hærede clerici, & applicata Cameræ, non potest ille hæres exercere iura in spolijs contenta, Bal. *& in l. 1. in fi. C. qui. in cau. in integ. rest. non est necess.*

Decimumoctauum priuilegium est: nam regulariter de iure tertij non possumus opponere, vbi sententia requiritur ad priuationem, & incorporationẽ
31 bonorum fisco: † secus est in spolijs, nam cum ipso iure incorporentur, potest litigator, qui litigat cum hærede prælati mortui dictum hæredem excludere, dicendo, quod bona non sunt hæredis, sed Cameræ, & sic potest opponere de iure tertij contra iuris regulas communes, per ea, quæ dicit Bal. *in l. bis consequenter. §. 1. & in l. cum seruum. col. 2.* & ibi Cyn. & late Franc. Aret. *C. de seru. fugit.* vbi dicunt, quod cum bona applicantur fisco ipso iure, tunc possessor illorum bonorũ agens contra aliquem, potest ille conuentus excludere possessorem opponendo, quod bona non sunt sua, sed fisci, & sic opponit de iure tertij. Ita etiam dicendum in camera de spolijs, nam camera fiscus summi Pontificis est, vt certi iuris est, & supra probaui. idem Bal. *in l. cum mulier. col. 10. vers. de tertio dubito. ff. solu. ma. & in l. 2. post principium. C. quibus res iudicata non nocet. not. in l. indebiti. § vlt ff. de condi. inde. & in additione. Specul. a totis tit. de loca §. nunc aliqua, in 46. q.* & ipse Specu. *in eo. § 47. q. & iterum in 66. q.*

Decimumnonum priuilegium est: nam regulariter à sententijs appellatur, vt patet per totum ius ciuile, & canonicum, exceptis quibusdam casibus, de quibus. *C. quorum app. rec. vel non. per totum.* tamen in causis spoliorum non appellatur, nisi prius facto deposito, & hoc per bullas summorum Pontificum, dixi supra *in q. de modo procedendi in causis spoliorum.* & talis dispositio bullæ, quomodo per commune ius interpretatur, & patiatur interpretationem passiuam, possunt considerari dicta Bar. & Doct. *in l. 1. §. interdum ff. à quibus appell. non lic. & Doct. in c. 1. de tesor. & in c. pastoralis. & c. vt debitus de appel.*

32 Vigesimum priuilegium est: † nam in sententia excommunicationis, regulariter acquiritur factum hominis, vt per Innocen. Ioan. And. Host. *in rub. de sententia excommuni.* exceptis aliquibus casibus, de quib. dicunt iidem Doct. *in d. rub. & in cap. 1. eodem tit.* & Hostien. *in sua summa.* & Inan. And. *in c. eos de sent. excommu. lib. 6. & in cle. 1. eo. tit.* & forte inter istos casus exceptuatos, possumus connumerare excommunicationem, quæ contra detinentes res Cameræ datur, & incurritur, vt possumus notare ex bullis summorum Pontificum, contra detinentes res Cameræ apostolicæ prolatis, & possumus specialiter hoc elicere ex bulla Pauli IV. Incipienti incumbentia nobis. sub rub. contra
occupatores bonorum Cameræ apostolicæ. † nam i- 33
bi ponitur *dictio ex tunc,* quæ dictio denotat canonem latæ sententiæ Fraue. Aret. *in c. si diligenti. colum. 3. vers. in glos. posita super verbo causam. de for. comp. & tex. in ca. cupientes. § cæterum.* ibi ex tunc inchoãdum volumus fore suspensos *de elect. lib. 6.* & Corn. *in consi. 140. licet in hac consultatione. col. 2. vers. licet ergo non fuerit. lib. 1. & tex. in c. excommunicamus. § credentes.* ibi ex tunc ipso iure sit factus infamis. *& capitulo cum ex eo. in fi. de elect. lib. 6.* & alia ratione hoc probatur, nam in dicta bulla ponitur
verbum incurrat, † quod verbum ita positum, infert 34
pœnam ipso iure non expectatã sententia diffinitiua, sed solum debet interuenire sententia declaratoria, per illa, quæ habentur per *glos. in c. vlt vers. pars veto. in verbo incurrat. de officio delegati. lib. 6.* vbi dicit, quod verbum incurrat, importat pœnam ipso iure, & *gloss. in c. eos de senten. excom.* dum inter casus latæ sententiæ excommunicationis, ponit *c. 1. de religio. domi. & c. 1. de iniuriis. lib. 6.* quæ c. eodem verbo vtuntur, nec aliud addunt, quod significat latam sententiam, *& in cle. 1. in verbo incurrat, & ibi* Pau. Lan. Imo. Card. Flo. *in 27. q. de vsuris. & rursum glos. in cle. 1. in verbo excommunicationis. de sen. excom. dum inter canones latæ sententiæ allegat cle. 1. de deci. & cle 1. de vsur.* quæ eo verbo vtuntur, sine adiectione dictionis ipso iure sententiæ, & voluit etiam nuncupatim Corne. *cons. 89. viso subscripto. colum. penult. vers. potest etiam li. tertio.* nec obstat quod multi textus huic verbo, incurrat, addunt clausulam, ipso iure, ipso facto, eo ipso, & sic videntur innuere, quod sine illis clausulis solum verbum incurrat, non importet ipso iure pœnam, sed per sententiam, vt sunt *sextus in auth. agri in fi. C. quæ res obl. non poss. & capitulo vltimo extra. ne cler. vel monac. & capitulo vbi periculum. §. nulli. & rursum. §. quod si permissa. de elect. lib sexto. & in capitulo fundamenta. eodem tit. & lib. & in capitulo cum ex eod. in fin. eod. tit. & lib. & in capitulo indemnitatibus. §. porro. vers. sed procuratores eo. tit. & lib. & in cap. secundo de iud. eo. lib. & in c. vlt. in fine de rebus eccles. non alien. eo. lib. & in cap. quanquam in fi. de censib. eo. lib.* sed prima est cõmunis DD. cõsentientium authoritati glos. dictis, quod importat executionem ipso iure, neque scientia diffinitiua est necessaria: non obstantibus textus allegati in contrarium, nam vnica responsione tolluntur, scilicet quod ideo verbo incurrat adiungitur clausula, ipso iure, vt magis declaret, & exaggeret voluntatem Pontificis, non vt disponant, & sic non sunt necessaria sed potius declaratoria.

Vigesimum primum priuilegium est: quia licet regulariter, nemo cedere possit sua iura in potentiorem, causa iudicij mutandi *l. prima. secunda. & quasi per totum.*
C. de alienan. iud. mut. caus. fac. † tamen si Camera non 35
valeat spolia recuperare à manibus potentis, potest cedere sua iura alteri potentiori, vt ipse recuperet, & recognoscat, prout dicitur de ecclesia, quæ non valens recuperare feudum à manibus potentis, cedit iura sua alteri potenti, vt ipse recuperet, & feudum recognoscat ab ecclesia per text. quem *ibi* ad hoc ponderat Barbà. *in cap. secundo. de feud.*

Vigesimum secundum est priuilegium: quia in causis spoliorum non appellatur, quia cum causa Cameræ Apostolicæ est causa ecclesiæ, in cuius locum suffecta est Camera, & est causa pia, & debitum fiscale, in qui-

bus non datur appellatio, *arg. eorum quæ notantur per B ar. in l. Ancillæ de alim. & cib. lega. & l. fin. de acq. poſſ.* Item in cauſis decimarum quibus debitum fiſcale æquiparatur *capitulo fin. Epiſcopi 2. quæſt. 5. & l. abſtinendum. C. quæ app. non recip.* & *Bal. ibi. & capitulo tua de decim.* ſed de appellatione in cauſis huiuſmodi, dic vt per nos dicitur *in quæſtio. de modo procedendi in cauſa ſpoliorum. & ſupra decimonono priuilegio.*

Vigeſimum tertium item habet priuilegium Cameræ in cauſis ſpoliorum: quia ſi vult petere reductionem ad arbitrium boni viri à laudo per laicũ, vel clericum, poteſt hoc facere coram iudice eccleſiaſtico per doctor. *in capitu. cum ſit. de for. compet. in iũcto capi-*
36 *tulo 2. de arb.* † Item habent priuilegium ſpolia, quia in eorum cauſis etiam mulier poteſt eſſe procuratrix, & arbitrix, & quia in huiuſmodi cauſis tractatur de ſalute animarum, prout in cauſis eccleſiæ, & decimarum per Archid. *in c. ap. reſcriptum in 6. quæſt. 3.* † quia vbi-
37 cunque de ſalute anim. rum tractatur, nunquam diſputatur de apicibus iuris *ca. duæ ſunt 19. 2. q.* & ita exceptio, tu non es procurator, eſt de apicibus iuris *l. ſi fideiuſſor. §. tum quædam. ff. mandati.*

Vigeſimum quartu n, item poteſt dici eſſe priui-
38 legium. † quod ſi quis amat ſpolia à Camera Apoſtolica, quod non teneatur ad ſolutionem aliquorum vectigalium, maximè ordinariorum. per ea, quæ dicit Bar. *in l. licitatio. §. licitatio mercatores. ff. de publican.* licet quilibet emens à priuato teneatur *l. j. & per totum. ff. de vectigal.*

Vigeſimum quintum. Item eſt priuilegium Ca-
39 meræ circa ſpolia † quod qui tenetur exigere ſpolia vel res ſpoliorum pro Camera, ſi ſui culpa non exigit, tenetur reficere de ſuo reſeruata ſibi actione contra eum, qui tenebatur per Bar. *in l. niſi de exact. tribut.*

Vigeſimum ſextum. Item eſt priuilegium Cameræ
40 circa ſpolia: † quia ſi ſit legatum cum conditione factum, quod veniat exigendum à Camera, ratione ſpoliorum, is ab alio non poteſt exigi, niſi conditione in ſpecifica forma adimpleta, poſſet tamen exigi à Camera, per ea quæ dicit Lud. Rom. *in l. ita ſtipulatus à te de verb. oblig. per text. in l. pau. §. gravis. & de liberali cauſa.*

Vigeſimum ſeptimum. Item licet pluribus conditionibus in legato appoſitis, vltima conditio pro executione legati ſit adimplenda. *l. quod tradit ff. de condi.*
41 *& demonſt.* † tamen reſpectu eccle. & Cameræ attenditur leuior conditio tantum. *l. quinta, & l. vulgo. de manu miſſ. teſta.*

Vigeſimum octauum, Item eſt priuilegium, quia fauore eccleſiæ, & Cameræ et'am tempus interpellatum contra teſtatorem coniungitur *l. paulus § Gaio. de lib. lega. alias eſt l. ſi fidei commiſſa libertas. §. fi. de fid. lib.* & ſic ſi relictum ſit ſub conditione, ſi continuis annis quid fecerit, nam nihilominus tale legatum conſequitur Camera, ſi ex pluribus temporibus ad vicem coniunctis reſultaret tempus perfectum, poſito, quod
44 non continuaret, † & regulariter non eſt recedendum à verbis teſtatoris *l. non aliter de lega. iis 3.*

Vigeſimum nonum eſt priuilegium, quia donatio ſub modo, quæ alias modo non adimpleto reuocatetur, per condict. ob cau. vel quia poſſet agi ad modum implendum actione præſcrip. verbis, id, quod eſt in electione agentis *l. ſi proponas C de condi. ob cau. & l. i. C. de condi.* ſub certo modo, non adimpleto non agitur fauore Cameræ & eccleſiæ ad illam reuocandam, niſi in donatione id expreſſe ſit dictum, quod modo non adimpleto donatio ſit nulla. text. *in capitulo verum. de dona.* & de multis alijs priuilegijs, vide per Bal. *in l. j. C. de ſac. ſan. eccl. per canoniſtas in capitulo cum eſſet. de teſtam.* Bal. *in tracta. de dote priuilegio. 50.*

Trigeſimo. Item fauore eccleſiæ, & Cameræ, † 43
conditio appoſita reijcitur, & reſoluitur in modum, ſicut dicitur de libertate, quæ æquiparatur *l. menia. de manum. teſtam.* per Barba. *in capitulo Raynaldus de teſta. 16 carta.* & vide de effectu modi, & conditionis, *in capitulo. verum. de condi. appoſit. extra.* & ego dixi aliquid *in meo tracta. de ſimonia, in ſimonia conuentionali. in quæſt. an ſententia committatur per modum: ſicut per conditionem* vbi vide.

Trigeſimo primo. Item priuilegium eſt Cameræ Apoſtolicæ & eccleſiæ: † quod confeſſio debitoris 44
Cameræ, facta abſente parte, quæ alias non valeret, valet, & probat per d. Anto. Butr. *in capitulo ſi conſtituerit. de accuſa.*

Trigeſimo ſecundo † Item quia ſi clericus, aut prę- 45
latus fecit confeſſionem, alias eccleſiæ, & Cameræ præiudicialem, illa confeſſio non afficit eccleſiam, vel Cameram, per Io. And. *in capitulo fin. de ſolu.* niſi tamen in illis quæ ſunt ſibi permiſſa, ſecundum d. Anto. *in capitulo primo de poſit. extra.*

Trigeſimo tertio. Item eſt priuilegium, † quia licet 46
regulariter confeſſio in vltima voluntate non inducat probationem, niſi ſit iurata, ex quo tunc, quis non præſumitur immemor ſuæ ſalutis *l. Aurelius §. ſi. de lib. lega. l. Lutius §. i. de lega. tertio.* † tamen ſi quis in teſtamē- 47
to confiteatur ſe teneri Prælato eccleſiæ, vel Cameræ, vel piæ cauſæ valet & tenet talis confeſſio, *vt ibi not.* per Bal. *in conſ. incip. cæcus petrelu.* quia optima eſt ratio, quæ pro religione facit *l ſunt perſonæ. de religio.*

Trigeſimo quarto. † Item eccleſia, & Camera habet 48
priuilegium, quod non ſolum gaudet priuilegijs ſuis in bonis, quæ habet in dominio: ſed in illis etiam, ad quæ quis confitetur ſeſe teneri eccleſiæ, vel Cameræ dummodo confeſſio non ſit facta in fraudem, argumento eorum, quæ not. *in l. in contractibus, & in l. fin. C. de dot. caut. non numerat.*

Trigeſimum quintum, eſt priuilegium. † quod ſi 49
eccleſia, vel Camera confiteatur aliquid in ſui præiudicium, contra talem confeſſionem, poteſt petere reſtitutionem in integrum infra quadriennium *not. in capitulo ſecundo. de in integ. reſt.*

Trigeſimum ſextum eſt priuilegium, quod contra eccleſiam, & Cameram, nunquam præſcribitur crimen falſi, dicit Spec. *in tit. de ſent. §. quoniam licet.* alias tale crimen regulariter præſcribatur ſpatio 10. ann. *l. querelam. C. de fal.*

Trigeſimum ſeptimum. priuilegium Cameræ, & eccleſiæ eſt: † quod valet conſuetudo, per quam ec- 50
cleſia, vel Camera, quæ in ſpolijs etiam ſuccedit, acquirit rerum dominium, & poſſeſſ. ſine ſolemnitate legali. *c. ſecundo extra de conſuet.* Item conſuetudo inferens grauamen non valet *cap. primo. eod.*

Trigeſimum octauum eſt priuilegium, quod quādo debetur aliquid eccleſię, Cameræ Apoſtolicę, & ſimilibus locis, † dominium transfertur ex ſolo contractu abſq; aliqua traditione *l. fi. C. de ſac. ſan. eccl.* licet 51
ſit ſecus in contractibus aliorũ: vbi ita demum transfertur dominium, ſi ſequatur traditio *l. traditionibus. C. de pact. l. ſi ego C de rei. vend.* Anton. de Butr. *in cap. fin. de cauſ. poſ. & prop 20. col. not. in capitulo in præſentia de probat.* vnde effectus eſt maximus, quia ſtatim agit Camera rei vendicatione.

Trigeſimũ nonũ eſt priuilegiũ, † q̄ cōtractus, fa-

ctus

ctus calore iracundiæ, quia alias regulariter de iure
non tenet, quod valeat, & teneat fauore ecclesiæ, &
Cameræ. *capit. sunt qui opes.* 17. *quæst.* 4 vnde contra-
hentes cum ecclesia, vel Camera, non videntur habe-
re exceptionem, quod iracundia, & calore contraxe-
rit. per Corsetum *in suis not. incip. in testium.* Alex. *cons.*
181. *quinto vol.*

Quadragesimum est priuilegium spoliorum: quia
si clericus, vel beneficiatus donauit aliqua alicui be-
nemerito in recompensationem accepti seruitij, id
quod facit Prælatus per text. *in capitulo relatum. el secun-
do. de testa.* dixi ego late *supra in quæstion. de potestate clerici.*
53 &c. *& in quæstio. de licentia testandi* † tamen fauore Ca-
meræ illa merita debent probari. quia non in hoc sta-
tur confessioni Prælati. *per text. de cap. relatum.* credo
per illa verba *in tex. iuxta seruitij meritum, &c.* per d.
Ant. de Butr. *in capitulo primo. de caus. poss.* ex quo tracta-
tur de damno ecclesiæ & Cameræ. Bal. *in l. si donatio. de
collatio.* nisi tamen donatarius stetisset domini in pos-
sessione rei donatæ, *vt ibi not. & in capitulo noscitur. de his
quæ fiunt à Prælat.*

54 Quadragesimum primum. Item est priuilegium, †
quia alias promissio sine stipulatione non valet, si
causa, quia saltim tollitur ope exceptionis per *text. in
l. secunda. §. circa. de dol. excep.* tamen valet fauore Came-
ræ, & ecclesiæ, sicut dicitur in dote: vnde multo for-
tius in rebus Cameralibus, & ecclesiæ, cum maius sit
vinculum spirituale, quam carnale *l. sancimus. C. de sac.
sanct. eccles.* videtur dicere Bal. *in suo tracta. de dot. priuile-
gio* 114.

Quadragesimum secundum est priuilegium: quod
temporalia collata ecclesiæ, vel Cameræ censentur
pleno iure collata, licet regulariter contra per nor. *in
c. meminimus. de accus.* per Fel. *ibi* 2 *col. vers. not.* 5.

55 Quadragesimum tertium est priuilegium: † quia
cum regulariter de liquido ad liquidum fieri debet
compensatio. *l. fi. C de compensa.* tamen fallit in debitis
Cameræ apostolicæ, fauore ipsius ecclesiæ, *per. glo. in c.
decima* 16. *q.* 1. exemplificat, & loquitur in casu decima-
rum, per Roma. *in singulari incip. an sacerdoti.*

Quadragesimum quartum est priuilegium: quod
fauor Cameræ, & ecclesiæ est iusta causa abbreuiandi
terminum peremptorium. *l. nonnunquam. in fi. ibi pro
conditione ecclesia. C. de iud* licet regulariter contrarium
sit verum. *l. ad peremptorium eo. tit.*

56 Quadragesimum quintum est priuilegium: †
quod Camera, vel ecclesia non tenetur de deposito
facto apud clericum, vel beneficiatum, nisi in vtilita-
tem ecclesiæ probetur versum. *c.* 1. *de depos.*

Quadragesimum sextum Item est Priuilegium
57 Cameræ: † quod illa potest agere, vel ecclesia fructus
perceptos, ab illo, qui non animo se promouendi: sed
fraudulenter fructus percipiendi, parochialem eccle-
siam accepit. *tex. in c. commissa de electio lib. 6.*

Quadragesimum septimum priuilegium est in
causis spoliorum: quod illi, qui occupãt bona dimissa
à prælato, vel bona vacationis tempore obuenientia,
quæ itidem dicimus spolia, vigore extrauagantium
Pii. & aliorum canonum, vt dicimus supra *in* 1. *q.* † ta-
58 les occupatores sunt suspensi, vsque quo fecerint
condignam satisfactionem. *cap quia sæpe. de electio. lib. 6.
& c. generali. eo.*

Quadragesimum octauum priuilegium est in cau-
sis spoliorum: quod bona acquisita de fructibus be-
neficij, vel ecclesiæ debent ad Cameram, & ecclesiam
reuerti. opt. glo. *in c. apostolicos.* 22. *q.* 2 *& cap. fixum ij. q.* 6
& hoc siue empta sint nomine ecclesiæ, siue nomine
alieno. *c.* 1 *c inquiren. de pecul. cler. extra.*

Quadragesimum nonum est priuilegium: † quod
res empta de pecunia ecclesiæ non nomine ecclesiæ,
sed alieno, est effecta ecclesiæ: & sic est hodie cameræ
per Doct. *in c. inquiren. de pecul. cler. licet regulariter secus. l.
si dominus tuo. C de rei vend.*

Quinquagesimum est priuilegium cameræ, & ec-
clesiæ quod si camera vendat ipsam diuersis tem-
poribus duobus, quo casu ille præferri habet, cui primo
sit traditio, licet sit posterior emptor. *l. quoties. de rei.
vend.* & primus agit ad interesse contra vendentem:
præfertur ille, qui primo emit, per Doct. *in c. continebatur. de his quæ fi. à maio. par. c.* quia in rebus ecclesiasti-
cis elusio maxime reprobatur.

Quinquagesimum primum est priuilegium Ca-
meræ, & ecclesiæ, quod cum in personalibus actio-
nibus non habeat locum præuentio. *l priuilegia de pri-
uileg. creditorum.* † tamen Camera, vel ecclesia, habens 59
debitorem, primo potest deducere suum per Ioann.
And. *in c eam. de ætat. & qualitat.*

Quinquagesimum secundum priuilegium est:
quod res acquisita de pecunia ecclesiæ, licet alterius
nomine sit acquisita, eius fauore contra regulas com-
munes, efficitur ipsius ecclesiæ, vel Cameræ per text.
& Doct. *d. c. inquiren. de pecul. cler.* tamen hoc est intelli-
gendum, quando contrahens non existit soluendo,
vt per Lud. Rom. *cons.* 9. *incip. super eo quo quæritur, an
permutatio pecuniarum montis mat j &c.*

Quinquagesimum tertium est priuilegium: † 60
quod non solum acquiritur dominium rei emptæ de
pecunia ecclesiæ, sed etiam acquiritur actio persona-
lis ex contractu per alium celebrato super re ipsius
ecclesiæ, vel Cameræ: quod intellige, vt dixi *supra* ve-
rum esse, si ille qui contraxit non sit soluendo, alias
secus not Bald. *in l. si vt proponis. C. de re. vend.*

Quinquagesimum quartum est priuilegium: † 61
quod contractus gestus super rebus ecclesiæ, ecclesia
vacante, est nullus ipso iure. *c. si. quis de rebus* 12. *q* 2. quo
tempore dicimus *supra in q. i.* quod dimissa per cler. &
obuenientia tempore vacationis, spectant ad Came-
ram: tamen talis contractus, si sit in vtilitatem, potest
per Cameram, vel successorem ratum haberi. *glo. est in
c i. ne sede vacan.*

Quinquagesimum quintum est priuilegium: † 62
quod Camera, vel ecclesia potest opponere semper,
& omni tempore exceptionem non numeratæ pe-
cuniæ per Bal. *in authen. hoc ius porrectum. C. de sac. san. ec-
cle.* quia non sufficit sola confessio, sed expedit quod
probetur versum in vtilitatem ecclesiæ *c. fi. de solu.*
quod est contra regulam, quia dicta exceptio non op-
ponitur regulariter, nisi intra biennium *inst. t. de litera-
rum oblig per totum. & in l. in contractibus. C. de non numer.
pecu.* per Docto. *d cap. fi.*

Quinquagesimum sextum est priuilegium: † quod 63
ecclesia, siue Camera apostolica, vti potest pro libito
ll. ciuilibus, quæ pro se faciant, & è contra potest nol-
le illis stare quando contra se faciant per Innocen. *in
cap. nouit extra de iud.* Imol. *c. fi. de solu.* vbi exceptio non
numeratæ pecuniæ, opponitur etiam vltra biennium.

Quinquagesimum septimum est priuilegium:
q̃ cõtra minutetiũ Cameræ, vel ecclesiæ opponenté
pro defensione iuris Cameræ, & ecclesiæ exceptioné
excõmunicationis, non põ. fieri replica exceptio-
nis excommunicationis. *cap dilect extra de exceptio.*

Quinquagesimum octauũ est priuilegiũ: quod si ę-
difi-

dificas ædificium in solo tuo de pecunia Cameræ, vel ecclesiæ, ad quam spectat pecunia, solum cedit ædificio. glo. est singularis *in cap. apostolicos. 12. q. 2. & c. consequ.* 17. q. 7. Spec. *in tit. de emphi. § tertio loco. vers. quod si clerici.*
64 quod est contra regulam iuris, † quia ædificium cedit solo, resecta ædificatione *instit. §. cum in suo. de rer. diuis.*

65 Quinquagesimum nonum est priuilegium: † quod in causis spoliorum, potest procedi diebus feriatis introductis in honorem Dei *l. fi. de fer. l. dies festos. C. eo.* id quod nota ylrra illa quæ adduxi *in q. de modo procedendi in causa spoliorum.*

66 Sexagesimum, item est priuilegium: † quod si mulier in causa spoliorum se obligat, & fideiubet pro alio, non potest iuuare se beneficio velleiani Senat. consulti *l. penul. C. de velleia. vbi per Doct.*

67 Sexagesimum primum est priuilegium Cameræ: † quod potest agi hypothecaria contra tertium possessorem, non discusso principali, & contra fideiussorem, non discusso principali, sicut est in fisco & republica, quibus ecclesia comparatur *l. fi. C. de sac. san. eccle. not. in l. moschis. de iure fisc. l. 1. C. de decurio. lib. 10. in l. libertas. § j. ad municip. in l. cum filius de verb. oblig.* & præsupposuimus *in principio q. quod ecclesia habet fiscum.*

68 Sexagesimum secundum est priuilegium: † quod ecclesia, & Camera vtitur iure minoris, & reip. ita quod omnia priuilegia concessa minori, & reip. quæ sunt infinita, intelliguntur concessa ipsi ecclesiæ, vel Cameræ in locum ecclesiæ subrogatæ *c. auditis. vnicha gl. & c. j. de in integrum rest.* dummodo tamen ipsi ecclesiæ, vel Cameræ talia priuilegia conueniant, nam bona ecclesiastica dicuntur bona publica *c. quid ergo. 24. q. 4.* & bona ecclesiarum sunt bona reip. Feli. *in ca. nonnulli. col. 21. de rescrip.*

69 Sexagesimum tertium priuilegium est: † quod Camera potest petere restitutionem in integrum contra præscriptionem, *duplici cap. 1. ex iure speciali,* quo ecclesia vtitur, vt per omnes *in clem. j. de in integrum restitutione. Item ex capite probabilis ignorantiæ* per Alex. *consil.* 168. *Dec. consil.* 29. 4. *col.*

Sexagesimum quartum priuilegium est: quia Camera, & ecclesia non solum petit restitutionem in integrum, vbi est læsa, & vbi non habet aliud remedium Doct. *in c. j. de in integ. rest.* sed etiã petit d. restitutionem, vbi etiam competit aliud remedium, de iure communi per Abb. *in c. dilecti, de empt. & vend. 2. col. licet sit secus regulariter.*

Sexagesimum quintum priuilegium est: quia Cameræ datur restitutio in integrum ad appellandum, etiam aduersus præscriptiones iudiciales, id est, aduersus terminos exclusiuos probationis faciendæ, vel exceptionis proponendæ per tex. *in cle. j. cum ibi glo. de restit. in integ. cap. coram. c. auditis. eo tit.* Abb. *in ca. cum inter. de re iudi.*

70 Sexagesimum sextum est priuilegium Cameræ: † quod contra illam, iustus titulus non excusat tertium possessorem à fructibus, qui percipi potuerunt *l. fiendum. C. de rei vend.*

Sexagesimum septimum: si ecclesia carens rectore recipiat mutuum, & deinde Camera, vel ecclesia petat rest. in integ. non habet probare læsionem, quia præsumitur consumpsisse, nisi aduersarius probet contrarium: argumento, & exemplo minoris carentis curatore *l. j. C. si aduersus credit. iuncto c. 1. de rest. in integr.*

71 Sexagesimum octauum priuilegium est: † quod Camera, vel ecclesia non potest renunciare beneficio rest. in integ. nisi in casibus, de quibus per Abb. *5. col. de for. compet. c. si diligenti.*

Sexagesimum nonum priuilegium est: quia Camera, vel ecclesia probata læsione, admittitur contra sententiam, ex causa rationabili etiam post quadriennium porrect. *& ibi glo. in c. j. de rest. in integ. in sexto.* etiam si fuisset sententia Papæ, *c. tum ex literis. extra. eo.*

Septuagesimum item priuilegium est: quod licet Non detur Cameræ, vel ecclesiæ restitutio post peremptorium, datur tamen per beneficium restitutionis in integ. *c. coram. de in integ. rest.* & si sibi denegatur, restituitur ad applicandum à sententia denegationis, *c. fi. eo. tit.*

Septuagesimum primum Item est priuilegium ecclesiæ & Cameræ: † quia restituitur aduersum læsionem ante sententiam, puta aduersus probationes obmissas, etiam non probata læsione per Spec. *in tit. de rest. in integ. § ij. vers. illud.* 72

Septuagesimum secundum. Item priuilegium est: 73 † quod in iudicio, vbi Camera, vel ecclesia est actrix, licet regulariter reus non teneatur exhibere, & edere iura, ad fundandam intentionem actoris *l. fi. C. de edendo.* tenetur tamen edere Cameræ actrici Anto. de Butr. *in c. 1. de praben.* arguendo de fisco ad ecclesiam, & fortius *argumento c. vt gentes. de heret. in sexto.* similiter in fauorem filei *l. ne quisquam. de eden.* & in casu nostro dicimus *supra in prin. quod ecclesia habet fiscum.*

Septuagesimum tertium priuilegium est: quod Camera, vel ecclesia potest ipsa agere interdicto recuperandæ, & similibus interdictis: † & quilibet lai- 74 cus in fauorem Cameræ, & ecclesiæ admittitur ad intentandum huiusmodi interdicta *l. 1. §. 2. l. interdictorum. ff. de interdict. glo. in l. j. de iust. & iur.*

Septuagesimum quartum priuilegium est: † quia, 75 si fuit illata iniuria Cameræ, vel ecclesiæ, quilibet de populo potest pro illata iniuria Cameræ, vel ecclesiæ comparere, per ea, quæ dicunt gloss. & Doct. *in l. 1. §. in sacris. ff. de iust. & iur.*

Septuagesimum quintum priuilegium est: † quod 76 quilibet potest agere pro Camera, vel ecclesia, etiam sine mandato *capit. dilecti. & ibi gloss. extra de maiori. & obedien. capit. cum olim. cum ibi gloss.* & Docto. *de testi.*

Septuagesimum sextum priuilegium est: † quia 77 ecclesia, vel Camera habet regressum contra male administrantes bona sua, & ideo si instantia sit perempta, aduersum quam non restituatur, recurrit contra administratores, quando tamen sunt soluendo: *tex. in l. properan. §. fi. & ibi doct. ff. de iud.* Card. *in clem. j. decima q. de restit. in integ.*

Septuagesimum septimum est priuilegium: † 78 quod licet aliquis non possit exigere suum debitorem in diem, ante diem, & ante tempus completum, *not. in l. cedere diem. de ver. signi.* tamen ipsa Camera, & ecclesia exigit, dummodo deducatur interusurium medij temporis: Guilielmus de Cun. *in authen. hoc ius. C. de sac. san. eccles.*

Septuagesimum octauum est priuilegium: quod si Camera agat contra laicum, & laicus opponat de præscriptione, vel de consuetudine, in tali præscrip. & consuetudine, attenditur dispositio iuris canonici, tanquam magis propria, & magis fauorabilis Cameræ, & ecclesiæ glo. 3. *in c. si de consuet. not. c. illud c. sanctorum. de præscrip.* Alex. *in secundo consil. sexto. vol. resp. in clem. prima. de off. ordin.* Alex. *consil. secundo. primo vol.*

79 Septuagesimum nonum priuilegium est: † quod ubi Camera, vel ecclesia conuenitur, vel est debitrix in aliquo, non tenetur ad cauendum, nec de iudicio sisti, nec dare fideiussores Abb. *cap. primo de fideiusso. & cap. secundo. de solu.* quod notet fiscalis reuerendæ Cameræ Apostolicæ Neapolitanæ, pro causis Cameræ, quando magna curia vicaria Neapolis pro pecunijs, ibi per debitores Cameræ depositans, vult illum astringere ad fideiubendum, quod non tenetur; alij tamen bene tenentur ipsi Cameræ satisdare, & si sit vitiose satisdatum etiam ex integro ad satisdandum cogi possunt, per Angelum, & Doct. *in l. quoties, qui satisdare coga.*

80 Octuagesimum priuilegium est † quod in iudicijs verba prolata contra eius intentionem, interpretantur in fauorem Cameræ, & ecclesiæ *per glos. in ver. dubium. cap. in præsentia. extra de probatio.* licet verba dubia in iudicijs, interpretentur in fauorem proferentis *l.*

81 *solemus. l. si quis intentione ambiguæ. de iud.* † & quando sumus in dubio in iure, vel in facto, tunc fauore ecclesiæ, & Cameræ est iudicandum pro ipsa, quia optima ratio est, & melior, quæ pro religione facit *Arg. l. sunt personæ ff. de religio.* Bar. *in l. i. C. de iure fisci.*

82 Octuagesimum primum est priuilegium: † quod licet regulariter non agatur de euictione nisi re euicta, *l. habere licere. ff. de euictio.* tamen est secus fauore Cameræ, vel ecclesiæ, quæ ante potest agere ad interesse particulare not. *in l. creditor. §. prædium. eod tit. & c. fin. de emptio. & vendi.*

83 Octuagesimum secundum priuilegium est: † quia licet alias regulariter, quis eligens vnam viam, non potest illa omissa ad aliam diuertere, vel redire *l. tertia. ff. de actio. tritic.* tamen in ipsa Camera, aut ecclesia id bene potest *c. cum olim el secundo*, & ibi Doct. *de priuil. & excess. priuilegiat.*

Octuagesimum tertium priuilegium est: quia defraudator Cameræ, vel ecclesiæ, Christo iudice homicida indicatur, & sacrilegus *c. non liceat. iuncto cap. qui Christi 12. q. 2.*

84 Octuagesimum quartum priuilegium est: † quia inuadens rem, vel bona Cameræ est sacrilegus, & tanquam sacrilegus puniri debet *c. secundo.* & ibi Doct. *de rebus ecclesiæ non alien.*

Octuagesimum quintum priuilegium est: quia dominium, & possessio spoliorum, & rerum ecclesiarum est penes Christum per Abb. *in c. cum esses. in repet. de testam.* Ideo caueant seculares, & alii ab illicitis occupationibus, & inuasionibus spoliorum, aliarumque rerum ecclesiasticarum, quia Dei sunt, quoad proprietatem, & possessionem, qui proculdubio in talibus offenditur. *glo. in c. cum ex eo de electio. in sexto.* Innocen. *in c. cum super. de causa possessionis & proprie.* Archid. *in cap. 2. de rebus eccl. alien. lib. sexto.* vbi dicunt quod Christus habet dominium bonorum ecclesiæ, sed vide, quæ dico. *in quæst. de potestate clerici &c. in q. de licentia testandi.*

85 Octuagesimum sextum est priuilegium: † quod bona, & spolia ecclesiastica, possessiones, etiam prædia acquisita de pecuniis ecclesiæ sunt exempta à quibusuis collectis, & à quibusuis exactionibus: & hoc, siue in acquisitis, siue in acquirendis glo. *notabilis in c. i. de immunit. ecclesia lib. 6. in vers. bonorum.*

Octuagesimum septimum priuilegium est Cameræ, vel ecclesiæ Roman. cuius sunt omnia spolia ecclesiastica de mundo, vt dixi *supra in quæst. de præscrip.* quia si qui sint qui notorie bona mobilia, & stabilia, etiam oppida, & ciuitates illius teneant, contra detentores deuenitur ad sententiam latam, & facta contra Romandiolas, notorie detinentes quasdam ciuitates ecclesiæ Roman. & sedis apostolicæ, vt per Bald. *in proœ. feu.*

Octuagesimum octauum priuilegium est: quia licet non procedatur in causis ex officio, & iudex non impartiatur officium suum, nisi petenti *l. quarta. §. hoc dictum. ff. de dam. infec.* † tamen fauore Cameræ, & ecclesiæ potest procedi ex officio pro bonis, ipsi Cameræ, & ecclesiæ recuperandis, & acquirendis Bar. *in l. si quis rem. de custo. & exhibent. reis.* 86

Octuagesimum nonum priuilegium est: quod licet iudex regulariter non suppleat in facto; nec in his, quæ sunt facti, per *tex. in l. secunda. vt quæ desunt aduoca. par. iud.* in causis tamen Cameræ, & ecclesiæ iudex potest supplere not. *in l. si dotem. §. eo autem tempore. ibi: iudicis officium. ff. soluto matr.*

Nonagesimum priuilegium est: † quod creditor paciscens cum Camera, vel ecclesia debitrice, vt possit propria auctoritate intrare possessionem, rerum obligatarum, non potest intrare possessionem rerum Cameræ, vel ecclesiæ, nec valet talis conuentio cum Camera, vel ecclesia *c. nulli liceat 12. q. 2. & c. licet. de foro compet.* licet regulariter cum alia persona tale pactum valeret *l. creditores. C. de pigno.* 87

Nonagesimum primum priuilegium est Cameræ, vel ecclesiæ: † quod quilibet potest pro illa, & illi stipulari *gl. in c. cordis oculus. 1. q. 7. l. illud. C. de sac. san. eccl.* licet quis regulariter alteri stipulari non possit *l. stipulatio ista §. alteri. ff. de verb. oblig.* 88

Nonagesimum secundum priuilegium est: † quia pro Camera, vel ecclesia agitur ex pollicitatione, sicut agitur pro rep. *l. j. § j. de pollicit.* cum à pari procedant respub. & ecclesia *l. fin. C. de sanct. eccle.* 89

Nonagesimum tertium priuilegium est: † quod omnes contractus Cameræ, & ecclesiæ in spolijs, & alijs rebus ecclesiæ, sunt contractus bonæ fidei per Bald. *in c. 1. de plus peti. in fin.* & stipulatione interposita pro ecclesia, & Camera, quæ est bonæ fidei, veniunt omnia, quæ veniunt in actione bonæ fidei. *Ias. in §. action. de actio. in stit.* vbi ad longum. 90

Nonagesimum quartum priuilegium est: quod licet hæres promittentis aliquid ob causam finalem, & decedentis causa non impleta, non teneatur, etiam si sit pro parte aduersarii postea impletum, tamen si sit promissum ecclesiæ, est secus, quia hæres tenetur post mortem, ecclesia vel Camera adimplente not. *in l. si ego. §. i. de iure dot. iuncto textu in cap ius publicum. prima distin.*

Nonagesimum quintum priuilegium est, † quia licet impossibilitas ex parte promittentis regulariter vitiat stipulationem, *not. in l. stipulatio ista. §. si quis ita stipulatus de verb. oblig.* tamen est secus ex parte promittentis aliquid ecclesiæ. vt *ibidem.* 91

Nonagesimum sextum est priuilegium Cameræ, vel ecclesiæ: † quia illi etiam per alternatiuam stipulationem acquiritur, *not. in l. Gaius. ibi:* matri, & ibi per modernos, *iuncta l. sunt personæ ff. de religio.* licet alternatiua stipulatio inter personas quibus acquiritur sit inutilis. *l. item si seruus. §. si. conseq ff de stip. seruorum.* 92

Nonagesimum septimum priuilegium Cameræ, & ecclesiæ: † quod si faciat contractum, per quem sit læsa, aut male alienasse rem suam dicatur, pôt venire contra contractum à se factum, & contra factum suũ, & eandem alienationẽ repetere, sicut dicimus in marito 93

sito alienante rem dotalem. l. j. § cum lex. C de rei vxor. actio. licet regulariter, nemo veniat contra factum suum l fundum ff. de seru. vrb pred.

Nonagesimum octauum priuilegium est: quia Camera habet intentionem fundatam super omnibus bonis possessis à prælato defuncto, vnde omnia bona præsumuntur esse ecclesiæ, nisi extraordinarie probetur illa esse patrimonialia. Doct. in c. 1 de testi. per moder. c. 1. & c. tertio de pecul. cler. dico supra in quæst. ex quibus præsum. cler. acquisi.

Nonagesimum nonum priuilegium est: Cameræ,
94 vel ecclesiæ. † quod si reperiuntur plura instrumenta, omnia vno die celebrata. in dubio instrumentum Cameræ, & ecclesię præsumitur ante factum, quia in dublo, pro religione iudicamus l. quod fauore, & quod ibi not. ff. de religio.

Centesimum priuilegium est: quod si Camera, vel ecclesia non habet instrumenta suarum possessionum, terrarum, vel prædiorum, sufficit quod habeat famam, & communem opinionem: sicut dicitur in ipso imperio, cui ecclesia, vel Camera æquiparatur gl. est in c auditis. de in integ. restit Bal. in l. conuenticulam. C. de episcopis & cler. & in l proprietatem de probat. & in l. cum super. ff. de rei vend. per Innocen. in c. veniens. de verb signi. †
95 & si in aliqua domo. vel fundo sunt affixa arma, & insignia ecclesiæ, vel Cameræ Apostolicæ, illa domus, & fundus esse præsumuntur de dominio ipsius ecclesię, vel Cameræ. per Io. And. in c. eos. de immun. eccle. lib. sexto. Bald. in l. iubemus. C. de sac. sanct. eccle.

Centesimum primum est priuilegium ecclesiæ, vel Cameræ: quia licet alias inutilis contractus transferat dominium, & minus iustus titulus dedit causam præscribendi prout not. in c. si diligenti. de præscrip. ex. l. eleganter. ff. de dolo fallit tamen fauore ecclesiæ, vel Cameræ, per gloss. in c. secundo vers. præscribendi. de rebus ecclesiasticis alien. lib. sexto.

Centesimum secundum item priuilegium est: quia distinctio Io. And. in cap. 2. de pecul. cler. quod si clericus habebat tempore promotionis, ille, qui agit contra possidentem habet probare, si non habebat, præsumitur, quod intuitu ecclesiæ nunc habeat. In dubio habet locum; etiam & intelligitur in promissis ipsi clerico: vt si tempore promotionis nihil habebat, Camera possit agere ad illa promissa post mortem clerici, & etiam sic in aliis casibus Lap. decis. 113.

96 Centesimum tertium priuilegium est. † quia ecclesia, vel Camera volens agere hypothecaria, non habet probare rem hypothecatam, sicut est in fisco, cui Camera apostolica & ecclesia comparatur Bat. in l j. C de iur. fis. licet quilibet agens hypothecaria, probare habeat hypothecam l de reb. C. de dona. ante nup. & si quis concurrat in hypotheca cum Camera eodem tempore pro hypotheca Cameræ præsumitur not. in l. i. circa fin. C de his qui se. de fe.

Centesimum quartum est priuilegium: quod licet reficiens domum alterius, præferatur creditori habenti expressam hypothecam l. interdum: & quod ibi not. ff. qui pot. in pig hab tamen est secus quando Camera, vel ecclesia haberet priorem hypothecam §. his consequens. in fi. in authen de equalit. dot.

Centesimum quintum est priuilegium: quod licet quęlibet res subiaceat pignori prętorio, & cōuentionali, tamen est secus in re ecclesiæ, & Cameræ, quæ non potest pignorari indistinctè, notat. in l. quinque legibus. de bon. damnat.

Centesimum sextum priuilegium est: quia quilibet laicus potest agere actione rei vend. pro rebus Cameræ prædictis, vel male alienatis, cap. presbytero 'um. vbi Abb. de reb. ecclesiæ non alienan. glo & Doct. in l. iubemus. la secunda. §. œconomus de sac. san. eccle.

Centesimum septimum priuilegium est: quod Camera, vel ecclesia non cogitur admittere retentionem expensarum, in reb. suis factarum, sicut dicitur in dote à fortiori l. vnica. §. taceat vers. sed nec obi mpensas. C. de re. vx. actio. sed ecclesia bene retinet suas impensas Bat. l. fin. C. de pig actio. licet regulariter admittatur pro quolibet retentio. ob impensas factas not. in l. fin. C. de compensatio.

Centesimum octauum priuilegium est: † quod licet res inter alios acta nemini noceat, vel prosit, prodest tamen Cameræ, vel ecclesiæ sicut dicimus in fisco: quæ à pati procedunt per canonistas in ca. pen. de re iud. & per ciuilistas in l. 2. de com. rer. alien. 97

Centesimum nonum est priuilegium: † quod licet non possit ferri sententia pro reo nisi petatur l. ad peremptorium. & l. post edictum, de iud. hoc tamen fallit in ecclesia rea. vel Camera sicut dicimus in republica & fisco, quibus ecclesia comparatur l. fi. C. de sac. sanc. eccle. l. ij. §. Senatus consult. de iur. fis. 98

Centesimum decimum est priuilegium. quod in dubio semper debet ferri sententia pro ecclesia, & pro Camera, not. in c. in præsentia. de probatio. & Fel. in cap. fi. de iud. & sententia lata contra ecclesiam ex falsa causa, vel obreptitia, est nulla ipso iure, Innocen. in c. in præsentia. de renunciat. est tex. in l. ii. de sent. aduer. fis. lat. lib. 10.

Centesimum vndecimum priuilegium est Camerę, & ecclesiæ: † quod Camera potest exigere suum debitorem ante diem, & ante tempus, maxime instante necessitate Cameræ, vel ecclesiæ, vel stante dubio, quod debitor efficiatur non soluendo Bald. Cyn. in l. prima §. ex actio. C. de rei. vxor. actio. 100

Centesimum duodecimum est priuilegium ecclesiæ, vel Cameræ: † quod debitum semel solutum Cameræ, vel ecclesiæ non repetitur, etiam si ex falsa causa sit solutum, Bal. in l. mandatum. C. mand. per l. si pater. de manum. vind. in l. sicut. de actio. & oblig. refert. & sequitur Bal. nouell. in tracta de dote 45. priuilegio. 101

Centesimum decimumtertium priuilegium est: quod Camera potest delegare suum debitorem, etiam inuitum alteri, sicut dicitur fauore dotis, & reip. cui ecclesia, & Camera æquiparantur l. fin. sanc. eccles. licet regulariter hoc fieri non possit l. i. C. de nouat.

Centesimum decimumquartum priuilegium est: quia licet alias regulariter proniores debeamus esse ad soluendum, quam ad condemnandum l. arrianus. de actio. & oblig. & canonistæ in cap. ex litteris. de præben. fallit tamen fauore Cameræ, & ecclesiæ: quia si sint testes idonei, fertur sententia in fauorem ipsius ecclesiæ, vel Camerę actricis. not. in d. cap. ex litteris. & cap. fi. de re iud.

Centesimum decimumquintum est priuilegium: † quia sententia lata in fauorem Cameræ, & ecclesiæ sine certa quantitate tenet, Bart. in l. fin. de sent. quæ sine certa quantitate fer. Item sententia potest ferri in fauorem ecclesiæ, & Cameræ etiam de nocte, & tenet. glo. in c. si imperator. 96. dist. iuncto ca. ius publicum. id. 102

Centesimum decimum sextum est priuilegium. quod scienter occupantes bona ecclesiarum vacantium, vt est in spoliis, ipso facto sunt excommunicati per Domin. in cap generali. de electio. lib. sexto cap primo. de schisma.

DE REGALIBVS, CONTRActibus, & decretis collectoris & subcollectorum.

SOlet Reuerenda Camera apostolica pro curis, sollicitudinibus, & labore, quem adhibet Reuerendiss. Collector in colligendis spolijs, & circa illorum exactionem, & recuperationem, persoluere illi pro regalibus (ita enim appellant.) X. pro omni num. centenario, quem ex spolijs redigit, imbursat & incameratt, ex quibus idem Collector duo, Illustrissimo & Reuerendissimo Cardinali Camerario de more an riquo, & inueterato respondet.

Quæ decem recipit de omni spolio ad summam centum ascendente, vel plus, si transcendit, vel minus si non ascendit, semper ad ratam, & pro rata incameratæ quantitatis : modicum profecto emolumentum, & leuis admodum recompensatio ad immensos, & importabiles sumptus, ac labores quos pro Camera, & sede Apostolica sustinet Reuerendissimus Nuntius, & Collector Neapolis.

Verum, quia accidit vt plurimum, quod clericus prælatus vel beneficiatus decedens, facultate testandi obtenta, testatur, & disponit de bonis suis, & spolijs, suum condendo testamentū, & suam vltimam ordinando voluntatem : vel absque speciali facultate sibi concessa testatur, & disponit in fauorem, vel venerabilis Hospitalis beatæ Mariæ Annunciatæ, vel Hospitalis Incurabilium Neapolis, vel Hospitalis sancti Iacobi Incurabilium de vrbe, aut alterius loci indultum, & priuilegium à sede apostolica habentis, recipiendi spolia sibi in testamento, aut alia via per prælatos, vel beneficiatos relicta, vel relinquenda: qualia priuilegia ego temporibus meis vidi dictis locis concessa: vel accidit, quod Papa spolium, & spolia donat, qualiter sæpe vidi donat. à Sanctissimo Domino Nostro Domino Pio Papa Quinto diuersis pauperibus episcopis, quæ est eius immensa liberalitas: in istis casibus, ego vidi seruari, & audiui seruatum, quod si spolia sint recollecta opera, medio, & diligentia, aut labore Subcollectoris, vel alterius ministri Collectoris, integre in totum, vel in partem, quod regalia præfatorum x. pro centenario ab hæredibus debentur in totum, vel pro rata exactorum, & recollectorum Reuerendiss. Collectori ad instar spoliorum: quæ pro Camera colligit: in quibus, quia est eadem ratio, idem ius statui debere videtur rationabile, vulgatis iuribus, & quando res est cum hæredibus, vel ministris locorum, quibus relinquitur discretis, & rationabilibus ciuiliter, ac vrbaniter agentibus, vidi rem semper peragi, absque discrepantia, & differentia aliqua. Si vero sequuta morte, re integra, antequam Collector, vel Subcollector sese in spolijs immisceat, comparet hæres, vel hospita 'um ministri, qui in promptu Collectori, vel subcollectori de licentia, aut priuilegio testandi, ac de testamento, aut dispositione doceat, simulque se offerat in spolio agere vices subcollectoris, & propterea instat per Reuerendissimum d. Collectorem, vel subcollectorem in causa per eum, & eius ministros nihil fieri, aut innouari, attento quod ipse de per se causam, rem, ac negocium suum peragere intendit, sine opera, auxilio, vel medio collectoriæ: licet forsan de stricto iure, regalia tunc Collectori secundum aliquorum opinionem non debeantur, tamen pro authoritate, & facultate, quam exhibet Collector in deputando subcollectorem, pro parte hæredis, vel hæredum nominatorum, pro substitutione, & commissione, quā facit iuxta suas ordinarias facultates in formam amplissimam, cum omnibus clausulis, & solemnitatibus extensa : vt cum omni facultate spolia recolligere, & negocium sine labore peragere possit, attento labore in perspiciendis, perscrutandis, & discutiendis licentia, testamento scripturis, & iuribus productis, & exhibitis: impartiendo suum nomen, & suam authoritatem interponendo, circa actionem, recuperationem & recollectionem rerum spoliorum, tam circa nomina debitorum, quam quascunque alias personas detinentes, occupantes, vsurpantes, occultantes, ac quomodolibet obligatos, à quibus sine Nuntij, & Collectoris auctoritate, nomina, & auxilio vix exigi, & recuperari possent: attento quod ipse Collector, qui est iudex ordinarius rerum, & causarum huiusmodi, ius, & iustitiam contra personas præfatas ministrat, & ministrare habet, & aliis attentis, quæ in causis huiusmodi diuersimode occurrit agere, nominare, & auctoritate Collectoris. Ego vidi, & obseruaui, licet non nomine regalium, vel pro ordinarijs regalibus, per tales hæredes, vel ministros in recognitionem officiorum, & seruitiorum præfatorum sibi, vel locis pijs prædictis impensorum, sic honorifice persolui honoraria Collectori, quæ sufficerent pro integra ordinariorum regalium solutione, & satisfactione.

Quando vero Papa spolia donat, ego vidi quod de taliter donatis spoliis, Collector sua semper percipit regalia ad rationem x. pro centenario, & vidi ita seruari, & seruatum semper audiui. Idque merito duplici ratione: Primo, quia spolia sunt auctoritate sua, & seruorum ministrorum, ac subcollectorum opera, diligentia, & labore recollecta, & in tuto posita. Secundo, quia Papa donando spolia, fuit semper præsumptus intelligi, quod donet illa, quæ ad seipsum spectant, & illa, quæ in eius Cameram apostolicam intrarēt, deductis regalibus Collectoris, & subcollectoris, ac expensis factis pro illis recolligendis, quæ expensæ in primis, & ante omnia debent refici, quia fructus, intelligūtur, deductis expēsis, recollectoris, exactionis, & repositionis, Specul. *de expen* § *i. vers. & ha expensæ*, Nec Papa in dubio donando intelligitur, nisi de eo, quod ad seipsum spectat, nec præsumitur tollere ius tertij per Sarnen. *in reg. de non tollen. iur. quæsit.*

Subcollectori vidi semper solui expensas, quas fecisset vtiles, & necessarias circa spolia, illorumque exactionem, & pro laboribus, & diligentia sua, vidi solui regalia videlicet 4. pro num. cuiuslibet centenarij pecuniæ: quam redigit de spoliis, & incamerat, & plus, & minus iuxta quantitatem redactam, & ad ratam summæ incamaratæ ratam regalium dictorum 4. Et hoc si Commissarius colligit in sua patria, & non exeundo extra patriam. Quia si exit extra patriam, vel per collectorem sit destinatus ad spolium, tunc quia indiget equis, famulis, & notario, siue actuario quos secum ducit, vnde multas expensas sustinet, res sealiter habet : Quia tunc vidi, & obseruaui, esse solitum solui dietas, ad rationem vnius, vel duorum ducatorum pro qualibet die, secundum qualitatem, conditionem, & dignitatem personę subcollectoris arbi-

arbitrio Reuerendissimi domini, Collectoris, aut regalia ducatorum 4. si spolium esset notabilis valoris, ad electionem dicti subcollectoris: in vrbe vero vidi & obseruaui, quod soluitur commissario inprimis expensa victus, deinde scutum vnum ad minus singulo die pro salario suo, & medium scuti pro notarij sui salario, cum expensis victus, & alias arbitrio collectoris, secundum qualitatem personæ, & negotij super huiusmodi. & de huiusmodi non vidi bullas statutum, vel constitutionem apostolicam, vel Cameræ aliquam ordinationem, sed vidi obseruari; audiui obseruatum semper, & esse hodie in viridi obseruantia.

Solet, vt plurimum imo fere semper Reuerendissimus Collector, habita informatione capta per subcollectorem super spolijs, cum hæredibus clerici defuncti vel eius consanguineis concordare, vel transigere, transactionemque cum eis nomine Cameræ facere, relinquendo, & dimittendo eis omnes res, & bona cuiusuis generis, cedendo, & transferendo, eis omnia iura Cameræ Apostolicę competentia, eosque in ius ad locum Cameræ ponendo pro summa, & quantitate per eosdem soluta, vel soluenda conuenta pactis, modis conditionibus, & temporibus eidem beneuisis, qui est contractus frequens imo ordinarius in causis spoliorum, vsque ab antiquo celebrari solitus. In quibus concordiis, & transactionibus faciendis obseruaui, quod collectores mei temporis procedebant cum omni circumspectione, vrbanitate, & charitate, benignissime hæredes, vel consanguineos defuncti pertractando, semper eosdem quibuscunque personis, etiam aliquanto plus offerentibus, ac aliquanto meliorem conditionem Camerę offerentibus, pręferendo: & inter alia vidi & obseruaui spolia, & spoliorū negocia bene, pie cum charitate, ac diligentia tractari tempore Sanctissimi Domini Nostri Pij Papæ Quinti in regno Neapolis, per Reuerendissimum d. meum. d. Ciprianum Pallauicinum Prothonotarium prælibati Sanctissimi domini nostri & sedis eius apostolicæ in ciuitate, & Regno Neapolis Nuntium, & Collectorem, nunc merito Archiepiscopum Genuæ virum vti nobilitate, ita etiam animi bonitate, probitate, ingenio, prudentia, scientia, & moribus pręditum, ac in negotiis, & rebus gerendis, miræ dexteritatis: Ita, vt non facile dignoscas in eo, maior ne sit diligentia, & dexteritas pro rebus Cameræ, an charitas, & pietas erga defuncti hæredes, & consanguineos. Modus profecto procedendi conueniens Nuntio sic Pij, & Sancti Pontificis. Solet etiam aliquando Collector nolentibus super spolijs hæredibus, vel consanguineis concordare, conuenire cum tertio extraneo, illique pro pretio conuento spolia, & spoliorum iura cedere, & vendere, sed à talibus solet Collector cauere, quia, vt ego vidi & obseruaui tales contractus non transeunt cum pace, & quiete, nec bonum sortiuntur effectum, sed ex talibus conuentionibus cum extraneo, exclusis hæredibus, aut consanguineis celebratis, oriri solent litigia, clamores, & sæpe etiam scandala, ideo abstinere vidi.

Et nolentibus hæredibus concordare imo ad causam suam, & iura sua defendendum comparentibus, dato termino fisco Cameræ, & parti ad docendum, ac probandum de sibi incumbentibus, deductis, ac probatis hinc inde, seruatis de iure, stylo, ac in causis spoliorum seruari solitis, solet Reuerendissimus Collector ad determinationem causę pro iustitia deuenire, condemnando, vel absoluendo; condemnando videlicet applicando, & incorporando fisco Cameræ apostolicæ vel declarando esse spolia, & Bona Camerę relicta per defunctum: absoluendo vero, si bona relicta non fuerint spolia, vel si fuerint, tantum æs alienum soluendum insurgat, quod relicta absorbeat.

Item vidi obseruatum, quod Reuerēdissimus Collector, visa causa coram se, & introducta, & vertente, vel visa informatione capta in partibus per subcollectorem super spolijs alicuius defuncti, ex qua constat, vel ius non competere aliquod Cameræ super bonis inuentariatis, vel sequestratis, vel relictis, vel quod hæredes contra quos agitur sunt pauperes, egentes potius vt sibi detur, quam quod eis aliquid auferatur, solet ex eisdem actis, & ex eadem informatione capta, etiam nullo termino iudiciario seruato, mandare, quod ab impetitis per fiscum Camerę apostolicæ absoluantur hæredes, decretum absolutorium ad pedes processus causæ, vel dictæ captæ informationis interponendo, & describendo, perpetuum desuper procuratori fiscali silentium imponendo: vel per litteras suas ad subcollectorem in partibus ordinare, quod pręfatos hęredes vel absoluat, vel eos molestare desistat, idque facere potest attenta auctoritate procedendi amplissima, sibi in causis spoliorum per Bullas, breuia, ac alias constitutiones in causas spoliorum factas concessa, quorum vigore potest procedi simpliciter, de plano, sine stripitu, & figura iudicij, vt in quæstione de modo procedendi diximus.

Detegentibus etiam personis, & reuelantibus spolia, bona ac iura Cameræ occulta, solet reuerendissimus Collector promittere, ac promissionem facere quartæ partis retractus faciendi, rerum reuelatarum; modo sint res, de quibus neque Collector, neque ministri Collectoris notitiam habeant, & modo sint spolia antiqua. cum istis clausulis modificatis: ego vidi breue Pii IV. R. D. Paulo Odescalco Nuntio, & Collectori directo, emanatum in principio sui Pōtificatus.

Et ex his sit absolutus iste libellus ad laudem omnipotentis Dei: in quo si fuerit aliquid bene dictum, honor sit eius diuinæ maiestati: si secus sit vel aliquis sit per quod aliquo modo aures catholicæ offendi possint, sit semper collectioni Sanctæ Romanæ Ecclesiæ subiectus, cuius censuræ & iudicio dicta in quacunque parte libelli subiaceant, & remissa esse omni tempore intelligantur. Ad laudem domini nostri Iesu Christi. Amen.

MOTVS PROPRII BVLLAE ET BREVIA SANCTISSIMORVM. ROM. PONTIFICVM IN Materiam Spoliorum Ecclesiasticorum Emanata.

MOTVS PROPRIVS S.D.N. PII PAPĘ Quarti, Quo declaratur, quod singula Testamenta, Donationes, & quæcunque aliæ dispositiones, per personas ecclesiasticas, facultatem à sede apostolica non habentes, etiam in fauorem Piorum locorum facta, de rebus ecclesiasticis, nulla sint, & deputatur modernus spoliorum collector generalis ad illas exigendum, priuilegiis dictorum piorum locorum, cæterisque contrariis non obstantibus.

Dile-

fragari posse, vel debere decernimus. cæterisque contrarijs quibuscunque. Dat. Romę apud S. Petrum sub Annulo Piscatoris die 26. Maij M.D.LX. Pont. nostri anno Primo.

S. D. N. D. PAVLI DIVINA PROVIdentia Papæ. III.

BVLLA EXTRAVAGANS SVPER Spolijs. Paulus Episcopus seruus seruorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

ROman. Pont. prouidentia circunspecta dubia quæ litium dispendia afferre possent, in suæ declarationis arbitrio tollit, ac desuper statuit & ordinat, prout rerum qualitate pensata, conspicit in domino salubriter expedire. Cum itaque, sicut accipimus, à nonnullis nimium curiosis, qui iura Cameræ apostolicæ vsurpare, ac Cameram præfatam illis defraudare vellent in dubium redigatur, an res, & bona, spolia nuncupata prælatorum, etiam Pontificali, vel alia maiori dignitate fulgentium, cæterarumque personarum ecclesiasticarum secularium, & regularium, tempore obitus ipsorum remanentia, ex eo quod Rom. Pont. pro tempore existenti, & Cameræ, præfatæ reseruata fore, aliqua generali apostolica constitutione, forsan non caueatur, ad Cameram prædictã, iure legitimo spectare, & pertinere debeant. Nos, etsi satis euidenter constet, & appareat, prædecessorum nostrorum Rom. Pont. & nostram indubiam intentionem, & voluntatem semper fuisse, vt spolia huiusmodi, ad dictam Cameram & non ad alios, spectarẽt, & pertinerent, & quod pro eadem Camera exigerentur, & recuperarentur. Cum prædecessores præfati, diuersos dictorum spoliorum, vt ad Cameram prædictam spectan. & pertinentium collectores, & exactores, in variis prouincijs & locis deputauerint, & constituerint, & nos deputauerimus & constituerimus, variæque literæ ab eisdem prædecessoribus, & à nobis super exactione aliquorũ eorundem spoliorum, in quibus spolia huiusmodi, ad præfatam Cameram spectare expresse continebatur, emanauerint, ac semper de illis, dicti prædecessores: per pleraque alias litteras, tanquam de rebus ad Cameram prædictam pertinen. donando vel transigendo: aut alias diuersimode disposuerint, & nos disposuerimus: necnon ea ab antiquissimo tempore citra dictæ Cameræ nostræ nomine exacta, & inter iura ipsius cameræ connumerata fuerint. Ne tamen præmissorum veritas deprimi, & mendacium desuper in præfatæ Cameræ præiudicium, locum sibi vendicare, valeant. Attendentes quod iniquum esset, si ex apostolicæ sedis benignitate vel alia rationabili causa, ad singula quæque loca, collectores non destinantur, iura ipsius Camerę propterea depereant, dubium huiusmodi enucleare, ac in præmissis opportune prouidere volentes: Motu proprio, & ex certa nostra scientia, ac de apostolicæ potestatis plenitudine Declaramus res, & bona huiusmodi, spolia, vt præfatur, nuncupata, in quibusuis regnis, ac dominijs, tam citra quam vltra montes & maria, consistentia, quę pro tempore post obitus pręlatorum, & personarum prædictarum, quantumcunque etiã, vt præfertur, vel alias quomodolibet qualificatarum, & etiam Cardinalatus honore fulgentium, qui vel nullo condito testamento, vel absque sufficiẽti facultate, aut vltra quantitatem, de qua facultatem habuerint condito, decesserunt, & decedent, remanserunt, remanent, & remanebunt, etiam quoad illa recuperandum, aliqui collectores deputati non fuerint, ad Cameram Apostolicam, & non ad alios, etiam in quibusuis Cathedralibus, etiam Metropolitan. & Collegiatis, ac aliis ecclesiis, monasteriis, cæterisque beneficijs ecclesiasticis, cũ cura, & sine cura, secularibus & quorũuis ordinum regularibus, qualitercunque qualificatis, successores, illa in titulum, cõmendam, administrationem, & alias quomodolibet pro tempore obtinen. etiam si ad illa vigore prioris tituli, ius regrediendi seu accedendi, vel ingrediendi, concessum fuerit, spectasse, & spectare. Illaque, tanquam ad ipsam Cameram spectantia, perpetuo colligi, & recuperari potuisse & posse, atque debere, ac ita, vt præfertur, eorundem, prædecessorum, & nostram intentionem & voluntatem, semper fuisse, fidem facimus, & attestamur per præsentes. Decernentes sic, & non aliter per quoscunque, tam ordinaria, quam delegata, & mixta auctoritatibus fungentes iudices, & personas, vbique in quacunque instantia, iudicari, diffiniri, & decidi debere. Sublata eis & eorum cuilibet, quauis aliter iudicandi, interpretandi, & decidendi facultate. Necnon irritum & inane, quicquid secus super his à quoquam quauis auctoritate, scienter, vel ignoranter, contigerit attentari. Quocirca dilectio filio Guidoni Ascanio Sfortiæ, S. Eustachii Diacono Cardinali, & in Camerariatus officio successoribus, committimus & mandamus, quatenus exactioni & recuperationi spoliorum huiusmodi incumbant, & illa ad Cameram Apostolicam peruenire, ac præmissa ab omnibus inuiolabiliter obseruari faciant, nec permittant Cameram ipsam, vel eius agentes desuper modo aliquo, molestari, impediri, vel inquietari. Contradictores &c. compescendo: inuocato etiam ad hoc si opus fuerit, auxilio brachii secularis. Non obstantibus præmissis, & quibusuis apostolicis, ac in prouincialibus & synodalibus conciliis, editis generalibus, vel specialibus constitutionibus & ordinationibus, necnon quarumcunque ecclesiarum & monasteriorum, etiam iuramento, confirmatione apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus; priuilegiis quoque indultis, & literis apostolicis quomodolibet concessis, confirmatis & & innouatis. Quibus illorum tenores, præsentibus, ac si de verbo ad verbum insererentur pro sufficienter expressis habentes, hac vice duntaxat, illis alias in suo robore permansuris, specialiter & expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscunque. Aut si aliquibus communiter vel diuisim ab apostolica sit sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint, per literas apostolicas non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Volumus autem, quod præsentes literæ, in Cancellaria apostolica, & Camera prædicta, publicentur, & inter constitutiones extrauagantes, ad perpetuam rei memoriam, valituræ conscribantur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis, attestationis, decreti, mandati, derogationis, & voluntatis infringere, &c. Siquis &c. Dat. Romæ apud S. Petrum, Anno &c. M. D. XLI. Tertio Non. Ianuarii. Pont. nostri. Anno octauo. F. Galcanus. Collationata. Michaelangelus.

BREVE DEPVTATIONIS DONATI Matthæi Minalis Thesaurarij generalis in Collectorem generalem spoliorum ecclesiasticorum ad Cameram Apostolicam pertinentium in tota Italia.

PIVS PAPA IV.

Dilecto Filio Donato Matthæo Miniali de Bellano Laico Mediolanen. Dioc. Thesaurario nostro generali.

Dilecte fili salutem & Apostolicam benedictionem. Cum sicut accepimus nonnulli res, & bona, mobilia, & immobilia, ac se mouentia ex fructibus beneficiorum Ecclesiasticorum acquisita, per obitum Prælatorum, & aliarum quarumcunque personarum ecclesiasticarum secularium, & quorumuis ordinum regularium, quæ extra hancalmam Vrbem decesserunt, remanentia, & relicta, quæ tanquam spolia alias fel. rec. Paulus Papa III. prædecessor noster ad Cameram Apostolicam spectare, & pertinere decreuit, & declarauit, necnon fructus, redditus, & prouentus mensarum Patriarchalium, Metropolitanarum, & aliarum Cathedralium Ecclesiarum, & Monasteriorum in tota Italia consistentium, & per obitum illorum Prælatorum vacantium, indebitè occupare, & spolijs, ac fructibus, redditibus, & prouentibus huiusmodi dictam Cameram defraudare præsumpserint, & præsumant, in animarum suarum periculum, ipsiusque Cameræ præiudicium non paruum. Nos pro nostri pastoralis officij debito, talium personarum ausus temerarios reprimere, & ne spolia ac fructus huiusmodi in posterum dissipenter opportune prouidere volentes, ex certa nostra scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, omnes, & quascunque dictorum spoliorum & fructuum per totam Italiam ad hunc vsque diem quomodolibet etiam per nos, seu de mandato nostro deputatos Collectores, & Subcollectores etiam si Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, & Camerarius fuerint, primum & ante omnia reuocantes, omnemque illis desuper attributam auctoritatem, & potestatem abdicantes, Te, qui coniugatus existis, & de cuius, fide, integritate, & diligentia plurimum in domino confidimus, nostrum & dictæ Cameræ in vniuersa Italia spoliorum ad ipsam Cameram pertinentium, nec non fructuũ, redditaum & prouentuum mensarum huiusmodi Collectorem generalem auctoritate Apostolica tenore præsentium quoad vixeris, & quandiu Thesaurariatus nostri generalis officium obtinueris, constituimus, & deputamus. Daotes tibi plenam & omnimodam potestatem, & auctoritatem omnes & singulas res & bona quæcunque mobilia, & immobilia, ac se mouentia spolia nuncupata huiusmodi, & etiam illa, quæ ex fructibus, redditibus, & prouentibus Ecclesiasticis empta, reædificata refecta & restaurata fuerint, seu alias ex eisdem fructibus, redditibus, & prouentibus quomodolibet prouenerint, per obitum quarumcunque personarum ecclesiasticarum secularium beneficia non simplicia, sed administrationem habentia, obtinentium, & quoad beneficia simplicia nisi ex priuilegio Apostolico eis concesso, seu ex consuetudine legitime præscripta in loco vigente testari valentium, & quorumuis ordinum regularium, quauis etiam Pontificali dignitate fulgentium, in vniuersa Italia, extra tamen dictam Vrbem pro tempore decedentium, remansura, & relicta, cuiuscunque qualitatis, generis, & speciei fuerint, etiam gemmas, & alia pretiosa, & pecuniarum summas, necnon etiam fructus, redditus, & prouentus mensarum huiusmodi, à die Ecclesiarum, & Monasteriorum vacationis huiusmodi, vsque ad diem prouisionis, ac prouisionis, seu commendæ de illis faciendis, quos omnes & singulos fructus, redditus, & prouentus ad nos & dictam Cameram spectare & pertinere volumus, & decernimus ac eidem Cameræ applicamus, & appropriamus, nostro & præfatæ Cameræ Apostolicæ nomine colligendi, percipiendi, & recuperandi, ac tam super illis, quam alijs quibuscunque spolijs, quæ hactenus in ipsa Italia per similium personarum obitum, aut alias remanserunt, & indebite vsurpantur, omnibus vijs, & modis inquirendi, & inuestigandi. Et pro faciliori inquisitione quascunque personas cuiuscunque dignitatis, status, gradus, ordinis, & præeminentiæ fuerint, etiam exemptas, ac præteritos Collectores, & Subcollectores ad coram te, vel alio, seu alijs à te deputandis, comparendum, necnon de administratis, exactis, & receptis per eos computum, & rationem reddendum. Illosque quorum testimonio te indigere cognoueris, ad se examini subijciendum, ac spoliorum, necnon fructuum, redditnum, & prouentuum huiusmodi occupatores, & detentores ad spolia, fructus, redditus, & prouentus eadem relaxandum, & tibi consignandum, & soluendum sub censuris, & pœnis ecclesiasticis per personam ecclesiasticam à te eligendam infligendis, ac etiam pecuniarijs tuo arbitrio moderandis, & applicandis monendi, & compellendi Ac contradictores quoslibet, & rebelles, ac renitentes censuras & pœnas prædictas incurrisse declarandi, & illas aggrauandi, & reaggrauandi; Interdictumque ecclesiasticum inuiolabiliter obseruandum apponendi, Auxiliumque brachij secularis ad hoc si opus fuerit, inuocandi. Et super ijsdem spolijs ac fructibus, redditibus, & prouentibus pro dicta Camera, prout tibi videbitur componendi, & concordandi, Soluentesque de compositis ac solutis per eos, & receptis absoluendi, & liberandi: necnõ ad cor reuersos, si id humiliter petierint, à cẽsuris & pœnis, si quas inciderint, per personam ecclesiasticam à te eligendam, præuia satisfactione absoluendi, & liberandi. Ac in præmissis omnib. & singulis summarie, simpliciter, & de plano, ac sine strepitu, & figura iudicij, sola facti veritate inspecta procedendi. Vnum quoque vel plures loco tui Subcollectores, cum simili aut limitata potestate deputandi & subdelegandi. Illosque quoties tibi videbitur reuocandi, cæteraque omnia & singula faciendi, gerendi, & exequendi, quæ in præmissis, & circa ea necessaria fuerint seu quomodolibet opportuna. Et insuper vt exactio spoliorum, ac fructuum, redditnum, & prouentuum huiusmodi celerius, & facilius fiat: quod de cætero omnes, & singulæ lites, causæ, & controuersiæ super quibusuis ipsorum spoliorum, ac fructuum, redditnum, & prouentuum negocijs, nunc & pro tempore pendentes, à nullo alio quam à te, seu altero super dictis spolijs ac fructibus, redditibus, & prouentibus pro tempore deputatis Collectoribus, aut Subcollectoribus, aut particularibus delegatis cognosci, nec alteri, nisi per commissionem manu nostra signatam, vel per nostras literas committi, aut delegati possint. Et citato moderno, & pro tempore existen-

existente dictæ Cameræ Apostolicæ Commissario generali, quodque citationes, inhibitiones vel mandata, quæ alias, quam ex commissionibus, vt præfertur manu nostra signatis, eodemque Commissario citato, vel literis nostris emanauerint, quoad earundem causarum introductionem, & litis pendentiam, seu suorum ministrorum, per se ad id deputandorum iurisdictionis, & processuum impedimentum, vel retardationem, nullius sint roboris vel momenti: Quodque à sententijs per te, seu tuos ministros præfatos super præmissis pro tempore latis, nullatenus appellari, seu earum executio differri, aut suspendi nullatenus possit aut debeat, Nisi facto prius per cōdemnatos rerum de quibus condemnati fuerint in tuis, seu ministrorum prædictorum manibus actuali deposito, dicta authoritate per easdem præsentes statuimus, & ordinamus. Ac quicquid secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari, irritum & inane decernimus. Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, necnon Ecclesiarum, Monasteriorum, & ordinum prædictorum etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, priuilegiis quoque indultis, & litteris Apostolicis Ecclesiis, Monasteriis, & ordinibus prædictis, eorumque superioribus, Prælatis, & personis. ac quibusuis aliis sub quibuscunque tenoribus & formis, secum quibusuis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, & insolitis clausulis, irritantibusque, & aliis decretis, etiam iteratis vicibus concessis, confirmatis, quibus omnibus, etiamsi de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, indiuidua, & expressa, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc seruanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum insererentur, præsentibus pro sufficienter expressis, & insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice duntaxat, ad effectum præsentium, specialiter, & expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscunque: aut si aliquibus communiter vel diuisim ab Apostolica sit sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per literas Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum, de indulto huiusmodi mentionem. Dat. Romæ apud S. Petrum sub Annulo Piscatoris Die xxx. Iulii. M.D.LX. Pontificatus nostri Anno primo.

Cæ. Glorierius

PIVS PAPA QVARTVS.

Ad futuram rei memoriam. Cupientes malitiis nonnullorum qui fructus monasteriorum, & aliorum beneficiorum ecclesiasticorum, dispositioni apostolicæ reseruatorum vsurpare non verentur occurrere, & Cameræ nostræ Apostolicæ indemnitati quantum cum Deo possumus consulere: Motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostra, deque Apostolicæ potestatis plenitudine omnes, & singulos fructus redditus, & prouentus, ac iura, obuentiones, & emolumenta quæcunque, quomodolibet, & qualitercunque nuncupata omnium, & singulorum beneficiorum ecclesiasticorum cum cura, & sine cura sæcularium, & quorumuis ordinum regularium, & monasteriorum, etiam consistorialium nobis, & sedi Apostolicæ, tam per constitutiones apostolicas, quam cancellariæ Apostolicæ regulas editas, & edendas, seu alias quomodolibet, & ex quauis causa generaliter, vel specialiter reseruatorum seu affectorum in Regno Neapolis, & quibusuis illius prouinciis, ciuitatibus, terris, oppidis, & locis consistentium per obitum, & alias quouis modo præterquam per cessum illa obtinentium pro tempore vacantium, à die ipsorum beneficiorum, & monasteriorum vacationis, pro rata temporis, vsque ad diem quo prouisi per nos de eisdem beneficiis, & monasteriis vigore literarum nostrarum sub plumbo, illorum possessionem de manu dilecti filii Magistri Pauli Odescalchi notarii, & in dicto Regno nuntii, & collectoris nostri quem per alias nostras litteras commissarium ad capiendum possessionem beneficiorum, & monasteriorum huiusmodi deputauimus, habuerint, & acceperint, & aliter capta possessio nullius sit roboris, vel momenti, ac prouisis ipsis nullum ius per eam acquiri, neque eis vllatenus suffragari possit, eidem Cameræ apostolicæ, authoritate apostolica tenore præsentium applicamus, incorporamus, & appropriamus, illaque applicata, incorporata, & appropriata esse, & fore, & ad illam spectare, & pertinere nullumque præter nos, & dictam Cameram, aut ipsum Paulum Nuncium, & Collectorem, aut ab ipsis deputatos Subcollectores, ea percipere, exigere, aut alias se in illis intromittere posse, aut debere statuimus, & ordinamus: & nihilominus, ne aliquod impedimentum huic nostræ ordinationi occurrat, quibusuis Archiepiscopis, Episcopis, & aliis locorum ordinariis in virtute sanctæ obedientiæ, ac sub suspensionis à diuinis, & interdicti ingressus ecclesiæ quo ad Archiepiscopos, & Episcopos, quo vero ad alios inferiores, etiam sub excommunicationis, & aliis arbitrii nostri, & quo ad omnes sub priuationis facultatis conferendi beneficia in eorum mensibus pro tempore vacantia, pœnis distincte præcipimus, & inhibemus, ne beneficia dispositioni apostolicæ reseruata, seu affecta prædicta quouis prætextu, causa, aut quæsito colore, cuiquam conferre, seu de illis prouidere quoquomodo audeant, vel præsumant: sicque in præmissis omnibus, & singulis per quoscunque quauis authoritate fungentes indices commissarios, & personas, sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate iudicari, & diffiniri debere, irritum quoque, & inane, si secus super his à quoquam quauis authoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari decernimus: ac mandantes eidem Paulo, Nuncio, & Collectori, vt nostro, & dictæ Cameræ nomine fructus, redditus, prouentus, iura, obuentiones & emolumenta huiusmodi exigat, percipiat, & leuet sibique consignari, & tradi ab omnibus, ad quorum manus peruenerit, pro rata prædicta per censuras, & pœnas ecclesiasticas, & alia opportuna iuris, & facti remedia quacunque appellatione postposita faciat, & curet: inuocato, etiam si opus fuerit auxilio brachii secularis: super quibus omnibus, & singulis plenam, & liberam illi per præsentes concedimus facultatem, & potestatem: non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus, apostolicis, ac monasteriorum, & illorum ordinum, ac beneficiorum prædictorum, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus,

bus, priuilegiis quoque, Indultis, & litteris apostolicis illis, & quibusuis alijs personis sub quibuscunque tenoribus, & formis, ac cum quibusuis, derogatoriarum derogatorijs, alijsque efficacibus, efficacissimis, & insolitis clausulis irritantibusque, & alijs decretis, etiam motu, & scientia similibus concessis, confirmatis, & innouatis: quibus, etiam si pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quæuis alia expressio habenda foret, tenores huiusmodi præsentibus pro sufficienter expressis, & insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice duntaxat, harum serie specialiter, & expresse derogamus, illaque aduersus præmissa nullatenus suffragari posse, siue debere decernimus cæterisque contrarijs quibuscunque. Volumus autem quod præsentium manu notarij publici subscriptis transumptis, & sigillo personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ, seu curiæ ecclesiasticæ munitis, eadem prorsus fides in iudicio, & extra adhibeatur, quæ eisdem præsentibus adhiberetur, si forent exhibitę, vel ostensæ. Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub annulo Piscatoris die septima Decembris M. D. LX. Pontificatus nostri Anno Primo.

BREVE DEPVTATIONIS REVEREN. Patris Domini Hieronymi Fuscari Episcopi Torcellan. Cameræ Apostolicæ Thesaurarij generalis in collectorem generalem Spoliorum ad dictam Cameram pertinentium in tota Italia.

PAVLVS PAPA IV.

VEnerabilis frater salutem, & Apostolicam benedictionem. Cum (sicut accepimus) nonnulli res, & bona mobilia, & immobilia, ac se mouentia ex fructibus beneficiorũ ecclesiasticorum acquisita, per obitum Prælatorum, & aliarum quarumcunque personarum ecclesiasticarum secularium, & quorumuis ordinum regularium, quæ extra Romanam curiam decesserunt remanentia, & relicta, quæ tanquam spolia alias fel. rec. Paulus Papa III. prædecessor noster ad Cameram Apostolicam spectare, & pertinere decreuit, & declarauit, indebite occupare, & spolijs huiusmodi dictam Cameram defraudare præsumpserint, & præsumant, in animarum suarum periculum, ipsiusque Cameræ præiudicium non modicum. Nos pro nostri pastoralis officij debito, volentes temerarios talium personarum ausus comprimere, & ne in futurum spolia prædicta dissipentur oppotrune prouidere, Motu proprio, & ex certa nostra scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, omnes & quoscunque dictorum spoliorum per totam Italiam hactenus quomodolibet etiam per nos, seu de mandato nostro deputatos, etiam si Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, & Camerarius fuerit, Collectores, & Subcollectores primitus, & ante omnia reuocantes, omnemque illis desuper attributam auctoritatem, & potestatem abdicantes. Te de cuius fide, probitate, & diligentia plurimum in domino confidimus, nostrum & dictæ Cameræ in vniuersa Italia spoliorum ad ipsam Cameram pertinentium huiusmodi, Collectorem generalem auctoritate Apostolica tenore præsentium ad beneplacitum nostrum constituimus, & deputamus: dantes tibi plenam, & omnimodam potestatem, & auctoritatem omnia, & singula, res, bona quæcunque mobilia, & immobilia, ac se mouentia, per obitum quarumcunque personarum ecclesiasticarum secularium, beneficia non simplicia, sed administrationem habentia obtinentium, & quo ad beneficia simplicia, nisi ex priuilegio Apostolico eis concesso: seu ex consuetudine legitime præscripta, in loco vigenti testari valentium, & quorumuis ordinum regularium, quauis etiam pontificali dignitate fulgentium in vniuersa Italia, extra tamen hanc almam Vrbem, pro tempore decedentium remanentia, & relicta, cuiuscunque qualitatis, generis, & speciei fuerint, etiam gemmas, & pretiosa, ac pecuniarum summas, nostro, & prædictæ Cameræ Apostolicæ nomine colligendi & recuperandi, & tam super illis, quam alijs quibuscunque spoliis, quæ hactenus in ipsa Italia per similium personarum obitum remanserunt, & indebite vsurpantur, omnibus viis, & modis inuestigandi, & inquirendi, ac pro faciliori inquisitione huiusmodi, quascunque personas, cuiuscunque dignitatis, status, gradus, ordinis, & præeminentiæ fuerint, etiam exemptas, ac præteritos Collectores, & Subcollectores, ac alias personas ad eoram te comparendum, necnon de administratis, & acceptis per eos computum, & rationem tibi reddẽdum illosque quorum testimonio te indigere cognoueris, ad se examini subijciendum, ac spoliorum huiusmodi occupatores, & detentores ad ipsa spolia relaxãdum, & tibi consignandum, & soluendo sub censuris, & pœnis ecclesiasticis fulminandis, ac etiam pecuniariis arbitrio tuo moderandis, & applicandis, monendi, & compellendi, contradictoresque, & retinentes censuras, & pœnas prædictas incurrisse declarandi, & illas aggrauandi, & reaggrauandi, Interdictumque ecclesiasticum inuiolabiliter obseruandum apponendi, & auxilium brachii secularis ad hoc, si opus fuerit inuocandi, & super eisdem spoliis, pro dicta Camera componendi, & concordandi, necnon soluentes, de per eos solutis, & receptis quietandi, & absoluendi, & ad cor reuersos, si id à te humiliter petierint, à censuris, & pœnis quas incurrerint satisfactis, absoluendi, & liberandi cæteraque omnia, & singula faciendi, gerendi, & exequendi quę in præmissis, & circa ea necessaria fuerint seu quomodolibet opportuna. Non obstantibus præmissis, ac constitutionib. & ordinationib. apostolicis statutis quoq; & consuetudinibus, etiam iuramento roboratis cęterisque contrariis quibuscunque. Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub Annulo Piscatoris, die viii. Februari M. D. LVI. Pontificatus nostri Anno primo.

PAVLVS PAPA IV.

AD futuram rei memoriam. Vt exactio spoliorum, tam status Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quam aliarum partium Italiæ celerius, & facilius fiat, nec ministrorum multitudine confundatur: Motu proprio, & ex certa nostra scientia omnes, & singulas lites, causas, & controuersias, quæ coram quocunque iudice ordinario, vel delegato, præterquam Dilecto filio Christophoro Cincio Thesaurario nostro generali, & eorumdem spoliorum in tota Italia Collectore generali per nos deputato, & illius ministris, ac substitutis super quibuius ipsorum spoliorum negotiis,

gociis, In Italia huiusmodi indecisæ pendent, earum status, & merita, ac nomina, & cognomina iudicum, & collitigantium, præsentibus pro expressis habentes, ad nos harum serie aduocamus, illasque, ac ipsa negocia in statu, ac terminis, in quibus reperiuntur, eidē Christophoro Cincio per se, vel eius ministros, iuxta tenores suarum facultatum cognoscendas, & fine debito terminandas, apostolica authoritate, tenore præsentium remittimus, & quatenus oportet, de nouo committimus: & quod de cætero lites, & causæ huiusmodi, à nullo alio, quam eodem Christophoro, seu ab eo super dictis spoliis pro tempore deputatis collectoribus, cognosci, nec alteri, nisi per commissionem manu nostra signatam, vel per eiusdem Christophori Cincij literas committi, vel delegari possint, & citato dilecto Filio Sigismundo Martignone nostro, & Cameræ Apost. Commissario generali: quodque citationes, inhibitiones, vel mandata, quæ aliter quam ex commissionibus, vt præfertur, manu nostra signatis, eodemque commissario citato, vel literis eiusdem, Christophori emanauerint, quo ad earum causarum introductionem, & litis pendentiā seu iurisdictionis, ac processum prædicti Christophori, & eius ministrorum impedimentum, vel retardationem, nullius sint roboris, vel momenti, dicta authoritate per easdem præsentes statuimus, & ordinamus. Decernentes ex nunc irritum, & inane quicquid aliter à quoquam cuiusuis authoritatis & præeminentiæ, & quacumque etiam legationis de latere, vel alia dignitate, ac potestate fungente, quomodolibet contigerit attentari, non obstantibus constitutionibus & ordinationibus apostolicis, cæterisque contrariis quibuscunque. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub Annulo Piscatoris Die xxi. Octobris. M.D.LVII. Pont. nostri anno tertio.

Io Barengus.

Die xij. Nouembris 1557. admiss. ex decreto Cameræ & registrat. libro signaturarum Sanctiss. D. N. Papæ apud me notarium folio. 163. Hie. de Tarano.

BVLLA CONFIRMATIONIS ET INnouationis Priuilegiorum Incolarum, & Curialium Vrbis super libera facultate disponendi de bonis suis, Necnon declarationis literarum super bonis ex illicita negociatione acquisitis editarum.

PIVS EPISCOPVS SERVVS SERVORVM Dei, Ad perpetuam rei memoriam.

Romanus Pont. ex sua circunspecta prouidentia attendens suam Almam Vrbem Apostolorum Petri, & Pauli glorioso Martyrii cruore Domino nostro Iesu Christo consecratam, Caput Orbis existere, & altissimum in ea sacerdotii principatum, Christianęque Religionis caput instituisse, & ad illam tamquā communem omnium Christi fidelium patriam, de vniuersis mundi partibus Christi fideles ipsos in copioso numero confluere. Vt illa eo amplioribus prærogatiuis decoretur, quo est omnium aliarum mater, cunctorumque ad eam vndequaque accedētium benigna receptrix, & alumna, ac illius Incolæ & habitatores, ac Roman. Curiam sequentes, eo quietius & tranquillius in ea degant, quo se amplioribus fauoribus & gratiis mouerint communitos. Nonnūquam à suis prædecessoribus in illorum fauorem concessa, pro illorum subsistentia firmiori, non solum approbat, sed etiam innouat, & quæ postmodum ab eo emanarunt litteræ Apostolicæ, ne defectu incertitudinis aliquid, quod à mente sua alienum sit, oriri contingat, illas ita suæ declarationis adminiculo dilucidat, vt nulli hæsitationis & dubitationis scrupulus relinquatur, & aliis desuper disponit, prout reū & tēporum qualitate pensata, conspicit in domino salubriter expedire. Nuper siquidem postquam fel. recor. Iulius Papa III. prædecessor noster, cupiens Vrbis decori, & Curiæ prædictarum frequentiæ, necnon Vrbem incolentium, & Curiam huiusmodi insequentiū, indemnitati consulere. Motu suo proprio quod perpetuis futuris temporibus omnes & singuli Vrbis Incolæ, seu Curiam huiusmodi sequentes, cuiuscunque dignitatis, status, gradus, ordinis, præeminentiæ, vel conditionis existerent, etiam si Cardinalatus, aut Patriarchali, Archiepiscopali, Abbatiali, vel quauis alia ecclesiastica, seu mundana dignitate præfulgerent, si eos in dicta Curia seu eius districtu decedere contingeret, de omnibus & singulis eorum immobilibus, mobilibus, & se mouentibus bonis, pecuniis, iocalibus, iuribus, actionibus, & rebus aliis in dicta Vrbe, & eius districtu pro tempore consistentibus, & per eos etiam ex fructibus, redditibus, & prouentibus Ecclesiarum, Monasteriorum, & beneficiorum ecclesiasticorum cū cura, & sine Secularium, & quorumuis ordinum Regularium quomodocunque & qualitercunque qualificatorū, per eos etiam ex quibusuis concessionibus, & dispensationibus apostolicis in titulum vel commendam, aut administrationē seu alias quomodolibet obtentorum, aut alias licite tamen acquisitis cuiuscunque dignitatis, quantitatis, qualitatis, summæ, valoris, & pretij seu conditionis existerent, etiam si talia essent, quæ sub generali bonorum expressione nō comprehenderentur, sed speciali nota digna essent, tam donatione inter viuos, & causa mortis, quam testamento, codicillis, fideicommissis, legatis, & quauis alia vltima voluntate in fauorem, con anguineorū & affiniū suorū, ac quarumuis aliarū personarū, etiam penitus extranearū, ac de iure incapacium seu alias proh bitarum, etiam diuitum & potentum, ac nothorum suorum illegitimorum, seu spuriorum, ac Collegiorum, & vniuersitatum Ecclesiarum, & piorum, & non piorum locorum disponere, ac in eis consanguineos affines, & quasuis alias personas, ac natos etiam, vt præfertur procreatos, necnon Collegia, vniuersitates, ecclesias, & loca, hæredes, particulares, & vniuersales pro libito eorū voluntatis instituere, libere, & licite valerent. Quodque Vrbis Incolæ, & Curiam huiusmodi sequentes, si ab intestato decederent, eorum bona, pecuniæ, iocalia, iura, actiones, & res huiusmodi non ad pro tempore existentem Rom. Pont. aut Cameram Apostolicam, sed ad ipsorum decedentium proximiores agnatos & alios, qui eis nisi beneficiati fuissent, de iure succedere deberent, alias iuxta iuris communis dispositionem libere deuoluerentur, nec per Cameiā præfatam, aut pro ea agentes, etiam prætextu quod hæredes præfati in Curia tunc non existerent, aut quod aliqui eisdem defunctis sanguine coniuncti, in eadem Vrbe non reperirentur, vel alias temere dilapidationis bonorum, pecuniarum, iocalium, & rerum huiusmodi occupari, aut inuentariari possent,

P

sent, sed si hæredes præfati in Curia non forent, aut aliqui eisdem pro tempore defunctis sanguine coniuncti in Vrbe non reperirentur, tunc & eo casu pecuniæ, & alia bona huiusmodi, per ad id pro tempore deputatos singularum nationum, quarum ipsi defuncti essent, apprehenderentur, & iuxta iuris formam inuentariarentur, & sub fideli custodia pro eisdem hæredibus conseruarentur, per quasdam suas statuerat & ordinauerat, districtius inhibendo pro tempore ex stentibus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Camerario, ac eiusdem Cameræ præsidentibus & clericis, necnon aliis Vrbis & Curiæ prædictarũ officialibus, ac ecclesiarũ, M nasteriorum, & beneficiorũ prędictorũ Prælatis; capitulis, Conuentibus, Rectoribus, & illa pro tempore obtinentibus quocunque nomine nuncuparentur, ne de bonis, pecuniis, iocalibus, iuribus, actionibus, & rebus per prælatos & alios supradictos pro tempore decedentes in dicta Vrbe, & infra eius districtum, vt præfertur relictis, se intromitterent, aut illa petere seu vendicare, vel hæredes, & successores decedentium personarum huiusmodi, illorum occasione impedire, seu alias quomodolibet molestare præsumerēt. Nos ex certis tunc expressis causis Motu simili, & ex certa nostra scientia, ac de apostolicæ potestatis plenitudine, per alias nostras literas Sub dat. videlicet non. Nouem. Pont. nostri anno primo, decreuimus, & declarauimus, omnia & singula, res, & bona cuiuscunque qualitatis, & quantitatis existentia, ac in quibusuis rebus, & regnis & dominiis, tam vltra, quam citra montes, & maria consistentia per quosuis clericos tam seculares, quam regulares, etiã si Episcopali, Archiepiscopali, vel alis maiori dignitate pręfulgerent, ex negociatione illicita, aut alias contra sacros canones, quomodolibet acquisita, quæ pro tempore post obitum eorum, qui etiam ex facultate quam habuerunt testandi, condito testamento vbiuis locorum decederent, aut quibus illos etiam viuentes priuari, & eis destitui contingeret eatenus remanserant, & imposterum remanerent ad eandem Cameram & non alios spectasse & spectare, ac sub nomine spoliorum venire: illaque tanquam spolia ad eandem Cameram pertinentia perpetuo colligi, & recuperari potuisse, ac posse & debere, prout in singulis litteris prædictis plenius continetur. Cum autem sicut nobis innotuit à nonnullis hæsitetur, ne ex his litteris nostris statuto & ordinatione Iul j prædecessoris huiusmodi, præiudicium aliquod generatum sit aut dici seu censeri possit. Nos qui vrbis decorem, & venustatem, ac illius Incolarum prædictorum prosperum, & facilem successum synceris exoptamus affectibus, quique illam non minoribus, fauoribus quam dicti prædecessores prosecuti sunt prosequi intendimus: ne propter nostræ declarationis defectum, & veritatis suppressione, contra mentem, & voluntatem nostras, cuiquam præiudicium generetur, quantum in nobis est prouidere volētes, ac dictarum nostrarum litterarũ veriorem tenorem præsentibus pro sufficienter expresso habentes. necnon Motu, & scientia similibus, litteras nostras præd ctas Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, etiam vbiuis locorum decedentes, ac eorum bona vbique existentia nullo pacto, ac Vrbem, & Curiam præfatas, necnon prælatos, Officiales, ac alios seculares, & cuiusuis ordinis regulares Clericos, cæterosque tam in Vrbe, & Curia præfatis pro tempore existentes, & in ea seu eius districtu decedentes, quam alias alibi vbiuis locorum, etiam vltra montes, & maria existentes, testandi tamen, codicillandi, & alias de bonis suis quibuscunque quomodolibet disponendi facultatem, seu etiam, quod eis ab intestato decedentibus, eorum bona ad ipsorum proximiores, & qui nisi beneficiati essent succedere deberent, deuoluantur & debeant specialem ab Apostolica sede, vel officiorum suorum ratione priuilegiorum, aut ex alio quouis titulo pro tempore habentes, cuiuscunque status, gradus, ordinis, conditionis, & præeminentiæ personas minime se extendere, neque illos, aut eorũ aliquem comprehendere: sed ab eis penitus exceptos fuisse fore & esse, ac dici & censeri, & alias easdem nostras literas etiam absque verbis, aut alias contra sacros canones, in illis appositis, in omnibus & per omnia, ac si illa in eis apposita non fuissent, seu illæ sine eis emanassent stare, & in suis robore, & efficacia permansisse & permanere debuisse & debere. Declarantes eisdem Motu, & scientia tam Iulij statutum, & ordinationem huiusmodi, quam per Sixtum IV. & Alexandrum VI. Leonem X. & alios Romanos Pontifices, etiam prædecessores nostros, ac etiam nos, etiam in Conclaui in quo diuina disponente Clementia ad summi Apostolatus apicem assumpti fuimus, etiam in ipsius Vrbis, & eius ædificiorum Romanæque Curiæ, & eius officialium, ac aliarum personarum prædictarum, etiam extra Vrbem, & in quibusuis prouinciis, etiam vltra montes, & maria vt præfertur, in genere vel in specie, circa testandi & succedendi huiusmodi facultatem, quomodolibet concessa priuilegia, & indulta, ac cum inhibitionum decretorum, & in eis contentis clausulis Iulij prædictas, ac aliorum prædecessorum prædictorum, singulas desuper confectas litteras, & inde secuta quæcunque, quorum omnium tenores, ac si de verbo ad verbũ insererentur, præsentibus haberi volumus pro expressis, etiam ad hoc vt omnes, & singuli supradicti, de omnibus, & singulis eorum rebus & bonis, etiam nulla quantitatis & acquisitionis ipsorum bonorum distinctione habita, libere disponere valeant, ac si dictæ nostræ litteræ nõ emanassent, aut aliæ imposterum emanarent, dicta auctoritate apostolica, tenore præsentium approbamus, confirmamus, & innouamus, necnon illis perpetuæ, & inuiolabilis firmitatis robur adiicimus. Et nihilominus pro potiori cautela, illa omnia, & singula eisdẽ modis, & formis quibus per dictos prædecessores concessa fuerũt, de nouo eisdẽ auctoritate, & tenore, ac Motu, & scientia statuimus, ordinamus, & concedim⁹, necnõ illa valida, & efficacia existere, suos que plenarios, & integros effectus sortiri, & inuiolabiliter obseruari, ac singulis supradictis suffragari, sicque in præmissis omnibus, & singulis per Camerarium, præsidentes, & clericos præfatos, ac quoscunque alios Iudices, & Commissarios, quauis auctoritate fungentes, etiam causarum Palatij Apostolici Auditores, & ipsius Eccl. Rom. Cardinales, sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, iudicari & diffiniri debere, ac quicquid secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter attentari contigerit, irritum, & inane decernimus: non obstantibus præmissis, ac quibusuis constitutionibus, & ordinationibus apostolicis, necnon Cameræ, & ecclesiarum, ac monasteriorum, & ordinum prædictorum, & quibusuis aliis etiam iuramento, confirmatione apostolica, vel quauis firmitate alia

te alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, necnon priuilegiis, indultis, & litteris apostolicis, illis sub qui buscunque tenoribus, & formis, ac cum quibusuis clausulis, & decretis in genere, vel in specie, etiam Motu, & scientia similibus concessis, & approbatis, ac innouatis: quibus omnibus illorum tenores præsentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogamus, ac omnibus illis quæ Iulius, & alii prædecessores prefati, in dictis suis litteris voluerunt non obstare, cæterisque contrariis quibuscunque. Et quia difficile foret præsentes litteras ad singula quæque loca deferri, volumus, & etiam declaramus, quod earum transumptis, seu copiis, etiam impressis, manu notarij publici subscriptis, & alicuius Prælati sigillo munitis, eadem prorsus fides in indicio, & extra vbique adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam nostrarum declarationum, decretorum, approbationis, confirmationis, innouationis, adiectionis, statuti, ordinationis, concessionis, derogationis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autẽ hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorũ eius se nouerit incursurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ Millesimo Quingentesimo Sexagesimo: Nonis Februarij Pontificatus nostri Anno secundo.

Fed. Card. Cæsius.

Cæ. Glorierius.
Barengus.

Anno à natiuitate Domini Millesimo Quingentesimo Sexagesimo primo, indictione quarta: die vero decimaquinta Mensis Februarii, Pont. Sanctiss. in Christo patris, & Domini nostri Domini Pij diuina prouidentia Papæ Quarti, Anno secundo, Retroscriptæ literæ affixæ & publicatæ fuerunt in Acie campi Floræ, & Valuis Cancellariæ Apostolicæ per nos Iacobum Carra, & Antonium Clerici Cursores.

Franciscus Rogerius Magister Cursorum.

BVLLA GRATIOSA S. D. N. IVLII III. pont. Max. Reuocationis, & cassationis Gabellarum Farinæ, & contractuum, ac liberationis ab illarum solutione, necnon amplissimi priuilegii Incolarum, & Curialium Vrbis super libere disponendi de rebus suis, facultate, cum decreto quod Fiscus, & Camera Apost. super eorum bonis, etiam ab intestato decedentium se non intromittant, sed illa reseruentur ipsorum hæredibus.

IVLIVS EPISCOPVS SERVVS SERVOrum Dei, Ad perpetuam rei memoriam.

CVpientes, vt Alma Vrbs nostra, in qua beatus Petrus Apostolorum princeps sibi, & suis in Christi Vicariatu successoribus sedem constituit, & ad quam veluti communem ciuium fidelium patriã, frequens est hominũ accessus, specialibus fauoribus, & prærogatiuis decoretur, & qui illam pro tempore incolunt, seu Ro. Curiam sequuntur, tam in his quæ ad victum hominis pertinent, quam in suorum dispositione bonorum; & post eorum obitum hæredes in in eorundem bonorum assecutione plena libertate fruantur, & Vrbis decori, ac Curiæ prædictarum frequentiæ, necnon Vrbem incolentium, & curiam huiusmodi insequentium indemnitati consulatur. Motu proprio, non ad alicuius nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de mera liberalitate, & certa scientia nostris, plurium Romanorum Pontificum prędecessorum nostrorum, qui eandem Vrbem diuersis gratiis, & priuilegiis decorarunt vestigiis inhærendo, Gabellarum Farinæ, quæ dudum per fel. recor. Clementem VII. imposita, & per Paulum Tertium Ro. Pontifices, etiam prædecessores nostros, aucta fuit, acinnouationem, seu nouam impositionem Gabellæ contractuũ, per eundem Paulum prædecessorem, cum adiectione certarum pœnarum in illam soluere differentes, & mandato, vt ab omnibus rigorosissime exponerentur factam, & quascunque super illis ab eisdem Clemente, & predecessoribus emanatas litteras apostolicas, aut alias desuper confectas scripturas auctoritate apostolica tenore præsentium, ex certa scientia reuocamus, cassamus, irritamus, & annullamus, ac pro reuocatis, cassis, irritis & nullis haberi volumus: ac de cætero Farinæ nullatenus, contractuum vero Gabellas, huiusmodi solũ his modo, & forma quibus ante dictum Paulum prædecessorem exigi solebat, exigi posse volumus, ipsasque Gabellas imposterum per nos, aut successores nostros Romanos Pontifices pro tempore existentes innouari, vel de nouo imponi, seu ampliari nõ posse, & si innouentur, vel de nouo imponantur aut amplientur, earum innouationes, vel de nouo impositiones, aut ampliationes, nullas, irritas, & inanes, ac nullius roboris, vel momenti fore, & illis non obstãtibus Gabellas prædictas nullas, vltra quam, vt præfertur exigi posse decernimus. Et insuper auctoritate, & tenore prædictis statuimus, & ordinamus, quod de cætero perpetuis futuris temporibus, omnes, & singuli Vrbis incolę, seu curiã huiusmodi sequentes, cuiuscunque dignitatis, status, gradus, ordinis, præeminentiæ, vel conditionis existant, etiam si Cardinalatus honore, aut Patriarchali, Archiepiscopali, Episcopali, Abbatiali, vel quauis alia ecclesiastica, seu mundana dignitate præfulgeant, si eos in dicta curia, seu eius districtu decedere contigerit, de omnibus, & singulis eorum immobilibus, mobilibus, & se mouentibus bonis, pecuniis, iocalibus, iuribus, actionibus, & rebus aliis in dicta Vrbe, & eius districtu pro tempore consistentibus, & per eos etiam ex fructibus, redditibus, & prouentibus ecclesiarum, monasteriorum, & beneficiorum ecclesiasticorum, cum cura, & sine cura secularium, & quorumuis ordinum regularium, quomodocunque, & qualitercunque qualificatorum, per eos etiam quibusuis concessionibus, & dispensationibus apostolicis in titulum, vel commendam, aut administrationẽ, seu alias quomodolibet obtentorum, aut alias licite tamen acquisitis, cuiuscunque quantitatis, qualitatis, summæ, valoris, & precij, seu conditionis existant, etiam si talia sint, quæ sub generali verborũ expressione non comprehendantur, sed speciali nota digna sint, tam donatione inter viuos, & causa mortis, quam testamento, codicillis, fidei commissis, Legatis, quauis alia vltima voluntate in fauorem consanguineorum, & affinium suorum, ac quarumuis aliarum personarum, etiam penitus extranearum, ac de iure incapacium, seu alias prohibitarum, etiam diuitum, & potentium, acna-

ac natorum suorum illegitimorum, seu spuriorum, ac collegiorum, vniuersitatum, ecclesiarum, & locorum piorum, & non piorum disponere, illaque eis donare, concedere, relinquere, & erogare, ac in eis consanguineos, affines, & quasuis alias personas, ac natos etiam, vt præfertur procreatos, necnon collegia, vniuersitates, ecclesias, & loca, hæredes particulares, & vniuersales pro libito eorum voluntatis instituere libere, & licite valeant. Quodque si vrbis incolæ, aut curiam huiusmodi sequentes, ab intestato decesserint, eorum bona, pecunia, iocalia, iura, actiones, & res huiusmodi, non ad nos, & pro tempore existentē Rom. Pontificem, aut Cameram Apostolicam, sed ad ipsorum pro tempore decedentium proximiores agnatos, & alios qui eis nisi beneficiati essēt, de iure succedere deberent, alias iuxta iuris communis dispositionem, libere denoluantur, nec per Cameram prædictam, aut pro ea agentes, etiam prætextu quod hæredes præfati in curia non existant, aut quod aliqui eisdem defunctis sanguine coniuncti in eadem vrbe, non reperiantur, vel alias timore dilapidationis bonorum, pecuniarum, iocalium, & rerum huiusmodi occupari, aut inuentariari possint, sed si hæredes præfati in curia, non fuerint, aut aliqui eisdem pro defunctis sanguine coniuncti in Vrbe non reperiantur, tunc & eo casu bona, & pecuniæ, ac alia huiusmodi, per ad id pro tempore deputatos singularum nationum, quarum ipsi defuncti fuerint, apprehendantur, & iuxta iuris formam inuentarientur, & sub fideli custodia, & eisdē hæredibus conseruentur, districtius inhibentes dilectis filiis moderno, & pro tempore existenti Camerario nostro, & clericis eiusdem Cameræ, Præsidentibus, ac aliis, nostris, & vrbis, ac curiæ prædictarum officialibus, necnon ecclesiarum, monasteriorum, & beneficiorum prædictorū Prælatis, Capitulis, conuentibus, & Rectoribus, ac illa pro tempore obtinentibus quocunque nomine nuncupentur, ne de bonis, pecuniis, iocalibus, iuribus, actionibus, & rebus per ipsos pro tempore decedentes in dicta vrbe, vel infra eius districtum, vt præfertur, pro tempore relictis se intromittere, aut illa petere, seu vendicare, vel hæredes, & successores decedētium personarum huiusmodi illorum occasione impetere, seu alias quomodolibet molestare præsumant. Ac decernentes ex nunc irritum, & inane, si secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus, constitutionibus, & ordinationibus apostolicis, ac Cameræ, necnon ecclesiarum, & monasteriorum, etiam in quibus beneficia huiusmodi fuerint, etiā iuramento confirmatione apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, priuilegiis quoque indultis, & litteris apostolicis eisdē Cameræ ecclesiis, monasteriis, & beneficiis, ac quibusuis aliis, sub quibuscunque tenoribus, & formis, ac cum quibusuis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiisque efficacioribus, & insolitis clausulis, irritantibusque, & aliis decretis in genere, vel in specie quomodolibet, etiam Motu proprio concessis, ac etiam iteratis vicibus approbatis, & innouatis quibus omnibus etiam si pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quæuis alia expressio habēda, aut alia exquisita forma ad hoc seruanda esset, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum nihil penitus omisso, & formā in illis tradita, obseruata inserti forent, præsentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogamus, & sufficienter derogatum esse decernimus, cæterisque contrariis quibuscunque. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam nostræ reuocationis, cassationis, annullationis, voluntatis, decreti, statuti, ordinationis, inhibitionis, & derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attētare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romę apud sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ Millesimo Quingentesimo Quadragesimo Nono, Sexto Idus Martij. Pontificatus nostri Anno Primo.

ADVOCATIO CAVSARVM SPOLIOrum pendentium coram aliis, quam Thesaurario Sanctitatis suæ, & illius ministris, & substitutis, & illarum commissio, eidem Thesaurario cum statuto, quod de cætero alteri committi non possint nisi propria manu eiusdem Sanctitatis suæ.

IVLIVS PAPA III.

AD futuram rei memoriam. Vt exactio spoliorū tam status Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quam aliarum partium Italiæ celerius, & facilius fiat, nec ministrorum multitudine confundatur, Motu proprio, & ex certa nostra scientia omnes, & singulas lites causas, & controuersias, quæ coram quocunque Iudice ordinario, vel delegato, præterquam dilecto filio Magistro Francisco de Aspra Thesaurario nostro Generali, eorundem spoliorum in tota Italiā Collectore Generali per nos deputato, & illius ministris, ac substitutis super quibusuis ipsorum spoliorum negociis indecisæ pendent, earum status, & merita, ac nomina, & cognomina Iudicum, colligantium præsentibus pro expressis habentes, quatenus instructæ non sint, ad nos harū serie aduocamus, illasque, ac ipsa negocia in statu, & terminis in quibus reperiuntur, eidē Francisco, Thesaurario per se, vel eius ministros, iuxta tenorem suarū facultatum cognoscēdas, & fine debito terminandas Apostolica auctoritate tenore præsentium remittimus, & quatenus oporteat, de nouo committimus: & quod de cetero lites, & causæ huiusmodi, à nullo alio, quam ab eodem Francisco Thesaurario, seu ab eo super dictis spoliis pro tempore deputatis collectoribus cognosci, nec alteri nisi per commissionem manu nostra signatam, vel per dicti Francisci Thesaurarij litteras committi, vel delegari possint: quodque citationes, inhibitiones, vel mandata, quæ aliter quam ex commissionibus, vt præfertur, manu nostra signatis, vel litteris præfati Francisci Thesaurarij emanauerint, quo ad earū causarum introductionem, & litis pendentiā, seu iurisdictionis, ac processuū prædicti Francisci Thesaurarii, & eius ministrorum impedimentum, vel retardationem, nullius sint roboris, vel momenti, dicta auctoritate per easdem præsentes statuimus, & ordinamus: decernentes ex nunc irritum, & inane quicquid aliter à quoquā cuiusuis auctoritatis, & præeminentiæ, & quacunq; etiā legationis de latere, vel alias dignitate, ac potestate fungēte, quomodolibet contigerit attētari.

tari. Non obstant. constitutionibus, & ordinationib9 Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscunque. Datum Romæ apud S. Petrum sub Annulo Piscatoris Die X. Ianuarii. M.D.LIII. Pontificatus nostri anno Tertio.

BREVE DEPUTATIONIS REVERENdi D. Francisci Odescalchi in Collectorem generalem spoliorum ad Cameram Apost. pertinentium in tota Italia.

Dilecto Filio Francisco Odescalcho Cameræ nostræ Apostolicæ Præsidenti

PIVS PAPA IIII.

Dilecte Fili salutem, & Apostolicam benedictionem, Cum sicut accepimus, nonnulli res, & bona mobilia, & immobilia, ac se mouentia ex fructibus beneficiorum ecclesiasticorum acquisita, per obitum Prælatorum, & aliarum quarumcunque personarum Ecclesiasticarum, secularium, & quorumuis ordinum regulariũ, quæ extra hanc Almã Vrbem decesserunt remanentia, & relicta, quæ tanquam spolia alias fel. rec. Paul9 Papa Tertius prædecessor noster ad Camerã Apostolicã spectare, & pertinere decreuit ac declarauit: necnõ fructus, redditus, & prouentus mẽsarum Patriarchalium, Metropolitanarum, ac aliarũ Cathedralium ecclesiarum, & Monasteriorum in tota Italia consistentium, per obitum illorum Prælatorum vacantium, indebite occupare, & spolijs, ac fructibus, redditibus, & prouentibus huiusmodi, dictã Cameram defraudare præsumpserint, & præsumãt, in animarum suarum periculum, ipsiusque Cameræ prę iudicium non paruum. Nos pro nostri pastoralis officij debito, talium personarum ausus temerarios reprimere, & ne spolia, ac fructus huiusmodi in posterum dissipentur, opportune prouidere volentes, Motu proprio, & ex certa nostra scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, omnes, & quoscunque dictorum spoliorum, & fructuum per totam Italiam ad huncvsque diem quomodolibet, etiam per nos, seu de mandato nostro deputatos Collectores, & Subcollectores, etiam si Sanctæ Romanæ ecclesiæ Cardinales, aut Camerarius fuerint, primum, & ante omnia reuocantes, omnemque illis desuper tributã auctoritatem, & potestatem adimentes, te de cuius fide, integritate, & diligentia plurimum in Domino confidimus, nostrum, & dictæ Cameræ in vniuersa Italia spoliorum ad ipsam Camerã pertinentium, necnon fructuum, reddituũ, & prouentuum mensarum huiusmodi Collectorem generalem auctoritate apostolica tenore præsentium ad nostrum, & Sedis Apostolicæ beneplacitum constituimus, & deputamus: Dantes tibi plenam, & omnimodam potestatem, ac auctoritatem omnes, & singulas res, & bona quæcunque mobilia & immobilia, ac se mouentia, & etiam illa quæ ex fructibus, redditibus, & prouentibus ecclesiasticis empta, ædificata, refecta, & restaurata fuerint, seu alias ex eisdem fructibus, redditibus, & prouentibus, quomodolibet prouenerint, per obitum quarumcunque personarum ecclesiasticarum secularium, beneficia etiam simplicia, sed administrationẽ habentia obtinentium, & quo ad beneficia simplicia, nisi ex priuilegio Apostolico, seu ex consuetudine legitime præscripta in loco vigente, testari valentium, ac quorumuis ordinum regulariũ, quauis etiam Pontificali dignitate fulgentium in vniuersa Italia, extra tamẽ dictam Vrbem, pro tempore decedentium, remansura, & relicta cuiuscunque qualitatis, generis, & speciei fuerint etiam gemmas, & pretiosa ac pecuniarum summas, necnon etiam fructus, redditus, & prouentus mensarum huiusmodi à die ecclesiarum, & monasteriorum vacationis huiusmodi, vsque ad diẽ præfectionis, & prouisionis, seu commendæ de illis faciendis, quos omnes, & singulos fructus, redditus, & prouentus, ad nos, & dictam Cameram spectare & pertinere volumus, atque decernimus, ac eidem Cameræ applicamus, & appropriamus, nostro, & præfatę Cameræ Apostolicæ nomine colligendi, percipiendi, exigendi, & recuperandi, ac iam super illis, quam alijs quibuscunque spoliis, quæ hactenus in ipsa Italia per similium personarum obitum, aut alias remanserunt, & indebite vsurpantur, omnibus modis, & vijs inquirendi, & inuestigandi, & prò faciliori inquisitione, quascunque personas, cuiuscunque dignitatis, status, gradus, ordinis, & præeminentiæ fuerint, etiam exemptas, ac præteritos Collectores, & Subcollectores ad coram te comparendum, necnon de administratis, exactis, & receptis per eos computum, & rationem tibi reddendum, illosque quorum testimonio te indigere cognoueris, ad se examini subijciendum, ac spoliorum, necnon fructuum, reddituum, & prouentuum huiusmodi occupatòres, & detentores ad spolia, fructus, redditus, & prouentus eadem, relaxandum, & tibi consignandum, & soluendum sub censuris, & pœnis ecclesiasticis, ac etiã pecuniariis, tuo arbitrio moderãdis, & applicandis, monẽdi & compellẽdi, ac contradictores quoslibet, & rebelles, ac renitentes, censuras, & pœnas præfatas incurrisse declarandi, ac illas aggrauandi, & reaggrauandi, interdictumque ecclesiasticum inuiolabiliter obseruandum, apponendi, auxiliumque brachii secularis ad hoc, si opus fuerit, inuocandi, & super iisdem spoliis, ac fructibus, & prouentibus prædicta Camera, prout tibi videbitur, componendi, & concordandi, soluentesque, de solutis per eos, & receptis absoluendi, & liberandi, necnon ad cor reuersos si id humiliter, à te petierint à censuris & pœnis, si quas inciderint per te, seu aliam personam ecclesiasticam præuia satisfactione absoluendi, & liberandi: ac in præmissis omnibus, & singulis summarie simpliciter, & de plano, ac sine strepitu, & figura iudicii, sola facti veritate inspecta procedendi, Vnumquoque, vel plures loco tui Subcollectores cum simili, aut limitata potestate substituendi, & subdelegandi, illosque quoties tibi videbitur reuocandi, cæteraque omnia, & singula faciendi, gerendi, & exequendi, quæ in præmissis, & circa ea necessaria fuerint, seu quomodolibet opportuna. Et insuper vt exactio spoliorum, ac fructuum, reddituum, & prouentuum, huiusmodi celerius, & facilius fiat, quod de cœtero omnes, & singulæ lites, causæ, & controuersiæ super quibusuis ipsorum spoliorum, ac fructuum, reddituum, & prouentuum negociis, nunc & pro tempore pendentes, à nullo alio quam te, seu abs te super dictis spoliis, ac fructibus, & prouentibus pro tempore deputatis Collectoribus, aut Subcollectoribus cognosci, nec alteri, nisi per commissionem manu nostra signatam, vel per tuas literas committi, aut delegari possint, & citato moderno, ac pro tempore existente dictæ Cameræ Apostolicæ Commissario generali, quodque citationes, inhibitiones, vel mandata, quę alias, quã ex com-

commissionibus, vt præfertur, manu nostra signatis, eodemque Commissario citato, vel litteris tuis emanauerint, quoad earundem causarum introductionem, & litis pendentiam, seu tuorum ministrorum per te ad id deputandorum iurisdictionis, & processuum impedimentum, vel retardationem nullius sint roboris vel momenti. Quodque à sententijs per te, seu tuos ministros præfatos, super præmissis pro tẽpore latis, nullatenus appellari, seu earũ exequutio differri, aut suspẽdi nullatenus possit, aut debeat, nisi facto prius per condemnatos rerum, de quibus condemnari fuerint, in tuis seu ministrorum prædictorum manibus, actuali deposito, dicta auctoritate, per easdem præsentes statuimus, & ordinamus, ac quicquid secus super ijs à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, irritum & inane decernimus. Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, necnon Ecclesiarum, Monasteriorum, & ordinum prædictorum etiam iuramento confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, priuilegijs quoque indultis, & literis Apostolicis, ecc'elijs, Monasterijs, & ordinibus prædictis, eorumque superioribus, Prælatis, & personis, ac quibusuis alijs sub quibuscunque tenoribus & formis, ac cum quibusuis etiam derogatoriarũ derogatorijs, alijsque efficacioribus, & insolitis clausulis, irritantibusque & aliis decretis etiam iteratis vicibus concessis, confirmatis, quibus omnibus etiam si de illis eorumque totis tenoribus specialis specifica, indiuidua, & expressa, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc seruanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum insererentur, præsentibus pro sufficienter expressis, & insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice duntaxat ad effectum præsentium specialiter, & expresse derogamus, cæterisque contrarijs quibuscunque. Aut si aliquibus communiter, vel diuisim ab Apostolica sit Sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per literas Apostolicas non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum, de indulto huiusmodi mentionem. Volumus autem quod earundem præsentium transumptis, manu Notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ, seu Curiæ Ecclesiasticæ munitis, eadem prorsus fides in iudicio, & extra adhibeatur, quæ eisdem præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub annulo Piscatoris. Die 6. Martii. M. D. LX. Pontificatus nostri anno primo.

Franciscus Aragonius.

BVLLA S. D. N. D. PII PAPÆ IV. SVper reductione facultatis testandi vsque ad quamcunque summam, alias Episcopis, Archiepiscopis, & Patriarchis vigore scriptoriæ Apostolicæ per Iulium Papam III. concessæ, iuxta tenorem literarum Pauli Papæ III.

PIVS EPISCOPVS SERVVS SERVOrum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

DEcet Roman. Pont. in supremo Iustitiæ sollo constitutum, his per quæ ius suum vnicuique conseruetur, ac quorumlibet præsertim Cameræ Apostolicæ indemnitati consulatur, ministerij sui partes fauorabiliter interponere: ac aliquando gesta per eius prædecessores, ex rationabilibus causis moderari, ac alias desuper disponere, prout rerum, & temporum qualitate pensata conspicit in Domino salubriter expedire. Dudum siquidem fel. rec. Paulus Papa III. prædecessor noster, ex certis tunc expressis causis, tunc & pro tempore existentibus litteratũ Apost. Scriptoribus inter alia, vt vltra patrimonia, & alia bona de quibus de iure communi, ac iuxta priuilegia, & indulta, Dilectis filiis Populo Rom. & Curialibus concessa testari, codicillari, erogare, & disponere poterant, de aliis quibuscunque bonis mobilibus, & immobilibus, necnon fructibus, redditibus, prouentibus, & emolumentis Ecclesiarum etiam Cathedralium, & Metropolitan. ac Patriarchalium, & Monasteriorum, ac aliorum beneficiorum ecclesiasticorum per eos pro tempore obtentorum, ac alias per eos quomodolibet acquisitis, ac pensionibus annuis sibi super quibusuis fructibus, redditibus, & prouentibus Ecclesiasticis Apost. auctoritate pro tempore reseruatis, vsque ad summam Sex millium ducatorum auri de Camera duntaxat, libere testari, & alias disponere valerent dicta auctoritate facultatem concessit. Et deinde piæ memoriæ Iulius Papa etiam III. etiam prædecessor noster, ex similibus causis facultatem huiusmodi, vsq; ad quamcunque summam dicta auctoritate extendit, & ampliauit prout in eorum litteris desuper confectis, quarum veriores tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, præsentibus haberi volumus pro expressis, plenius continetur. Cum autem sicut nobis innotuit, quamplures prælati ecclesias etiam pingues, & magni redditus obtinentibus, ex præfati Iulij prædecessoris, extensione, occasionem Cameræ Apost. de eorum spoliis, alias ad eam deuoluendis, fraudandi arripientes, officia Scriptoriæ huiusmodi pro modico eorum precio, de facili quotidie acquirere studeant, ita quod præter ipsius Iulij prædecessoris intentionem, ex extensione & ampliatione huiusmodi quoad Episcopos, Archiepiscopos, & Patriarchas Officia Scriptoriæ litterarum earundem pro tempore obtinentes, qui etiam inter alia de fructibus, redditibus, & prouentibus Ecclesiarum, quibus præsunt, tam iuxta priorem facultatẽ, quam illius extensionem, & ampliationem, vsque ad quamcunque etiam notabilem summam disponere possunt, & disponunt, graue & intolerabile præiudicium dictæ Cameræ inferatur. Nos attendentes Cameram ipsam propter grauia onera, quæ continuo supportare habet, in magnis dispendiis versari, ac ad illa perferenda eius facultates nullatenus suppetere, ac pro huiusmodi onerum faciliori supportatione Spolia personarum ecclesiasticarum, ad id dudum per prædecessores nostros reseruata, & destinata fuisse necnon extensionem, & ampliationem huiusmodi quoad ipsos Episcopos, Archiepiscopos, & Patriarchas excessiuas esse, ac Cameram Aposto. nimium fraudandi apertissimam occasionem, vt præfertur præbere. Idcirco Motu proprio, non ad alicuius nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra mera deliberatione, & certa scientia extensionem, & ampliationem, ac desuper confectas literas, quoad eosdem Episcopos, Archiepiscopos, & Patriarchas duntaxat, illis alias in suo robore permansuris

furis, auctoritate Apostolica, tenore præsentium reuocamus, cassamus, & annullamus, ac pro reuocatis, cassis, & annullatis haberi volumus, illasque ac priorem facultatem testandi pro summa sex millium ducatorum limitata huiusmodi in omnibus & per omnia, ac si illæ non emanassent reducimus & reductas esse, dictosque Episcopos, Archiepiscopos, & Patriarchas, iuxta prioris facultatis, ac secundum illam illiusque tenorem tantum, de eorum bonis disponere posse, & ita per quoscunque Iudices in quauis causa, & instantia sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate iudicari & diffiniri debere, necnon si secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attemptari irritum & inane decernimus. Non obstan. præmissis, ac quibusuis alijs constitutionibus, & ordinationibus aposto. ac omnibus illis, quæ dicti prędecessores in suis literis voluerunt non obstare, cæterisque contrariis quibuscunque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam, nostræ reuocationis, cassationis, annullationis, voluntatis, reductionis, & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Dat. Romæ apud S. Petrum anno incarnationis Dominicæ Millesimo quingentesimo sexagesimo, Idus Martii. Pont. nostri anno secundo.

Fed. Card. Cæsius.

BVLLA S. D. N. D. PII DIVINA PROuidentia Papæ IV. Contra quoscunque Ecclesias, & beneficia ecclesiastica quæcunque in confidentiam retinentes, seu recipientes.

PIVS EPISCOPVS SERVVS SERVOrum Dei, Ad perpetuam rei memoriam.

Romanum Pontificem in excelsa militantis Ecclesiæ specula constitutum vigiles mentis oculos, non solum in absentium extendere, sed potissimum in præsentium domesticorumque fratrum, & filiorum suorum mores diligenter perscrutandos, aliquando reflectere, ac eos præsertim quos in apostolicæ solicitudinis partem euocauit altissimus, ne dum ab omni pactionis illicitæ contagione, verum etiam ab eius omnimoda suspicione, vacuos & immunes conseruare decet, Vt qui cæteros illustris officii sublimitate antecellunt, eosdem prisca etiam illa morum integritate præstare dignoscantur. Sanè licet dudum, cum certam simoniacæ prauitatis speciem, quam beneficiorum confidentiam vocant, etiam Romanæ Curiæ, atque adeo in sacrum venerabilium fratrum nostrorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium collegium quasi per cuniculos irrepsisse, ac nonnullos ex ipsis fratribus, nimia quadam facilitate, seu potius importunis amicorum familiariumque precibus adductos, beneficia Ecclesiastica in confidentiam huiusmodi recepisse, & frequenter recipere intelleximus, hanc illicitam beneficentiæ exercendæ, seu amicitiæ colendæ viam, à tanto saltem Collegio prorsus eliminare cupientes, eosdem fratres in Consistorio nostro secreto, non semel admonuerimus, huic aliena beneficia custodiendi modo ne assuescerent, ne ve illa hoc pacto reciperent, vtque sic recepta dimitterent. Nihilominus nuper ad aures nostras peruenit, eorum aliquos, monitionis nostræ, imo potius sui met obligatos, ea, quæ custodienda receperant, beneficia, nondum tamen dimisisse. Et insuper illos, & nonnullos alios, etiam Patriarchas, Archiepiscopos, & alios Episcopos, ac etiam Cameræ Apostolicæ Clericos, Ecclesias, Monasteria, dignitates, & alia beneficia huiusmodi, in sui fauorem resignata, cessa, vel alias dimissa, acceptasse, aut de illis, per obitum, vel alias vacantibus, à nobis, & prædecessoribus nostris, seu etiam ad patronorum præsentationem, ad alterius commodum, sibi prouideri obtinu sse, illaque, ac etiam alia aliter vacantia, sibi in titulum, commendam, vel administrationem, aut alias dicta auctoritate concessa, quandoque in resignantium, vel cedentium, seu etiam aliorum fauorum cessisse, vel alias dimisisse, Ac sibi propterea pensiones annuas, ac fructus, redditus, & prouentus Ecclesiarum, Monasteriorum, Dignitatum, & aliorum beneficiorum huiusmodi, in toto, vel in parte, etiam aliquando cum facultate illas, & illos transferendi ac etiam collationem, prouisionem, præsentationem, & aliam dispositionem beneficiorum ecclesiasticorum ad eorundem ecclesiarum, monasteriorum, & dignitatum Prælatos pro tempore existentes, ac alios huiusmodi beneficia pro tempore obtinentes pertinentium, necnon regressus, siue accessus, & ingressus ad ecclesias, etiam Cathedrales, monasteria, ac alia diuersa beneficia ecclesiastica, sibi reseruari procurasse, & obtinuisse, ad hoc videlicet, vt confidentes sic decimarum apostolicarum, vel communis dicti Collegii, & annatæ, aliorumque iurium dictæ Cameræ debitorum, solutionem eludant, integrisque beneficiorum, etiam in mensibus Apostolicis vacantium, aut alias dispositioni sedis Apostolicæ generaliter reseruatorum, collationibus, ac interdum, vt beneficia ipsa, tempore procedente, in aliquorum, tunc forsan de iure inhabilium, & incapacium, vel nondum adhuc natorum, fauorem, cedantur, seu resigneutur, vel vt personæ inhabiles, & incapaces huiusmodi, etiam laici, pensionibus, ac fructibus, redditibus, & prouentibus ecclesiasticis fruantur, & gaudeat, seu potius illis, & facultate transferendi prædicta abutantur, in animarum suarum periculum, & perniciosum exemplum. Quare nos hanc Cardinalium eorundem, in monitionibus nostris parendo incuriam, & tam illorum, quam cæterorum Prælatorum, etiam clericorum, ac aliorum quorumcunque indignam fallaciam, conniuentibus oculis, diutius minime dissimulandam, sed huic errori, ne radices altius agat, occurrendum tandem esse censentes, Et quoniam hanc ipsorum, qui monitioni nostræ non parentes, beneficia huiusmodi in confidentiam, vt præfertur retinuerunt, & fructus ex eis indebite, vel percipiendo, vel per alios nomine suo, etiam per simulatas illorum locationes, & fictas de receptis quietantias, ac donationes, & remissiones percipi sinendo, grauiter excesserunt Cardinalium metam, potius ex immoderata erga suos indulgentia, quam aliquo præceptorum nostrorum spretu, processisse facile reputamus: Idcirco omnes, & singulas Ecclesias, etiam Metropolitanas, & alias cathedrales, ac monasteria, etiam consistoria-

 lia,

lia, prioratus, præpositutas, præpositatus, dignitates etiam maiores, & principales, etiam conuentuales, personatus, administrationes, & officia, cæteraque, beneficia ecclesiastica, cum cura, & sine cura, secularia, & quorumuis ordinum regularia, etiam de iurepatronatus, etiam laicorum, etiam nobilium, & Illustrium, etiam ex fundatione, & doratione existentia, per eiusdem Romanæ Ecclesiæ etiam Episcopos Cardinales, & quoscunque alios, etiam Patriarchas, Archiepiscopos, & alios Episcopos, ac etiam eiusdem Cameræ Clericos, in titulum, commendam, vel administrationem, aut alias, in huiusmodi concistoriũ iure prohibitam, cuiusuis personæ, vt præfertur, contemplatione, vel intuitu, quomodo recepta, illorum liberam collationem, & dispositionem, nobis, & Sedi Apostolicæ, harum serie reseruantes, ipso iure à die receptionis eorũdem, vacauisse, & vacare, ac fructuum, & pensionum reseruationes, ac facultates transferendi, & collationis beneficiorum concessiones, eis, vt præmittitur factas, ac regressus, siue accessus, & ingressus concessos huiusmodi, cessasse, & cessare, ac extinctos esse: Eosdem Cardinales, seu quosuis alios, à prima die receptionis beneficiorum huiusmodi citra fructus, redditus, & prouentus eorundem ecclesiarum, monasteriorum, dignitatum, & aliorum beneficiorum, ac pensiones prædictas, indebite percipere, suosque facere non potuisse, neque debuisse, sed illos omnes, & singulos ad Cameram eandem deuolutos fuisse, & esse, illique deberi, ac ipsos Cardinales, & alios, ad quorum manus quomodolibet peruenerunt, & eorum hæredes, ad integram illorum restitutionem, in vtroque foro teneri, & ad id opportunis iuris remediis compelli debere, auctoritate Apostolica, tenore præsentium, decernimus, & declaramus & insuper vniuersis, & singulis, tam eiusdem Roman. Ecclesiæ Cardinalibus etiam episcopis, quam Prælatis, & clericis, & aliis prædictis, præsentibus, & futuris, ne deinceps vllo vnquam tempore, aliquas ecclesias, monasteria, dignitates, vel alia beneficia, etiam, de dicto iure patronatus vti præfertur existentia, aut fruct⁹, vel pensiones, aut regressus, accessus, in confidentiam prædictam aut ad effectum reseruationum huiusmodi, sibi postmodum cedentibus procurandarum, recipere præsumant, Cardinalibus videlicet, & aliis Prælatis huiusmodi, in virtute sanctæ obedientiæ, subinterdicti ingressus ecclesiæ, reliquis vero sub maioris excommunicationis latæ sententiæ, pœna, per contrafacientes eo ipso incurrenda, à qua, nisi à nobis, aut Roma. Pontifice pro tempore existente, præterquam in mortis articulo constituti, absolui nequeant, districtius inhibemus. Ac quascunq; collationes, prouisiones, præfectiones, commendas, reseruationes, facultates, etiam transferendi, ac regrediẽdi, siue accedendi, & ingrediendi, ac alias dispositiones de ecclesiis, monasteriis, dignitatibus, & aliis beneficiis eorumque fructibus, & beneficiorum collationib. per nos, & alios Roman. Pontifices successores nostros, etiam motu proprio, seu cõsistorialiter, aut etiam per ordinarios, & alios inferiores collatores, etiam ad patronorum eorundem præsentationem; & alias quomodolibet cum interuentu confidentiæ huiusmodi expresse, siue occulte; ac de iure præsumpta; & alias cõtra præmissa, pro tẽpore factas, nullas, & inualidas, nulliusque roboris, vel momenti fore, neque cuiquã suffragari, Sed ecclesias, monasteria, dignitates, ac alia beneficia huiusmodi, ipso iure vacare, ac nostræ, & Sedis Apostolicæ dispositioni reseruata, fructusque, & pensiones Cameræ Apostolicæ applicatos vt præfertur esse, & censeri, sicque in præmissis omnibus, & singulis, per quoscunque Iudices, & Commissarios, etiam ipsius ecclesiæ Roman. Cardinales, sublata eis quauis aliter interpretandi & iudicandi facultate, etiam per præsumptiones, & coniecturas legitimas, & eorum arbitrio (cum alias confidentias huiusmodi, in lucem erui, & probari non posse constet) procedendo, iudicari, & diffiniri debere. Ac quicquid secus super his à quoquam, quauis auctoritate scienter, vel ignoranter attemptari contigerit, irritum, & inane similiter decernimus. Non obstantibus fæl. rec. Bonifacii Papæ VIII. prædecessoris nostri, de vna, & cõcilii generalis de duabus dietis, ac aliis constitutionibus apostolicis, necnõ collegii præfati, iuramento. confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus contrariis quibuscunque. Aut si aliquibus, cõmuniter vel diuisim, ab eadem sit sede indultum quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint, per litteras apostolicas, non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum, de indulto huiusmodi mentionem. Et ne quisquam illo vnquam tempore præsentium ignorantiam prætendere possit, Volumus, & eadem auctoritate decernimus, quod ipsæ præsentes litteræ ad Basilicæ Principis Apostolorum de Vrbe Valuas, per aliquem ex Cursoribus nostris, illarum copia ibi affixa, & dimissa, & etiam in Cancellaria Apostolica, de more publicentur, ac in eiusdem Cancellariæ quinterno, ad maiorem partium, illas in iudicio producere volentium. commoditatem, describantur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ reseruationis, declarationis, inhibitionis, decreti, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Dat. Romæ apud Sanctum Petrum, Anno incarnationis Dominicæ M. D. L X I V. decimoseptimo Cal. Nouem. Pont. nostri anno quinto.

Visa de Curia M. de Enciso. Cæ. Glorierius.
H. Cumyn.

AMPLIATIO FACVLTATVM PRO DONATO Matthæo Minali Thesaurario, Et spoliorum ac iurium Cameræ Apostolicæ in tota Italia Collectore apostolico generali.

PIVS PAPA IV.

Dilecto filio Donato Matthæo Minali Thesaurario, ac spoliorum, & Iurium Cameræ Apostolicæ in tota Italia Collectori generali nostro.

Dilecte fili salutem & apostolicam benedictionem. Cupientes res, & negocia Cameræ nostræ Apostolicæ, prout nostro incumbit officio, recte tractari, & celeriter perfici, necnon spolia quæcunque ad eandem Cameram spectantia, ac per obitum quarumuis personarum ecclesiasticarum, ad eam pro tẽpore deuoluta, sublatis quibusuis impedimentis facilius exigi, ac recuperari. Tibi vltra alias facultates,

super

super officio Collectoriæ spoliorum huiusmodi, per nostras in forma breuis litteras tibi cõcessas, omnes: & singulos dictorum spoliorum occupatores, detentores, & vsurpatores, ad coram te personaliter, & non per procuratores comparendum, sub pœnis in dictis literis expressis, etiam per edictum publicum, constito tibi de non tuto ad eos accessu, per te, vel alium quemcunque Romanę Curiæ Iudicem euocandi, atque citandi, & illos quando, & quoties opus fuerit, & tibi opportunum esse videbitur, ad se examini subijciendum monendi, & requirendi, & ipsos ad id, ac restitutionem occupatorum, & vsurpatorum bonorum huiusmodi, plenarie faciendam ciuiliter & criminaliter iuris & facti remediis & opportunis, cogendi cõpellendi, & legitime puniendi: necnon subcollectoribus tuis, si tibi visum fuerit, facultatem huiusmodi impartiendi: cæteraque omnia, & singula in præmissis, & circa ea necessaria, seu quomodolibet opportuna faciendi, mandãdi, & exequendi, alias iuxta dictarum literarum formam, & tenorem, plenam & liberam auctoritate Apostolica, tenore præsentium facultatem concedimus. Non obstantibus fœlicis recordationis Bonifacij Papæ VIII. prædecessoris nostri de vna, & Concilij generalis, de duabus dietis, dummodo vltra tres dietas aliquis auctoritate pręsentium præterquam ad Romanam Curiam ad iudicium non trahatur, & quibusuis aliis cõstitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, necnon omnibus illis, quæ in dictis nostris litteris voluimus non obstare cæterisque contrariis quibuscunque. Volumus autem quod præsentium litterarum transumptis manu Notarij publici subscriptis, & Sigillo tuo munitis, eadẽ prorsus fides in iudicio, & extra adhibeatur, quę pręsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ vel ostẽsæ. Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub Annulo Piscatoris Die .xx Aprilis M. D. L X I. Pontificatus nostri Anno secundo.

Cæ. Glorierius.

BVLLA SANCTISS. D. N. D. PII DIVIna prouidentia Papæ Quinti super spoliis.

PIVS EPISCOPVS SERVVS SERVORVM Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

Romani Pontificis prouidentia circumspecta, ad ea sollicitudinis suæ partes potissimum conuertit, per quæ singulis ecclesiis debita obsequia, & opportuna subuentionis auxilia, minime subtrahantur. Cum itaque, sicut accepimus, nonnulli Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, & Abbates, seu Commendatarij, acalij beneficia Ecclesiastica obtinentes, proprij honoris, & salutis, immemores, etiam prætextu facultatum testandi eis per sedem Apostolicam concessarum, in eorum vltimis voluntatibus res sacras, ac vasa, ornamenta, & paramenta Ecclesiastica, aliaque cultui diuino dicata, quandoq; ex fructibus Ecclesiasticis per eos acquisita, non ecclesiis, & Monasteriis, ac beneficiis, quibus præfuerunt, seu à quibus prouentus Ecclesiasticos, & stipendia acceperunt, prout rationi, & honestati consentaneum foret, sed aliis locis, etiam aliquando non piis, ac interdum eorum cõsanguineis, & affinibus relinquere, ac Cameræ Apostolicæ Collectores, prætextu quod illa sub appellatione spoliorum veniant, tanquam eiusdem Cameræ spolia exigere, & percipere non erubescant, in maximum Religionis dedecus, ac Ecclesiarum, Monasteriorum, & beneficiorum eorundem detrimentum, ac relinquentium animarum periculum, scandalumque plurimorum. Nos abusibus scandalisque huiusmodi prouidere, ac singularum ecclesiarum, & monasteriorum, ac beneficiorum Indemnitati, animarumque quorumlibet saluti consulere volentes. Motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, hac nostra perpetuo valitura constitutione statuimus, ordinamus, decernimus, & declaramus quod de cætero omnia, & singula ornamẽta, & paramenta, ac vasa, necnon Missalia, & gradualia, ac cantus firmi, & musicæ, aliiq; quomodolibet nuncupati libri, & aliæ res sacræ, etiam auri, & argenti, ac quæcunque alia bona, per quoscunque Patriarchas, Archiepiscopos, Abbates, seu Commendatarios, & alios quoscunque, quæcunque, & qualiacunque beneficia Ecclesiastica, cum cura, & sine cura, secularia, & quorumuis ordinum regularia, in titulum, vel Cõmendam, aut alias quomodolibet obtinentes, quocunque nomine, vel titulo censeantur: etiam si de illis, & eorum qualitatibus specialis, & expressa mentio habenda foret, ad vsum, & cultum diuinum, etiam in eorum priuatis ædibus, & Capellis, vel oratoriis destinata, tempore eorum obitus ex testamento vel ab intestato relicta, sub quibusuis facultatibus testandi, & alias disponendi, de bonis per eos ex altari, vel alias quomodolibet acquisitis, per quoscunque Roman. Pontifices prædecessores, & successores nostros, ac nos, sub quibusuis tenoribus, & formis, ac cum quibusuis clausulis, & decretis, etiam Motu proprio, & alias quomodolibet concessis, & concedendis, minime comprehendantur, nec sub appellatione spoliorum veniant, sed ad singulas Ecclesias, Monasteria, etiam Conuentu carentia, & beneficia huiusmodi, in quibus resederint, aut quibus præfuerint, seu quæ alias obtinuerint, omnino spectent, & pertineant, ac spectare, & pertinere illaque post eorum obitum eisdem Ecclesiis, Monasteriis, & beneficiis, etiam si in Romana Curia, & procul ab illis decesserint, vel ad illa nunquam accesserint, etiam si antea Ecclesiarum, & Monasteriorum regimini cesserint, vel beneficia huiusmodi renũciauerint, eo ipso applicata, & incorporata sint, & esse censeantur. Ita quod liceat illis defunctis, in eisdem Ecclesiis, Monasteriis, & beneficiis, successoribus, ac Ecclesiarũ, & Monasteriorum, huiusmodi Capitulis, & Conuentibus, respectiue, illa propria auctoritate, libere, apprehendere, ac eorum Ecclesiis, & Sacristiis applicare, & incorporare: ac quæcunque donationes, ac relicta, & legata, testamenta, & codicilli, & aliæ vltimæ voluntates, seu spolia desuper contra præsentis constitutionis nostrę tenorem quomodolibet pro tẽpore facta, quo ad præmissa, nulla, & innalida nulliusq; roboris, & momenti existant: & personis, etiam ecclesiasticis, seu locis etiam piis; aut ecclesiasticis aliis quibuscunque, in quarum, seu quorum fauore, pro tempore facta fuerint minime suffragentur, nec per ea eisdem personis, seu locis, vel aliis Ecclesiis, huiusmodi, aliquod ius in reb. prædictis, vel ad illas acquiri possit. Quinimo res sacras, ac alia bona prædicta quocunque nomine, vel titulo pro tempore detinẽtes ad illa Ecclesiis, & Monasteriis, ac beneficiis per defunctos quolibet acquisitis, vt præfertur, iuxta præsentium tenorem

notem realiter, & cum effectu restituendum, & consignandum, quibusuis dispositionibus de illis in contrarium quomodolibet factis minime attentis, omnino teneantur, & ad id per censuras, & pœnas, etiam furti, & sacrilegij, ac alia iuris, & facti, remedia opportuna cogi & compelli possint, & debeant. Et insuper ne deinceps contingat, insolentia spoliorum Cameræ Apostolicæ Collectorum, vel Subcollectorum, aliquas Ecclesias, nec hominum quemquam damno, & iniuria affici, nec cuiquam de cætero vertatur in dubium, quæ res habendæ sint nomine spolij, simili modo statuimus, decernimus, & declaramus: quod quæcunque scamna, cathedræ, arcæ, & etiam ligneæ, vel lapideæ, etiam marmoreæ mensæ, & tabulæ, ac quæcunque dolia, seu vasa vinaria vacua, & alia similia suppellectilia domestica, per quosuis presbyteros, seu clericos ab humanis pro tempore decedentes, tempore eorum obitus in ecclesiis, seu eorum domibus ecclesiarum earumdem, vel alibi vbiuis locorum relicta, etiam si ex fructibus, & prouentibus beneficiorum, quæ dum viuerent obtinebant, acquisita fuerint, sub spoliorum appellatione minime veniant, nec pro spolijs vllo modo reputari possint, præterea, quod nullum spolium Cameræ præfatæ, fieri, nec quicquam à quibusuis spoliorum Cameræ huiusmodi Collectoribus, vel Subcollectoribus exigi possit, per obitum illius qui dum viueret, vnum vel plura beneficia ecclesiastica obtinuerit, cuius, vel quorum insimul fructus, redditus, & prouentus, Triginta ducatorum auri de Camera, secundum communem æstimationem valorem annuum non excesserunt, aut qui pensiones annuas super quibusuis fructibus ecclesiasticis, vsque ad dictum valorem annuatim perceperit, dummodo tamen is se ab omni illicita negociatione, & à sacris Canonibus prohibita abstinuerit. Ita quod si quis dictorum Collectorum aliquid ex bonis quorumuis defunctorum, qui similia beneficia obtinuerint, seu similes pensiones perceperint, prætextu spoliorum eiusdem Cameræ percipere, aut alias contra præsentes nostras litteras attentare præsumpserit, ad totalem bonorum per eum perceptorum restitutionem teneantur, ac ad id via iuris, etiam, per similes censuras, & pœnas, cogi, & compelli possit, & debeat. Districtius inhibentes quibusuis Cameræ præfatæ spoliorum Collectoribus nunc, & pro tempore existentibus, ne sub indignationis nostræ, & priuationis eorum officiorum pœna, in ornamentis, & paramentis, ac vasis, & libris præfato cultui diuino dicatis, ac aliis rebus sacris, necnon suppellectilibus præfatis, quomodolibet se intromittat, nec in eorum Inuentariis tamquam spolia redigant, seu describant: sed ornamenta, & paramenta, necnon vasa, & libros, aliaque diuino cultui dicata huiusmodi Ecclesiis, Monasteriis, Capellis, & aliis beneficiis huiusmodi, eorumque Rectoribus, & aliis præfatis libere dimittant, & consignent, ac consignari faciant, cum effectu. Ac suppellectilia prædicta in locis vbi constiterint relinquant. Ac decernentes, sic in præmissis omnibus, & singulis per quoscunque Indices, & Commissarios, quauis auctoritate fungentes, sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate iudicari, & diffiniri debere, ac irritum, & inane, quicquid secus super ijs à quoquam, quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Quocirca dilectis filiis Curię causarum Cameræ Apostolicę generali Auditori, & singulis locorum ordinariis, ac maiorem dignitatem, post Pontificalem in vniuersis Ecclesiis Cathedralibus, Metropolitan. pro tempore obtinentibus, per Apostolica scripta, Motu simili mandamus, quatenus ipsi, vel duo, aut vnus eorum, præsentes litteras, & in eis contenta quæcunque, vbi, & quando opus fuerit, ac quotiens pro parte quorumcunque in præmissis interesse habentium, vt præfertur fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisque in præmissis efficacis defensionis præsidio assistentes, faciant auctoritate nostra præsentes litteras, & in eis contenta, quæcunque, firmiter obseruari. Ac singulos quos litteræ ipsæ concernunt, illis pacifice gaudere. Non permittentes eos desuper quomodolibet indebite molestari. Contradictores auctoritate nostra, appellatione postposita compescendo. Non obstantibus Apostolicis, ac in prouincialibus, & Synodalibus Conciliis editis Generalibus, vel specialibus, constitutionibus, & ordinationibus, necnon ecclesiarum, monasteriorum huiusmodi, Iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, facultatibus testandi, aliisque priuilegiis, indultis, & litteris Apostolicis, quibusuis concessis, approbatis, innouatis, etiam si de illis, eorumque totis tenoribus specialis, & expressa mentio facienda esset, illorum tenores pro sufficienter expressis habentes, illis in reliquis, in suo robore permanentibus, cæterisque contrariis quibuscunque. Volumus autem, quod si aliquis ex Patriarchis, Episcopis, Abbatibus, seu Commendatariis, & aliis beneficiatis, præfatis, pluribus Ecclesiis, seu Monasteriis, pro tempore, simul, vel successiue præfuerit, seu plura beneficia obtinuerit, ornamenta, & paramenta, ac res, & bona prædicta, ad illa omnia, habita ratione fructuum, & temporis quo eadem beneficia possedit omnino pertineant, & proportionabiliter inter ea diuidantur, quodque præsentes litteræ in Cancellaria nostra Apostolica, & Acie Campi Floræ, de more publicentur, & inter Constitutiones perpetuo valituras describantur. Et quia difficile foret præsentes ad singula quæque loca deferri, volumus, & etiam declaramus earum Transumptis, etiam impressis manu Notarii publici subscriptis, & sigillo alicuius Prælati, vel alterius personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ sigillatis, eadem prorsus fides in iudicio, & extra adhibeatur, quæ eisdem præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam nostræ ordinationis, statuti, decreti, declarationis, inhibitionis, mandati, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ Millesimo Quingentesimo Sexagesimo septimo. Tertio kalend. Septembris.

Pontificatus nostri Anno secundo.

Cæ. Glorierius,
H. Cumyn.

Pro Dominico Summista Ludouicus Ripa.

Registrata apud Cæsarem Secretarium.

Iacobus

IACOBVS MISERATIONE DIVINA tt. Sanctæ Mariæ in Cosmedin S. R. E. præsbyter Cardin. Sabellus S. D. N. Papæ Vica. Generalis.

SAcrosancta Tridentina Synodus, probatæ eorum vitæ, & Sanctæ conuersationis exempla, qui se diuino ministerio dedicarunt, præter sacri instituti necessitatem, ad vniuersam quoque Christiani Populi reformationem plurimum prodesse intelligens, salutariter statuit, vt quæ à Summis Pontificibus, & à sacris concilijs de honesta clericorum vitæ, doctrinæ, cultusque ratione decreta fuissent, per eos, ad quos ea cura pertineret, in vsum reuocata, & in mores inducta, propagarētur. Nos igitur eiusdem sacri concilij iussa exequi cupientes, nonnulla, sine quib⁹ recta viuendi Clericorum disciplina constare non potest, ex sacris & Canonibus, & Conciliis collegimus, vel ad eorum mentem conformauimus, quæ ex auctoritate Sanctissimi Domini Nostri Papæ viuæ vocis oraculo nobis concessa, inuiolate obseruanda proponimus.

Vt igitur, cum vitæ, & animi clericalis integritate externus etiam habitus, vestitus, omnisque conuersatio congruat.

Præcipimus omnibus, & singulis sacris ordinibus initiatis, aut quæcunque beneficia ecclesiastica, etiam simplicia obtinentibus, cuiuscunque gradus, aut dignitatis sint, vt intra quindecim dies, à præsentium litterarum promulgatione numerandos, Clericalem tonsuram (quæ est militiæ spiritualis insigne) vniuscuiusque ordini, & gradui, conuenientem, perspicue gerant. Præsbyteri vero ab superiore labro Barbam ita tondeant, ne salutare Corporis, & Sanguinis Christi Domini Sacramentum sumentibus, impedimentum afferat.

Vestem superiorem & interiorem, simplicem & talarem omnes gestent, non reflexam, sed composite, & apte ad collum annexam.

Pallium, quod ferraiolum dicitur, id habeant, vt Clericali decoro non sit alienum, idque tantum in pluuiæ, & frigoris necessitate, semperque cum talari tunica induant. Quas tamen vestes ad longioris itineris necessariam commoditatem, breuiores, modo ordinis honestati conueniant, adhiben permittimus.

Caligis non inflatis, nec dissectis calceis, crepidisue non inaniter incisis, sed simplicibus, & integris vtantur.

Camisias ad manum, & ad collum crispas, & (vt dicunt) lactucatas, aut arte laboratas, ne sumant.

Pileos ne habeant, nisi valetudinis causa, & eos simplices, neque Turbinatos, quos ingredien. in Ecclesiam, vel ædes, maxime publicas, semper omittant. Neque reticulū, aut subbirretum, nisi valetudinis necessitas postulet, idque sine redimiculis, Neeannulos, nisi id bonoris gradus, aut officij munus requirat.

Preciosioribus pellibus, vnguentis, & aliis odorum suauitatibus abstineant.

Ab omni mulæ, & æqui instrumento, & ornamento, aurum, argentum, villurum, & omnino sericum amoueant.

Vestium colorem tantummodo nigrum, nisi aliū magistratus, aut honoris ratio postulet adhibeant.

Vestes holosericas, aut serico ornatas, domi, aut foris ne habeant.

Arma ne ferant, neue personati incedant.

In omni denique vestitu nouitatem, & tam elegantiæ, & concinnitatis, quam negligentiæ, ac sordium suspitionem vitent.

Qui in aliquo horum deliquerit, præter vestium, aliarumue rerum amissionem, vigintiquinque aureis mulctetur, locis piis arbitrio nostro attribuendis, carcere etiam, ac beneficiorum priuatione, maioribusue pœnis, pro delicti, & personarum genere arbitrio nostro puniatur.

Quoniam vero qui habitant in tabernaculis Domini, non solum omnem impudicitiæ causam, sed etiam occasionem, & suspicionem à se remouere debent: ideo præter ea, quæ de contubernio, & consuetudine mulierum suspectarum, à Sacro Concilio, statuta sunt, eadem auctoritate edicimus, ne in ædibus ad domicilium, & vsum Canonicorum, aliorumue ministrorum ecclesiæ ædificatis, fœminæ, etiam cum illis quouis sanguinis vinculo coniunctæ, vllo modo commorentur, in aliis vero Canonicali, aut Clericali vini non attributis, nisi ex causa tantum iudicio nostro probata.

Item, ne ædes Ecclesiæ, aut earum partes, in quibus ipsi habitant, vel habitare debeant, laicis locent; nisi nobis locationis necessitas comprobetur. Quæ vero ab Ecclesiis seiunctę, etiā si iuris Ecclesię nō sint, eas nemini, nisi is bonæ existimationis sit, locare audeant.

Clerici, quos propter Christum spectaculū fieri oportet mundo, Angelis, & hominibus, maxime debent ab ijs spectaculis, quę Christum non sapiunt, abstinere. Itaque decernimus, ne comœdias, fabulas, choreas, hastiludia, aut ludicrum, & profanum vllum spectaculi genus agant, vel spectent.

Nec talis, tesseris, pageiis pictis, & omnino alea, aut vllo præterea vetito, aut indecoro ludi genere ludant, neue huiusmodi ludi spectatores sint.

Non canes, accipitres aut aliud venaticum animal alant, vllumue genus venationis aduersus sacros canones obeant.

Ne commessationibus, aut minus honestis conuiis intersint, cauponasque, aut tabernas ne ingrediātur, nisi longioris itineris causa, neue cuiquam propinent, aut prouocati ad bibendum respondeant, sed sobrie, & caste ex doctrina Apostoli viuant.

Interdicimus autem eis procuratione, aduocatione, patrocinio, & omni actione causarum apud iudicem sęcularem vti, exceptis causis iure permissis, quo loco, scripta licētia à nobis impetretur, quos præterea in rebus prosanis omni notariatus, & tabellionatus officio, nec non arte medendi, maxime chirurgica prohibemus.

Nullus tutelam, curamue, nisi pietatis causa, idque concessione nostra suscipiat.

Mercaturam ne exerceant, neue in rebus contrahendis se medios, vel interpretes adhibeant, prædia ne conducant, pro nemine spondeant, Principum, & omnino laicorum negocia ne procurent, aut eis inseruiant, nisi causa id postulet à sacerdotali officio non aliena, qua in re tamen concessio nostra (quam hac in re, & aliis à nobis permittendis gratis semper fieri volumus) intercedat, eaque quotannis renonetur.

Ne fœminas nobiles assectentur, neue officij causa

sten t

stent circum mensam, illis accumbentibus.

In famulatu vero Ecclesiasticarum personarum, vilia officia, aut opera, quæ clericali decoro non conueniant, minime faciant.

Quicunque in ijs, quæ à nobis supra prohibita sunt, delinquerint, præter mulctam viginti quinque aureorum, ob singula delicta exigendam, & quemadmodum diximus in pios vsus erogandam, carcere, priuatione beneficij, & grauius etiam pro personæ conditione, & facinoris, ac flagitij modo, arbitratu nostro plectantur.

Mandamus autem omnibus, qui ordinis vel beneficij, aut alia ratione, canonicas horas recitare debēt, vt eas nullo modo omittant; alioquin pœnas in Lateranen. generali Concilio sub Leone decimo celebrato, propositas, & alias, arbitratu nostro subibunt.

Inhærentes præterea eiusdem Concilij Tridentini decretis, per viscera misericordiæ Iesu Christi Domini nostri vehementer hortamur præsbyteros, vt singulis dominicis, & alijs festis diebus, nisi iuste impediantur, salutare missæ sacrificium faciant, Diaconos, & Subdiaconos, vt bis singulis mensibus, & semper cū missæ sacrificio inseruiēt: Clericos denique, & inferiorum ordinum gradibus initiatos, vt saltem semel sacrosanctum Eucharistiæ sacramentum sumant.

Diuinam scripturam assidue scrutentur, sacros sanctorum patrum libros in manibus habeant, ex quibus vitalibus, & perennibus fontibus, salutaris doctrinæ, & vitæ præcepta, & exempla hauriant.

Præterea edicimus Clericis, alijsue aliquo inferiorum ordinum gradu initiatis, si Clericalibus vestibus vti voluerint, vt tonsuram quoque gerant, & reliqua, quæ præcepta sunt, proposito eodem pœnæ periculo, obseruent.

Laicis vero, qui Clericali habitu vti consueuerunt, vt in posterum birreti saltem forma, à Clericis, sub eadem pœna, internoscantur.

Quia autem difficile est propter multitudinem eorum, qui in Vrbem ex diuersis orbis terræ partibus conuenire solent, Clericos à Laicis internoscere, ideo iubemus omnes, & singulos Clericos, in sacris ordinibus constitutos, aliosque Beneficia Ecclesiastica, simplicia obtinentes, qui in Romana Curia commorantur, ad decem dies, ab harum litterarum promulgatione, eos autē, qui posthac in Vrbem venturi sunt, à die eorum aduentus numerandos, se in curia nostra sistere, & nomen, cognomen, patriam, ordines, & beneficia profiteri, & litteras (vt vocant) dimissorias ostendere.

Qui autem aliquem eo gradu, & conditione, qua diximus, vel hospitij, vel famulatus, aliaue causa, domi habeur, aut in futurum sint habituri, illo de hac nostra lege præmonito, ad præstitutum tempus ad curiam nostram deferre.

Qui contra fecerit, viginti quinque aureis, & carcere, aliaue pœna, iudicio nostro irroganda, puniетur.

Volumus autem, & decernimus, vt his litteris, in locis solitis publicatis, & affixis, ita earum quoscunq; arctet executio, perinde, ac si personaliter vnicuique intimatæ fuissent. In quorum fidem &c. Datum Romæ in ædibus nostris die xxx. Mensis Octobris Millesimo Quingentesimo Sexagesimo sexto, Pontificatus autem Sanctiis D.N. Pij diuina prouidentia Papæ Quinti anno primo.

Alphonsus Binarius Vicegerens.

Triphon Victorellus Notarius.

INDEX

ALIQVORVM NOTABILIVM EX TRACTATV DE SPOLIIS ECCLESIASTICIS, EXCELLENTISS. I. V. D. GVLIELMI RODOANI.

In quo primus numerus fol. vel paginam, ſecundus numerum in margine appoſitum, tertius quęſtionem demonſtrat.

Clericus

D.

Q 2 De fru-

E

Ecclesia.

Laborer,

M.

N.

O.

P

Præsu-

Ratio

Triplex

V

X

Finis Tomi Secundi.